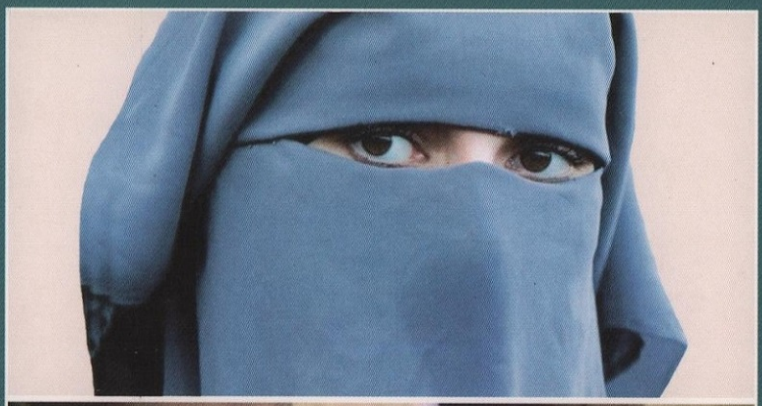
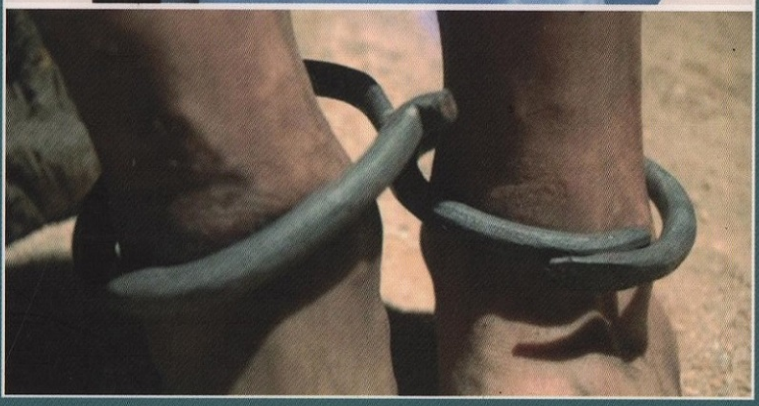
İLHAN ARSEL

Şeriat ve Aydınlanma

Bu kitap; Şeriat ve Kölelik, Şeriat ve Eşitsizlik, Müslümanlık Sınavı, Şeriat'ın Getirdiği Hoşgörüsüzlük ve Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı'nın birleştirilmesiyle hazırlanmıştır.

Sadece İncelemek İçindir
Ücreti Yoktur
İnceledikten Sonra Siliniz ve Bulursanız Satın Alınız.

KAYNAK YAYINLARI

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

İLHAN ARSEL

Şeriat
ve
Aydınlanma

Levent Şahverdi Arşivi

Kaynak Yayınları No: 849

Yayıncı Sertifika No: 14071

ISBN: 978-605-182-019-4

1. Basım: Mayıs 2016

Genel Yayın Yönetmeni
Erdem Ergen

Redaktör
Hüseyin Gültekin

Sayfa Tasarım
Çağlar Yalçın

Kapak Tasarım
Bora Gürsoy

Baskı ve Cilt
Öz Karacan Matbaacılık ve Ciltçilik San ve Tic. Ltd. Şti.
Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 Güneşli/İSTANBUL
Tel: +90 0212 630 82 38
Sertifika No: 12228

© Bu kitabın yayın hakları Analiz Basım Yayın Tasarım Gıda Tic. ve San. Ltd. Şti.nindir. Eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Meşrutiyet Cad. 6/3 Beyoğlu 34435 İstanbul
www.kaynakyayinlari.com • iletisim@kaynakyayinlari.com
Tel: 0212 252 21 56-99 Faks: 0212 249 28 92

Levent Şahverdi Arşivi

PROF. DR. İLHAN ARSEL, Cenevre (İsviçre) Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden "La responsabilité politique ministérielle et la Chambre des Lord (Bakanların Siyasi Sorumlulukları ve Lord'lar Kamarası)" adlı çalışmasıyla "Hukuk Doktoru" unvanını aldı. Otuz yıl boyunca Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Anayasa Hukuku dersleri verdi. 1955 yılında, Ankara Üniversitesi ile New York Üniversitesi arasında yapılan "Öğretim Üyesi Mübadelesi" sözleşmesi gereğince 1955-1956 öğretim yılında "School of Public Administration and Social Services"te çalıştı. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden az önce, o zamanlar iktidarda bulunan Demokrat Parti'nin Türkiye'yi şeriat felaketine sürükleyen tutumu nedeniyle öğrencilerine: "Bu ülkede artık Anayasa Hukuku öğretimi yapılamaz!" diyerek derslerini kesti. İhtilal'den sonra yeni bir "Anayasa Ön Tasarısı" hazırlamakla görevlendirilen Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın başkanlığındaki on kişilik "İstanbul Komisyonu"na atandı. Az sonra "Kurucu Meclis Ön Tasarısı"nı hazırlamak üzere kurulan beş kişilik bilim komisyonuna üye seçildi. 1966 yılında, ders vermekte olduğu Ankara Polis Enstitüsü'nden istifa etti; istifa nedeni, Enstitü yöneticilerinin iki öğrenciyi, fikir özgürlüğünden yoksun eder nitelikteki kararlarını protesto etmekti. 1966 yılında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Senatosu'na "Kontenjan Senatörü" olarak atandı.

1977 yılında, Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki görevinden istifa etti; bu kez istifa nedeni, üniversite öğretim üyelerinden pek çoğunun, toplum sorunları

Levent Şahverdi Arşivi

karşısındaki susmuşluklarını ve ülkenin şeriat karanlığına sürüklenmesine karşı nemelazımcılıklarını protesto etmekti.
Üniversiteden ayrıldıktan sonra, merkezi New York (ABD) olan "Inter-University Assoc" adlı kuruluşta danışman (Senior Consultant) olarak görevlendirildi ve bu kuruluşun yayımladığı "Constitutions of the Countries of the World (Dünya Ülkeleri Anayasaları)" adlı çalışmalara katıldı. 7 Şubat 2010 tarihinde hayatını kaybetti.
Prof. Dr. İlhan Arsel, İslam şeriatını akılcı eleştiriden geçiren ve serbest düşüncenin öncülüğünü yapan yayımlarıyla tanınıyor.

Yayınevimizden çıkan diğer eserleri şunlardır:

Arap Milliyetçiliği ve Türkler, Aydın ve "Aydın", Biz Profesörler, Cahiliyye, Diyanet'e Cevap, İslam'a Göre Diğer Dinler, Kur'an'daki Kitaplılar, Kur'an'daki Tanrı Muhammed'in Tanrı Anlayışı, Kur'an'ın Eleştirisi-1, Kur'an'ın Eleştirisi-2, Kur'an'ın Eleştirisi-3, Muhammed'e Göre "Muhammed", Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına, Şeriat, İnsan ve Akıl, Şeriat'tan Kıssalar I-II, Şeriat ve Kadın, Tevrat ve İncil'in Eleştirisi, Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları, Turan Dursun'a Mektuplar.

Levent Şahverdi Arşivi

İLHAN ARSEL

Şeriat ve Aydınlanma

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 17

I. KİTAP
ŞERİAT VE KÖLELİK

I İSLAM ŞERİATININ KÖLELİK DENEN ŞEYİ BENİMSEMEDİĞİ VE KÖLELİĞİ YOK ETME AMACINI GÜTTÜĞÜ İDDİALARINA DAYALI YALANLAR 21

II İSLAM ŞERİATI, KÖLELİĞİ KALDIRMAK DEĞİL, SÜRDÜRMEK AMACINA DAYALIDIR 23

III *KUR'AN*'A GÖRE KÖLELİK DOĞAL BİR KURULUŞ 27

IV ŞERİAT SİSTEMİNDE KÖLE (VE CARİYE), EFENDİSİNİN MUTLAK TASARRUFU ALTINDA BİR "MAL", BİR "EŞYA" NİTELİĞİNDE 31

V MUHAMMED, KÖLELİĞİ KALDIRMAK DEĞİL, FAKAT DOĞAL BİR KURULUŞ OLARAK (HEM DE ARAPLARDA UYGULANAN ESKİ ŞEKLİYLE) SÜRDÜRMEK İSTEMİŞ, BİZZAT KENDİSİ KÖLE EDİNMİŞ, KÖLE SATMIŞ VE BAŞKALARINA KÖLELER HEDİYE ETMİŞTİR 35

A) Köleliği Kökünden Yok Etmeyip Sürdürmesinin Nedenleri 36

B) Muhammed, Kölelik Kuruluşunun Sürdürülmesini, Günlük Gereksinimleri Nedeniyle Ön Plana Almıştır 38

C) Muhammed, Bizzat Kendisi Köle Edinmek Yanında, Başkalarını da Köle Sahibi Kılmıştır 41

Levent Şahverdi Arşivi

D) Muhammed, Köleliği, Arap Toplumunda Uygulanagelen Eski ve Kötü Şekliyle Almış ve Bir Süre Bu Şekliyle Uygulamıştır 43
E) Savaş Esirlerinin "Karşılıksız" ya da "Fidye Karşılığı" Salıverilmesini Emretmesi, Köleliği Kaldırma Amacına Dayalı Değil 44
F) Muhammed'in Köle Kullanılmasına Karşı Olduğu Hususunda Verilen Fatma Örneğinin Geçersizliği Hakkında 45
VI MUHAMMED'İN KÖLELER LEHİNE GETİRDİĞİ SÖYLENEN HÜKÜMLER (ÖRNEĞİN "AZATLANMAK" YA DA "BEDEL KARŞILIĞINDA KÖLELİKTEN KURTULMAK" VS. GİBİ), KÖLELİĞİ YOK ETMEK İÇİN DEĞİL, FAKAT KÖLE SAHİPLERİNE BİRTAKIM ÇIKARLAR SAĞLAMAK İÇİN İŞ GÖRMÜŞTÜR 47
A) Şeriat, Köle Azatlama İşini, Köle Sahibinin Bedel Karşılığında Kölesini Özgürlüğe Kavuşturmak Hususundaki Keyfiliğine Bırakır (K. 24 Nûr Suresi, ayet 33) 49
B) Köle Azatlayan Kimse, Onun Üzerinde "Velayet" Hakkını ya da Hiç Değilse "Kârabet-i Hükmiyye"sini Muhafaza Eder 51
C) Köle Sahibi, Müslüman Kölesini Azatlarsa, Cehennem Ateşinden Korunmuş Olur; Fakat Yarı Hurma Sadaka Vermek Suretiyle, Kölesini Azatlamadan da Aynı Sonuca Varabilir 52
D) Sırf Savaşa Sokabilmek Amacıyla Köleleri Azatlama Siyaseti 53
VII İSLAM ŞERİATINDA KÖLE AZATLAMA İŞİ PAMUK İPLİĞİNE BAĞLANMIŞTIR; AZATLAMAYI GEREKTİREN HALLER ARASINDA, KÖLE SAHİBİNİN ADAM ÖLDÜRMESİ, YALAN YERE ANT İÇMESİ YA DA GÜNEŞİN TUTULMASI GİBİ HALLER VAR 55 55
A) Yanlışlıkla Müslüman Bir Kişiyi Öldüren Köle Sahibi, Müslüman Bir Kölesini Azat Eder; Müslüman Kölesi Yoksa İki Ay Oruç Tutar (K. 24 Nûr, 33; K. 4 Nisâ, 92) 56

Levent Şahverdi Arşivi

B) Andını Yerine Getirmeyenler ya da Karılarını Analarına Benzetenler (Zıhar Yapanlar) Bakımından Köle Azatlama Sorunu (K. 5 Mâide, 89; K. 58 Mücâdele, 3) 56
C) Güneş Tutulursa Köle Azatlamak Gerek; Meğerki Bunun Yerine Yarım Hurma Sadaka Verile 58
D) Muhammed, Arap Kavminden Olanların Köle Kalmalarını İstemez 58
VIII MUHAMMED'İN GETİRDİĞİ SİSTEME GÖRE, 61
KÖLESİZ BIRAKILMAK, CEZALANDIRILMAK GİBİ 61
BİR ŞEY SAYILIR; FAKAT KÖLE SAHİPLERİ, 61
GÜNAH İŞLEMEKTEN KAÇINMAK SURETİYLE 61
KÖLELİĞİ SÜRDÜREBİLİRLER 61
IX ERKEĞİN ŞEHVET GAİLESİNE ENGEL OLMAKTANSA KÖLELİĞİ SÜRDÜRMEK DAHA İYİ 65
X KÖLE AZATLAMAKTAN DAHA HAYIRLI DAVRANIŞLAR: KÖLE EDİNME İHTİYACINDA BULUNAN KİMSELERE KÖLE HİBE ETMEK YA DA ONA BUNA KÖLE HEDİYE ETMEK, KÖLEYİ AZATLAMAKTAN DAHA BÜYÜK SEVAP SAYILIR 67
A) Muhammed, Meymune'nin Köle Azatlamasını Olumsuz Bir Davranış Olarak Tanımlar: "Azat Edecek Yerde Dayılarına Hediye Etseydin Ecrin (Ahiret Mükâfatın) Daha Büyük Olurdu" Der 68
B) Bir Baba, Evlatları Arasında Hibe ve Hediyede Bulunurken, Kölelerini (ve Cariyelerini) de Bu Şekilde Onlar Arasında Paylaştırmalıdır 69
C) Muhammed, Sevde'nin Acıma Duygularına Kapılarak Köle Azatlamasını Uygunsuz Bulur 69
XI KÖLE AZATLAMAKTAN KURTULMANIN DİĞER KOLAY YOLLARI: TANRI'YA VE PEYGAMBERİNE DUADA BULUNMAK, ÖVGÜLER YAĞDIRMAK YA DA YAYA OLARAK HAC GÖREVİNİ YAPMAK VS. 71
XII ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLELİĞİN YOK OLMASINI "KIYAMET ALAMETİ" OLARAK GÖRÜR 75
XIII ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLELERİ, HAYSİYET DUYGUSU BAKIMINDAN AŞAĞI KERTEDE BİR YARATIK OLARAK GÖRÜR 77

Levent Şahverdi Arşivi

XIV ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLEYİ İNSANDAN SAYMAZ; HUKUK "SÜJESİ" OLARAK DAHİ GÖRMEZ (TIPKI HAYVANLARI DA GÖRMEDİĞİ GİBİ) 79
XV KÖLELERİN ÖNEMLİ MEVKİLERE GETİRİLMİŞ OLMALARI, İNSANLIK HAYSİYETİNE SAYGI DUYGUSUNDAN YA DA KÖLELİĞİ KALDIRMA ARZUSUNDAN DEĞİL 83
XVI KÖLELERİN DURUMUNUN İYİLEŞMESİNDE MUHAMMED'İN ROL OYNADIĞI İDDİALARI HAKKINDA 87
XVII İSLAM DÜNYASI HİÇBİR ZAMAN KÖLELİĞE KARŞI GELMEMİŞ, SESİNİ ÇIKARMAMIŞTIR; DİNSEL NİTELİK TAŞIDIĞI İÇİN 89
A) İslam Ülkelerinde kölelik 20. Yüzyıla Kadar Sürmüş ve Ancak Batı Dünyasının Zorlamalarıyla Sona Ermiştir 92
B) Kölelik Resmen Kaldırılmış Olmasına Rağmen, İslam Ülkelerinde Kölelik Kuruluşunu Geçerli Bilen Zihniyet Hala Canlıdır 93

II. KİTAP
ŞERİAT VE EŞİTSİZLİK

I MUHAMMED'İN TANRI'SI, HER NE KADAR 101
EŞİTLİKTEN SÖZ EDERSE DE, EŞİTSİZLİĞİ ASIL BİLİR: 101
İNSANLARI VE HER ŞEYİ EŞİTSİZLİK ESASINA GÖRE 101
YARATMIŞTIR 101
A) İslamın "Eşitlik" Dini Olduğunu Savunanların Gerçeklere Ters Düşen Gerekçeleri 101
B) Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, "Eşitlik" Denen Şeyi Sakıncalı, "Eşitsizliği" İse Doğal Saymış, Yeryüzü Düzeninin Ancak Eşitsizlik Sayesinde Sağlanabileceğine İnanmıştır 104
C) Muhammed'in Tanrısı, Eşitsizlik Esasına Dayalı Düzeni "Doğal" Bilip Sürdürmeyi, Kendi Yüceliği Bakımından Övünme Vesilesi Yapar 105
II MUHAMMED'İN "TANRIDAN VAHİY GELDİ" DİYEREK YERLEŞTİRDİĞİ HÜKÜMLERE DAYALI EŞİTSİZLİKLER 111
A) Hukuksal Eşitsizlikler: "Özgürlük" ve "Kölelik" 111
B) Irk ve Soy Farkından Doğma Eşitsizlikler 111

Levent Şahverdi Arşivi

Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı Arapları, İbrahim'in Oğlu İsmail Nesli (Kuşağı) Olarak Üstün Kılmıştır 112
Muhammed İsmail Neslinden Gelenlerin "Köle Edinilemeyeceklerini" Söyler ve Bu Soydan Olan Kölelerin Azat Edilmelerini Emreder 114
Muhammed'e Göre Araplar, Bütün Soylar İçerisinde En Üstün Olanıdır; Araplar Arasında da Kureyş ve Kureyş İçerisinde Kendi Mensup Bulunduğu Haşimî Ailesi En Üstündür 114
Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, Arapları Şereflendirmek ve Arap Olmayanlara Üstün Kılmak İçin Kur'an'ı Arapça Olarak Araplara Göndermiş, "Araplık" ile "Müslümanlığı" Ayniyet Halinde Tutmuş ve Arap Irkının Üstünlüğünü Kabul Etmeyenleri Müslüman Saymayacağını Bildirmiştir 116
Muhammed, Bir Yandan Arap Irkını Diğer Irklara Üstün Sayarken, Diğer Yandan Arap Olmayan Müslüman Toplumları da "Üstünlük" ve "Aşağılık" Esasına Göre Derecelendirir 118
Muhammed'e Göre "Irk ve Soy" Cihetinden Şerefli Olmak Her Şeyden Önemli Bir Şeydir 119
Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, "Kirli, Kara Renkli ve Bozuk Ciltli" Olarak Yarattığı İnsanları Aşağılık Kılmıştır 121
C) Din ve İnanç Farkından Doğma Eşitsizlikler 127
D) Muhammed'in Söylemesine Göre İslam "En Üstün" ve "Tek Gerçek Din" Niteliğinde Olup İslamdan Gayrı Dinlerin Hepsi "Sapıklık" Sayılmalıdır 128
"Kâfirler" (Müslüman Olmayanlar) Arasındaki Eşitsizlikler: Müşrikler (Putperestler) ve Ehli Kitap (Kitaplılar) 128
E) Müslümanlar Arası Eşitsizlikler 129
Cinsiyet Esasına Dayalı Eşitsizlikler 129
Meslek Esasına Dayalı Eşitsizlikler 130
Rızk ve Servet Esasına Dayalı Eşitsizlikler 130
F) İnsanlara Rızk ve Servet Eşitsizliğini Kabul Ettirmenin Diğer Bir Yolu: Cennet Vaatleri 141

Levent Şahverdi Arşivi

G) Servet Eşitsizliğini Sürdürmenin Pratik Yolu: Varlıklı Sınıfı, Yoksullara "Sadaka ve Zekât" Vermeye Zorlayıp Yoksul Sınıfların Başkaldırmalarını Önlemek 143

H) Yoksulluğu "Fazilet" ve Zenginliği "Musibet"miş Gibi Göstermek Suretiyle Muhammed, Güncel Gereksinimler Siyasetini Sürdürür 143

Varlıklı Sınıfı Güvenlik ve Huzur İçerisinde Yaşatmanın Sırrı: Yoksullardan Oluşan Çoğunluğa, Rızk Azlığını "Tanrısal", "Doğal" ve "Fazilet" Şeklinde Tanımlamak 144

Muhammed "Dünya Varlığı Kötüdür, Yoksulluk Fazilettir" Diye Konuşmakla Beraber, Kendisine Yararlı Olacağını Bildiği Kişileri (Örneğin "Müellefetü'l-Kulub"u) Varlık Sahibi Kılmaktan Geri Kalmaz 146

I) Varlıklı Sınıfı, Yoksullar Çoğunluğunun Hasedinden ve Saldırısından Koruyup Güvenlik ve Huzur İçinde Yaşatma Siyasetinin Bir Başka Uygulanış Şekli: "Sadaka ve Zekât Sistemi" 147

Varlıksız Sınıfın Açlıktan Ölmeyecek Durumda Kalmasını Sağlamak Suretiyle Varlıklı Sınıfı Huzur İçinde Tutma Siyaseti 148

III. KİTAP
MÜSLÜMANLIK SINAVI

GİRİŞ 155

I HURAFELER, BATIL İNANÇLAR, MASALLAR VE AKLI DIŞLAYAN SORUNLAR KONUSUNDA BİRKAÇ SORU 157

II HUKUK VE AHLAK ANLAYIŞIYLA İLGİLİ BAZI SORULAR 179

III TANRI KAVRAMIYLA İLGİLİ BAZI SORULAR 195

IV "HOŞGÖRÜ" VE "İNSAN SEVGİSİ" KONULARINDA BİRKAÇ SORU! 221

V "İSLAM VE KADIN" KONUSUNDA BAZI SORULAR 239

V İSLAM ŞERİATININ TARİHİ TÜRK DÜŞMANLIĞI KONUSUNDA BİRKAÇ SORU! 245

Levent Şahverdi Arşivi

IV. KİTAP
ŞERİATIN GETİRDİĞİ HOŞGÖRÜSÜZLÜK

GİRİŞ 253

I "CAHİLİYYE" DİYE TANIMLANAN İSLAM ÖNCESİ DÖNEMİN, İSLAMİ DÖNEME KIYASLA ÇOK DAHA HOŞGÖRÜLÜ OLDUĞU HAKKINDA! 261

A) İslamda İlk Kan Dökme Olayına, Muhammed Taraftarlarının (Müslümanların) Hoşgörüsüzlükleri ve Saldırganlıkları Sebep Oluyor 267

II MUHAMMED'İ "HOŞGÖRÜ" ÖRNEĞİ OLARAK VE GETİRDİĞİ DİNİ "HOŞGÖRÜ DİNİ" ŞEKLİNDE GÖSTERME ÇABALARI 269

A) İslam Şeriatının Bütün İnsanları Kardeş Bildiği ve Bu Nedenle "Hoşgörü" İlkesine Dayalı Bulunduğu İddiasındaki Geçersizlik. 270

B) Muhammed'in "Zorlayıcı" Değil Fakat Sadece "Uyarıcı ve Tebliğ Edici" Olduğu, Kur'an'ın ise Sadece "Öğüt Verici Bir Kitap" Niteliğini Taşıdığı İddiasındaki Yanılgılar. 272

C) Kur'an'daki: "Sizin Dininiz Size, Benim Dinim Banadır (Kâfirûn Suresi, Ayet 6) ya da: "Bizim Yaptıklarımız Kendimize, Sizin Yaptıklarınız da Kendinize Aittir" (Bakara Suresi, Ayet 139) Şeklindeki Ayetlerin Hoşgörü Amacını İçermediği Hakkında 279

D) "... İnananlar(ın), Yahudi ve Hıristiyanların Ecirleri Rablerinin Katındadır..." Kandırması 282

E) "Dinde Zorlama Yoktur..." Kandırması 283

F) "Dinde Zorlama Olmaz" Şeklindeki Buyruk, Farklı Din ve İnançtakilere Karşı Hoşgörü Beslemekle Değil, Fakat Sadece İslami Emirleri Kolaylıkla Yerine Getirmekle İlgilidir: 286

III HOŞGÖRÜSÜZLÜK, İSLAM ŞERİATINI ELEŞTİRİLMEZLİĞE VE DOLAYISIYLA DEĞİŞMEZLİĞE VE GELİŞMEZLİĞE MAHKÛM KILMIŞTIR. 293

A) Muhammed'in Aleyhinde Laf Edenler (Fiskos Edenler) Tanrı Aleyhinde Saf Etmiş Sayılırlar: 294

B) Dini İşlerde Aşırı İnceleyip Sık Dokuyanlar ve "Mezmun" (Yasaklanmış) Soru Soranlar Helak Olacaklardır. 296

Levent Şahverdi Arşivi

V. KİTAP
ŞERİATÇIYLA MÜCADELENİN EL KİTABI

ÖNSÖZ 303

I ŞERİATÇIYA CEVAP 311

1) MÜŞRİKLİK 314

2) MÜRTEDLİK (İRTİDAT/DİNDEN/İSLAMDAN ÇIKMAK) 315

3) MÜNAFIKLIK 318

4) "KİTAPLILAR"DAN OLMAK 318

"Dinde Zorlama Olmaz" Kandırması 322

DİZİN 359

Levent Şahverdi Arşivi

SUNUŞ

Aydınlanma tarihimizin en önemli destan yazıcılarından olan Prof. Dr. İlhan Arsel'in eserlerini yayımlama gururunu taşıyan yayınevimiz, bu çabasını bilimsel bir titizlikle sürdürmeye devam ediyor. Değerli yazarımızın *Şeriat ve Kölelik*, *Şeriat ve Eşitsizlik*, *Müslümanlık Sınavı*, *Şeriatın Getirdiği Hoşgörüsüzlük* ve *Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı* adlı eserlerini *Şeriat ve Aydınlanma* adıyla tek kitapta toplamış bulunuyoruz.

İlhan Arsel *Şeriat ve Kölelik* adlı eserinde İslamın kölelik anlayışını tüm yönleriyle inceliyor; *Şeriat ve Eşitsizlik*'te şeriatın eşitsizliğe dayandığı tezini ortaya atıyor; *Müslümanlık Sınavı*'nda Müslümanın günlük yaşamını düzenleyen ve şekillendiren şeriata dair veriler sunuyor, *Şeriatın Getirdiği Hoşgörüsüzlük* başlıklı kitabında İslamın ve İslami kesimin hoşgörü kavramının sınırlarını *Kur'an*'a dayanarak ortaya koyuyor ve *Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı*'nda ise aydın insanlara şeriatçıyla mücadelenin programını sunuyor.

Her toplumun tarihi boyunca yaşadığı önemli deneyimler vardır. Türk toplumu açısından bu deneyimlerin yoğunlaştığı en önemli dönem denilebilir ki 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan ve 20. yüzyılın ilk yarısında sonuçlanan uluslaşma ve bir dizi devrimle taçlanan laik demokratik Türkiye Cumhuriyeti'dir.

Ekonomik gelişmenin yanı sıra sosyal, kültürel ve bilimsel gelişmenin hayal bile edilemeyecek denli bir hızla gerçekleştiği bu dönem, Türk ulusunu ve cumhuriyetini daha da yükseltecek kendi kuşaklarını da yaratmıştır. Türk milletini içine düştüğü karanlık kuyudan çıkaran

Levent Şahverdi Arşivi

aydınlanma savaşçılarının örnek yaşamları ve eserleri bugün de heyecanla takip ediliyor ve Türk devleti ve milleti var oldukça, dünya döndükçe de aynı azim ve kararlılıkla takip edilecektir.

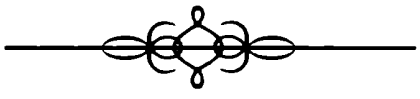
Şeriatçılar, tutucu bir dinselliğe saplanıp kaldıkları için, bugün hâlâ 7. yüzyıl zihniyetini yaşamaya ve yaşatmaya çalışmaktadırlar; insan aklını hurafelerle ve batıl inançlarla dolduran İslam şeriatını sorgulamaya gerek duymadan kabullenmişlerdir.

Bu açıdan baktığımızda aydınlanma mücadelesi can alıcı bir görev olarak önümüzde duruyor. İlhan Arsel aydınlatmaya devam ediyor.

Kaynak Yayınları

Levent Şahverdi Arşivi

I. KİTAP
ŞERİAT VE KÖLELİK

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

I

İSLAM ŞERİATININ KÖLELİK DENEN ŞEYİ BENİMSEMEDİĞİ VE KÖLELİĞİ YOK ETME AMACINI GÜTTÜĞÜ İDDİALARINA DAYALI YALANLAR

Şeriatçılara göre, İslam dini güya köleliğe karşıdır ve güya *Kur'an*, insan denilen varlığın özgür (hür) olarak doğduğunu ve özgür şekilde yaşaması gerektiğini kabul eder; insanların tek bir asıldan geldiklerini, rengi, dili ve sosyal durumu ne olursa olsun, her insanın eşit yaratıldığını öngörür.

Yine şeriatçılara göre, diğer dinler ve eski medeniyetler köleliği yok etmeyi düşünmedikleri halde, Muhammed, kölelerin durumunu iyileştirmiş ve köleliği kökten yok etmeyi amaç edinmiştir. Her ne kadar köleliği kaldıramamış ise de, eşitlik getirmiştir; köleleri efendilerinin seviyesine yükseltmek istemiştir.

Yine şeriatçılara göre, ilk olarak insanlar arası eşitliği öngören ve köleci zihniyete karşı gelen, *Kur'an*'dır ve güya bu olay, insanlık tarihi bakımından yepyeni bir gelişme sağlamıştır.[1]

"Eğer bu böyle ise, neden dolayı Muhammed köleliği yasaklamamıştır, kökünden yok etmemiştir?" şeklindeki bir soruyu da şeriatçılar şöyle yanıtlarlar: "Bir kere", derler;

---

1 Bu tür iddialar için bkz. Gölpınarlı, "İslam Tarihi", *Milliyet* gazetesi, 14 Aralık 1968. Ayrıca bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasan*, c.VI, s.536, Hadis No. 1120-1121; c.VII, s.462 vd.; c.XII, s.260.

Levent Şahverdi Arşivi

"kölelik İslam öncesi dönemlerden beri süregelen bir kuruluştur. Muhammed bu kuruluşu, yaşamın bir gerçeği olarak buldu. Eğer köleliği yasaklamış olsaydı, iç kargaşalıklara ve ayaklanmalara sebep olmuş olurdu. Daha başka bir deyimle Araplar arasında geçerli bulunan kölelik sistemini bir hamlede kaldırıp atmak Tanrı'ya ve Muhammed'e sakıncalı göründü."[2]

"Öte yandan" derler;

"savaşlarda alınan esirlerin durumu itibariyle kölelik sisteminin kaldırılması mümkün değildi. Çünkü Muhammed, her ne kadar savaş denen şeye karşı idiyse de, savaşları önleyemezdi. Savaşlar olacak ve esirler alınacaktı. İşte bu nedenledir ki Muhammed köleliği kökünden yok etmedi fakat bu kuruluşu insanlık haysiyetini zedeler nitelikten çıkardı ve daha sonraki dönemler itibariyle yok olucu esaslara bağladı."[3]

Bu iddialara sarılan şeriatçılara (özellikle Arap yazarlara) göre, Muhammed'in, köleliliği kaldırmak ve kölelerin durumunu düzeltmek maksadıyla getirdiği kurallar, daha sonraki dönemlerde uygulanmamıştır ve uygulanmamasının sorumluları da genellikle Türklerdir. Çünkü Türkler, "İslam'ı anlayabilecek yeterlikte olmamışlardır". Bu itibarla köleliğin sürdürülmesine sebep olan Türkleri, İslam'ın temsilcisi olarak görmemek gerekir.[4]

Yine şeriatçı yazarlara göre, bugün artık "Kölelik ve efendilik tarihe karışmıştır ki İslam dininin gaye-i mesaisi de (amacı da) bu(-dur)."[5]

---

2 Bu tür iddialar için bkz. *Sahîh-i...*, c.VII, s.466.

3 Bu doğrultudaki iddialar için bkz. Demircan (Ali Rıza), *İslam'a Göre Cinsel Hayat*, c.II, İstanbul, 1986, s.250.

4 Bu tür iddialar için bkz. Ameer, Ali Syed, *The Spirit of Islam*, London, 1935, s.265-267. Bu konuyla ilgili diğer bilgiler için bkz. İlhan Arsel, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999.

5 Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu konudaki iddiaları için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.460; c.XII, s.260.

Levent Şahverdi Arşivi

II

İSLAM ŞERİATI, KÖLELİĞİ KALDIRMAK DEĞİL, SÜRDÜRMEK AMACINA DAYALIDIR

Hemen belirtelim ki, bu yukarıdaki iddialar, baştan aşağı yalandan ibarettir. Çünkü ne *Kur'an* "özgür" insan tipi yaratmak istemiştir, ne Muhammed köleliği yok etmeyi kendisine amaç edinmiştir ve ne de kölelik kuruluşu Türkler yüzünden sürüp gitmiştir. Aksine, köleliğin Tanrısal (ve dolayısıyla doğal) bir kuruluş olarak iş görmesine ve 1400 yıl boyunca hiç kalkmamacasına sürüp gitmesine sebep olan, doğrudan doğruya İslam şeriatı olmuştur. Bu düzenin kurucusu olan Muhammed, biraz ilerde örnekleriyle göreceğimiz gibi, ömrü boyunca köleler edinmiş, savaşlarda ele geçirilen esirlerin paylaşılması sırasında kendi payına düşen kölelere sahip olmuş, kendi hizmetinde ve arazilerinde köleler çalıştırmış, köle satın almış, köle satmış, ona buna köleler hediye etmiştir. Söylendiğine göre, sahip bulunduğu kölelerin sayısı 60 ile 80 arasında olmuştur. Öldüğü zaman, mallar, hurmalıklar ve araziler yanında, hizmetinde tuttuğu köleleri de ailesi efradına miras bırakmıştır. Bu itibarla sorulması gereken soru şudur: köleliğin kaldırılmasını kendisine amaç edinen bir din, hiç köleliği "doğal" bir kuruluş olarak yerleştirir mi? Ya da kendisini böyle bir dinin "peygamberi" olarak tanıtan bir kimse, hiç köle edinerek ya da kullanarak başkalarına kötü örnek olma yolunu tutar mı?

Gerçek şu ki, İslam şeriatı, köleliği kötü gözle görmek ve kaldırmak şöyle dursun, fakat "doğal" bir kuruluş bilmiş ve genel ola-

Levent Şahverdi Arşivi

rak insan varlığını "özgür" değil, "kul" olarak görmüş ve kulların da kendilerine ait kulları bulunduğunu kabul ederek, köleliğin hiç kalkmamacasına sürüp gelmesine vesile olmuştur.

Gerçekten de *Kur'an*'a göre insanlar "hür" ve "köle" olmak üzere yaşam sürerler. "Köle" insan, başkasının mülkü sayılan, onun hizmetinde olan, onun tarafından yönetilen, alınıp satılabilen insan demektir. (kadın köleye "cariye" denir) Köle olmayanlar ya da kölelere efendilik yapanlar ise "hür" sayılırlar. Ne var ki, *Kur'an*'ın "hür" olarak tanımladığı insanlar dahi aslında gerçek anlamda hür (özgür) olmaktan uzaktırlar; gökten indiği söylenen buyrukların uygulayıcısıdırlar; yani özgür iradeye sahip olarak iş görme olanağından yoksundurlar. Çünkü *Kur'an*'a göre Tanrı, insanları (ve cinleri) esas itibariyle kul diye yaratmıştır. "Kul" sözcüğü *Kur'an*'da "abd" olarak geçer ki, esas itibariyle "köle" anlamındadır. Her insan Tanrı'nın kölesi olmak üzere yaratılmıştır; şu bakımdan ki, Tanrı'nın buyruklarına göre "güdülüp yönetilir". Zâriyât Suresi'nde şöyle yazılı:

"Cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etmeleri için yaratmışımdır." (K. Zâriyât, 56)

"Bana kulluk etmeleri için yaratmışımdır" sözlerini: "Buyruklarımı yerine getirmeleri için yaratmışımdır" şeklinde anlamak gerekir. Nitekim Bakara Suresi'nde şu var:

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk edin! Ki 'Ona karşı gelmekten korunmuş olabilesiniz.'" (K. Bakara, 21)

Sayısız denecek kadar çok olan bu buyruklar arasında Tanrı'ya tapmak ve ibadet etmek gibi olanlar yanında, kişinin ve toplumun (devletin) tüm yaşantısını, en ince noktasına varıncaya kadar düzenleyen hükümler vardır.

Fakat Tanrı'nın bu "kul"ları arasında, kullara "kulluk" (kölelik) edecek olanlar da vardır; çünkü Tanrı, o sınırsız keyfiliği içerisinde istemiştir ki, insanlardan bir kısmı, diğer bir kısmına kölelik etsin. Nitekim *Kur'an*'da, köleliğin doğal bir kuruluş olduğunu ortaya vuran hükümler vardır ki, (örneğin Nahl, 75) birazdan özetleyeceğiz. Fakat şimdilik şeriatçının kölelik konusundaki diğer iddialarındaki isabetsizliklere değinelim.

Bu iddialardan biri şöyle: "Kölelik, Araplar arasında yerleşik bir kuruluş idi. Eğer Tanrı köleliği bir anda kaldırmış olsaydı, halk ayaklanır, kargaşalık olurdu".

Levent Şahverdi Arşivi

Söylemeye gerek yoktur ki, böyle bir iddia, Tanrı'yı "acz" içerisinde, "güçsüz" bir "Yaratan" imiş gibi gösterip, Tanrı fikrini zedelemekten başka bir işe yaramaz. Zira iktidarına sınır bulunmayan ve her şeyi dilediği gibi yaratıp dilediği şekle sokabilen bir Tanrı'nın, kölelik gibi kötü bir kuruluşu, sırf halk ayaklanır endişesi ile yasaklamadığını söylemek, O'nun iktidarını ve yüceliğini inkâr demek olur.

Öte yandan toplum düzenini sağlamak üzere en sert ve amansız cezaları öngörmekten geri kalmayan (örneğin şarap içimini yasaklatan ya da hırsızın bileklerinin kesilmesini emreden) bir Tanrı'yı: "Köleliği yasaklarsam toplumda kargaşalık çıkar" mazeretine sığınmış gibi göstermek, Tanrı fikrini küçültmekten başka bir şey değildir.

Yine aynı şekilde: "Tanrı, köleliği savaş esirleri sistemiyle sınırlamak istedi, bu nedenle tüm olarak yasaklamadı. Amacı devrim (niteliğini) taşıyan düsturlar koyarak kökten kaldırmaktı" şeklindeki iddianın da tutarlı bir yönü yoktur; çünkü *Kur'an*'da kölelik, ne savaş esirlerine münhasır bir kuruluş olarak ele alınmıştır ve ne de ortadan kaldırılması amacına dayandırılmıştır. *Kur'an*'a göre Tanrı, insanlardan bir kısmını "efendi" ve bir kısmını da "köle" şeklinde tutmuş olmakla övünür. (K. Nahl Suresi, ayet 75)

Şeriatçının: "İslam, köleliği, insanlık haysiyetini çiğnetici bir kuruluş olmaktan çıkardı" şeklindeki iddiasına gelince, bu da yalandan ibarettir; zira İslami emirlere göre köleler, köle olmayanlara oranla pek çok hususta aşağı kılınmışlardır. Örneğin kölelerin (ve cariyelerin) ibadet hakları ve hukuki sorumlulukları az olduktan gayrı, efendilerinin onlara karşı cezai sorumlulukları da pek sınırlıdır. Cinayet işleyen birine karşı kısas uygulandığı halde, cariyesini öldüren kişiye uygulanmaz ve bu kişi kısas olarak öldürülemez; zira *Kur'an*'a göre kısas: "Hür ile hür, köle ile köle ve kadın ile kadın'dır". (K. Bakara, 178; Mâide, 45) Köle (ya da cariye) öldüren kimseye "ta'zir" (azarlama) cezası uygulanır.

Yine bunun gibi, hür kadınlara zina isnat eden kimse, bu isnadını dört tanık ile ispatlayamazsa kamçı dayağı cezasına çarptırıldığı halde, cariyeye zina isnat eden kimse, ispat edemediği takdirde böyle bir cezaya uğramaz, sadece azarlanır ve ahiret cezasını bekler. Öte yandan cariyesine haksız yere zina isnat eden kimse, bu yeryüzünde ceza görmez; sadece kıyamet gününde dövülür.[1]

---

1 Ebû Hureyre'nin rivayetine göre Muhammed şöyle der: "Her kim kölesine ve cariyesine zina isnâd eder, memlûki de o isnâddan uzak bulunursa, o kimse kıyamet gününde dövülür. Meğerki memlûk, efendisinin dediği gibi ola." Bkz. *Sahîh-i...*, c.XII, s.260, Hadis No. 2092.

Levent Şahverdi Arşivi

Bundan başka, cariyeler haccetmekle zorunlu değillerdir; yabancı erkekler önünde örtünmekle, "cilbab" giyinmekle de yükümlü değillerdir.

Sosyal durumlar bakımından da aşağı kılınmışlardır, örneğin hür bir kadınla evli olan erkek, cariye edinebilir, fakat onunla evlenemez. Cariyeye gelince, o da sahibinin izni olmadan evlenemez.

Yine bunun gibi, birkaç kadınla evli bulunan bir erkek, kadınlarını nöbet sırasına göre dolaşmakla görevlidir. Ancak gecelemede "Hür kadına kuma olan cariyenin hakkı, hür kadının yarısıdır."[2]

Öte yandan köleler, tıpkı ergenlik çağına girmemiş kimseler gibi, efendilerinin yanına girebilmek için, üç kez izin isteme durumundadırlar. *Kur'an*'da şöyle yazılı:

> "Ey müminler! Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariyeleriniz), ve içinizde henüz ergenlik çağına girmemiş olanlar, sabah namazından önce, öğleyin soyunduğunuz vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza gireceklerinde) sizden üç defa izin istesinler. Bunlar, mahrem (kapanmamış) halde bulunabileceğiniz üç vakittir..." (K. 24 Nûr, 58)

Söylendiğine göre bu ayet, şu vesileyle inmiştir: Bir öğle vakti Muhammed, bazı hususlarda Ömer b. Hattab ile görüşmek ister. "Müdlic" adındaki bir sahabi ile haber göndererek Ömer'i "huzuruna" çağırtır. O sırada Ömer öğle uykusuna yatmıştır; muhtemelen üstü de açıktır; yani orası burası görünmektedir. Müdlic odaya girince uykuda bulunan Ömer'i uyandırır. Fakat Ömer bundan hoşlanmaz ve kendi kendine: "Keşke böyle zamanlarda izinsiz girmek yasaklansa!" diye mırıldanır; ya da gönlünden böyle bir şey geçirir. Uykudan uyandırılmanın verdiği hoşnutsuzlukla kalkar Muhammed'in yanına varır. Fakat bir de görür ki, az önce gönlünden geçirdiği temenniye uygun olmak üzere, Tanrı, Muhammed'e yukarıdaki ayeti göndermiştir. Anlaşılan o ki, Tanrı, Ömer'in uykudan uyandırılması olayı vesilesiyle, kölelerin izinsiz olarak efendilerinin yanına girmelerini sakıncalı bulmuş ve Ömer'in temennisi doğrultusunda iş görmüştür.[3]

---

2 Demircan, *age*, c.II, s.257.

3 "Diyanet Vakfı" çevirisinde Nûr Suresi'nin 58. ayetinin yorumuna bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

III

KUR'AN'A GÖRE KÖLELİK DOĞAL BİR KURULUŞ

Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı, köleliği doğal bir kuruluş olarak benimsemiş ve *Kur'an* hükümleriyle o şekilde düzenlemiştir. Gerçekten de Nahl ve Rûm surelerinde, "rızkı bol ve hür" kişilerle, bu kişilerin satın alıp sahip bulundukları kölelerden söz edilmekte, bunların birbirlerine eşit bulunmadıkları belirtilmektedir. Nahl Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının malı olmuş bir köle ile katımızdan kendisine verdiğimiz güzel rızktan gizli ve açık olarak harcayan (hür) bir kimseyi örnek verir. Bunlar hiç eşit olurlar mı?..." (K. 16 Nahl, 75)

Aynı Sure'de bir de şu var:

> "Allah kiminize kiminizden daha bol rızk verdi. Bol rızk verilenler, sağ ellerinin satın alıp sahip oldukları kölelerine rızklarını verirlerken kendilerini rızk alanında onlara eşit saymazlar..." (K. 16 Nahl, 71)

Her ne kadar bazı gayretkeşler bu ayetlerde sözü geçen "köle" deyimi ile "put"ların ya da "kâfirlerin" kastedildiğini öne sürerlerse

Levent Şahverdi Arşivi

de yalandır. Çünkü burada, esas itibariyle anlatılmak istenen şey, "köle" ile "köle olmayan" (yani "hür" sayılan) kimselerdir. Nitekim bunun böyle olduğunu Rûm Suresi'ndeki şu ayet biraz daha vurgulamakta:

> "Tanrı size kendinizden bir misal vermektedir. Size verdiğimiz rızklarda, (sağ elinizle satın alıp sahip olduğunuz) kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olur ve birbirinizi saydığınız gibi bu ortaklarınızı sayar mısınız ki, bizzat yaptığımız işlerde bize ortaklar koşulmasına razı olasınız?.." (K. 30 Rûm, 28)[1]

[Bu ayetin bir başka çevirisi şöyle:

> "Tanrı, kendinizden size bir örnek vermekte: Size verdiğimiz rızklarda, sağ elinizle satın alıp sahip olduğunuz kölelerinizden kendinize eşit olarak ortak yaptıklarınız ve kendiniz gibi sayıp önem verdikleriniz var mıdır (ki mülkünde olan putların, tanrılıkta Tanrı'ya ortak yapılması doğru olabilsin)?..." (K. 30 Rûm, 28)]

Yani güya Tanrı, putların kendisine ortak kılınmasını istemediği için kullarına şöyle demekte: "Nasıl ki siz, sağ elinizle satın aldığınız kölelerinizi kendinize denk görmek istemezseniz ve nasıl ki size vermiş olduğumuz rızklarda, kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olmazsanız, putları da Tanrı'ya ortak koşmanız doğru olmaz".[2]

Daha başka bir deyimle, Tanrı, köleliği doğal bir şeymiş gibi kabul etmekte ve sırf kendisine ortak koşulmasın diye, köle sahibi ile köle arasındaki ilişkilerde eşitsizliğe yer vermekte.

Görülüyor ki, Muhammed'in tanımladığı Tanrı, "güzel bir şekilde rızıklandırdığı" kulları ile bu kulların sahip bulundukları köleler arasında eşitlik olamayacağını bildirmekte ve bununla adeta övünmektedir.

Öte yandan Tanrı, yine Muhammed'in söylemesine göre, köle ile efendisi arasında eşitlik sağlamanın aleyhindedir; sağlamak isteyenlerin de karşısındadır. Çünkü köleyi efendisi ile eşit kılmanın, Tanrı'ya şirk koşmak (putları Tanrı'ya ortak yapmak) gibi bir şey

---

1 Diyanet Vakfı çevirisinden.

2 Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.VII, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.202 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

olabileceğini anlatmaktadır. Rûm Suresi'ndeki ayeti tekrar okuyalım:

> "Tanrı size kendinizden bir misal vermektedir. Size verdiğimiz rızklarda, (sağ elinizle satın alıp sahip olduğunuz) kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olur ve birbirinizi saydığınız gibi bu ortaklarınızı sayar mısınız ki, bizzat yaptığımız işlerde bize ortaklar koşulmasına razı olasınız?.." (K. 30 Rûm, 28)

Bu ayetin anlatmak istediği şey şu: Nasıl ki Tanrı, yüce niteliklere sahip olarak üstün ise ve nasıl ki O'na ortak koşmak günah sayılır ise, köle sahiplerinin de, birbirlerini saydıkları şekilde, kölelerini saymaları ve onları kendilerine ortak yapmaları uygunsuzdur. Daha başka bir deyimle, efendinin kölesini kendisine eşdeğerde tutup ortak kılmaya matuf her davranışı, Tanrı'ya şirk koşmak gibi günah bir şeydir.

Öte yandan Tanrı, yine Muhammed'in söylemesine göre, kölelik kuruluşunu getirmek yanında, kullarına köleler vermekle övünür. Başta Muhammed olmak üzere, sevgili kullarına ganimet olarak köleler ve cariyeler verir. Bunun böyle olduğu, *Kur'an*'da şöyle belirtiliyor:

> "Ey Muhammed!.. Allah'ın sana ganimet olarak verdiği ve elinin altında bulunan cariyeleri... sana helal kıldık..." (K. 33 Ahzâb, 50)

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

IV

ŞERİAT SİSTEMİNDE KÖLE (VE CARİYE), EFENDİSİNİN MUTLAK TASARRUFU ALTINDA BİR "MAL", BİR "EŞYA" NİTELİĞİNDE

Kur'an'ın çeşitli ayetlerinde köleden (ya da cariyeden) söz edilirken, çoğu kez "mal", "eşya", "alınıp satılabilen şey" anlamlarına gelen deyimler kullanılmıştır; köle sahibi kimseler ise "mal/eşya sahibi kimseler" olarak gösterilmişlerdir. Örneğin Rûm Suresi'nde "Milku'l-yemin" yani "sağ elin satın aldığı, sahip olduğu köleler" diye yazılıdır. (Bkz. Rûm, 28; ayrıca bkz. Nûr, 31, 33, 58; Ahzâb, 55; Nahl, 71) Nahl Suresi'nde "memlûk" yani "birinin malı olan köle" deyimi yer alır. (K. Nahl, 75) Nisâ Suresi'nde "Rakabe" yani "sahibi bulunduğu köle" diye yazılıdır. (Nisa, 92; ayrıca bkz. Mâide, 89; Mücâdele, 3; Beled, 13) Bakara Suresi'nde "Rikâb" "yani sahip bulunduğu köleler" diye geçer.

Bundan anlaşılan şu: köle (cariye), öyle bir yaratıktır ki, efendisinin mutlak tasarrufu altındadır. Efendisi onu dilerse ömrü boyunca köle olarak hizmetinde kullanır, dilerse bir mal gibi satar ya da dilerse ömrü boyunca kendisine hizmette bulunmak üzere azat eder.

Öte yandan Muhammed, iman sahibi erkeklere, köle kadınları "cariye" (odalık) olarak şehvet aracı şeklinde kullanma olanağını sağlamıştır. Arapların kadına ne kadar düşkün olduklarını bildiği

Levent Şahverdi Arşivi

için, şu veya bu nedenle kadınsız kalmasınlar diye, bu yolu düşünmüştür. Gazalî bu konuda şöyle der:

"Arap kavminde şehvet gâalib olduğu için, sâlih olanları da daha çok evlenme ihtiyacı duyarlar... Kalbin huzurunu sağlamak ve zinayı önlemek için cariye ile evlenmek mubah olmuştur..."[1]

Bundan dolayıdır ki, Muhammed, *Kur'an*'a bu olanağı sağlayacak hükümler koymuştur. Örneğin Nisâ Suresi'nde, "imanlı hür" kadınlarla evlenmeye gücü yetmeyen Müslüman erkeklerin, kendi elleri altında bulundurdukları cariyeleri alabilecekleri yazılıdır:

"İçinizden, hür mümin kadınlarla evlenmeye güç yetiremeyen kimse, ellerinizin altında bulunan imanlı genç kızlarınız (sayılan) cariyelerinizden alsın..." (K. Nisâ, 25)

Yine bunun gibi, birden fazla kadınla aynı zamanda evlenemeyecek durumda olan erkeklere, bir kadın ve ayrıca diledikleri sayıda cariye alabilme olanağını sağlamıştır. *Kur'an*'ın Nisâ Suresi'nde şöyle yazılı:

"...beğendiğiniz (veya size helal olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın yahut da sahip olduğunuz cariyeler ile yetinin..." (K. Nisâ, 3)

Muhammed, şehvet ihtiyacını gidermek üzere cariye alma olanağını, sadece başka erkekler bakımından değil, fakat kendi ihtiyacı bakımından da öngörmüş ve *Kur'an*'a bu doğrultuda ayetler koymuştur. Örneğin on bir kadınla aynı zamanda evli bulunduğu sırada artık başkaca kadın almaması için (velev ki güzelliği hoşuna gitmiş olsun) Tanrı'dan vahiy indiğini söylerken, cariyelerin bu sınırlama dışında bırakıldığını eklemiştir. Ayet şöyle:

"(Ey Muhammed!) sağ elinin satın aldığı cariyeler hariç, bundan böyle (şimdiye kadar aldığın kadınlardan) başka hiçbir kadın, güzellikleri hoşuna gitse bile, sana helal olmaz. Karılarını başka karılarla değiştirmen de (öyle)..." (K. 33 Ahzâb, 52)

---

1 Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Din*, c.II, Bedir Yeyınevi, İstanbul, 1975, s.79.

Levent Şahverdi Arşivi

Bundan başka, bir de erkeklere evli kadınlarla evlenme yasağını koyarken, evli cariyelerle evlenme olanağını tanımıştır; çünkü cariye, her hususta kullanılabilecek bir maldır. Nisâ Suresi'ndeki ayet şöyle:

> "Sahip olduğunuz cariyeler müstesna, evli kadınlar da size haram kılınmıştır..." (K. Nisâ, 24)

Her ne kadar bu ayette sözü edilen cariyelerin savaş esiri olarak ele geçirilmiş kadınlar olduğu ve bu kadınların evliliklerinin tutsaklık nedeniyle kendiliğinden bozulmuş sayılacağı belirtilirse de, söylemeye gerek yoktur ki, insan haklarına ve ahlakiliğe terslik bakımından cariyenin savaş esiri olup olmamasının fark yaratmaması gerekir. Tutsak alınan bir kadını, sırf kocası düşman kesimindedir diye, bir başka erkeğin koynuna sokmanın ne adaletle ve ne de insafla ilgisi vardır.

Yine her ne kadar cariyelerin fuhuşa zorlanmasını önlemek için Muhammed'in: "cariyelerinizi fuhuşa zorlamayın" (bkz. K. Nûr, 33) şeklinde hükümler yerleştirdiği kabul edilirse de, bu hükümlerin uygulama gücünden yoksun bulunduğu anlaşılmaktadır. Örneğin cariyesini fuhuşa zorlayan ve bundan kazanç sağlayan kimseye belirli bir ceza getirmemiştir. Getirmek şöyle dursun, fakat efendisinin isteği üzerine cariyenin böyle bir işe gönüllü olarak katlanması halinde bu davranışın bağışlanabilir sayılacağını bildirmiştir. Nisâ Suresi'ne koyduğu ayet şöyle:

> "Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhuşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, bilsin ki Allah hiç şüphesiz onu değil, zorlanan kadınları bağışlar..." (K. Nûr, 33)

Görülüyor ki cariye sahibi kimse, "iffetli kalmak isteyen" cariyesini fuhuşa zorlayacak olursa, belli herhangi bir dünyevi cezaya çarptırılmayacaktır. Sadece gelecek dünyada Tanrı onu bağlamayacaktır. Fakat eğer cariye "iffetli" kalmak istemez ise, onu fuhuşa sürükleyen efendisi için, bağışlanmamak dahi söz konusu olmayacaktır.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

V

MUHAMMED, KÖLELİĞİ KALDIRMAK DEĞİL, FAKAT DOĞAL BİR KURULUŞ OLARAK (HEM DE ARAPLARDA UYGULANAN ESKİ ŞEKLİYLE) SÜRDÜRMEK İSTEMİŞ, BİZZAT KENDİSİ KÖLE EDİNMİŞ, KÖLE SATMIŞ VE BAŞKALARINA KÖLELER HEDİYE ETMİŞTİR

Muhammed'in köleliği ortadan kaldırmak istediği, köleleri koruyucu hükümler getirdiği, örneğin kölelere kötü muameleyi önlediği ya da köle azat etmeyi teşvik ettiği söylenirse de yalandır. Çünkü bir kere, yukarıda belirttiğimiz gibi, köleliği doğal bir kuruluş olma niteliğinden çıkarmayı ve ortadan kaldırmayı hiçbir zaman düşünmemiş, aklından bile geçirmemiştir. Eğer geçirmiş olsaydı, tıpkı kendisinden yüzlerce yıl önce "Budha"nın yaptığı gibi, köleliği kökten yok eder, köleliğe cevaz veren zihniyeti yerer, köle alım satımını yasaklardı. Bilindiği gibi "Budha", köleliği açıkça ilk kez yeren ve köle ticaretini yasaklayan bir din adamı idi. Irklar arasında fark gözetmez, kendisine hangi ırktan olduğu sorulduğunda cevap bile vermez, köleliği insan varlığının kutsallığı ile bağdaştırmazdı.

Oysaki Muhammed, kendisini ve mensup bulunduğu Arap ırkını, "İbrahim" ve "İsmail" soyundan gelme bilmiş ve İbrahim soyunu da insanlığın en üstün kuşağı olarak belirtmiştir.[1] Köleliği kaldır-

1 Çoğu Müslüman yazar gibi, bazı yabancı yazarlar da Muhammed'in, tıpkı Budha gibi, ırk ve nesep ayrımı yapmadığını sanırlar. Bkz. Dinah Shelton, *Human Rights Within Church*, s.517.

Levent Şahverdi Arşivi

mak şöyle dursun, fakat köleliğin sürdürülmesini ve köle ticaretinin gelişmesini sağlamıştır. Nitekim yaşamı boyunca bizzat kendisi köleler edinmiş, köle satın almış ve elindeki köleleri ona buna satmış ya da hediye etmiş, başkalarına da bu şekilde hareket etme olanağını sağlamıştır. Azat ettiği köleleri bile kendi işlerinde ve emrinde çalıştırdığı olmuştur.

Biraz ilerde göreceğimiz gibi, her ne kadar kölelerinden bazılarını azatladığı görülse de, bu işi çoğu zaman belli bir gereksinim nedeniyle yapmış ve başkalarını da köle azatlama işinde aceleci olmamaya teşvik etmiştir. Örneğin bir defasında, kendi eşlerinden "Sevde b. Zem'a"nın, acıma duygularına kapılarak köle azatlamasını öfkeyle karşılamış ve sonra *Kur'an*'a: "İnsan hayrı istediği kadar şerri de ister, insan pek acelecidir" (K. 17 İsrâ, 11) şeklinde ayet koymuştur ki, ilerdeki sayfalarda ele alacağız.

Öte yandan köle sınıfını genellikle aşağı görmüş, sadece "kâfirlere", özellikle "müşriklere" (putperestlere) oranla bir derece üstün bulmuştur. *Kur'an*'a koyduğu şu ayet bunun kanıtıdır:

> "İnanan bir cariye, hoşunuza gitmiş olan (fakat) puta tapan bir kadından daha iyidir." (K. Bakara, 221)

Yani cariyenin değeri, puta tapana oranla birazcık daha iyidir.

Biraz ilerde göreceğiz ki, Muhammed, köleliği Araplara özgü eski ve kötü şekliyle benimsemiştir. Fakat daha önce, köleliği doğal bir kuruluş olarak sürdürmesinin nedenlerine göz atalım.

A) Köleliği Kökünden Yok Etmeyip Sürdürmesinin Nedenleri

"Neden dolayı Muhammed, köleliği doğal bir kuruluş olarak benimsemiş ve sürdürmüştür?" şeklindeki bir sorunun yanıtı özetle şudur:

Bir kere tavizci (ödün verici) bir siyaset adamı olduğu için, bu yola gitmiştir. İkincisi, saplı bulunduğu geleneksel inançlar nedeniyle köleliği kaldırmamıştır. Üçüncüsü ise köleliğin, kendi taraftarları için olduğu gibi, kendi öz çıkarlarına da hizmet ettiğini hesaplamıştır.

"Taviz (ödün) siyaseti yönlüsü olduğu için köleliği kaldırmamıştır" diyoruz; çünkü kölelik, Arap toplumunun eski çağlardan beri benimseye geldiği bir kuruluş idi. Muhammed'in kendisi de bu geleneğe bağlı olarak köleler edinirdi. Köleliği, geleneksel bir inançla,

Levent Şahverdi Arşivi

böylesine benimsemiş olan Arap toplumunu, bu gelenekten yoksun kılmak, kolay bir şey değildi. Zira köleliğin ortadan kaldırılması halinde, toplumun direnmesi, ayaklanması, taraftarlarının da kendisini bırakmaları söz konusu idi. Oysaki Muhammed, çevresindekileri, zaman zaman tavizlerle hoşnut edici vaatlerle kazanma ihtiyacında idi. Çoğu başarılarını taviz siyasetine borçlu idi. Örneğin Arapların içkiye düşkünlüklerini bildiği için, henüz güçlü duruma geçmediği süre boyunca içkiye izin vermiştir. Bir aralık, sadece ibadet sırasında içki içimine yasak koymuştur. Fakat daha sonra ve hele bir gün amcalarından birinin sarhoş halde iken kendisine hakaretler etmesi üzerine, içkinin kişileri kendi otoritesi bakımından tehlikeli durumlara getirebileceğini düşünmüş ve kesin olarak yasaklamayı kararlaştırmıştır. Bu işi, amcasının ölümünden ve Uhud Savaşı'ndan hemen sonra (ki kendisinin de güçlü duruma geçtiği tarihlere rastlar) yapmıştır.

Öte yandan Muhammed, içinden çıktığı ortamın zihniyetine saplı olarak, insanların Tanrı tarafından eşit yaratılmadıklarına inanmıştı. Bu inanca saplı bir kimsenin, Tanrı'dan gelme çeşitli eşitsizlikler yanında, köleliğin de yer almış olmasına inanması kadar olağan ne vardır?

Fakat bundan gayrı, bir de Arapları putlara tapmaktan vazgeçirtip tek bir Tanrı'ya taptırtabilmek için kölelik kuruluşunu geçerli bilmiştir. Hemen ekleyelim ki, bunu yaparken asıl düşündüğü şey, kendisini Tanrı'nın elçisi (peygamberi) imiş gibi gösterip, Arapları, Tanrı'ya taparken kendisine taptırmak olmuştur.

Gerçekten de *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden birinde Tanrı'nın şöyle konuştuğunu bildirir:

> "...Ve O'nundur göklerde ve yeryüzünde ne varsa; hepsi de O'na itaat eder. Öyle bir mabuttur ki her şeyi önce yaratır, sonra öldürür de tekrar diriltir ve bu pek kolaydır O'na..." (K. 30 Rûm, 26-27)

Güya bu şekilde konuşmakla, Tanrı, kendi yüceliğini dile getirmekte ve özellikle Arapların tapmakta oldukları putların üstünde bulunduğunu hatırlatmaktadır. Bununla anlatmak istediği şey, kendisinden başkasına tapılmamasıdır. Bunu biraz daha açıklığa kavuşturmakla, köle ile efendisi arasındaki ilişkileri örnek verir. Fakat verirken, her şeyden önce kölenin, köle sahibinin elinde bir mal, bir eşya niteliğinde olduğunu ve köle ile efendisi arasında eşitlik bulunmadığını belirtir:

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile kendisine verdiğimiz güzel nimetlerden... sarf eden kimseyi misal gösterir; hiç bunlar eşit olur mu?..." (K. Nahl, 75)

Bununla söylemek istediği şey şudur: "Nasıl ki köleler sizin elinizde bir mal olup, eşit değilseler ve bu nedenle nasıl ki onları kendinize ortak koşmaz iseniz, putlarınızı da bana ortak koşamazsınız". Nûr Suresi'nde bu hususu şöyle dile getirir:

"Allah size kendinizden bir misal vermekledir; size verdiğimiz rızklardan, emrinizde bulunan kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olur musunuz ve birbirinizi saydığınız gibi bu ortaklarınızı sayar mısınız ki... bize ortak koşulmasına razı olasınız?" (K. 30 Rûm, 28)

Görülüyor ki, Tanrı (tabii yine Muhammed'in söylemesine göre), insanların kendisini bırakıp putlara tapmamaları ve putları kendisine ortak koşmamaları için yukarıdaki örneklere sarılmaktadır. Yani insanlara şunu hatırlatmaktadır ki, köle ile efendisi arasında eşitlik yoktur ve olamaz. Bundan dolayıdır ki, efendi, kendi kölesini kendisine ortak koşmaz. O halde putları da Tanrı'ya ortak koşmamalıdır; çünkü Tanrı üstündür (Efendi'dir).

Daha başka bir deyimle, Tanrı, güya sırf insanlar kendisine ortak koşmasınlar diye örnek yaratmak istemiş ve köleliği doğal bir kuruluş olarak kabul etmiştir.

Bütün bunlar bir yana, fakat Muhammed, bir de kendi öz gereksinimlerinin itişiyle, kendi hizmetinde ve işlerinde köleler kullanmış, onlardan yararlanmıştır.

B) Muhammed, Kölelik Kuruluşunun Sürdürülmesini, Günlük Gereksinimleri Nedeniyle Ön Plana Almıştır

Her ne kadar Muhammed'in, ölüm döşeğinde son nefesini verirken: "Ne bir dinar, ne azatlanmamış bir köle ve ne bir şey" bırakmadığını söylediği iddia edilirse de,[2] bunun böyle olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü gerçek şudur ki, Muhammed, ömrü boyunca hizmetinde köle bulundurmuş, savaşlarda ele geçirilen esirlerin paylaşılması sırasında kendi payına düşen kölelere sahip olmuş, köle sa-

2 Amr İbn-i Hârîs'in rivayeti olan hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.205, Hadis No. 1167.

Levent Şahverdi Arşivi

tın almış, elindeki köleleri para karşılığında satmış ya da ona buna hediye olarak dağıtmış, ölümünden önceki Veda haccı vesilesiyle yaptığı konuşmada, köleleri efendilerine karşı sadık olmaya çağırarak; "... efendisinden başkasına intisaba kalkan nankör, Allah'ın gazabına, meleklerin lânetine ve bütün Müslümanların ilencine uğrasın..." (*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.X, s.398) demiş ve ölürken de karılarına büyük araziler, hurmalıklar ve bu arada hizmetinde bulunan köleleri miras bırakmıştır. Nitekim Ebû Hüreyre'nin rivayetine göre şöyle demiştir:

> "Vefatımda varislerim ne bir dinar, ne bir dirhem paylaşmaz. Bıraktığım şey kadınlarımın nafakasından, işçimin ücretinden geri kalan vakıftır."[3]

Burada "Bıraktığım şey" diye sözünü ettiği varlık, öyle pek önemsiz bir şey değil, fakat büyük araziler ve hurmalıklardır. Çünkü savaşlar sırasında ele geçirilen ganimetlerden edindiği paylar bir yana, fakat savaş vermeden elde ettiği Benû Nadîr ve Fedek arazilerine ve hurmalıklarına sahipti. Buraları, evvelce Yahudi kabilelerine ait zengin yerler iken, Muhammed'e intikal etmiş idi. Sadece Benû Nadir'deki mallarının, bir yıl boyunca ailesinin tüm geçimine yetecek kadar değerli olduğu söylenir.[4]

Ayrıca Hayber, Kurayza arazileriyle Ureyne köylerine sahip idi.[5] Hayber'de büyük arazileri ve hurmalıkları vardı. Kızı Fatma ile damadı Ali lehine yapmış olduğu vasiyetle, Hayber ve Fedek'teki arazilerinden onlara paylar bıraktığı anlaşılmaktadır.

Ve işte Muhammed, bu arazilerini ve hurmalıklarını, çeşitli yollardan (genellikle savaşlardan) ele geçirdiği köleleri marifetiyle işletir ve böylece bol sayıdaki kadınlarının geçimini sağlardı.

Yine her ne kadar öldüğü zaman azatlanmamış kölesi bulunmadığı söylenirse de, yine yalandır; çünkü gerçek şudur ki, seksen ya da yüze yakın köleye sahip olmuş ve bunları, ölümü tarihine kadar kendi arazilerinde çalıştırmıştır. Çoğu kaynak, kölelerinin sayısının 80, cariyelerinin sayısının da 20 olduğunu ortaya vurmaktadır.[6] Köle satın alıp sattığı ve ona buna köle hediye ettiği de bilinen bir gerçektir. Azatladığı köleleri, bile ömrü boyunca hizmetinde

---

3 *Sahîh-i...*, c.VIII, s.235, Hadis No. 1173.

4 Ömer b. Hattab'ın rivayetine dayalı olarak Buhârî'nin naklettiği hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.332, Hadis No. 1225.

5 Hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.236.

6 *Sahîh-i...*, c.VIII, s.206.

Levent Şahverdi Arşivi

kullandığı görülmüştür. Bu konuda bir iki örnek vermek gerekirse:

Muhammed, "Ebû Kebeşe" (diğer namıyla "Suleym") ile "Muvayhib" adındaki köleleri, bedel karşılığında sahiplerinden satın almıştır. "Sevban" ile "Mid'am" adındaki köleler, başkaları tarafından Muhammed'e hediye edilen kölelerdendir. "Sevban" adlı köle "Abdurrahman İbn-i Avf"ın, "Mid'am" ise "Rifaa b. zeyd Cûzamî"nin köleleri iken, bu kişiler tarafından Muhammed'e bağışlanmışlardır. "Mihran" adındaki köle, Habeş kralı tarafından, "Marya" ile "Şirin" adındaki iki cariye ile birlikte Muhammed'e hediye olarak gönderilmiştir. "Ebû Zumayre" ile "Yesar" adındaki köleler, çeşitli gazalar (savaşlar) sırasında ele geçirilen esirlerden olup, ganimet dağıtımı şeklinde Muhammed'in payına düşen kölelerdir.[7] "Safiye", Hayber Seferi'nde elde ettiği esirlerden biridir ki, onu, azat ederek nikâhına almış ve diğer eşlerinin arasına katmıştır. Bunlar dışında seksen ya da yüze yakın kölesi vardı ki, çoğu, savaşlarda edinilen ganimet mallar olarak Muhammed'in payına düşmüşlerdir.

Her ne kadar kölelerinden bazılarını azatlasa da, çoğu zaman bu azatladıklarını ömrü boyunca hizmetinde tutmuştur. Örneğin "Zeyd İbn-i Harise"yi (ki karısı Hatice'ye verilen bir köle olarak kendisine almıştır), Müslümanlığı kabul etti diye azatlamış, daha sonra "Zeynep b. Cahş" ile evlendirmiş, az geçmeden Zeyneb'e âşık olmakla onun Zeyneb'i boşamasına sebep olmuş, bunun üzerine Zeyneb'le evlenmiş, fakat buna rağmen Zeyd'in ölümüne kadar onun hizmetinden yararlanmıştır. "Sefine" ile "Yesar" adındaki kölelerini, yaşamı boyunca kendisine hizmet etmek şartıyla azatlamıştır. Cariyelerini, genellikle kendi ev hizmetinde tutardı, içlerinden bazılarını (örneğin Marya'yı) cinsel ihtiyaçlarını gidermek için kullanırdı. Erkek kölelerini de arazilerinde ve hurmalıklarında çalıştırırdı.

Kendisi gibi ashabının pek çoğu da kölelere sahip idiler; onlar da savaşlarda elde edilen esirlerden kendi paylarına düşenleri köle edinirler, köle satın alırlar, köle satarlar, ona buna köle hediye ederler, başkalarının da kendilerine köle hediye etmelerini beklerlerdi.

"İbn-i Sa'd"ın Tabakat adlı kitabında belirtildiğine göre, Ayşe, kendi babası Ebû Bekir'in çok sayıda köleye sahip bulunduğunu, bunları ailesinin hizmetinde kullandığını ve azat etmediğini ve öldüğü zaman köleler bıraktığını söylemiştir.[8]

Muhammed'in damadı olan Ali'nin, ganimet olarak köle ve cari-

---

7 Bu konuda Taberî ve İbn İshak gibi kaynaklara bakınız. Taberî, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, c.II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1966, s.849 vd.

8 Bu konuda ayrıca bkz. *Sahîh-i...*, c.VI, s.370.

Levent Şahverdi Arşivi

ye edinmesiyle ilgili şu olay, oldukça ilginç: Muhammed, Yemende elde edilen ganimet malının beşte birini toplamak üzere, damadı Ali'yi, "Yemen Valisi" "Halid İbn-i Velid"e gönderir. Ali, Yemen'e varır varmaz, ganimetten hissesine bir cariye ayırır. O gece cariyesiyle yatar ve sabah olunca gusleder (şeriat usulünce yıkanır). Buna tanık olan "Bureyde" adında biri, öfkelenir ve durumu Muhammed'e bildirir. Muhammed ona şöyle der:

> "Hayır, Ali'ye darılma! Çünkü onun ganimet malının beşte birindeki hissesi, aldığı cariyeden daha çoktur."[9]

Bu sözler, Muhammed'in insan varlığına vermiş olduğu değerin derecesini göstermek bakımından ilginçtir.

C) Muhammed, Bizzat Kendisi Köle Edinmek Yanında, Başkalarını da Köle Sahibi Kılmıştır

Biraz önce belirttiğimiz gibi, Muhammed, sahibi bulunduğu köleleri ve cariyeleri hem arazilerinde, bağ ve bahçelerinde çalıştırır ve hem de ev işlerinde kullanırdı.

Fakat ara sıra bunları mal dağıtır gibi dağıttığı da olurdu, örneğin kendisine sevindirici haber getirenlere bu şekilde cömertliklerde bulunduğu çok görülmüştür. Cariyesi Mariya'dan doğan oğlu "İbrahim" vesilesiyle yaptığı budur. Vakidî, Taberî, İbn Sa'd gibi kaynakların bildirmesine göre olay şöyle: Hicret'in sekizinci yılında Muhammed'in Mariya'dan bir oğlu olur; adını İbrahim koyar. İbrahim'in ebesi, "Sülme" adında bir kadındır ve Muhammed'in azatlısıdır. İbrahim'in doğumundan sonra Sülme, Mariya'nın odasından çıkıp doğruca "Ebû Râfi"ye[10] giderek haberi yetiştirir. Bunun üzerine Ebû Râfi koşa koşa Muhammed'in bulunduğu yere gelir ve Mariya'nın bir erkek çocuk doğurduğu müjdesini verir.

Yıllar boyu Tanrı'ya, erkek çocuk vermesi için yalvar yakar olmuş olan Muhammed, habere çok sevinir ve müjdeyi getiren Ebû Râfi'ye mükâfat olarak bir köle hediye eder.[11]

Çünkü nasıl olsa elinde bol sayıda köle vardır ve bir köleyi hediye ederken onun yerine bir yenisini edinmenin kolay olduğunu bilir.

---

9 Hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.X, s.353, Hadis No. 1641.

10 Burada adı geçen Ebû Râfi, Mısırlı bir Kıptî'dir. Asıl adının Eslem ya da İbrahim olduğu söylenir. Bu Ebû Râfi'yi, Hayber Yahudilerinden olan ve Muhammed'in öldürttüğü Ebû Râfi ile karıştırmamak gerekir.

11 Taberî, *age*, c.II, 1966, s.734; İbn Sa'd, *age*, c.I, 1967, s.152.

Levent Şahverdi Arşivi

Ne ilginçtir ki, bu Ebû Râfi, daha önceleri Mısırlı bir Kıptî olup, Muhammed'in amcası Abbâs'ın kölesi idi ve Abbâs onu bir süre sonra Muhammed'e köle olarak hediye etmişti. Fakat Abbâs Müslümanlığı kabul edince, Ebû Râfi derhal Muhammed'in yanına giderek ona amcasının Müslüman olduğu müjdesini vermişti; bu sevindirici haberi verdi diye, Muhammed Ebû Râfi'yi azat etmişti.[12] Ve işte vaktiyle kendi kölesi iken azat etmiş olduğu Ebû Râfi'ye, şimdi kölelerinden birini hediye etmekte, Ebû Râfi de onu kabul etmekteydi.

Öte yandan Câbir'in rivayetine dayalı hadislerden öğrenmekteyiz ki, Muhammed, köle satın almak ve aldığı köleleri satmak ya da dağıtmak suretiyle birtakım kazançlar sağlamayı da ihmal etmemiştir.[13]

Bütün bunlardan gayrı, bir de kişileri minnet altında tutmak maksadıyla, nimet dağıtır gibi köleler hediye etmeyi marifet bilirdi. Bazı kimseleri de köle hediye ederek hoşnut etmeye çalışırdı. Köle ve cariye hediye etmek suretiyle üvey kız kardeşi "Şeymâ Bint-i Hârîs"i sevindirmesi, bu konuda zikredilebilecek nice örnekten biridir. Bilindiği gibi Şeymâ, Muhammed'e sütanneliği etmiş olan "Hâlime"-nin kızıdır. Yaş itibariyle Muhammed'den büyük olup, anasının Muhammed'i emzirdiği yıllarda onu kucağında gezdirmiş, ninnilerle uyutmuş ve ona bakmıştır. Ve işte hicretin sekizinci yılında Muhammed'in, Huneyn'e karşı giriştiği savaş sonucunda ele geçirilen esirler arasında Şeymâ Bint-i Hârîs de vardı. Esir alınınca, kendisini esir alan askerlere: "Ben sizin efendinizin sütkardeşiyim" der. Bunun üzerine muhafızlar kendisini Muhammed'in yanına götürürler. Kısa bir tahkikat sonucu Şeymâ'nın kim olduğunu öğrenen Muhammed: "Arzu edersen yanımda kal... (Yok, eğer) kavminin ve ailenin yanına gitmek istersen oraya da gidebilirsin" der. Şeymâ, kavminin yanına dönme isteğinde bulunur ve isteği üzerine Muhammed de onu "Benî Sa'd" kabilesine gönderir. Gönderirken de kendisine bir erkek köle ve bir de cariye hediye eder.[14] Kuşku edilemez ki, Şeymâ'yı asıl hoşnut eden şey, kendisine köle ve cariye hediye edilmiş olmasıdır.

Hatırlatalım ki, bu savaşta Muhammed, altı binden fazla esir almış ve sınırsız denecek kadar çok ganimet malı ele geçirmişti.

---

12 *Sahîh-i...*, c.VII, s.14, 283.

13 Bu konudaki hadisler için bkz. Mohammed Mansour İlahi, *The English Translation of the Holy Traditions*, Lahore, 1932, vol.1, s.173.

14 Belirtelim ki, Muhammed, Huneyn Seferini, Şeymâ'nın mensup bulunduğu Benî Sa'd kabilesinin ittifak halinde bulunduğu bir birliğe karşı açmıştı. Bu birliğe Hevâzin ve Sokîf kabileleri de dahildi. Yukarıdaki olay için bkz. *Sahîh-i...*, c.VII, s.97-99. Ayrıca bkz. Taberî, *age*, c.II, (1966) s.734.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu Arap kabilelerinin İslamiyet'i kabul etmeleri ve esirleri geri istemeleri üzerine, ele geçirdiği esirleri iade etmiş, fakat ganimet mallarını alıkoymuştur.

Söylemeye gerek yoktur ki, savaşlarda ele geçirilen esirleri köle olarak kullanmak yanında, köle satın almayı ya da ona buna köle hediye etmeyi olağan bulan Muhammed gibi bir kimsenin köleliği kaldırma amacında olduğunu söylemek, gerçeği yansıtmak olmaz.

D) Muhammed, Köleliği, Arap Toplumunda Uygulanagelen Eski ve Kötü Şekliyle Almış ve Bir Süre Bu Şekliyle Uygulamıştır

Muhammed'in "Cahiliyyet" diye küçümsediği İslam öncesi dönemlerde, kölelerin elleri "demir bukağı" (ki Türkçede buna "lâle" tabir olunur) ile boyunlarına zincirlenirdi; bundan dolayıdır ki, bunlara "lâleli esirler" denirdi. Hem haysiyet kırıcı ve hem de bedeni bakımdan eziyet ve işkence niteliğinde olan bu ilkel geleneği, Muhammed değiştirmemiştir; köleliği bu şekliyle, yani kölelerinin ellerinin boyunlarına bağlanması usulüne uygun olarak sürdürmüştür. O kadar ki, "lâleli esirlerin" bu halini, ibret alınması gereken bir şeymiş gibi, *Kur'an*'da zikretmekten bile geri kalmamıştı. Örneğin cimriliği kötü göstermek ve sadaka vermeyi teşvik maksadıyla İsrâ Suresi'ne koyduğu ayet şöyle:

> "Habibim, elini 'lâleli esirler' gibi boynuna bağlı kılma, muhtaçlara uzat..." (K. 17 İsrâ, 29)[15]

İslam kaynakları, kölelerin kollarının boyunlarına zincirle: bağlanması geleneğinin İslam'ın ilk dönemlerinde geçerli olduğunu kabul ederler; fakat daha sonra bunun kaldırıldığını iddia ederler. Bununla beraber, bu kaldırma işinin Muhammed zamanında ve onun emriyle mi, yoksa daha sonra mı olduğu; pek belli değildir. Fakat her ne olursa olsun, gayri insani böyle bir geleneği bir süre için dahi olsa sürdürmenin, kendisini "peygamber" diye tanıtan bir kimse için iftihar edilecek bir şey olmadığını söylemek gerekir.

---

15 Hemen ekleyelim ki, "elini muhtaçlara uzat" derken, gerçekten "hayırhah" olmayı değil, fakat kişisel çıkarlarını düşünmekteydi. Çünkü o tarihlerde sahabisinden birçok kişiyi kendisi geçindirirdi; bunlar arasında Bilâl, Suheyb, Salim, Mehca, Habbab gibi kimseler vardı. (Diyanet Vakfı'nın *Kur'an* çevirisinde İsrâ Suresi'nin 28. ayetine bakınız) Bazı zamanlar onlara verecek bir şey bulamaz, kendisini mahcup durumda bulurdu. Bundan dolayıdır ki, İsrâ Suresi'ne 28. ayeti koymuş, ayrıca yukandaki ayeti eklemiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

E) Savaş Esirlerinin "Karşılıksız" ya da "Fidye Karşılığı" Salıverilmesini Emretmesi, Köleliği Kaldırma Amacına Dayalı Değil

Kur'an'ın Muhammed başlıklı suresinde şöyle yazılı:

"Savaşta inkâr edenlerle karşılaştığınızda boyunlarını vurun... onları esir alın; savaş sona erince onları ya karşılıksız ya da fidye ile salıverin. Allah dilemiş olsaydı başka türlü de öç alabilirdi..." (K. 47 Muhammed, 4)

Bu ayete bakarak, İslam'da kölelerin salıverilmesi gerektiği sonucuna varanlar vardır. Oysaki böyle bir sonuca varmak, ne Muhammed'in temel düşüncesine ve ne de tarihi gerçeklere uygun olur. Çünkü bir kere bu ayeti Muhammed, Mekkelilerle yaptığı Bedir Savaşı vesilesiyle ve kendi günlük siyaseti yönünde iş görsün diye koymuştur. Şu bakımdan ki, bu savaşta ele geçirilen 70'ten fazla esirin büyük çoğunluğu, genellikle kendisinin ve ashabının yakın akrabaları idi. Örneğin "Abbâs", kendi amcalarından biri idi; öte yandan Ali'nin erkek kardeşi de esir alınanlar arasında idi. Bu itibarla esirleri salıvermekle taraftarlarını hoşnut etmiş olacak, muhtemelen Mekkeliler arasında kendisine yeni taraftarlar edinecekti.

Öte yandan esirlerden bir kısmı varlıklı, bir kısmı varlıksızdı. Varlıklı olanlardan fidye almak, kazanç sağlamak bakımından yararlı idi. Böyle olduğu içindir ki, Muhammed, esirler arasında varlık sahibi olanları fidye vermeye zorlamıştır. Bunu yaptıktan sonra, taraftarlarını, ellerine geçirdikleri esirleri diledikleri gibi fidye alarak ya da almadan salmak hususunda serbest bırakmıştır.

Bu itibarla yukarıdaki ayetin, genel olarak köleliği sona erdirmek gibi bir amacı yoktur. Esasen Hanefiler bu ayetin sırf Bedir Savaşı vesilesiyle iş gördüğünü ve hatta bu nedenle daha sonra ilga olunduğunu öne sürerler. Şiiler ise bu hükmün ilga olunmadığını ve müminlerin savaşta aldıkları esirleri köle olarak saklayabileceklerini söylerler.

Yine bunun gibi Muhammed'in, "Huneyn Savaşı" sonucu olarak ele geçirdiği esirleri kavimlerine iade etmiş olması da, kölelik kuruluşunu ortadan kaldırma hevesinden değil, fakat yine kendi günlük siyasetinin gereğine uyma zorunluluğundan doğmuştur. Biraz yukarıda değindiğimiz gibi, Hicret'in sekizinci yılında "Hevâzîn" ve "Benî Sekif" kabilelerine karşı giriştiği Huneyn Savaşı sırasında, Muhammed, altı binden fazla esir ve ayrıca da bol miktarda gani-

Levent Şahverdi Arşivi

met malı (örneğin 24 bin deve, 40 bin davar ve 4 bin okkiye gümüş) ele geçirmişti. Söylendiğine göre, Hevâzin kabilesi reislerinin dileği üzerine esirleri iade etmiş, fakat ganimet mallarını kendisine alıkoymuştur. Esirleri iade etmesi, köleliğe karşı oluşundan değil, fakat dize getirdiği bu kabilelerin artık Müslümanlığı kabul etmiş olmalarındandır. Esasen kendi mensup bulunduğu Arap ırkından olan ve Müslümanlığı kabul etmiş, bulunan savaş esirlerini köle olarak tutmanın, kendi taraftarları tarafından olumsuz karşılanacağını bilmekteydi. Kaldı ki, onun için asıl önemli şey, sınırsız derecede bol ganimet malına konmuş olmak idi.

Tekrar belirtelim ki, köleliği doğal bir kuruluş olarak benimseyen ve bu hususu *Kur'an*'a koyduğu ayetlerle ortaya vuran, arazilerinde ve hurmalıklarında ya da karılarının emrinde köleler çalıştıran, köle alıp satan ya da elindeki köleleri ona buna köle olarak hediye eden ve daha doğrusu kölelik kurumunu yaşatmak bakımından kendinden örnekler veren Muhammed gibi bir kimseyi, Bedir Savaşı'ndan ya da Huneyn Seferi'nden sonra esirleri salıverdi diye, köleliğe karşıymış gibi tanıtmak yanlış olur.

F) Muhammed'in Köle Kullanılmasına Karşı Olduğu Hususunda Verilen Fatma Örneğinin Geçersizliği Hakkında

Muhammed'in "kölelik" kurumunun aleyhinde olduğunu öne sürenler, bir de kızı "Fatıma"nın köle edinme isteğiyle ilgili bir hikâye uydurmuşlardır ki, şöyledir:

Buhârî'nin, "Ali bin Ebî Tâlib"den rivayetine göre, Muhammed'in kızı "Fatıma", bir gün babasına başvurarak değirmen çevirmekten eline hastalık geldiğini ve bu nedenle kendisine bir köle hizmetçi vermesini ister. Muhammed, bu isteği geri çevirir; çevirirken de Fatıma ile kocası Ali'ye şöyle der:

> "Günde 30 defa Allahü Ekber, deyin; bu size hizmetçiden hayırlıdır."[16]

Bu örneği şeriatçılar, köleliği kaldırmak yönünde Muhammed'in atmış olduğu adımlardan biri olarak zikrederler.[17] Oysaki yalandır, çünkü bir kere bu örneğin uydurma olmaktan öteye geçen bir yönü yoktur. İkincisi de Muhammed, bizzat kendisi 60 ile 80 arasında

16 Bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.IX, s.364, Hadis No. 1498.
17 *Sahîh-i...*, c.IX, s.366.

Levent Şahverdi Arşivi

köle kullanmak yanında, ona buna köle satmaktan ya da hediye etmekten geri kalmamış ve taraftarlarına köle azatlamaktan kurtulmanın yollarını öğretmiştir.

Yukarıdaki örneğin uydurma bir şey olması gerekir diyoruz; çünkü Muhammed'den köle istediği söylenen Fatıma'nın köleye ihtiyacı yoktur. Muhammed ona ve kocası Ali'ye, ganimet mallarından paylar dağıtırken esasen bol bol mal ve köle vermiştir. Bir an için yukarıdaki hadisin uydurma olmadığını kabul etsek bile, eğer Fatıma'ya dilemiş olduğu köleyi vermekten kaçındı ise, bu, pek muhtemelen Fatıma'nın sırf değirmen çevirmekten dolayı eline ağrı girdi diye köle isteme arsızlığına kızmış olmasındandır. Bu itibarla Muhammed'in bu davranışının köleliği kaldırmakla ilgisi yoktur. Olmuş olsaydı, herkesten önce kendisi köle edinmez ve bu konuda başkalarına örnek yaratmış olurdu. Oysaki yukarıda belirttiğimiz ve aşağıda da belirteceğimiz gibi, yüze yakın köle edinmiş, ölünceye kadar kölelerini hizmetinde çalıştırmış, köle alıp satmış ve çeşitli vesilelerle ona buna köleler hediye etmiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

VI

MUHAMMED'İN KÖLELER LEHİNE GETİRDİĞİ SÖYLENEN HÜKÜMLER (ÖRNEĞİN "AZATLANMAK" YA DA "BEDEL KARŞILIĞINDA KÖLELİKTEN KURTULMAK" VS. GİBİ), KÖLELİĞİ YOK ETMEK İÇİN DEĞİL, FAKAT KÖLE SAHİPLERİNE BİRTAKIM ÇIKARLAR SAĞLAMAK İÇİN İŞ GÖRMÜŞTÜR

Muhammed'in getirdiği düzende köleleri azatlama mekanizması bulunduğu ya da kölelere, bedel karşılığı olarak özgürlüklerine kavuşmaları olanağı sağlandığı ve her halükârda köle sahiplerine, elleri altında bulundurdukları kölelere iyi muamele etmelerinin emredildiği söylenir ve *Kur'an*'dan ayetler gösterilir. Bunlardan biri şöyle:

"Ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın." (K. Nisâ, 36)

Bir diğeri şöyle:

"Kölelerinizden ve cariyelerinizden elverişli olanları evlendirin..." (K. 24 Nûr, 32)

Yine bu surede şu yazılı:

Levent Şahverdi Arşivi

"Ellerinizin altında bulunanlardan (köleler ve cariyelerden) mükâtebe (antlaşma niteliğinde yazışma) yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir hayır (kabiliyet ve güvenilirlik) görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın..." (K. 24 Nûr, 33)

Burada geçen "mükâtebe" deyimi, belli bir bedel ödemek suretiyle, köle ya da cariyenin, özgürlük edinmek üzere efendisi ile yaptığı antlaşma anlamındadır.

Ve bu tür hükümlere dayanılarak, İslam'ın, diğer hususlarda olduğu gibi kölelik konusunda da diğer dinlerden üstün olduğu iddia edilir. Bunu: "İslam'ın, asırlarca uygulanagelen ve bir çırpıda tasfiyesi mümkün olmayan kölelik müessesini ortadan kaldırmak için almış olduğu bir dizi tedbirden biridir" şeklinde görenler vardır.[1]

Öte yandan şeriatçılar, Yahudi dininde köle azatlamanın sadece İbrani köleler bakımından öngörüldüğünü ve fakat İbrani olmayan köleler için böyle bir olanağın söz konusu olmadığını belirterek, İslam'ın köle azatlama işinde üstünlük taşıdığını ifade ederler. Oysaki birazdan belirteceğimiz gibi, köle lehine gibi görülen bu tür hükümlerin altında köleliği sürdürme amacının izleri yatar.

Hemen işaret edelim ki, Muhammed, her ne kadar köle azatlama usullerine yer vermiş görünse de, bu usulleri, köleliği insan şahsiyetinin haysiyetine aykırı bulduğu için getirmemiştir; aksine, köleliği sürdürmek hususunda kolaylık sağlama maksadıyla getirmiştir. Bunun böyle olduğunu biraz aşağıda açıklayacağız.

Fakat bu açıklamayı yapmadan önce şunu belirtelim ki, Muhammed, köle azatlama usullerini Yahudilerden öğrenerek İslam'a sokmuştur; ancak sokarken onlardan daha iyi bir sistem getirmiş değildir. Aksine, Yahudi dini, köle sahiplerine belli süreler itibariyle kölelerini azatlama zorunluluğunu yüklediği halde, Muhammed böyle bir süre ve zorunluluk esasına dahi yer vermemiştir.

Gerçekten de Yahudilerin "kutsal" kitabı sayılan "Ahd-ı Atıyk"-ta köle azatlamayı zorunlu kılan hükümler vardır. Örneğin Tesniye adlı kitapta şöyle yazılı:

"Eğer kardeşin, İbrani bir erkek ya da İbrani bir kadın sana satılır ve altı yıl sana kölelik ederse... yedinci yılda onu yanından hür olarak salıvereceksin... Onu eli boş salıvermeyeceksin; kendi süründen ve harmanından ve masarandan ona

1 Diyanet Vakfı'nın çevirisinde, Nûr Suresi'nin 33. ayetinin açıklanması vesilesiyle yer alan satırlardan.

Levent Şahverdi Arşivi

cömertçe vereceksin... Çünkü (bu köle) altı yıl bir gündelikçinin gündeliğinin iki katını sana hizmet etmiştir." (*Tevrat*, Tesniye, Bap 15: 12-18)

Bu hükümler yanında, kölesini azat etmeyenlere Tanrı'nın tehditler savurduğu yazılıdır. (örneğin bkz. Yeremya, Bap 34: 15-17)

Söylemeye gerek yoktur ki, köleliğe yer verip, sonra azatlamayı öngören ve üstelik sadece İbrani kölelerin azatlanabileceğini belirten hükümleri "Yüce" bir Tanrı anlayışıyla uzlaştırmak mümkün değildir. Bu itibarla Yahudi dininin bu konudaki hükümlerini yüceltmenin anlamı yoktur. Fakat Yahudi dini, hiç değilse belli süreler itibariyle azatlamayı öngörmekle, bir derece olumlu bir adım atmış sayılabilir. Oysaki Muhammed, kölelikle ilgili hükümleri Yahudilikten alırken, bunu dahi yapmamıştır. Yapmak şöyle dursun, fakat köle azatlamayı, köle sahibinin çıkarlarına ve hatta keyfiliğine bağlamıştır. Aşağıda bunun birkaç örneğini göreceğiz.

A) Şeriat, Köle Azatlama İşini, Köle Sahibinin Bedel Karşılığında Kölesini Özgürlüğe Kavuşturmak Hususundaki Keyfiliğine Bırakır (K. 24 Nûr Suresi, ayet 33)

Muhammed, her ne kadar köle azatlamayı ya da kölelere özgürlüklerini satın alma olanağını mümkün kılan hükümler getirmiş ise de, bu hükümleri aslında kölenin lehine değil, fakat köle sahibinin çıkarlarına ve keyfiliğine uygun düşecek şekilde düzenlemiştir. Çünkü bir kere köle sahibinin, belli bir süre sonra kölesini azatlaması diye bir zorunluluk yoktur. Her ne kadar kölesinin isteği ve belli bir bedel vermesi şartıyla onu azat etmesi söz konusu ise de, bütün bunlar köle sahibinin takdirine göre ayarlanmıştır. Örneğin biraz yukarıda belirttiğimiz ayeti ele alalım. Orada şöyle yazılı:

"Ellerinizin altında bulunanlardan (köleler ve cariyelerden) mükâtebe (antlaşma niteliğinde yazışma) yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir hayır (kabiliyet ve güvenilirlik) görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın..."

[Bir başka çeviri şöyle: "Kölelerinizden hür olmak için bedel vermek isteyenlerin, onlardan bir iyilik görürseniz, bedel vermelerini kabul edin..." (K. 24 Nûr, 33)]

Ayetin anlamı şu: Köle ya da cariye, belli bir bedel ödediği takdirde, efendisinden, kendisine özgürlüğünü vermesini isteyebilir. Eğer efendisi, kendisinde bir "hayır" (kabiliyet ve güvenilirlik) görüyorsa, belli olan bedeli almak suretiyle ona özgürlüğünü verir.

Dikkat edilecek olursa, bu hükme göre, köleler için özgürlüğe kavuşma işi, üç önemli koşula bağlanmıştır: bunlardan biri kölenin özgürlüğe kavuşmak istemesi; ikincisi bir miktar bedel vermesi; üçüncüsü de köle sahibinin takdir hakkını kullanması, yani kölede "bir hayır", "yeteneklilik", "güvenilirlik" görmesidir. Daha başka bir deyimle, köle azatlama işi, son derece güç koşullara bağlanmış, üstelik bir de köle sahibinin keyfine ve mutlak takdirine bırakılmıştır. Şu bakımdan ki, bir kere köle ya da cariyenin, özgürlüğe kavuşabilmek için, efendisine belli bir bedeli ödemesi gerekiyor. Bedeli tespit edecek olan da efendisidir. Söylemeye gerek yok ki, köle sahibi olan kimse, bu bedeli az ya da çok tutmak suretiyle kölesinin özgürlüğe kavuşması olanağını elinde tutabilir. Öte yandan bu bedel ne olursa olsun, köle bakımından bunu bulmak, sağlamak güç, belki de imkânsızdır. Çünkü kölelik süresince para kazanmış değildir. Olsa olsa bu bedeli, birisinden borç almak suretiyle ya da birisinin bu bedeli ödemesi sayesinde sağlayabilecektir. Ne var ki, bu durumda kölelikten kurtulabildiği halde, kendisine bedel karşılığını veren kimsenin "kârabet-i hükmiyye"si altına girmiş olacak, yani o kişinin kendi üzerinde söz hakkına sahip olmasına razı olacaktır.

Öte yandan köle sahibi, yukarıdaki ayet hükmüne göre, eğer kölesinden yeteri kadar iyilik görmediğini düşünüyor ise ya da onun özgürlüğe sahip olabilecek yeteneğe erişmediği kanısında ise, azatlama yoluna gitmeyebilecektir; velev ki köle gerekli bedeli vermeye hazır olsa bile. Bundan başka, kölenin vereceği bedelin tespitinde dahi (her ne kadar bu konuda bazı kurallar rol oynasa da) son karar köle sahibine aittir. Bütün bu hususlar bakımından, köle (ya da cariye) için işi mahkemeye götürüp lehte bir karara bağlatma olanağı da yoktur.

Söylemeye gerek yoktur ki, bütün bu hususlar, hiç değilse, köleyi, sırf efendisini hoşnut edebilmek için, daha iyi hizmette bulunmaya zorlayıcı şeylerdir. Bundan dolayıdır ki, köle azatlama işi, esas itibariyle köle sahibinin çıkarlarına ve keyfine bırakılmış bir iş olmaktadır.

Bu böyle olduğu halde, şeriatçı zihniyete saplı olanlar, Nûr Suresi'nde yer alan yukarıdaki hükmü: "İslam'ın, asırlarca uygulanagelen ve bir çırpıda tasfiyesi mümkün olmayan kölelik müessesini ortadan kaldırmak için almış olduğu bir dizi tedbirden biridir" di-

Levent Şahverdi Arşivi

yerek alkışlarlar. Oysaki bu "tedbirin", biraz önce belirttiğimiz gibi, köleyi özgürlüğe kavuşturmak bakımından imrenilecek hiçbir yönü yoktur. Hele köleyi, efendisinin takdir ettiği bir bedel karşılığında özgürlüğe kavuşmak gibi bir durumda kılması, gerçekten üzerinde durulması gereken şu soruyu ortaya vurmaktadır: "Neden köle, yıllar boyu hizmetini gördüğü efendisine bedel vermek zorunluluğunda kalsın? Bedel vermek durumunda bırakılması gereken kimsenin, köle değil, fakat onu parasız pulsuz yıllar boyu emrinde çalıştırmış ve sömürmüş olan efendisi olması gerekmez mi?"

Yine bunun gibi, yukarıdaki hükmü alkışlanmaya layık bulanlar, köleliği "...asırlarca uygulanagelen ve bir çırpıda tasfiyesi mümkün olmayan" bir kuruluş olarak görmekte olup, İslam'ın bunu kaldırmak için adım attığını söylemekle övünmekteler. Bunu söylerken Tanrı fikrini zedelediklerini fark etmemektedirler. Çünkü bir yandan Tanrı'nın her şeyi yapmaya kadir olduğunu iddia ederken, diğer yandan köleliğin, Tanrı bakımından "bir çırpıda tasfiyesi mümkün olmayan" bir kurum olduğunu eklemek, Tanrı'yı acz içerisinde kılmaktan başka bir şey olmaz. Gerçek şudur ki, Muhammed, köleliği kaldırmanın hem kendi otoritesi bakımdan sakıncalı olduğunu düşünerek (çünkü böyle bir halde taraftarlarını gücendirebilirdi) ve hem de köle kullanmanın ekonomik yararlarını hesap ederek hareket etmeyi, kendi günlük siyasetine uygun bulmuştur.

B) Köle Azatlayan Kimse, Onun Üzerinde "Velayet" Hakkını ya da Hiç Değilse "Kârabet-i Hükmiyye"sini Muhafaza Eder

Biraz yukarıda değindiğimiz gibi, kölenin, kurtulması efendisinin takdir ettiği bedeli ödemesiyle mümkündür. Ne var ki bu bedel ne olursa olsun, köle bakımından bunu sağlamak güç, belki de imkânsızdır. Çünkü kölelik süresince para kazanmış değildir. Olsa olsa bu bedeli, ondan bundan borç alarak ya da birisinin bu bedeli üstlenmesi sayesinde ödeyebilecektir. Ne var ki bu durumda kölelikten kurtulabildiği halde, kendisine bedel karşılığını veren kimsenin "kârabet-i hükmiyye"si altına girmiş olacak, yani o kişinin kendi üzerinde söz hakkına sahip olmasına razı olacaktır. Daha başka bir deyimle, köle azatlama işi, köleyi gerçek anlamda özgürlüğe kavuşturmuş olmaz; çünkü kölesini azat eden kimse, onun üzerinde "velayet" hakkını ya da hiç değilse "kârabet-i hükmiyye"sini muhafaza eder.

Levent Şahverdi Arşivi

"Velayet" sözcüğü, başkasının üzerinde söz hakkına sahip olmak anlamını taşır. "Kârabet-i hükmiyye" deyimi ise, "yakınlar üzerinde hükmetmek" demektir. Bunun ilginç bir örneği "Ayşe" ile "Berîre" arasında geçen şu olaydır ki, "Urve İbn-i Zûbeyr"in Ayşe'den rivayetine dayalıdır:

"Berîre" adındaki bir cariye, günlerden bir gün kendi efendisinin takdir ettiği bedeli ödeyip özgürlüğünü kazanmak ister; fakat bedeli ödeyecek kadar parası yoktur. Bu nedenle Ayşe'den yardım ister. Ayşe de: "Kârabet-i hükmiyyen bana ait olmak üzere bu bedeli veririm" der. Fakat "Berîre"nin efendisi bunu kabul etmez. Bunun üzerine Ayşe konuyu Muhammed'e açar; Muhammed de Ayşe'ye: "Berîre'yi şunlardan al, istedikleri velâ'yı da şart kıl" der.

"Velâ" sözcüğünün anlamı, köle sahiplerinin, azat ettikleri kimseler üzerindeki haklarıdır. Güya Muhammed bu tavsiyede bulunurken: "Velâ'yı şart kılmanın hükmü yoktur, çünkü velâ şer'ân mu'tika (azat eden kimseye) âid'tir" demiş ve böylece "velâ" hakkını eski sahipten yeni sahibe geçirmiştir. Bunun üzerine Ayşe, Berîre'yi satın alır ve sonra onu azat eder. Azat etmek suretiyle onun eski sahibine olan nispetini kesmiştir. Kesmiştir ama Berîre üzerindeki "kârabet-i hükmiyye"sini (yani yakınlık hakkını) devam ettirmiştir.[2]

Görülüyor ki Muhammed, "hile-i şeriye" yoluna başvurarak, sahibi tarafından azatlanmış Berîre üzerinde Ayşe'nin "söz hakkını sürdürmesini", yani hükmetmesini sağlamıştır.

C) Köle Sahibi, Müslüman Kölesini Azatlarsa, Cehennem Ateşinden Korunmuş Olur; Fakat Yarı Hurma Sadaka Vermek Suretiyle, Kölesini Azatlamadan da Aynı Sonuca Varabilir

Her ne kadar şeriat sisteminde azatlama usulü yer almış bulunsa da, bu usuller insancıl bir düşünceye oturtulmuş değil, fakat köle sahibinin çıkarlarına göre ayarlanmıştır. Bunun böyle olduğunu kanıtlayan örneklerden biri şu hükümdür:

> "Her kim rakabe-i mümine'yi (Müslüman köleyi) azat ederse (Tanrı da) azat olanın her uzvuna bedel, azat edenin bir uzvunu Cehennem ateşinden azat eder."[3]

---

2 Urve İbn-i Zûbeyr'in Ayşe'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i...*, c.VI, s.480 vd.

3 *Sahîh-i...*, c.III, s.344.

Levent Şahverdi Arşivi

Görülüyor ki köle sahibi, elinin altında bulundurduğu kölenin insanlık haysiyetini düşünerek değil, fakat sırf kendisini cehennem ateşinden korumak için, yani kendi öz çıkarları adına, köle azat edecektir. Ne var ki, bu hüküm, köle sahibini azatlama yoluna gitmeye zorlayacak nitelikte değildir; çünkü cehennem ateşinden korunmak için köle sahibinin başvurabileceği başkaca yollar vardır ve bu yollara yönelmek pek kolaydır. Örneğin köle sahibi, yarım hurma sadaka vermek suretiyle kölesini azatlamadan cehennem ateşinden kurtulabilir. Muhammed'in söylemesi şöyle:

> "(Ey kölesini azat edemeyen kimseler) Cehennem ateşinden hiç olmazsa yarım hurma ile sadaka vererek korununuz."[4]

Fakat bütün bunlar bir yana, bir de şu var ki, yukarıdaki hüküm, azat edilecek olan kimsenin Müslüman köle olması gereğini vurgulamış olup, Müslüman olmayan kölenin azatlaması işini askıda bırakmıştır.

D) Sırf Savaşa Sokabilmek Amacıyla Köleleri Azatlama Siyaseti

Daha önce de belirttiğimiz gibi, şeriat zihniyeti köle azatlama işini, insanlık şahsiyetinin haysiyeti adına öngörmüş değildir; ya sahibinin ya da yöneticilerin çıkarları adına öngörmüştür. Birinci şıkkı biraz önce özetledik. İkinci şıkka gelince, bunu, "Halife Ömer b. Hattab"ın azatladığı on iki bin köle olayı ile açıklayalım.

Muhammed, kendisine rakip olarak gördüğü "Ansî" ve "Müseylemetü'l-Kezzâb" adındaki kişilere karşı, Yemen'de hüküm sürmekte olan "Zû-Kelâ"dan yardım istemişti. Muhammed'in ölümünden sonraki bir tarihte, daha doğrusu "Ömer b. Hattab"ın hilafeti sırasında "Zû-Kelâ", kendi kabilesi ile birlikte Medine'ye göç eder. Ederken on iki bin kadar köleyi de beraberinde getirir. Ömer bu köleleri satın alır ve azatlar. Fakat bu iyiliği kölelerin kara gözlerinin hatırı için yapmamıştır; kendi çıkarları için yapmıştır. Çünkü maksadı, azatlamak suretiyle kendisine minnettar kıldığı bu on iki bin kişiyi, dilediği gibi savaşlara sürüklemek, canla başla savaştırmaktır. Nitekim savaşırken Müslüman olarak ölmenin "şehit" olmak anlamına geleceğini ve bu sıfatla cennete ulaşacaklarını düşünen bu zavallılar, gerçekten de ölümü göze alarak savaşlara katılmışlardır. Ömer, onları müşriklere karşı giriştiği savaşlarda dilediği gibi kullanmıştır.[5]

---

4 *Sahîh-i...*, c.III, s.344.

5 *Sahîh-i...*, c.X, s.361-362.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

VII

İSLAM ŞERİATINDA KÖLE AZATLAMA İŞİ PAMUK İPLİĞİNE BAĞLANMIŞTIR; AZATLAMAYI GEREKTİREN HALLER ARASINDA, KÖLE SAHİBİNİN ADAM ÖLDÜRMESİ, YALAN YERE ANT İÇMESİ YA DA GÜNEŞİN TUTULMASI GİBİ HALLER VAR

Biraz önce değindiğimiz gibi, İslam şeriatı köle azatlamayı öngören hükümlere yer vermiş olmakla beraber, bu hükümleri insan sevgisinden doğma bir düşünceye oturtmuş değildir. Bu hükümleri, köleliği insan şahsiyetinin haysiyetine aykırı bulduğu için de öngörmüş değildir. Sadece ve sadece köle sahiplerine bazı çıkarlar sağlamak amacıyla, batıl inanışları uygulamak maksadıyla, Arap kavmine bazı ayrıcalıklar sağlamak üzere ya da köle sahiplerini, dinsel görevleri yerine getirmemekten dolayı cezalandırmak maksadıyla öngörmüştür.

Bütün bunlar bir yana, fakat bir de azatlamayı kaypak usullere bağlamış ve böylece köleler için kölelikten kurtulma yollarını tıkamak üzere olmadık buluşlar ortaya vurmuştur. Bu alandaki ustalığı, diğer alanlardaki ustalıklarından aşağı değildir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, şeriatın getirdiği esaslara göre, köle azatlamayı gerektiren hallerden biri, kölenin istekte bulunmasıdır. Fakat istekte bulunmak yeterli değildir; isteğinin köle sahibi tarafından kabul edilmesi ve ona (yine köle sahibinin takdir edeceği miktarda) belli bir bedeli ödemesi gerekir. Eğer köle sahibi,

Levent Şahverdi Arşivi

köleden iyilik görmedi ya da onu özgürlüğe yetenekli bulmadıysa azatlama yoluna gitmeyebilecektir. Çünkü biraz önce değindiğimiz gibi, *Kur'an*'da şöyle yazılı:

> "Ellerinizin altında bulunanlardan (köleler ve cariyelerden) mükâtebe (antlaşma niteliğinde yazışma) yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir hayır (kabiliyet ve güvenilirlik) görüyorsanız, hemen mükâtebe yapın..." (K 24 Nûr, 33)

Dikkat edileceği gibi, burada öngörülen azatlama işi kölenin isteğine bırakılmıştır. Kölenin isteği dışındaki azatlama hallerine gelince, bunlar arasında, köle sahibinin ister yanlışlıkla, ister bilerek adam öldürmesi, yapmış olduğu bir andını tutmaması ya da güneşin tutulması gibi durumlar vardır. Bir iki örnekle yerinelim:

A) Yanlışlıkla Müslüman Bir Kişiyi Öldüren Köle Sahibi, Müslüman Bir Kölesini Azat Eder; Müslüman Kölesi Yoksa İki Ay Oruç Tutar (K. 24 Nûr, 33; K. 4 Nisâ, 92)

Köle sahibinin adam öldürmesi, azatlamayı gerekli kılar; ne var ki, bu da bazı koşullara bağlanmıştır. Eğer Müslüman bir kişi, yanlışlıkla bir Müslümanı öldürmüş ise, elindeki kölelerden Müslüman olan bir köleyi azat etmekle zorunludur. Eğer elinde bulunan köleler arasında Müslüman bir köle yoksa azatlama diye bir şey söz konusu olmaz. Bu takdirde iki ay oruç tutmakla yetinecektir. (K.4 Nisâ, 92)

Eğer köle sahibi, kendi bulunduğu topluma düşman bir topluluğa mensup Müslüman bir kişiyi öldürmüş ise, bu takdirdi yine elindeki kölelerden Müslüman bir köleyi azatlamakla görevli; fakat buna güç yetiremiyorsa iki ay oruç tutmak zorunluluğunda. (K.4 Nisâ, 92)

Görülüyor ki, köle azatlama işi, köle sahibinin adam öldürmüş olması koşuluna bağlanmıştır. Söylemeye gerek yoktur ki, eğer bu usullerle köleliğin ortadan kaldırılacağı düşünülüyorsa dünyanın sonunun gelmesini beklemek gerekecektir ki, bu takdirde pek isabetli bir şey yapılmış sayılmayacaktır.

B) Andını Yerine Getirmeyenler ya da Karılarını Analarına Benzetenler (Zıhar Yapanlar) Bakımından Köle Azatlama Sorunu (K. 5 Mâide, 89; K. 58 Mücâdele, 3)

Kur'an'da yeminini yerine getirmeyen, yani andını bozan kişinin yapması gereken şeylerden söz edilir ki, buna "kefaret" denir. "Kefa-

Levent Şahverdi Arşivi

ret" sözcüğü, işlenmiş olan bir günahtan kurtulmak için ödenmesi gereken şey anlamındadır. Andını bozan kimse, günah işlemiş olacağı için, bu günahtan kurtulmak üzere, ya on fakir (düşkün) insanı yedirip giydirecek ya da bir köle azat edecektir. Bunu da yapamazsa üç gün oruç tutacaktır. İlgili ayet şöyle;

> "Allah, size rasgele yeminlerinizden dolayı değil, (fakat) bile bile ettiğiniz yeminlerden ötürü hesap sorar. Yeminin Kefareti, ailenize yedirdiğinizin ortalamasından on düşkünü yedirmek yahut giydirmek ya da bir köle azat etmektir. Bulamayan üç gün oruç tutmalıdır..." (K. 5 Mâide, 89)

Görülüyor ki, yerine getirilmeyen bir yemin vesilesiyle mutlaka köle azat etmek diye bir şey yok; köle sahibi olan kişi, on fakiri yedirip içirmek ya da giydirmek suretiyle (yani kölesini azat etmeden) bu günahtan kurtulabilir.

Yine bunun gibi "zıhar" yapmak üzere ant içen ve sonra andından dönmek isteyenler bakımından da, köle azatlama sorunu söz konusudur. Çünkü *Kur'an*'ın Mücâdele Suresi'nde şöyle yazılıdır:

> "Kadınlardan zıhar ile ayrılmak isteyip de sonra söylediklerinden dönenlerin karılarıyla temas etmeden önce bir köleyi hürriyete kavuşturmaları gerekir..." (K. 58 Mücâdele, 3)

"Zıhar" yapmak demek, bir kimsenin kendi karısını, anasına, bacısına, halasına, teyzesine ve benzeri yakınlara benzetmesi demektir ki[1] boşamak anlamına gelir; örneğin bir kimse karısına: "Sen bana anamın sırtı gibisin" diyecek olurca, karısı ona haram kılınmış ve terk edilmiş sayılır. Kızgınlıkla bu sözü karısına söyleyen bir erkek, karısını boşamış olur. Eğer bu söylediği şeyden pişman olup, andından dönmek suretiyle karısına tekrar kavuşmak istiyor ise, bu takdirde kefaret olarak bir köle azat etmelidir. Eğer azat etme olanağını bulamaz ise, bu takdirde iki ay boyunca oruç tutmalıdır. Bunu da yapamaz ise, altmış yoksulu doyurmalıdır.

Yine görülüyor ki, köle azatlama, köle sahibinin "zıhar" yapmak gibi bir günah işlemesine bağlanmıştır; bu günahı işlemediği takdirde kölesini azatlama durumunda kalmayacaktır. Böylece köle sahibi, "zıhar" yapmaktan kaçınmak suretiyle azatlama zorunluluğundan kurtulmuş olacaktır. Böylece zavallı kölelerin kaderi, efendilerinin zıhar yapıp yapmamalarına bağlanmıştır. Daha başka bir

---

1 Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.VII, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.202.

Levent Şahverdi Arşivi

deyimle köle azatlama işi, kölenin insanlık haysiyetine dayalı bir iş olarak görülmemiştir.

C) Güneş Tutulursa Köle Azatlamak Gerek; Meğerki Bunun Yerine Yarım Hurma Sadaka Verile

Muhammed, Arabın saplı bulunduğu batıl itikatlar doğrultusunda olmak üzere, güneş tutulmasını, yer depremini, şiddetli rüzgâr esintisini ya da tufan ve sel afetlerini Tanrı'nın gazaba gelmesinden doğma şeyler olarak kabul etmiş ve bu gibi haller vukuunda namaza durulmasını emretmiştir...[2]

Her ne hikmetse, güneşin tutulmasıyla etrafın güpegündüz karanlığa bürünmesinde bir hayırsızlık bulunduğunu ve Tanrı'nın gazabını yatıştırmak gerektiğini düşünmüş olmalıdır ki, bu gibi hallerde namaz kılmaktan gayrı, bir de köle sahiplerine, Müslüman kölelerinden birini azat etmeleri gereğini bildirmiştir. Bu konuda Muhammed'in eşlerinden Esma şöyle der:

> "...(Resûlullah!) kusûf-ı şems dolayısıyla rakabe azat etmeyi ferman buyurmuştur."[3]

Burada geçen "rakabe" sözcüğü "köle" (ya da "cariye") anlamındadır.

Söylemeye gerek yoktur ki, köle azatlamayı, güneş tutulması gibi nadiren vuku bulan doğa olaylarına bağlamanın gülünç olmaktan ileri geçen bir yönü olamaz. Kaldı ki böyle bir halde dahi köle azat edemeyecek olanlar, yarım hurma sadaka vermek suretiyle köle azat etmiş sayılırlar ve dolayısıyla mükâfatlara kavuşabilirler. Daha başka bir deyimle, Muhammed, köle azatlamayı, yarım hurma sadaka vermek şeklinde, pamuk ipliğine bağlamayı sakıncalı bulmamıştır. Öte yandan köle azatlamayı güneş tutulması gibi nadiren vuku bulan tabiat olaylarına bağlamakla da, köleliğin kaldırılması konusunda ne kadar isteksiz bulunduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

D) Muhammed, Arap Kavminden Olanların Köle Kalmalarını İstemez

Muhammed, kendi kavminden olan insanları, yani Arapları, "Kavm-i necib" olarak tanımak yanında, bir de birtakım ayrıcalık-

---

2 Bu konudaki hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.III, s.312-313.

3 *Sahîh-i...*, c.III, s.343, Hadis No. 552.

Levent Şahverdi Arşivi

larla donatmak istemiştir ki, bunlardan biri, Araptan köle olamayacağı hususu ile ilgilidir.

Daha önce de değindiğimiz gibi, Muhammed, kendisini ve kendi mensup bulunduğu Arap kavmini, İbrahim'den ve onun oğlu İsmail neslinden gelme saymıştır. Bundan dolayıdır ki İsmail neslinden gelenlerin köle tutulmalarını istemezdi. Nitekim Ayşe'nin, "Temîmi" kabilesine mensup bir cariyesi vesilesiyle Ayşe'ye şöyle emretmiştir:

"Bu esireyi azatla, çünkü o İsmail neslindendir. "[4]

Ama bu "âlicenaplığı", Arap olmayan köleler içini göstermemiştir; aksine onlar bakımından köleliği sürdürtebilecek usullere yönelmiştir.

Bu konuda verilebilecek diğer örnek şu ki, Muhammed, belli bir duayı günde on kez tekrarlayan kimseleri İsmail "peygamber" neslinden on esiri azatlamış gibi sevaba müstahak saymıştır.[5] "İsmail neslinden" derken anlatmak istediği şey, "Arap esirler'dir. Çünkü biraz yukarıda belirttiğimiz gibi, Muhammed, Arap ırkının İbrahim'in oğlu İsmail'den gelme olduğunu iddia etmiştir.

4 *Sahîh-i...*, c.VII, s.463, Hadis No. 1128.
5 *Sahîh-i...*, c.XII, s.351, Hadis No. 2158.

Levent Şahverdi Arşivi

VIII

MUHAMMED'İN GETİRDİĞİ SİSTEME GÖRE, KÖLESİZ BIRAKILMAK, CEZALANDIRILMAK GİBİ BİR ŞEY SAYILIR; FAKAT KÖLE SAHİPLERİ, GÜNAH İŞLEMEKTEN KAÇINMAK SURETİYLE KÖLELİĞİ SÜRDÜREBİLİRLER

Muhammed, köle azat etmenin, köle sahipleri için çok güç ve istenmeyen bir şey olduğunu iyi bilirdi. Çünkü köle sahibi olmak, mal, mülk sahibi olmak gibi çıkar sağlayan bir şeydi. Bundan dolayıdır ki, köle azat etmenin sarp yokuşa tırmanmak kadar güç bir şey olduğunu söylerdi. *Kur'an*'a koyduğu ayet şöyle:

> "Ama o sarp yokuşu tırmanmayı göze alamadı. Sarp yokuşun ne olduğunu bilir misin? 'Köle azat etmektir o'..." (K. Beled, 11-16)

Ve işte kölesiz kalmanın köle sahipleri bakımından pek zor bir şey olacağını bildiği içindir ki, bazı "günahlar" karşılığı olarak bunu, bir tür "ceza" olarak tanımlamıştı. Biraz yukarıda gördüğümüz gibi, andını yerine getirmeyen ya da zıhar eden köle sahipleri, köle azatlama şeklindeki bir "cezaya" katlanmak suretiyle günahlarından sıyrılmış olurlar. Şu durumda köle için özgürlüğe kavuşma şansı, sahibinin bu günahları işlemesine bağlı demektir.

Levent Şahverdi Arşivi

Öte yandan Muhammed, getirmiş olduğu diğer birçok "zorunluluktan", "yasakları" ve "haramları" uygulayabilmek için, köle azatlama cezasını öngörmüştür. Örneğin oruçlu iken cinsi münasebette bulunmak yasaktır; oruçlu mümin bir kişi, kadınlarının her tarafından yararlanmak olanağına sahip bulunduğu halde, onların avret yerine dokunamaz. Daha başka bir deyimle, kadınlarını öpebilir, dillerini emebilir, göğüslerini elleyip sıkabilir, fakat cinsi münasebette bulunamaz. (K. 2 Bakara, 187) Bulunacak olursa günah işlemiş sayılır ve günahının karşılığı olarak köle azat etmek zorunluluğunda kalır. Köleye sahip değil ise, iki ay oruç tutmakla yetinir. Oruç tutamayacak durumda ise, altmış yoksulu doyurmakla, buna da gücü yetmez ise bir hurmayı yoksula sadaka olarak vermekle günahtan kurtulmuş olur.[1]

Görülüyor ki, oruçlu iken kadınlarıyla cinsi münasebette bulunan kişi, köle azatlamaya mahkûm kılınmak suretiyle cezalandırılmaktadır. Şu durumda, bu cezayı önlemek kadar kolay bir şey yoktur; oruçlu iken cinsi münasebette bulunmayıp kadının avret yeri dışında kalan yerlerinden yararlanmakla bu sağlanabilir. Ya da cinsi münasebette bulunma işini, akşam vaktini bekleyip, orucu bozduktan sonraya bırakmak mümkündür ki, bu da pek güç bir şey olmasa gerektir. Oruçlu kişi için kölesini azatlamaktansa bu kadarcık bir fedakârlığa katlanmaktan daha kolay ne vardır ki?

Öte yandan, ibadet görevini gereğince yerine getirememekten doğma günahları da köle azatlamak suretiyle gidermenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. İslam kaynakları bunu "nefsi terbiye etmek" ya da "nefsi zorlamak" bakımından önemli bulurlar ve "Abdullah İbn Ömer" ile "İbn Ebî Râbia" örneklerini verirler. Söylendiğine göre "Abdullah İbn Ömer", bir defasında iki yıldız görünceye kadar akşam namazını geciktirdiği için, iki kölesini azat etmiş, böylece günahtan kurtulma yolunu bulmuştur. Yine bunun gibi "İbn Ebî Râbia", sabahın iki rekâtını zamanında kılamadığı için bir kölesini azat etmiştir.[2] Fakat hemen ekleyelim ki bu gibi hallerde mutlaka köle azat etmek diye bir şey yoktur. Köle azatlamak yerine bir yıl oruç tutmak ya da yaya olarak hacca gitmek suretiyle de köle sahipleri günahlardan kurtulma yolunu bulabilirler.

Bütün bu söylediklerimizden çıkan sonuç şu olmaktadır ki, İslam şeriatında köle azatlama, insanın insanlık şahsiyetine karşı du-

---

1 Bu konuda Ebû Hüreyre'nin rivayetine dayalı hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.VI, s.275, Hadis No. 918.

2 Bkz. İmam Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, c.IV, Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişlerinden Ahmed Serdaroğlu'nun çevirisi, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975, s.734.

Levent Şahverdi Arşivi

yulan saygıdan doğma bir şey değil, sadece köle sahibine birtakım çıkarlar sağlama, örneğin onu birtakım günahlardan uzak kılma amacına dayalı bir eylemdir. Bu tür usuller ve eylemlerle köleliği ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını söylemek için kâhin olmaya gerek bulunmadığı da ortadadır.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

IX

ERKEĞİN ŞEHVET GAİLESİNE ENGEL OLMAKTANSA KÖLELİĞİ SÜRDÜRMEK DAHA İYİ

Bilindiği gibi *Kur'an*'da, erkeklere dörde kadar kadın ve dilediği sayıda cariye alma hakkı tanınmıştır. "Hür" kadınlarla evlenme olanağına sahip bulunmayanlar, bu hükümden yararlanarak kendilerine cariye edinebilir ve böylece şehvet ihtiyaçlarını giderme olanağını bulurlar. (K. Nisa Suresi, ayet 3)

İslam dünyasının "büyük" üstatlarının yorumlarından anlamaktayız ki, Muhammed'in getirdiği bu sistemde, şehvet gailesini giderme amacı, köleliğin sürdürülmesine araç yapılmıştır. "İbn-i Abbâs" ile ilgili şu olay bunun kanıtıdır:

Gençten bir adam, bir gün İbn Abbâs'a başvurarak şehvet ihtiyacı içerisinde bulunmakla beraber "hür" bir kadınla evlenebilecek durumda bulunmadığını söyler. Günah işlemekten kaçındığı için evlilik dışı yollarla (yani zina yolu ile) ihtiyaç giderme şıkkını tercih etmediğini ekleyerek şu soruyu sorar:

> "Zina'dan korunmak için elimle istimna ediyorum, bunda günah var mı?"

Burada geçen "istimna" deyiminin karşılığı "abaza", yani el ile "cinsel tatmin"dir. Bu soruya karşı İbn Abbâs, el ile "istimna"nın çirkin bir şey olduğunu ve bundan kaçınması gerektiğini ona bildirir; fakat şunu da eklemekten geri kalmaz ki, zina denen şey, el ile

Levent Şahverdi Arşivi

istimnadan daha çirkin ve kötü bir şeydir; çünkü zinada dini temelinden yok eden bir kötülük vardır. Eğer hür bir kadınla evlenemiyor ise, bu takdirde cariye edinmesini tavsiye eder. Bununla beraber, cariye ile evlendiğinde, cariyeden doğacak olan çocuğunun köle sayılıp "helâk olacağını" kendisine hatırlatmaktan geri kalmaz. Ne var ki, çocuğun köle olarak doğmuş olmasının, dinin mahvolmasından "ehven" olacağını belirtir.

Olayı hikâye eden Gazalî'nin İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn adlı kitabında şöyle yazılı:

> "Arap kavminde, şehvet gâalip olduğu için, sâlih olanları da (dinine bağlı olanları da) daha çok evlenme ihtiyacı duyarlar... Kalbin huzurunu sağlamak ve zinayı önlemek için cariye ile evlenmek mubah olmuştur. Halbuki doğan çocuk annesine tabi olduğu için, köle oluyor. Bu, bir nevi çocuğu helak etmektir... (Bununla beraber) çocuğun köle olması, dinin mahvolmasından ehvendir. Çünkü burada ancak bir müddet çocuğun yaşayışını tedirgin etmek var. Fakat zina etmekle uzun müddet ahiret saadetini kaybetmek vardır."[1]

Görülüyor ki İslam şeriatı, Müslüman erkeğin şehvet gailesini gidermek uğruna, köleliğin devamını sağlarken, köleden doğan çocuğun "tedirgin olmasına" da aldırış etmemektedir.

1 İmam Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, c.II, Bedir Yayınları, İstanbul, 1975, s.79.

Levent Şahverdi Arşivi

X

KÖLE AZATLAMAKTAN DAHA HAYIRLI DAVRANIŞLAR: KÖLE EDİNME İHTİYACINDA BULUNAN KİMSELERE KÖLE HİBE ETMEK YA DA ONA BUNA KÖLE HEDİYE ETMEK, KÖLEYİ AZATLAMAKTAN DAHA BÜYÜK SEVAP SAYILIR

Sık sık tekrarladığımız gibi, her ne kadar şeriatçılar, Muhammed'in köle azatlamayı sevap sayıp teşvik ettiğini ve bu yoldan köleliği ortadan kaldırmaya çalıştığını iddia ederlerse de yalandır. Bu yalanları onlar, Muhammed'in köle kullanma geleneğinin aleyhinde olduğunu öne sürerek ve bunu desteklemek üzere hikâyeler uydurarak pekiştirirler. Bu hikâyelerden bir ikisine yukarıda değindik ve gördük ki köleliği kaldırma yönünde Muhammed'in herhangi bir girişimi olmamıştır. Aksine, köleliği sürdürmek için ne mümkünse yapmıştır. Nitekim bizzat kendisi, yaşamı boyunca köle kullanmak yanında, başkalarına (bu arada kendi eşlerine) köle hediye etmek ya da başkalarını köle sahibi edindirmek bakımından da pek cömertçe davranmış bulunduğuna göre, kalkıp da kızı "Fatıma"ya: "Günde 30 defa Allahu Ekber, deyin; bu Size hizmetçiden hayırlıdır" şeklinde konuşmuş olamaz.

Hemen ekleyelim ki, Muhammed, yine yukarıda belirttiğimiz gibi, kendisine sevindirici haber getirenlere köle hediye etmek, kendisine sütanneliği eden Halime'nin kızı "Şeyma"yı köleler vererek sevindirmek ya da "Ayşe"nin köle satın almasını ustaca usullerle

Levent Şahverdi Arşivi

sağlamak gibi yollarla, köle azatlamaktan daha hayırlı eylemler olduğunu ortaya vurmuştur.

Öte yandan Muhammed, köle azatlamayı fevkalade kaypak esaslara bağlamak yanında, bir de köle azat etmektense etmemeyi daha hayırlı hallerden saymıştır. Bu hallerden biri acıma duygularına kapılıp köleyi azatlamaktansa başkasına hibe etmektir. Diğeri de Tanrı'ya ve peygamberine dua etmek yolu ile köle azatlama işinden uzak kalmaktır.

A) Muhammed, Meymûne'nin Köle Azatlamasını Olumsuz Bir Davranış Olarak Tanımlar: "Azat Edecek Yerde Dayılarına Hediye Etseydin Ecrin (Ahiret Mükâfatın) Daha Büyük Olurdu" Der

Denilebilir ki, Muhammed, getirmiş olduğu usullerle, köle azatlama işini temelinden kösteklemiştir. Fakat bütün bu hususlar bir yana, bir de köle azatlamayı, biraz yukarıda değindiğimiz gibi, pamuk ipliğine bağlarken, diğer yandan köle azatlama yerine köle hibe etmeyi "efdâl", yani daha hayırlı bir iş, daha büyük bir sevap saymıştır. Sayarken de buna kendi aile yaşamından örnekler sağlamıştır. Nitekim eşlerinden Meymûne'nin rivayetine dayalı olarak Buhârî'nin naklettiği şu hadis bunun ilginç bir kanıtıdır:

Benî Hilâl'den "Harîs"ın kızı "Meymûne", -ki Hicret'in yedinci yılında Muhammed'in nikâhına girmiş ve onun eşleri arasında en önemlilerden biri olmuştur- günlerden bir gün sahip bulunduğu zenci bir köleyi (cariyeyi), acıma duygusuna kapılarak azat etmek ister. Ve bu işi, Muhammed'e danışmadan yapar. Bunu öğrenen Muhammed, fena halde öfkelenir; derhal Meymûne'yi çağırtıp kendisine şöyle der:

> "Eğer cariyeyi (Benî Hilâl'den) dayılarına hediye etseydin ecrin (ahiret mükâfatın) daha büyük olurdu."[1]

Bildirildiğine göre Meymûne'nin dayıları ve kardeşleri köle edinmek için çırpınmakta idiler. Muhammed onların böyle bir ihtiyaç içerisinde bulunduklarını bildiği içindir ki, Meymûne ile yukarıdaki şekilde konuşmuş ve ona köleyi azatlamaktansa dayılarına hibe etmekle daha hayırlı bir iş görmüş olacağını hatırlatmıştır.

Muhammed'in bu sözleri vesilesiyle "Şârih İbn-i Battal" şöyle der:

---

1 Bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.31, Hadis No. 1135.

Levent Şahverdi Arşivi

"Bu hadis'ten çıkan sonuç şudur ki cariyeyi hayırlı bir kimseye hibe etmek, onu azat etmekten çok daha iyi bir davranıştır."[2]

B) Bir Baba, Evlatları Arasında Hibe ve Hediyede Bulunurken, Kölelerini (ve Cariyelerini) de Bu Şekilde Onlar Arasında Paylaştırmalıdır

Muhammed'in köle hibe edilmesini gerekli gördüğü başkaca haller çoktur. "Nu'mân İbn-i Beşîr"in rivayetine dayalı olarak Buhârî'nin naklettiği bir başka hadis hükmüne göre, bir baba, evlatları arasında hibe ve hediyede bulunurken, kölelerini (ve cariyelerini) de bu şekilde onlar arasında paylaştırmalıdır. Bu işi yaparken, yani erkek çocuklarından bir kısmına hibe ve hediye dağıtırken, diğer evlatlarını bundan mahrum kılmamalıdır; kılacak olursa, bu hibe batıl sayılır.[3] Görülüyor ki, köle sahibi, sahip bulunduğu köle ve cariyeleri azat edecek yerde, onları çocukları arasında paylaştırmakla daha yararlı bir iş yapmış sayılacaktır.

C) Muhammed, Sevde'nin Acıma Duygularına Kapılarak Köle Azatlamasını Uygunsuz Bulur

Bu yukarıdakilere eklenebilecek bir diğer örnek şöyle: Celâleddin gibi kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed savaşlardan birinde elde ettiği kölesini, elleri bağlı olarak getirip eşlerinden "Sevde b. Zam'a"ya bırakır. Adamcağız öylesine büyük bir ıstırap içerisinde inleyip kıvranmaktadır ki, Sevde, acıma duygusuna kapılır ve dayanamayıp, zavallıyı, ellerini çözerek serbest bırakır; yani kaçmasını sağlamış olur. Bunu duyan Muhammed, büyük bir öfkeye kapılır ve Sevde'ye beddualar eder; ederken de onun kolunun kopmasını Tanrı'dan diler. Fakat muhtemelen biraz aşırı gittiğini ve kolsuz bir kadınla birlikte yaşamanın pek zevkli bir yönü olmadığını düşünmüş olmalıdır ki, az geçmeden Tanrı'ya yalvarışta bulunur ve şöyle der:

"Ey Tanrım! Ben de nihayet bir insanım! Bu nedenle beddualarımı inayete çevir."

---

2 İbn Battal'ın söylemesi şöyle: "Bu hadisten müstefad olan hüküm, cariyeyi zî-rahme hibe etmek, azatlamaktan efdal olmasıdır". Bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.VIII, s.32.

3 *Sahîh-i...*, c.VIII, Hadis No.1133, s.26 vd.

Dedikten sonra da *Kur'an*'a, insanın aceleci olduğuna dair şu ayeti koyar:

"İnsan hayrı istediği kadar şerri de ister. İnsan pek acelecidir." (K. 17 İsrâ, 11)

"İnsan acelecidir" derken, hiç kuşkusuz öfkesine hâkim olamayıp beddua yoluna gitmiş olması kadar, Sevde'nin acıma duygusuna kapılıp köleyi salmış olmasını da göz önünde tutmuştur.[4]

4 Yine Celâleddin'den öğrenmekteyiz ki, bazı *Kur'an* yorumcuları, bu ayeti farklı bir olaya dayandırırlar. Güya Tanrı, Âdem'i yaratıp da burnuna hayat nefesini üfürdüğünde, Âdem, nefesin bütün vücuduna yayılmasını beklemeden, yani vücudunun bir kısmı henüz çamur halinde iken, acele ile ayağa kalkmak istemiş, fakat düşmüştür. Ve güya ayet, insanın daha Âdem'le birlikte aceleci olduğunu anlatmak için konmuştur.

Levent Şahverdi Arşivi

XI

KÖLE AZATLAMAKTAN KURTULMANIN DİĞER KOLAY YOLLARI: TANRI'YA VE PEYGAMBERİNE DUADA BULUNMAK, ÖVGÜLER YAĞDIRMAK YA DA YAYA OLARAK HAC GÖREVİNİ YAPMAK VS.

Biraz önce gördük ki, Muhammed, köleyi azatlamak yerine, ihtiyacı bulunan bir kimseye hibe etmenin, köle sahipleri bakımından daha hayırlı bir davranış olduğunu söylemiştir. Bu doğrultuda olmak üzere öngördüğü diğer "hayırlı" işler arasında Tanrı'yı yüceltmek ve övmek üzere dua etmek gibi davranışlar vardır. Ebû Hüreyre'nin rivayetine göre, Muhammed şöyle demiştir:

> "Her kim, bir günde yüz defa: 'Allah'tan başka yoktur tapacak... O'nun eşi ortağı yoktur. Mülk O'nundur; O övülür' derse, o kimse on köle azatlamışça(sına) mecûr olur (sevap işlemiş olur). Ve ona yüz sevap yazılır; yüz günahı da bağışlanır (ve böylece o kişiye o gün zarfında şeytanın zararı dokunmaz).[1]

Yine Ebû Hüreyre'nin rivayetine dayalı bir başka hadisinde Muhammed şöyle der:

---

1 *Sahîh-i...*, c.IX, s.59.

Levent Şahverdi Arşivi

"Her kim günde yüz kere: 'Allah'tan başka ilah yoktur. Hamt O'nundur. O her şeye kadirdir' derse bu dua o kimse için on köle azatlamak sevabına muadil olur ve ona yüz hasene yazılır; yüz musibet de ondan mahvolunur. O gün içinde şeytan şerrinden eminlik olur. Ve o kimsenin bu dua'yı okumasından daha faziletli hiçbir kimse evrâd ve ezkâr getiremez..."[2]

Görülüyor ki, Muhammed, köle sahiplerini, kölelerini azat etmeyip muhafaza etme kolaylığına kavuşturmak için kolay bir çözüm yolu bulmuştur ki, o da, Tanrı'ya yukarıdaki şekilde günde yüz kere dua etmek, bol bol övgüler yağdırmaktır.

Ne var ki, günde yüz kere dua etmek, kolay bir iş olmadıktan gayrı, bıkkınlık getirici bir şeydir. Üstelik zaman yetişmezliği bakımından da sakıncalıdır; çünkü eğer kişi, günde yüz kez bu duayı yapacak olsa, ne çalışıp hayatını kazanmak ve ne de doğru dürüst dinlenmek olanağına sahip olur. Bu itibarla yukarıdaki emir, uygulanması güç bir emirdir. Bunun böyle olduğunu Muhammed de düşünmüş olmalıdır ki, Ebû Eyyûb Ensar'nin ve İbn-i Mes'ûd'un rivayetlerine dayalı bir başka hadisi ile yukarıdaki duanın okunmasını günde 10'a indirmiştir. Hadis şöyle:

"Her kim bu dua'yı (günde) on kere okursa İsmail peygamber neslinden on esir azatlamış gibi sevaba müstahak olur..."[3]

Dikkat edilecek olursa, burada: "İsmail peygamber neslinden on esir azatlamış gibi sevaba müstahak olur" sözleri geçmekte. Bu sözlerden anlaşılması gereken şey, "Arap esirler"dir. Çünkü biraz yukarıda belirttiğimiz gibi, Muhammed, Arap ırkının İbrahim'in oğlu İsmail'den gelme olduğunu iddia etmiştir.

Köle azatlama zorunluluğundan kurtulmak için Muhammed'in getirdiği diğer bir kolaylık, yaya olarak haccetmek ya da bir yıl boyunca oruç tutmaktır.[4]

Fakat her ne olursa olsun, köle azatlama yerine günde yüz ya da on kez dua etmek, bir yıl oruç tutmak ya da yaya olarak haccetmek gibi usuller, köle sahipleri bakımından sadece kölelerini muhafaza etmek bakımından değil, fakat aynı zamanda günahlardan kurtulup sevap kazanmak bakımından da yararlı bir şeydir. Çünkü yukarıdaki şeriat hükümlerinde geçen duayı yapacak olanlar, hem bir

2 *Sahîh-i...*, c.XII, s.350, Hadis No. 2157.
3 *Sahîh-i...*, c.XII, s.351, Hadis No. 2158.
4 Gazalî, *İhyâu...*, c.IV, 1975, s.734.

Levent Şahverdi Arşivi

yandan köle azatlamış gibi sevap kazanırlar ve hem de diğer yandan yüz günahtan kurtulmuş olurlar; üstelik de sevap defterlerine yüz yeni sevabın yazıldığını görürler.

Söylemeye gerek yoktur ki, samimi olarak köle azatlamak isteyenler dahi, köle azatlamaktansa kendileri için çok daha kazançlı olan dua usulünü tercih etmekte tereddüt etmeyeceklerdir.

Köle sahibine, köle azatlamaksızın bütün bu avantajları sağlayan bir sistem içerisinde köleliği yok etmenin mümkün bulunmadığını tekrarlamak abestir.

Fakat eklemek gerekir ki, köleliği ortadan kaldırmanın tek yolu, "insan" denilen varlığı "kutsal" nitelikte saymaktır ve işte İslam şeriatı, bu zihniyete yabancı kaldığı içindir ki, olumlu sonuç yaratamamıştır. Nitekim İslam ülkelerinde kölelik sistemi, yirminci yüzyıla gelinceye kadar, 1400 yıl boyunca hiç kesintisiz uygulanagelmiş ve yirminci yüzyılda ancak Batılı devletlerin zorlaması üzerine terk edilmiştir; o da görünüş itibariyle. Çünkü gerçekte kölelik, gayri resmi olarak, bugün hâlâ vardır.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

XII

ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLELİĞİN YOK OLMASINI "KIYAMET ALAMETİ" OLARAK GÖRÜR

Bütün bu yukarıda anlattıklarımızdan anlaşılmaktadır ki, Muhammed, her ne kadar köle azatlama usullerine yer vermiş ise de, köleliğin kalkmasını istememiştir. O kadar ki, acıma duygularına kapılarak köle azat etmeye kalkışanlara karşı dahi beddua etmekten geri kalmamıştır. "Sevde b. Zam'a" ile ilgili olarak biraz yukarıda belirttiğimiz olay, bunun ilginç bir örneğidir.

Gerçek şu ki, Muhammed, köleliğin son bulmasını ve kölelerin özgür duruma girmelerini, dünyanın sonu ve daha doğrusu "kıyamet alameti" olarak tanımlamıştır. Nitekim Ebû Hüreyre'nin rivayetine dayalı bir hadise göre: "Kıyamet ne zaman (kopacak?)" şeklindeki bir soruyu yanıtlarken şöyle demiştir:

"...Ne zaman (satılmış) cariye, sahibini (efendisini) doğurur...
(ise kıyametten evvelki alametler görünmüş olur)..."[1]

Şarihlerden bazıları bu hükmü yorumlarlarken, cariyelerden doğan çocukların mülk sahibi olup kendi babaları yerine kaim olacaklarını ve çoğalacaklarını, böylece büyük bir felaket şeklinde kıyamet gününü yaratacaklarını söylerler. Bazıları da bir gün gelip anaların satılacaklarını, elden ele para gibi dolaştırılacaklarını ve kendi çocuklarının odalıkları durumuna sokulacaklarını belirtirler.[2]

---

1 *Sahîh-i...*, c.1, s.58, Hadis No. 47.

2 *Sahîh-i...*, c.1, s.58, not 1.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

XIII

ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLELERİ, HAYSİYET DUYGUSU BAKIMINDAN AŞAĞI KERTEDE BİR YARATIK OLARAK GÖRÜR

Şeriatçılar, Muhammed'in kölelere insancıl gözle baktığını, onlara birer "insan" olarak değer verdiğini söylerlerse de, doğru değildir. Çünkü Muhammed'in kölelere layık gördüğü mevki, "mecnun" (yani "cin tutmuş", "deli", çıldırmış" vs. gibi) kimselere denk bir kertedir. Nitekim her Müslüman kişiye, yılda en azından bir kez hac etmeyi Müslümanlığın zorunlu şartı olarak kabul ettirirken, mecnunları ve "köleleri" bu zorunluluktan muaf tutmuştur.[1]

Yine bunun gibi, Müslüman erkeğine, eğer "adaletli" davranamayacak ise, birden fazla kadınla evlenmeyi yasaklarken, dilediği sayıda cariye edinmeyi olağan saymıştır. Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu ayet şöyle:

> "...beğendiğiniz (veya size helal olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Haksızlık yapmaktan korkarsanız bir tane alın yahut da sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır." (K. 4 Nisâ, 3)

Görülüyor ki, Müslüman erkek, eğer birden fazla kadın aldığı zaman onların arasında adalet-eşitlik gözetemeyeceğini düşünürse, bir tek kadınla ve cariyeleriyle yetinmelidir. Cariyeler arasında ada-

---

1 *İslam Ansiklopedisi*'nde "Köle" ve "Hacc" sözcüklerine bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

let-eşitlik gözetmek diye bir şey söz konusu değildir; çünkü onlar "insandan" sayılmamışlardır.

Öte yandan Muhammed, her Müslüman kişi bakımından nesep ve soy sorununa önem verirken ve özellikle Arapların (dolayısıyla kendisinin) nesep bakımından İbrahim'den (ve oğlu İsmail'den) indiğini söylediği kökeni ile iftihar ederken, köleleri bu konuda da insandan saymamıştır. Öylesine ki, köleye, adeta nesebini ve soyunu inkâr zorunluluğunu yüklemiş ve nesebini korumak isteyen köleye, Tanrı'nın lanetlerini yağdırmıştır. Daha başka bir deyimle, genel olarak kişilere, neseplerini ve özellikle babaları yönünden bağlı bulundukları soyu bilmeleri gerektiğini belletirken, kölelerden bu hakkı esirgemiştir. Nitekim bir hadisinde şöyle der:

> "Her kim kendi babasından, soyundan başkasına ve her köle ki efendisinden başka birisine kendisini nispet ederse, Allah'ın azabına uğrasın."[2]

Öte yandan İslam şeriatına göre, babası köle olmasa dahi, köle kadından doğan çocuk, köle sayılır. Ve bu usul, İslam'ın hayrına olmak üzere yorumlanır. Nitekim biraz yukarıda Gazalî'nin, şehvet giderme uğruna köleliğin sürdürülmesiyle ilgili felsefesini özetlemiş ve: "Çocuğun köle olması, dinin mahvolmasından ehvendir" şeklindeki sözlerini nakletmiştik.[3]

İslam dünyasının "Hüccet-ül İslam" diye yücelttiği Gazalî'nin bu mantığını, onun zihniyetindeki zavallılıkla mı yoksa insan haysiyetine karşı beslediği düşmanlıkla mı damgalamak gerektiğinin takdiri okuyucuya aittir.

---

2 *Sahîh-i...*, c.IX, s.214.

3 İmam Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, c.II, Bedir Yayınları, İstanbul, 1975, s.79.

Levent Şahverdi Arşivi

XIV
ŞERİAT SİSTEMİ, KÖLEYİ İNSANDAN SAYMAZ; HUKUK "SÜJESİ" OLARAK DAHİ GÖRMEZ (TIPKI HAYVANLARI DA GÖRMEDİĞİ GİBİ)

İnsanı kulluktan yukarı bir değere layık görmeyen Muhammed, köleyi daha da aşağı kertede bilir ve onu insandan bile saymazdı. Bunun nice örneğinden biri, Müslüman kişilere dörde kadar "hür" kadın alma hakkı tanıdığı halde, sayısız cariye alma olanağını tanımış olmasıdır. Hele kızı Fatıma'nın üzülmesini önlemek maksadıyla, damadı Ali'ye, birden fazla kadınla evlenme fırsatını vermediği halde, dilediği kadar cariye alma olanağını tanımış olması, daha da ilginç bir örnektir.

Anımsatalım ki, Muhammed, çokkarılı evliliğin kadın bakımından azap verici bir şey olduğunu bildiği için, çok sevdiği kızı Fatıma'yı bu azaptan uzak kılmak maksadıyla, damadı Ali'ye, başkaca bir kadınla evlenme izni vermemiştir; şöyle demektedir:

> "Fatıma benim bir parçamdır, kim ki Fatıma'ya kötülük eder, tıpkı bana (kötülük etmiş gibi) olur; kim ki onu hoşnut eder, beni hoşnut etmiş olur."[1]

Ne var ki, Ali'nin Fatıma'dan başka bir kadınla evlenmesini istemeyen Muhammed, onun dilediği sayıda cariye edinmesine, cariyelerle dilediği gibi cinsi münasebette bulunmasına ses çıkarmamıştır. Çıkarmak şöyle dursun, fakat bizzat kendisi Ali'ye cariyeler

1 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Şeriat ve Kadın*.

Levent Şahverdi Arşivi

hediye etmiş ve onun cariye edinmesini yerenleri dahi azarlamıştır. Bu son hususla ilgili bir olay şöyle:

"Haccetü'l-Vedâ"dan önce bir gün Muhammed, damadı Ali'yi Yemen'e, ganimet mallarının beşte birini almaya gönderir. Bu mallar içerisinde çok sayıda kadın ve erkek esir vardır. Ali, ilk iş olarak kadın esirlerden güzelce olan birini kendisine ayırır ve geceyi onunla geçirir. Ertesi sabah "guslederken" (yıkanıp temizlenirken) "Büreyde" adında bir sahabe, onun cariye bir kadınla yattığını fark eder; fena halde sinirlenerek Ali'den hoşlanmaz olur. Hoşlanmadığını da Muhammed'e açıklar. Fakat Muhammed Ali'den taraftır. "Büreyde"-ye çıkışırcasına şöyle der:

> "Ali'ye darılma çünkü onun ganimet malının beşte birindeki hissesi, aldığı cariyeden daha çoktur."[2]

Bu sözlerden anlaşılan şudur ki, Muhammed, köleyi "mal" ve "eşya" niteliğinde görmüş ve cariyenin şehvet giderme işinde kullanılabileceğini düşünmüştür. Ali'yi, Fatıma'dan başka bir kadınla evlenmekten alıkoyarken, cariye ile yatmakta serbest bırakması bundandır. Çünkü onun değer ölçülerine göre cariye, "mal", "eşya" niteliğinde bir şey olup, Fatıma için kıskançlık duygusu (ve dolayısıyla üzüntü) yaratmayacak bir yaratıktır.

Öte yandan, Müslüman erkeğine, evli "hür" kadınlarla evlenme olanağını tanımadığı halde, evli cariyeler edinmeyi ya da evli cariyelerle evlenmeyi caiz görmüştür. *Kur'an*'a koyduğu hüküm şöyle:

> "Sahip bulunduğunuz cariyeler müstesna, evli kadınlar da size haram kılındı..." (K. 4 Nisâ, 24)

Yani Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı, erkek kullarına evli kadınlarla evlenmeyi haram kılıyor, fakat evli bulunan cariyeleri helal sayıyor.

Öte yandan Muhammed'in getirdiği sistemde, köleler "hukuk süjesi" sayılmazlar, hak sahibi olamazlar. Örneğin evlenmeleri efendilerinin iznine bağlıdır. Mahkemede tanık olarak dinlenemezler. Beslenmeleri, yedirilip içirilmeleri, giydirilmeleri (iaşe ve ibadetleri), köle sahibinin hayvanlarından farklı değildir.[3] Cariye, efendisinden hamile kalsa ve doğursa bile, efendisi hayatta iken hür olamaz; ancak onun ölümünden sonra olabilir.[4]

---

2 Bu konudaki hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.X, s.353, Hadis No. 1641.

3 Bu konuda bkz. Halil b. İshak, *Muhtasar*; ayrıca bkz. Ruben Levy, *The Social Structure of Islam*, New York, 1962.

4 Bu konuda, *İslam Ansiklopedisi*'nde "Abid" sözcüğüne bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

Bütün bunlardan dolayıdır ki, *Kur'an*'da, köle sahibinin kendi kölelerini, kendisiyle eşit durumda görmemesi gerektiği bildirilmiştir. Örneğin Rûm Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Allah size kendinizden bir misal vermektedir. Size verdiğimiz rızklarda, emrinizde bulunan kölelerinizin de eşit surette hak sahibi olmalarına razı olur ve birbirinizi saydığınız gibi bu ortaklarınızı da sayar mısınız ki, bizzat yaptığınız işlerde Bize ortak koşulmasına razı olasınız..." (K. 30 Rûm, 28)

Yani Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı şöyle demek istiyor: "Nasıl ki siz kölelerinizin, kendinize eşit haklara sahip olmalarına razı olamaz iseniz ve nasıl ki birbirinizi saydığınız gibi onları da saygınlığa layık bulamaz iseniz, putları da bize ortak koşmaya razı olmamalısınız". Daha başka bir deyimle, kölenin köle sahibi gibi eşit haklara ve saygınlığa sahip olmasını istemeyen, bizzat Tanrı'dır.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

XV

KÖLELERİN ÖNEMLİ MEVKİLERE GETİRİLMİŞ OLMALARI, İNSANLIK HAYSİYETİNE SAYGI DUYGUSUNDAN YA DA KÖLELİĞİ KALDIRMA ARZUSUNDAN DEĞİL

İslam'da, çeşitli dönemlerde, kölelerin çok önemli mevkilere yükseltilmiş oldukları hatırlatılarak İslam dininin kölelere karşı olumlu bir tutum takındığı iddia edilir.[1] Ne var ki, bu iddiaları, İslam şeriatının kölelere insanlık değeri tanımayan yukarıdaki esaslarıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Bırakınız köle sınıfını, fakat köle olmayanları bile kulluktan yukarı bir değere layık bulmayan Muhammed'i insan hakları şampiyonu saymak ve getirdiği dinsel düzeni, köleliği yok etme amacına yönelikmiş gibi tanımlamak çok yanlış olur.

İslam ülkelerinde, kölelerin azatlanmış olarak önemli mevkilere geldikleri görülmemiş değildir. Daha Muhammed zamanında, bazı kölelerin ordu kumandanı olarak iş gördükleri olmuştur. Ancak bu durum, Muhammed'in köleliği kaldırma kararlılığından değil, fakat yetenekli gördüğü kölelerden yararlanma arzusundan doğmuştur. Çünkü Muhammed, kendisine yararlı olabilecek kim varsa herkesi (velev ki köle ya da putperest olsun) en becerikli usullerle kullanmasını bilmiştir. Buna karşılık, kendisi için tehlikeli ya da sakıncalı

1 Daniel Pipes, *Slave Soldiers and Islam; The Genesis of a Military System*, Yale University Press, 1981, s.93-94.

Levent Şahverdi Arşivi

saydığı kişileri de kötülemekten, düşman bilip ihmal etmekten ya da öldürtmekten çekinmemiştir. Bu itibarla Muhammed'in, sırf kendilerinden yararlanmak, hatta kurtulmak amacıyla köleleri önemli mevkilere ve örneğin ordu kumandanlıklarına getirip mükâfatlandırmış olmasına şaşmamak gerekir, örneğin siper usulü ile (yani kazılmış hendeklere asker yığmak suretiyle) savaş verme sistemini bir İranlı köleden öğrenmiştir. "Hendek Savaşı" diye bilinen savaşa bu adın verilmesi bundandır. Medine'yi Mekkelilerin saldırısına karşı ancak bu sayede savunabilmiştir. Yine aynı şekilde en iyi ok atma usullerini Habeşli kölelerden öğrenmiştir. Bu nedenle bu köleleri mükâfatlandırmıştır.[2]

Buna karşılık askeri yeteneklilik bakımından fazla bir değeri olmadığı söylenen "Zeyd İbn-i Hârise"yi (ki kendisine vaktiyle kölelik etmiş olan bir kimsedir) "Mûte Savaşı"nda ordu kumandanlığına getirmiş ve daha sonraki bir tarih itibariyle onun oğlu "Usâme İbn-i Zeyd"i de Rumlar üzerine yolladığı orduya kumandan tayin etmiştir.

"Neden dolayı bu kişileri, onlardan daha yetenekli kimseler bulunmasına rağmen, bu mevkilere getirmiştir?" diye sormak gerekirken, bunu bugüne değin soran pek olmamıştır. Bu konuda İslam kaynaklarında herhangi bir açıklama da yapılmamıştır. Oysaki olayların incelenmesi, bazı hususların aydınlanmasına muhtemelen yardımcı olabilecektir.

Gerçekten de "Zeyd İbn-i Hârise", bilindiği gibi birinci Mekke döneminde Hatice'nin satın aldığı kölelerden biridir. Hatice, onu daha sonra Muhammed'e hediye etmiştir. Söylendiğine göre Zeyd (Hatice, Ali ve Ebû Bekir'den sonra), Müslümanlığı ilk kabul edenlerdendir. Bundan dolayıdır ki, Muhammed onu azatlamış, hatta oğulluk edinmiş ve adını "Zeyd İbn-i Muhammed" (ki "Muhammed'in oğlu Zeyd" demektir) olarak değiştirmiş, sonra da Zeyneb ile evlendirmiştir. Ne var ki kendi söylemesine ve *Kur'an*'a koyduğu ayetlere, göre, Tanrı'nın emriyle Hicret'in beşinci yılında Zeyneb'e âşık olmuş ve Zeyd'in Zeyneb'i boşaması üzerine, Zeyneb'le evlenmiş ve bunun sonucu olarak Zeyd'i oğulluktan çıkarmıştır. Çıkarırken de adını, onun öz babasına nispetle "Zeyd İbn-i Harise" olarak değiştirmiştir. Böylece yıllar boyu Zeyd İbn-i Muhammed olarak çağırılan Zeyd, o andan itibaren "Zeyd İbn-i Harise" diye çağırılmaya başlanmıştır.

Söylemeye gerek yoktur ki, yıllar boyu kendisine oğulluk eden bir kimsenin karısıyla evlendikten sonra, artık onun yüzüne bak-

2 Bu konuda Belâzurî'nin *Ansab al-Aşraf* adlı yapıtına ve ayrıca Vakidî, İbn al-Esir, al-Cahiz gibi kaynaklara bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

mak ve onunla aynı yerde yaşamak kolay bir şey değildi. Bu itibarla onu uzaklaştırmak gerekirdi. Muhtemelen bundan dolayıdır ki, Hicret'in sekizinci yılında Bizans'a karşı gönderdiği 3000 kişilik bir orduya Zeyd'i kumandan tayin etmiştir.

Hemen ekleyelim ki, Zeyd'in ordu kumandanlığı yapabilecek yeterlikte olduğu hususunda şüpheler vardır. Ve gerçek şudur ki, bu işi Zeyd'den çok daha iyi bir şekilde görebilecek pek çok kişi bulunduğu halde, Muhammed, bilhassa Zeyd'i seçmiştir. Arap kaynakların bildirmesine göre, Muhammed, Bizans imparatoruna karşı girişilen bu seferin çok tehlikeli olduğunu ve ilk vuruşmada kumandanın şehit düşebileceğini tahmin ettiği içindir ki, bu gazve için Zeyd'den gayrı iki kumandan daha seçmiştir; bunlardan biri "Ca'far b. Abi Tâlib", diğeri de şahir "Abd Allah b. Ravâha"dır. Önceden tasarladığı plana göre, İslam ordusuna önce Zeyd kumanda edecek, onun ölümü halinde Ca'far ve onun da ölümü halinde Abd Allah b. Ravâha kumandayı ele alacaklardı.

Nitekim tahmin ettiği gibi, savaşın daha ilk anında Zeyd b. Harise şehit düşmüş, onun yerini alan diğer iki kumandan da arka arkaya aynı akıbete uğramışlardır. Bilindiği gibi bu savaş, Müslümanların yenilgisiyle sona ermiştir.

Ne ilginçtir ki, Muhammed, bu yenilginin intikamını almak üzere Rumlar üzerine göndermek maksadıyla bir fırka "mücahit" teçhiz etmiş ve bu fırkaya Zeyd'in oğlu "Üsâme İbn-i Zeyd"i emir ve kumandan yapmıştır. Yaparken de ona: "Rumlar üzerine git ve babanın intikamını al" demiştir.[3] Ne var ki "Üsâme", kumandanlık yapabilecek yeterlikte değildi. Nitekim etraftan birçok kişi Üsâme'nin kumandanlığına (ve emaretine) itiraz etmiş ve örneğin: "Ordu içinde bunca büyükler dururken bir genç köle bunların üzerine nasıl kumandan nasbolunur" şeklinde konuşmuştur. Fakat onların bu konuşmasına karşı Muhammed şöyle der:

> "Siz, şimdi Üsâme'nin kumandanlığına ta'n ediyorsunuz (sövüyorsunuz). (Size hatırlatırım ki): Siz, bundan önce onun babasının emaretine de dil uzatmıştınız. Allah hakkı için Zeyd emarete nasıl tamamıyla layıksa ve o, bana nasın en sevimlilerinden biri ise, hiç şüphesiz şu Üsâme de babasından sonra bana nasın en sevimlilerindendir."[4]

---

3 *Sahîh-i...*, c.IX, s.381, Hadis No. 1505. Bu konuda ayrıca İbn-i Hişâm, İbn Sa'd kaynaklarında geniş bilgi var. Ayrıca bkz. et-Taberî, *Tarih-i Taberî Tercemesi*, c.II, Can Kitabevi, İstanbul, 1982, s.462.

4 Buhârî'nin Abdullah İbn-i Ömer'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i...*, c.IX, s.380, Hadis No. 1505.

Levent Şahverdi Arşivi

Ne var ki Üsâme, sefere çıkmak üzere ordusunu hazırlarken, Muhammed'in hastalığa yakalanması nedeniyle hareketini tehir etmiştir. Bununla berber onun ölümünden sonra Ebû Bekr zamanında giriştiği bu aynı maksada yönelik savaş sırasında canını vermiştir.[5]

5 *Sahîh-i...*, c.IX, s.380 vd., Hadis No. 1505.

Levent Şahverdi Arşivi

XVI

KÖLELERİN DURUMUNUN İYİLEŞMESİNDE MUHAMMED'İN ROL OYNADIĞI İDDİALARI HAKKINDA

İslamcıların iddialarına göre, Muhammed, kölelerin durumunu iyileştirmiş ve örneğin *Kur'an*'a: "Elinizin altında bulunan kimselere iyilik edin" (K. 4 Nisâ, 36) şeklinde hükümler koymuştur. Ya da güya kölelerin yemesine, içmesine dikkat edilmesi gereğine değinmiş, köle kadınlara hür kadınlar için uygulanan cezaların yarısının uygulanmasını öngörmüş ve bu doğrultuda hükümler getirmiştir.

Hemen belirtelim ki, kölelere iyi bakmak, örneğin onların beslenmesine göz kulak olmak ya da bu doğrultudaki eylemler, kölenin insanlık haysiyetine saygı beslemek anlamına gelmez. Nitekim Muhammed, kölenin insanlığına saygı nedeniyle değil, fakat onu, efendisine en verimli bir şekilde hizmet edebilecek zindelikte tutmak için bu hükümleri koymuştur; koyarken de, köleden ziyade efendisinin çıkarlarını göz önünde tutmuştur. Çünkü sağlığı yerinde olmayan köle, efendisine yararlı değil, fakat zararlı olur. İyi bakımdan yoksun, örneğin zayıf ve hastalıklı bir köle, efendisine yararlı değil, zararlı olur. Köle sahibi olan kimse, elinin altında bulundurduğu kölesine iyi bakmalı, onu iyi yedirip içirmelidir ki, ondan azami şekilde yararlanabilsin. Öte yandan köle kadını, yani cariyeyi, hür kadına nazaran yarı ceza ile cezalandırmak, kölenin saygıya değer bir şahsiyete sahip olmasından değil, aksine onun hukuka ya da ahlaka aykırı davranışlarının, hür kadınınki kadar cezalandırılmaya layık sayılmamasındandır.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu vesile ile şunu da unutmamak gerekir ki, *Kur'an*'da, Müslüman erkeğin dörde kadar kadın alabileceği, fakat bunlar arasında adalet sağlayamayacak ise, bu takdirde bir tek kadın ve dilediği sayıda cariye alabileceği yazılıdır. (K. Nisâ, 25) Daha başka bir deyimle, Müslüman erkek, elinde bulundurduğu cariyeleri arasında adalet sağlamakla sorumlu tutulmamıştır. Görülüyor ki, cariye, insanlık haysiyetinden yoksun telakki edilmiş ve efendisinin hizmet ve ihtiyacına terk edilmiştir.

***

Tekrar edilmesi gereken gerçek şudur ki, Muhammed, İslam öncesi dönemin özelliği sayılan "kişisel kölelik" anlayışını sürdürmekten geri kalmamıştır. Bundan dolayıdır ki, vaktiyle Türklerde kölelik, daha iyi koşullara bağlı iken, örneğin Hun devletlerinde "kişisel kölelik" sistemi yerine "kabile köleliği" söz konusu iken, Hunların İslamiyeti kabul etmelerinden sonra "kişisel kölelik" zihniyeti yerleşmiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

XVII

İSLAM DÜNYASI HİÇBİR ZAMAN KÖLELİĞE KARŞI GELMEMİŞ, SESİNİ ÇIKARMAMIŞTIR; DİNSEL NİTELİK TAŞIDIĞI İÇİN

Her ne kadar kölelik denen musibet, yüzyıllar boyunca başka dinlerde ve ülkelerde de uygulanmış olsa da, bu başka dinlerde ve toplumlarda köleliğe karşı daima sesini yükseltenler ve direnenler olmuştur. Örneğin "Budha", köleliği yeren ilk din adamı olarak karşımızdadır. Batı'da köleliğe karşı ilk savaşım, milattan önce 4. yüzyılda, Eski Yunan ile başlar. Her ne kadar "Aristo" gibi büyük düşünürlerden bazıları köleliği doğal ve olağan bir kuruluş olarak görse de, bu zihniyete karşı cephe alanlar çoktur. Örneğin "Alcidamas", -ki bu konuda ilk direnenlerdendir- tarihin bu eski çağlarında insanlığa şöyle seslenirdi:

> "Tanrı her şeyi özgür kılmıştır. Doğa hiçbir yaratığı köle yapmamıştır."[1]

Yahudilik ve Hıristiyanlık, köleliği yok kılmamıştır ama bu dinlerin uygulayıcıları ya da salikleri arasında köleliğe karşı savaşım verenler çok çıkmıştır. Ortaçağda bile köleliği insan haysiyetine karşı suç şeklinde gören nice fikir türleri gelişmiştir.[2] O en karanlık bi-

1 Bu konuda bkz. Franz Rosenthal, *The Moslem Cuncept of Freedom, Prior to the XIXth Century*, Leiden, 1960, s.31, not 73.

2 Bu konuda bkz. C. Verelinden, *L'Esclavage Dans l'Europe Medieval: I, Peninsule İberique-France*, Bruges, 1955; L. T. Hobhouse, Morals In Evolution, London, 1951.

Levent Şahverdi Arşivi

linen dönemlerde, köleliği doğal bilen zihniyete karşı isyan edenler çoktur.

Oysaki İslam'da böyle bir gelişme görülmez; ne din adamları ve ne de düşünürler arasında sesini yükselten olmuştur, İslam dünyası, bu açıdan insan şahsiyetinin haysiyetine adeta yabancı kalmıştır. *Kur'an*'ın köleliği doğal gören hükümlerine karşı "Hayır" diyebilecek cesarette bir kimse çıkmamıştır. Aksine, bu hükümlerin köleliğe engel olmadığını savunanlar çıkmıştır.[3] Geçmiş dönemler boyunca İslam bilginlerinin yaptıkları şey, İslam dininin, kölelere kendi özgürlüklerini satın alma hakkını tanıdığı ve kölelerin durumunu iyileştirdiği masallarını tekrarlamaktan ibaret kalmıştır; onlara göre, güya İslam şeriatı, bu "olumlu" yenilikleri getiren ilk ve son dindir. Oysaki söyledikleri yalandır; çünkü İslam'dan 2500 yıl önceleri "Babilonya"da, köleler için kendi özgürlüklerini satın alma hakkı vardı. Yine bunun gibi İslam'dan bin yıl önce uygulanan "Manu" kanunlarına göre, Hindistan'da kocalara, kölelerini döverlerken, karılarını dövdükleri gibi dövmeleri emredilmiştir. Eski Mısır'da, örneğin "Ramses III" zamanında, kölelerin yerli halktan kimselerle evlenerek birkaç kuşak sonra özgürlüğe kavuştukları görülürdü.[4]

Bütün bunlardan İslam yazarları habersizdirler. Hem de öylesine ki, bu habersizlik içerisinde köle ticaretini bile adeta ilim konusu yapmışlardır. Köle satın almak ile hayvan almak arasında fark gözetmemişlerdir. Nice örnekten biri olarak 11. yüzyılın ünlü hükümdarlarından "Keykavus İbn İskender"in *Kâbus-nâme* adlı kitabını şöyle bir karıştırmak yeterlidir. Cürcan ve Taberistan hükümdarı olan bu yazar, *Kâbus-nâme*'yi, oğlu "Gilân Şah"ın eğitimi için yazmıştır. Kitabının bir bölümünde şöyle der:

> "Her şeyden önce satın alacağınız kölenin gözlerini ve kirpiklerini muayene ediniz; sonra burnunu, dudaklarını ve dişlerini ve nihayet saçlarını gözden geçiriniz... Bütün bu öğütlerime şunu da eklemek isterim ki satın alacağınız... kölenin boy ve posunun ölçülü olmasına ve karar dolgunlukta bulunmasına dikkat etmelisiniz."[5]

---

3 *Mecella ul-Mecmua al-ilmî al-Irak* adlı derginin 1954 tarihli nüshasında Muhammad al-Kadı'nın "Al-Hürriya va-s salam va'l-hükm fi'l İslam" başlıklı yazısı için bkz. *Revue des Etudes Islamiques*, 1956-1957, s.108.

4 Bu konuda bkz. L. T. Hobhouse, *Morals In Evolution*, London, 1951, s.286 vd.

5 *Kâbus-nâme*'nin İngilizce çevirisi için bkz. Kai'kaus İbn İskandar, *A Mirror for Princes: the Qabus Name*, Transl. by Reuben Levy, New York, 1951, s.99 vd. Fransızca çeviri için bkz. *Le Qabus Name*, Transl. par A. Querry, Paris, 1886, s.196.

Levent Şahverdi Arşivi

Kitabın diğer bir yerinde yazar, hayvan satın alımında dikkat edilmesi gereken hususları belirtir:

> "Hayvanların dişleri kusursuz, bembeyaz ve muntazam olmalıdır; alt dudak üst dudaktan hafifçe ilerde olmalıdır; burun delikleri uzun, açık ve düz, alın geniş ve kulak hizasına kadar tek renkte olmalıdır."[6]

Görülüyor ki, köle satın almakla hayvan almak arasında pek fark yok. Ne ilginçtir ki, yazıldığı tarihten bu yana *Kâbus-nâme*, İslam dünyasında "hükümdarlara ait terbiyevi kitapların en önemlilerinden biri" olarak kabul edilmiştir.[7]

Çağdaş yazarlar arasında, köleliği İslam'ın yarattığı bir kuruluş olarak değil, fakat İslam'a karşı açılmış savaşlar nedeniyle ortaya çıkan bir kuruluş şeklinde görecek kadar saf düşünceli olanlar çoktur. Onlara göre, İslam, güya köleliği, sadece savaş nedeniyle meşru görmüştür ve bu nedenle İslam'da kölelik kuruluşunun yer almasının sorumluluğunu, İslam'a karşı savaş açanlarda aramak gerekir.[8]

Bu gülünç iddialara yönelenlerin, *Kur'an*'da köleliği doğal kılan hükümlerden ya da Muhammed'in köle kullandığından, köle alıp sattığından ya da ona buna köle hediye ettiğinden haberleri olmamalıdır. Haberli olmadıkları diğer bir husus da, İslam'ın savaş dini olup, yeryüzünü "Darülislam" (Müslümanların yaşadıkları diyar) ve "Darülharb" ("kâfirlerin" yaşadıkları yerler ki harp edilecek diyardır) diye ikiye ayırmış olması ve yeryüzü tümü itibariyle "Darülislam" olana kadar savaş yapmayı ilke edinmiş olmasıdır. Hemen belirtmek gerekir ki, Muhammed'in giriştiği 29 savaş ile göndermiş olduğu 45 kadar çete, hep bu amaçla girişilmiş şeylerdir.

Arap yazarların genellikle savundukları bir görüş de, kölelik kuruluşunun İslam'a Türkler yüzünden girmiş olduğu doğrultusundadır ki, gerçekten yalana dayalıdır. Konuyu *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabımızda ele aldığımız için burada durmayacağız. Fakat sadece şunu tekrar etmekle yetinelim ki, eski Türklerde, örneğin Hunlarda, "kişisel kölelik" diye bir şey yoktu; "kabile köleliği" vardı ki, kişisel kölelik sistemine oranla daha iyi koşullara bağlanmıştı. İslamiyeti kabul ettikten sonra Hunlar, "kabile köleliği" uygulamasını terk edip "kişisel kölelik" zihniyetine geçmişlerdir.

---

6 *Le Qabus Name*, s.215

7 *İslam Ansiklopedisi*'nde "Keykavus" adına bakınız.

8 Bu konuda yazanlardan biri şu: Hamid al-Ghoraba, "Islam and Slavery", *The Islamic Quanerly*, vol. II, No. 3, Ovt. 1955, pp. 153-159.

A) İslam Ülkelerinde kölelik 20. Yüzyıla Kadar Sürmüş ve Ancak Batı Dünyasının Zorlamalarıyla Sona Ermiştir

Kölelik, İslam ülkelerinde resmi bir kuruluş olarak 20. yüzyıla kadar süregelmiştir. Tanınmış bir yazarın deyimiyle, İslam dünyası, "kölelik uygarlığı" olmaktan ileri geçememiştir.[9] Halifelerin ve hükümdarların sarayları, yüzlerce köle ve cariye ile dolup taşmıştır. Vaktiyle Kahire'deki "Fatimi hükümdarların" hareminde on iki bin köle bulunurdu. İspanya'daki İslam devleti hükümdarlarından "Abd ar-Rahman III" (912-967)'ün hareminde 6300 köle vardı.[10] Osmanlı dönemi boyunca Türk padişahlarının yaptıklar da bu olmuştur.

Öte yandan köle ticareti, tıpkı diğer bütün Müslüman ülkelerde olduğu gibi, dinsel bir kuruluş olarak Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde de geçerli idi; haftanın belli günlerinde hayvan pazarları ya da hububat ve sebze pazarları gibi esir pazarları kurulurdu. Bu esir pazarlarında halk, tıpkı hayvan alır gibi, esirlerin yüzüne, eline, dişine, ayak bileklerine vs. bakıp değer biçer ve ona göre köle satın alırdı.

Yeryüzü ülkelerinin kölelik sistemine karşı savaş açtıkları ve köleliği kaldırdıkları dönemlerde bile,[11] Müslüman ülkeler, köleliği dinsel ve doğal bir kuruluş olarak benimsemekten geri kalmamışlar ve köleliğin kaldırılması girişimlerini İslam'a aykırı görmüşlerdir. Arap ülkelerinin Osmanlı egemenliği altında bulunduğu dönemlerde, dış baskılar sonucu olarak köleliği kaldırmaya yönelen Osmanlı yöneticileri, Arap halklarının direnmesi ve ayaklanması olaylarıyla karşı karşıya kalmışlardır.

Osmanlı Devleti ile İran ve Mısır gibi ülkelerde kölelik denen şey, Batı devletlerinin (özellikle İngiltere'nin ve Fransa'nın) baskılarıyla sona erdirilmiştir; o da pek yavaş bir tempo ile. Zenci kölelerin azatlanmaya başlandığı ilk Müslüman ülke Tunus'tur. 1890 yılında bütün Fransız kolonilerinde kölelik yasaklanmıştır.

Osmanlı Devleti, 1854 ve 1857 yıllarında İngiltere ile imzaladığı antlaşmalarla, köle ticaretine son vermeyi kabul etmiştir. Ne var ki, Mekke ve Medine, bu antlaşma hükümlerinden hariç tutulmuştur. Çünkü bu iki kent, İslam'ın "kutsal" toprakları sayıldığından,

---

9 Maurice Lombard, *L'Islam Dans Sa Premiere Grandeur: VIIIe-Xe Siecles*, Paris, 1971. Yazar şöyle der: "A la suite des grandes civilizations de l'Antiquié et de l'Empire Byzantin, le monde musulman est une civilization esclavagiste." s.194.

10 Lombard, *age*, s.194.

11 Batı ülkeleri, köleliği 19. yüzyılda resmen kaldırmışlardır. İngiltere kendi kolonilerinde 1833 yılında, Fransa 1848, Hollanda 1854-1859 ve Rusya 1873 yılında bu işi tamamlamışlardır.

Levent Şahverdi Arşivi

Kur'an'ın Tanrısal bir kuruluş olarak getirdiği köleliğin bu kentlerde yasaklanması yoluna gidilememiştir. Vaktiyle Muhammed'in yaşadığı ve bizzat köle sahibi bulunduğu bu topraklarda köle ticaretini yasaklamanın *Kur'an*'a karşı gelmek olacağı düşünülmüştür. Bundan dolayıdır ki, Afrika'da ve Arabistan'da köle alım satımına ve kullanılmasına daha uzun bir süre devam edilmiştir.

Her ne kadar Osmanlı Devleti 1908 Anayasası (1293 Kanun-u Esâsî) ile köleliği safdışı kılmış olsa da, bu kuruluşun gerçek anlamda ortadan kalkması ve Türk topraklarından silinip atılması, Atatürk'ün yarattığı Türkiye Cumhuriyeti sayesinde olmuştur. Türk devleti, 1926 yılında Cenevre'de imzalanan ve yeryüzü ülkelerinin tamamını köleliğe "Hayır" demeye zorlayan antlaşmayı imzalamakla, *Kur'an*'daki kölelikle ilgili hükümlerin uygulanmasına kesin olarak son vermiştir.

İngilizler, İslam'ın "koruyucusu" rolünde görünen Suudi Arabistan'a, ancak 1927 yılında "Cidde Antlaşması" ile köleliğin uygulamadan kaldırılması zorunluluğunu kabul ettirmişlerdir. Fakat buna rağmen Suud devleti, *Kur'an*'ı Anayasa olarak kabul ettiği için, köleliği gayri resmi şekilde sürdürmekten kaçınmamıştır. Yemen gibi diğer birçok Arap ülkesinde de durum bu merkezde olmuştur.

B) Kölelik Resmen Kaldırılmış Olmasına Rağmen, İslam Ülkelerinde Kölelik Kuruluşunu Geçerli Bilen Zihniyet Hala Canlıdır

İslam dünyasının halkları ve "bilim kaynağı" diye kabul edilen çevreleri dahi, bugün hâlâ öylesine çağdışı bir zihniyete saplı, öylesine bilgisiz ve öylesine insan şahsiyetinin haysiyeti duygusundan yoksundur ki, bir yandan insanların eşit ve özgür oldukları temasını savunur görünürken, diğer yandan köleliği meşru ve makbul bir kuruluş olarak benimsemekten çekinmezler. Bunun en bariz örneklerinden biri, Mısır'daki "el-Ezher Üniversitesi"nin tutumudur. Güya büyük bir bilim merkezi ve otoritesi sanılan bu üniversite, köleliği *Kur'an*'dan kaynaklanan bir kuruluş olarak bağrına basar ve bu konuda fetvalar yayımlar. el-Ezher'in resmi yayın organı olan *Macalla*'nın 1962 Temmuz nüshasında yayımlanan bir fetvada, savaş esirlerinin köle olarak kullanılmalarının caiz olduğu belirtilmiştir.[12]

12 *Macalla*, Sefer 1382 nüshası, s.249-250. Bu konuda bkz. Hava Lazarus-Yafeh, "Contemporary Religious Thought among the Ulema of Al-Azhar", *Asian and African Studies*, vol.7, 1971, pp.211-236. Yukarıdaki hususlar için bkz. s.249-250.

Levent Şahverdi Arşivi

Ne ilginçtir ki, bu aynı üniversitenin mensuplarından biri, aynı *Macalla* dergisinin 1967 (Aralık) tarihli nüshasında, İslam'ın "kurtarıcı" ve "insanları bağımsızlığa kavuşturucu" olduğunu ve nereye gitti ise orada kişileri ve halkları özgürlüğe ulaştırdığını yazmaktaydı.[13]

Yine bunun gibi, Yemen'de, 1962 yılında "Kral Faysal", Batı ülkelerinin baskılarıyla köleliği resmen ilga eder görünürken, ulema sınıfı, bu kuruluşun *Kur'an*'da yer aldığına dair fetvalar yayımlamakta idi.[14]

Aynı ilkel zihniyete saplı bizim mollalarımıza göre dahi, kölelik ve cariyelik, "güncelliğini" yitirmiş bir konu değildir. Her ne kadar bu efendiler İslam'ın köleliğe ve cariyeliğe karşı bir din olduğunu söyleseler de, bu kuruluşu kökten yasaklamadığı görüşünü de savunmaktan geri kalmazlar. Onlara göre İslam, güya sosyal gerçeklerin bir anda değişemeyeceğini bildiği içindir ki, köleliği kökten yasaklamamıştır; yasaklamış olsaymış, "daha ilk anlardan itibaren iç kargaşalıklara sebep olur" imiş.

Yine bizim mollalarımıza göre, İslam'da köleliğin ve cariyeliğin sürüp gelmesinin asıl nedeni, İslam'ın bunu "Harp esirleri kurumuna inhisar ettirmek istemesi" imiş. Savundukları görüş şu:

> "İslam'da cariye harp esiridir. Harpler ise dünyamızın gündemindedir."[15]

Anlatmak istedikleri şudur ki, savaş denilen şey ortadan kalkmadığına ve muhtemelen kalkmayacağına ve dolayısıyla savaşta alınan esirlerin *Kur'an* gereğince paylaşılması gerektiğine göre, kölelik ve cariyelik denen şeyin de devam etmesi doğaldır.[16]

Bununla beraber bizim mollalar, köleliği ve cariyeliği "zaruri bir müessese" olarak görürlerken, bir de İslam'ın bu kuruluşu "insanlık haysiyetini çiğnetici bir kurum" olmaktan çıkardığım iddia ederler.[17] Ederler ama cariyelerin dini ve hukuki sorumluluklarının, "hür" kişilere nazaran daha az, sosyal durumlarının daha aşağı olduğunu belirtmekten geri kalmazlar.[18] Örneğin hukuki sorumluluklarının

---

13 *Macalla*, Ramazan 1387, s.576.

14 Bu konuda bkz. George Rentz, "Saudi Arabia; The Islamic Island", *Modernization of the Arab World*, Edited by J. H. Thompson & D. Reischauer, New York, 1966, s.115-125; yukarıdaki husus için bkz. s.123.

15 A. R. Demircan, *İslam'a Göre Cinsel Hayat*, c.II, İstanbul, 1986, s.247.

16 *Age.*

17 17 *Age*, s.250.

18 *Age*, s.255 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

daha az olduğunu anlatmak üzere, cariyeyi öldüren bir kişinin kısas olarak öldürülmeyip "ta'zir" cezasına çarptırılacağını söylerler.[19] Yine bunun gibi, hür bir kadına zina isnat eden kimseye, bu isnadını dört şahitle ispatlayamaz ise seksen sopa ceza verildiği halde, cariyeye zina isnat edip de ispat edemeyen kimselere böyle bir ceza verilmez; sadece "ta'zir" cezası verilir olduğunu ve esas cezanın kıyamet gününe bırakıldığını eklerler. Öte yandan cariye için "iddet" süresinin (yani kocanın ölümünden sonra tekrar evlenebilme süresinin) 65 gün olduğu halde, "hür" kadınlar için iddet müddetinin bunun iki misli olduğunu söylerler. Yine bunun gibi, hür bir kadınla evli olan kişinin, dörde kadar hür kadınla evlenebildiği halde, cariye ile evlenemeyeceğini belirtirler. (K. Nisâ, 25) Yine bunun gibi, sahibinin iznini almadan, cariyenin hiç kimse ile evlenemeyeceğini eklerler.

Bütün bunlardan gayrı bir de şu var ki, birden fazla kadınla evli bulunan erkek, karılarının yanında gecelerken adalet esasına riayetle görevli olduğu halde, bu adaleti cariyeleri arasında gözetmek zorunluluğunda değildir. Yine bunun gibi, cariye, hür bir kadın üzerine "kuma" (ikinci karı olarak) gelemezse de, hür kadın, cariye üzerine "kuma" gelebilir.[20]

Bütün bunlar, kölenin ya da cariyenin aşağılık durumunu yansıtan hususlardan bazılarıdır. Ama bizim mollalarımız, yine de kölenin (cariyenin) insanlık haysiyetinden söz ederler.

Yine tekrar edelim ki, şeriatçının (ve bu arada mollaların) mantığına ve insanlık anlayışına itibar edildiği sürece, insanlarımızın (ve İslam ülkeleri insanlarının) uygar zihniyete ulaşamayacakları muhakkaktır.

Nitekim köleliğin ve cariyeliğin doğal bir kuruluş olduğu fikri, sadece din adamlarının değil, fakat Müslüman kişinin de bilinçaltına öylesine çöreklenmiştir ki, 20. yüzyılın sona ermek üzere bulunduğu bu dönemde dahi, İslam dünyasında, farklı adlar ve uygulamalar şeklinde köleliğin sürdürüldüğü görülür. İnsan haklarına aykırı olan bu uygulamalara karşı sesini yükselten pek yoktur.

Gerçekten de İslam ülkelerinde, çoğu evlerde, sosyal yaşamı itibariyle köle durumundan farksız "beslemeler" ya da buna benzer adlar altında hizmetçiler bulunur. Bu zavallılar, daha küçücük yaşlardan itibaren evin hizmetinde kullanılırlar. Evin temizliğini yapar-

---

19 Bazı hukukçuların katile kısas cezasının uygulanacağını öngördüklerini eklerler. Demircan, *age*, s.256.

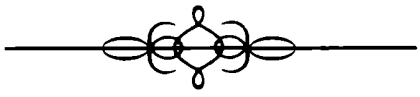
20 Demircan, *age*, s.257.

Levent Şahverdi Arşivi

lar, yemeğini hazırlarlar, evin çocuklarına bakarlar, her ne türlü pis iş varsa hepsini "başarırlar". Sabahın kör saatlerinden gece yarılarına kadar yok pahasına çalışırlar. Bunların zavallı ve acıklı durumlarına son vermek hiç kimsenin aklından geçmez. Şeriat zihniyeti bu tür köle sahiplerinin beyinlerinde yuvalanmış kaldığı sürece de geçmeyecektir.

Levent Şahverdi Arşivi

II. KİTAP
ŞERİAT VE EŞİTSİZLİK

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri hasretle arzu etmeyin..." (Nisâ Suresi, ayet 32)

"Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile kendisine verdiğimiz güzel nimetlerden... sarf eden kimseyi misal gösterir: Hiç bunlar eşit olur mu?.." (Nahl Suresi, ayet 75)

"Allah'ın, kimini kimine üstün kılmasından ötürü... erkekler kadınlar üzerinde hâkimdirler" (Nisâ Suresi, ayet 34)

"Erkeklerin (kadınlardan) bir üstün dereceleri vardır" (Bakara Suresi, ayet 228)

"Allah rızk verirken kiminizi diğerlerine üstün tutmuştur..." (Nahl Suresi, ayet 71)

"Dünya hayatındaki (rızk ve) geçimlerini aralarında böldük ve bazılarını bazılarına üstün kıldık ki bazıları bazılarına hizmet etmekle âlem düzen bula..." (Zuhruf Suresi, ayet 32)

"Eğer Allah, bütün kullarına bol rızk verseydi, yeryüzünde muhakkak ki azgınlık eder, azarlardı. Ama O, dilediğine, bir ölçüye göre verir" (Şûrâ Suresi, ayet 27; ayrıca bkz. Şûrâ Suresi, ayet 24-31; Alak Suresi, ayet 6-7)

"Allah katında din, şüphesiz İslamiyettir... Kim İslamiyetten başka bir dine yönelirse onunki kabul edilmeyecektir" (Âl-i İmrân Suresi, ayet 19-20, 85)

"İşte böylece bütün insanlara tanıklık etmeniz... için sizi (Müslümanları), o doğru yolun tam ortasında giden bir ümmet yapmışızdır" (Bakara Suresi, ayet 143)

"...*Kur'an*, sana da, kavmine de (Arap kavmine) büyük bir şereftir..." (Zuhruf Suresi, ayet 44)

Levent Şahverdi Arşivi

I

MUHAMMED'İN TANRI'SI, HER NE KADAR EŞİTLİKTEN SÖZ EDERSE DE, EŞİTSİZLİĞİ ASIL BİLİR: İNSANLARI VE HER ŞEYİ EŞİTSİZLİK ESASINA GÖRE YARATMIŞTIR

İslamcılar, İslam dininin esas itibarıyla "eşitlik" dini olduğunu, her hususta eşitlik esasına dayalı bulunduğunu, insanlar arasında ayrıcalık yaratmadığını, ümmetleri (kavimleri ve milletleri) birbirlerinden üstün kılmadığını iddia ederler. Ne var ki, bu iddiaları, tıpkı diğer konularda olduğu gibi, gerçeklere ters düşmektedir. Çünkü Muhammed'in tanımladığı Tanrı, her ne kadar eşitlik ilkesine değer verirmiş gibi görünse de, gerçekte yeryüzü düzenini eşitsizlik esasına dayalı olarak kurmuş ve bu arada insanlar arası eşitsizliği, her alanda (sosyal, ekonomik, dinsel vb.) doğal bilmiştir.

A) İslamın "Eşitlik" Dini Olduğunu Savunanların Gerçeklere Ters Düşen Gerekçeleri

İslamın eşitlik dini olduğunu savunanların başvurdukları ilk kaynak *Kur'an*'dır. İddialarını özellikle *Kur'an*'ın Hucurât ve Nisâ surelerindeki ayetlere dayandırarak örnekler verirler. Derler ki, bu ayetlerle Tanrı, insanları tek bir kaynaktan (daha doğrusu Âdem ile Havva'dan) yarattığını bildirmiş ve böylece insanların birbirleriyle kardeş olduklarını, birbirlerini iyice tanımaları için onları ümmetlere ayırdığını söylemiştir. Örnek verdikleri Hucurât Suresi'nin ayeti şöyle:

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey insanlar!.. Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Allah katında en değerliniz, O'ndan en çok korkanınızdır..." (Hucurât Suresi, ayet 13)

Bu ayeti öne sürenler, Muhammed'in "cahiliye" diye adlandırdığı İslam öncesi dönemde Arapların belli bir şecereye dayalı olarak övünme geleneğinde bulunduklarını ve işte yukarıdaki ayetle bu geleneğin ortadan yok edildiğini söylerler. Nisâ Suresi'ndeki ayete gelince; o da şöyle:

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadın meydana getiren Rabbi'nize hürmetsizlikten sakının." (Nisâ Suresi, ayet 1)

Ve bu doğrultuda Tanrı'nın;

"İyi biliniz ki Allah yanında en şerefliniz, kendisini fenalıklardan iyi koruyanınızdır"

diye konuştuğunu eklerler. Ve bu söylediklerini biraz daha pekiştirmek maksadıyla Muhammed'in, *Kur'an* olmayarak yerleştirdiği hükümlerden (örneğin hadislerden) örnekler verirler. Bunlardan biri, yukarıdaki ayetlerle ilişkili olarak şu olayı içerir: Güya Ashab'dan "Sâbit İbn-i Kays", bir gün Muhammed'in meclisine varır; oturmak ister, fakat yanına oturmak istediği kişi ona yer vermez. Buna içerleyen Sâbit, "Ey filan kadının oğlu" diye ona hakaret eder. Bunu duyan Muhammed;

"Ey Sâbit! Meclistekilerin yüzlerine bak bakalım! Ne görüyorsun?"

der. O da oturanların yüzlerine teker teker bakarak;

"Ak, kara, kırmızı simalar gördüm"

diye yanıt verir. Bunun üzerine Muhammed kendisine şöyle der:

"Ey Sâbit! Sen bunları siyahtır, Araptır; bu beyazdır, Acemdir, diye birbirine tafdil edemezsin (birbirlerine üstün tutamazsın)! -İnsanlar, dinde salâbetleri (peklikleri), takvada (din yasaklarına uymada) metanetleriyle daha faziletlidirler- diyebilirsin" (Bu alıntılar için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, Diyanet Yayınları, c.IX, s.212.)

Levent Şahverdi Arşivi

Kuşkusuz ki, bu tür hükümleri ve örnekleri üstünkörü okumakla yetinecek olursak, İslamda eşitlik ilkesinin var olduğunu sanırız. Fakat bunları dikkatlice inceleyecek ve bu arada eşitliği kökünden yok eden diğer hükümlere göz atacak olursak (ki bunları birazdan belirteceğiz), Muhammed'in tanımladığı Tanrı'nın, insanlar arasında eşitlik yaratmayı aklından bile geçirmediğini görürüz. Aksine, eşitsizliği doğal bilmiş ve eşitsiz bir düzen yaratmayı kendisi bakımından övünülecek bir şey saymıştır. Nitekim başta *Kur'an* olmak üzere Muhammed'in *Kur'an* olmayarak yerleştirdiği hükümlerin ve bu hükümlere uygun uygulamaların hemen hepsi, insanlar arası ilişkileri içeren her alanda eşitsizlik yaratan şeylerdir. Bunları birazdan özetleyeceğiz, fakat şimdilik şunu belirtelim ki, eşitlik varmış kanısını yaratmaya yönelik yukarıdaki hükümler dahi, ne insanlar arası eşitliği ve ne de insanlar arası kardeşliği öngören şeylerdir. Bunlar, sadece Tanrı'yı her şeyin yaratıcısı gibi göstermek ve ondan sakınılmak gerektiğini anlatmak amacına dayalı verilerden ibarettir. Nitekim *Kur'an*'da "İnsanlar arası kardeşlik" duygularını yaratır gibi görünen hükümler, tüm insanları değil fakat sadece Müslümanlar arası ilişkileri kapsar anlamdadır.

Örneğin Hucurât Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Şüphesiz müminler birbiri ile kardeştirler; öyleyse dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin." (Hucurât Suresi, ayet 10)

Görüldüğü gibi ayette geçen deyim "müminler"dir. (yani Müslümanlardır) Müslüman olmayanların "kardeş" sayılmaları şöyle dursun, "müşrik", "münafık", "kâfir" olarak "düşman" bilinmeleri emredilmiştir. Örneğin Tevbe Suresi'nde "müşriklerin" yok edilmeleri emredilmiştir (bkz. Tevbe Suresi, ayet 5); Yahudilerle Hıristiyanların "Kitap ehli" oldukları ve İslama çağrılmaları, girmedikleri takdirde "cizye" (kafa parası) vermeye zorlanmaları, vermedikleri takdirde onlara karşı savaş açılması (öldürülmeleri) hükme bağlanmıştır. (örneğin bkz. Tevbe Suresi, ayet 29)

Öte yandan insanları "Bir erkekle bir dişiden" yarattığını söyleyen bir Tanrı'nın, birbirlerini kolayca tanımaları için onları ümmetler ve kabileler haline sokması, soktuktan sonra kimini "Müslüman" kimini de "kâfir" yapması ve sonra birbirleriyle boğazlaştırtması da kardeşlik anlayışı ile bağdaşmayacak şeylerdendir.

Levent Şahverdi Arşivi

B) Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, "Eşitlik" Denen Şeyi Sakıncalı, "Eşitsizliği" İse Doğal Saymış, Yeryüzü Düzeninin Ancak Eşitsizlik Sayesinde Sağlanabileceğine İnanmıştır

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, her ne hikmetse, bu yeryüzünü eşitlik üzere yaratmamıştır; aksine eşitsizliğin hüküm sürmesi için yaratmıştır. Daha doğrusu eşitliği sakıncalı bulmuş ve eşitlik var olacak olursa yeryüzü düzeninin bozulacağını düşünmüştür. Bundan dolayıdır ki, insanları farklı yaratılışta (örneğin "imanlı" ya da "imansız", "akıllı" ya da "akılsız", "güzel" ya da "çirkin", "rızkı bol" ya da "rızkı az", "kısır" ya da "bol döl veren", "köle" ya da "hür", vs.) yapmış, farklı ümmetler, farklı kabileler halinde ayırıp farklı ırk ve soylarda, farklı inanç ve dinlerde kılarak bunlar arasında üstünlükler ya da aşağılıklar oluşturmuş, kişiler arasındaki her türlü ilişkiye (örneğin derece, mevki, servet vs.) varıncaya kadar, eşitsizliğin her şeklini uygun bulmuştur. Bunun böyle olduğunu anlatmak üzere Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn* adlı kitabında şöyle der:

> "Din yoluna... ancak muayyen kimseler girebilir. Eğer her kes aynı vera[1] yolunu takip etse nizam bozulur; âlem harap olurdu. Çünkü takva ve vera yolu yalnız ahirette büyük mevki sağlama yoludur. Nitekim dünyalıkta da herkes üstün mevkiler elde etmek için çalışsa hepsi birden alelade sanatları terk etseler yine nizam bozulurdu. Düzenin bozulmasıyla dünya da harap olurdu."[2]

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, insanlar arasında rızk eşitsizliği yaratmış, kimine az, kimine de bol rızk dağıtmıştır; çünkü eğer rızk eşitliği olacak olursa yeryüzünde azgınlık olacağını düşünmüştür. Bu nedenledir ki, şu tür ayetler indirmiştir:

> "Eğer Allah, bütün kullarına bol rızk verseydi, yeryüzünde muhakkak ki azgınlık eder, azarlardı. Ama O, dilediğine, bir ölçüye göre verir." (Şûrâ Suresi, ayet 27; ayrıca bkz. Şûrâ Suresi, ayet 24-31; Alak Suresi, ayet 6-7)

Ve işte güya Tanrı, bütün bu eşitsizliklerin bozulmaması ve ebediyetler boyunca sürmesi içinde, insanların birbirlerine haset etmemelerini emretmiş ve şöyle demiştir:

---

1 "Vera" deyimi "din buyruklarına uymak", "dine bağlılık" anlamlarına gelir.

2 Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, c.II, (1975) s.276.

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri hasretle arzu etmeyin..." (Nisâ Suresi, ayet 32)

Bu ayetle ilgili olarak şeriatçıların yaptıkları yorumlara göre Tanrı, her kulunun yetenek (kabiliyet) ve çalışmasına göre "nimetin, nasipler vermiştir". Bu itibarla hiç kimse, bir başkasında olana göz dikmemeli, onun hasretini çekmemelidir. İsteyeceği ve hasret beslediği bir şey varsa onu Tanrı'nın lütfundan istemeli ve beklemelidir. İlerdeki sayfalarda bu hususlar üzerinde ayrıca duracağız.

C) Muhammed'in Tanrısı, Eşitsizlik Esasına Dayalı Düzeni "Doğal" Bilip Sürdürmeyi, Kendi Yüceliği Bakımından Övünme Vesilesi Yapar

Biraz önce dediğimiz gibi, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, insanlar ve ümmetler arası eşitsizlik düzeninin sürüp gitmesi için gerekli her şeyi önceden hazırlamış ve bununla övünmeyi "yüceliği"nin işareti sanmıştır. İnsanlara caiz gördüğü eşitsiz yaşamlardan örnek vererek ululuğunu kanıtlamayı kendi şanından saymıştır. Örneğin insanlar arasında doğal eşitsizlikler yarattığını söyleyerek övünürken şöyle der:

"Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile kendisine verdiğimiz güzel nimetlerden... sarf eden kimseyi misal gösterir: Hiç bunlar eşit olur mu? Övülmeye layık olan Allah'tır." (Nahl Suresi, ayet 75)

Görülüyor ki, Muhammed'in Tanrısı, insanlardan bir kısmını "gücü yetmeyen ve başkasının malı olan" köle olarak ve bir kısmını da "güzel nimetler vererek" ve "köle sahibi ederek" yarattığını söylerken, yani insanları "köle olanlar" ve "köle olmayanlar" şeklinde ve sosyal eşitsizlikler içerisinde var ettiğini açıklarken, kendisini övülmeye layık bulmaktadır. Bu arada;

"Allah rızk verirken kiminizi diğerlerine üstün tutmuştur" (Nahl Suresi, ayet 71)

diyerek, servet eşitsizliğine yer vermiş olduğunu ayrıca bir başka övünme vesilesi saymaktadır. Fakat bununla da kalmayıp, bir de insanlardan bazılarını, diğer bazı insanlara hizmet ettirmek ve böylece âlemde düzen sağlamak için yarattığını anlatırken şöyle konuşur:

"Dünya hayatındaki (rızk ve) geçimlerini aralarında böldük ki, bazıları bazılarına hizmet etmekle âlem düzen bula." (Zuhruf Suresi, ayet 32)[3]

Anlaşılıyor ki Muhammed'in Tanrısı, "eşitsizlik" denen şeyi "Âlemlerde düzen sağlansın" diye düşünmüştür; hani sanki her şeyi en iyi şekliyle oluşturmaya kadir değilmiş ve eşitsizlik yaratmadan âlemde düzen sağlama gücünden yoksunmuş gibi! Ve hani sanki herkese eşit rızk sağlamak varken, bazılarına çok ve bazılarına az rızk vermekle daha iyi, daha adil bir düzen sağlanabilirmiş gibi! Daha başka bir deyimle, Muhammed'in Tanrısı, bütün yarattığı insanları, bolluk, mutluluk ve eşitlik içerisinde yaşatma olanağına sahip bulunduğu halde, böyle yapmamış olmayı "yücelik" bilmiş, bunu kendisi için övünme ve böbürlenme vesilesi edinmiştir!

Ne anlaşılmaz şeydir ki, Muhammed'in Tanrısı, bütün bu övünmelerini, eşitsizlik yarattığı her alanda tekrarlamaktan geri kalmaz. Örneğin "hür" olanlar yanında, onların hizmetini görmek üzere "köleler" yaratmış olmakla övünür; hürler arasında derecelemeler ve eşitsizlikler var etmekle övünür; cinsiyetler (kadın-erkek) arasına eşitsizlikler getirmekle övünür; bol rızk verip varlıklı kıldığı sınıflara, yoksul kıldığı sınıfları sömürtmekle övünür; bazı ümmetleri, diğer bazı ümmetlere üstün kılmakla övünür; bazı ırkları (örneğin Arapları ve Araplardan da Kureyş'i) "asil" ve bazılarını da (örneğin Yecûc ve Mecûc ırkı olarak Türkleri) "insanlığa felaket getirici kavim" olarak yaratmış olmakla övünür; sadece yeryüzü yaşamları itibarıyla değil, gelecek dünyalarda da (örneğin cennet ya da cehennemlerde) eşitsizlik olacağını haber vermekle övünür. Daha açıkçası, eşitsizlikle ilgili ne varsa her şeyin "uhrevi" kaynağı olmakla övünür.

Evet, yine Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı, kişiler arası eşitsizliği doğal sayarken, bir de ümmetler ve kabileler arasında da eşitsizlikler öngörmüştür. Örneğin vaktiyle İsrailoğulları'nı üstün kılmış ve kıldığını da onlara şu şekilde bildirmiştir:

"Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve sizi cümle âleme üstün kıldığımı hatırlayın..." (Bakara Suresi, ayet 47)

3 Bu konuda bkz. Gazalî, *age*, c.II, (1975) s.277.

Levent Şahverdi Arşivi

Ne var ki, güya İsrailoğulları bu nimetlere karşılık nankörce davranmışlar, Musa'ya kafa tutarak;

> "Bir tek yemekle yetinmeyiz; bizim için Rabbine dua et de yerin bitirdiği şeylerden; sebzesinden, hıyarından, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından bize çıkarsın"

demişler, daha sonra isyankârlıklarını artırmışlar, haksız olarak peygamberlerini (Şuayb, Zekeriya, Yahya gibi peygamberlerini) öldürmüşler ve işte bu yüzden Tanrı onlara aşağılık ve yoksulluk damgasını vurmuştur. (Bakara Suresi, ayet 61. Bkz. Diyanet Vakfı açıklaması)

Ve yine güya Tanrı, Araplar içerisinden Muhammed'i seçip Araplara yollamış ve o da ümmetini, İslam ümmeti olarak, bütün diğer ümmetlere tanıklık etmek üzere, "insanlar için meydana çıkarılan en hayırlı ümmet" şeklinde tanımlamıştır. Bakara Suresi'nde şöyle yazılı:

> "İşte böylece bütün insanlara tanıklık etmeniz... için sizi, o doğru yolun tam ortasında giden bir ümmet yapmışızdır." (Bakara Suresi, ayet 143)

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrısı, Müslüman kullarını "insanlar için meydana çıkarılan en hayırlı ümmet" olarak yaratmıştır. Bunun böyle olduğunu anlatmak için de;

> "Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslama açar; kimi de saptırmak isterse... kalbini iyice daraltır..." (En'âm Suresi, ayet 125)

şeklinde ayetler indirmiştir.

Tanrı acaba neden bütün insanları eşitlik üzere yaratmak varken böyle yapmamıştır da, bir kısım insanları "Müslüman" yapıp bunların oluşturduğu ümmeti üstün, diğerlerini de "kâfir" ve "aşağılık" kılmıştır, bilinmez. Muhammed'in söylemesine göre bilinen şu ki, Tanrı, eşitsizlik tabanına dayalı bir "ümmetler sistemi" yaratmayı kendisi için ayrıca bir övünme vesilesi yapmıştır. Bütün bu övünmelerine temel edindiği eşitsizlikleri biraz aşağıda özetleyecek ve bunlarla ilgili *Kur'an* ve hadis hükümlerini sergileyeceğiz. Ve göreceğiz ki, Muhammed'in tanımladığı Tanrı, eşitlik fikrine ne kadar

Levent Şahverdi Arşivi

yabancı ise, eşitsizlik düzeninin gerekliliği fikrine de o kadar bağlı bir Tanrı'dır.

Söylemeye gerek yoktur ki, eşitsizlik düzenini var ettiğini söyleyen Tanrı değil, Tanrı'yı o şekilde konuşurmuş gibi gösterenlerdir. Oysa "yüce" ve "adil" olduğu söylenen bir Tanrı'nın eşitsizlik kaynağı olabileceğini düşünmek Tanrı fikrini küçültmek olur. Her şeye kadir ve başta insan olmak üzere her şeyi yoktan var eden bir Tanrı'nın, insanları eşitsizlikler içerisinde ve birbirlerine sömürtürcesine azaba sokabileceğini, sefaletler ve mutsuzluklar içerisinde kıvrandırabileceğini kabul etmek, elbette ki ona hakaret sayılmalıdır. Eğer Tanrı, yüce bir "Yaratan" olarak kabul edilecekse, onu her türlü keyfilikten, kapristen ve kötü niyetlerden tenzih etmek gerekir.

İslam kaynaklarından öğrendiğimiz şudur ki, Tanrı'yı eşitsizlik kaynağı şekline sokan yukarıdaki (ve benzeri) hükümler, Muhammed'in günlük siyasetinin gereği olmak üzere konmuş şeylerdir. Örneğin, Müslüman ümmetini Yahudilerden ve Hıristiyanlardan üstün göstermek içindir;

> "İşte böylece bütün insanlara tanıklık etmeniz... için sizi, o doğru yolun tam ortasında giden bir ümmet yapmışızdır" (Bakara Suresi, ayet 143)

şeklinde hükümleri Tanrı'dan vahiy indi diyerek yerleştirmiştir. Yerleştirirken de;

> "Bizler, (Ehl-i kitab'a nazaran) en sonra gelmişler(ken) Kıyamet gününde (faziletçe) en başa geçecek olanlarız"

diye eklemiştir. (Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.III, s.3, 7, Hadis No. 478)

Ancak bunu söylerken, neden dolayı Tanrı'nın diğer ümmetlere (örneğin Yahudilere ve Hıristiyanlara) daha önce peygamberler ve Kitaplar göndermek suretiyle ihsanda bulunduğunu bildirmemiştir. Bunu, muhtemelen Tanrı'nın keyfîliğine bağlamayı düşünmüştür. Fakat "Neden dolayı Müslüman ümmeti en son gelmişken kıyamet gününde en başa geçecektir?" sorusunu şu mantığa dayatmıştır: "Çünkü onlar (Yahudiler ve Hıristiyanlar) Cum'a gününü değiştirdiler ve başka günlere taz'im ettiler. Allah Müslüman ümmetine Cum'a gününü hidayet etti." (bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.III, s.3, 7, Hadis No. 478)

Yani Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, sırf "Cuma" günü yerine "Cumartesi" ya da "Pazar" günlerini ibadet günü olarak seç-

Levent Şahverdi Arşivi

tiler diye Yahudilere ve Hıristiyanlara kızmış ve sırf "Cuma" gününe sadık kaldılar diye Müslüman ümmetini üstün kılıp kıyamet günü en başa almak istemiştir.

Evet, ama ümmetleri ve kişileri, dilediği gibi doğru yola sokan ya da gönüllerini açıp Müslüman yapan ve dilediğini de "kâfir" kılan bu aynı Tanrı değil mi? (Örneğin bkz. En'âm Suresi, ayet 125) O halde Yahudileri ve Hıristiyanları "kâfir" yapıp sonra onları "Kâfirdirler" diye cehenneme atması adaletsizlik olmaz mı?

Levent Şahverdi Arşivi

II

MUHAMMED'İN "TANRIDAN VAHİY GELDİ" DİYEREK YERLEŞTİRDİĞİ HÜKÜMLERE DAYALI EŞİTSİZLİKLER

Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı insanlar arasında çeşitli bakımdan ve çeşitli nitelikte olmak üzere eşitsizlikler yaratmıştır ve bu eşitsizlikler insan varlığının daha ilk yaratılışından bu yana kuşaktan kuşağa süregelmiştir. Bu eşitsizliklerden bazılarını kısaca şöyle özetleyebiliriz:

A) Hukuksal Eşitsizlikler: "Özgürlük" ve "Kölelik"

Konuyu *Şeriat, İnsan ve Akıl*[1] ve *Şeriat ve Kölelik*[2] adlı yayınlarımızda ele aldığımız için burada üzerinde durmayacağız.

B) Irk ve Soy Farkından Doğma Eşitsizlikler

Her ne kadar Muhammed, insanların yaradılış itibarıyla eşit olduklarını ve ancak "dinde salâbet" (dinde peklilik, dayanıklılık) ve "takva" (Allah korkusuyla dinin yasakladığı şeylerden kaçınma) bakımından "metanet" (sağlamlık) itibarıyla üstün ve faziletli olabileceklerini söylemişse de, bu söylediklerini birçok şekilde göz ardı eder olmuştur ki, bunlardan biri ırk ve soy konusundadır. Çünkü

1 Bkz. İlhan Arsel, *Şeriat İnsan ve Akıl*, 2. basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2007.
2 Bkz. elinizdeki kitabın I. KİTAP'ına.

Levent Şahverdi Arşivi

Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı insanları, ırk ve soy bakımından farklı kılmış ve bu açıdan üstünlükler ya da aşağılıklar yaratmıştır. Daha doğrusu bazı soyların, bazı kabilelerin, bazı ailelerin ve bazı ümmetlerin diğerlerine nazaran üstün olduğu kadar kendi içlerinde de "üstün" ya da "aşağı" olduğunu söylemiştir.

Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı Arapları, İbrahim'in Oğlu İsmail Nesli (Kuşağı) Olarak Üstün Kılmıştır

Muhammed, Mekke'de iken kendisini "peygamber" olarak ilan ettiği zaman, Tanrı'nın Arap kavmini seçip beğendiğini ve bu kavim içerisinden kendisini Araplara "elçi" olarak ve Arapça yazılı *Kur'an*'ı belletmek üzere gönderdiğini söylemiştir. Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri, *Kur'an*'ın Mekke ve çevresindekilere indirildiğine dair olan şu hükümdür:

> "Bu (*Kur'an*), Ümmü'l-Kurâ (Mekke) ve çevresindekileri uyarman için sana indirdiğimiz... bir kitaptır." (En'âm Suresi, ayet 92; ayrıca bkz. Şûrâ Suresi, ayet 7)[3]

Yine bunun gibi, *Kur'an*'ın Arap toplumuna indirildiğine dair ayetler de var; örneğin Zuhruf Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Doğrusu *Kur'an*, sana ve kavmine bir öğüttür, ilerde ondan sorumlu tutulacaksınız." (Zuhruf Suresi, ayet 44; ayrıca bkz. Mâide Suresi, ayet 19; Meryem Suresi, ayet 7; Secde Suresi, ayet 3; Yâsîn Suresi, ayet 6)[4]

Öte yandan *Kur'an*'ın Arapça olarak, yani Arapların anlayacakları dil ile ve hem de onların konuştukları yedi lehçede indirildiğini anlatmak üzere ayetler koymuştur. (Yusuf Suresi, ayet 1-2; Tâ-Hâ Suresi, ayet 113; Fussilet Suresi, ayet 3; Şûrâ Suresi, ayet 7 vs.)

Her ne kadar *Kur'an*'ın tüm insanlara gönderildiğine dair ayetler koymuş olsa da, bunları daha sonra, yani giderek güçlenip Araplardan gayrı kavimleri (örneğin Yahudileri, Hıristiyanları vs...) Müslü-

---

3 Her ne kadar bazı Müslüman yazarlar bu ayetteki "Mekke ve çevresi" sözcüklerini yorumlarken Mekke'yi dünyanın merkezi ve çevresini de dünyanın tümü olarak değerlendirerek Muhammed'in ve *Kur'an*'ın tüm insanlara gönderildiğini söylerlerse de yalandır. Muhammed ilk önceleri kendisini Araplara gönderilmiş olarak göstermiştir; daha sonra Medine'ye geçip de güçlenmeye başlayınca fikir değiştirmiş ve İslamın sadece Araplara değil, tüm insanlara gönderildiğini söylemiştir.

4 Bu konuda bkz. Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.VII, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.250 ve c.II, s.305 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

man yaparak egemenliği altına almak maksadıyla koymuştur. Konuyu diğer yayınlarımızda incelediğimiz için burada fazla durmayacağız. Fakat sadece şunu tekrarlamamız gerekir ki, Muhammed, *Kur'an*'ı esas itibarıyla Arap toplumu için ve Arapların yaşantılarını ve Arap karakterini göz önünde tutarak ortaya koymuştur.

Arap toplumundan anladığı şey ise, "İsmailoğulları"dır; çünkü Muhammed, kendi öz kavmi olan Arapların, İsmail soyundan geldiğini kabul etmiştir. İsmail, bilindiği gibi İbrahim'in Hacer adındaki cariyesinden doğma oğludur; İbrahim'in bir de İshak adında Sara'dan doğma oğlu vardır. Yani Muhammed'in söylemesine göre Yahudiler, İshak soyundan, Araplar ise İsmail soyundan gelmişlerdir. Nitekim *Kur'an*'a koyduğu ayetlerle, İbrahim'i "ilk Müslüman" olarak göstermiş, oğlu İsmail ile birlikte Kâbe'yi inşa ettiğini ve kendi soyundan gelecek olanlar için Tanrı'ya şöyle yalvardığını bildirmiştir:

> "Tanrımız! Bizi, senin için iki Müslim (Müslüman) kişi kıl. Soyumuzdan gelenleri de senin için Müslim ümmet yap... (Soyumuzdan olanların) içinde, kendilerinden bir peygamber gönder de onlara Senin ayetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğrensin. Ve onları arındırsın..." (Bakara Suresi, ayet 127- 129)

Kur'an'da İsmail'i yüceltici ve onun Tanrı katında beğenilmiş, "sözünde duran" Müslüman bir peygamber olduğuna dair ayetler vardır. (Bkz. Meryem Suresi, ayet 54, 55; Sâffât Suresi, ayet 101-108; Bakara Suresi, ayet 127-129, 135-136; Enbiyâ Suresi, ayet 85-86; En'âm Suresi, ayet 90)

İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, *Kur'an*'a koyduğu bu ayetlerden gayrı, *Kur'an* olmayarak bıraktığı hükümlerle, örneğin hadislerle, İbrahim ve İsmail soyundan gelme Arapları "şerefli" bir soy olarak tanımlamış ve bu soy içerisinde Kureyş'i ve Kureyş içinden de Haşimîleri "seçkin kollar" olarak belirlemiştir. Çünkü kendisi Haşimîlerdendir. Bir hadisinde şöyle der:

> "Allah... İbrahim'in evladından... İsmail'i... İsmail'in evladından Kinâne'yi, Kinâne'nin evladından Kureyş'i, Kureyş evladından Hâşimîler'i, Hâşimîler içinden de beni süzüp seçti."

Bundan dolayıdır ki, İslam bilginleri (başta İbn-i Hişâm, Râgıp el İsfehânî ya da Fahruddin Râzî gibi İslam otoriteleri olmak üzere çoğu yazarlar) *Kur'an*'da geçen "Arap" sözcüğünü "İsmailoğulları" (yani "İsmail soyundan gelenler") olarak kullanırlar.[5] İbn-i Hişâm,

---

5 Turan Dursun, *Age*, c.II, 1994, s.305.

Levent Şahverdi Arşivi

Es Sîre adlı yapıtında bütün Arapların, "İsmail'in çocukları" olduklarını söyler.

Muhammed İsmail Neslinden Gelenlerin "Köle Edinilemeyeceklerini" Söyler ve Bu Soydan Olan Kölelerin Azat Edilmelerini Emreder

İsmail soyundan olanlara ayrıcalıklar sağlamak maksadıyla Muhammed birtakım yollara başvurmuştur ki, bunlardan biri kölelikle ilgili olarak şöyledir:

Arabistan'da Necd ile Basra ve Yemâme arasında yerleşik bulunan "Benî Temim" adında bir kabile vardı ki, İslam kaynaklarının bildirmesine göre, Muhammed'in nesebi ile "İlyas İbn-i Mudar" da toplanmış sayılırdı. Bundan dolayıdır ki Muhammed, Temîmileri kendi nesebine nispet ederek kendinden bilir ve onların köle edilmelerini istemezdi. Nitekim Ayşe'nin Temîmilerden olan kölesini azat ettirmek için Ayşe'ye bir gün şöyle der:

"Bu esîreyi azatla, çünkü o İsmail neslindendir."

Bunu söylerken de;

"Bu bizim kavmimizin zekâtıdır"

diye ekler. (bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VII, s.462, Hadis No. 1118)

Muhammed'e Göre Araplar, Bütün Soylar İçerisinde En Üstün Olanıdır; Araplar Arasında da Kureyş ve Kureyş İçerisinde Kendi Mensup Bulunduğu Haşimî Ailesi En Üstündür

Her ne kadar Muhammed, nesep, şecere ve soy farklılığının üstünlük ya da erdemlik (fazilet) yaratmadığını söylese de, bu söylediğinin aksine, mensup bulunduğu Arap ırkını Âdemoğulları'nın (insanlığın) en asil, en temiz olanı olarak ilan etmiştir. Biraz yukarda belirttiğimiz gibi, kendi mensup bulunduğu Arap ırkının ve bu ırk içerisinden de Haşimî ailesinin üstünlüğünü ifade etmek maksadıyla;

"Ben Âdemoğulları soylarının en temizinden naklolundum. Nihayet şu içinde bulunduğum (Hâşimî) camia(sından) neşet ettim"

Levent Şahverdi Arşivi

demiştir. [Ebû Hüreyre'nin rivayeti olan bu hadis için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.272, Hadis No. 1454; c.X, s.42]

Derken de gerek kendisi ve gerek içinden çıktığı Arap kavmi bakımından neseb silsilesini sıralamakla övünmüştür. Nitekim İbrahim ile oğlu İsmail soyunun en üstün olduğunu belirtirken aynı zamanda kendisinin, İsmail sulbünden başlayarak batından batın'a temiz aileler şeklinde olmak üzere Kinâne'den ve daha sonra Kureyş'ten ve nihayet Haşim oğulları'ndan geldiğini bildirmiş, şöyle demiştir:

> "Allah... İbrahim'in evladından... İsmail'i... İsmail'in evladından Kinâne'yi, Kinâne'nin evladından Kureyş'i, Kureyş evladından Hâşimîler'i, Hâşimîler içinden de beni süzüp seçti." (*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.273; ve c.X, s.42)

Yani Kureyş kabilesini o, "üstün soy" olarak tanımladığı İsmail soyu içerisinden süzülüp gelen en şerefli kabile saymıştır. Hatırlatalım ki Kureyş, Muhammed'in büyükbabalarından Fihr İbn-i Mâlik'in adıdır. Ve Kureyş kabilesinin bütün soyları, buna nispet olunur. İbn-i Hişâm gibi yazarlara göre Kureyş namı Nadr'ındır ve bundan dolayıdır ki Muhammed;

> "Biz Nadr İbn-i Kinâne oğullarıyız"

diye övünürdü. (bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.217)

Bu söylediklerini biraz daha pekiştirmek maksadıyla insanlardan bir kısmının "altın ve gümüş gibi halis", diğerlerinin ise "kalp" nitelikte olduklarını belirterek Kureyş'i, Arap kabilelerinin en şereflisi olarak görmüş ve bu kabilenin mensuplarına diğer bütün Araplar üzerinde egemenlik (hâkimiyet) ve "iktidar" yetkisi tanımış ve şöyle demiştir:

> "Arap kabileleri şu emaret (emirlik, beylik) hususunda (en şerefli olan) Kureyş'e tabi'dirler. Arapların müminleri (Hanifler) Kureyş'in müminlerine, müşrikleri de Kureyş'in müşriklerine uyarlar, insanlar (altın, gümüş) madenleri gibi (kimi halis, kimi kalp)dir." (Ebû Hüreyre'nin rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.218, Hadis No. 1422)

En "şerefli" kabile olarak gördüğü Kureyş'in sadece Araplar üzerinde değil, bütün halklar ve insanlar üzerinde de egemen olduğunu anlatmak üzere, kendisinden sonra "emaretin" (iktidarın) Kureyş'e ait bulunduğunu şu şekilde vasiyet etmiştir:

Levent Şahverdi Arşivi

"Nâs, emaret hususunda Kureyş'e tabidir." (*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.218, Hadis No. 1422 ve c.VI)

Bu söylediğini biraz daha açıklığa kavuşturmak ve hilafet kuruluşunun Kureyş'e ait bulunduğunu anlatmak için şunu eklemiştir:

"Şu hilâfet Kureyş uhdesinde bulunacaktır... Kureyş'ten iki kişi kaldıkça şu hilafet Kureyş'ten zail olmayacaktır." (*Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, s.220, Hadis No. 1423 ve c.IX, s.222-223, Hadis No. 1424 ve 1425)

Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, Arapları Şereflendirmek ve Arap Olmayanlara Üstün Kılmak İçin Kur'an'ı Arapça Olarak Araplara Göndermiş, "Araplık" ile "Müslümanlığı" Ayniyet Halinde Tutmuş ve Arap Irkının Üstünlüğünü Kabul Etmeyenleri Müslüman Saymayacağını Bildirmiştir

Daha önce de belirttiğimiz gibi Muhammed, ilk önceleri kendisinin, sadece Arapların "peygamberi" olarak gönderildiğini söylemiş, fakat yavaş yavaş güçlendikçe, Yahudilerin, Hıristiyanların ve tüm insanların peygamberi olarak iş görmeye heveslenmiştir. Fakat İslamın tüm insanlara gönderildiğini söylerken bile Arap ırkını ve özellikle kendi mensup bulunduğu Kureyş kabilesini daima "en üstün" olarak tanımlamıştır. *Kur'an*'da geçen "nas" sözcüğü, genellikle "Araplar" (ve hatta "Kureyş") anlamındadır. İslam bilginleri "tüm insanlar" anlamına gelen sözcüklerin Muhammed'den sonraki dönemlerde, sırf Araptan gayrı toplumlara İslamı kabul ettirilebilmek için eklenmiş olduğunu söylerler.[6]

Hemen ekleyelim ki, "nas" sözcüğünün Arap olmayan Müslümanları kapsar şekilde kullanılması, Arapların, Arap olmayanlara eşit bulundukları anlamına gelmemiştir. Şu bakımdan ki, Muhammed, her ne kadar Müslümanlar arasında eşitlikten söz etse de, bu sözleri Arap olmayanlara İslamı kabul ettirebilmek maksadıyla söylemiştir, yoksa Araplar ile Arap olmayanlar arası bir eşitliği öngörmüş değildir; kafasında tasarladığı şey, eşitlik ilkesinin Araplar lehine sonuç yaratacak şekilde uygulanmasıdır. Bunu sağlamak için, Tanrı'nın *Kur'an*'ı Arap kavmini şereflendirmek için gönderdiği söylerken (ve örneğin *Kur'an*'a, "*Kur'an* sana da, kavmine de bir

6 Turan Dursun bu bilginlerden biridir.

Levent Şahverdi Arşivi

şereftir" [Zuhruf Suresi, ayet 44] şeklinde ayetler koyarken) Arapları "insanlığın en üstün, en mükemmel, en seçkin" sınıfı olarak ilan etmiştir. Bununla da kalmamış, bir de kendisini "Araplığın somut temsilcisi"ymiş gibi gösterip "Araplık" ile "Müslümanlık" deyimlerini ayniyet haline getirmiştir; örneğin Arapları "sevip saymanın", tıpkı kendisini sevip saymak gibi bir şey olduğunu söylemiş ve bunu bu şekilde kabul etmeyi Müslümanlığın koşullarından bilmiştir.[7] Nitekim en sağlam İslam kaynaklarında Muhammed'in şöyle konuştuğu bildirilmekte:

> "Arapları üç nedenle seviniz: çünkü ben bir Arap'ım; Çünkü *Kur'an* Arapça'dır; çünkü Cennet sakinleri Arapça konuşurlar."
>
> "Arapları sevmek iman (sahibi olmak) demektir; onlardan nefret etmek imansızlık demektir; kim ki Arap'ları sever beni seviyor demektir; kim ki Araplardan nefret eder, benden nefret ediyor demektir"
>
> "Arapları seviniz ve onların bekasını dileyiniz; çünkü onların varlığı İslamın ışık saçabilmesi için şart'tır; yokluğu ise İslamın zulmet'e boğulmasıdır"
>
> "Arapları yermek (eleştirmek), putperestliktir."[8] [Bkz. Buhârî'nin *Sahih*'i ya da al-Muttaki'l-Hindî'nin *Kanz al-Ummâl fî sunan al-akvâl* ya da Aclûnî'nin *Keşfu'l-Hafa*'sı ya da Razî'nin *e't-Tefsiru'l-Kebîr* vd.]

Muhammed'in bu tür sözlerine ve vasiyetine dayalı olaraktır ki, Ömer b. Hattab, Arap'ın bedevisini bile "İslamın madde-i asliyesi" (İslamın öz'ü) olarak tanımlamıştır. Halifeliği sırasında, kendisinden sonra gelecek olan halifeye, çeşitli hususlarda tavsiyelerde bulunurken şunları eklemiştir:

> "(Halifenin) Ayrıca bedevîlere de iyi muamelede bulunmasını tavsiye ederim. Çünkü onlar Arap'ın aslı ve İslamın madde-i asliyeleridir. Onların mallarından aldıkları zekât ve sadakalar, onların yoksullarına dağıtılmalıdır."[9]

---

7 Bu konuda bkz. Turan Dursun, *Age*, c.II, s.306 vd. Ayrıca bkz. al-Muttakî, *Kanz al-Ummâl fi sunan at-akvâl*, c.VI, s.66, 203-204, 213-213, alıntı için bkz. B. Lewis, *age*, c.II, (1974) s.195-196.

8 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999, s.90-91 vd.

9 Gazalî, *age*, c.II, (1975) s.854.

Levent Şahverdi Arşivi

Daha başka bir deyimle, Ömer'in, Muhammed'den mülhem olarak yaptığı tavsiyeye göre Arap'ın malı, başka Müslümanlara değil, fakat sadece Arap bedevisine helal sayılacaktır.

Ve işte bundan dolayıdır ki Araplar, 1400 yıl boyunca, bir yandan Müslümanlar arası eşitlikten söz ederlerken ve örneğin "İnsanlar, bir tarağın dişleri gibi eşittirler. Arap'ın da Arap olmayana üstünlüğü yoktur" diyerek yalan ve kandırma siyasetini sürdürürlerken, diğer yandan kendilerini "Kavm-i necib" (en soylu ve en üstün ırk) olarak görmüşler ve İslamın gerçek sahibi olduklarını iddia etmişlerdir. Fıkıh kitaplarında "Kefaet" ve "Küvüv" (ki "denk", "denklik" anlamına gelir) bölümleri, hep bu üstünlüğü simgeleyen hükümlerle doludur ve hepsi de Muhammed'in şu sözlerine dayalı olarak iş görürler:

> "Kureyş kabilesinden olanlar, kuşak kuşak birbirlerinin dengidirler. Araplar da kabile kabile birbirlerinin dengidirler."[10]

Ve yine bundan dolayıdır ki, örneğin evlenmelerde, Arap olmayan bir erkeğin Arap olan bir kadınla evlenemeyeceğini savunmuşlardır.[11] Türkçe yayınlanmış fetvalarda (örneğin Ali Efendi'nin fetvalarında) Arap olmayanların Arap'a denk olamayacaklarının belirtilmesinden başka, eğer bir Arap kızı, Arap olmayan bir Müslüman erkekle, örneğin bir Türk ile evlenmiş ise, bu durumun kızın ailesine "şerefsizlik" getireceği ve bu nedenle ailenin evliliğe itiraz ederek nikâhı feshettirmesinin mümkün olacağı açıklanmıştır.[12]

Muhammed, Bir Yandan Arap Irkını Diğer Irklara Üstün Sayarken, Diğer Yandan Arap Olmayan Müslüman Toplumları da "Üstünlük" ve "Aşağılık" Esasına Göre Derecelendirir

Arap ırkının, Arap olmayanlara nispetle üstün olduğunu, yukarda özetlediğimiz şekilde öngören Muhammed, Arap'tan gayrı toplumları dahi kendi içlerinde derecelendirmiştir. Bu derece-

---

10 Bkz. el-Merginani, el-Hidaye, *Kitabu'n-Nikâh*; Bap fi'l- Evliyâ ve'l-Ekfâ 2/300). Ayrıca bkz. Molla Husrev, Dürer, *Kitabu'n-Mikâh*, babu'l-Veli ve ve'l-küfüv (1/339). Ayrıca bkz. Turan Dursun, *Age*, c.II, s.306-307.

11 Kitabu'l-Fikh Alâ Mezâhibi'l-Erbaa gibi kaynaklar için bkz. Turan Dursun, *age*, c.II, s.307.

12 al-Muttaki, *age*, c.VIII, s.24-28 ve c.VI. Ayrıca bkz. İbn Mâce, *Sunan*, c.II, s.755-756, 958) Turan Dursun, *age*, c.II, s.306-307; İlhan Arsel, *Age*, s.48 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

lendirmede Acemleri en başta, Türkleri ise en alt sırada tutmuştur. Bir hadisinde şöyle der:

> "İnsanlığın en mükemmel (ve üstün) olanları Arap'lardır. Arap'ların en mükemmeli Kureyşlilerdir. Kureyşlilerin en mükemmeli Benû Hâşîm (ailesidir). Arap olmayanların en mükemmeli Acem'lerdir."

Bunu söylerken bir de;

> "Ne zaman ki Acem'ler İslamı kabul eder(ler), o zaman Kureyş'in bir parçası ve bizim kardeşlerimiz ve yakınlarımız olurlar"

diye eklemiştir.[13] Buna karşılık Türkleri "Yecûc ve Mecûc" neslinden sayıp insanlığa felaket getirici bir ırk olarak tanıtmış ve *Kur'an*'a bununla ilgili hükümler koymuştur. (örneğin Kehf Suresi 86-89; Enbiyâ Suresi 96) Bundan başka bıraktığı hadislerle, Türkleri, "Basık burunlu, yayvan suratlı ve insanlara felaket getirici ırk" olarak kötülemiş, aşağılamıştır.[14]

Muhammed'e Göre "Irk ve Soy" Cihetinden Şerefli Olmak Her Şeyden Önemli Bir Şeydir

Muhammed, İslama bağlı bulunmanın, başlı başına bir "şeref" ve "fazilet" davranışı olduğunu söylerdi; söylerken de çevresindekileri bu yoldan kendine bağlayabileceğini hesaplardı. Bununla beraber "dinen şerefli" olmak yanında "soy" cihetiyle de şerefli olmayı önemli saymıştı. Nitekim Ebû Hüreyre'nin rivayetine göre bir gün halktan bazı kişiler kendisine;

> "Ya Resûlullah! İnsanların en şereflisi kimdir?"

diye sorduklarında;

> "Günahtan çok sakınan kimsedir"

diye yanıt vermiştir. Fakat soru soranların;

> "Ya Resûlullah! Biz size dinen ve ahlaken en şerif olan kimseyi sormuyoruz. Soyu ve kökü cihetiyle en kerim olan kimseyi soruyoruz"

demeleri üzerine;

---

13 Al-Muttakî, *age*, c.VI; alıntı için bkz. B. Lewis, *age*, c.II, 1974, s.196.

14 Bu konuda geniş bilgi için bkz. İlhan Arsel, *Age*, s.107-128.

"Öyle ise Allah'ın peygamberi Yusuf'tur"

diyerek bütün insanların en şereflisinin Yusuf olduğunu anlatmak istemiştir. (bkz. *Sahîh-i...*, c.IX, s.213) Hemen ekleyelim ki, bunu söylerken, kendisini Yusuf'un da üstünde görmekteydi. Nitekim;

"Ben Adem oğullarının seyyidiyim ve en hayırlısıyım" (*Sahîh-i...*, c.IX, s.151)

demekten geri kalmaz, Tanrı'yı bile kendisine "Salavat getirir" olarak tanımlardı. (bkz. Ahzâb Suresi, ayet 56)

Kendisini soy cihetinden en üstün görür, biraz yukarda değindiğimiz gibi, kendi mensup bulunduğu Arap ırkını da, bütün ırkların üstünde bilir ve Müslümanlığı kabul eden Araplara;

"Siz insanlar için ortaya çıkarılan... en hayırlı bir ümmetsiniz..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 110)

derdi. Bununla beraber Medine'ye geçtikten sonra, ilk başlarda Yahudileri de kendisine çekebilmek için kendisini İbrahim'in soyundan imiş gibi göstermiştir. Söylemesine göre güya Tanrı, Âdem'i ve onun soyundan gelme olarak Nuh'u, İbrahim ailesini ve İmrân ailesini yaratıp Müslüman kılmış ve âlemler için tercih etmiştir. Bunu anlatmak için Muhammed'in *Kur'an*'a koyduğu ayet şöyle:

"Allah Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ailesini, İmrân ailesini birbirinin soyundan olarak âlemler için tercih etti." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 33-34)

Bunu söylerken özellikle belirtirdi ki, İbrahim Tanrı tarafından Müslümanlıkla emrolunmuştur ve kendisi de İbrahim'in dinine yönelik kılınmıştır. Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden bazıları şöyle:

"İbrahim, Ne Yahudiydi, Ne Hıristiyandı; Hanîfti, Müslimdi. (Müslümandı)" (Âl-i İmrân Suresi, ayet 67)

"(Ey Muhammed!) De ki: 'Tanrı'm beni doğru olan yola, sağlam dine, İbrahim'in dinine Hanif olarak eriştirdi...'" (En'âm Suresi, ayet 161)

İbrahim'in Müslümanların atası ve ad babası olduğunu ve İbrahim'in dininden yüz çevirmenin "kendini bilmezlik" sayılacağını anlatmak için şu ayetleri koymuştur:

Levent Şahverdi Arşivi

"... Tıpkı babanız İbrahim'in dininde olduğu gibi... size 'Müslümanlar' adını koyan O'dur..." (Hac Suresi, ayet 78)

"Kendini bilmezden başkası, İbrahim'in dininden yüz çevirmez. Ant olsun ki dünyada onu seçtik, şüphesiz Ahirette de iyilerdendir..." (Bakara Suresi, ayet 130)

"(Ey Muhammed!) De ki: Tanrı doğru söyledi. Hanif olarak İbrahim'in dinine uyun. O putataparlardan da değildi..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 95)

Kendisini ve Arap kavmini de İbrahim soyundan gelme olarak yüceltir, şöyle derdi:

"İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlar, bu peygamber Muhammed ile inananlardır" (Âl-i İmrân Suresi, ayet 68)[15]

Muhammed'in Söylemesine Göre Tanrı, "Kirli, Kara Renkli ve Bozuk Ciltli" Olarak Yarattığı İnsanları Aşağılık Kılmıştır

İslamın "eşitlik dini" olduğu, insanlar arasında renk farkından doğma ayrılıklar tanımadığı, siyahileri aşağı kılmadığı sanılır; yine sanılır ki Muhammed, tıpkı Afrikalı siyahiler gibi kara tenlidir ve bu itibarla zencilere karşı önyargı beslememiştir. Oysa gerçek böyle değil. Çünkü Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, siyah/kara derili ya da derisi bozuk, "abraş" olanları aşağılık saymıştır. Buna karşılık beyaz derili olanları üstün ve değerli kılmış, cennetin hurilerini bile güzel beyaz kadınlardan yapmıştır; hem de öylesine beyaz ki, bu hurilerin baldır kemiğinin iliği beyaz etinin üstünden görünmektedir. (bkz. *Sahîh-i...*, c.XI, s.42-43, Hadis No. 1342)[16]

Öte yandan Muhammed, kendisi, kara tenli değil beyaz tenli, yani cildi beyaz olan Araplardandır. İslam kaynakları onun orta boylu olduğunu, teninin ve simasının, ne kireç renginde duru beyaz ve ne de kara yağız olmayıp "kırmızı rengi emmiş beyaz" olduğunu, saçlarının ise ne uzun ve ne de kısa, fakat Sudanîler gibi kıvırcık olmadığını belirtirler.[17]

---

15 Bu konuda benim *İslam'a Göre Diğer Dinler* ve *Kur'an'daki Kitaplılar* adlı kitaplarıma bakınız. (Kaynak Yayınları)

16 Bu konuda benim *Şeriat ve Kadın* adlı kitabıma bakınız. (14. basım, Kaynak Yayınları, s.418 vd.)

17 Enes İbn-i Mâlik'in yaptığı tanımlama için bkz. *Sahîh-i...*, c.IX, s.266, Hadis No. 1447 ve c.I, s.70, Hadis No. 57.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine çeşitli İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, cildi kara/siyah olanlarla bozuk ciltli insanları "beyni ufak", "kötü karakterli" ya da "tiksinti yaratıcı nitelikte" kılmıştır.

a) Muhammed'in söylemesine göre "siyahiler" ve "kirli, bozuk ciltli" olanlar "iğrenç ve tiksinti verici" oldukları kadar kötü ruhludurlar:

Muhammed'in Tanrı'dan geldiğini söylediği verilere göre "beyaz" renk "iyiliğin" ve kara renk ise "kötülüğün" simgesidir. Bundan dolayıdır ki, Müslümanları "yüzleri ağaranlar" olarak ve kâfir olanları ise "yüzleri kararmış olanlar" diye tanımlamak gerekir. Bunun böyle olduğunu anlatmak maksadıyla *Kur'an*'a koyduğu hükümlerden iki örnek şöyle:

> "Nice yüzlerin ağardığı, nice yüzlerin karardığı günü (düşünün). İmdi, yüzleri kararanlara: 'İnanmanızdan sonra kâfir mi oldunuz? Öyle ise inkâr etmiş olmanız yüzünden tadın azabı' denilir." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 106)

> "Yüzleri ağaranlara gelince, onlar Allah'ın rahmeti içindedirler; orada ebedi kalacaklardır." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 107)

Her ne kadar Beyzevî gibi kaynaklar "beyazlığın" ya da "karalığın" sembolik nitelikte şeyler olduğunu söylerlerse de, gerçek şudur ki, Muhammed bu deyimleri, insanlar arasındaki yaratılış farkına göre değerlendirmiştir. Ona göre "siyahiler" ve "bozuk tenli kimseler" (örneğin abraş olanlar) tiksinti verici bir sınıf oluştururlar ve iğrenç olan yönleri sadece ciltlerinin bozuk ya da kara olması değil, aynı zamanda kendilerinin de kötü ruhlu, kötü tıynetli olmalarıdır. Çünkü güya Tanrı onları böyle yaratmıştır. Ve işte bu zavallı ve talihsiz kimseler, ciltlerinin kara, çirkin ve iğrenç olması yüzünden, kendilerini utanç ve eziklik içerisinde hissederler. Bu nedenle özlem duydukları tek şey, siyahilikten, pis renklilikten kurtulup "beyaz", "ak-pak" bir renge, güzel bir cilde sahip olabilmektir.

Ve yine Muhammed'in söylediklerinden anlaşılmaktadır ki, Tanrı bu zavallılara, hemen her vesileyle, "kara" ve "iğrenç ve kötü" olmalarını yüzlerine vurmaktan, hatırlatmaktan geri kalmaz; bundan adeta zevk duyar; hani sanki onları bu şekilde yaratan kendisi değilmiş gibi!

Levent Şahverdi Arşivi

Bütün bu hususları, Muhammed'in sözleri olarak İslam kaynaklarında bulmak mümkün. Bu kaynaklar arasında İslam dünyasının büyük bir hayranlık besler olduğu *Kırk Hadis*'lerde yer alan bir hikâye şöyle:

Beyaz tenli, güzel görünümlü ve sağlam yapılı kullarını biraz daha kendisine minnet besler duruma getirmek ve boyun eğdirtmek için Tanrı, güya "nankörlüğün" kötü bir şey olduğunu anlatmak ister ve aklına abraş (ebreş) olarak yaratmış olduğu insanlardan örnek vermek fikri gelir. [Bilindiği gibi "abraş" (ebreş) sözcüğü, "derisi alaca benekli" ya da "siyah ve çirkin" olan insanlar için kullanılır.] Ve işte bu nedenle meleklerinden birini, İsrailoğulları arasından seçtiği üç ayrı kişiye gönderir. Bu üç kişiden biri abraş, biri kel ve biri de kör kimselerdir. Tanrı'dan aldığı talimat gereğince melek, önce abraş'a gider ve sorar:

"En çok neyi seversin (ve istersin)?"

Abraş kişi hemen yanıt verir: "Güzel ve parlak (beyaz) bir renge ve (nermin vücuda), alımlı bir cilde sahip olmak ve beni insanlara karşı iğrenç hale sokan siyahlıktan kurtulmak isterim. Çünkü halk beni çirkin görüyor, benden iğreniyor."

Bunun üzerine melek, abraş kişiyi şöyle bir sıvazlar; sıvazlamasıyla birlikte adamın kara ve benekli rengi kaybolur ve yerine beyaz ve güzel bir renk gelir. Kapkara tenli adam şimdi bembeyaz, güzel bir tendedir. Melek kendisine, ayrıca mal olarak neler istediğini sorar. Adamcağız,

"Deveyi çok severim" der.

Melek derhal kendisine on aylık bir deve verir ve;

"Allah bunları senin için bereketli kılsın" diye dua eder ve çekilip gider.

Adam pek mutludur; sevincinden ne yapacağını bilemez.

Melek daha sonra başı kel kişinin yanına yanaşır ve;

"En çok neyi seversin?" diye sorar.

O da, "Güzel saç isterim; şu kellik benden gitsin. Herkes benden iğreniyor" der.

Melek onun başını sıvar ve adamın kelliğini aniden giderir; kel adamın başı şimdi gür saçlara kavuşmuştur; ayrıca da adama, mal olarak istemiş olduğu sığırı verir.

Daha sonra melek kör olan kişinin yanına gelir ve aynı soruyu ona sorar. Kör adam körlüğünün giderilmesini ister. Melek onun dileğini yerine getirir ve körlüğünü giderir; ayrıca da ona, istemiş olduğu kuzulu koyunu verir.

Levent Şahverdi Arşivi

Az zaman sonra deve, sığır ve koyun sahiplerinin hayvanları doğurur; hepsi de zengin olurlar. Deve sahibinin, yani abraşlığı giderilmiş olan kişinin bir vadi dolusu devesi olur. Böylece o şimdi artık, hem güzel ve bembeyaz pak bir cilde ve hem de paraca bolluğa kavuşmuştur. Fakat kendisine oynanan oyundan haberi yoktur. Çünkü aslında Tanrı onun içyüzünü ve kötü tabiatını ortaya vurmak maksadıyla ona oyun oynamaktadır. Nitekim az zaman sonra meleğini, derisi beyazlaşan, kellikten kurtulan ve körlüğü giderilen bu üç kişiye tekrar gönderir; fakat gönderirken bu kez meleği fakir bir adam kılığına sokar.

Melek, cildi güzelleşmiş olan adama şöyle der: "Ben fakir bir insanım; yoluma devam edecek takatim kalmadı. Varmak istediğim yere önce Allah'ın ve sonra da senin yardımınla varabilirim. Rengini böylesine güzelleştiren ve sana bunca nimet verenin hatırı için senden bir tane deve istiyorum."

Bu sözleri dinleyen adam, "Verilmesi gereken o kadar çok yer var ki..." diyerek meleğin isteğini reddeder.

Bunun üzerine melek, "Ben seni bir yerden tanır gibiyim. Sahi sen siyah tenli bir adamdın; herkes senden iğrenirdi ve fakirdin. Öyle değil mi?" der.

Böylece onun, hem dış görünüşü ve hem de iç yönü ile kötü bir yaratık olduğunu ortaya vurmuş olur.

Bundan sonra Tanrı, aynı şeyi kellikten ve körlükten kurtulan kişilere de yapar; meleğini, fakir kılığa bürüyüp, kellikten ve körlükten kurtulmuş olan kişilere gönderir. Kellikten kurtulan kişi, tıpkı abraş gibi nankör çıkar ve meleğin isteğini geri çevirir. Fakat körlükten kurtulan kişi meleğin istediklerini vererek iyi bir insan olduğunu göstermiş olur. Tanrı da onu mükâfatlandırır. Buna karşılık, evvelce abraş ile kel olan kişileri cezalandırır.[18]

Görülüyor ki Muhammed, böyle bir örnek vererek siyah ve pis derili kimselerin aynı zamanda nankör ve kötü ruhlu olduklarını anlatmak istemiştir. Ne var ki bunu yaparken, Tanrı'yı adaletsizlik, haksızlık kaynağı olarak tanımladığını hesap etmemiştir. Daha doğrusu, insanların kaderlerinin daha ana karnında iken Tanrı tarafından çizildiğini ve dünyaya gelen her insana, sağından ya da solundan olmak üzere defter verildiğini ve bu deftere göre onun karakterinin çizildiğini, iyi ya da kötü olmasının, buna göre ayarlandığını, yine bunun gibi Müslüman ya da kâfir olmasının da Tanrı

18 Ebû Hüreyre'nin rivayeti olan bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.IX, s.193, Hadis No. 141.

Levent Şahverdi Arşivi

tarafından saptandığını (örneğin En'âm Suresi, ayet 125) söylemiş olduğunu bilmezlikten gelmiştir.

Başka bir deyimle, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı hem bir yandan abraş ya da kel olan kişiyi, pis ve çirkin bir deri ya da kel olarak ve aynı zamanda nankör ve kötü bir ruhla var eden, böylece insanlar arasında eşitsizlikler oluşturan ve hem de bu eşitsizliklere dayalı olarak onları cezalandıran bir "Yaratan"dır.

b) Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, siyahileri (zencileri) bozuk ve çarpık bir ırk olarak yaratmıştır; zencilerle evlenenin çocuğu sakat ve bozuk olacaktır:

Arap ırkının özlüğü (safiyeti) ile övünen Muhammed, Arapların başka ırklarla karışmamasını isterdi. Biraz yukarda gördüğümüz gibi Müslüman Arap'ın, Arap olmayan Müslüman ile (yani "mevalî" ile) evlenmesini yasaklamıştı.

> "Ey Arap'lar! İçinizde mevalî ile evlenenler kötü davranmış olurlar"

derdi. Fakat asıl endişe ettiği şey Arapların zencilerle evlenmeleri idi. Çünkü siyah ırkı, daha doğrusu zencileri, "çarpık" ve "bozuk" bir ırk olarak görürdü; zenci bir kadından doğacak olan çocukların da sakat ve çarpık olacaklarını söylerdi. Şöyle derdi:

> "Ey Arap! Kendinden olanla ve kendi denginle evlen ve yapacağın çocukların (gelecek kuşakların) safiyeti bakımından dikkatli ol ve asla zenci ile evlenme; çünkü zenciler bozuk, çarpık yaratık olduklarından onlarla evlenenlerin çocukları da sakat ve çarpık olur:"[19]

c) "Başı siyah kuru üzüm gibi saçlı" Habeşîler:

Öyle anlaşılıyor ki Muhammed, siyahiler (zenciler) arasında da dereceleme yapmış ve bazılarını bazılarına daha aşağı saymıştır, örneğin Habeşli köleleri bu kategoriye koymuştur. Enes İbn-i Mâlik'in rivayetine göre şöyle demiştir:

> "Ey Ashabım... üzerinize tayin olunan vali, başı siyah kuru üzüm gibi saçlı Habeşî bir köle olsa bile (onlara itaat ediniz)."[20]

---

19 Bu konudaki hadisler için bkz. al-Muttaki'l Hindi, *Kanz al-Ummal fi sunan al-Akval* (Haydarabad 1312), c.VIII, s.24-28. Ayrıca bkz. İlhan Arsel, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler*, Kaynak Yayınları, 1999, s.93 vd.

20 *Sahîh-i...*, c.XII, s.314, Hadis No. 2124.

Bu sözleri, devlet düzeninin bozulmaması, asayişin korunması amacıyla söylediği kabul edilir; güya şunu anlatmak istemiştir ki, yöneticinin emirlerine mutlak şekilde boyun eğmek gerekir, velev ki bu yönetici "başı siyah kuruüzüm gibi saçlı Habeşî" bir köle olsun. Yani Habeşîliği öylesine aşağılık görmektedir ki, kamu düzeninin bozulmasını önlemek için onun emirlerine dahi boyun eğilmesini kural haline getirmeyi uygun bulmuştur.

d) Muhammed'in zenci bir kadının kabri başında namaz kılmış olması, zencilere değer verdiği anlamına gelmez:

İslamın ırk ve renk ayrımı gözetmediğini ileri sürenler, Muhammed'in, Mescid-i Harâm'ı süpürüp temizlemekle görevli zenci bir kadının mezarı başında namaza durmuş olmasını örnek verirler. Ebû Hüreyre'nin rivayeti olan hadis şöyle:

> "Bir zenci... kadın[21] Mescid-(i Şerîf)i süpürürdü. (Günün birinde) vefat etti. (Resûlullah), 'Ne oldu?' diye sordu. 'Vefat etti' dediler. 'Bana vefatını haber vermeli değil miydiniz?' '(Haydin) bana kabri gösteriniz' buyurdu. Ondan sonra kabrinin başına varıp namaz kıldı."[22]

Hemen belirtelim ki, Muhammed'in bu davranışının, ırk ve renk ayrımı yapmamakla ilgisi yoktur; sadece mescit gibi yerlerdeki hizmetlerin görülmesini teşvikle ilgisi vardır; şöyle ki:

Buhârî gibi kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, mescitleri süpürmek ve temizlemek gibi hizmetler basit şeylermiş gibi görünmekle beraber, bu hizmetleri görenlerin cennetlere layık sayılmaları gelenek olmuştur. Olmasının başlıca nedeni de, bu gibi hizmetlerin parasız ya da çok az ücretlerle karşılanmasını sağlamaktı. Bu hizmetleri görenlerin cennetlik kabul edilmeleri, elbette ki gönüllü bulabilmek içindi. İşte Muhammed'in yapmak istediği de bu olmuştur. Zenci kadının mezarı başında namaz kılması, ırk ve renk farkına önem vermezlikten değil, onun mescide hizmet etmiş bulunmasındandır. Böylece mescide hizmet edecek kimselerin mükâfatlandırılacağı kanısını yaratmakla, gönüllü bulma kolaylığını sağlamak istemiştir.

Bazı kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, zenci kadının vefatını Muhammed'e haber vermek istemeyenler olmuştur ve bunu sırf zenciyi hakir görüp onun ölümünü Muhammed'e ihbara lüzum görmedik-

---

21 Hadiste "Bir zenci adam yahut kadın" şeklinde geçmektedir. Bkz. *Sahîh-i...*, c.II, s.399, Hadis No. 286.

22 *Sahîh-i...*, c.II, s.399, Hadis No. 286.

Levent Şahverdi Arşivi

lerinden yaptıklarını söylemişlerdir. Aynı zamanda düşünmüşlerdir ki, eğer Muhammed onun namazını kılacak olursa, etrafta zenci bir kimseyi şereflendirdiği kanısını yaratmış olacaktır ve işte buna vesile yaratmamak için vefat haberini ona bildirmemişlerdir.

Her ne kadar Beyhakî gibi kaynaklar, vefat haberinin Muhammed'e bildirilmemesi nedeninin, zenciyi hakir görmekten değil, gecenin geç bir vaktinde Muhammed'i rahatsız etmemek düşüncesinden doğduğunu söylerlerse de,[23] doyurucu bir yorumda bulunmuş olmazlar. Çünkü eğer ölen kişi gerçekten saygın nitelikte biri olsaydı, gece vakti bile olsa onun ölüm haberini Muhammed'e verirlerdi.

Öte yandan zencinin kabri başında Muhammed'in namaz kılmış olduğuna dair hadislerin ne derece sağlam olduğu da tartışma konusudur. Şu bakımdan ki, kabir üzerine namaz kılmanın caiz olup olmadığı hususu bugüne kadar çözümlenmiş değildir. Ebû Hanife ve Malîk bunu (yani kabir başında namaz kılmayı) tecviz etmezler; bundan dolayı Hanefî ve Maliki mezheplerine göre kabir başında namaz kılınmaz. Kabir başında namaz kılmayı caiz görenlere gelince (ki aralarında Ahmed İbn-i Hanbel, Şafiî, Ali bin Ebî Tâlib gibiler vardır), bunlar dahi namazın ne zamana kadar kılınabileceği hususunda anlaşamazlar. "(Ölüm'den sonra) Bir aya kadar (zaman içerisinde) kılınabilir" diyenler yanında, "Ceset çürümedikçe caiz değildir" diyenler de vardır.[24]

C) Din ve İnanç Farkından Doğma Eşitsizlikler

Daha önce de değindiğimiz gibi Muhammed, yeryüzünü "Darülislam" (yani "Müslümanların yaşadıkları yerler") ve "Darülharb" (savaşılması gereken "kâfirlerin yaşadıkları yerler") diye ikiye ayırmış ve birincilerin ikincilere üstünlüğünü öngörmüştür. Bu konuyu diğer birçok yayınımızda ele aldığımız için burada fazla durmayacağız.[25] Fakat sadece şunu ekleyelim ki, eşitsizliği, sadece Müslümanlarla "kâfirler" arası ilişkiler bakımından değil, Müslümanların ve de kâfirlerin kendi aralarındaki ilişkiler bakımından da öngörmüştür.

---

23 *Sahîh-i...*, c.II, s.399 vd.

24 *Sahîh-i...*, c.II, s.399 vd.

25 Bkz. *İslam'a Göre Diğer Dinler* ve *Kur'an'daki Kitaplılar*, Kaynak Yayınları, 1999.

Levent Şahverdi Arşivi

D) Muhammed'in Söylemesine Göre İslam "En Üstün" ve "Tek Gerçek Din" Niteliğinde Olup İslamdan Gayrı Dinlerin Hepsi "Sapıklık" Sayılmalıdır

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı İslamdan gayri din göndermemiştir. Daha başka bir deyimle, bütün insanlara tek bir din olmak üzere İslamı göndermiş, fakat insanlardan bir kısmı, bu kendilerine gönderilen din verilerini değiştirmişler ve saptırmışlardır ki Yahudilerin ve Hıristiyanların yaptıkları budur. Bunu yapmakla Tanrı indinde kâfir olmuşlardır ve gidecekleri yer cehennemdir.

"Kâfirler" (Müslüman Olmayanlar) Arasındaki Eşitsizlikler: Müşrikler (Putperestler) ve Ehl-i Kitap (Kitaplılar)

Muhammed'in tanımına göre Müslüman olmayanlar "Müşrikler" ve "Ehli kitap" (kendilerine kitap verilmiş olanlar) olmak üzere ikiye ayrılmıştır ve bunlar arasında da eşitsizlikler vardır. "Müşrikler", Tanrı'ya eş koşanlardır (diğer bir deyimle "putperestler"dir). "Ehl-i kitap" ise Tanrı'nın kendilerine kitap verdiği kabul edilenlerdir ki, genellikle Yahudileri ve Hıristiyanları kapsar.

"Müşrikler", yaşama hakkına sahip kılınmayıp her ne olursa olsun öldürülmesi gereken kimselerdir; çünkü *Kur'an* bunu böyle emretmiştir. (örneğin bkz. Tevbe Suresi, ayet 5)

Buna karşılık "Ehli kitâb" (Kitaplılar), kendilerine Kitap (örneğin *Tevrat* ya da *İncil*) verilmiş olup da "cizye" (kafa parası) ödemek şartıyla, İslam devleti sınırları içerisinde yaşama hakkına sahip olanlardır (Tevbe Suresi, ayet 29), ki genellikle "Zımmî" olarak çağrılan kâfirlerdir.

Ayrıca Müslümanlığı kalben değil, sadece dış görünüş itibarıyla benimsemiş olanlar vardır ki, bunlara da "münafık" denir. Bunlar dahi "kâfirlerden" sayılırlar. Bunların hukuki ve siyasi eşitliğe sahip olmaları ve devlet yönetimine katılmaları mümkün değildir. "İnsan" olarak da Müslümanlara eşit değerde sayılmazlar. Verilebilecek nice örnekten biri şöyle: *Kur'an*, "Kısasta sizin için hayat vardır" (Bakara Suresi, ayet 179) diyerek Müslümanlar için kısas hakkını tanıdığı halde, "Kitap ehli" için bunu tanımamıştır. Bilindiği gibi "Kısas", kim kime ne yapmış ise, yapılanın aynının yapana yapılması demektir.[26] Örneğin bir kimse bir kimseyi öldürmüş ise, öldürülenin ailesi için öldüreni öldürmesi caizdir. *Kur'an*'da;

---

26 Turan Dursun, *Kuran Ansiklopedisi*, c.VII, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.82.

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey inanırlar! Öldürülenlerden size kısas farz kılındı. Hür insan karşılığında hür insan, köleye köle, dişiye dişi..." (Bakara Suresi, ayet 178-179)

diye yazılı bulunduğu halde bu esas "Kitap ehli" bakımından geçerli değildir. Müslüman bir kişi, Müslüman olmayan bir kişiyi öldürmüş olsa, öldürülen tarafa kısas hakkı tanınmamıştır; çünkü Muhammed, "Bir Müslüman, bir kâfir için öldürülmez" demiştir.[27] Daha başka bir deyimle, kâfir kişi, yaşam hakkı bakımından Müslüman kişiye denk bilinmemiştir.

E) Müslümanlar Arası Eşitsizlikler

Yukarda değindiğimiz gibi Müslümanlar arası eşitsizliklerin temelinde Arap'ın Arap olmayana üstünlüğü yatar. Bundan gayrı soy ve neseb esasına dayalı eşitsizlikler söz konusudur ki, onu da az önce özetledik. Fakat bunlar dışında kalan çeşitli eşitsizlikleri kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Cinsiyet Esasına Dayalı Eşitsizlikler

İslam şeriatı, tıpkı diğer semavi dinler (Yahudilik ve Hıristiyanlık) gibi, fakat onlardan çok daha insafsız olacak şekilde, kadınlar ve erkekler arasında ölçüsüz eşitsizlikler yaratmış ve kadınları aşağılatır nitelikteki bu eşitsizliği *Kur'an* ve hadis hükümleriyle geçerli kılmıştır. *Kur'an*'da;

"Allah'ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü... erkekler kadınlar üzerinde hâkimdirler..." (Nisâ Suresi, ayet 34)

ya da;

"Erkeklerin (kadınlardan) bir üstün dereceleri vardır" (Bakara Suresi, ayet 229)

şeklinde, ya da kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğinin yarısı değerinde olduğuna, ya da mirasta kadının hakkının erkeğinkinin yarısı olduğuna dair yer alan hükümler yanında Muhammed'in;

"Kadınlar dinen ve aklen dûn'durlar" ya da "Namaz kılanın önünden eşek, domuz, kadın geçerse namaz bozulur"

ya da;

---

27 Bu konuda yabancı kaynak olarak bkz. L. Bercher, *Les Delits et les Peines Du Droit Commun Prevus Par le Koran*, Tunis, 1926, s.13.

Levent Şahverdi Arşivi

"Uğursuzluk ev'de, at'ta ve kadındadır"

şeklinde bıraktığı nice hadisler kadın erkek arasındaki 1400 yıllık eşitsizliğin temellerini oluşturur. Konuyu diğer yayınlarımızda işlediğimiz için burada fazla durmayacağız.[28]

Meslek Esasına Dayalı Eşitsizlikler

İslamın Müslümanlar arasında var kabul ettiği eşitsizliklerden biri de meslekler arası eşitsizliktir. İslam kaynaklarının bildirmesine göre iş ve meslek yaşamı açısından insanlar esas itibarıyla dört sınıfta toplanır: Hükümdarlar ve vezirler, üst sınıflar ve orta sınıflar dışında kalan ve çoğunluğu oluşturan meslek sınıfları vardır ki, bunları "aşağı sınıflar" olarak tanımlamak gerekir.[29]

Rızk ve Servet Esasına Dayalı Eşitsizlikler

Kur'an'ın Nahl Suresi'nde insanların rızk bakımından eşitsiz yaratıldıklarını bildiren ayet şöyle der:

> "Allah kiminize kiminizden daha bol rızk verdi. Bol rızk verilenler, rızklarını ellerinin altındakilere verip de bu hususta kendilerini onlara eşit kılmazlar. Durum böyle iken Allah'ın nimetlerini mi inkâr ediyorlar?" (Nahl Suresi, ayet 71)

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Müslüman kullarından kimine bol, kimine ise az rızk vermiş ve istemiştir ki, bol rızk verdiği kimseler, bu rızklarını, elleri altında tuttukları kimselere (kölelere) dağıtıp onlarla eşit duruma girmesinler. "Neden Tanrı böyle istemiştir?" diye sorulacak olursa, bunun yanıtını, biraz ilerde göreceğimiz gibi, toplum düzeninin ancak "servet eşitsizliği" sayesinde sağlanabileceği kanısında aramak gerekir.

Beyzavî'nin bildirmesine göre Tanrı bu ayeti, Mekkeli putperestleri (müşrikleri) azarlamak ve onların geleneklerini değiştirmek için göndermiştir. Çünkü bu putperestler, kendi taptıkları putları, Tanrı'nın kendilerine bahşettiği nimetlere ortak kılarlar fakat buna karşılık kölelerini bundan yararlandırmazlardı.

Her ne kadar bazı kaynaklar yukarıdaki ayetin rızk eşitliği sağlama amacına dayalı olduğuna değinirlerse[30] de yanlıştır. Çünkü Mu-

---

28 Özelikle *Şeriat ve Kadın* (Kaynak Yayınları) adlı kitabıma bakınız.

29 İbn al-Fakih'in *Muhtasar Kitab al-Buldan* (M. J. de Goeje, Leiden baskısı 1885, s.1) adlı yapıtına bakınız. Ayrıca bkz. B. Lewis, *Islam: From the Prophet Muhammed to the Capture of Constantinople* (Harper&Row, c.II, 1974, s.198).

30 *Sahîh-i...*, c.VI, s.528-529.

Levent Şahverdi Arşivi

hammed'in söylemesine göre Tanrı, nasıl ki insanlar arasında "hürlük" ve "kölelik" gibi sosyal eşitsizliği öngörmüş ve köleliği doğal ve zorunlu kuruluş saymış ise (Nahl Suresi, ayet 75), servet ve rızk eşitsizliğini de o şekilde benimsemiştir. Konuya *Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet*'e adlı kitabımızda yer vermiş olmakla beraber, bazı hususları burada tekrarlamakta yarar görmekteyiz.

1) Şeriata göre; "Servet eşitsizliği olmadan toplum düzeni kurulamaz; Din olmadan da servet eşitsizliği sağlanamaz".

Tarih boyunca yönetici sınıfların ve ekonomik/sosyal gücü ellerinde tutanların sarıldıkları temel düşünce şu olmuştur: Toplum düzeni ancak servet eşitsizliği sayesinde sağlanabilir ve bu da din sayesinde mümkündür. Çünkü yoksulluğu Tanrı emriymiş gibi göstermek ve böylece yoksul sınıfları kaderlerine boyun eğdirtmek suretiyle yeryüzünü "mutlu azınlık" sayılan varlıklı sınıflarla iktidar sahipleri için "saltanat yeri" haline getirmek kolay görülmüştür, örneğin Napolyon, imparatorluğunu ilan edip de Papalıkla "Concardo" imzaladıktan sonra şöyle konuşmuştur:

> "Devlet'e en emin ve sürekli destek işini gören şey din'dir. Çünkü hiçbir toplum servet eşitsizliği olmadan yaşamını sürdüremez ve servet eşitsizliği de din olmadan sürdürülemez. Eğer bolluk içinde bulunan bir kimsenin hemen yanı başında açlıktan kıvranan yoksul kişiye: 'Bu yeryüzü dünyasında hem zenginlerin ve hem de fakirlerin bulunması gerekir; fakat ilerdeki ebediyetler dünyasında servet dağılımı daha farklı şekilde olacaktır' şeklinde konuşacak bir otorite olmayacak olursa, o kişinin bu eşitsizliğe boyun eğmesi mümkün değildir."[31]

Denilebilir ki Muhammed, kökü çok gerilere giden bu formülü, farklı bir dil ile kendi ümmetine uygulamıştır. Yoksulluğu Tanrı'dan gelme ve dinsel bir faziletmiş gibi gösterip, varlık sahibi belli bir azınlığın huzur içinde yaşamasını sağlamak ve böylece kamu düzenini güvenceye bağlamak istemiştir. Yoksullar çoğunluğunu, varlıklı azınlık için tehlike olmaktan çıkarmanın yolunu bunda bulmuştur.

Her ne kadar diğer semavi dinler dahi bu doğrultuda iş görmüş olsa da, bunlardan hiçbiri, yoksul sınıfları uyutmak bakımından

---

31 A. Bayet, *Histoire de la Libre Pensee*, (Paris, 1959, s.92). Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999, s.314 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

İslam şeriatı ile yarışamamıştır. Hemen ekleyelim ki, İslam şeriatı bu başarısını Muhammed'e borçludur. Birazdan inceleyeceğimiz gibi Muhammed, rızk ve servet eşitsizliğinin Tanrısal olduğunu ve çünkü Tanrı'nın bu eşitsizliği hem bir yandan insanların yararına olmak üzere düşündüğünü ve hem de diğer yandan insanları sınamak için öngördüğünü söylemiş ve taraftarlarını buna inandırmıştır. İnandırabilmek için, her şeyden önce şunu anlatmıştır ki, yoksul sınıflar cennetlere zenginlerden önce girip yerleşeceklerdir. Fakat bunu anlatırken varlıklı sınıfları da fakirlere sadaka ve zekât vermeye zorlamıştır. Böylece yoksul sınıfları açlıktan ölmeyecek ve isyan edemeyecek ve dolayısıyla devlet düzeni bakımından tehlike yaratamayacak durumda tutmuştur. Daha başka bir deyimle, bir taşla iki kuş vurmuştur: Bir yandan devlet iktidarının mutlak ve hatta müstebit şekilde uygulanmasını sağlamış, diğer yandan, kendisinin de dahil bulunduğu varlıklı azınlığın rahatını güvenceye almıştır.

İslam ülkeleri tarihi, bu siyasetin sürdürülmesinin örnekleriyle doludur. 1400 yılı kapsayan bu tarih boyunca hiçbir İslam ülkesinde, servet eşitsizliğinin Tanrı'dan gelme bir şey olduğuna karşı sesini çıkaran, kafa tutan, ayaklanan olmamıştır.

İktidar sahiplerine danışmanlık yapanlar, halkın yönetimi konusunda bir yandan şiddet yolu ile korku yaratmayı salık verirlerken, diğer yandan halk çoğunluğunu yoksulluk içinde tutma siyasetini desteklemişlerdir. Örneğin vaktiyle Nizam-ül Mülk, bir yandan:

> "Sultanım (halk ile) başa çıkmanın yolu, akıl ve mantık ile davranmak değil fakat şiddet kullanmaktır... Eğer halka karşı şiddet gösterilmez ise...fesat ve ihtilal zuhur eder"

derken, diğer yandan da;

> "Reayamız bizim sürümüzdür, vergimiz bizim güvenliğimiz(-dir)"

diye eklerdi. İmam Gazalî gibi ünlülerin de iktidar sahiplerine sundukları formüller aşağı yukarı aynı idi:

> "Biz çobanız, halk bizim sürümüzdür"

derlerdi. Ata Mâlik Cüveyni gibiler ise, halka iş gördürmek için halkı yoksulluk içinde tutmak gerektiğine inanmış olarak şu tür öğütlerde bulunurlardı:

Levent Şahverdi Arşivi

"Aslan aç kalmayınca avlanmaz ve hiçbir hayvana saldırmaz... Köpeğini aç tut ki seni takip etsin."[32]

Burada geçen "aslan", "köpek" deyimlerini "halk" olarak kabul edersek, İslamda "yönetenler" ile "yönetilenler" arasındaki ilişkilerin ne anlama geldiğini anlamak kolaylaşır.

Tekrar edelim ki, Muhammed, yönetim kolaylığını sağlamak üzere yoksulluğun erdemlik olduğunu söylemek suretiyle, bir yandan Tanrı'yı eşitsizlik sisteminin mimarı durumunda kılmış, diğer yandan da insanları yeryüzü eşitsizliklerine ve yoksulluklara razı kılmak suretiyle İslam toplumlarının siyasal ve ekonomik kaderini çizmiştir. Daha başka bir deyimle, Müslümanları Tanrı'ya karşı muhtaç ve yalvarır durumda ve korku içerisinde tutarken, onların sosyal ve ekonomik alanlarda gelişemez kalmaları sonucunu hazırlamıştır.

2) Muhammed'in söylemesine göre servet eşitsizliği Tanrı'dan gelmedir ve bu nedenle doğaldır; Tanrı bu eşitsizliği hem insanların yararına olsun diye ve hem de insanları sınamak için uygun görmüştür.

Muhammed'in söylemesine göre yeryüzündeki servet eşitsizliği insan yapısı değil, Tanrı yapısıdır: rızk, varlık, sermaye vs. gibi şeyler Tanrı'nın inayetine bağlı şeylerdir. Tanrı tüm nimetlerin sahibidir ve bu nimetlerini, dilediği gibi ve dilediği miktarda olmak üzere kulları arasında dağıtır; kimine az, kimine çok verir. Eğer dilemiş olsa, bütün kullarından her birine bol bol rızk vermek olasılığına sahip bulunduğu halde böyle yapmamış ve şöyle demiştir:

"Allah rızk verirken kiminizi diğerlerine üstün tutmuştur..." (Nahl Suresi, ayet 71)

İmdi, "Neden acaba Tanrı herkese bol rızk vermemiştir de kimine az, kimine çok dağıtmıştır?" diye sorulacak olursa, bunun da yanıtını Muhammed'in getirdiği buyruklarda bulmak mümkündür. Bu verilere göre Tanrı, eğer herkese bol rızk vermiş olsaymış, bu takdirde kullar azgınlık yaparlar ve bu yüzden toplum düzenini sağlamak mümkün olmaz imiş ve işte güya kullarının azgınlık yapmalarından endişe ettiği içindir ki Tanrı, rızk eşitsizliği yaratmış imiş. (bkz. Alak Suresi, ayet 6-7; Şûrâ Suresi, ayet 27) Daha başka bir deyimle Tan-

32 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına*, Kaynak Yayınları.

Levent Şahverdi Arşivi

rı, insanları kul halinde ve boyun eğer durumda tutmanın, ancak onlardan çoğunu rızk azlığı içinde kılmakla mümkün olacağını düşünmüştür!

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, bir de kullarını sınamak maksadıyla, onlardan çoğunu yoksulluk içinde bırakmıştır. (Fecr Suresi, ayet 15-16)

Rızk eşitsizliğini yaratmasının bir diğer nedeni de, insanlardan bazılarını, diğer bazılarına hizmet ettirtmek içindir; yani Tanrı insanlardan bir kısmına az rızk vermek suretiyle onları, çok rızk verdiği insanların hizmetinde kılmak istemiştir. (Zuhruf Suresi, ayet 32)

Ve işte yine güya bütün bu amaçlarını geçekleştirmek için Tanrı, insanların hepsini bol rızk sahibi olacak "yeterlik ve yetenekte" yaratmamış; bir kısmını bol rızk edinmeye ehil, bir kısmını da bu ehliyetten yoksun olarak yaratmıştır.

Söylemeye gerek yoktur ki, bu gerekçelerden hiçbirini, "yüce" ve "adil" olduğu kabul edilen bir Tanrı anlayışı ile bağdaştırmak mümkün değildir. Şöyle ki:

> "Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, herkese bol rızk vermek imkânına sahip iken vermemiştir; çünkü vermiş olsa yeryüzünde azgınlık olacağını düşünmüştür." (Şûrâ Suresi, ayet 24-31; Alak Suresi, ayet 6-7)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, her şeyin ve bütün nimetlerin sahibi olduğu için rızkın da sahibidir. Bundan dolayıdır ki rızk denen şey kişinin çalışmasına, çabasına bağlı olarak değil, fakat Tanrı'nın istek ve keyfine bağlı olarak dağılmıştır. Kişi ne kadar çaba sarf ederse etsin, Tanrı'nın takdirinden fazlasına sahip olamaz; çünkü Tanrı güya şöyle demiştir:

> "Ey insanlar, dikkat edin, rızkınızı güzel yollardan arayın. Kul için takdir edilenden fazlası yoktur. Kul dünyadan göç etmeden kendisi için takdir edilen rızkı alacaktır";[33]

> "Nafakan için üzülme; mukadder olarak takdir edilen rızkın seni bulacaktır:"[34]

Daha başka bir deyimle Tanrı, dilemiş olsa herkese bol rızk vermek olanağına sahiptir, ama buna rağmen dilediği gibi, dilediği

33 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.537.
34 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.537.

Levent Şahverdi Arşivi

ölçüde kullarına rızk dağıtır; bunu yaparken bazı kullarını bazı kullarından üstün tutar; kimine az, kimine çok dağıtır. Örneğin Nahl Suresi'nde şöyle yazılı:

"Allah rızk verirken kiminizi diğerlerine üstün tutmuştur." (Nahl Suresi, ayet 71; ayrıca bkz. Zuhruf Suresi, ayet 32)

"Neden böyle yapmıştır Tanrı?" diye sorulacak olursa, bunun yanıtını Tanrı (yine Muhammed'in söylemesine göre) şöyle vermekte:

"Eğer Allah bütün kullarına bol rızk verseydi, yer(yüzünde) muhakkak ki azgınlık eder, azarlardı. Ama O, dilediğine, bir ölçüye göre verir." (Şûrâ Suresi, ayet 27)

"Neden herkese bol rızk verilseydi yeryüzünde azgınlık olurdu?" diye sorulacak olursa bunun da yanıtı şöyle verilmekte: Eğer kişi bol rızka sahip olacak olursa, bu takdirde kendi kendisine yeterli bulur ve bunun sonucu olarak kendisini, Tanrı'ya muhtaç olmaktan uzak görür ve azar. *Kur'an*'da şöyle yazılı:

"Çünkü insan muhakkak azar: kendisini ihtiyaçtan vareste gördü diye..." (Alak Suresi, ayet 6-7)

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrısı'nın anlatışına göre rızk bolluğu insanların Tanrı'dan uzaklaştırır, Tanrı ile olan bağlarını koparır; Tanrı'ya bağlılık azalınca insanlar arasında azgınlıklar başlar, âlemin düzeni bozulur. Oysa rızk eşitsizliği, Tanrı'ya muhtaç olma durumunu sağlar; bu nedenle "eşitsizlik" toplum düzenin sürdürülmesi bakımından koşuldur.

Öte yandan (yine Muhammed'in bildirmesine göre) insanlardan bazılarının, diğer bazılarına hizmet etmelerini sağlamak bakımından da "rızk" ve "derece" eşitsizliği önemlidir, çünkü herkes bol rızka sahip ve aynı derecede bulunmuş olsa hiç kimse hiç kimseye hizmet etmeyecek ve dolayısıyla toplum düzenini sağlamak mümkün olamayacaktır. Bu konuda Tanrı güya şöyle demiştir:

"... Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında Biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık..." (Zuhruf Suresi, ayet 32)

Levent Şahverdi Arşivi

Söylemeye gerek yoktur ki, Muhammed'in Tanrı'ya atfettiği bu sözlerin tarihi gerçeklere yatkın bir yönü yoktur. Çünkü insanlık tarihi şu gerçeği ortaya koymaktadır ki, "azgınlık" ve "düzen bozukluğu" denen şey, rızk bolluğundan ya da rızkın eşit olarak dağıtımından değil, aksine rızk azlığından ve daha doğrusu rızkın haksız ve ölçüsüz şekilde dağılışından doğmuştur; sefalet ve yoksulluklar bunun sonucudur. Eğer herkes yeteri kadar rızk sahibi olsa, hiç kimse aç kalmayacak ve dolayısıyla başkasına tamah etmeyecek ve toplum düzeni bozulmayacaktır.

Eğer Muhammed'in dediği gibi rızkı dağıtan Tanrı ise ve Tanrı bu rızkı, kimine az, kimine çok olmak üzere dağıtıyor ise, bu takdirde toplum düzenindeki bozukluklardan, azgınlıklardan sorumlu olanın sadece Tanrı olması gerekmez mi? Eğer Tanrı herkese bol rızk vermiş olsaydı, kuşku edilemez ki, hiç kimse sefalet ve açlık içerisinde kalmayacak ve dolayısıyla başkasının rızkına ve varlığına göz dikmeyecek, böylece yeryüzünde düzensizlik sürmeyecek, toplum düzeni bozulmayacaktı.

Ne var ki Muhammed'in söylemesine göre, "İnsanlar ancak ihtiyaç içerisinde kaldıkça, ihtiyaçlarını giderebilecekleri kimseye karşı yalvar yakar olurlar. Eğer Tanrı eşitlik sağlama üzere herkese bol rızk dağıtmış olsa idi, bu takdirde kişiler kendilerini Tanrı'ya karşı muhtaç durumda bulmazlar ve yalvar yakar olmazlardı". (Bu konuda Muhammed'in *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden bazıları için bkz. Şûrâ Suresi, ayet 27; Alak Suresi, ayet 6-7; Zuhruf Suresi, ayet 32)

Daha başka bir deyimle Tanrı, sırf insanlar ihtiyaç içinde kalıp kendisine yalvar yakar olsunlar, duada bulunsunlar ve emirlerini yerine getirsinler diye rızk eşitsizliğini uygun bulmuştur. Pek güzel ama bu iddia karşısında yine şunu sormak gerekmez mi: Eğer Tanrı, insanları kendisine yalvartmak, duacı kılmak için rızk eşitsizliğine gerek görüyor ise, bu takdirde sadece bir kısım insanların değil, bütün insanların rızkını az tutmalı değil miydi?

Söylemeye yine gerek yoktur ki, yukarıdaki gerekçelerle eşitsizliği uygun bulan bir Tanrı anlayışına, akılcı yoldan yanaşmak ve bu gerekçeleri Tanrı'nın yüceliği fikriyle bağdaştırmak olası değildir. Öte yandan insan denilen varlık, kendisini ihtiyaç içinde kıvrandıran ve bu yoldan yalvartan bir Tanrı'ya karşı da gerçek anlamda sevgi ve saygı duyamaz.

"Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, sırf denemek, sınavdan geçirmek maksadıyla insanları rızk azlığı (yoksulluk)

Levent Şahverdi Arşivi

içinde tutar; bu nedenle yoksulluk (fakirlik) fazilet sayılmalıdır." (Fecr Suresi, ayet 15-16)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, sırf denemek, sınavdan geçirmek maksadıyla da bazı kullarına az rızk verir; verirken de şöyle der:

"Sizi biraz açlıkla ve kıtlıkla deneyeceğiz..."[35] (Ayrıca bkz. Fecr Suresi, ayet 15-16)

Ve güya bu deneme, bu sınav, Tanrı'nın insana lütfettiği bir iyiliktir, çünkü bunda başarılı çıkanlara cennetin en büyük nimetlerini verecektir.

Tanrı, ihtiyaç içerisinde kalan kişiyi "kul" durumunda tutmanın kolaylığına inanmış olmalıdır ki, halk yığınlarına bol rızk dağıtmaktan kaçınmış ve bunu belli etmemek için yoksulluğu bir "deneme" şeklinde göstermeye çalışmış gibidir. Yani Tanrı'nın istediği şudur ki, hiç kimse, rızk azlığından dolayı üzülmemeli, halinden şikâyet etmemelidir, yoksulluk içinde yaşamayı Tanrı'ya layık olabilmenin vesilesi bilmeli ve;

"Allah'ım, beni yoksul olarak yaşat, yoksul olarak öldür ve yoksullarla haşreyle"[36]

diyerek dua etmelidir, ederken de kendisini böyle bir sınava sokup yoksul olarak yaşattığı için Tanrı'ya ayrıca şükretmelidir. Çünkü şükretmeyip üzülecek ve halinden şikâyet edecek olursa Tanrı'nın takdir ve iradesine karşı çıkmış ve kibirlilik yapmış sayılacaktır. Bu da Tanrı'nın sınamasından başarısız çıktığı anlamına gelecektir; oysa Tanrı bu gibi kibirli kişileri sevmez. Bunun böyle olduğu *Kur'an*'da şöyle belirtiliyor:

"... Rabbin denemek için bir insana iyilik edip nimet verdiği zaman, o: 'Rabbim beni şerefli kıldı' der. Ama onu sınamak için rızkını bir ölçüye göre verdiği zaman: 'Rabbim beni fakir düşürdü' der..." (Fecr Suresi, ayet 15-16)

Başka bir deyimle, gerçek bir Müslüman kişinin, rızk azlığından dolayı şikâyetçi olması caiz değildir; onun yapacağı şey yoksulluğu Tanrı'nın denemesi, sınaması bilip sesini çıkarmadan sefalete kat-

35 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.233-234.

36 Ebû Hüreyre'nin rivayetine dayalı bu hadis için bkz. Gazalî, *age*, c.III, (1975) s.523.

Levent Şahverdi Arşivi

lanmaktır. Çünkü Tanrı, ancak bu takdirde onu daha sonra büyük mükâfatlara, cennetin nimetlerine kavuşturacaktır.

"Muhammed'in söylemesine göre "Yoksullar", "Rızk'ı az olanlar", Tanrı'nın sevgili kullarıdırlar. Bundan dolayıdır ki Tanrı sadece sevdiği kullarını rızk azlığı içinde tutar; sadece onlara musibetler yağdırır."

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı'nın en sevgili kulları yoksullardır; bundan dolayı onları en kısa yoldan cennete gönderecektir. Bunu bildirmek üzere güya şöyle konuşmuştur:

> "Allah... fakir olanları sever... Bu ümmetin hayırlısı fakirler ve en sür'âtli Cennet'e girip yerleşecek olanları da zayıflarıdır."

Bunu söylerken Tanrı'nın huzuruna zengin olarak değil, fakir olarak çıkmanın hayırlı olacağını ekler:

> "Allah'a fakir olarak mülâki ol (ulaş), zengin olarak mülâki olma,"[37]

Muhammed, rızk azlığını, yoksulluğu ve bahtsızlığı Tanrı'dan gelme şeyler olarak göstermek suretiyle, taraftarlarını kendi kaderlerine boyun eğdirtme yolunu bulmuştur. Bu siyasetini pekiştirmek maksadıyla rızkı ve mal azlığını ya da dünya yaşamındaki sefalet ve felaketleri, Tanrı sevgisiyle orantılı kılmaya çalışmış ve örneğin şöyle demiştir:

> "Tanrı bir kulunu sevdiği zaman onu bela ile iptila eder. Sevgisi son haddine vardığı vakit, aile, mal, evlat diye kendisinde hiçbir şey bırakmaz."[38]

Ve bu söylediklerini biraz daha vurgulamak üzere;

> "Beni seven, fakirliği sever"

diye eklerdi.[39] Ne var ki, başkalarına yoksulluğun fazilet olduğunu söylerken kendisi, bu söylediklerinin tersine, varlık edinmekte sakınca bulmamıştır. Medine döneminde çete saldırıları ya da savaşlar yolu ile elde ettiği ganimet mallarından kendisine düşen paylarla oldukça varlıklı ve rahat bir yaşam sürdürmüştür. İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, geniş arazilere, bağ ve hurmalıklara sahip olup bu arazilerinde köleler çalıştırırdı.

---

37 Bu hadisler için bkz. Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.358.
38 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.362.
39 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.360.

Levent Şahverdi Arşivi

"Muhammed'in söylemesine göre yoksulluk başlı başına bir fazilettir; fakat asıl büyük fazilet, yoksulluğu sevinçle karşılayıp mutluluk nedeni saymaktır."

Muhammed, Müslüman kişileri, gönül rızasıyla servet eşitsizliğine boyun eğdirtmek üzere yukarda belirttiklerimizden başka buyruklar da getirmiştir. Bunlardan biri, yoksulluğu fazilet ve zenginliği günahkârlık bilen şu buyruktur:

"Fakirliğin sana geldiğini gördüğün vakit: 'Hoş geldin ey salihlerin şi'ârı' diye onu karşıla. Zenginliğin (sana) teveccüh ettiğini gördüğün vakit: 'İkaabı acele edilmiş bir günahtır' de..."[40]

[Yani şöyle demek oluyor: "Yoksulluğun sana geldiğini gördüğün vakit onu: 'Hoş geldin, Ey dinine bağlı iyi insanların alameti/işareti' diye karşıla. Zenginliğin sana yöneldiğini gördüğün vakit: 'İşlenmesi aceleye getirilmiş bir günah' de..."]

Öte yandan Arapların süs ve ziynet gibi şeylere düşkün olduklarını bildiği için, fakirliği onlara kabul ettirmek üzere;

"Fakirlik mümin için at'ın yanağındaki dizgin ve alnındaki beyazdan daha üstündür"[41]

şeklinde konuşmuştur. Söylemeye gerek yoktur ki, yoksulluk böylesine fazilet olduğuna göre, Müslüman kişinin yoksulluğu gönül rızasıyla benimsemesi gerekir. Bunu yaptığı takdirde "iyi" bir Müslüman sayılacaktır. Bu konuda Muhammed'in bıraktığı hadislerden biri şöyle:

"Hâline razı olduğu vakit fakirden efdâl (iyi) kimse yoktur... Ey fakirler topluluğu, Allah'ın taksimatına kalbinizden rıza gösteriniz ki, fakirliğin mükâfatını göresiniz. Böyle yapmazsanız mükâfat alamazsınız."[42]

Bir başka hadisinde de şöyle der:

"Ey fakirler topluluğu... Allah'tan razı olunuz ki, bu sayede fakirlik sevabını almış olasınız; aksi halde alamazsınız."

---

40 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.362

41 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.361.

42 Ebû Hüreyre'nin rivayeti için bkz. Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.369.

Levent Şahverdi Arşivi

Ve eğer fakirler böyle davranacak olurlarsa, Tanrı'nın "güzide" ve "efdâl" (iyi) kulları olarak kıyamet gününe çıkacaklar ve Tanrı orada onlara şöyle konuşacaktır:

"Benim halis ve güzide kullarım... Verdiğime kanaat edip, taksimatıma razı olan fakir kullarımdır. Onları cennete koyun."

Bundan dolayıdır ki, yoksulluğu sevinerek, hoşlanarak, mutluluk duyarak kabullenmek, hiç üzülmeden ve kızmaksızın kadere rıza göstermek gerekir. Çünkü yine Muhammed'in bildirmesine göre, Tanrı, "tok gözlü fakirleri sever" ve onları büyük mükâfatlarla eriştirir.[43]

"Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, zenginliğe heves etmesinler diye fakirleri 'faziletli', zenginleri ise 'akılsız' olarak tanımlar."

Yoksulluğu "fazilet" olarak tanımlamaktan maksat, kuşkusuz ki yoksul sınıfların varlıklı sınıflara karşı haset beslemelerini önlemek, husumet duygularını frenlemektir. Ve işte bunu sağlamak maksadıyladır Muhammed, biraz yukarda belirttiğimiz ayetlerden ve buyruklardan başka bir de varlık edinmeyi akılsızlık şeklinde göstermeye çalışmıştır. Ayşe'nin rivayetine göre şöyle konuşmuştur:

"Bu dünya, evi olmayanların evi, malı olmayanların da malıdır. Dünyalığı ancak aklı olmayanlar toplar:"[44]

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, kıyamet gününde huzuruna fakir olarak çıkarılan büyük mükâfatlara kavuşturacaktır, bundan dolayıdır ki fakirliği sevinerek kabullenmek gerektiğini anlatmak için şöyle demiştir:

"Allah'a fakir olarak mülaki ol (ulaş), zengin olarak mülaki olma... Fakirliğin sana yöneldiğini gördüğün vakit (onu sevinerek) karşıla; zenginliğin teveccüh ettiğini gördüğün vakit (onu bir günah olarak bil)..."[45]

Her ne kadar Taberânî, "Yemekten evvel elleri yıkamak yoksulluğu, yemekten sonra yıkamak ise günahları giderir"[46] şeklinde

---

43 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.379.

44 Tırmızî'den aktaran Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.360.

45 Bu konudaki hadisler için bkz. Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.358, 360, 362.

46 İbn Abbâs'ın rivayetine göre bir hadis şöyle: "Yemekten evvel ve sonra elleri yıkamak fakirliği giderir." Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.360.

Levent Şahverdi Arşivi

bir hadis bulunduğunu bildirirse de, bu hadisin daha çok temizlik amacına dayalı olduğu kabul edilir. Yani bu hadisten anlaşılması gereken şey, yemekten önce elleri yıkamakla yoksulluğun giderileceği değil, temiz ellerle iş görülmüş olacağıdır.

> "Muhammed'in söylemesine göre, servet eşitsizliğinin bir diğer nedeni, insanlardan bir kısmının servet edinebilecek 'yetenek' ve 'yeterlilik' ile yaratılmamış olmalarıdır."

Her ne kadar servet eşitsizliğini yoksul sınıflara "fazilet" ve "doğal" bir şeymiş gibi kabul ettirmek maksadıyla Muhammed, varlıklı olmayı "akılsızlık" olarak gösterse de, bu söylediklerini muhtemelen unutmuşçasına Tanrı'nın bazı kimseleri "aklen yeterli olmayan" ve "karakterce zayıf" nitelikte yaratıp onları bol rızktan yoksun kıldığını bildirmiştir.

Gerçekten de, biraz ilerde tekrar değineceğimiz gibi Muhammed, bazı kimselerin, Tanrı tarafından "yeteneksiz" ve "zayıf karakterde" olarak yaratıldıklarını, bu nedenle varlık sahibi olabilecek nitelikte (ehliyette) olmadıklarını söylemiş ve bu gibi kimselerin varlık (servet) edinmekten kaçınmaları gerektiğini bildirmiştir. Bu "bazı kişiler", aslında toplumun çoğunluğunu oluşturanlardır.

Buna karşılık Tanrı, yine Muhammed'in söylemesine göre, kullarından bazılarını da varlık edinebilecek "yetenek ve yeterlilikte" yaratmıştır; bunlar toplumun azınlığını oluşturan kimselerdir. Bu kişilerin başında "peygamberler", "veliler" gibi kimseler vardır. Bundan dolayı, bu gibi kimseler varlık edinmekten kaçınmamalıdırlar.[47]

Bunun böyle olduğunu kanıtlamak maksadıyla İslam kaynakları, Muhammed'in ve Ebû Bekir ile Ömer b. Hattab'ın Bahreyn dönüşü ele geçirdikleri hazineleri örnek verirler. "Peygamber" ya da "Veli" kertesinde bulunan bu kimselerin "kemal mertebesine eriştiklerini", "zayıf karakterde olmadıklarını", bu itibarla mal ve servet edinmekten kaçınmalarını gerektiren bir neden bulunmadığını bildirirler.[48]

F) İnsanlara Rızk ve Servet Eşitsizliğini Kabul Ettirmenin Diğer Bir Yolu: Cennet Vaatleri

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, bu dünyada az rızk verdiği ve yoksul kıldığı kullarını, zenginlerden çok önce (beş yüz yıl

47 Bu konudaki hadisler için bkz. Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.356.
48 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.356.

Levent Şahverdi Arşivi

önce) cennetlere alacak, her birini bu ölümsüz cennetlerin başköşelerine yerleştirecektir. O cennetler ki, yiyecek ve içeceklerin en âlâsı ile ve birbirinden güzel bakire kızlarla (hurilerle) doludur; oraya girenler altın kâseler ve bardaklarla bu nimetlere konacaklardır.

Anımsatmakta yarar vardır ki Muhammed, çoğu başarılarını ya korkutmak, ya ganimet ve payeler dağıtmak, ya cennet vaatlerinde bulunmak ya da bu usullerinin hepsini birden kullanmak suretiyle sağlamıştır. Fakat bu usuller içerisinde cennet nimetlerini müjdelemenin pek etkili olduğunu daha ilk anlardan itibaren anlamıştır. Bu nedenledir ki;

> "Yoksul müminler, zenginlerden önce cennete girer, yer, içer ve istifade ederler"

der ve şöyle eklerdi:

> "Cennet'e muttali oldum, halkının çoğunluğunu fakirlerden gördüm. Cehennem'e muttali oldum, ehlinin çoğunluğunu zenginlerden... gördüm."[49]

Mekke döneminde taraftarlarının büyük çoğunluğu fakirlerden oluştuğu için, onları Medine'ye hicret ettirebilmek maksadıyla;

> "Muhacirlerin fâirleri, zenginlerden beş yüz yıl önce cennet'e girecek(lerdir)"

diye konuşurdu.[50] Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu Muhacirlerin geçimini, Medine'deki taraftarlarının (ki "Ensar" diye bilinir)[51] yardımları sayesinde sağlamaya çalışmıştır. Yardımda bulunacak olanlara cennetteki Kevser havuzunu vaat etmiş ve şöyle demiştir:

> "Ey Ensar!.. Kevser havuzunda bana kavuşana kadar sabrediniz."

Onları cennet hayalleriyle sabırlı kılarken, Muhacirlere Bahreyn arazisini dağıtmıştır.[52]

---

49 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.358, 361.

50 Ebû Sâid'in rivayeti için bkz. Gazalî, *age*, c.III, (1975) s.592.

51 Ensar (ya da "Ansar") Muhammed'i Medine'ye çağıran ve onun hizmetinde bulunanlara verilen addır.

52 Her ne kadar bu dağıtıma Ensar'ı da davet ettiği ve onların kendi haklarını Muhâcîrin'e terk ettikleri söylenirse de yalandır. Çünkü Üseyd İbn-i Hudayr'ın rivayetine dayalı bir hadisten öğrenmekteyiz ki, yukarıdaki sözleri Muhammed, Ensar'dan birinin, "Ya Resûlallah! Beni zekât amili veya bir beldeye vali tayin bu-

Levent Şahverdi Arşivi

Hemen ekleyelim ki Muhammed, ömrü boyunca bu tür bir siyaseti izlemekten geri kalmamıştır.

G) Servet Eşitsizliğini Sürdürmenin Pratik Yolu: Varlıklı Sınıfı, Yoksullara "Sadaka ve Zekât" Vermeye Zorlayıp Yoksul Sınıfların Başkaldırmalarını Önlemek

Rızkın Tanrı'dan gelme olduğunu ve Tanrı'nın, bazı kimselere az ve bazı kimselere de bol rızk dağıttığını söylemek suretiyle Muhammed, toplumdaki servet eşitsizliğine, uhrevi bir temele oturtmuş olmaktaydı. Bu eşitsizliği sürdürmenin, toplum düzenini sağlamak bakımından önemli olduğunu bilmekteydi. Fakat şunu da bilmekteydi ki, bu siyaseti biraz daha başarıyla yürütebilmek için yoksul sınıfları, yoksulluk yüzünden başkaldırmayacak, ayaklanamayacak durumda tutmak gerekir. Söylemeye gerek yoktur ki, açlıktan ölecek duruma düşen bir yoksul sınıf, "mutlu azınlık" sayılan varlıklı sınıf bakımından olduğu kadar, kamu düzeni bakımından da en büyük tehlikedir. Bu itibarla varlıklı sınıfı, belli bir ölçüde yoksullara yardım zorunluluğu içerisinde tutmak, hem onlar ve hem de devlet düzeni bakımından koşuldur. İşte bunu sağlamak maksadıyla Muhammed, sadaka ve zekât usulünü, İslamın uygulamaları arasına almıştır. Bu hususu biraz ilerde inceleyeceğiz. Fakat şimdilik Muhammed'in, yoksulluğu fazilet olarak göstermesinin gerçek nedenlerine kısaca göz atalım.

H) Yoksulluğu "Fazilet" ve Zenginliği "Musibet"miş Gibi Göstermek Suretiyle Muhammed, Güncel Gereksinimler Siyasetini Sürdürür

Yukarda değindiğimiz gibi Muhammed, yoksulluğu "fazilet" niteliğinde göstermek suretiyle, kendisi bakımından pek yararlı bir siyaset izlemiş olmaktaydı. Çünkü bu sayede hem bir yandan taraftarlarını dilediği yönde ve işlerde kullanmak (örneğin Cihat'a sürüklemek) ve hem de, diğer yandan, toplum düzenini sağlamak (örneğin varlıksız sınıfı, varlıklı sınıf bakımından tehlike olmaktan çıkarmak) olasılığını bulmuştur. Gerçekten de;

> "Benim iki sanatım var: bunları seven beni sevmiş, sevmeyen (beni) sevmemiştir. Bunlar da fakirlik ve cihat'tır"

---

yurmaz mısınız? Nasıl ki (Muhacirlerden Amr İbn-i As'ı) tayin ettiniz" şeklinde ki şikâyeti üzerine söylemiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

şeklinde konuşurken bu siyasetinin ana hatlarını çizmiş olmaktaydı. Nitekim savaşmaktan pek hoşlanmayan taraftarlarını savaşlara sürükleyebilmek için yeryüzü nimetlerine (mal, mülk, vs. gibi) değer vermenin kötü bir şey olduğunu, asıl zenginliğin cennetlerde sağlanacağını söylerdi. Fakat bunu söylerken savaşlarda ele geçirilen ganimet mallarını (ve esirleri) paylaştırmaktan da geri kalmazdı. Yani taraftarlarına, "Yeryüzü nimetlerine değer vermeyin" derken, bu nimetleri "ganimet" payı şeklinde onlara dağıtmakta sakınca bulmazdı.

Öte yandan çeşitli şekillerde ve özellikle savaşlarda elde edilen ganimetlerin paylaşımı sayesinde varlık edinmiş olan azınlığı (ki kendisi de bu sınıfa dahildi), güvenlik ve huzur içinde tutmak (yani varlıksız olan çoğunluğa karşı korumak) gerektiğini, çünkü aksi takdirde toplum düzeni diye bir şey kalmayacağını bilirdi. Yine bilirdi ki, bunu sağlamanın pratik yolu, yoksulluğu fazilet şeklinde tanımlarken, aynı zamanda varlıklı sınıfları, sadaka ve zekât usulleriyle, yoksullara yardımda bulunmaya zorlamaktır.

Varlıklı Sınıfı Güvenlik ve Huzur İçerisinde Yaşatmanın Sırrı: Yoksullardan Oluşan Çoğunluğa, Rızk Azlığını "Tanrısal", "Doğal" ve "Fazilet" Şeklinde Tanımlamak

Muhammed, Medine'ye hicret ettikten sonra, çete saldırıları ve savaşlar sayesinde ele geçirdiği ganimet mallarını, belli bir esasa göre paylaştırma usulünü yerleştirmiştir. Bu usule göre ganimetin beşte biri Tanrı'ya ve elçisine (Muhammed'e), geri kalanı da savaşa katılanlara aittir. (bkz. Enfâl Suresi, ayet 41) Bu sayede, Medinelilerden birçoğunun büyük servet edinmelerine vesile olmuştur. (bkz. Tevbe Suresi, ayet 75-77)

Bununla beraber bazı hallerde Muhacirleri ya da Ensar'ı fazlasıyla yararlandırır, bazı hallerde de önemli saydığı kişilere, sırf onları kendisine bağlamayabilmek için, savaşa katılmamış olsalar da ganimetten paylar verirdi. (ya da katılmış iseler fazladan pay sağlardı)

Ve işte ganimet siyaseti sayesinde, hem kendisini varlık sahibi etmiş ve hem de kendisine yararlı olacaklarını bildiği kişilerin ve zümrelerin varlık edinmelerine vesile olmuştur. Her ne kadar halk yığınlarına, "Sana fakirliğin yöneldiğini gördüğün vakit 'Hoş geldin' de" diyerek fakirliğin fazilet olduğunu söylese de, belli bir zümrenin alabildiğine varlık edinmesine ses çıkarmamıştır. Ses çıkarmak şöyle dursun, onlara, varlık sahibi olmaktan asla kaçınmamaları-

Levent Şahverdi Arşivi

nı bildirmiştir. Bu kişiler, Muhammed'in değerlemesine göre, güya "kemale ermiş kişilerdir" ve bu nedenle servet edinebilirler. Bu konuda İmam Gazalî şöyle der:

> "Peygamberler ve velileri dışında kalanlar zayıf kimselerdir. Bu itibarla onların mal ve servetten kaçınmaları gerekir. Oysaki zayıf olmayanların mal ve servet (edinmekten) kaçınmaları doğru değildir."[53]

Bunu söylerken Gazalî, Muhammed zamanında Ebû Bekir ve Ömer gibi ileri gelenlerin büyük miktarda servet edinmekten kaçınmadıklarını örnek olarak verir ve şöyle der:

> "Bahreyn dönüşünde (Peygamber'e), sonra Ebû Bekir ve Ömer'e... dünyanın hazineleri arz edildi. Onlar bunları kabul ettiler ve yerlerine koydular; (bu servetten) kaçmadılar. Çünkü onlara göre mal, servet, altın ve gümüş ile su (eşittir). Verilen serveti kabul edenlere gelince, bunlar nispeten zayıf kimselerdir (ve mal kendilerini meşgul eder korkusu ile ona yaklaşmamışlardır). Binaenaleyh bu gibi kimseler hakkında maldan kaçmak bir kemaldir. Bütün mahlukatın hükmü böyledir. Çünkü peygamberler ve veliler hariç, hepsi zayıf kimselerdir. Veya kemal mertebesine erişmemişlerdir. Ancak örnek olmak için daha zayıflar derecesine inmişlerdir. Çünkü o kemal mertebesine yükselemeyenler, onları örnek kabul ederler. Onların servetten kaçmalarını görüp onlar da kaçmamaya kalkışsa(lar) tehlikeye düşerlerdi. Bunun için onların seviyesine iner ve onların haline uygun bir şekilde örnek olurlar ve bu sebeple maldan kaçınırlar."[54]

Daha başka bir deyimle, mal ve servetten kaçınmak "zayıf" yaratılmış ya da "kemale ermemiş" kimseler için gereklidir, buna karşılık "peygamber" ya da "Veli" durumunda olan kimseler (yani "Ermiş", "Amir", "Halinden sorumlu olan", vs. gibi kimseler) için (mal ve servet edinmekten kaçınmak diye bir şey) söz konusu olamaz.

Ve işte bundan dolayıdır ki, mal ve servetten yoksun olan insanları kıskandırmamak (ve onların husumetine uğramamak) için, varlıklı olan sınıflar, sanki maldan kaçınıyorlarmış gibi görünmelidirler. Fakat görünürlerken mal ve servet edinmekten geri kalmamalıdırlar.

---

53 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.356.

54 Gazalî, *age*, c.IV, (1975) s.356.

Levent Şahverdi Arşivi

Ve yine bundan dolayıdır ki, başta Muhammed olmak üzere, ona yakın olan çevreler, mal ve servet edinmek hususunda yukarıdaki formülü izlemişlerdir. Bunlar arasında, ilk başlarda varlıksız iken, çeşitli savaşlara katılıp ganimet paylaşımı sayesinde büyük servet edinenler çoktur. Hepsi de servet edinmekten kaçınıyormuş gibi görünmüşlerdir. Nice örnekler arasında Kureyşli el-Zubeyr bin el-Evvan gibi ya da İbn Sa'd Talha b. Übeyd Allah ya da Haddab gibi ünlü kimseler vardır.[55]

Muhammed "Dünya Varlığı Kötüdür, Yoksulluk Fazilettir" Diye Konuşmakla Beraber, Kendisine Yararlı Olacağını Bildiği Kişileri (Örneğin "Müellefetü'l-Kulub"u) Varlık Sahibi Kılmaktan Geri Kalmaz

Yeryüzü dünyasında varlık edinmenin kötü olduğunu her vesileyle söylemekten usanmayan Muhammed, kendisi için yararlı olabilecek kişileri varlık sahibi kılmaktan geri kalmazdı. "Müellefetü'l-Kulub" diye bilinen kimseler bu konuda verilebilecek bir örnektir.

Daha önce de sözünü ettiğimiz "Müellefetü'l-Kulub" deyimi, "gönülleri İslama ısındırılan" kimseler için kullanılmıştır. Bu kişiler arasında Ebû Süfyân gibi, ya da Avf oğlu Mâlik gibi, ya da Ümeyye oğlu Safvan, ya da Hişâm oğlu Hars gibi ünlü kimseler vardır. Bunlardan çoğu evvelce Muhammed'e kafa tutmuş kimselerdir. Bununla beraber, Muhammed'in giderek güçlenmesi nedeniyle yenik duruma düşmüş olan kimselerdi. Onları yok etmektense kendisine minnettar kılıp yararlanmak maksadıyla Muhammed, savaşta elde ettiği ganimet mallarından onlara paylar vermiştir.[56]

Öte yandan bazı kimselerin varlık sahibi olmalarına vesile olup onlardan "sadaka" adıyla gelir sağlamaya çalıştığı da görülmüştür. Salebe İbn-i Hatîb olayı bunun ilginç örneklerinden biridir. Bu zat, günlerden bir gün Muhammed'in yanına giderek;

> "(Mademki Tanrı dilediği gibi rızk dağıtıyor ve mademki sen onun peygamberisin, o halde) Tanrı'ya söyle de beni varlıklı yapsın"

der. Muhammed'i ikna edebilmek için;

---

55 Bu konuda İbn Sa'd'ın *Tabakat* ve İbn-i İshak'ın *Siyer* adlı kitapları başta olmak üzere Arap kaynaklarının pek çoğunda bilgi vardır. Ayrıca benim, *Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına* (Kaynak Yayınları) adlı kitabıma bakınız.

56 Bu konudaki hadisler için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*... (c.VIII, Hadis No. 1296, 1299-1303) Ayrıca Tırmizî ve Ahmed İbn Hanbel ve diğer kaynaklar için bkz. Turan Dursun, *Din Bu-3/ İslamda Toplum ve Laiklik*, 4. basım, Kaynak Yayınları, 2012, s.26-30.

Levent Şahverdi Arşivi

"(Eğer Tanrı beni varlıklı kılacak olursa) sana sadaka veririm"

diye ekler. Onu hoşnut etmek maksadıyla Muhammed, Tanrı'dan duacı olacağını bildirir. Aradan zaman geçer, fakat Tanrı'dan pek ses çıkmaz. Bu arada Salebe İbn-i Hatîb, kendi çalışmaları, kendi alın teri sayesinde mal ve para sahibi olur. Bunu öğrenen Muhammed, adamlarını göndererek Salebe'den sadaka vermesini ister. Fakat Salebe adamları geri çevirir; çevirirken de onlara, bütün varlığını, Muhammed'in Tanrı'ya dua etmesi nedeniyle değil, kendi gayret ve çabalarıyla elde etmiş olduğunu ve bu nedenle kendisinden istenilen şeyin "sadaka" değil "haraç" sayılacağını söyleyerek Muhammed'e sadaka vermek zorunluluğunda bulunmadığını bildirir. Bunu haber alan Muhammed hiddetlenir ve Tanrı'nın gazaba geldiğini ve şu ayeti gönderdiğini söyler:

> "Aralarında: 'Allah bize bol nimetinden verecek olursa ant olsun ki sadaka vereceğiz...' diye O'na ant verenler vardır. Allah onlara bol nimetinden verince cimrilik ettiler, yüz çevirdiler. Zaten dönektirler. Allah'a verdikleri sözden caydıkları ve yalancı oldukları için O'nunla karşılaşacakları güne kadar Allah kalblerine nifâk soktu..." (Tevbe Suresi, ayet 75-77)[57]

Görülüyor ki Muhammed, sadaka vermedi diye Salebe'yi, Tanrı'nın gazabına uğramış gibi gösterirken, aynı zamanda Tanrı'yı, sanki Salebe'nin kalbine "nifak" yerine "cömertlik" sokamazmış gibi, hani sanki kötü niyetliymiş gibi tanımlamıştır. Fakat bununla da kalmamış, bir de Tanrı'yı, sanki sadakaları dilediği şekilde ve dilediği kimselere veremezmiş de bunu ancak kullarından beklermiş gibi bir duruma düşürmüştür.

I) Varlıklı Sınıfı, Yoksullar Çoğunluğunun Hasedinden ve Saldırısından Koruyup Güvenlik ve Huzur İçinde Yaşatma Siyasetinin Bir Başka Uygulanış Şekli: "Sadaka ve Zekât Sistemi"

Daha önce de belirttiğimiz gibi, halkın çoğunluğunun varlıksız oluşu, kuşkusuz ki varlık sahibi azınlık için devamlı bir tehlikeydi. Fakirliği Tanrı emriymiş gibi göstermek ya da "fazilet" kılığına bürümek suretiyle ya da cennet vaatleriyle, bu tehlikeyi önlemek yeterli

57 Bu konudaki bilgi hadisleri, Beyzevî'nin, Tevbe Suresi'nin 75.-77. ayetleriyle ilgili yorumlarında bulmak mümkündür.

değildi. Bütün bunlar yanında, bir de yoksul sınıfların açlıktan ölecek duruma düşüp ayaklanması ihtimallerini hesaplamak gerekirdi. Bunu sağlamak maksadıyla Muhammed, varlık sahibi olanları, cömert davranmaya, yani fakirlere yardımda bulunmaya zorlamaktan başka, bir de mal ve servete karşı işlenen suçları şiddetli cezalara bağlamak (örneğin hırsızlık yapanın bileğini kestirtmek) suretiyle çeşitli çözüm yolları aramıştır.

Varlıksız Sınıfın Açlıktan Ölmeyecek Durumda Kalmasını Sağlamak Suretiyle Varlıklı Sınıfı Huzur İçinde Tutma Siyaseti

Daha yukarda da belirttiğimiz gibi, varlıksız sınıfların açlıktan ölecek duruma düşmesi varlık sahibi sınıflar bakımından büyük bir tehlikedir. Bu durumda kalan insanların hırsızlık yolu ile ya da ayaklanmak suretiyle varlıklı sınıfa karşı zararlı olması pek olasıdır. Varlıklı olanlar, açlık içinde kıvranan insanların halinden anlamadıkları için, bu tehlikeyi çoğu kez fark etmezler. Bundan dolayı Muhammed, kendisinin de dahil bulunduğu varlıklı sınıfı, sadaka ve zekât yolu ile varlıksız sınıflara yardımda bulunmaya zorlamıştır.

1) "Sadaka" ve "zekât" sistemi, servet eşitsizliğini sürdürmek ve aynı zamanda yoksul sınıfları minnet altında tutmak bakımından önemli sayılır.

Muhammed, varlık sahibi olanları, sadaka ve zekât vermeye zorlayarak hem bir yandan yoksul sınıfı doyurup hoşnut etmeye ve böylece varlıklı sınıfa karşı tehlike olmaktan çıkarmaya çalışırken, hem de yoksullar çoğunluğu olan halk yığınlarını hoşnut edip kendisine minnettar kılmış oluyordu. Bundan dolayı, huzuruna çıkıp kendisiyle konuşmak isteyen kişilere, her şeyden önce sadaka verme koşulunu uygulardı. Bu maksatla *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

> "Ey İnananlar! Peygamberle hususi olarak konuşacağınızda, bu konuşmanızdan önce fakirlere sadaka veriniz. Bu sizin daha iyi ve daha arı olmanız içindir." (Mücâdele Suresi, ayet 12)

Ne var ki, sadaka verme zorunluluğu, varlıklı sınıf arasında tedirginlik ve hoşnutsuzluk yaratmıştır. Oysaki varlıklı sınıfın desteği Muhammed bakımından çok önemliydi. Ve işte onların desteğinden yoksun kalacağını anladığı için, sadaka verme zorunluluğunu yumuşatmak maksadıyla *Kur'an*'a şu ayeti eklemiştir:

Levent Şahverdi Arşivi

"Eğer sadaka verecek bir şey bulamazsanız üzülmeyiniz. Allah şüphesiz bağışlayandır..." (Mücâdele Suresi, ayet 12)

Fakat bunu da yeterli bulmamış, bir de ayrıca "tövbe" etmenin işe yarayacağını anlatmak üzere şu ayeti eklemiştir:

"Hususi konuşmanızdan önce sadaka vermekten ürktünüz mü ki bunu yerine getirmediniz? Ama Allah tövbenizi kabul etmiştir." (Mücâdele Suresi, ayet 13)

Başka bir deyimle, varlıklı sınıfın desteğini korumayı, fakirler sınıfını hoşnut kılmak kadar, hatta daha da önemli görmüştür.

2) Tamahkârlığın "kötü bir şey" ve cömertliğin "fazilet" olduğunu söylerken, varlıklı sınıfın günlük gereksinimlerini koruma siyasetini güder.

Daha önce de değindiğimiz gibi, Muhammed'in söylemesine göre yoksullar, varlık sahibi olmaya özenmemelidirler; onlar için "faziletli" olmak ancak bu şekilde mümkündür. Yoksul kişilerin servet edinmeye heves etmemeleri ya da servet peşinde koşmamaları için;

"Yoksulluk korkusu ile ömrünü servet toplamak peşinde harcamak fakirliktir"

derdi. Buna karşılık, varlıklı olanların da sadaka vererek cömertçe davranmaları gerektiğini belirtir, onlar için "fazilet" sahibi olmanın bu yoldan sağlanabileceğini söylerdi. Daha başka bir deyimle, yoksulların ölmeyecek şekilde yaşabilmelerinin sağlanmasını bir bakıma varlık sahibi olanlara bırakmış gibiydi:

"Bol yemek yedirmek... mağfireti gerektiren sebeplerdendir"

derdi. Derken de varlıklı kişileri cömert davranışlara çağırırdı. Örneğin:

"Amellerin faziletlisi cömertliktir"

derken cömertliği;

"Cennet ağaçlarından bir ağaçtır"

şeklinde tanımlar ve;

"Allah cömertliği sever"

Levent Şahverdi Arşivi

diye eklerdi.[58] Ancak yine tekrar edelim ki, "cömertlik" denen şeyi o, sadece yoksul sınıfları, varlıklı sınıflar için ve dolayısıyla mevcut düzen için tehlike olmaktan çıkarmak maksadıyla önemli bulurdu.

Öte yandan sadaka istemeyi, yoksul kişiler için bir tür hak şekline sokmuştu. Yani fakir bir kimse, zengin bir kimseye gidip "Benim sadakamı ver" diyebilecekti. Bununla beraber bu hakkı mümkün olduğu kadar sınırlamak maksadıyla şöyle demiştir:

> "Sizden birinizin, urganını alıp arkasına dağdan odun yüklenerek getirmesi ve satıp geçinmesi, bir zengine gelip sadaka istemesinden çok daha hayırlıdır."[59]

Bunu derken bir de şunu eklerdi: "Geçimini sağlayabilecek miktarda malı varken sadaka isteyen kimseler, esas itibarıyla yüzsüz kimselerdir ve onların yüzsüzlükleri kıyamet gününde suratlarına vurulacaktır."[60]

Dikkat edilecek olursa dilenmeyi ya da varlıklı olan kimselerden yersiz yere sadaka istemeyi önlemeye matuf imiş gibi görünen yukarıdaki hükümler, insan varlığının kişisel gelişmesi bakımından olumlu nitelikte değil. Çünkü kişiyi, geçimini sağlasın diye varlıklının inayetine terk etmek, onu kendi kişiliğinden fedakârlığa zorlamak demektir.

Oysa yapılacak şey, yoksul kimseleri, varlıklı olanlardan sadaka bekler ya da dilenir durumlarda bırakmak değil, çalışma olasılığına kavuşturmaktır. Yok, eğer çalışabilecek yeterlikte değilseler, onları devletin koruması altına almak gerekir. Ancak bu yoldan, yani çalışmak suretiyle kişi, insan şahsiyetinin haysiyetine sahip olarak, kendi emeğinin ürünü ile yaşama ihtiyacı içerisinde, yaratıcı zekâya kavuşur.

3) Başkasının servetine göz dikmek ya da onu serveti nedeniyle huzursuz etmek suçların en büyüğü:

Her türlü eşitsizliği ve bu arada servet eşitsizliğini ayakta tutabilmek için şeriatın öngördüğü bir taktik de, "eşitliğe özlem" duygusunu yok etmektir. Bunun için kişilerdeki "hasret", "haset" ya da "kıskançlık" gibi duyguları frenlemek gerekirdi. Nitekim Muhammed, Tanrıdan vahiy geldi diyerek *Kur'an*'a şu tür ayetler koymuştur:

---

58 Bu hadisler için bkz. Gazalî, *age*, c.III, (1975) s.540 vd.

59 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.V, s.95; ayrıca bkz. s.260, Hadis No.731.

60 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.V, s.261.

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri (başkasında olup da sizde olmayanı) hasretle arzu etmeyin.... Allah'tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir." (Nisâ Suresi, ayet 32)

Bununla anlatmak istediği şudur: Tanrı her kuluna belli bir "kabiliyet" ve "çalışma yeteneği" verir ve nimetlerini de buna göre dağıtır. Üstün yeteneklerle yarattığı kullarına fazla nimet (bol rızk) verir, az yeteneklerle yarattığı kullarına da az nimet (az rızk) verir. Bu itibarla hiç kimse, bir başkasında olana göz dikmemeli, onun hasretini çekmemelidir; eğer özlem duyuyor ise onu Tanrı'nın lütfundan istemelidir.

Muhammed'in en fazla değer verdiği kimselerden biri olan Ömer b. Hattab;

"Kimsenin servetine göz dikmemek zenginliktir"[61]

diyerek fakirleri zenginlere haset eder durumlardan çıkarmak isterdi. Kuşkusuz ki, bu pek sembolik bir yol idi. Muhammed, bunu bildiği için mala karşı suç işlemeyi, en şiddetli ceza usulleriyle önleme yoluna gitmiştir. Çünkü varlıksız sınıfın, varlıklının malına göz dikmesini önleyebilmek için şiddetli cezai usullere başvurmak gerekir. Ve bunu sağlamaya matuf hükümleri o, "Hırsızın bileği kesilir" şeklinde çok aşırı ve çok insafsız usullere bağlamıştır. *Kur'an*'a koyduğu hüküm şöyle:

"Erkek hırsız(ın) ve kadın hırsızın, yaptıklarından ötürü Allah tarafından ibret verici bir ceza olarak ellerini kesiniz." (Mâide Suresi, ayet 36)

Ne var ki böylesine insafsız bir cezanın, ceza sisteminden beklenen olumlu sonucu sağlaması mümkün değildir. Çünkü bir kere bu sistem, "suç" ile "ceza" arasındaki dengeyi göz ardı etmiştir. Öte yandan bileği kesilen kimse, çalışıp geçimini sağlama olasılığından yoksun bırakılmış olur. Yaşamını sürdürebilmek için hırsızlık ya da haydutluktan başka yapabileceği bir şey yoktur. Denilebilir ki, "hırsızlık" gibi mala karşı suç niteliğindeki eylemler için uygulanan el kesme cezası, İslam şeriatının izlediği "ekonomik eşitsizlik" siyasetinin simgelerinden biridir.

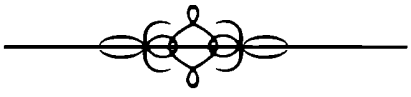
---

61 Ömer'in bu sözleri için bkz. Gazalî, *age*, c.III, (1975) s.53l.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

III. KİTAP
MÜSLÜMANLIK SINAVI

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

GİRİŞ

İnsanlarımızın büyük çoğunluğu, İslam dininin en son, en mükemmel bir din olduğuna körü körüne inanmışlardır. Ağızlarından: "Elhamdülillâh Müslümanım" şeklinde, kişilik kanıtlaması eksik olmaz; hemen her vesileyle bu sözleri tekrarlamak ve her işe Allah'ın adıyla başlamak onlara rahatlık verir. Bu rahatlığı mutluluğa dönüştürmek maksadıyla, yine her vesileyle, Muhammed'in adını ilahiliğe bürüyüp, yüceltici sözcüklerle "Sallallahü teâlâ" (Allah onun şanını yüceltsin) ya da "Sevgili Peygamberimiz" diyerek mırıldanmaktan geri kalmazlar. Koyu bir dinsellik bilincine saplı olarak bugün hâlâ 7. yüzyıl zihniyetiyle yaşayıp gitmektedirler. İslamın "hoşgörü" ve "barış" dini olduğunu söylerler ama İslamdan başka din ve inanca yönelik olanları "kâfir" ve "cehennemlik" saymaktan ya da İslam şeriatını eleştiri konusu yapanları dinsizlikle suçlamaktan geri kalmazlar. Akılcı eğitimden geçmedikleri için, onları bu kör inanışlardan ve davranışlardan kurtarma olasılığı pek yoktur. Akılcı eğitimden geçmiş olup, kendilerini "aydın" bilen sınıflara gelince, onların çoğunluğu da, İslam şeriatının akla ve vicdana ters verileri içeren özünden habersizdirler. Örneğin kendilerine: "İslamdan başka dinlere yönelenler sapıktırlar", "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün", "İslamdan çıkanları öldürün", "Ey (Müslümanlar)! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin... İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır...", "(Yahudilerden, Hıristiyanlardan) İslami din edinmeyenlerle, boyunlarını bükük kendi elleriyle cizye (kafa

Levent Şahverdi Arşivi

parası) verene kadar savaşın", "Yeryüzü İslam olana kadar savaşın onlarla", "Kölelik Tanrısal bir kuruluştur", "Kadınlar aklen ve dinen dûn (eksik) yaratıklardır", "Sütresiz olarak namaz kılanın önünden eşek, köpek, kadın geçerse namaz bozulmuş olur", "Ölü insan ile ya da hayvanla cinsi münasebette bulunan oruçlu kişinin kaza orucu tutması gerekir", "Tanrı, Müslüman kullarına Cennet'te memeleri yeni sertleşmiş güzel kızlar verecektir", "(Ey Müslümanlar)... Küçük gözlü, kırmızı yüzlü, yayvan suratlı Türklere karşı zaferler kazanılmadıkça hüküm günü gelmiş olmayacaktır" şeklinde ya da benzer nice buyruk gösterilmiş olsa şaşıracaklardır; bunların hoşgörü anlayışıyla, insan şahsiyetinin haysiyetiyle ya da insanlar arası sevgi ilkesiyle bağdaşmaz şeyler olduğunu söyleyeceklerdir. Ama bunu yapmakla, hem Müslümanlık sınavından başarısız çıkacaklarını ve hem de İslamı inkâr etmek gibi tehlikeli bir işe girişmiş olacaklarını düşünemeyeceklerdir. Oysa bütün bu buyruklar, Muhammed'in *Kur'an* ve *Kur'an* olmayarak ortaya vurduğu İslami verilerden başka bir şey değildir. Daha başka bir deyimle, bu kişiler ciddi bir Müslümanlık sınavına çekilmiş olsalar, ne Müslümanlıklarından ve ne de Tanrı'ya ve Muhammed'e bağlılıklarından eser kalmayacaktır. Elinizdeki bu küçük kitap (ki Müslüman kişinin günlük yaşamını düzenleyen şeriat verilerinden sadece bir demettir) bunun böyle olduğunu kanıtlamak maksadıyla hazırlandı. Eklemek isterim ki bu veriler, başta Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları olmak üzere temel İslam kaynaklarından alınmıştır.

Levent Şahverdi Arşivi

I

HURAFELER, BATIL İNANÇLAR, MASALLAR VE AKLI DIŞLAYAN SORUNLAR KONUSUNDA BİRKAÇ SORU

İslam şeriatı, insan aklını hurafelere, batıl inançlara ve aklı dışlayan ne varsa her şeye inandırmaya yararlı buyruklarla doludur. Çeşitli yayınlarımla (özellikle *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları* adlı kitabımla) bunların birçoğunu sergilemiş bulunmaktayım. Kısaca anımsatmak maksadıyla şu girişi yapabilirim:

Muhammed'in getirdiği buyruklara göre, Müslüman kişi, sabahleyin, horozların öttüğünü işitir işitmez, derhal Tanrı'nın "fazl-ü kerem"inden (cömertliğinden ve lütfundan) isteyerek yataktan kalkacaktır, çünkü horozlar melek gördükleri için ötmüşlerdir ve onu namaza çağırmaktadırlar. Fakat şunu da bilecektir ki, eğer bu arada eşeklerin anırmasını işitecek olursa, derhal Tanrı'ya sığınması ve Muhammed'e salavat getirmesi gerekir, çünkü eşek, şeytan gördüğü için anırmıştır ve üstelik *Kur'an*'da eşek sesinin "seslerin en çirkini" olduğu anlatılmıştır. (K. 31 Lokman Suresi, ayet 19)

Yine bunun gibi, Müslüman kişi yataktan kalkarken, sağ ayağıyla kalkması ve her işini sağa göre yapması gerekir; çünkü kendisine sağın sola nazaran "fazlı" (üstünlüğü) olduğu anlatılmıştır. Yataktan çıktıktan sonra yapacağı ilk iş, burnundaki nesneyi çıkarmaktır; çünkü Muhammed'in söylemesine göre şeytan, uyuyanın genzinde gezmektedir; bu nedenle burnundaki nesneyi nefesiyle çıkarmalıdır.

Levent Şahverdi Arşivi

Ancak bu işi, tek sayı esasına göre, daha doğrusu üç defada olmak üzere yapmalıdır, çünkü kendisine din diye belletilen odur ki, Müslüman kişinin bütün işleri "Allah" ile "alakalı" olmalıdır, "Allah" ise tektir. Allah'la alakalı olduğu için tek, çift'ten daha iyidir. Bundan dolayıdır ki, yapacağı işleri 3, 5, 7 vs. gibi tek sayılara göre ayarlamalıdır. Su içerken bardağı sağ elle tutup üç yudumda içmeli, helada aptesini yaptıktan sonra altını üç taşla temizlemelidir. Nitekim Muhammed hep böyle yapmış ve Müslümanlara kendinden örnekler bırakmıştır.

Ve yine Müslüman kişi unutmamalıdır ki, tek sayılara göre iş görürken, bunu uğurlu sayılabilecek nesnelerle denk getirebilirse, bundan ayrıca yarar sağlaması mümkündür. Örneğin her gün sabah sabah aç karnına yedi tane Acve hurmasından yiyecek olursa, bütün gün boyunca kendisine ne "sem" ve ne de "sihir" zarar vermeyecektir.[1]

Yemek yerken sağ eliyle yiyecek ve yerken lokması elinden yere düşecek olursa, onu yerde bırakmayıp midesine indirecektir, çünkü aksi takdirde şeytan gelip lokmayı kapıp götürecektir. Çorba içerken kâsenin ortasından değil, kenarından başlayacaktır; zira Tanrı'nın inayetleri çorbanın ortasında değil kenarındadır. Yemeğin-içeceğin içine sinek düşerse, sineğin dışarıda kalan kanadı iyice batıracak ve sonra sineği alıp atacak ve yemesine-içmesine devam edecektir, zira sineğin iki kanadının birisinde günah hastalık, diğerinde ise sevap (şifa) vardır ve sinek idrak sahibi olduğu için önce günah olan kanadını batırır. Bu nedenle eğer sineğin dışarıda kalan kanadını, yemeğin, içeceğin içine iyice batırılacak olursa, sevap (şifa), günahı (hastalığı) gidermiş olacaktır. Bu işleri yaparken esnemesi gelirse, gücü yettiği kadar onu önlemeye çalışacaktır, çünkü esnemek şeytandandır ve şeytan, esnerken "haaa!" diye ağzını açan kişiye sevincinden güler. Şeytanın birisine sevinçle gülmesi ise, kötü bir şeydir. Bu nedenle Tanrı esnemeyi "fena" görmüş ve önlenmesini istemiştir. Fakat buna karşılık aksırığa "muhabbet" eder, yeter ki aksırma "sağlık ve rahatlama" eseri olsun. Bu da aksıran kişinin üç defadan fazla aksırmamasıyla anlaşılır. Eğer böyleyse aksıran kişi "Elhamdülillah" demelidir; böyle diyecek olursa artık bir daha göz ağrısı diye bir şey çekmeyeceği gibi, aksırdığını duyan Müslüman kişilerin kendisine "Yerhamükellah" (Tanrı sana merhamet etsin) diye mu-

1 Bu konuda benim *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları* adlı kitabıma bkz. Ayrıca bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.11, Diyanet işleri Başkanlığı Yayınları, s.393.

Levent Şahverdi Arşivi

kabele etmelerine vesile yaratmış olur. Böylece aksırık sayesinde Müslüman kişi, Tanrı'nın merhametine sığınıp bir kısım günahlarından kurtulmuş olacaktır. Fakat eğer aksırma, "sağlıklı olmayan aksırık" niteliğindeyse (örneğin hastalık ve rahatsızlık yüzünden aksırmaysa), bu takdirde "Yerhamükellah" sözcüğünün kullanılması şeriata aykırıdır. Aksırığın sağlıklı nitelikte olmadığının anlaşılması, aksırmanın sayısına bağlıdır. Eğer aksıran kişi üç defadan fazla aksırmışsa aksırığının "sağlıksız bir aksırık" olduğu anlaşılır ve böyle bir halde o kişiye "Yerhamükellah" ("Tanrı sana merhamet etsin") demek caiz değildir. Neden değildir, belli değil? (Kendi kendinize: "Oysa asıl böyle bir halde kişiye Tanrı'nın merhameti dilenmesi gerekmez miydi?" diye sormayınız.)

Müslüman kişinin günlük işlerinin en önemlisi, beş vakit namazdır. Muhammed'in söylemesine göre Tanrı ilk önceleri günde 50 vakit namaz emretmişken, Musa'nın tavsiyesi ve Muhammed'in aracılığıyla bu sayıyı beşe indirmiştir. Bu itibarla Müslüman kişi Muhammed'e minnettarlık duymalıdır; zira günde beş vakit namaz yerine 50 vakit namaz kılmak durumunda kalmış olsaydı, gününün 24 saatini namaz kılmakla geçirmek zorunda kalırdı; ne uykuya, ne yemek yemeye, ne çalışmaya, ne de eğlenmeye vakit bulabilirdi. Günde beş vakit namaz bile çok olup, iş ve meşgalesi nedeniyle birçok Müslüman kişi İslamın bu gereğini yerine getirememenin huzursuzluğu içerisindedir.

Namaz kılmanın birtakım kuralları vardır ki, dikkat ve itina gerektirir. Bunların başında, Müslüman kişinin kıble yönüne dönüp kendisiyle kıble arasına "sütre" koymasıyla ilgili zorunluluk vardır. "Sütre" denen şey, perde, örtü, harbe vs. gibi şeyler olabilir; çünkü sütresiz olarak namaz kılan kişinin önünden eşek, köpek, domuz ya da kadın geçecek olursa, namazı bozulmuş sayılacaktır. Namaz sırasında sessiz ve kokusuz şekilde yellenmenin namazı bozan bir yönü yoktur. Fakat namazdayken kıblesine karşı tükürmeyecektir, çünkü kendisiyle kıblesi arasında Tanrı durmaktadır. Mutlaka tükürmek zorunda kalırsa sol yanına, sağ ayağının altına ya da ceketinin içine tükürecektir.

Bu listeyi sınırsıza dek uzatmak mümkün, Fakat geliniz biz, kısaca fikir edinmek üzere, İslam şeriatının bazı buyruklarını konu edinerek "Müslümanlık sınavı" düzenleyelim ve insanlarımızın İslama bağlılıklarının derecesini öğrenelim.

***

Levent Şahverdi Arşivi

Soru: "İslam dini büyü ve sihre inanmaya ya da üfürükçülük gibi şeylere (ve üfürükçülüğün tükürüklü ya da tükürüksüz uygulamasına) izin verir mi?"

Olasıdır ki böyle bir soruya: "Hayır, İslam büyü ve üfürükçülük gibi ilkel şeylerle uğraşmaz, bunları batıl inançlar olarak reddeder" şeklinde bir yanıt vereceksinizdir. Ne var ki, böyle bir yanıt verdiğiniz takdirde Müslümanlık sınavından sıfır almış olacaksınızdır, çünkü Muhammed, gerek *Kur'an*'a koyduğu ayetlerle ve gerek kendi eylemleriyle üfürükçülüğün hem tükürüklü; hem de tükürüksüz uygulamalarına ve karşılığında ücret almaya izin vermiştir. Hemen ekleyelim ki, Muhammed, her ne kadar batıl inançlara karşıymış gibi görünmüş ve örneğin *Kur'an*'a:

> "Hak geldi, batılsa yıkılıp gitti. Kuşkusuz batıl yıkılıp giden türdendir" (İsrâ Suresi, ayet 81)

ya da:

> "Tanrı batılı yok eder ve hak olanı sözleriyle yerleştirir..." (Şûrâ Suresi, ayet 24; Sebe' Suresi, ayet 49; Enbiyâ Suresi, ayet 18; Kehf Suresi, ayet 56 vb.)

şeklinde ayetler koymuşsa da, her hususta olduğu gibi bu hususta da söylediklerinin tersi olan şeyleri yapmaktan geri kalmamıştır. Kâbe'deki "Kara Taş"ı (Hacer-i Esved) öpüp okşaması ve bu taşı ilah niteliğinde kılmasından ve Müslümanlar için tapınak yapmasından ya da Mina Dağı'nı sağ tarafına alarak "Cemre" mahallinde yedi çakıl taşı atmak suretiyle şeytanları kaçırtmaya çalışmasından tutunuz da hastalıkları tükürüklü ve tükürüksüz üfürük usulleriyle tedavi yolunu seçmesi ve başkalarına da bu şekilde yapma iznini vermesi, Muhammed'in batıla olan bağlılığının nice örneklerinden bazılarıdır. Konuyu *Kur'an'ın Eleştirisi-1* ve "Muhammed'in Batıla İnanmışlığı" başlığı altında ayrı bir yayın olarak ele almakla beraber burada, üfürükçülük konusunda getirdiklerine kısaca göz atacağız.

Her şeyden önce şunu belirtelim ki, Muhammed hastalık ve rahatsızlıkların "nefes", "büyü" ve "üfürük" usulleriyle giderilebileceğini söyler ve bu usullerin Tanrı tarafından kendisine özellikle Felak ve Nâs sureleri olarak bildirildiğini eklerdi. Felak Suresi'nde şu yazılı:

> "Ey Muhammed! De ki: 'Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden, düğümlere üfleyip büyü

Levent Şahverdi Arşivi

yapan üfürükçülerin şerrinden ve kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım.'"(Felak Suresi, ayet 1-5)

Nâs Suresi'nde de şu var:

"Ey Muhammed! De ki: 'İnsanların kalplerine vesvese sokan, (insan Allah'ı andığında) pusuya çekilen cin ve şeytanın şerrinden insanların Rabbine... sığınırım.'" (Nâs Suresi, ayet 1-6)

Kur'an'daki bu iki sure, "Muavvizeteyn sureleri" diye bilinir ki, "koruyucu" anlamına gelir ve genellikle şifa maksadıyla okunur. Böyle olmasının nedeni, Muhammed'in bu ayetleri bu doğrultuda olmak üzere kendisi için uygulamış olmasıdır. (Bazı kaynaklar buna "El-İhlâs" Suresi'ni da katarlar; bu sure Tanrı'nın tek ve doğmamış ve doğurmamış olduğunu anlatmaktadır). Ve yine İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, bu üç sure ile "nefes" edermiş; her gece yatarken ve özellikle rahatsızlık hissettiği zamanlar, bu yukarıdaki sureleri okur, okurken de ellerine üfler ve sonra elleriyle, başından ve yüzünden başlayarak bütün vücudunu sıvarmış (mesh edermiş) ve bunu üç kez arka arkaya tekrarlarmış. Kendisini ölüme götürecek hastalığa yakalandığı zaman, bu işi kendi başına yapamayınca, Ayşe'nin kendisine yardımcı olmasını ister olmuş. Daha başka bir deyimle Ayşe, Muhammed'in nefes ettiği bu Muavvize surelerini kendisine nefes eder ve sonra hastalıktan kurtulması için onun eline üfleyip, yine onun kendi eliyle vücudunu sıvarmış (mesh edermiş). Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, İslam kaynaklarına dayalı olarak insanlarımıza bellettiği şekliyle Ayşe'nin konuşması şöyle:

"... Resûlullah her zaman hastalandığında Muavvize surelerini okuyup kendi (elleri)ne üflemek (ve ondan ifâkat için/ hastalıktan kurtulmak için) eliyle vücudunu sıvamak itiyadında (alışkanlığında) idi. Sebeb-i vefatı olan hastalığa tutulunca Resûlullah'ın nefes ettiği Muavvize sureleriyle ben de kendisine nefes etmeye (ve hastalıktan kurtulması niyetiyle) eline üfleyip kendi eliyle vücudunu mesh etmeye başladım."[2]

Hastalık ya da rahatsızlık gibi hallerden kurtulmak için Muhammed'in bulduğu bu üfürükçülük uygulamasına vesile olan olaylar, şaşkınlığımızı biraz daha artıracak niteliktedir. Gerçekten de, İslam kaynaklarından bir kısmına göre, güya Cibril, bir gün Muham-

2 Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.11, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.10 vd., Hadis No. 1664; ayrıca bkz. benim *Kur'an'ın Eleştirisi-1* adlı kitabım.

Levent Şahverdi Arşivi

med'in yanına gelerek ona uyanık olmasını ve çünkü İfrit'in (ki cinlerin en tehlikelisi olarak bilinir) kendisine kötülük yapacağını haber verir ve yatağa girdiği zaman Tanrı'ya sığınması için yukarıda değindiğimiz sureleri okumasını söyler. Güya Muhammed, Cibril'in bu dediğini yapmak suretiyle tehlikeden kurtulmuş olur.

İslam kaynaklarından bazılarına göre, söz konusu surelerin inişine sebep olan olay, Yahudiler tarafından Muhammed'e büyü yapılmasıyla ilgilidir ki, kısaca şöyle özetlenebilir: Muhammed bir gün rahatsızlık hisseder; yemek yiyemez ve cinsî münasebette bulunamaz. Fakat az geçmeden "Cibril" ve "Mikail" adıyla bilinen iki melek gelip Muhammed'e rahatsızlığının nedenini bildirirler ve anlatırlar ki, Yahudiler, "Lebîd İbn-i A'sam" adındaki bir büyücüye para vermişler ve Muhammed'i büyülemesini istemişlerdir. Ve onların bu isteği üzerine büyücü, bir ipe on bir düğüm atmış, ayrıca da saç ve sakal tarantısı ile erkek hurmanın kurumuş çiçek kapçığını koyarak bir iple "Zervan" kuyusuna indirmiştir. Ve işte Muhammed'in yemek yiyemeyip, cinsî münasebette bulunamamasının nedeni, bu büyüdür. Cibril ve Mikail bunu anlattıktan sonra Tanrı'nın kendisine şifa gönderdiğini bildirip giderler. Bir rivayete göre Cibril, kuyudaki ipin çıkartılmasını istediği için Muhammed Ali'ye emir verir ve ipi kuyudan çıkartıp düğümlerini çözdürtür; böylece büyü ve sihir bozulmuş olur. Bir başka rivayete göre, yanına birkaç kişiyi alarak kuyunun bulunduğu yere gider ve kuyuyu kapattırır.[3]

Şunu da ekleyelim ki, Muhammed ara sıra başında ağrı hisseder ve bu ağrının kendisine yapılan sihir ve büyüden geldiğini söylerdi. Baş ağrısını gidermek için, bir yandan yukarıda değindiğimiz ayetleri okur ve özellikle:

> "... düğümlere nefes eden büyücülerin şerrinden... Rabbime sığınırım" (Felak Suresi, ayet 1-5)

ayetini tekrarlar, fakat diğer yandan da başından hacamat olurdu. Fakat bunu da yeterli bulmaz, bir de "Avce hurması" diye bilinen meyveden yerdi. "Avce hurması" denen şey (ki Türkçede karşılığı "balçık hurma" oluyor) Medine'de yetişen hurmaların en lezzetlisi olarak biliniyor; güya cennetten gelmedir. Muhammed'in söylemesine göre bu hurma ağacının meyvesi, insanları sihir ve büyüden kurtarmaya yeterlidir. Bunu anlatmak için şöyle demiştir:

---

3 Bu konuda bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.VIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.471, Hadis No. 1312 ve c.9, s.52, Hadis No. 1352; ayrıca bkz. benim *Kur'an'ın Eleştirisi-1* adlı kitabım.

Levent Şahverdi Arşivi

"Her kim sabahları aç karnına yedi tane Avce hurması yerse, o gün içinde o kimseye ne sem (zehir), ne sihir zarar vermez."[4]

Avce hurmasının insanları sihre karşı koruduğuna öylesine inanmıştı ki, bu hurmayı ağzında çiğnem yaptıktan sonra yeni doğan çocukların ağzına çalar ve bereket duasında bulunurdu. Böylece o çocuğa büyü ve sihir gibi şeylerin tesir etmeyeceğini düşünürdü. Bundan dolayıdır ki kadınlar, yeni doğan çocuklarını Muhammed'e getirirler ve o da çocuğu üfürür ve ağzında çiğnediği hurmayı çocuğun ağzına tükürürdü. Diyanet Yayınları'nda, Esma adındaki bir kadının şöyle konuştuğu yazılı:

"Ben... Abdullah'ı (Medine'de) doğurdum. Sonra (çocuğu Resûlullah'a) getirdim de kucağına koydum. Bunun üzerine Resûlullah bir hurma istedi. Onu çiğneyip çocuğun ağzına tükürdü. Bu suretle oğlumun midesine ilk giren şey Resûlullah'ın tükürüğü oldu. Sonra Resûlullah hurma çiğnemiyle çocuğun damağını uğdu. En sonra çocuğa dua buyurdu, bereket ve saadet temenni eyledi."[5]

Yine İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Muhammed çeşitli hastalık ve rahatsızlıkları okuyup üfürerek tedavi yollarına gider, "tükürüklü üfürük" ya da "tükürüksüz üfürük" usulleriyle iş görürdü. Tükürük kullanırken buna toprak karıştırdığı da olurdu. Toprak olarak Medine toprağını kullanırdı; çünkü Medine toprağının "şerefli" ve "bereketli" olduğunu söylerdi. Şöyle yapardı: Şahadet parmağına tükürür, sonra tükürüklü parmağını toprağa sokar ve parmağına bulaştırdığı toprakla hastayı sıvardı.[6]

Göz ağrısı gibi hastalıklar için, topraksız tükürüklü üfürük usullerine başvururdu. Örneğin Hayber Seferi'nde Ali'nin, göz ağrısına yakalandığını öğrenince hemen yanına getirtmiş ve gözlerine tükürmüştür. Kaynakların bildirmesine göre güya Ali'nin gözleri hemen iyileşmiştir.[7]

Buna karşılık kulak ağrılarını, yaraları (özellikle kılıç yaralarını), kırıkları ya da akrep, yılan, böcek sokmasından doğma zehir-

4 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.11, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.393, Hadis No. 1863.

5 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.10, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.116-117, Hadis No. 1558.

6 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.12, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.92.

7 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.8, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.34, Hadis No. 1236.

Levent Şahverdi Arşivi

lenmeleri, göz değmesini ve benzeri rahatsızlıkları, tükürüksüz üfürükle (nefesle) ve okuyarak tedavi usullerini getirmiştir. Örneğin Hayber Seferi'nde bacağından vurulan Seleme'yi (Ekva oğlu), üç kez üfleyip okumak suretiyle iyileştirdiği söylenir! Sarılık belirtisi görülen kimseleri de okuyup üfleyerek tedavi ettiğini söylerdi. Ayşe'nin bildirmesine göre Muhammed: "göz değmesine karşı tedavi için okuyup üflemeyi" emretmiştir.[8]

Üfürükle tedavi usullerini Muhammed, sadece kendisine hasretmiş değildir. Başkalarına da, bu şekilde hareket edebilmeleri, hatta bu sayede kazanç edinip geçimlerini sağlayabilmeleri için izin vermiştir. Üfürükçülükle uğraşanların kazancından kendisine pay aldığı olmuştur. İslam kaynaklarından alınma örneklerden biri şöyle: Salt oğlu Hârice'nin amcası olan İlâka adında biri Müslümanlığı kabul ettikten az sonra, Muhammed'in yanına gelerek, deli ve cinnet geçirmiş bir kişiyi, Fâtiha Suresi'ni okuyarak ve üfleyerek tedavi ettiğini ve karşılığında yüz deve aldığını söyler. Muhammed kendisine, deliyi tedavi ederken Fâtiha Suresi'nden başka bir şey okuyup okumadığını sorar. Ve ondan: "Hayır, Fâtiha Suresi'nden başka bir şey okumadım" yanıtını alınca, bu şekilde üfürükle tedavinin ve üfürük karşılığında yüz koyun kazanç edinmenin hak ve helal olduğunu, yeminler ederek bildirir; şöyle der:

> "Canım üstüne ant içerek söylerim ki sen... hak olan bir üfürükle tedavinin karşılığını alıp yiyorsun."[9]

Görülüyor ki, Muhammed *Kur'an*'dan ayetler okuyarak üfürükçülük yapmanın ve bu yoldan kazanç sağlamanın İslama uygun olduğunu söylemekte. Fakat bununla da kalmamış, bir de kendisi, bu şekilde kazanç sağlayanların kazancından pay almıştır. Bu konuda, yine Buharî ve Müslim kaynaklarından alınma şu örneğe göz atalım: Muhammed'in yakın arkadaşlarından Ebû Said Hudri, başında bulunduğu çetesiyle birlikte ganimet edinmek üzere yola çıkar. İlk konakladıkları yerde bir kabileye rastlarlar ki, telaş ve üzüntü içerisinde bulunmaktadırlar. Çünkü kabilenin başkanını akrep sokmuştur ve hiç kimse ne yapılması gerektiğini bilememektedir. Durumu gören Ebû Said, kabile başkanını tedavi edebileceğini,

---

8 Bu konuda Buhârî ya da Müslim gibi temel kaynaklar için bkz. Turan Dursun, *Din Bu-2/ Hz. Muhammed*, Kaynak Yayınları, 6. basım, İstanbul, 2013, s.125 vd.

9 Ebû Davud ve Ahmed İbn Hanbel gibi temel kaynaklardan alınma bu örnek için bkz. Turan Dursun, *Din Bu-2/ Hz. Muhammed*, Kaynak Yayınları, 6. basım, İstanbul, 2013, s.128.

Levent Şahverdi Arşivi

fakat bunu ücret karşılığında yapacağını söyler. Pazarlığa girişirler ve bir koyun sürüsü bedel üzerinde anlaşırlar. Bunun üzerine Ebû Said, kabile başkanını karşısına alır ve *Kur'an*'dan Fâtiha Suresi'ni okuyup üfürmeye başlar. Güya kabile başkanı iyileşmiş olur. Bu işin karşılığı olarak Ebû Said, antlaşma gereğince bir koca koyun sürüsünü alıp arkadaşlarıyla birlikte yola koyulur. Fakat çete mensupları, koyun sürüsünün bir an önce aralarında paylaştırılmasını isterler. Ne var ki, paylaşım konusunda aralarında sorun çıkar. Anlaşmazlığa çözüm bulmak üzere Muhammed'e başvurulur. Olan bitenleri dinledikten sonra Muhammed, akrep sokması yüzünden hastalanan kabile başkanının üfürük usulleriyle tedavi edilmesini çok yerinde bulur ve bu tedavi karşılığında ücret olarak alınmış olan koyunların bölüştürülmesine karar verir, fakat kendisine de bir pay ayrılmasını ister ve şöyle der:

> "(Bu tedavi ve ücret işinde) çok iyi etmişsiniz, koyunları şimdi paylaştırın ve benim payımı da ayırın..."[10]

Yukarıya aldığımız birkaç örnekten anlaşılacağı gibi Muhammed, üfürükçülüğün çeşitli uygulamalarına kendinden örnekler vermekten başka, ücret karşılığında üfürükçülük yapılmasına da izin vermiştir; yeter ki üfürükçülük *Kur'an*'dan ayetler (özellikle Fâtiha Suresi) okunarak yapılmış olsun. Daha başka bir deyimle, eğer hastalığı tedavi için, *Kur'an*'dan okuyup üfleme usulü uygulanacak olursa, bu caizdir; bunun karşılığında ücret alınabilir. Yok, eğer üfürükçülük *Kur'an*'dan başka bir şey okunarak yapılırsa geçersizdir ve böyle bir tedavi, batıl bir tedavi sayılır. Şunu da ekleyelim ki, Muhammed üfürüklü tedavi usullerini "ağılı hayvanın zehrinden nefes edilerek" yapılmasına da izin vermiştir. Nitekim Muhammed'in karılarından Ayşe şöyle demiştir:

> "Nebî... her ağılı hayvanın zehrinden nefes edilerek şifa dileğine müsaade buyurdu."[11]

***

10 Buhari'nin *e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb* ve Müslim'in *e's-Sahih, Kiyabu's-Selâm*'da bulunan bu hadisler ve yukarıdaki alıntı için bkz. Turan Dursun, *Din Bu-2/ Hz. Muhammed*, Kaynak Yayınları, 6. basım, İstanbul, 2013, s.126.

11 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.12, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.87, Hadis No. 1929 ve s.91 Hadis No. 1934.

Levent Şahverdi Arşivi

Soru: "Oruçlu bir kimsenin, ölü insan vücudu, hayvan ya da uyumakta olan bir kadınla (onu uyandırmadan) cinsî münasebette bulunması konusunda İslam ne gibi buyruklar getirmiştir?"

Eğer bu soruyu yadırgar ve: "Bu nasıl iştir? Hiç böyle bir din hükmü olabilir mi? İslamda böyle bir şey yoktur" şeklinde yanıt verecek olursanız, Müslümanlık sınavından sıfır alır, kâfirler arasında yerinizi bulursunuz! Yok, eğer: "Evet bunları Muhammed'in buyrukları olarak benimsiyorum, çünkü başta Diyanet işleri Başkanlığı'nın yayınları olmak üzere tüm İslam kaynaklarında bunun böyle olduğu bildirilmekte" derseniz, siz tam bir Müslüman sayılırsınız. Çünkü gerçekten de Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve din adamlarımızın, Muhammed'in buyrukları olarak insanlarımıza bellettiği din verilerine göre oruçlu kişi, hayvanla ya da ölü insan vücuduyla cinsel ilişkide bulunacak olursa, orucu bozulmuş sayılır; bu gibi hallerde kişinin "kaza orucu" tutması gerekmektedir.[12]

Yorumculardan bir kısmına göre, ölü insan vücuduyla ya da hayvanla yapılan cinsî münasebet "zina" niteliğindedir ve bu nedenle kişiye zina için öngörülen ceza uygulanmalıdır. Fakat bir kısım yorumculara göre bu iş zina sayılmayıp çirkin bir eylemdir, bu nedenle bu eylemde bulunan kişiye zina cezası değil "ta'zir" (azarlama) cezası uygulanması gerekir. Diyanet'te görev almış din adamlarımızdan bazılarının açıklamalarına göre İslam şeriatı, oruçlu kişinin hayvanla cinsî münasebette bulunması halinde ölüm cezasına çarptırılmasını uygun bulmuştur; ayrıca cinsî münasebette bulunulan hayvan, o kişinin malıysa, hayvan da öldürülmelidir; başkasının malıysa hayvanın öldürülmesi gerekmez; çünkü "Hayvanı öldürmenin amacı, bu suçun çağırışım yapılmasını ve faili hakkında ileri geri konuşulmasını engellemektir."[13]

Uyumakta olan bir kadınla cinsî münasebette bulunan oruçlu kişinin durumuna gelince: Uyuyan bir kadınla cinsî münasebette bulunmak ve bulunurken onu uyandırmamak, büyük bir ustalık ve uzmanlık işidir. Bunu becerebilen kişiyi kutlamak gerekir. Bundan dolayıdır ki Muhammed, oruçluyken bu işi gören Müslüman kişiyi sadece "kaza orucu" tutmakla sorumlu kılmıştır. Oysa oruçluyken az tuz yemek suretiyle orucu bozulan Müslüman kişilere "hem kaza ve hem de kefaret orucu" tutmak gibi ağır zorunluluklar yüklemiştir.[14]

---

12 Bu tür hadisler için bkz. *Diyanet Dergisi*, c.11, Diyanet Yayınları, sayı 6, s.340.

13 *Hukuk-u İslamiyye ve Istılâhât-ı Fıkhiyye Kamusu* ile İbn Mâce'nin *Ter. ve Şerhi*'nden alınma bu hususlar için bkz. Ali Rıza Demircan, *İslama Göre Cinsel Hayat*, c.2, Eymen Yayınları, İstanbul 1986, s.168 vd. Ayrıca benim *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları* adlı kitabıma bkz.

14 Bu hususlar için bkz. *Diyanet Dergisi*, c.XI, sayı 6, Diyanet Yayınları, s.339-340.

Levent Şahverdi Arşivi

Ve işte bütün bunlara inanıyorsanız, iyi bir Müslüman olarak "Müslümanlık sınavı"ndan en yüksek notu almaya hak kazanmışsınız demektir. Aksi takdirde "kâfir" sayılmanız gerekiyor!

Size deseler: "Yemek yediğin çanağın ya da su içtiğin bardağın içine sinek düştüğü zaman sineğin her tarafını batır, sonra çıkar at ve yemeğine ya da içmene devam et. Çünkü sineğin iki kanadının birinde hastalık, diğerinde de şifa vardır. Sinek idrak ve ilahi ilham sahibi olduğu için, önce zehirli olan kanadını sokar, deva olan kanadını dışarıda bırakır. Eğer sineğin, dışarıda kalan "şifa" kanadını yemeğin (ya da içeceğin) içine batıracak olursan, şifa hastalığı gidermiş olur." Bunu söyleyene karşı ne yanıt verirdiniz?

Görüldüğü gibi, yukarıdaki anlatıma göre sinek, "idrak ve ilahi ilham sahibi" olduğu için insanların sağlığını düşünerek önce zehirli ve hastalıklı kanadını yemeğin (ya da içecek şeyin) içine daldırıyor. Şifa kanadını dışarıda bırakıyor ki, kişi onu da yemeğin içine batırsın da hasta olmasın!

Eğer bu şekilde konuşanlara karşı siz: "Aklınızı mı kaçırdınız? Deli misiniz? Bir sineğin iki kanadında nasıl olur da hem hastalık ve hem de şifa olan iki zıt hassasiyet bir arada toplanabilir? Ve sonra hakir bir sinek, nasıl olur da yiyecek ya da içecek içine önce zehirli kanadını sokmayı ve deva olan kanadını geri bırakmayı bilebilir?" diye konuşacak olursanız, Müslümanlık sınavından sıfır alır ve "kara cahil" olmakla damgalanırsınız. Şu nedenle ki, bu şekilde konuşan kişi Muhammed'i inkâr etmiş sayılır, çünkü Diyanet'in açıklamalarına göre Muhammed aynen şöyle demiştir:

> "Sizden birinizin içeceği (ve yiyeceği) içine sinek düştüğü zaman, o kişi o(nun her tarafını) batırsın, sonra çıkarsın (atsın). Çünkü sineğin iki kanadının birisinde hastalık, öbüründe de şifa vardır..."

Hemen ekleyelim ki, Muhammed'in bu sözleri, Buharî'nin Ebû Hüreyre'den rivayeti olarak ve ayrıca da Hattabî gibi ünlü yorumcuların açıklamalarıyla birlikte insanlarımıza Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından belletilmektedir. Buna inanmayanları Diyanet "cahil" olarak damgalamaktadır![15]

***

15 Bunun böyle olduğunu anlamak için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.70 vd., Hadis No. 1365.

Levent Şahverdi Arşivi

Soru: "Balıkların insanları baştan çıkarmak üzere birtakım oyunlara başvurduğunu belleten dinsel kurallara inanır mısınız?"

Biraz önce gördüğümüz gibi, İslamcıların sinek konusunda Muhammed'den gelme olduğunu söyledikleri buyruk, Diyanet'in açıklamasına göre sineklerin "idrak ve ilahi ilham sahibi" olduklarını ortaya koymakta. Şimdi bunu öğrendikten sonra kendi kendinize: "Sinek idrak ve ilham sahibi olur da balık olmaz mı?" diye soracak olursanız, işte size *Kur'an*'ın Bakara ve A'râf surelerinden alınma bir örnek:

Vaktiyle "Davud Peygamber!" zamanında, Kızıldeniz kıyılarındaki kasabalardan birinde, balıkçılıkla uğraşan bir Yahudi kabilesi varmış. Bu kabile geçimini bununla sağlarmış. Ne var ki, balıklar her Cumartesi günü akın akın bu kıyılara gelip ertesi güne kadar beklerler ve ertesi gün, yani pazar günü hep birlikte kalkar giderlermiş. Ve haftanın diğer günlerinde bu kıyılara hiç gelmezlermiş. Bu şekilde yapmalarının sebebi Yahudilere oyun oynamak, onları baştan çıkarmakmış. Çünkü "idrak" sahibi bu kurnaz balıklar, bilirlermiş ki, Tanrı Cumartesi günleri avlanmayı Yahudilere yasaklamıştır. Balıklar bunu bildikleri için yukarıdaki şekilde Yahudilere oyun oynarlarmış. Ne var ki, böyle bir yasağa boyun eğmek, Yahudiler için aç kalmak demek olurdu. Çünkü Cumartesi yasağına uyacak olurlarsa, balıklar diğer günler kıyıya gelmedikleri için, aç ve sefil kalacaklardı. Bu nedenle, Tanrı'nın yasağına uymayıp Cumartesi günleri avlanmaya başlarlar. Bunu duyan Davud "Peygamber" Yahudilere beddua eder. Onun bedduasını işiten Tanrı gazaba gelir ve bu kasabadaki Yahudilerin tümünü maymuna dönüştürür!

Şimdi yukarıdaki masalla ilgili olarak size sorsalar: "inanıyor musun bunlara?" Ne dersiniz? Eğer akılcı eğitimle yetiştirilmiş bir kimseyseniz vereceğiniz yanıt elbette ki şu türden olacaktır: "Hayır! Böyle şeylere inanmam; velev ki bunlar mucize niteliğinde şeyler sayılsa bile. Çünkü gerçek aydın bir kişinin mucizelere inanması olası değildir; meğerki çılgın olsun." Fakat bunu söylediğiniz an *Kur'an*'ı inkâr etmiş ve dolayısıyla kâfir durumuna düşmüş olursunuz. Çünkü bu masal, *Kur'an*'ın Bakara ve A'râf surelerinde yer almış olup, Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı sözleri olarak şöyle ifade edilmiştir:

> "(Ey Muhammed!) Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar Cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü Cumartesi tatili yaptık-

Levent Şahverdi Arşivi

ları gün, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi; Cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları sınamaktaydık..." (A'râf Suresi, ayet 163)

Burada geçen "onları" sözcüğü, yukarıda söz konusu edilen Yahudi kabilesidir. Güya Tanrı, bu kabilenin Cumartesi yasağına uyup uymadıklarını denemek için onları böyle bir sınava sokmuş ve görmüştür ki, onlar kendilerine yasak edilen şeylerden vazgeçmeyecek kadar kibirlidirler! Ve işte bu nedenle Tanrı onları maymun haline sokmuştur. Bunun böyle olduğu *Kur'an*'da şöyle belirtilmekte:

"Kibirlenip de kendilerine yasak edilen şeylerden vazgeçmeyince onlara: 'aşağılık maymunlar olun' dedik..." (A'râf Suresi, ayet 166; Bakara Suresi, ayet 65)

Hemen ekleyelim ki, Muhammed bu masalı, "Tanrı ve Peygamber buyruklarına uymayanların kötü bir akıbete uğrayacaklarını" anlatmak ve dolayısıyla Arapları kendisine baş eğdirtmek maksadıyla kullanmıştır. Düşünmemiştir ki, bu tür masallarla eğitilen insanlar, akıl rehberliğinden yoksun kalıp fikirsel gelişme olasılığını yitirirler.

***

Soru: "Farelerin deve sütü içmeyip ancak koyun sütü içtiğine ve çünkü vaktiyle deve sütü içmeyen Yahudi kavimlerinden birinin, Tanrı tarafından fare cinsine dönüştürüldüğüne dair İslami inanca katılır mısınız?"

Böyle bir soru karşısında, muhtemelen şöyle diyeceksinizdir: "Hayır katılamam! İslamda böyle şeylerin olduğuna da inanmam. Çünkü insanları bu tür inançlarla yetiştirmek, onları beyinsiz kılmak demektir." Ne var ki, bunu dediğiniz takdirde Muhammed'in söylediklerini inkâr etmiş ve Müslümanlık sınavında başarısız kalmış olursunuz. Şu nedenle ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı yasaklarına uymayan günahkâr kavimler, Tanrı tarafından "maymun" ya da "fare" gibi hayvan şekline dönüştürülmüşlerdir. Ve işte Tanrı, vaktiyle "Benî İsrail"e (Yahudilere) devenin eti ile sütünü haram kılmıştı. Bu yüzden Benî İsrail kesinlikle deve sütü içmezdi. Böyle olduğu halde, Benî İsrail'den bir kavim, bu yasağa aldırış etmediği için Tanrı tarafından fare şekline sokulmuştur. Başta Diya-

Levent Şahverdi Arşivi

net İşleri Başkanlığı Yayınları olmak üzere temel İslam kaynaklarına göre Muhammed'in konuşması aynen şöyle:

"Benî İsrail'den bir kavim (mesh olup) beşer tarihinden silindi, yok oldu. Bilinmez ki, o kavim ne (fenalık) işlemiştir. Ben zannetmem ki, o ümmet fareden başka bir şeye mesh ve tahvil edilmiş olsun. Çünkü fare (içsin) diye (bir yere) deve sütü konulursa, onu içmez de koyun sütü konulursa onu içer."[16]

***

Soru: "Ev farelerinin, yangın çıkarmak bakımından pek usta olduklarına ve onları bunu yapmaya şeytanların zorladıklarına ve bu nedenle mutlaka öldürülmeleri gerektiğine dair İslami buyruklara uyar mısınız?"

Vereceğiniz yanıt, muhtemelen yine şöyle olacaktır: "Hayır! Bu gibi hurafelere inanmam. Fare pis ve zararlı bir hayvandır ve belki bu nedenle öldürülmesi gerekir ama yangın çıkarmak bakımından şeytan tarafından baştan çıkarıldığını düşünmek, hurafeye inanmak olur!"

Böyle konuştuğunuz takdirde Muhammed'in sözleriyle alay etmiş olursunuz ki, cezası en azından cehennemlik olmaktır; kuşkusuz bu arada Müslümanlık sınavından da kötü not alacaksınızdır. Çünkü Muhammed'in söylemesine göre şeytan, "füveysika" (fasıkcağız) denen ev faresini yangın çıkarmaya sürükler. Gerçekten de Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınlarında ve diğer İslam kaynaklarında anlatılanlar şöyle:

Muhammed, bir gün uykudan uyandığında görür ki, seccadesinin el kadar bir kısmı yanmıştır. Bir de bakar ki, küçücük bir ev faresi, orada bulunan kandilin fitilini yakalamış evi ateşe vermek üzeredir. Hemen kalkar ve fareyi öldürür. Ve sonra halka şöyle der:

"Siz uyumak istediğinizde kandilinizi söndürünüz. Çünkü şeytan bunun gibi hayvanları yangın cinayetine sevk eder."[17]

Şimdi diyeceksinizdir ki, Muhammed bunu uykuya yatılacağı zaman, kandilin söndürülmesi ve böylece yangınların önlenmesi

16 Muhammed'in bu sözleri Diyanet Yayınları'ndan alınmadır. Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.68, Hadis No. 1364; ayrıca benim *Şeriat'tan Kıssalar I* adlı kitabıma bkz.

17 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.70.

Levent Şahverdi Arşivi

için yapmıştır. Evet, ama insanları, akılcı usullerle eğitmek varken şeytanlar ya da fareler ilmiyle yetiştirecek olursanız, onları beyni işlemez yaratıklar haline sokmuş olmaz mısınız?

***

Soru: "Horozların melek gördükleri zaman öttüklerine ve öttükleri zaman Müslümanlar için Tanrı'nın "kereminden" dilekte bulunmak gerektiğine dair bir hükmü Tanrı ve "Peygamber" buyruğu olarak kabul ediyor musunuz?"

Yine bunun gibi: "Eşeklerin şeytan gördükleri zaman anırdıklarını ve anırdıkları zaman 'Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm' deyip Tanrı'ya sığınmanın Müslüman kişi bakımından zorunluluk olduğuna inanıyor musunuz?"

Eğer bu sorulara: "Hayır, olmaz böyle şey! Bunlar Tanrı'dan ya da Peygamber'den gelmiş olamaz. Bu gibi sözleri Tanrı'ya ve Muhammed'e yamamak, Tanrıyı ve elçisini alaya almak olur" şeklinde bir yanıt verecek olursanız Müslümanlık iddianız tehlikeye girmiş olur. Ve hele bir de bu söylediklerinizi açıklamak üzere, kendi kendinize: "Bunlar akıldışı şeyler! Neden horoz melek gördüğünde ötsün de eşek şeytan gördüğünde anırsın? Eşek melek görmez mi? Gördüğünde ne yapar? Ya da horoz şeytan görmez mi? Gördüğünde ne yapar? Nedir Tanrı'nın ya da Muhammed'in eşeklere karşı husumeti ki, zavallı hayvanı şeytandan başka bir şey görmez diye tanımlarlar ve onun anırdığını görenleri Tanrı'ya sığınmaya çağırırlar?" şeklinde akılcı bir yanıta yönelecek olursanız, haliniz fena. Çünkü böyle bir şey söylediğiniz zaman İslam şeriatını inkâr etmiş sayılır ve kâfirlerden olarak cehennemi boylarsınız.

Yok, eğer bu yukarıdaki sorulara "Evet bunların Tanrı ve Peygamber sözleri olduğunu kabul ederim!" diye yanıt verecek olursanız, Müslümanlık sınavını başarıyla atlatmış ve "imanı tam" bir Müslüman olarak övünmeye hak kazanmış olursunuz. Şu bakımdan ki, Muhammed horozları Müslümanları namaza uyandıran yaratıklar olarak övgüye layık bulur, onlara sövülmemesini isterdi; örneğin şöyle derdi:

"Horoza sövmeyin. Çünkü o namaza uyandırır."[18]

---

18 Ebû Davud'un *Kitab'ul-Edeb*'inde yer alan bu hadis için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.3, s.328.

Yine bunun gibi Muhammed, horozların melek gördükleri zaman öttüklerine ve eşeklerin şeytan gördükleri zaman anırdıklarına da inanmıştı; şöyle derdi:

"Horozların öttüğünü işittiğinizde (dileklerinizi) Allah'ın fazl-ü kereminden isteyiniz. Zira horozlar melek görmüşler (de öyle ötmüşler)dir. Merkebin anırmasını işittiğinizde de şeytan(ın şerrin)den Allah'a sığınınız (ve Eûzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm, deyiniz). Çünkü merkep şeytan görmüş de (öyle anırmış)tır."[19]

Diyanet'in belletmesine göre Muhammed bu sözleri söyledikten sonra şöyle eklemiştir:

"Merkep, şeytan görmedikçe anırmaz. Merkep anırınca siz Allah u Teâlâ'yı zikredin, bana da salavat getiriniz."[20]

Dikkat edileceği gibi merkep anırması, kişiye Tanrı'nın adını anıp Muhammed'e salavat getirmek (dua etmek) gibi bir zorunluluk yüklemekte. Böyle bir zorunluluğun kutsal duygularla nasıl bağdaşabileceğini düşünmek kuşkusuz ki kolay değil.[21]

Bu yukarıdaki veriler, Diyanet Yayınları'yla insanlarımıza belletilmekte. Ne var ki, horozların melek gördükleri zaman öttüklerini ya da merkeplerin şeytan gördükleri zaman anırdıklarını söyleyen bu aynı Diyanet, halk arasındaki "Kara karga kimin evinde öterse o haneden cenaze çıkar" şeklindeki inançları hurafeden sayar. Daha başka bir deyimle, herhangi bir kimsenin evinde kara karganın ötmesiyle cenaze çıkacağına dair olan inancı hurafe olarak kabul ettiği halde, merkebin şeytan gördüğü için anırması üzerine Tanrı'ya sığınmak gerektiğine dair hükmü hurafeden saymaz! Ya da, karganın ötmesinin cenazeyle ilişkisini hurafe diye tanımlar, ama horozun ötmesini meleklerden ve merkebin anırmasını şeytandan bilip aynı nitelikteki bir hurafeyi, başka şekiller altında halkımıza sokuşturmaktan geri kalmaz. Ve işte insanlarımızın dinsel eğitimi, bu zihniyetteki bir Diyanet'e ve onun emrindeki din adamlarına terk edilmiş bulunmakta!

***

19 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.66-67, 1363 sayılı hüküm.

20 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IX, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.68.

21 Bu konuda benim, *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları*, (Kaynak Yayınları, İstanbul 1996, s.220) adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

Soru: "Rüzgâr estiği zaman ona sövmemek gerektiğine dair olan şeriat buyruğuna inanır mısınız?"

Bu soruya: "Hayır, inanmam böyle saçma şeylere!" diyecek olursanız Muhammed'in sözlerini inkâr etmiş olacağınız için, kuşkusuz ki, Müslümanlık sınavından yine kocaman bir sıfır alacaksınızdır. Çünkü Muhammed, horozlara sövülmesini yasakladığı gibi, rüzgâra sövülmesini de yasaklamıştır. Sebep olarak da rüzgârın "Allah'ın rahmeti" demek olduğunu bildirmiştir. Güya Tanrı, rüzgâr göndermek suretiyle Müslüman kullarına rahmet ya da azap hazırlar. Rüzgâr estiği zaman Müslümanlar, Tanrı'dan yalvarıp bu rüzgârı "hayırlı" kılmasını dilemelidirler. Muhammed'in söylemesi aynen şöyle:

> "Rüzgâr Allah'ın rahmetindendir. O ya rahmet veya azap getirir. Onu gördüğünüzde sövmeyiniz. Allah'tan hayrını isteyin, şerrinden de Allah'a sığının."[22]

***

Size deseler: "Öküz, kendi sırtına binilmesinden hoşlanmadığını ve çünkü gururlu bir hayvan olduğunu söyler. Çünkü o, sadece tarla sürmek için yaratılmış bir hayvan olduğunu kabul eder ve bunu kendi ağzıyla Yahudilere bildirmiştir, Muhammed de öküzün bu şekilde konuştuğuna inandığını söylemiştir."

Bunu söyleyene karşı ne dersiniz? Eğer: "Sen benimle alay mı ediyorsun? Ne öküz böyle konuşur ve ne de Muhammed böyle bir şey söyleyebilir" şeklinde konuşacak olursanız, Muhammed'i yalanlamış ve dolayısıyla Müslümanlık sınavından sıfır almış olursunuz. Çünkü başta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınları olmak üzere, en sağlam İslam kaynaklarına göre Muhammed, öküzlerin binek hayvanı olmayıp, tarla sürmek için yaratıldıklarını ve şu hale göre onları merkep gibi kullanmanın isabetsiz olduğunu ve daha doğrusu çiftçilerin öküz kullanmak suretiyle tarlalarını sürebilmelerinin caiz olduğunu bildirmek üzere halka şu hikâyeyi anlatır:

> "(Benî İsrâil zamanında) bir kimse öküz üzerine binmişti. Bu sırada hayvan o kimseye yüzünü çevirip bakarak: 'Ben bunun için yaratılmadım? Ben tarla sürmek için halk olundum' demiştir."

---

22 Bu ve buna benzer hadisler için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.3, s.326 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

Anlaşılan o ki öküz, merkep gibi sırtına binilmesinden hoşlanmayan, bunu gururuna yediremeyen bir hayvandır; çünkü Tanrı onu sırtına binilmesi için değil, tarlaya sürülmesi için yaratmıştır.

Yukarıdaki hikâyeyi anlattıktan sonra Muhammed, öküzün bu şekilde konuştuğuna kendisinin de inandığını kanıtlamak üzere şunu ekler:

"Ben, hayvanın böyle söylediğine inandım."

Fakat bunu yeterli bulmaz; halkı bu söylediklerine biraz daha inandırabilmek için "Ebû Bekir" ile Ömer b. Hattab'ı kendisine destekçi olarak gösterir ve öküzün bu şekilde konuştuğuna onların da tanık olup inandıklarını belirtir.[23]

Dikkat edileceği gibi bütün sorun, öküzün binek hayvanı olarak değil, çiftçilikte tarla hayvanı olarak kullanılmasıyla ilgilidir. Bunu anlatmak için Muhammed'in yaptığı şey, öküzü konuşuyormuş gibi gösterip mucizevî bir olayı dile getirmek oluyor. Getirirken de kişileri, mucizeden başka bir usulle (örneğin akılcılık yoluyla) eğitilemezmiş gibi bir duruma sokmuş oluyor. Oysa: "Tarlalarınızı öküz kullanmak suretiyle sürebilirsiniz" şeklinde bir şeyler söylemiş olsa mesele kalmayacaktır.

***

Soru: "Kurt denen vahşi hayvanın, insanlarla konuştuğuna ve gelecekten haber verdiğine dair din verilerine inanır mısınız?"

Bunu söyleyene karşı tutumunuz, muhtemelen yine aynı olacak ve yine Müslümanlık sınavından başarısız çıkmış olacaksınızdır. Şu nedenle ki, Muhammed'in, "gururlu öküz"le ilgili olarak yukarıda belirttiğimiz sözlerinin devamı kurt denen vahşi hayvanı, hani sanki ileri görüşlüymüş gibi gösterir niteliktedir! Buhari'nin Ebû Hüreyre'den rivayetine göre Muhammed, bir gün halka şöyle der:

"...Bir kere de bir koyunu bir kurt kapmıştı. Çoban kurdu peşi sıra takip etti (ve koyunu bıraktırdı); bunun üzerine kurt, çobana hitap ederek: 'Elbette yırtıcı hayvan(ların sürüye saldırdığı bir gün gelir. O fitne) gününde koyunun benden başka çobanı bulunmayacaktır. (Bakalım o gün) koyunu benden kim kurtarır?' dedi."

23 *Sahîh-i...*, c.VII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.143, Hadis No. 1049. (Aynı rivayet Müslim'in *Fazail*'inde ve Tirmizi'nin *Menâkıb*'ında bulunmakta.)

Levent Şahverdi Arşivi

Bunu anlattıktan sonra yine halkı inandırmak umuduyla ekler:

"Ben, kurdun böyle söylediğine de inandım; Ebû Bekir'le Ömer de inandı."[24]

Muhammed'in açıklamasına göre kurt, Medine şehrinin bir gün gelip orada oturanlar tarafından terk edileceğini, vahşi hayvanların, kurtların ve kuşların istilasına uğrayacağını haber vermiş, böylece ileri görüşlülüğünü ortaya koymuştur. "Neden dolayı Muhammed, Medine'nin böyle bir hale düşeceğini anlatmak için kurt hikâyesine başvurmuştur?" diye sorulacak olursa, verilecek yanıtın muhtemelen şu olması gerekir:

Kurtubî ve İbnü'l Arabî ve Kâdi Iyâz gibi kaynakların bildirmesine göre Muhammed, bir gün gelip Medine içinde birtakım fitnelerin ve musibetlerin olacağını, Bedevî Arapların gelip şehre yayılacaklarını ve orada öteden beri oturanları yerlerinden edeceklerini haber vermiştir.[25]

Pek muhtemelen bu söylediklerini pekiştirmek içindir ki, yukarıdaki kurt hikâyesini anlatma ihtiyacını duymuş olmalıdır. Hikâyeyi anlatmakla, Medine'nin önemini vurgulamak istemiştir. Ne var ki, bütün bu felaketlerin Medine'nin başına ne zaman geleceği hakkında bilgi vermemiştir. Bundan dolayıdır ki, İslam yazarlarından bazıları bu olayın Emevîler ve Abbâsîler döneminde oluştuğunu söylemişlerdir. Bazıları da kıyamet saatinin yaklaştığı bir zamanda oluşacağını öne sürmüşlerdir.[26]

***

Soru: "Aptesinizi yaptıktan sonra altınızı (pisliğinizi) temizlerken tek sayıda taş ya da tek sayıda kerpiç kullanmak gerektiğine ve bu sayıların bir, üç, beş, yedi vs. gibi tek olmasının önemli olduğuna ve bunun gibi her "hayırlı" işin tek sayılara göre yapılmasının Tanrı ve Peygamber emri olduğuna inanıyor musunuz? Buna inanmanın, Tanrı'nın tek olduğu inancıyla bağlantılı bulunduğunu kabul ediyor musunuz?"

---

24 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.144, Hadis No. 1049.

25 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VI, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.234-236, Hadis No. 885.

26 Kurtubî'nin ve İbnü'l Arabi'nin ve Nevevî'nin görüşleri için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VI, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Hadis No. 885, s.234-236 ve c.VII, s.143-147, Hadis No. 1049.

Levent Şahverdi Arşivi

Eğer bu soruya: "Hayır olmaz böyle şey; Tanrı'nın tekliğini kanıtlamak için insan pisliğinin tek sayıdaki taş ya da kerpiçle temizlenmesini öngören bir buyruk Tanrı ve Peygamber buyruğu olamaz!" derseniz Müslümanlığınız şüphe götürüyor demektir. Sınavdan sıfır almanız için bu şüphe yeterlidir.

Yok, eğer yukarıdaki sorulara "Evet bunlara inanıyorum" der ve aptesinizi yaptıktan sonra tek sayıdaki taşla altınızı temizlemeyi âdet edindiğinizi bildirirseniz ya da su içerken tek sayıda yudumlayarak içerseniz, hurma ve zerdali gibi meyveleri yerken bunların sayısını tek tutarsanız ya da genellikle her işinizi tek sayı esasına göre yaparsanız iyi bir Müslüman olmakla övünebilirsiniz. Çünkü bu şekilde davranmakla, Tanrı'nın ve Muhammed'in buyruklarına uymuş olmaktasınızdır. Muhammed'in bu konudaki buyruklarından birkaç örnek şöyle:

"... Her kim istinca için taş istimal ederse, adedini tek yapsın (Hiç olmazsa üç taş kullansın)...[27]

"Abdu'llâh b. Mes'ûd... şöyle demiştir: Nebiyy-i Mükerrem... (bir kere) kazâ-yı hacete gitti: 'Üç taş getir' diye bana emretti..."[28]

"... Allah tektir, tek olan şeyi sever..."[29]

"(Kişi) Hurma, zerdali gibi sayılabilen şeyler yediği zaman tek yemelidir; yedi, on bir veya yirmi bir gibi. Böylece bütün işleri Allahu Teâlâ ile ilgili olmalıdır. Çünkü O tektir, çift değildir..."[30]

***

Ne ilginçtir ki, Diyanet İşleri Başkanlığı "Tuvalet taşına ters oturarak büyük aptes yapmak nazarı keser" şeklindeki halk inançlarının hurafe olduğunu söylemekte. Ne var ki bu aynı Diyanet, yu-

27 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.I, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.148, Hadis No. 130.

28 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.I, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.142, Hadis No. 124.

29 Bkz. Ebû Davud ve Tirmizî, *Kitab'ul-Edeb*, *Kitab'us-Salât*, 1416; Tirmizî, *Kitab'us-Salât*, 453; İmam Nevevî, *Riyâz'üs Sâlihîn Tercümesi*, c.2, Merve Yayınları, İstanbul 1992, s.396, Hadis No. 1132.

30 Gazalî, *Kimyâyı Saâdet*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1979, s.162.

Levent Şahverdi Arşivi

karıda kısaca değindiğimiz gibi, halkımıza, aptes yaptıktan sonra temizlenmek için tek sayıda taş (örneğin üç taş) kullanmak gerektiğini, çift sayıda taş kullanmanın dine aykırı düştüğünü belletmekle meşguldür. Anlaşılan o ki Diyanet, Tanrı'nın tek oluşu fikrinden hareketle her işin tek sayı esasına göre yapılmasını uygun bulduğu içindir ki, böyle bir şeriat hükmüne önem vermektedir. Fakat tuvalet taşına ters oturmak gibi bir eylemle, tuvaletteyken tek sayıda taş kullanmak eylemi arasında pek fark bulunmadığına (hatta bu ikinci halde Tanrı fikrini zedelemek söz konusu olduğuna) göre Diyanet, savaşır göründüğü bir hurafeyi bir başka şekil altında satmakla sürdürmüş olmuyor mu?

***

Soru: "Aksırmanın Tanrı'dan gelme olduğuna ve çünkü Tanrının aksırmaya muhabbet ettiğine, buna karşılık esnemenin şeytandan olduğuna ve esnemek üzere 'ha' diye ağzını ayıran kişiye şeytanın güldüğüne inanır mısınız?"

Eğer bu soruyu soran kişiye kızar ve "Haydi be sende! Böyle saçma şey olma:" derseniz, Muhammed'i yalancı durumuna düşürmüş olur, Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Çünkü bu sözler, Muhammed'in ağzından çıkma şeyler olarak Müslümanlara öğretilmektedir. Gerçekleri de Diyanet'in, İslam kaynaklarından naklen bildirmesine göre Muhammed şöyle konuşmuştur:

> "...Aksırığa Allah muhabbet eder... Esnemeyi de fena görür. Ey müminler! Sizin biriniz aksırıp Allah'a hamt ederse, onun Elhamdülillah dediğini işiten her Müslüman Yerhamükellâh diye mukabele etmek, aksıran mümin için hak olur. Esnemeye gelince, şüphesiz o şeytandandır. Biriniz esnemek hali geldiğinde gücü yettiği derecede onu gidermeye çalışsın. Çünkü biriniz esneyip (ha) diye ağzını ayırınca onun gafletine şeytan güler."[31]

Bu buyruğu okurken, ilk söyleyeceğiniz şey, muhtemelen şu olacaktır: "Neden Tanrı aksırmaya muhabbet etsin de esnemeyi kötü bilsin? Tanrı'nın uğraşacak başka bir işi kalmadı mı? Aksırmak ya da esnemek doğal ve bedensel şeyler değil mi?"

---

31 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.12, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.165, Hadis No. 2014.

Levent Şahverdi Arşivi

Böyle konuştuğunuz takdirde, karşınızda yine Diyanet'i ya da din adamlarını bulacaksınızdır. Şu bakımdan ki, Diyanet'in açıklamasına göre, eğer aksırma, sağlıklı ve kişiyi rahatlatır nitelikte bir aksırmaysa, bu takdirde aksıran kişi "Elhamdülillah" demelidir. Bunu yapacak olursa artık bir daha göz ağrısı diye bir şey çekmez. Öte yandan "Elhamdülillah" demek suretiyle, aksırdığını işiten Müslüman kişilerin kendisine "Yerhamükellâh" diye karşılık vermelerini (yani "Allah sana merhamet etsin" demelerini) sağlamış olur. Yok, eğer aksırma, soğuk algınlığı ya da nezle gibi bir rahatsızlık nedeniyle, yani sağlıklı olmayan cinsten bir aksırmaysa, bu takdirde onun aksırdığını işitenler için "Yerhamülkellâh" demek gerekmez!

Esnemeye gelince: Yukarıda değindiğimiz gibi Muhammed, esnemesi gelen kişilerin, bütün güçleriyle bunu önlemeleri gerektiğini, aksi takdirde şeytanların kendilerine güleceğini bildirmiştir.

Akılcı eğitim görmüş kimseler için bütün bu yukarıda belirttiğimiz buyruklar hurafeyle uğraşmak demektir. Ve işte eğer siz, İslam şeriatının bu mantığını benimsemekten kaçınıyorsanız, İslama karşı gelmiş olursunuz.[32]

***

Tekrar edelim ki yukarıya aldığımız örnekler, insan aklını dumura uğratır nitelikteki benzeri örneklerden sadece birkaçıdır.

32 Bu konuda benim *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

II

HUKUK VE AHLAK ANLAYIŞIYLA İLGİLİ BAZI SORULAR

Soru: "Hırsızlık, zina vb. gibi suçları işleyen kişilerin, ölmeden önce Lâ ilahe illa'llâh (Allah'tan başka tapacak yoktur) demek suretiyle her türlü günahtan kurtulup doğruca cennete gideceklerini kabul edebilir misiniz?"

Eğer akılcı düşünce insanıysanız ve dolayısıyla müspet hukuk ve müspet ahlak anlayışından yanaysanız, elbette ki böyle bir soruyu yadırgayacak ve "Hayır kabul edemem" diyeceksinizdir. Çünkü akılcı düşünceye göre suçun karşılığı cezadır. Suçlu olan kişi, suç ile orantılı bir cezaya çarptırılır. Bu ceza, haksız bir davranışın karşılığıdır; fakat aynı zamanda suç işlenmesini önlemek için başkalarına da bir uyarıdır. Bu nedenle mutlaka uygulanmalıdır. Her ne kadar çeşitli nedenlerle suçun bağışlanması ya da cezanın azaltılması, şartlara bağlanabilirse de bu şartlar, kişilerin belli çıkarlarını sağlama amacına yönelik olamaz; olacak olursa hukuka, adalet duygusuna ve ahlakiliğe aykırı demektir. Bundan dolayıdır ki, akılcı ahlak sisteminde, suç işleyen, örneğin hırsızlık eden bir kimsenin, namaz kılmak, oruç tutmak ya da haccetmek gibi ibadet yanında "Lâ ilâhe illa'llâh" (Allah'tan başka tapacak yoktur) demek suretiyle suçtan kurtulmak gibi özel çıkarlarıyla ilgili bir sonuca yönelmesi söz konusu olamaz. Ne var ki, bu şekilde düşündüğünüz ve yukarıdaki yanıtı verdiğiniz takdirde, Müslümanlık sınavından not alamayacaksınızdır. Çünkü İslam şeriatı, kişiye, "Lâ ilâhe illa'llâh" diyerek, yani

Levent Şahverdi Arşivi

Tanrı'nın tekliğini ve Muhammed'in "peygamberliğini" kabul etmek gibi en "sade" ve kolay usullerle, en iğrenç günahlardan kurtulup cennete girme olasılığını sağlamakta ve böylece onu, nasıl olsa affolunacağı inancı içinde günah işleme alışkanlığına sürüklemektedir. Şöyle ki:

İslam şeriatının bellettiği "ahlak" ve "adalet" anlayışına göre Tanrı, Müslüman kişilerin günahlarını bağışlayacaktır. Muhammed'in Tanrısı şöyle diyor:

> "...Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar..." (K. 39 Zümer Suresi, ayet 53-56)

Her ne kadar İslamcılar, "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" anlamına gelen bu ayetin, günah işlemeye devam olasılığını vermediğini söyleseler de doğru değildir. Çünkü bir kere Muhammed, işlenen suç'u adalet terazisine değil, din terazisine göre ölçeğe vurmuştur. Bundan dolayıdır ki, kişilerin Müslüman olmadan önceki günahlarının tümüyle af olunduğunu bildirmek üzere şöyle demiştir:

> "İslam, kendisinden evvel vaki olmuş cürümlerin hükmünü iptal eder."[1]

Böylece, adam öldürmek, hırsızlık, zina vb. gibi en ağır suçları işlemiş olan kimselerin dahi, İslam olmak suretiyle günahtan kurtulmuş olarak doğruca cennete gideceklerini söylemiştir.[2]

Öte yandan, Müslüman kişiler, dağlar gibi günahlarla Tanrı'nın önüne gitseler bile, günahları affolunacaktır, yeter ki "şirk" yapmamış, yani Tanrı'ya ortak koşmamış olsunlar (bkz. Nisâ Suresi, ayet 48), İslamdan çıkmasınlar "yani 'inandıktan' sonra inkârda bulun"-masınlar (bkz. Nisâ Suresi, ayet 137) ve "kâfir" olmasınlar. (bkz. Nisâ Suresi, ayet 168-169)[3]

Bunun dışında ne yaparlarsa yapsınlar, ne kadar büyük günah işlerlerse işlesinler, ibadetlerinde kusur etmemek şartıyla bütün günahları bağışlanacaktır. "İbadet" derken, anlaşılması gereken şey "aptes" almaktan tutunuz da namaz kılmaya, oruç tutmaya, "Beyt- i şerif"i (Kâbe) ziyaret etmeye varıncaya kadar ve bütün bunlar yanında bir de asıl Tanrı'nın tek olduğuna ve Muhammed'in de onun

1 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.11, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.923.
2 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.8, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.283, Hadis No. 1192.
3 Ayrıca bkz. İmam Nevevî, *Riyâz'üs Salihin*..., c.I, İstanbul, 1992, s.395.

Levent Şahverdi Arşivi

elçisi bulunduğuna dair sözleri ölüm anında dahi tekrar etmek gibi şeriatın öngördüğü her şeyi yapmaktır.

Gerçekten de şeriat kaynaklarında (örneğin Diyanet Yayınları'nda) yazılanlara göre Muhammed, bir gün "Harre" tarafında dolaşırken "Cebrail" ile karşılaşır. Cebrail kendisine şöyle der:

> "Ümmetine müjdele, kim Allah'a şirk koşmadan ölürse, Cennet'e girecektir." Cebrail'in bu güzel haberine sevinen Muhammed sorar: "Zina eder, hırsızlık ederse de Cennet'e girer mi?" Cebrail: "Evet" der ve bu sözünü üç kez arka arkaya: "Evet zina etse de, hırsızlık etse de Cennet'e girer" diyerek, söylediklerini pekiştirir. Hemen arkasından ekler: "İçki içse de yine girer."[4]

Bir başka rivayete göre Muhammed'in dediği şöyle:

> "Bana Cibril geldi. Ve müjde verdi ki: 'Her kim Allah'a şirk etmeden ölürse, Cennet'e dâhil olur.' Cibril'e: 'Sirkat etse de, zina else de mi?' dedim (Evet sirkat etse de, zina etse de) diye cevap verdi."[5]

Burada geçen "şirk etmeden ölürse" sözleri "Allah'a ortak koşmadan" anlamınadır. "Sirkat" sözcüğü "hırsızlık", "zina" sözcüğü de "yasasız çiftleşme" demektir. Ve işte Muhammed'in söylemesine göre bu gibi suçlardan dolayı günahkâr olanlar "Tanrı'dan başka Tanrı yoktur, Muhammed onun elçisidir" demek suretiyle bu günahlardan kurtulmuş olarak cennete girerler.

Bu konuda Ebû Zerr(-i Gıfârî)nin rivayeti şöyle:

> "... Resûlullah: 'Bana Rabbim tarafından (sefâretle) gelen Cibrîl (bir kere daha) gelmiş ve: -Ümmetimden her kim Allâhu Teâlâ'ya hiçbir şeyi (ulûhiyette ve havass-ı rubûbiyette) ortak tanımayarak ölürse, o kimse Cennet'e girer- diye haber verdi' buyurdu. Ben: '(Yâ Resûlullah) O adam zina ettiği ve sirkat eylediği halde (yine Cennet'e girer) mi?' diye sordum. Resûl-i Ekrem: '(Evet) zina ve sirkat eylediği halde de (Cennet'e girer)' diye cevap verdi."[6]

---

4 Bkz. Buharî'nin *Kitâbü't Tevhîd*'inden naklen *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.268.

5 Bkz. Buharî'nin *Kitâbü't Tevhîd*'inden naklen *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.268.

6 *Sahîh-i Buhârî Mustasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.263, Hadis No. 617.

Bir başka rivayet şöyle: Savaş maksadıyla çıkmış olduğu seferlerden birinde Muhammed, yanındaki merkebin terkisinde bulunan "Muâz İbn-i Cebel"e, bir aralık: "Ya Muâz!" diye seslenir. Muâz: "Emir buyurunuz yâ Resûlullah! Emrinize itaate, hizmetinizi yerine getirmeye bütün mevcudiyetimle hazırım" diye yanıt verir. Fakat Muhammed duymazlıktan gelir ve "Ya Muâz!" diye tekrar seslenir. Muâz yine: "Emir buyurunuz ya Resûlullah" der. Muhammed yine duymamış gibi davranır ve üçüncü kez: "Ya Muâz!" diye çağırır. Muâz'dan aynı şekilde yanıt alınca, nihayet söylemek niyetinde olduğu şeyi ağzından çıkarır:

"Hiçbir kimse yoktur ki, kalben tasdik ederek Allah'tan başka Allah olmadığına ve Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem'in Resûlullah olduğuna şahadet etsin de Allah onu Cehennem'e haram etmesin (her halde haram eder)."[7]

Bir başka rivayete göre şöyle demiştir:

"Ey Muâz! Halka müjdele ki: Her kim 'Lâ ilâhe illa'llâh' derse Cennet'e dahil olur."[8]

Bu doğrultuda olmak üzere bir başka rivayete göre şöyle konuşmuştur:

"Kim ki 'Lâ ilâhe illa'llâh' diye Allah'ın varlığına ve birliğine şahadet ederse, Cennet'e dâhil olur."[9]

Bir başka vesileyle de şöyle demiştir:

"Kimin son sözü: 'Lâ ilâhe illa'llâh'olursa Cennet'e girer..."[10]

Tekrar anımsatalım ki "Lâ ilâhe illa'llâh" şeklindeki sözler "tek Tanrı" ya da "bir tek Tanrıdan başka Tanrı yoktur" anlamına gelir.

Yine bunun gibi Müslim'in naklettiği bir rivayete göre Muhammed, kendisinin "peygamber olduğuna tanıklık eden kimselerin asla cehenneme girmeyeceklerini anlatmak üzere şöyle demiştir:

---

7 Buharî'nin *Kitâb-ı İlm*'inden naklen *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.IV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.271.

8 Bkz. Müsedded'in *Müsned*'inden naklen *Sahîh-i...*, c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.265.

9 Ebû Ya'lâ Mûsilî'nin *Müsned*'inde Ebû Harb'den rivayet için bkz. *Sahîh-i...*, c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.265.

10 Ebû Davud ve Ahmed b. Hanbel, Müslim ve Tirmizî gibi kaynaklar için bkz. İmam Nevevî, *Riyâz'üs Sâlihîn Tercümesi*, c.2, Merve Yayınları, İstanbul 1992, s.259.

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in O'nun Peygamberi olduğuna şahadetlik yapana, Allah Cehennem'i haram kılar."[11]

Muhammed'in söylemesine göre "Lâ ilâhe illa'llâh" şeklindeki sözler cennetin "miftâh"ıdır, yani cennetin anahtarlarıdır. Ve cennetin kapısı önüne "dişli anahtarla gitmek gerekir; aksi takdirde cennetin kapısı açılmaz. "Dişli anahtar"dan maksat Müslüman kişinin ibadetinde kusur etmemesidir. Daha başka bir deyimle ibadet görevini yerine getirmek ve öleceği an "Lâ ilâhe illa'llâh" demek suretiyle kişi, yaşamı boyunca ne kadar büyük günah işlerse işlesin, doğruca cennetin nimetlerine ve hurilerine kavuşacaktır.

Öyle anlaşılıyor ki, Muhammed'in söylediği bu sözleri "şüphe"yle karşılamak ya da bunlara inanmamak Müslüman kişinin "horluğunu" ve "hakirliğini" ortaya vurur. Şu bakımdan ki, yine kaynakların (örneğin Diyanet'in) belletmesine göre Muhammed, bir defasında Ebû Zerr'e şöyle der:

"Hiçbir kul yoktur ki 'Lâ ilâhe ila'llâh' desin, sonra bu tevhîd akidesi üzerine olsun da Cennet'e girmesin; muhakkak ki Cennet'e girer."

Bunun üzerine Ebû Zerr sorar:

"Zina etse de, sirkat etse de mi?"

Onun bu sorusuna Muhammed şöyle karşılık verir:

"(Evet) zina etse de, sirkat etse de girer."

Fakat Ebû Zerr, bu tür suçları işleyen kimselerin böylesine kolay yollardan günahsız kalıp cennete girebileceklerine akıl erdiremediği için sorusunu tekrarlar:

"Zina etse de, sirkat etse de girer mi?"

Muhammed cevap verir:

"(Evet) zina etse de, sirkat etse de girer."

Ebû Zerr yine inanmaz ve sorusunu üçüncü kez tekrarlar. Onun bu ısrarı üzerine Muhammed kızar ve onu adeta küstahlıkla damgalayarak şöyle der:

---

11 Müslim'in *Kitab'ul İmam* adlı yapıtında yer alan bu hadis için bkz. *Riyâz'üs Sâlihîn Tercümesi*, c.I, Merve Yayınları, İstanbul, 1992, s.382, Hadis No. 412.

Levent Şahverdi Arşivi

"(Evet) Ebû Zerr'in horluğuna, hakirliğine rağmen o kul zina etse de, sirkat etse de muhakkak Cennet'e girer."[12]

Her ne kadar Muhammed, Ebû Zerr'in bu soruyu arka arkaya üç kez tekrarlamasına öfkelenmekle beraber, kendisi de, biraz yukarıda gördüğümüz gibi, Cibril'in getirdiği habere inanmamış görünerek üç kez şöyle sormuştur:

"Zina eder, hırsızlık ederse de Cennet'e girer mi?"[13]

Muhammed'in söylemesine göre Müslüman kişi, "dağlar" gibi günahlarla Tanrı'nın önüne gitmiş olsa dahi: "Ey Tanrım, senden başka tapılacak yoktur" şeklinde konuşmakla günahlarında kurtulacaktır. Örneğin Müslim'in Ebû Musa'dan rivayetine göre Muhammed şöyle demiş:

"Müslümanlar kıyamet günü dağlar gibi günahlarla huzura gelirler de Allah günahlarını bağışlar."[14]

Günahlardan kurtulmuş olarak cennete girmenin en kesin yollarından biri de, Allah'a ve Muhammed'e iman etmek yanında, bir de Allah yolunda savaşmaktır. Savaş meydanında şehit ve gazi olan kişi, işlediği günahlar ne olursa olsun, doğruca cennete gider, çünkü Tanrı, Müslüman kişinin canını ve malını satın almıştır. Bunun karşılığını ona cennette verecektir:

"Allah, Cennet karşılığında müminlerin canlarını ve mallarını satın almıştır..." (Tevbe Suresi, ayet 111)

Bu bakımdan Tanrı yolunda savaşmak, Müslüman kişiyi azaptan kurtaracak nitelikte bir ticarettir. *Kur'an*'da şöyle yazılı:

"Ey müminler! Size azı azaptan kurtulmanızı sağlayacak bir ticaret göstereyim mi? Allah'a ve O'nun Resûlüne iman eder; Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihat edersiniz. Eğer bilirseniz bu sizin için hayırlıdır. O zaman Allah günahlarınızı bağışlayarak, sizi altından nehirler akan Cennetlere ve Adn Cenneti'ndeki çok güzel evlere koyar, işte büyük başarı

12 Bkz. Buharî'nin *Kitab-ı Libâs*'ında yer alan bu hususlar için Diyanet'in yayımladığı *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.268-269.

13 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.IV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.268.

14 Bkz. İmam Nevevî, *Riyâz'üs Sâlihîn Tercümesi*, c.I, Merve Yayınları, İstanbul 1992, s.395, Hadis No. 432.

Levent Şahverdi Arşivi

budur. Bunun seveceğiniz başka bir sonucu, Allah'ın yardımı ile yakın vadeli zaferdir; müminlere müjdele." (Saff Suresi, ayet 10-13)

Öte yandan Allah yolunda bir deve sağlayacak kadar savaşmak bile Müslüman kişinin günahlardan sıyrılmış olarak cennete alınmasına yetecektir, çünkü Muhammed şöyle demiştir:

"Müslüman bir kimse, Allah yolunda, bir deve sağlayacak kadar cihat ederse, o kimse Cennet'i hak eder. Kim Allah yolunda yaralanır ya da başka bir musibete uğrarsa, yarasının kanı her zamankinden daha fazla olarak mahşere gelir; kanının rengi za'feran rengidir ve kokusu da misk kokusu gibidir."[15]

Fakat iş bununla bitmiş değildir; Müslüman olmanın, günahlardan kurtulma bakımından sağladığı kolaylıklar sınırsızdır. Ve asıl akıl almaz olan şey şudur ki Tanrı, Müslüman kişinin günahlarının gizli kalmasına bizzat yardımcı olup, sonra bunların tümünü bağışlamaktan geri kalmaz. Böylece yaşamı boyunca günah işleyen ve bu günahlarını Tanrı'nın yardımı sayesinde gizlemesini bilen Müslüman kişileri dahi Tanrı bağrına basar. Çünkü Tanrı, Müslüman kişinin günahlarını, hiç kimselerin keşfedemeyecekleri şekilde gizli tutmuştur. İbn Ömer'in rivayetine göre Muhammed şöyle demiştir:

"Kıyamet günü mümin Allah'a o kadar yaklaşır ki, Allah onu tüm insanlardan gizler ve günahlarını ikrar ettirir ve şöyle buyurur: 'Filan günahını hatırlıyor musun? Filan günahını hatırladın mı?' Kul da: 'Yâ Rabbi! Biliyorum' der. Cenab-ı Hak da: 'Bu günahlarını dünyada iken gizlediğim gibi, bugün de affediyorum' buyurur ve kul'a, iyiliklerinin yazıldığı defter verilir."[16]

***

Soru: "*Kur'an*'daki 'Ayetü'l-kürsî' diye bilinen 255. ayeti okuyan kişinin evine Tanrı tarafından melek gönderileceğine ve bu meleğin o kişi için 'hasenât' (iyilikler/sevap) yazacağına ve o kişinin içinde

15 Ebû Davud ile Tirmizî gibi kaynaklardan alınma bu tür hadisler için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.3, s.12; bu konudaki diğer buyruklar için bkz. s.5-37.

16 Buharî'nin *Kitab'ut-Tefsir* ve Müslim'in *Kitab'ut-Tevbe* adlı yapıtlarında yer alan bu hadis için bkz. *Riyâz'üs Sâlihîn Tercümesi*, c.I, İstanbul 1992, s.396, Hadis No. 433.

Levent Şahverdi Arşivi

oturduğu eve kırk gün sihir ve sihirbaz girmeyeceğine ve şeytanın, otuz gün boyunca o evi terk edip gideceğine inanır mısınız?"

Böyle bir şeye inanmıyorsanız, Müslümanlık sınavından yine kocaman bir sıfır aldınız demektir. İnanıyorsanız, günahlardan sıyrılmış olarak cennete gideceksinizdir. Çünkü Muhammed, *Kur'an*'ın bazı ayetlerinin okunmasına ya da namazların kılınmasına özellikle önem vermiş ve bu ayetleri okuyan ya da bu namazları kılanların özel mükâfatlara erişeceklerini müjdelemiştir. Bu ayetlerden biri, Bakara Suresi'nin "Ayetü'l-kürsî" diye bilinen ayetidir ki, Tanrı'nın "yüce" niteliklerini ve kudretini dile getirir ve şu satırları içerir:

> "Allah, O'ndan başka Tanrı yoktur. O, hayydir, kayyûmdur. Kendisine ne uyku gelir ne uyuklama. Göklerde ve yerlerdekilerin hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir? O, kullarının yaptıklarını, yapacaklarını bilir (O'na hiçbir şey gizli kalmaz). O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar, O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O yücedir, büyüktür." (Bakara Suresi, ayet 255)

Tanrı'nın "hayy" (devamlı, kesintiye uğramaksızın canlı, "ezeli ve ebedi" var olduğunu) ve "kayyûm" (yani bütün yarattıklarının yönetimini üstlenen ve hepsini hesaba çeken nitelikte) bulunduğunu belirten bu ayete "Ayetü'l-kürsî" adı verilmiştir, çünkü içinde "kürsü" sözü geçmektedir. Her ne kadar *Kur'an*'ın pek çok ayetinde Tanrı'nın "yüceliği" ve "sınırsız kudreti" dile getirilmiş olmakla beraber her ne hikmetse Bakara Suresinin bu 255. ayetine özel bir yer verilmiştir. Çünkü Muhammed Bakara Suresi'ni *Kur'an*'ın en önemli suresi olarak kabul etmiş ve bu surenin 255. ayetini de en "büyük" ayeti olarak ilan etmiştir. Ederken de şöyle demiştir:

> "Günlerin önemlisi cum'a, sözlerin üstünü *Kur'an*, *Kur'an*'ın en önemli suresi el-Bakara, Bakara'nın en büyük ayeti de Ayetü'l-kürsî'dir."

Buradaki "kürsî" sözcüğüne böylesine önem vermesi bir yana, yine her ne hikmetse, bu ayetin okunmasına da büyük bir önem vermiş ve okuyan kimselere Tanrı tarafından melekler gönderileceğini, bu meleklerin o kişiye güzel ve iyi şeyler kazandıracağını ve üstelik o kişinin evindeki şeytanların evi terk edip 30 gün bir daha oraya uğramayacaklarını ve nihayet 40 gün boyunca da o eve sihir

Levent Şahverdi Arşivi

ve sihirbaz denen şeylerin giremeyeceğini bildirmiştir. İslam kaynaklarında yazılanlara göre Muhammed bunu, damadı Ali'yle olan bir konuşması sırasında söylemiş, şöyle demiştir:

> "*Kur'an*'da en büyük ayet, Ayetü'l-kürsî'dir. Onu okuyana Allah bir melek gönderir, onun hasenatını yazar. İçinde oturduğu evi, şeytan otuz gün terk eder. O eve kırk gün sihir ve sihirbaz giremez. Ya Ali! Bunu evladına, ailene ve komşularına öğret."[17]

Bu ayeti okuyan Müslüman kişiye böylesine sevap yazan bir Tanrı, sevap karşılığında onun nice günahlarını affetmiş olacaktır. Ve işte siz, eğer bunlara inanmıyorsanız, hem Müslümanlık sınavından kötü not alacak ve hem de cehennemi boylayacaksınızdır.

***

Soru: "Günde yüz kez 'Allah'tan başka yoktur tapacak, yalnız Allah vardır. O'nun eşi, ortağı yoktur. Mülk O'nundur. O övülür. Ve O'nun, her şeyi yapmaya ve yaratmaya gücü yeter' diye dua edecek olursanız, size yüz sevap yazılacağına ve yüz günahınızın bağışlanacağına, ayrıca da o günün akşamına kadar şeytanın şerrinden kurtulacağınıza inanır mısınız?"

"Hayır, inanmıyorum" derseniz, Müslümanlık sınavından sıfır aldınız demektir. Çünkü yukarıdaki sözler Muhammed'in ağzından çıkmış şeylerdir. İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, yukarıdaki şekilde günde yüz kez dua eden Müslüman kişinin, günahlardan olduğu kadar şeytanın şerrinden de (hiç değilse o gün) kurtulabileceğini söylemiş, şöyle demiştir:

> "Her kim, bir günde yüz defa 'Lâ ilâhe illa'llâhü vahdedu, lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve âlâ külli şey'in kadir' derse o kimse on köle azatlamışçasına me'cur olur. Ve ona yüz sevap yazılır; yüz günahı bağışlanır ve bu dua o mümine, dua ettiği günde, o günün akşamına kadar şeytan şerrinden emin bir kale olur."[18]

Bu vesileyle anımsatalım ki, şeytan (yine Muhammed'in söylemesine göre) kişinin her işine burnunu sokar; örneğin hastalıkların en kötüsünü getiren odur; kişi uykudayken onun genzinde

17 Bkz. Diyanet Vakfı çevirisinde, Bakara Suresi'nin 255. ayetinin yorumu.
18 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.59.

Levent Şahverdi Arşivi

gezinen odur; kişi esnemek üzere ağzını açtığı zaman onun karşısına geçip sevincinden gülen odur; kişiye uykudayken kötü rüya gösteren odur; cinsî münasebette bulunan karı kocayı rahatsız eden odur; fazla yemek yiyen, fazla içen, fazla uyuyan kişilerin kanına hulul eden odur. Listeyi uzatmak mümkün. Ve işte Muhammed, bütün bu hallerde şeytanın şerrinden kurtulmanın nasıl mümkün olacağını bildirmiştir. Örneğin hastalık konusunda söylediği şudur ki, her ne kadar hastalık Tanrı'dan gelme bir şeyse de "zatülcenb" gibi hastalıkların en kötüsünü insanlara musallat eden şeytandır. Güya şeytan, Tanrı'ya saygısız olanlara bu hastalığı getirir; yani Tanrı'ya saygılı olanlar, bu hastalıklara yakalanmazlar.[19] Esnemek konusunda Muhammed'in söylediği şöyle:

> "Esnemek şeytandandır. Sizden biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar onu karşılasın. Çünkü sizin biriniz (esnerken...) 'haaa' deyince şeytan sevincinden güler."[20]

Kötü rüya konusunda Muhammed, yine işe şeytanı karıştırır ve kötü rüya görenlere şu tavsiyede bulunur:

> "Güzel rüya Allah'tandır; fena rüya da şeytandandır. Biriniz korkunç, yani karışık rüya gördüğünde hemen sol tarafına tükürüp, üflesin ve o rüyanın şerrinden Allah'a sığınsın, 'Eûzü bi'llâhi mine'şeytani'r-racîm' desin. Bu suretle o rüya, gören kimseye zarar vermez."[21]

Görüyorsunuz ki, kötü bir rüya gördüğünüz zaman, hemen uyanıp yukarıdaki duayı edeceksiniz ve ederken sol tarafınıza tükürüp üfleyeceksiniz ve Allah'a sığınacaksınız! Günahlardan kurtulmak için bundan daha kolay ne olabilir ki?

Yine Muhammed'in söylemesine göre, şeytan uyuyan kişinin genzinde gecelemektedir. Bu nedenle Muhammed şöyle yapılmasını emrediyor:

> "Sizin biriniz uykusundan uyanıp da aptes aldığında burnundaki nesneyi nefesiyle üç defa dışarı çıkarsın. Çünkü şeytan, uyuyanın genzinde geceler:"[22]

---

19 Bu hususlar için bkz. Taberî, İbn İshak ve İmam Gazalî gibi kaynaklar.

20 Sahîh-i Buhârî Muhtasarı..., c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.58, Hadis No. 1357.

21 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.58, Hadis No. 1358.

22 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.59, Hadis No. 1359.

Levent Şahverdi Arşivi

Bilmem, bütün bunlara siz ne dersiniz ama ne derseniz deyiniz, insanları bu gibi din verileriyle akıllı yapmanız olası değildir.

***

Soru: "Namaz kılmakla her türlü günahtan kolaylıkla kurtulma olasılığına inanır mısınız?"

Bu soruya: "Hayır inanmam! Çünkü namaz kılmakla her türlü günahtan kurtulma olasılığına inanan insan, bu güvence içerisinde günah işlemekten asla geri kalmaz. Ama onun aklını ve vicdanını, insan sevgisiyle ve sorumluluk duygusuyla eğitirsek, ancak o zaman günah işleme olasılığını önlemiş oluruz" şeklinde bir şeyler derseniz, Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Ama "Evet inanıyorum" derseniz, iyi bir Müslüman olduğunuzu kanıtlamış olursunuz. Çünkü Muhammed, namaz kılmanın "iyilik" demek olduğunu ve iyiliklerin ise günahları giderir nitelikte bulunduğunu bildirmiştir. Cezalandırılması gereken bir günah işleyen kişinin, toplu kılınan namazlara katılmakla günahtan kurtulabileceğini söylemekten geri kalmazdı. Buharî ve Müslim gibi kaynakların verdikleri örneklerden biri şöyle: Bir gün adamın biri Muhammed'in yanına gelerek:

"Ya Resûlullah! Cezalandırılması gereken bir kusur işledim, beni cezalandır" diye sorar. Sorduğu sırada namaz vakti gelmiş olduğu için Muhammed'le birlikte namaza durur. Sonra tekrar sorar: "Ya Resûlullah! Cezalandırılması gereken bir günah işledim. Allah'ın kitabında cezam ne ise bana uygula." Bunun üzerine Muhammed sorar. "Bizimle birlikte şimdi namaz kıldın mı?" Adam "Evet" diye cevap verir. Muhammed de kendisine şöyle der: "O halde günahın affedilmiştir:"[23]

Görülüyor ki Muhammed, işlenen suçun niteliğini bilmeden ve sorgu/sual dahi etmeden, suç işleyen kişiyi, sırf namaz kıldığı için, affedilmiş saymıştır.

Öte yandan namaz kılmanın "iyilik" (iyi işlerden) olduğunu ve bu tür bir iyiliğin, işlenmiş suçları günah olmaktan çıkardığını anlatmak maksadıyla *Kur'an*'a ayetler koymuştur. Bunlardan biri, Hûd Suresi'nin 114. ayeti, diğeri ise İsrâ Suresi'nin 78. ayetidir. Hûd Süresindeki ayetle beş vakit namaz kılan Müslümanların günahlardan arınacaklarını, İsrâ Suresi'ndeki ayetle de, sabah namazının "şahitli" nitelikte

23 Enes'in rivayeti olarak Buharî'nin *Kitab'ul-Muhâribin* ile Müslim'in *Kitab'ut-Tevbe* adlı yapıtlarında yer alan bu hadis için bkz. İmam Nevevî, *Riyâz'üs Sâlihin Tercümesi*, c.I, Merve Yayınları, İstanbul, 1992, s.397, Hadis No. 435.

Levent Şahverdi Arşivi

olduğunu ve dolayısıyla günah gidereceğini bildirmiştir. Her iki ayet de kişilere, namaz sayesinde günahlardan kurtulmanın mümkün olduğu (ve daha doğrusu günah işlemenin cezaî bir sonuç yaratmayacağı) inancını aşılamak bakımından sakıncalıdır. Şöyle ki:

> "Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir..." (K. 11 Hûd Suresi, ayet 114)

Yorumcuların açıklamalarına göre burada geçen "gündüzün iki ucunda..." deyimi sabah, öğle ve ikindi namazlarını, "gecenin de ilk saatlerinde" deyimi de akşam ve yatsı namazlarını içerir. Bu şekliyle ayet, beş vakit namazdan her birinin günah giderici nitelikte bir "iyilik" anlamına geldiğini bildirmektedir. Nitekim bu konuda Muhammed, bir gün Müslümanları karşısına alarak sorar:

> "Ne dersiniz, sizden birisinin kapısı önünde bir ırmak bulunsa da, her gün beş defa onda yıkansa kendisinde kir namına bir şey kalır mı?"

Onun bu sorusuna halktan kişiler: "Hayır" deyince, Muhammed devam eder:

> "İşte beş vakit namaz da bunun gibidir ki, Allah o sayede bütün hataları arıtır."[24]

İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, namaz kılmanın günah giderici nitelikte olduğunu anlatan bu ayet, Müslüman bir kişinin bir kadını öpmesi üzerine "inmiştir". İbn Mes'ûd'un rivayeti şöyle:

> "Biri bir kadını öpmüş, sonra da Resûlullah'a gelerek olanı ona haber vermişti. Bunun üzerine şu ayet indirildi: 'Gündüzün iki tarafında, gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Şüphesiz ki iyi işler, kötü işleri silip götürür.' (Hûd Suresi, ayet 114) Adam: 'Bu hüküm yalnız bana mı aittir?' diye sorunca Resûlullah: 'Tüm ümmetim için geçerlidir' buyurdu."[25]

Yine bunun gibi İsrâ Suresi'nde, beş vakit namaz içerisinde sabah namazının özelliğini dile getiren bir ayet vardır ki, günahlardan

---

24 Bkz. Diyanet Vakfı'nın *Kur'an* çevirisinde, Hûd Suresi, 114. ayetinin yorumu.

25 Buharî'nın *Mevâkıt-ıs-Salât*'ında ve Müslim'in *Kitab'ut Tevbe*'sinde yer alan bu hadis için bkz. İmam Nevevî, *Riyâz'üs-Sâlihîn Tercümesi*, c.I, İstanbul 1992, s.396, Hadis No. 434.

Levent Şahverdi Arşivi

kurtulma güvenliğini sağlamak bakımından Müslüman kişiye biraz daha rahatlık sağlar. Ayet şöyle:

> "Gündüzün güneş dönüp gecenin karanlığı bastırıncaya kadar (belli vakitlerde) namaz kıl; bir de sabah namazını. Çünkü sabah namazı şahitlidir." (K. 17 İsrâ Suresi, ayet 78)

Yorumculara göre, bu ayetle Müslümanlara beş vakit namaz emrolunmuştur ve bunlar, güneşin zeval vaktinden sonra kılınması gereken öğle ve ikindi namazları ile güneşin batmasından sonra akşam ve yatsı namazları ve bir de sabah namazıdır. Fakat ayette açıkça işaret edildiği gibi, sabah namazının özelliği ayrıca zikredilmiş ve bu namazın "şahitli" olduğu eklenmiştir. Çünkü yine yorumcuların söylemesine göre, "gece melekleri" ile "gündüz melekleri", sabah namazında buluşurlar ve hep birlikte bu namazın kılındığına şahit olurlar. Olduktan sonra gündüz melekleri kalır ve gece melekleri semaya yükselirler.[26] Anlatılan o ki, gündüz ve gece meleklerinin sabah namazı "şahitliğinde" birleşmiş olmaları, Müslüman kişinin hayrınadır ve kim bilir onu nice günahlardan kurtarmış olacaktır.

Öte yandan müezzinin sesini işitip de cemaat namazında hazır bulunan kişiye 25 namaz yazılır ve onun iki namaz arasındaki tüm günahları bağışlanır. Ve müezzin, sırf Tanrı'nın "mağfiretine" (bağışlamasına) layık olabilmek için, sesini mümkün olduğu kadar uzak yerlere işittirmeye çalışır. Böyle yapacak olursa, Tanrı'nın yarattığı her şey, onun lehine olacak şekilde şahadette bulunur. Muhammed'in söylemesi şöyle:

> "Müezzine sesinin yetiştiği yer nispetinde mağfiret olunur. Ratb u yâbis her şey de ona hüsn-i şahadette bulunur. Davet ettiği cemaat namazına hazır olana da yirmi beş namaz yazılır. Ve iki namaz arasındaki günahları bağışlanır."[27]

Yine Muhammed'in söylemesine göre, Müslümanlardan ölen bir kimsenin, ölüsü üzerine cemaatle birlikte namaz kılınacak olursa, o kişinin günahlarının Tanrı tarafından bağışlanması sağlanmış olur. Kaynakların bildirmesine göre namaz kılanların sayısının 40 ile 100 arasında olması yeterlidir. Bir rivayete göre Muhammed'in konuşması şöyle:

---

26 Bkz. Diyanet Vakfı çevirisinde, İsrâ Suresi, ayet 78.

27 Burada geçen "Ratb u yâbis" deyimi Tanrı'nın yarattığı şeylerdir. Ağaç, taş, cin, insan vb. Muhammed'in söylemesine göre bunlar, sesini yüksek tutan müezzin lehine şahadette bulunacaklardır. Bu hadis için bkz. Ebû Dâvud'un *Sünen-i*; ayrıca *Sahîh-i Buhârî Mustasarı...*, c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.565.

Levent Şahverdi Arşivi

"Erkek olsun, kadın olsun, Müslümanlardan ölen bir kimse yoktur ki, onun ölüsü üzerine Müslümanlardan yüz kişiye baliğ olan bir zümre namaz kılıp hakkında hayır dilekte bulunursa, bu meyyit (ölü kişi) hakkındaki şefaatleri muhakkak kabul olunur."[28]

***

Görülüyor ki Muhammed, kendi taraftarlarını, zina, hırsızlık, içki içmek, kumar oynamak vb. gibi en büyük suçlar vesilesiyle günahsız kılmanın çeşitli yollarını bulmuştur. Bununla beraber, günah saydığı birkaç hal var ki, kişiyi Tanrı'nın bağışlamasından uzak kılar; kişi, bu gibi hallerde doğruca cehennemi boylamış olur, çünkü Tanrı, bu tür günahları bağışlamayacağını bildirmiştir. Bu hallerden biri, biraz yukarıda değindiğimiz gibi, "şirk etmektir", yani Tanrı'ya ortak koşmaktır ki, *Kur'an*'ın Nisâ Suresi'nde şöyle belirtilmiştir:

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse, büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur." (K. 4 Nisâ Suresi, ayet 48)

Her ne kadar burada Tanrı'nın, "şirk koşmak" dışındaki günahları dilediği kimselere bağışlayacağı yazılıysa da durum böyle değil. Çünkü yine Nisâ Suresi'nde, inkâr edenlerin ya da İslama inanıp da sonra inkâr ederek kâfirlikte ya da münafıklıkta karar kılan kişilerin dahi Tanrı tarafından asla bağışlanmayacakları yazılıdır:

"İman edip sonra inkâr edenleri, sonra yine iman edip tekrar inkâr edenleri, sonra da inkârlarını artıranları Allah ne bağışlayacak, ne de onları doğru yola iletecektir." (K. 4 Nisâ Suresi, ayet 137)

Nisâ Suresi'nin 168. ayeti de şöyle:

"İnkâr edip zulmedenleri Allah asla bağışlayacak değildir. Onları (başka) bir yola iletecek değildir."

28 Bu konudaki hadisler için bkz. *Sahîh-i Buhârî Mustasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.468-469.

Levent Şahverdi Arşivi

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrısı, inkâr edenleri (yani kâfirleri) ve İslamdan çıkanları ne bağışlıyor ve ne de doğru yola iletiyor. Çünkü bu kişileri, "inkâr" ile "iman" arasında kararsız kalıp ömür tüketen ve en sonunda kâfirliği ya da münafıklığı tercih eden kimseler olarak görüyor ve affetmiyor.

Ne var ki, Muhammed'in *Kur'an*'a koyduğu hükümlere göre Tanrı'nın bu şekilde davranması biraz adaletsiz olmaktadır, çünkü *Kur'an*'a göre Tanrı, dilediğini "imanlı" (Müslüman) ve dilediğini de "imansız" (kâfir) yapandır. (bkz. En'âm Suresi, ayet 125) Üstelik "kayyûm"dur (Bakara Suresi, ayet 255); bütün yarattıklarının "idaresini" bizzat yürüten ve hepsini hesaba çekendir. Şu durumda Muhammed'in Tanrısı, hem kullarını imansız kılıp, hem de "imansızdırlar" diye cezalandırmak suretiyle adaletsizliğin temsilciliğini yapmış olmuyor mu?

Öte yandan Muhammed'in Tanrısı, hırsızlık, zina, katil gibi en bayağı ve en korkunç suçları işleyenlerin günahlarını bağışladığı halde, "müşrikleri" (Tanrı'ya eş koşanlar), *Kur'an*'a inanmayanları, Muhammed'i inkâr edenleri ya da İslamdan çıkanları, yani "fikir" suçu diyebileceğimiz eylemde bulunanları, asla bağışlamayıp doğruca cehenneme atmakta! Hani sanki bu eylemleri, hırsızlık, zina, vb. gibi gerçekten büyük günah saydığı günahlardan daha da büyük görmekle ve hiçbir şekilde bağışlamamaktadır. Oysaki toplum düzeni ve insan varlığının gelişmesi bakımından birinciler, ikincilere oranla çok daha zararlı şeylerdir.

Bununla beraber Muhammed, Tanrı'ya ortak koşmak vb. gibi büyük günahlar yüzünden cehenneme gitmiş olan Müslümanların dahi, orada biraz olsun cezalarını gördükten sonra, eğer "Lâ ilâhe illa'llâh" diyecek olurlarsa ve kalplerinde bir arpa, bir buğday, bir zerre kadar hayır ve iman bulunduğunu ortaya vururlarsa, mutlaka cehennemden çıkarılıp cennete alınacaklarını söylemiştir.[29]

***

Bu yukarıdaki örneklere eklenebilecek daha niceleri var. Eğer bunları aklı dışlayan şeyler olarak görüyor ve "Hayır bunlara inanmıyorum" diyorsanız, Müslümanlık sınavında kalmış sayılırsınız. Yok, eğer bunlara gözü kapalı inanıyorsanız, bu takdirde "iyi" bir Müslüman olduğunuzu kanıtlamış olursunuz. Ancak şunu bilmeli-

29 Buharî'nin Ebû Saîd-i Hudrî'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.I, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.36-37, Hadis No. 21; ayrıca bkz. c.IV, s.270-271.

Levent Şahverdi Arşivi

siniz ki, her hususta olduğu gibi, "suç" ile "ceza" ilişkileri bakımından da "şeriatçılık" ile "akılcılık" arasında çatışma vardır. Bu çatışmayı çözüme bağlamadan, yani bu ikisi arasında seçim yapmadan ve akılcı düşünceyi, her konuda olduğu gibi, bu konuda da şeriatın önüne almadan İslam ülkeleri, gerçek ahlak anlayışına erişemeyecekler, uygar nitelikte toplum yaşamlarına ulaşamayacaklar, kendilerini yöneten sınıflar tarafından sömürülmekten, sefalet ve felaketlere sürüklenmekten kurtulamayacaklardır.

Levent Şahverdi Arşivi

III

TANRI KAVRAMIYLA İLGİLİ BAZI SORULAR

İslam şeriatının, kendine özgü bir Tanrı anlayışı vardır ki, Muhammed'in günlük yaşamının gereksinimlerine göre tanımlanmıştır. Bu tanım, akılcı düşünce insanlarını "Müslümanlık sınavı"nda başarısız kılmaya yeterli nitelikte bir tanımdır. Konuyu diğer yayınlarımızda, özellikle *Kur'an'ın Eleştirisi* ve *Muhammed'e Göre "Muhammed"* adlı kitaplarımızda ele aldığımız için burada birkaç örnekle yetineceğiz.

***

Soru: "Siz hiç Tanrı'nın, uygunsuz bir dil kullanarak insanlara hitap ettiğini, örneğin 'alçak zorbalar', 'soysuzlar', 'kahrolasılar', 'sapıklar', 'yabani eşekler', 'susamış develer', 'dilini sarkıtıp soluyan köpekler', 'reziller', 'beyinsizler', 'kof kütükler', 'kahrolası insan' vb. şeklinde konuştuğunu düşünebilir misiniz?"

Eğer bu soruya cevap olarak siz: "Hayır düşünemem, çünkü Tanrının dili nezihtir; yüce olduğu kabul edilen bir Tanrı, kendi yarattığı kullarına velev ki bu kullar kötü davranış içerisinde bulunsunlar, küfür etmez; çünkü bu şekilde konuşmak, onun yüceliğiyle bağdaşmaz; O iyilik saçan bir dille konuşur" derseniz, Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Şu nedenle ki, bu yanıtınızla *Kur'an*'ı inkâr etmiş olmaktasınız; çünkü *Kur'an*'da Tanrı'nın bu yukarıdaki sözcüklerle konuştuğu yazılıdır. Bir iki örnekle yetinelim:

Levent Şahverdi Arşivi

"Sonra siz ey sapıklar, yalancılar! Elbette bir ağaçtan, zakkum ağacından yiyeceksiniz... Üstüne de kaynar sudan içeceksiniz; susamış develerin suya saldırısı gibi içeceksiniz; işte ceza gününde onlara sunulacak ziyafet budur..." (Vâkıa Suresi, ayet 51-56)

"Ey Muhammed! Onlara, şeytanın peşine taktığı ve kendisine verdiğimiz ayetlerden sıyrılarak azgınlardan olan kişinin olayını anlat. Dileseydik onu ayetlerimizle üstün kılardık; fakat o dünyaya meyletti ve hevesine uydu. Durumu... dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir..." (A'râf Suresi, ayet 175-176)

Dikkat ediniz bu sözlere: Muhammed'in Tanrısı, hem bir yandan "Dileseydik onu ayetlerimizle üstün kılardık" diyor ve hem de kılmayıp bu kişiyi dilini sarkıtıp soluyan köpeğe benzetiyor! Olacak şey midir bu?

Kalem Suresi'nde Tanrı, *Kur'an*'ı eleştiren ve Muhammed'i alaya alan bir kimse hakkında şöyle demekte:

"Ey Muhammed! Diliyle iğneleyen, kovuculuk eden, çok yemin eden alçak zorbaya, bütün bunların dışında bir de soysuzlukla damgalanmış kimseye aldırış etmeyesin... Onun havada olan burnunu yakında yere sürteceğiz..." (Kalem Suresi, ayet 8-15)

Öte yandan Muhammed'in Tanrısı, insanların yeteri kadar kendisine baş eğmemelerinden şikâyetçidir. Bu kızgınlık içerisinde insan denilen yaratığı küçümser; onu en aşağı, en bayağı malzemeyle yarattığını söyler; hem de yeminler ederek; örneğin:

"Ant olsun ki, Biz insanı çamur sülâlesinden yarattık." (Mü'minûn Suresi, ayet 12)

Ya da insanın kötü huylu olduğunu anlatmak üzere: "Ant olsun ki insan, pek ve açık bir nankördür" der ve ekler:

"Kahrolası insan ne de nankördür." (Zuhruf Suresi, ayet 15; Abese Suresi, ayet 17-23; İsrâ Suresi, ayet 67, vb.)

Ama bunları söylerken insanları, iyi ya da kötü yola sokanın kendisi olduğuna dair söylediklerini unutur.

Levent Şahverdi Arşivi

Örnekleri çoğaltmak kolay; çoğalttıkça şaşkınlığınızın artacağından kuşku etmeyiniz.[1]

***

Soru: "Siz hiç Tanrı'nın, bütün insanları Müslüman yapmak varken yapmak istemediğini ve çünkü 'Ben cehennemi insanlarla dolduracağıma dair kendi kendime ant içtim' dediğini ve bu andını tutmak için cehenneme yığınla insan attığını ve sonra cehenneme hitaben: 'Ey cehennem! Doydun mu?' diye sorduğunu ve buna karşılık cehennemin: 'Hayır doymadım! Daha var mı?' diye karşılık verdiğini düşünebilir misiniz?"

Eğer böyle bir soru karşısında: "Hayır düşünemem! Çünkü bütün insanları doğru yola sokup Müslüman yapmak olasılığına sahip bir Tanrı'nın böyle yapmayıp, hani sanki gaddarlıktan haz duyarmış gibi, insanları cehennem ateşinde yakmak üzere yeminler ettiğini, kendi kendisine söz verdiğini düşünmek, Tanrı'ya hakaret etmek olur" şeklindeki bir mantığa yönelecek olursanız Müslümanlık sınavından sınıfta kalmış olursunuz. Çünkü *Kur'an*'da, Tanrı'nın, cehennemi insanlarla doldurmak üzere ant içtiği ve bu nedenle insanların birçoğunu cehennem için yarattığı anlatılmakta. Örneğin Secde Suresi'nde Tanrı'nın şöyle dediği yazılı:

> "Biz dileseydik, herkesi doğru yola eriştirildik. Fakat: 'Ant olsun ki, Cehennem'i cinlerle ve insanlarla dolduracağım' diye kesin bir söz çıkmıştır benden..." (Secde Suresi, ayet 13)

Bu doğrultuda olmak üzere Hûd Suresi'nde şu var:

> "Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet yapardı. (Fakat) onlar anlaşmazlığa düşecekler. Ancak Tanrı'nın merhamet ettikleri müstesnadır. Zaten Rabbin onları bunun için yarattı. Rabbinin: 'Ant olsun ki Cehennem'i tümüyle insanlarla ve cinlerle dolduracağım' sözü yerini buldu." (Hûd Suresi, ayet 118-119)

A'râf Suresi'nde de şu var:

> "Ant olsun ki, cin ve insanlardan birçoğunu Cehennem için yarattık..." (A'râf Suresi, ayet 179)

---

1 Bu konuda daha geniş açıklama için benim *Kur'an'ın Eleştirisi* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrısı, bütün insanları dosdoğru yola sokup bir tek millet yapma olasılığına sahip olduğunu söyleyerek övünüyor, fakat her ne hikmetse böyle yapmak istemediğini bildiriyor. İnsanların birçoğunu sırf cehenneme atmak için yarattığını itiraf ediyor. Sebep olarak da cehennemi insanlarla dolduracağına dair kendi kendine yeminler ettiğini öne sürüyor. Ve bu yeminini yerine getirmek maksadıyla, insanlardan bir kısmını kâfir kılıyor (çünkü insanların Müslüman ya da kâfir olmaları Tanrı'nın iznine ve keyfine bağlı, bkz. En'âm Suresi, ayet 125). Böylece cehenneme malzeme hazırlıyor ve cehennemi insanlarla doldurmaya çalışıyor. Ne var ki, o her şeyi bilir olduğunu söylemesine rağmen, cehennemin, ne büyüklükte olduğunu ve dolup dolmadığını bilemiyor Tanrı; öğrenmek üzere cehenneme soruyor:

"Ey Cehennem! Doldun mu?"

Ve cehennem, dolmadığını anlatmak üzere Tanrı'ya yanıt veriyor:

"Hayır dolmadım! Daha var mı?"

Şimdi, pek muhtemelen, bu söylediklerimin yalan ya da abartma olduğunu sanıyor ve bana inanmıyorsunuzdur. İnanabilmeniz için *Kur'an*'daki ayetleri görmeniz gerekir. Geliniz birlikte, Kaf Suresi'ndeki şu ayeti okuyalım:

> "O gün Cehennem'e: 'Doldun mu?' diyeceğiz. O: 'Daha çok var mı?' diyecek." (Kaf Suresi, ayet 30)

Evet, Muhammed'in Tanrısı böyle konuşmakta! Konuşurken de cehennemin ne büyüklükte olduğunu bilmediğini ortaya koymakta.

Çünkü bilmiş olsa, cehenneme "Doldun mu?" diye sormayacaktı. Tanrı, cehennemin ne büyüklükte olduğunu bilmediğine göre, cehennem kendisine: "Henüz dolmadım. Daha var mı?" diyerek arsızlık ettiği süre boyunca, insanları kâfir yapıp cehenneme yollayacak ve böylece kendi kendine vermiş olduğu sözü yerine getirmeye çalışacaktır. Bununla beraber Muhammed'in söylediklerinden anlıyoruz ki Tanrı, bir an gelip "ayağını koyacak" (her nereye koyacaksa) ve işte o zaman cehennem "Daha var mı?" demek arsızlığından vazgeçecek ve: "Yetişir artık, yetişir artık" diyecektir.[2]

Görüyorsunuz ki, *Kur'an*'daki Tanrı, muziplik olsun diye, bazı kişileri alaya alarak cennete sokarken[3] çoğu kişileri de cehenneme

2 Bu konuda bkz. Elmalılı H. Yazır, *Hak Dini, Kur'an Dili*, c.6, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993, s.4518-4519.

3 Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.843.

Levent Şahverdi Arşivi

atmakla meşguldür. Denilebilir ki, cehenneme atma meşguliyeti daha ağır basmaktadır, çünkü yukarıda değindiğimiz gibi, kendi kendisine: "Ben cehennemi kâfirlerle dolduracağım" diye söz vermiştir. Bu nedenle ikide bir cehenneme "Doldun mu?" diye sormakta ve cehennem de ona "Daha var mı?" diye yanıt vermektedir. Öyle anlaşılıyor ki, Tanrı bu konuşmayı, özellikle Kıyamet günü Yahudi ve Hıristiyan olanlarla hesaplaşmak maksadıyla yapmaktadır.[4] Ne var ki, onları "kâfir" yapan da kendisidir.

Öte yandan Muhammed'in Tanrısı, ara sıra bazı kişileri alaya alarak cennete sokmak gibi muzipliklerden de geri kalmaz.[5] Yine bunun gibi, 80 bin Müslüman kişiyi hiç hesap vermeden Sırat'tan geçirdiği de olur.[6]

Bütün bunlar gösteriyor ki Muhammed'in Tanrısı, kendisini "rahim", "affedici"... vs. olarak tanımlamakla beraber, kâfir yaptıklarını cehenneme atmaktan büyük bir zevk almaktadır. Bunu biraz daha iyi anlayabilmeniz için Sırat Köprüsü'nden geçiş ve cehennem ateşlerine atılış konusunda *Kur'an*'da yer alan ya da Muhammed'in *Kur'an* olmayarak yerleştirdiği şeriat verilerine göz atmanız gerekir. Orada anlatılanları öğrenmek suretiyle Müslümanlık sınavına daha da iyi hazırlanmış olursunuz.

***

Soru: "Size cehennemin, cuma günleri hariç, haftanın her günü parlatıldığını ve parlatılırken yeryüzünün ısındığını ve bu nedenle bu günlerde güneşin zevalde bulunduğu zamanlar namazı tehir etmek gerektiğini söyleseler inanır mısınız?

Yine bunun gibi, sıcak ve soğuk mevsimlerin oluşmasının cehennemin kaynamasıyla ilgili olduğuna inanır mısınız?"

Eğer bu sorulara "Evet, bunlara inanıyorum" diyerek yanıt verecek olursanız, siz iyi bir Müslüman olarak doğruca cennete gideceksinizdir. Yok, eğer: "Hayır, bütün bunlar aklı dışlayan, müspet ilimle uyuşmayan şeylerdir" diyecek olursanız, Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Çünkü Muhammed, bütün bunları, Tanrı'dan geldiğini söylediği buyruklara dayatmıştır. Örneğin cehennemin cuma günleri parlatılmadığını, bunun dışında her gün, güneş ze-

4 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.825-826; ayrıca bkz. Kaf Suresi, ayet 30.

5 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet işleri Başkanlığı Yayınları, s.843.

6 Kıyamet günü Sırat'tan geçiş için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.820-830.

Levent Şahverdi Arşivi

val vaktindeyken (en yüksek noktasında) parlatıldığını söylemiştir. Güya Tanrı, her cuma günü 600 bin kişiyi cehennem ateşinden azat etmektedir.[7]

Cehennemin kaynamasının ve bu nedenle Tanrı'ya. "Ben kendi kendimi yiyorum" diye yakınmasının ve yeryüzünde sıcak-soğuk mevsimlerin bu yüzden oluşmasının hikâyesine gelince! Muhammed'in söylemesi şöyle:

> "Sıcak şiddetlendiği vakitte salât(-ı Zuhru) (namaz kılmayı) serinliğe bırakınız. Zira sıcağın şiddeti Cehennem'in kaynamasındandır. Nar(-ı Cehennem) Rabbine (şikâyette bulundu ve): 'Ya Rab, beni ben yiyorum (izin ver)' dedi. Allâhu Teâlâ da iki defa nefes almasına izin verdi. Nefesin biri kışın, diğeri yazın. En çok maruz olduğumuz sıcak ile sizi en ziyade üşüten zemherir (işte budur)."[8]

Görülüyor ki Muhammed, mevsimlerin oluşumunu, cehennemin kaynamasıyla açıklığa kavuşturmuştur. Güya cehennem şiddetli bir şekilde kaynadığı zamanlar sıcak mevsim olur. Fakat böyle zamanlarda cehennem kendisini nefes alamayacak kadar sıkıntıda hisseder; kendi kendisini yiyerek eritiyormuş gibi olur ve bu nedenle Tanrıdan, nefes almak için izin ister. Tanrı da ona iki kez nefes alması için izin verir. Bu izin sayesinde cehennem iki kez nefes alır ve işte nefes aldığı zaman yeryüzünde soğuk mevsim başlar!

Hemen ekleyelim ki, başta Diyanet olmak üzere din adamlarımız, bu yukarıdakine benzer şeyleri "ilim" diye insanlarımıza belletmektedirler. Her ne kadar cehennemin kaynamasıyla yeryüzünde sıcak mevsimlerin oluşunun ya da cehennemin Tanrı'ya şikâyette bulunup nefes almak istemesinin "kinaye ve mecaz" kabilinden şeyler olabileceğini kabul etseler de, bunların gerçek olmasının da akla aykırı düşmediğini bildirirler, örneğin Diyanet'in açıklaması şöyle:

> "Yeryüzünde şiddet-i hararetin Cehennem'in kaynamasından olması kinaye ve mecaz kabilinden olduğu gibi nar'ın şikâyeti ne nefes alması da mecazidir. Maahaza bunların hakikat olmasına da hiçbir mani-i akıl yoktur."

---

7 Bkz. İmam Gazalî, *Kimyâ-yı Saâdet*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1979, s.107.

8 Buharî'nin Ebû Hüreyre'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.476, Hadis No. 321.

Levent Şahverdi Arşivi

Bunu söylerlerken kendilerine *Kur'an*'ın İsrâ Suresi'nin 44. ayetini destek edinirler ki, bu ayete göre güya canlı ve cansız her şey Tanrıyı övgüyle yüceltir ve Tanrı onların dediklerini işitir.[9]

***

Soru: "Size deseler: Tanrı dilediğine hidayet verir, onu doğru yola sokar ya da dilediğinin gönlünü açar, onu Müslüman kılar, dilediğini de hidayetinden yoksun kılar, saptırır ya da gönlünü kapatıp kâfir kılar. Dilediğini putlara taptırtır, dilediğini puta tapmaktan uzak kılar. Doğru yola soktuklarını, yani Müslüman yaptıklarını cennete atar, kâfir yaptıklarını ya da puta taptırdıklarını cehennem ateşinde yakar!' Bu şekilde konuşanlara karşı ne dersiniz?"

Eğer bu söylenenleri akılcı düşünce kıstasına vurup: "Hayır olmaz böyle şey. Yüce olduğu kabul edilen bir Tanrı, insanları hem kâfir ya da puta tapan yapıp hem de cehenneme atmış olamaz. Böyle yapacak olursa hem adalet ilkelerini çiğnemiş ve hem de çelişkili şekilde konuşmuş olur" derseniz Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Ama aklı bir kenara atıp, yukarıdaki sözlerin doğru olduğunu söyleyecek olursanız cennetin en güzel köşelerine layık bir Müslüman olduğunuzu ortaya koymuş olursunuz. Çünkü *Kur'an*, Muhammed'in Tanrısı'nın keyfiliğini, çelişkiliğini, adalet ilkelerini çiğnemişliğini kanıtlayan buyruklarla doludur. Nice örneklerden biri olarak En'âm Suresi'nin şu ayetini okuyalım:

> "Allah, kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslama açar; kimi de saptırmak isterse ... kalbini iyice daraltır (onu inanmayanlardan yapar). Allah inanmayanların üstüne işte böyle murdarlık verir (onu cezalandırır). (En'âm Suresi, ayet 125)

Görülüyor ki, Muhammed'in Tanrısı, dilediğini kâfir yapıyor ve kâfir yaptığını da cezalandırıyor! Daha başka bir deyimle insanlar, kendi istek ve iradeleriyle doğru yolu bulmuş olmuyorlar. Onları Müslüman ya da kâfir yapan Tanrı'dır. Hatta Muhammed bile kendi istek ve iradesiyle doğru yola girmiş değildir. Onu doğru yola ileten Tanrı'dır. *Kur'an*'da şöyle yazılı:

> "(Ey Muhammed!) Eğer seni sebatkâr kılmasaydık, gerçekten, nerdeyse onlara (müşriklere-puta tapanlara) birazcık

9 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.477-478.

meyledecektin. O zaman, hiç şüphesiz, sana hayatın ve ölümün sıkıntılarını kat kat tattırırdık; sonra bize karşı kendin için bir yardımcı da bulamazdın..." (İsrâ Suresi, ayet 74-75)

Bir başka örnek şöyle:

"Allah kime hidayet verirse (doğru yola sokarsa), işte doğru yolu bulan odur; kimi de hidayetten uzak tutarsa, artık onlara Allah'tan başka dostlar bulamazsın. Kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır bir halde yüzükoyun haşrederiz. Onların varacağı ve kalacağı yer Cehennem'dir ki ateşi yavaşladıkça onun ateşini artırırız! Cezaları işte budur! Çünkü onlar ayetlerimizi inkâr etmişler(dir)..." (İsrâ Suresi, ayet 97)

Yine görülüyor ki Tanrı, dilediğini hidayete erdiriyor, doğru yola sokuyor ve cennetlik kılıyor; dilediğini de hidayetten uzak tutuyor, yani saptırıyor ve saptılar diye onları Kıyamet gününde kör, dilsiz, sağır bir halde cehennem ateşine atıyor!

Yine bunun gibi kişileri "müşrik" (putperest) yapan da Tanrı. Nitekim *Kur'an*'da şöyle yazılı:

"(Ey Muhammed!) Puta tapanlardan (müşriklerden) yüz çevir. Allah isteseydi puta tapmazlardı..." (En'âm Suresi, ayet 106-107)

Yani Tanrı, dilediğini puta tapanlardan yapıyor ve sonra da Muhammed'e "onlardan yüz çevir" diye buyuruyor. Bununla da kalmıyor, müşriklerin öldürülmeleri için şöyle diyor:

"..Müşrikleri (puta tapanları) bulduğunuz yerde öldürün..." (Tevbe Suresi, ayet 5)

Yani Muhammed'in Tanrısı, hem insanları günahkâr kılmakta, hem de günahkâr kıldıklarını cezalandırmakta, hani sanki suçluluk onlara aitmiş gibi! Olacak şey midir bu? Şimdi soracaksınızdır: "Neden Tanrı çelişkili bir dille ve adalet duygularını çiğner şekilde konuşur?" Bunun çeşitli nedenleri var ve bu nedenlerin hepsi de Muhammed'in günlük çıkarlarıyla ilgilidir. Örneğin kişileri Müslüman yapmak isteyip de yapamadığı zamanlar, sorumluluğu Tanrı'ya atmak suretiyle kendisini temize çıkarma yolunu bulmuştur. Konuyu diğer birçok yayınımızda (örneğin *Kur'an'ın Eleştirisi*) ele aldığımız için burada fazla durmayacağız.

***

Levent Şahverdi Arşivi

Soru: "Dilediğini imanlı ve dilediğini de imansız yapan Tanrı'nın, kâfir yaptığı kişileri şeytanla dost kıldığını kabul edebilir misiniz?"

Eğer bu soruya: "Hayır kabul edemem; çünkü Yüce bir Tanrı insanları saptırıp şeytanlarla dost kılmaz" şeklinde yanıt verecek olursanız Müslümanlık sınavından iyi not alamazsınız, çünkü Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, kâfir kıldığı kimseleri bir de şeytanlarla dost yaptığını bildirmekle övünmüştür.

Gerçekten de biraz önce gördüğümüz gibi Muhammed'in Tanrısı, dilediğinin gönlünü açıp Müslüman yapıyor ve dilediğinin de gönlünü kapayıp saptırıyor, yani kâfirlerden kılıyor; kâfir kıldıklarını da cehenneme atıyor. (Bkz. En'âm Suresi, ayet 39, 125; Zümer Suresi, ayet 22, 23; Şûrâ Suresi, ayet 8 vb.) Fakat yine Muhammed'den öğrenmekteyiz ki, Tanrı bir de iman sahibi kılmadıklarını şeytanlarla dost kılmaktan hoşlanmaktadır. Nitekim şöyle konuşmuştur:

> "... Şüphesiz Biz şeytanları, inanmayanların dostları kıldık..." (A'râf Suresi, ayet 27)

Yani Tanrı, insanları saptırıp şeytanlarla dost kılmayı kendisine mutluluk vesilesi ediniyor. Fakat bunları söyleyen Tanrı, hani sanki bu söylediklerini unutmuş gibi, bir de şeytanlarla dost olmanın insanlara ait bir şey olduğunu söyler, örneğin şöyle der:

> "Cemaatin bir kısmını hidayete (doğru yola) erdiren O'dur (Tanrı'dır). Ötekiler ise delaleti (sapıklığı) hak ettiler. Onlar Allah'ı bırakarak şeytanları canciğer dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar." (A'râf Suresi, ayet 30)

Dikkat ediniz, biraz yukarıda dilediğini doğru yola sokup dilediğini saptırarak şeytanlarla dost kıldığını söyleyen Tanrı, şimdi burada tam tersini söylemektedir. Daha doğrusu bir grup insanı doğru yola soktuğunu açıklarken, bir grup insanın da şeytanları kendilerine dost edindiklerini bildirmektedir!

***

Soru: "Size Tanrı'nın, cennetteki erkek kullarına güzel kadınlar, 'memeleri yeni sertleşmiş bakire kızlar' ve ayrıca da 'oğlanlar' (gılmanlar, vildanlar) tedarik eder olduğunu söyleseler, ne dersiniz?"

Levent Şahverdi Arşivi

Eğer, bunu söyleyen kişiye: "Hayır, Tanrı böyle konuşmuş olamaz, çünkü bu sözler müstehcen nitelikte şeylerdir; bu sözleri Tanrı'ya yamamak, Tanrı'yı edepdışı bir dille konuşuyormuş gibi tanımlamak olur ki, bu da O'na hakaret sayılır" diye yanıt vermeye kalkarsanız Müslümanlık sınavını geçememiş olursunuz.

Yok, eğer bu sözlere inanıp, cenneti dört gözle bekler olduğunuzu bildirecek olursanız, sınavdan başarıyla çıkmış sayılırsınız. Çünkü Muhammed'in, *Kur'an* ya da *Kur'an* olmayarak koyduğu buyruklara göre cennetler, emsalsiz güzelliklerle ve nimetlerle doludur. Orada meyvelerin, bağların, bahçelerin her türü vardır; su ırmakları yanında tadı bozulmadık süt ırmakları, şarap ırmakları, bal ırmakları, gözü kamaştıran saraylar, tahtlar, koltuklar, atlastan giysiler, süsler vb. bulunur. Fakat bütün bunlardan başka bir de "bakire" ve "memeleri yeni sertleşmiş" kızlar (huriler) vardır ki, cennetteki erkeklere içki sunarlar ve Tanrı bu kızları, erkek kullarıyla seviştirir. Örneğin al-Nebe' Suresi'nde Muhammed'in Tanrısı şöyle diyor:

> " ...Şüphe yok ki çekinenlere (Müslüman kişilere) bir kurtuluş, bir kutluluk ve murada eriş yeri var; bahçeler, üzümler ve memeleri yeni sertleşmiş yaşıt kızlar; ve dopdolu kadeh. Ne boş bir söz duyarlar orda, ne birbirlerini yalanlama. Rabbinden fazlasıyla bir lütuf ve ihsan..." (Nebe' Suresi, ayet 31-36)

Vâkıa Suresi'nde Tanrı'nın, güzel gözlü ve yepyeni bir yapıda huriler yarattığı, hepsini de "kız oğlan kız" yaptığı ve bu güzel kızları, "erkeklerine düşkün ve yaşıt" kıldığı yazılı:

> "(Müminler) Dikensiz sedir ağaçları, iç içe salkımları sarkmış muz ağaçları, uzayıp gitmiş gölgeler altında akıp çağlayan sular, alabildiğine çok, bitmemiş ve engelsiz meyveler arasında, yüksek döşekler üzerinde olacaklar. Biz o güzel gözlü kadınları (hurileri) yepyeni bir yapıda yarattık ve hepsini de kız oğlan kız yaptık. Hepsi erkeğine düşkün ve hepsi yaşıt..." (Vâkıa Suresi, ayet 28-37)

Muhammed'in Tanrısı, bu güzel kızları, sevgili erkek kullarıyla seviştirmek istediğini bildirmek üzere şöyle der:

> "... 'Yiyin, için! Doyun kolaylıkla. Yaptıklarınızın (yani bana ve Muhammed'e boyun eğmiş olmanızın) karşılığı olarak. Dizi dizi tahtlara yaslanarak' denecek onlara. Biz onları, iri (güzel) gözlü hurilerle evlendireceğiz. (Cennet'te) onlara, iştah-

Levent Şahverdi Arşivi

larının çektiği meyve ve etlerden dilediklerince vereceğiz. Ve onlar orada, kadeh tokuşturacaklar; içinde boş ve günah olmayan biçimiyle..." (Tûr Suresi, ayet 19-20, 23-24)

Fakat Muhammed'in Tanrısı, cennetteki erkek kullarına sadece güzel ve bakire kızlar tedarik etmeyi yeterli bulmaz; bir de onların hizmetine "gılmanlar", "vildanlar" yani genç-taze oğlanlar verir; bu oğlanların "sedeflerinde saklı inci gibi" olduklarını söyler, şöyle der:

"... Ve onlara, gılman (oğlanlar) hizmet sunacak; (bu oğlanlar) sedeflerinde saklı inci gibidirler..."

Bir başka çeviri şöyle:

"Hizmetlerine verilmiş (kabuğunda) saklı inci gibi gençler etraflarında dönüp dolaşırlar." (Tûr Suresi, ayet 24)

Bu konuda da verilebilecek örnekler pek çok; bunları diğer birçok yayınımızda ele aldığımız için burada fazla durmayacağız.[10]

Tanrı'yı, erkek kullarına "memeleri yeni sertleşmiş bakire güzel kızlar" ve "sedeflerinde saklı inci gibi oğlanlar" tedarik eder biçimde tanımlayan hükümleri, Tanrısal nitelikte kabul etmek güçtür. Tanrı fikrine saygılı hiç kimsenin bunları benimsemesine olanak yoktur. Ne var ki, İslam şeriatının, Tanrı'dan ve Muhammed'den gelme olduğunu bildirdiği bu tür din hükümlerini benimsemediğiniz an, Tanrı'yı ve Muhammed'i inkâr etmiş sayılır ve kuşkusuz Müslümanlık sınavından sıfır almak yanında bir de dinsizlikle damgalanırsınız ki, bu takdirde yaşamınız tehlikeye girebilir.

***

Soru: "Size deseler: 'Öldükten sonra Kabr'e giren kişiye Tanrı, aklını ve şuurunu iade eder; bu sayede kişi mezardayken dahi Muhammed'i övebilir!'Bunu söyleyene ne dersiniz?"

Eğer akılcı düşüncenin insanıysanız, hiç kuşkusuz bunu söyleyeni alaya alır ve muhtemelen onu gericilikle, yobazlıkla suçlarsınız. Fakat hemen belirteyim ki, bunu yaptığınız takdirde Müslümanlık

10 Cennet tanımıyla ilgili *Kur'an* ve hadis hükümleri için benim *Şeriat ve Kadın* ve *Kur'an'ın Eleştirisi* adlı kitaplarıma bkz. Ayrıca bkz. Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.4, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.69 vd.; İmam Nevevî, *age*, c.3, s.464 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

sınavından yine sıfır almış olur, üstelik İslama inanmamakla damgalanırsınız. Çünkü yukarıdaki sözleri söyleyen Muhammed'dir. Şöyle ki:

Muhammed'e Göre "Muhammed" adlı kitabımda uzun uzadıya açıkladığım gibi Muhammed, övünmeyi ve başkaları tarafından övülmeyi aşırı şekilde seven bir kimseydi. Her vesileyle kendisini, bütün insanların ve gelmiş geçmiş bütün peygamberlerin en yücesi ve Allah katında en değerlisi olarak gösterirdi; örneğin:

> "Gözünüzü açın! Ben Allah'ın sevgilisiyim. Allah nezdinde gelmiş ve gelecek bütün insanların en şereflisi, en yücesi benim!"

derdi. Ya da:

> "Ben Âdemoğullarının seyyidiyim (efendisiyim)..."

derdi. Ya da kendisini bütün peygamberlerin eh yücesi olarak göstermek üzere:

> "Ben Resullerin (Tanrı elçilerinin) önderiyim. Ben Nebilerin (Peygamberlerin) kemalini simgeleyen son nebiyim; Kıyamet günü ilk şefaat edecek olan ve şefaati ilk kabul edilecek olan da benim!"

derdi. Övünmekte o kerte ileri giderdi ki, Tanrı'yı bile, melekleriyle birlikte kendisine salavat getirirmiş gibi tanımlamaktan geri kalmaz, insanların da kendisine salavat getirmelerini isterdi. Örneğin *Kur'an*'a koyduğu ayetle Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söylemiştir:

> "Şüphe yok ki Allah ve melekleri, salavat getirirler Peygamber (Muhammed'e); Ey inananlar! Siz de ona salavat getirin, tam teslim olarak da selam verin." (Ahzâb Suresi, ayet 56)[11]

İnsanların kendisini yüceltmelerini, kendisine övgü yağdırmalarını ve bu işi ömürleri boyunca yapmalarını Muhammed yeterli bulmazdı; isterdi ki mezarda dahi bu övgülerine devam etsinler. Ebû Bekir'in kızı Ayşe'nin ve kız kardeşi olan Esma binti Ebi Bekr'in bu konudaki rivayetleri, bunun ilginç örneklerinden biridir. Olay şu:

Günlerden bir gün güneş tutulur ve halk korku ve telaşa kapılır. Başta Muhammed olmak üzere herkes, Tanrı'ya sığınmak üzere na-

11 Bu konuda verilecek diğer örnekler için benim *Muhammed'e Göre "Muhammed"* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

maza durur. Namaza duranlar arasında Muhammed'in eşlerinden Ayşe de vardır. Ayşe'nin kız kardeşi Esma, o sırada evde işiyle meşgul olduğu için halkın telaşını fark edememiştir. Fakat evden çıkıp halkın namaza durmuş olduğunu görünce Ayşe'nin yanına giderek: "Bu halka ne oluyor (Neden korkuyorlar)?" diye sorar. Namaz kılmakta olan Ayşe kendisine güneş tutulduğunu anlatmak için gökyüzüne doğru başıyla işarette bulunur ve "Sübhâna'llâh!" der. Esma pek bir şey anlamaz ve tekrar sorar: "Bu bir ayet(-i azâb veya tekarrüb-i Kıyamet) mi?" (Bu bir azap işareti mi ya da Kıyamet'in yaklaşması mı?) Ayşe başıyla "Evet" diye cevap verir. Bunun üzerine Esma da namaza durur. Namazdan sonra Muhammed, halkı karşısına alıp:

"Cennet ve Cehennem'e kadar (evvelce) bana gösterilmemiş hiçbir şey kalmadı ki, bu makamda görmüş olmayayım" diyerek konuşmaya başlar. Konuşmasında Tanrı'nın kendisine vahiy indirdiğini ve bu vahye göre insanların, ölümden sonra kabre (mezara) girdiklerinde sınava çekileceklerini ve sınav sırasında kendilerine:

"Bu adam (yani Muhammed) hakkındaki ilmin nedir?" diye sorulacağını; bu soruya Müslüman kişinin:

"O (Zât-ı Şerif) Muhammed'dir. O (Zât-ı Şerif) Allah'ın Resûlüdür. Bize kanıtlanmış ayetlerle doğru yolu gösterdi. Biz de onun çağrısına uyarak izinden yürüdük. O (Zât-ı Şerif) Muhammed'dir" diyeceğini; bu sözlerin üç kez tekrar edileceğini ve ondan sonra o kimseye:

"Öyle ise yat da rahatına bak. O (Zât-ı Şerifin) peygamberliğine kesin olarak inandığın hususunda şüphe kalmadı" denileceğini; fakat eğer o kişi "münafık" ise (yani sadece dış görünüşüyle Müslüman olan, fakat iç yönüyle Müslüman olmayan bir kimse ise), bu soruya karşı:

"Ben ne bileyim? İşittim, öteki beriki bir şeyler söylüyorlardı. Ben de söyledim" cevabını vereceğini belirtir.[12]

Daha başka bir deyimle Muhammed, mezara girmiş ölü vücutların, kendisi için: "Allah'ın Resûlü bir Zât-ı Şerîf" diye konuştuklarını söylemeyi, övünme vesilesi yapmıştır. Ne var ki, mezardaki ölünün bu şekilde konuşabilmesi için akıl ve şuur sahibi olması gerekmekte. Bunu sağlamak, Tanrı'nın sevgili elçisi Muhammed için, çok kolaydır. Nitekim Ömer b. Hattab, bir gün kendisine kabir halinden ve kabir sorunlarından söz edip:

"(Mezardayken) Aklımız başımıza iade edilecek mi?" diye sorunca, Muhammed şöyle yanıt verir:

12 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.I, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.76, 88-89.

Levent Şahverdi Arşivi

"Evet, bugünkü heyetinizde akıl ve şuurunuz iade olunacaktır..."[13]

Ama bunu söylerken ölülerin kabirde işitmez olduklarına dair *Kur'an*'a koyduğu ayeti (Fâtır Suresi, ayet 22) göz ardı etmiş olur.

Bütün bunlar böyleyken, yukarıdaki soruya "Hayır" diye yanıt verecek olursanız, Müslümanlık sınavından sıfır almış olacaksınızdır.

***

Soru: "Tanrı'nın insanları, vahşet niteliğindeki cezalara çarptıracağına, örneğin el ve ayakları çaprazlama doğratmak, gözleri oydurtmak ya da kafaları kılıçla doğratmak ya da astırtmak vb. gibi uygulamalara mahkûm kılacağına inanır mısınız?"

İnsanî duygularla dolu bir kişiyseniz, kuşkusuz ki böyle bir soruyu şaşkınlıkla karşılayacak ve muhtemelen: "Hayır inanamam! Vahşet niteliğinde sayılması gereken bu tür cezaların, Tanrı'dan geldiğini kabul edemem!" diyeceksinizdir. Çünkü her ne kadar suç işleyenleri cezalandırmanın doğal olduğunu kabul ediyorsanız da, uygulanacak cezanın vahşet niteliğini taşımaması ve ayrıca da suç ile ceza arasında denkleşme bulunması gerektiğini düşünmektesinizdir. Çünkü "Rahîm" (merhametli) olduğu söylenen bir Tanrı'nın, insanlara gaddarlık örneği teşkil etmesini isteyememektesinizdir. Ne var ki, bu düşüncenizi ortaya vurduğunuz takdirde Müslümanlık sınavında başarısız kalmış olacaksınızdır. Çünkü Muhammed, bu tür cezaların Tanrı buyruğu olduğunu bildirmiş ve *Kur'an*'a bu doğrultuda ayetler koymuştur. Bu ayetlerden biri, hırsızlıkla ilgili olarak şöyle:

"Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık bir ceza ve Allah'tan bir ibret olmak üzere, ellerini kesin. Allah izzet ve merhamet sahibidir." (Mâide Suresi, ayet 38)

Bu ayette geçen "hırsızlık" sözcüğü" (ki "sirkat" sözcüğünün karşılığıdır), başkasının malını gizlice, yani onun haberi olmadan alması anlamına geliyor. Dikkat edileceği gibi ayette sadece "hırsızlık" denmiş fakat çalınan şeyin miktarı, değeri ve hangi maksatla çalındığı hususu belirlenmemiştir. Her ne kadar *Kur'an* yorumcularından bazıları, çalınan şeyin "az çok mergup denebilecek bir nisa-

13 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.504.

Levent Şahverdi Arşivi

ba baliğ olması" gerektiğini söylemekteyseler de, İbn-i Abbas, İbn Zübeyr ve Haseni Basri gibi kaynaklar böyle bir kıstasa gerek olmadığını ve çalınan şeyin az ya da çok oluşunun, el kesme cezasının uygulanmasında etkili bulunmadığını bildirmişlerdir.[14] Fakat her ne olursa olsun, hırsızlık yapanın ellerini, bileklerini kesmek gibi bir ceza insafdışı ve vicdan sızlatıcı bir cezadır. Üstelik de ceza hukuku anlayışına aykırı, suç ile ceza arasındaki dengeyi göz önünde tutmayan bir uygulamadır ki hırsızlık yapan kişiyi yeniden suç işlemeye zorlamaktan başka bir işe yaramaz. Çünkü elleri kesilen bir insan, artık çalışamayacağı ve aç kalacağı için, yeniden hırsızlık yapmaktan başka çare bulamayacaktır.

Yine Muhammed'in, Tanrı'dan gelmedir diye *Kur'an*'a koyduğu bir ayet şöyle:

> "Allah ve Resûlüne karşı savaşanların ve yeryüzünde fesat çalışanların cezası ancak (acımadan) öldürülmeleri, ya asılmaları yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi yahut da bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyada rüsvalığıdır. Onlar için ahirette de büyük azap vardır." (Mâide Suresi, ayet 34)

Dikkat edileceği gibi burada, Tanrı'ya ve Muhammed'e karşı savaşanların ve yeryüzünde fesat çıkaranların ne gibi cezalara çarptırılacakları bildiriliyor ki, bunlar "acımadan öldürmek", "asmak", "el ve ayakları çaprazlama olarak kesmek" ya da "bulundukları yerden sürülmek" gibi dört uygulamadan oluşuyor. Her biri teker teker uygulanabileceği gibi, birlikte de uygulanabilir. Örneğin hem cinayet işleyen (yani "katli yapan") ve hem de aynı zamanda mal çalan kişilerin, biri sağdan, biri de soldan olmak üzere, birer elleriyle birer ayaklan kesilir ve sonra bunlar ölüme terk edilir. Bu ayetin *Kur'an*'a girmesiyle ilgili olarak İslam kaynakları çeşitli sebepler öne sürerler. "İkrime" ve "Haseni Basrî" gibi kaynaklara göre yukarıdaki ayetler "müşrikler" (puta tapanlar) hakkındadır. İbn-i Abbas gibi kaynaklara göre bu ayet, Yahudi ya da Hıristiyan (kendilerine Kitap verilmiş olan) kavimlerden birinin Muhammed'le barış antlaşması yaptıktan sonra, antlaşma hükümlerine aykırı olarak yol kesip yeryüzünde fesat çıkarmaları nedeniyle inmiştir! Bir başka rivayete göre, "Hilâl İbn-i Uveymiri" kavminin İslam aleyhtarı davranışları nedeniyle in-

14 Bu konuda bkz. Elmalılı H. Yazır, *Hak Dini, Kur'an Dili*, c.2, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1993, s.1672.

Levent Şahverdi Arşivi

miştir: Güya Benî Kinane kavminden bir kısım halk, Müslüman olmak kastıyla gelirken Hilâl'in kavmine uğramış ve bu kavmin adamları onların yollarını kesmişler ve kendilerini de öldürmüşlerdir. Ve nihayet bir başka rivayete göre de bu ayet, Muhammed'in çobanını öldüren ve develerini çalıp götüren kimseler vesilesiyle konmuştur ki özeti şöyle: Hicret'in 6. yılında "Ukle" ve "Ureyne" kabilelerinden bazı kimseler, Medine'ye gelerek Muhammed'e sığınırlar. İslam dinine girdiklerini söylerler ve hasta ve aç olduklarını belirterek yardım isterler. Muhammed kendilerini, develerinin bulunduğu yere gönderir ve bakılıp iyileşmelerini sağlar. Bir süre sonra bu kişiler iyileşirler ve iyileşir iyileşmez Müslümanlığı terk ederler ve Muhammed'in çobanını öldürüp develerini götürürler. Haberi alınca Muhammed, gazaba gelir ve hemen adamlarını gönderip bu kişileri yakalatır. Her birinin ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesini ve ayrıca da gözlerinin oyulmasını emreder. Ve sonra onları bu haldeyken kızgın güneşin altında ölüme terk eder.[15]

Bunu yaparken Muhammed, gerekçe olarak *Kur'an*'a koyduğu yukarıdaki ayeti (yani Mâide Suresi nin 34. ayetini) kullanır. Ve işte bundan dolayıdır ki Müslüman kişiler, bu ayeti ve Muhammed'in bu davranışını "hak" ve "adalet" örneği olarak yüceltirler.

Eğer siz, bunu kabul edebiliyorsanız, iyi bir Müslüman olmakla övünebilirsiniz! Yok, eğer aklınız ve vicdanınız, vahşet niteliğindeki bu tür cezalara "Hayır" diyor ise, Müslümanlık sınavından sınıfta kalmış olursunuz!

***

Soru: "Tanrı'nın, melekleriyle birlikte Muhammed'e salavat getirdiğine (dua edip namaz kıldığına) inanır mısınız?"

"Salavat" sözcüğü, geniş içeriğiyle dua etmek, namaz kılmak, gibi anlamlara gelir. Bir bakıma namaz yoluyla ibadet etmektir ki, Müslümanlar bu yoldan, "esirgeyen" ve "merhamet eden" Tanrı'nın yardımını sağlamaya çalışırlar. Bazı kaynaklara göre salavat, beş vakit namaz ile diğer namazların tümünü kapsar. "Salavat"ta bulunan Müslüman kişi, bu işi Tanrı'yı en kutsal şekilde yüceltmek ve Tanrı'ya eş ya da ortak koşmadığını kanıtlamak ve alçakgönüllülüğünü ortaya vurmak için yapar. *Kur'an*, bunun böyle olduğunu belirleyen ayetlerle doludur. Şimdi yukarıdaki soruyu, muhtemelen şöyle yanıtlayacaksınızdır:

15 Bu benim *Muhammed'e Göre "Muhammed"* ve *Kur'an'ın Eleştirisi-3* adlı kitaplarıma bkz.; ayrıca Elmalılı H. Yazır, *Hak Dini, Kur'an Dili*, c.2 s.1661 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

"Hayır, Tanrı'nın, melekleriyle birlikte Muhammed'e salavat getirdiğine (dua edip namaz kıldığına) inanamam; çünkü böyle bir şey Tanrı fikrini küçültmek, Muhammed'i Tanrı'nın üstünde görmek olur."

Ancak böyle demekle, Müslümanlık sınavından yine sıfır almış olacaksınızdır, çünkü *Kur'an*'da şöyle demektedir:

> "Şüphe yok ki, Allah ve melekleri, salavat getirirler Peygamber (Muhammed'e); ey iman edenler siz de ona salavat getirin; tam teslim olarak da selam verin." (Ahzâb Suresi, ayet 56)

Bu nasıl olur diye soracak olursanız yanıtı kısaca şöyle:

Her vesileyle tekrarladığımız gibi, Tanrı'yı yüceltici ayetleri *Kur'an*'a koyan Muhammed'dir. İstemiştir ki, Tanrı sınırsız şekilde yüceltilsin ve yüceltilirken, onun "elçisi" olarak kendisi de yüceltilmiş olsun. Çünkü Muhammed, övünmesini ve başkaları tarafından övülmesini çok seven bir kimsedir. Örneğin, kendisini "Allah'ın sevgilisi", "Müslümanların ilki", "gelmiş geçmiş bütün peygamberlerin en üstünü", "bütün insanların en yücesi, en şereflisi", "Âdemoğullarının Seyyidi" şeklinde göstermiş, kendisine baş eğeninin Tanrı'ya baş eğmiş sayılacaklarını, kendisine inanıp saygı gösteren ve salavat getirenlerin tüm günahlardan sıyrılıp cennete ulaşacaklarını ve buna benzer daha nice şeyler söylemiştir. Fakat bununla yetinmemiş, Tanrı'yı, yukarıda belirttiğimiz gibi, melekleriyle birlikte kendisine salavat getirir şekilde tanımlamıştır.[16]

Görüyorsunuz ki, yukarıdaki soruyu: "Hayır, Tanrı'nın, melekleriyle birlikte Muhammed'e salavat getirdiğine (dua edip namaz kıldığına) inanamam..." dediğiniz takdirde Müslümanlık iddianız geçersiz kalacaktır.

***

Soru: "Tanrı'nın yanlış ya da çelişkili kararlar verdiğine ya da insanlardan akıl alarak iş gördüğüne inanır mısın?"

Eğer bu soruya: "Hayır inanmam; çünkü Tanrı her şeyi bilendir, her şeyi önceden hesap eden ve görendir; asla yanılmaz ve insanlardan akıl almaz" şeklinde bir yanıt verecek olursanız, Müslümanlık sınavından yine sınıfta kaldınız demektir. Çünkü başta *Kur'an* olmak üzere İslam kaynaklarını incelediğimiz zaman görmekteyiz ki,

16 Bu konuda daha geniş bilgi için benim *Muhammed'e Göre "Muhammed"* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

Muhammed'in Tanrısı, çoğu zaman birbirini tutmaz ve çelişkili ya da yalan-yanlış kararlar vermesi yanında, insanlardan akıl alarak da iş görmektedir. Bu konuya da çeşitli yayınlarımda değinmiş olmakla beraber, yukarıdaki soru vesilesiyle burada kısa bir özetlemede bulunmak yararlı olacaktır. Sadece birkaç örnek vermekle yetineceğim.

Muhammed'in Tanrısı'nın, herhangi bir konuda enine boyuna düşünmeden, hesap etmeden ve kötü sonuçlar yaratacağını bilmeden kararlar verip, sonra bu kararlarını, kullarının uyarısı üzerine değiştirmiş olmasına verilecek nice örneklerden biri, *Kur'an*'da, İsrâ Suresi'nde geçen "Miraç Olayı" ile ilgilidir ki, "Muhammed'in gök gezisi" olarak da bilinir. İsrâ Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir." (İsrâ Suresi, ayet 1)

"Miraç" sözcüğü, genellikle *Kur'an*'daki "göğe dayalı merdiven" deyimiyle karşılanmakta. (bkz. Zuhruf Suresi, ayet 33) Güya Muhammed, bir gece Mekke'deki "Mescid-i Harâm"dan kalkıp Kudüs'teki "Mescid-i Aksâ"ya gitmiş ve sonra "gök merdiveni" ile göklerin yedinci katına çıkmış ve Tanrı'yla buluşup ondan birtakım buyruklar almıştır ki, bunların arasında namaz vakitleriyle ilgili olanı vardır. "Gök gezisi" olarak da bilinen bu hikâye, 1400 yıl boyunca Müslümanlar için kutsal bir anlam taşımıştır; özeti şöyle:

Bir gün Tanrı, Muhammed'i yanına çağırıp ayetlerinden bir kısmını göstermek ister! Bunun üzerine Muhammed, "Burak" adındaki atına binerek Mekke'deki Kâbe'den hareketle Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya gider ve oradan Cebrail'le birlikte gök katlarını çıkmaya başlar. Yedi kattan oluşan gök katlarından her birinde, eski dönem "peygamberlerinden" biri oturmaktadır. (örneğin İbrahim, Musa, İsa vb. gibi) Muhammed'in söylemesine göre bütün bu peygamberler, Tanrı tarafından Müslümanlıkla emrolunmuşlardır. Her kattan geçerken onlarla selamlaşır ve nihayet Tanrı'nın bulunduğu kata gelir. Tanrı kendisine, günde elli vakit namaz kılınması için buyrukta bulunur. Nasıl bir gerekçeye dayalı olarak günde elli vakit namazı uygun bulmuştur, bilemiyoruz. Yalnız bildiğimiz şu ki, günde elli vakit namaz kılınmasını içeren emir, uygulanması mümkün olmayan bir emirdir. Çünkü eğer insanlar, günde elli vakit namaz kılmaya kal-

Levent Şahverdi Arşivi

kışacak olurlarsa, ne çalışmaya, ne uyumaya, ne yemek yemeye, ne eğlenmeye ve ne de çiftleşip nesil üretmeye vakit bulabileceklerdir. Bunun böyle olduğunu en basit bir hesapla ortaya vurmak kolay: örneğin her bir namaz (hazırlık, aptes almak vs. dahil), en azından 20 dakika tutmuş olsa, günün aşağı yukarı 17 saatini bu işe ayırmamız gerekecektir. Geriye 7 saatlik bir boş zaman kalıyor ki, uyku uyumaya bile yetmez. Şimdi sormak gerekiyor: "Nasıl olur da Tanrı bunu hesap edemez?" Ne var ki, sadece Tanrı değil, Muhammed de elli vakit namaz emrinin, uygulanması imkânsız bir emir olduğunu düşünmez. Emri alır almaz, büyük bir sevinç izhar eder ve Tanrı'nın bu sözlerini kendi kavmine müjdelemek üzere hemen gök katlarını inmeye başlar. Her bir katta rastladığı peygamberlerle selamlaşır, Tanrı'yla görüşmüş olduğunu anlatır. Fakat Musa'nın bulunduğu kata geldiği zaman, Musa kendisine Tanrı'dan ne emirler aldığını sorar. Elli vakit namaz emri verildiğini öğrenince Muhammed'e şöyle der: "Senin kavmin günde elli vakit namaz kılamaz. Geri dön ve Tanrı'dan bu emri değiştirmesini, namaz vakitlerinin sayısını azaltmasını iste." Musa'nın bu şekilde konuşması üzerine Muhammed, hiç tereddüt etmeden gök katlarını tırmanarak Tanrı'nın yanına döner ve namaz vakitlerinden indirme yapmasını ister. Tanrı onun isteğini kabul ederek 10 vakit namaz indiriminde bulunur ve Müslümanlara günde 40 vakit namaz kılınmasını emrettiğini bildirir. Aslında 40 vakit namaz da az sayılmaz; ama her ne hikmetse Tanrı böyle karar vermiştir. Tanrı'nın bu kararını Muhammed, yine sevinçle karşılar ve gök katlarını inmeye başlar. Ne var ki Musa'nın katına geldiğinde, Musa kendisine günde 40 vakit namazın da çok olduğunu ve tekrar Tanrı katına dönüp indirim sağlamasını söyler. Musa'nın dediğine uyarak Muhammed, tekrar katları çıkıp Tanrı'nın yanına gelir ve O'ndan indirim yapmasını diler. Tanrı 10 namaz daha indirimde bulunarak günde 30 vakit namaz kılınmasını emreder. Muhammed bunu uygun bulur ve gök katlarını inerek Musa'nın yanına gelir. Fakat Musa bunun da çok olduğunu söyler ve geri dönüp Tanrı'dan indirim istemesini tavsiye eder. Muhammed, yine Tanrı katına dönerek indirim ister. Ve işte bu şekilde, Tanrı'yla Musa arasında mekik dokuya dokuya (Musa'dan aldığı tavsiyeye uyarak) Muhammed, nihayet Tanrı'dan namaz sayısının günde beş vakit olması gerektiğine dair karar alır. Ancak Musa bunun dahi çok olduğunu söyleyince Muhammed: "Hayır artık Tanrı'nın yanına çıkıp daha fazla indirim istemeye yüzüm tutmaz" der ve doğruca kavminin yanına gelerek emri bildirir.[17]

17 Bu Miraç Olayı için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.10, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.65-72.

Levent Şahverdi Arşivi

İslam kaynaklarının Muhammed lehine iftiharla kaydettikleri bu olaydan anlaşılıyor ki Tanrı, namaz vakitlerinin saptanması konusunda çok isabetsiz bir karar vermiştir ve Muhammed bu kararın isabetsizliğinin farkına varmamıştır. İsabetsizliğin farkına varan sadece Musa'dır. Daha başka bir deyimle Musa, Tanrı'dan da, Muhammed'den de daha isabetli düşünmüştür. Ve Tanrı, Musa'nın aklına uyarak iş görmüştür. Burada söz konusu olan Tanrı, Muhammed'in kendi hayalinde canlandırdığı bir Tanrı'dır.

Ve işte eğer siz, böyle bir Tanrı tanıtımına inanıyorsanız, Müslümanlık sınavını geçmiş sayılırsınız. Ama kalkıp: "Hayır, Tanrı böylesine isabetsiz karar vermiş olamaz; hele insanlardan akıl alarak iş görmesi söz konusu olamaz; zira Tanrı'yı ve Muhammed'i bu durumda kılmak, her ikisini de Musa'ya nazaran daha az akıllı saymak olur" şeklinde bir şeyler derseniz, bu takdirde Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız.

***

Kur'an'ı incelerken görüyoruz ki, o her şeyi bildiğini söyleyen ve kendisini "âlim" olarak tanıtan Tanrı, bilinmesi gereken çoğu şeyden habersizdir. Bunun nice örneklerinden biri Muhammed'in okuryazar olup olmamasıyla ilgili. Gerçekten de *Kur'an*'da Tanrının Muhammed'e şöyle hitap ettiği yazılı:

> "(Ey Muhammed!) Yaratan Rabbinin adıyla oku! İnsanı bir alaktan yarattı. Oku..." (Alak Suresi, ayet 1)

Yani Tanrı, Cebrail aracılığıyla Muhammed'e vahiy gönderirken, onun okuma bildiğini düşünerek: "Oku" diye emreder. Fakat Muhammed: "Ben okuma bilmem" diye karşılık verir. Buna rağmen Tanrı emrinde ısrar eder ve:

> "Oku! Kalemle öğreten, insana bilmediğini bildiren Rabbin en büyük keremdir" (Alak Suresi, ayet 3-5)

der. Muhammed, yine aynı şeyi söyler ve okuma bilmediğini tekrarlar. Tanrı yine ısrar eder ve bu üçüncü kez Muhammed'den: "Ben okumak bilmem" şeklinde karşılık alınca, ısrarından vazgeçer. Anlar ki Muhammed, gerçekten okumasızdır. Bunun üzerine Tanrı, okuma işini üstlendiğini ve bu işi Cebrail aracılığıyla yapacağını anlatarak şöyle der:

Levent Şahverdi Arşivi

"(Ey Muhammed!) Doğrusu o vahyolunanı senin kalbine yerleştirmek ve onu sana okutturmak Bize düşer. Biz onu Cebrail'e okuttuğumuz zaman, onun okumasını dinle. Sonra onu açıklamak bize düşer." (Kıyamet Suresi, ayet 17-19)

Ve bu söylediğini pekiştirmek için şunu ekler:

"Ey Muhammed! Cebrail *Kur'an*'ı okurken, unutmamak için acele edip onunla beraber söyleme, yalnız dinle..." (Kıyamet Suresi, ayet 16)

Ve sonra Tanrı, Muhammed'in okuma-yazma bilmediğini herkese bildirmek üzere şöyle konuşur:

"... bunu okuyup-yazması olmayan Peygamber Muhammed'e uyanlara yazacağız..." (A'râf Suresi, ayet 156-157)

Ayrıca da Muhammed'e hitaben şöyle der:

"Ey Muhammed... Sen daha önce bir kitaptan okumuş ve elinle de onu yazmış değildin. Öyle olsaydı, batıl söze uyanlar şüpheye düşerlerdi..." (Ankebût Suresi, ayet 49)

Görülüyor ki Tanrı, Muhammed'in okuma bildiğini sanarak ona vahiylerini gönderiyor ve "Oku" diye emrediyor; fakat okuma bilmediğini anlayınca okuma işini kendisi üstleniyor! Pek güzel ama nerede kaldı Tanrı'nın "âlimliği", nerede kaldı Tanrı'nın her gizli ve bilinmeyen şeyleri bilirliği?

Bu yukarıdaki örnek, *Kur'an* surelerinin, İslamcıların belirledikleri iniş sırasına göre açıklanmıştır. Eğer konuyu, surelerin *Kur'an*'daki sırasına göre ele alacak olursak, bu kez Tanrı'yı güç durumda bırakan bir başka sonuçla karşılaşmış oluruz ki, o da şöyle:

Muhammed'in okuma bilmediğini belirleyen ayetler, *Kur'an*'daki surelerin sırasına göre şu düzeyde: A'râf Suresi (7. sure), Ankebût Suresi (29. sure), Kıyamet Suresi (75. sure), Alak Suresi (96. sure).

Kur'an'ın 7. suresi olan A'râf Suresi'nde Tanrı, Muhammed'in "ümmi" (yani okumasız) olduğunu bildirmekte:

"Yanlarındaki *Tevrat* ve *İncil*'de yazılı buldukları o... ümmî peygambere (Muhammed'e) uyanlar var ya..." (A'râf Suresi, ayet 157)

Levent Şahverdi Arşivi

"(Ey Muhammed!) de ki: ... 'Öyle ise Allah'a ve ümmî peygamber olan Resûlüne (Muhammed'e)... iman edin'..." (A'râf Suresi, ayet 158)

Görüldüğü gibi, Tanrı burada Muhammed'i okumasız bir kimse olarak tanıtmakta. Ayrıca da, onu okumasız bıraktığını anlatmak maksadıyla 29. sure olan Ankebût Suresi'nde, şöyle konuşmakta:

"(Ey Muhammed!) Sen bundan önce ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın. Öyle olsaydı batıla uyanlar kuşku duyarlardı..." (Ankebût Suresi, ayet 48)

Yani Tanrı Muhammed'i okumasız bırakmıştır, çünkü okuma yazma bilir kılmış olsa, çevresindekiler yanlış kanıya kapılıp onun başka kitaplardan (örneğin *Tevrat*'tan, *İncil*'den) çalma yaparak *Kur'an*'ı hazırladığını sanabilirlermiş!

Fakat Tanrı bunu söylemekle kalmaz bir de, 75. sure olan Kıyamet Suresi'nde, ayetleri kendi ağzıyla Muhammed'e okuduğunu bildirmek üzere şöyle der:

"(Ey Muhammed!)... Şüphesiz (*Kur'an*'ı senin kalbine yerleştirmek) ve onu okumak bize aittir..." (Kıyamet Suresi, ayet 16-17)

Görülüyor ki Tanrı, *Kur'an*'ın yukarıda belirttiğimiz 7., 29. ve 75. surelerinde Muhammed'i okumasızmış gibi tanımlamakta. Böylece onun, başka kitapları okuyup bu kitaplara göre konuşmadığını anlatmaya çalışmakta. Ne var ki, Muhammed'in okumasız olduğunu söyleyen bu aynı Tanrı, bu söylediklerini unutmuşçasına, *Kur'an*'ın 96. suresi olan Alak Suresi'nde, Muhammed'e "Oku" diye emreder:

"(Ey Muhammed!) Yaratan Rabbinin adıyla oku! İnsanı bir alaktan yarattı. Oku..." (Alak Suresi, ayet 1)

Evet, ama hani ya Muhammed okuma bilmezdi? Okuma bilmeyen bir kimseye "Oku" diye emredilir mi? Görülüyor ki, hangi açıdan bakarsak bakalım (yani konuyla ilgili ayetleri ister surelerin iniş sırasına göre, ister *Kur'an*'daki sırayı göz önünde tutarak okuyalım) Tanrı, Muhammed'in okuma bilir ya da bilmez oluşu konusunda, ya habersizdir ya da kurnazlık peşindedir.[18]

***

18 Bu konuda daha geniş açıklama için *Kur'an'ın Eleştirisi-2* ve *Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları Din Adamları* adlı kitaplarıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

İslam kaynaklarının bildirmesine göre Tanrı birçok hususta, insanlardan akıl alarak iş görmüştür ki, bu kişilerin başında Ömer b. Hattab gelmekte. Güya birçok ayeti onun isteğine uyarak indirmiştir. Ömer'in bizzat kendi söylemesine göre Tanrı, özellikle üç konuda isteklerini ayet şekline dönüştürmüştür. Bunlardan biri, Kâbe'deki Makam-ı İbrahim denen yerin namazgâh ve dua yeri olarak kabul edilmesidir. Bir diğeri kadınların örtünmesi konusundadır. Üçüncüsü de Muhammed'in karılarının kıskançlık göstermeleriyle ilgilidir. Bunları kısaca özetleyelim:

Bakara Suresi'nin 125. ayetinde, Kâbe'deki "İbrahim makamı" ile ilgili şu var:

> "Biz Beyt'i (Kâbe'yi) insanlara toplanma mahalli ve güvenli bir yer kıldık. Siz de İbrahim'in makamından bir namaz yeri edinin (orada namaz kılın)..." (Bakara Suresi, ayet 125)

Güya Ömer b. Hattab, ikide bir Muhammed'e gelip, Kâbe'deki Makam-ı İbrahim denen yerin ibadet yeri olması isteğinde bulunurmuş ve onun bu isteğini duyan Allah, bu isteğe uyarak *Kur'an*'ın Bakara Suresi'nin yukarıdaki 125. ayetini indirmiş imiş!

Kur'an'ın Ahzâb Suresi'nde, kadınların örtünmeleriyle ilgili olarak şöyle bir ayet var ki, "Hicab ayeti" diye de bilinir:

> "Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminleri kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) dış örtülerini üstlerine almalarını söyle. Onların tanınmaması ve incinmemesi için en elverişli olan budur..." (Ahzâb Suresi, ayet 33, 59)

İslam kaynaklarının bildirmesine göre Tanrı bu ayeti Ömer b. Hattab'ın uyarısı ve isteği üzerine indirmiştir. Güya Ömer, son derece kıskanç olduğu için, kadınların tanınmayacak şekilde örtünmeksizin evden çıkmalarını istemezmiş. Bu nedenle bir gün Muhammed'e:

"Ya Resûlullah, emretsen de (eşlerin) hicap içine girseler. Çünkü senin yanına iyi-kötü insanlar girip çıkıyor" şeklinde bir şeyler söylemiş. Bunu duyan Tanrı, hemen yukarıdaki Hicab ayetini indirivermiş. Söylendiğine göre Hicab ayeti, Hicret'in 5. yılında inmiştir ki (kimine göre 3. ya da 4. yılında), Muhammed'in "Peygamber" olarak kendini tanıtmaya başlamasından 15 yıl sonraya isabet etmekte. Yani Tanrı, 15 yıl boyunca kadınların örtünerek sokağa çıkmaları

Levent Şahverdi Arşivi

konusunda hiçbir şey düşünemiyor ve bu işi Ömer'in hatırlatması üzerine yapıyor![19]

Kur'an'ın Tahrîm Suresi'nde, Muhammed'e karşı kıskançlık göstermek üzere anlaşan eşlerin Tanrı tarafından uyarılmalarıyla ilgili şöyle bir ayet var:

> "Eğer O (Muhammed) sizi boşarsa Rabbi ona, sizden daha iyi... sebatla itaat eden, tövbe eden... dul ve bakire eşler verebilir." (K. 66 Tahrîm Suresi, ayet 5)

Kaynakların bildirmesine göre Tanrı, bu ayeti de, Ömer b. Hattab'ın uyarısı üzerine düşünmüş ve indirmiştir. Olay şu:

Muhammed, her sabah namazını kıldırdıktan sonra, sırayla eşlerinin odalarına gider, onlarla cinsî münasebette bulunurmuş. Günlerden bir gün Hafsa'nın (ki Ömer b. Hattab'ın kızıdır) yanına geldiğinde, Hafsa ona bal şerbeti içirmiş, bu yüzden Muhammed onun odasında biraz fazlaca kalmaya başlamış. Bu iş birkaç gün böyle devam edince Ayşe kıskançlığa kapılıp işkillenir ve Hadıra adındaki cariyesine: "Resûlullah Hafsa'nın odasına girdiği vakit sen de git. Bak ne yapıyor? Bana haber ver" der. Cariye Hadıra, ertesi gün olan bitenleri görüp Ayşe'ye haber verir; bunun üzerine Ayşe, Muhammed'in diğer eşleriyle birlikte Muhammed'e bir oyun oynamak ister. Ve onlara şöyle der: "Resûlullah yanınıza geldiği zaman kendisine: 'Sende magâfir kokusu duyuyorum' deyiniz der."

"Magâfir" denen şey, "Urfut" denilen Arabistan meşelerinin bal gibi tatlı fakat kokusu hoş olmayan bir cins zamk (samg) imiş. Muhammed ise, üzerinde fena bir koku bulunmasından hoşlanmazmış. Ve işte, eşlerinin yanına girdiğinde, onların: "Sende magâfir kokusu duyuyorum" demelerinden rahatsız olmuş. Ve hele Ayşe'nin odasında ve onunla cinsî münasebette bulunurken ondan:

"Ya Resûlullah, senden magâfir kokusu duyuyorum. Yoksa yedin mi?" sözlerini duyunca:

"Hayır, Hafsa bana bal şerbeti içirdi" diyerek cevap verir. Ayşe bunu duyunca:

"Demek, o balın arıları Urfut otlamış" diye karşılık verir. Muhammed de ona, artık bir daha bal şerbeti içmeyeceğine dair yemin eder: "Vallahi bir daha ağzıma koymam" der. Ne var ki Tanrı buna razı olmaz. Yani Muhammed'in, sırf Ayşe'yi ve diğer eşlerini hoşnut

19 Bu hususlar için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.346 vd., Hadis No. 261; ayrıca bkz. c.11, s.48, 398.

Levent Şahverdi Arşivi

etmek için bal şerbeti içmekten vazgeçmesini istemez ve hemen şu ayeti indirir:

> "Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin kendine haram ediyorsun..." (K. 66 Tahrîm Suresi, ayet 1)

Fakat bu arada Ömer b. Hattab, olan bitenleri öğrenince fena halde öfkelenir ve Muhammed'in eşlerine, yaptıkları işin kötü bir şey olduğunu hatırlatır ve şöyle der:

"Ne bilirsiniz? Eğer (o) sizi tatlik edecek (boşayacak) olursa, Rabbi belki size bedel ona sizden daha hayırlı ezvâç (eşler) verir."

Anlaşılan o ki, Tanrı bütün bu olan bitenleri izlemiş ve Ömer'in söylediklerini çok uygun ve yerinde bulmuştur. Nitekim Ömer'in söylediklerini hemen vahiy şekline dönüştürür ve Tahrîm Suresi'nin 5. ayetini indirir ki, biraz önce belirttiğimiz gibi şöyledir:

> "Eğer O (Muhammed) sizi boşarsa Rabbi ona, sizden daha iyi... sebatla itaat eden, tövbe eden ... dul ve bakire eşler verebilir." (K. 66 Tahrîm Suresi, ayet 5)[20]

Yine İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki Tanrı, sadece yukarıdaki hususlarda değil, daha birçok konudan "Ömer b. Hattab"ın fikrinden yararlanmış olarak iş görmüştür. Örneğin Tirmizî gibi kaynaklar, *Kur'an*'daki pek çok ayetin Ömer'in uyarısına uygun olarak indiğini söylerler ve İbn-i Ömer'in şu sözlerini anımsatırlar:

> "Hiçbir mesele tehaddüs etmemiştir ki, nas bir türlü, Ömer de bir türlü reyde bulunmuş olsunlar da *Kur'an*, Ömer'in dediğine uygun olarak nazil olmuş olmasın."[21]

Bu sözlerin Türkçesi şöyle: "Halk ile Ömer'in görüş ayrılığına düştükleri hiçbir sorun yoktur ki *Kur'an*'a, Ömer'in görüşüne ve dediğine uygun ayetler şeklinde girmemiş olsun."

Fakat hemen ekleyelim ki Muhammed'in Tanrısı, sadece Ömer'in isteklerine ve aklına uyarak değil, başkalarından da esinlenerek iş görmüştür. Yer darlığı nedeniyle bunları burada değil, *Kur'an'daki Tanrı Muhammed'in Tanrı Anlayışı* adlı kitabımda ele alacağım. Fa-

---

20 Bütün bu hususlar için benim *Şeriat ve Kadın, Kur'an'ın Eleştirisi* adlı kitaplarıma bkz. Ayrıca bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.346 vd., Hadis No. 261.

21 Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.349.

Levent Şahverdi Arşivi

kat burada kısaca belirtmek isterim ki, Tanrı sözleri olarak tanıtılan kitap, bütün bunlardan başka, önemli sayılması gereken birçok yanlışı da içermektedir. Örneğin İsa'nın anası "Meryem" ile Musa ve Harun'un kız kardeşleri olan "Meryem" birbirleriyle karıştırılmış ve sanki aynı kişiymiş gibi tanıtılmıştır; oysa bu iki Meryem'in 1700 yıl arayla yaşadıkları kabul edilir. Yine bunun gibi Acem hükümdarlarından "Ahaşveroş"un veziri olan "Haman", Mısır Firavunlarından birinin veziri olarak tanıtılmıştır. Öte yandan Ay, Güneş'in uydusu ve dolayısıyla Güneş'e nazaran ikinci derecede bir değeri olduğu halde, *Kur'an*'da "münir" (nurlandırıcı) yani güneşe üstün gösterilmiştir.[22]

22 Bunlara benzer diğer yanlışlar konusunda benim *Kur'an'ın Eleştirisi-3* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

IV

"HOŞGÖRÜ" VE "İNSAN SEVGİSİ" KONULARINDA BİRKAÇ SORU!

İslamcılar, her hususta olduğu gibi, "hoşgörü" ve "insan sevgisi" konularında da İslam şeriatının "en mükemmel" bir din olduğunu öne sürerler. Oysa söyledikleri gerçekdışıdır. Onların bu yalanlarını ortaya vurmak üzere şu birkaç soruya göz atalım.

***

Soru: "İslam dininin Tanrı katında tek gerçek din olduğunu, İslamdan başka geçerli din olmadığını, Yahudiliğin ya da Hıristiyanlığın "saptırılmış" (tahrif edilmiş) dinler olduğunu öngören buyrukları hoşgörü anlayışıyla bağdaştırır mısınız?"

Eğer bu soruya "Hayır! Böyle bir iddiayı hoşgörü ilkeleriyle bağdaştıramam" derseniz, İslama ters düşmüş olur ve dolayısıyla Müslümanlık sınavından kötü not alırsınız. Çünkü Muhammed'in söylemesine göre İslam dini, Tanrı'nın yarattığı tek dindir ve Tanrı bu dini, kendi katında gerçek ve geçerli olmak üzere yarattığını bildirmek üzere:

> "Bugün size dininizi bütünledim... din olarak sizin için İslamiyeti beğendim." (Mâide Suresi, ayet 3; Nûr Suresi, ayet 55)

demiş ve şunu eklemiştir:

Levent Şahverdi Arşivi

"Kuşkusuz Tanrı katında 'din' sadece İslamdır." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 19-20)

Daha başka bir deyimle İslam dini, Tanrı'nın benimsediği tek gerçek dindir. Diğer dinlerden hiçbiri gerçek din değildir ve hiçbirinin Tanrı katında yeri yoktur. Bundan dolayıdır ki, Tanrı güya bütün insanların dünyaya Müslüman olarak geldiklerini anlatmak üzere Muhammed'e şunu ilham etmiştir:

"Her doğan çocuk muhakkak İslam fıtratı üzerine doğar: sonra anasıyla babası onu Yahudi ya da Nasrânî (Hıristiyan) ya da Mecûsî yaparlar... Allah'ın yarattığı bu İslam ve tevhid seciyesini (Tanrı birliği fikrini) şirk ile (Tanrı'ya eş koşmakla) değiştirmek uygun değildir. Bu İslam ve tevhid dini, en doğru bir dindir."

Güya Tanrı, İslamdan başka gerçek din olmadığını anlatmak üzere:

"Tanrı katında din, kuşkusuz, yalnızca İslamdır..." (Al-i İmrân Suresi, ayet 19)

derken, İslamı koruması altına aldığını da anımsatmıştır. Güya Tanrı katında doğruluk kılavuzu olan tek din İslamdır ve Tanrı bu dini, bütün dinlere üstün olmak üzere göndermiş ve şöyle demiştir:

"Bütün dinlerden üstün kılmak üzere Peygamber'ini *Kur'an* ve hak din (İslam dini) ile gönderen O'dur (Tanrı'dır)." (Fetih Suresi, ayet 28)

"Tanrı O'dur ki, Peygamberi'ni doğruluk kılavuzu ve hak din olarak gönderdi: 'dinlerin tümüne üstün kılsın' diye..." (Tevbe Suresi, ayet 9; En'âm Suresi, ayet 161; Yunus Suresi, ayet 105)

Ve yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, yeryüzünde tek din olarak İslam kalana kadar kâfirlerle savaşmak gerektiğini bildirmiş, şöyle demiştir:

"Ve savaşın onlarla! Ayrılık-kargaşa (fitne) ortadan kalkana ve din tümüyle yalnızca Tanrı'nın dini olarak kalana (yani İslamdan başkası kalmayana) dek..." (Enfâl Suresi, ayet 39; Bakara Suresi, ayet 193)

Levent Şahverdi Arşivi

Yine Muhammed'in söylemesine göre Yahudilik ve Hıristiyanlık, İslamın "saptırılmış" (tahrif edilmiş) şeklidir. Güya Tanrı Yahudilere ve Hıristiyanlara, İslam dinini vermek üzere Müslüman peygamberler göndermiştir. Güya "İbrahim", ilk olarak Müslümanlıkla emrolunmuş olan peygamberdir. Güya İbrahim'den bu yana bütün peygamberler (Musa, Davud, Süleyman vb. ve İsa) hep Müslüman olarak gönderilmişledir. Güya Tanrı onlara, İslamî kuralları içeren kitaplar (*Tevrat* ve *İncil*) vermiştir. Güya Yahudiler ve Hıristiyanlar, kendilerine gönderilen peygamberleri alaya almışlar ve kendilerine indirilen kitapları değiştirmişler, bu nedenle kâfir olmuşlardır.[1]

Ve yine Muhammed'in söylemesine göre, bundan dolayıdır İslamdan başka bir din aramak doğru değildir, sapıklıktır ve her kim başka bir dine yönelirse kaybedenlerden olacak, cehennemi boylayacaktır.

> "... İslamdan başka dinlere rağbet edenler tam bir ziyan içindedirler..." (Al-i İmrân Suresi, ayet 85)

Görülüyor ki, bu konuda Müslümanlık sınavını kazanabilmek için, İslamdan başka gerçek bir din olmadığına ve başka bir dine yönelenlerin kâfir sayılacaklarına inanmanız gerekmektedir.

***

Soru: "İslamdan başka din ve inançta olanları (örneğin Yahudileri ve Hıristiyanları) aşağılayan, hakir gören, cehennemlik bilen şeriat buyruklarını hoşgörü anlayışıyla bağdaştırabilir misiniz?"

TC devletinin Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz Efendi'ye soruyorlar: "Edison gibi insanlığa büyük hizmetler etmiş kişilerin ahiretteki durumu ne olacaktır?"

Böyle bir soru size sorulmuş olsa ne derdiniz? Çağdaş zihniyete yönelik ve bu sayede insanları din, inanç vs. gibi ayrılıklara bakmadan, sadece "insan" varlığı niteliğiyle değerlendirebilecek seviyeye erişmiş bu kimse olarak, muhtemelen şu tür bir karşılık verirdiniz:

"İnsanlığa hizmette bulunan (hatta bulunmasa bile ahlakilik, dürüstlük, insanseverlik ve yardımseverlik örneği) her insanın gideceği yer cennet olmalıdır. (Eğer cennet diye bir yer var ise!)"

Evet, böyle derdiniz, çünkü "yüce" olduğunu kabul ettiğiniz bir Tanrı'nın, kendi yarattığı insanları, amellerinin (eylemlerinin) ima-

---

1 Bu konuda benim *İslam'a Göre Diğer Dinler* ve *Kur'an'daki Kitaplılar* adlı kitaplarıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

na dayalı olmasına göre değil, "erdemlilik" ve "insanlığa yararlılık" kıstasına göre değerlendirmesinin doğal olduğunu düşünürdünüz. Ve yine düşünürdünüz ki, insanlığa hizmette bulunmuş ve erdemlik (fazilet) örneği gösteren kimseleri, İslamdan başka bir inanca bağlıdırlar diye cehennemlik saymak demek, "Tanrı" fikrini zedelemek olur ve bu da ancak "imancılığı", akılcılığın üstünde görenlerin harcıdır; oysa çağdaş uygarlık, herkesin bildiği gibi, akılcılığın üstünlüğü sayesinde elde edilebilmiştir ve akılcı düşünceye sahip bir insan, din ve inanç farkına göre insanları değerler terazisine vurmaz.

Şimdi geliniz birlikte, Diyanet İşleri Başkanı'nın, Hıristiyan asıllı "Edison"un öbür dünyadaki durumu konusundaki soruya verdiği cevabı okuyalım:

> "Bu grup mucit kişiler hizmetlerinin karşılığını dünyada itibar, şöhret ve imkânlar görerek zaten alıyorlar. Ahiret yurdunda ebedi mutluluk ise müminler için vaat edilmiştir. Ancak bütün kabiliyetlerine rağmen, gerçek dine ve tevhit inancına erişemeyen mucit ve zeki kişilerin durumu üzüntü vericidir..."[2]

Evet, bu sözler, hoşgörüden, insanilikten, erdemlikten (faziletten) vs. söz eden ve halkımızı din verileriyle eğitmekle övünen bir kimsenin ağzından çıkmakta. Görülüyor ki Diyanet Başkanı, Edison'un insanlığa büyük hizmette bulunduğunu kabul etmekle beraber, Müslüman olmayarak öldüğü için onun "ahiret yurduna" alınmadığını (yani cehenneme atıldığını), bildirmekte ve İslama erişemeyen "mucit ve zeki" kişilerin durumlarının (cennete gireme-yecekleri için) "üzüntü verici" bulunduğunu eklemekte. Hemen ekleyelim ki, bu gerici zihniyet sadece ona değil, tüm İslamcılara özgü bir şeydir. Ne var ki, bu sözleri cami imamlarından biri söylemiş olsa, belki göz ardı etmek mümkündür diye düşünebilirsiniz. Fakat konuşan kişi, laik TC devletinin, Anayasal kuruluşlarından birinin başkanı; tutum ve davranışlarıyla ve konuşmalarıyla, bir bakıma devleti sorumluluk altına sokabilecek bir kimse.

Hemen belirteyim ki, Diyanet Başkanı'nın, yukarıda "gerçek din" deyimiyle anlatmak istediği şey "Müslümanlık"tır, "müminler" deyimiyle anlatmak istediği şey de "Müslümanlar"dır. Çünkü başında bulunduğu kuruluş, halkımıza İslami buyrukları belletir. Biraz önce değindiğimiz gibi, bu buyruklar arasında: "..İslamdan başka

2 "İslamiyet diyor ki...", *Hürriyet*, 10 Mayıs 1998, s.9.

Levent Şahverdi Arşivi

bir dine yönelenler sapıktırlar" şeklindeki hükümlerden tutunuz da, Yahudi ve Hıristiyan dinlerinin "gerçek din" sayılmadığına, çünkü Yahudilerin ve Hıristiyanların, daha önce kendilerine verilmiş olan kitapları (*Tevrat* ve *İncil*) tahrif ettiklerine, kendilerine gönderilen peygamberleri alaya aldıklarına ya da bir kısmını öldürmeye teşebbüs edip, bir kısmını da (örneğin Uzayr'ı ya da İsa'yı) Tanrı'nın oğlu olarak kabul etmekle "kâfirliği seçtiklerine, Muhammed'i ve *Kur'an*'ı inkâr etmekle cehennem ateşini tercih ettiklerine ve kurtuluşa çıkabilmelerinin ancak İslama girmekle mümkün olduğuna, bunu yapmadıkları takdirde "cizye", (yani "kafa parası") vermelerine kadar onlara savaş açmak gerektiğine, "cizye" denen şeyin "Müslümanlığı kabul etmemelerinin cezası" anlamına geldiğine ve onları dost edinmenin "kâfirlik" sayılacağına dair ve bu doğrultuda daha nice hükümler vardır. Böyle olduğu içindir ki, başta Diyanet Başkanı olmak üzere tüm mollalarımız, şimdi kendilerinin de yararlandıkları uygarlığı yaratan (ve sadece bilimsel bakımdan değil, ahlakiyat bakımından da emsalsiz ve rakipsiz) nice bilgin ve düşünürü, sırf "Müslüman" değillerdir diye cehennemlik bilirler ve insanlarımızı da farklı din ve inançtakilere karşı "cihat" duygularıyla yetiştirirler.

Ve işte bu hamurla yoğrulmuş yurttaşlarımızın pek çoğunun bilinçaltında yatan şey "kâfirlere" karşı bitmeyen bir düşmanlıktır ve bu düşmanlık, İslamcıların çabalarıyla her gün biraz daha bu ülkeyi çağdışılıklara itmektedir. Bundan dolayıdır ki insanlarımız, ekmek parası kazanmak ve biraz daha rahat yaşamak üzere gittikleri Batı ülkelerinde, o ülkelerin gelenek, zihniyet ve kültürlerine varıncaya kadar ne varsa, her şeylerine karşı yabancılıktan ve düşmanlıktan kurtulamazlar. "Kâfir"lere karşı böylesine sınırsız düşmanlık duygularıyla oluşturulmakta bulunan bir toplumun, Avrupa Birliği'ne girmesi nasıl mümkün olur, bilinmez! Fakat şu muhakkak ki, halkımızı akılcı eğitimle yoğurup insanlar arası sevgi ve hoşgörü anlayışına ulaştırmadıkça, devamlı şekilde ve sınırsız bir süratle gelişmekte olan uygarlığa ayak uydurmamız mümkün olamayacaktır.

***

Tekrarlamak pahasına da olsa şu hususları anımsatmam yararlı olacaktır:

İslam şeriatı, Müslüman olmayanları hakir gören, küçülten, cehennemlik bilen buyruklarla doludur. *Kur'an'ın Eleştirisi* (üç cilt), *İslama Göre Diğer Dinler* ve *Kur'an'daki Kitaplılar* adlı kitaplarımda

Levent Şahverdi Arşivi

bunları sergilemeye çalıştım. Özet olarak bazılarını belirtmek isterim:

Nisâ Suresi'nde, *Kur'an*'a inanmayanların, kâfirlerin, cehennemi boylayacaklarına dair şu var:

> "Ayetlerimize inanmayanları Cehennem ateşine atacağız. Orada derilerinin her yanıp dökülüşünde, başka derilerle değiştireceğiz. Azabı (işkenceyi) daha iyi tatsınlar diye..." (Nisâ Suresi, ayet 56)

Hicr Suresi'nde, cehennemin yedi kapısı olduğu ve her bir kapının kâfirlerden belli bir kesime ait bulunduğu yazılı:

> "Ve kuşkusuz Cehennem, onların hepsinin toplanacağı bir yerdir. O Cehennem'in yedi kapısı vardır. Her bir kapının onlardan bir kesime düşen bir bölümü bulunur." (Hicr Suresi, ayet 43-44)

Ayeti yorumlayanlara göre bu bölümlerden birincisine "inanırların günahkârları" alınacaktır. İkinci bölüme "Hıristiyanlar", üçüncü bölüme "Yahudiler", dördüncü bölüme "Sâabiler", beşinci bölüme "Mecûsiler" (ateşe tapanlar), altıncı bölüme "puta tapanlar", yedinci bölüme de "münafıklar" gireceklerdir.[3]

Âl-i İmrân Suresi'nde Yahudilerle Hıristiyanların alınlarına zillet damgası vurulduğu ve Müslüman olmaları halinde bu zilletten kurtulabilecekleri yazılı:

> "Onlar (Yahudiler ve Hıristiyanlar) nerede bulunurlarsa bulunsunlar, alınlarına vurulan zillet damgasından kurtulacakları yoktur. Meğerki Allah'ın dinine ve Müslümanların yoluna girmiş olsunlar." (Al-i İmrân Suresi, ayet 112)

Yine *Kur'an*'da, Yahudilere daha önce İbrahim, Musa, Davud vb. ve Hıristiyanlara İsa gibi, Müslümanlıkla emrolunmuş peygamberler gönderildiği, onlar aracılığıyla kitaplar (*Tevrat*, *İncil*) indirildiği, bu kitaplarla kendilerine İslami buyruklar bildirildiği, fakat onların Tanrı ayetlerini inkâr ettikleri, peygamberleri yalanladıkları, ayrılıklara düştükleri ve eğer İslam olacak olurlarsa doğru yolu bulmuş olacakları anlatılmakta. (Bkz. Al-i İmrân Suresi, ayet 19-20; 65-78; Bakara Suresi, ayet 131-132, vb.)

---

3 Bu konuda bkz. Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.4, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.49 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine *Kur'an*'da Yahudilerin ve Hıristiyanların yalana kulak verdikleri, durmadan haram yedikleri, kendilerine bildirilen Tanrı buyruklarına uymadıkları Muhammed'e baş eğmeyerek Tanrı'ya karşı geldikleri yazılı. (Bkz. Mâide Suresi, ayet 44-47) Yine Muhammed'in söylemesine göre: Yahudiler ve Hıristiyanlar, Tanrı'nın indirdiği din birliğini bozmuşlar, bu nedenle cehennemlik olmuşlardır; kurtuluşa çıkabilmek için Muhammed'i "Peygamber" bilip *Kur'an*'a uymaları gerekir. (Enbiyâ Suresi, ayet 92-93, 107; En'âm Suresi, ayet 159; Mü'minûn Suresi, ayet 53)

Ve güya Kıyamet günü Allah, her Müslümana bir Yahudiyi ya da bir Hıristiyanı cehennem fidyesi olarak verecektir.

Güya Yahudiler havrada ve Hıristiyanlar kilisede Allah'a eş tutarak ibadet ettikleri için Tanrı'nın azabına uğramışlardır (Cin Suresi, ayet 18); Tanrı, cehennemdeki "Muhafız Melekler" sayısını 19 olarak saptamıştır ki, Yahudiler ve Hıristiyanlar *Kur'an*'ın Tanrı sözleri olduğuna inansınlar diye. (Müddessir Suresi, ayet 30-31)

Ve güya Tanrı, yasaklarına baş eğmeyen Yahudileri "maymun" şekline dönüştürmüştür (Bakara Suresi, ayet 65-66; A'râf Suresi, ayet 16, 166) ve Yahudileri lanetlemek üzere şöyle demiştir:

> "Bunlar (Yahudiler) Allah'ın lanetlediği kimselerdir. Allah'ın rahmetinden uzaklaştırdığı (lanetli) kimseye gerçek bir yardımcı bulamazsın..." (Nisâ Suresi, ayet 46, 51-52)

Güya Yahudiler; "Allah'ın eli bağlıdır" diyerek fitne çıkarmışlar ve bu nedenle Tanrı'nın lanetlemesine uğramışlardır (Mâide Suresi, ayet 64); kendilerine verilen Kitabı değişikliğe sokmak suretiyle sapıklığı seçmişler ve can yakıcı azabı, kendi eylemleriyle satın almışlardır (Bakara Suresi, ayet 174-176; Âl-i İmrân Suresi, ayet 23-26; A'râf Suresi, ayet 175-177); kendilerine gönderilen peygamberleri yalanlayıp öldürmüşler, Muhammed'i de öldürmek istemişler, bu nedenle Tanrı onları lanetlemiştir (Bakara Suresi, ayet 83, 87, 90, 92; Âl-i İmrân Suresi, ayet 112); Allah'ın gazabına ve hışmına uğradıkları için, miskinliğe mahkûm kılınmışlardır, İslam olmadıkları süre boyunca kendilerine vurulan zillet damgasından kurtulamayacaklardır (Âl-i İmrân Suresi, ayet 112); Müslümanları yoldan çıkarmak isteyen kimselerdir ve sapıklığı seçmişlerdir. (Nisâ Suresi, ayet 44-45)

Ve güya Hıristiyanlar yeni doğan çocukları vaftiz etmekle kâfirliği seçmişlerdir. (Bakara Suresi, ayet 138)

Eğer bu yukarıdaki (ve benzeri) buyruklara inanıyorsanız, iyi bir Müslüman olduğunuzu kanıtlamış olursunuz. Yok, eğer: "Hayır bu

Levent Şahverdi Arşivi

tür hükümlerin hoşgörü ile ilgisi yoktur, bunlar Müslüman olmayanları (özellikle Yahudileri ve Hıristiyanları) aşağılamak için uydurulmuş şeylerdir" derseniz, kendinizi Müslümanlıktan uzak kılmış ve dolayısıyla sınavda sıfır almış olursunuz!

***

Soru: "Müslüman kişi olarak, din ve inanç farkı gözetmeden, tüm insanlar arası kardeşliğe ve sevgiye inanıyor musunuz?"

Eğer bu soruya: "Evet inanırım" şeklinde yanıt verecek olursanız, yine kâfirlerden sayılıp, Müslümanlık sınavından kötü not almış olacaksınızdır. Çünkü İslamda tüm insanlar arası kardeşliği ve sevgiyi öngören hiçbir buyruk yoktur. Aksine insanın insana sevgisini yok eden buyruklar vardır. Şu bakımdan ki, bir kere İslam, sadece Müslümanlar arası kardeşliğe ve Müslümanlar arası sevgiye yer verir. Müslüman olmayanları "kâfir" olarak hor görür, onlara, hem bu dünyada hem de gelecek dünyada azap hazırlar. Biraz yukarıda belirttiğimiz gibi, bu dünya yaşamı boyunca onlara, genelde ölüm azabını layık bulur. Bununla beraber bu uygulama, onların "müşrik" ya da "Kitap verilmiş" olmalarına göre biraz farklıdır. Müşrikler, Tanrı'ya eş koşanlardır (puta tapanlardır), ki her nerede bulunurlarsa mutlaka öldürülmeleri gerekir. (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 5) "Kendilerine Kitap verilmiş" olanlar ise (ki bunların Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiiler olduğu bildiriliyor *Kur'an*'da), ya İslamı kabul etmek ya da eğer kabul etmeyecek olurlarsa, "cizye" (kafa parası) vermek zorunluluğundadırlar. Bunu da yapmayacak olurlarsa, üzerlerine saldırılması ve öldürülmesi gereken kimselerdir. (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 29)

Muhammed'in Tanrısı, "müşrikler" ve "kitaplılar" dışında, bir de "münafıklar" diye bir ayrım yapar ki, bunlar İslamı içtenlikle değil, sadece dış görünüşleriyle benimsemiş olanlardır.[4]

Muhammed'in söylemesine göre "insanlar arası kardeşlik" sadece Müslümanlar arasında var olabilir, örneğin *Kur'an* da:

> "... Müminler ancak kardeştirler..." (Hucurât Suresi, ayet 10)

diye yazılıdır. Ve güya Tanrı Muhammed'e:

> "...Müminler için (şefkat) kanadını indir" (Hicr Suresi, ayet 88)

4 Bu konuda benim *İslam'a Göre Diğer Dinler* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

diye buyurmuştur. Bu doğrultuda olmak üzere Muhammed, Müslüman kişilerin birbirlerine karşı, bir binanın taşları gibi destek olmalarını istemiş, şöyle demiştir:

"Mümin, mümin için, parçaları birbirini destekleyen bir bina gibidir."

Bu söylediklerini biraz daha açıklığa kavuşturmak üzere parmaklarını birbirine geçirerek kenetlemiştir.[5] Müslümanların birbirlerini hor görmemelerini birbirlerine karşı kötülük beslememelerini, birbirlerini incitmemelerini, birbirlerinin canına ve malına ve ırzına göz koymamalarını bildirmek üzere de buyruklar bırakmıştır ki, bir iki örnek şöyle:

"Müslüman (kişinin) Müslüman kardeşini hakir görmesi kişiye şer olarak kâfidir."

"Her Müslümanın (canı, malı, ırzı) diğer Müslümana haramdır"[6]

Muhammed, sadece can, mal ya da ırz bakımından değil, Müslümanların birbirleriyle darılmamalarını, birbirlerine arka çevirmemelerini, karşılıklı kin tutmamalarını, hasetleşmemelerini ve dargınsalar bu dargınlığı üç günden fazla uzatmamalarını emretmiştir. Örneğin bir Müslümanın diğer bir Müslümana "kâfir" ya da "Allah'ın düşmanı" demesini günah saymıştır; buna karşılık Müslüman olmayanlara "kâfir" ya da "Allah'ın düşmanı" denmesini uygun bulmuştur.

"Kim bir kimseyi 'kâfir' diye çağırırsa veya 'Allah düşmanı' derse (ve) bu şahıs dediği gibi değilse, sözü kendi aleyhine döner."

"Bir kimse (Müslüman) kardeşine 'Ey kâfir' derse, bu sözle ikisinden biri, küfre döner. Eğer dediği gibi ise doğrudur. Ancak doğru değilse, o söz kendi aleyhine döner."[7]

---

5 İmam Nevevî, *age*, c.1, s.255.

6 Müslim'in ve Buharî'nin Ebû Hüreyre'den rivayetleri olan bu hadisler için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.3, s.207 ve 210.

7 Bu gibi hadisler Buharî'nin *Kitab'ul-Edeb* ve Müslim'in *Kitab'ul-İmân* adlı yapıtlarında bulunmakta.

Levent Şahverdi Arşivi

Müslümanların birbirleriyle küsüşmemelerini ve küsüşenleri barıştırmalarını anlatmak üzere, Hucurât Suresi'nin yukarıda değindiğimiz 10. ayetine şunu eklemiştir:

"Müminler ancak kardeştirler. O halde iki kardeşinizin arasını (bulup) barıştırınız." (Hucurât Suresi, ayet 10)

Müslüman kişiler arasındaki dargınlıkların üç günden fazla sürmemesi için ayrıca hüküm getirmiştir ki, bunlardan birkaçı şöyle:

"Hiçbir Müslümana, kardeşini üç günden fazla terk etmesi helal olmaz. Kim üç günden fazla dargın olarak ölürse cehenneme gider."

"(Müslüman) kardeşiyle bir sene dargın duran kimse, sanki kanını dökmüş gibidir."[8]

Görülüyor ki Muhammed, kişiler arası iyi ilişkileri sadece Müslümanlar arası ilişkiler bakımından öngörmüştür. Buna karşılık Müslümanları, Müslüman olmayanlara karşı düşman, sert ve saldırgan kılmak için ne mümkünse her şeyi düşünmüştür.

***

Soru: "Müslüman olmayanlarla (örneğin Yahudilerle ya da Hıristiyanlarla vb.) dostluk ve arkadaşlık kurmamayı, onlarla karşılaşıldığında selam vermemeyi ve onları yolun kenarına zorlamayı emreden hükümleri "insanlar arası kardeşlik ve sevgi" ilkeleriyle bağdaştırabilir misiniz?"

Eğer kendinize dost ve arkadaş edinirken, kişinin dinsel inançlarına değil, insaniliğine, akılcılığına ve fikirsel ve ahlaksal anlayışına önem veriyorsanız bu soruya elbette ki: "Hayır bağdaştıramam!" diye yanıt vereceksinizdir. Çünkü uygar ve aydın bir kimse olarak siz, insanlar arası ilişkilerde din ve inanç farkına bakmazsınız; sizin için önemli olan şey, karşınızdakinin insaniliğidir, akılcılığıdır, ahlakiliğidir. Ama ne var ki, yukarıdaki soruya "Hayır bağdaştıramam!" diye yanıt verdiğiniz takdirde Müslümanlık sınavından yine sınıfta kalmış olacaksınızdır, çünkü Muhammed, Müslümanların, Müslüman olmayanları dost edinmemeleri ve onları hakir görmeleri için her şeyi düşünmüştür. Bu maksatla *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

---

8 Buharî, Müslim, Ebû Davud, Ahmed b. Hanbel gibi kaynaklardan gelme bu gibi hadisler için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.3, s.323 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey Müslümanlar, Yahudileri ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin; onlar birbirlerinin dostudur. Sizden kim onlarla dost olursa, o da onlardandır." (Mâide Suresi, ayet 51; Âl-i İmrân Suresi, ayet 28; Nisâ Suresi, ayet 144)

Dikkat edileceği gibi, Yahudilerle ve Hıristiyanlarla dost olan Müslümanlar, "onlardan" sayılmakta, yani "kâfir" olarak damgalanmaktalar! Bununla beraber Muhammed, bazı hallerde (daha doğrusu kâfirlerle zarar gelebilecek hallerde), Müslümanlara, onlarla dostmuş gibi görünmeyi, yani ikiyüzlü davranmayı salık vermiştir. Bu maksatla *Kur'an*'a koyduğu ayet şöyle:

"Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur. Ancak kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır...." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 28)

Müslümanların, kâfirlerle olan günlük ilişkileri konusunda Muhammed'in buyruğu şudur ki, Müslüman kişiler, Yahudilerle ya da Hıristiyanlarla karşılaştıkları zaman onlara selam vermemelidirler; daha doğrusu selam vermeye ilk başlayan olmamalıdırlar. Eğer sokakla giderken onlara rastlarlarsa yol vermeyip, onları yolun kenarına çekilmeye zorlamalıdırlar. Şöyle demiştir:

"Yahudi ve Hıristiyanlara selam vermeye başlayan ilk siz olmayın. Yolda onlardan biriyle göz göze gelince, onları yolun kenarına zorlayınız."[9]

Bu tür buyrukları insanlar arası sevgi ve kardeşlik ilkeleriyle bağdaştırmak olası değildir. Ve işte eğer siz bu buyruklara karşı iseniz, bu takdirde Müslüman değil, kâfirlerdensinizdir.

***

Soru: "Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı, Müslüman olmalarına kadar savaşmak, Müslüman olmadıkları takdirde onları "cizye" (kafa parası) vermeye zorlamak ve bu ikisinden birini yapmadıkları takdirde onları öldürmek gerektiğine dair buyrukları uygun bulur musunuz?"

9 Buharî, Müslim ve Tirmizi gibi kaynaklardaki bu hadis için bkz. İmam Nevevî, *age*, c.2, s.229.

Levent Şahverdi Arşivi

Sanmam ki aydın bir kişinin aklından, bu tür buyrukları hoşgörü ve insanlık anlayışıyla bağdaştırabilecek bir düşünce geçmiş olsun. Ne var ki, "Bu buyruklar akla, vicdana ve ahlaka ters düşer" şeklindeki bir düşünceyi savunduğunuz an, Müslümanlık sınavından sıfır alacak ve ayrıca da İslam şeriatına göre kâfir sayılacaksınızdır. Çünkü bu doğrultudaki buyruklar *Kur'an*'da yer alan buyruklardandır ve bunlara "Hayır" demek, Tanrı'yı ve Muhammed'i inkâr etmek demektir. Şöyle ki:

Biraz önce değindiğimiz gibi, *Kur'an*'da, Tevbe Suresi'nin 29. ayetinde, Hıristiyanlardan ve Yahudilerden İslamı kabul etmeyenlere karşı savaşılması ve onların cizye (kafa parası) vermeye zorlanması gerektiği hakkında şu buyruk var:

> "Ey müminler! Kendilerine Kitap verilip de Allah'a ve gününe inanmayan, Allah'ın ve Resûlünün haram kıldığı şeyleri haram tanımayan ve hak dini (yani İslamı), din edinmeyen şu kimseler (Yehûd ve Nasârâ yok mu, işte onlar) kendi elleriyle cizye (getirip) zelîlâne verinceye kadar onlara karşı cihat ediniz." (Tevbe Suresi, ayet 29)

Görülüyor ki Yahudiler ve Hıristiyanlar, İslam şeriatını din olarak kabul etmedikleri takdirde kendi elleriyle ve "zelîlâne" (aşağılanmış) şekilde kafa parası vermelidirler; aksi takdirde onlara karşı cihat açmak gerekir. Diyanet'in açıklamasına göre söz konusu "cizye" (kafa parası), hem onların "İslam diyarında oturmalarının karşılığı olan bir vergidir" ve hem de; "...Müslümanlıktan imtinalarının cezasıdır..." (Müslüman olmamalarının ceremesidir)

Ve yine Diyanet'in açıklamasına göre "cizye"nin ödenme şekli, Yahudilere ve Hıristiyanlara, Müslümanlıktan kaçınmış olmalarının kötülüğünü anımsatacak niteliktedir, çünkü bu parayı bizzat kendileri getirip aşağılanmış olarak ödemek zorunluluğundadırlar. Diyanet'in açıklaması aynen şöyle:

> "... Bu vergiyi deruhte eden muâhidlerin vergilerini bizatihi kendileri getirip zelîlâne bir vezle vermelerinin şart kılınmış olması da bunu teyit etmektedir ki, muâhidlere her vergi verdikçe Müslümanlıktan imtinalarının fenalığı ihtar edilmiş olacaktır."[10]

10 Bütün bu hususlar için bkz. *Sahîh-i Buhârî Mustasarı...*, c.8, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.449-451.

Levent Şahverdi Arşivi

Burada geçen "muâhidler" deyimiyle Yahudiler ve Hıristiyanlar kast edilmiştir. Tekrar belirtelim ki, bu aynı Diyanet Yayınları'nda:

> "... Yalnız Allah'ın dini (İslam) kalana kadar (kâfirlerle) savaşın..." (Bakara Suresi, ayet 193)

ya da:

> "Kim İslamiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir" (Âl-i İmrân Suresi, ayet 85)

diye hükümler var. Ya da:

> "Ey Müslümanlar! Yahudileri ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin... Sizden kim onlara dost olursa, o da onlardandır..." (Mâide Suresi, ayet 51)

şeklinde hükümler var. Ya da:

> "...Müşrikleri nerede bulursanız öldürün..."

diye buyruklar var. Hatta ana-baba-çocuklar arasında (İslamdan başka bir inanca bağlı olmak bakımından) düşmanlıklar yaratan buyruklar var. (Tevbe Suresi, ayet 23)

Bütün bunlar "İslamî veriler" olarak ortadayken, yukarıdaki soruya "Bu buyruklar akla, vicdana ve ahlaka ters düşer" şeklinde yanıt verecek olursanız, hiç Müslümanlık sınavında başarı kazanabilir misiniz?

***

Soru: "Şu ya da bu şekilde İslamdan çıkanların öldürülmelerini uygun bulur musunuz? Örneğin: '... Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz' ya da 'Dinini değiştiren ve cemaatten ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)' şeklindeki buyrukları insanlıkla, hoşgörü anlayışıyla ve insanlar arası kardeşlik ilkeleriyle bağdaştırır mısınız?"

Eğer akılcı bir eğitimden geçmişseniz, bu soruya "Hayır bağdaştıramam!" diye yanıt vereceksinizdir. Fakat bunu yapacak olursanız, Müslümanlık sınavını kaybetmek bir yana, Müslümanların saldırılarına uğrayarak yaşamınızı bile yitirmeniz mümkündür. Çünkü yukarıdaki buyruklar Muhammed'in ağzından çıkmış şeyler-

Levent Şahverdi Arşivi

dir ve siz bu buyrukları kabul etmemekle Muhammed'e karşı gelmiş olmakta ve aslında kendinizi Tanrı'ya baş kaldırmış duruma sokmaktasınız. Çünkü *Kur'an*'da, Muhammed'e baş eğmenin Tanrı'ya baş eğmek demek olduğu ve Tanrı'ya ve Elçisine karşı gelenlerin, hem yeryüzünde ve hem de gelecek dünyada çok büyük azaba uğrayacakları yazılıdır.

Eğer bu yukarıdaki soruyu "Evet bağdaştırırım, çünkü bunlar Muhammed'in ağzından çıkmış şeyledir" diyecek olursanız, iyi bir Müslüman olarak övünebilirsiniz. Şöyle ki:

Başta Diyanet yetkilileri olmak üzere din adamlarımız ve genel olarak İslamcılarımız, İslamın, "şiddet ve terör yoluyla insanlara fiili saldırıda bulunmayı yasakladığını", "sevgiyi, kardeşliği emrettiğini" vb. söylerler ve bu tür sözleriyle "barış" ve "hoşgörü" zihniyetinin temsilciliğini yaparmış gibi görünürler. Ne var ki bunu yaparken, insanlarımızı, İslamdan başka din ve inançtan olanlara ya da İslamı eleştirenlere karşı düşman kılan, bağnaz ruhla yetiştirmeye yeterli bulunan şeriat verilerini göz ardı ederler. Yıllardan beri bu verileri sergilemekle meşgulüm. Bu vesileyle konuyu burada tekrar ele almakta yarar bulmaktayım. Kuşkusuz ki, söylenmesi gereken şeylerin tümünü burada, dar bir yazı çerçevesine sığdırmam olası değil. Fakat kısaca fikir edinmek üzere bir iki örnek vermeliyim.

Bilindiği gibi "terör" sözcüğü, korku yaratmak, dehşet salmak, ölüm saçmak gibi anlamlara gelir. Şimdi geliniz hep birlikte, Diyanet'in yayımladığı *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi* adlı serinin 8. cildinin 388. sayfasından, İslamı terk edenlerin öldürülmeleri gerektiğine dair Muhammed'in şu buyruğunu okuyalım:

> "...Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz."

Bu buyruk:

> "Dinini değiştiren ve cemaatten ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)"

şeklindeki bir başka buyrukla bağlantılıdır. Diyanet'in aynı yayınlarının 10. cildinin 349. sayfasında, yukarıdaki buyruğun uygulanmasıyla ilgili örneklerden biri bulunmaktadır ki, Muhammed tarafından Yemen'e vali olarak gönderilen Muâz İbn-i Cebel'in, İslamdan çıkan bir kişi hakkında: "Bu mürtet öldürülmedikçe devemden inmem!" diye konuştuğunu içermekte. Onun bu konuşması

Levent Şahverdi Arşivi

üzerine o kişinin öldürüldüğü, bunun üzerine Muâz'ın devesinden indiği bildirilmekte!

Yine Diyanet Yayınları'nda:

> "Allah ve peygamberleriyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ve ayakları kesilmek ya da yerlerinden sürülmektir. Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette de büyük azap vardır..." (Mâide Suresi, ayet 33)

şeklinde buyruklar bulunmakta. Burada "suç" diye anlatılmak istenen şey, sadece silahlı eşkıyalık gibi toplum ve devlet düzenini bozan davranışlar değil şeriatı şu veya bu şekilde eleştirici davranışları da kapsamakta. Bundan dolayıdır ki bugün, İslam ülkelerinde, Muhammed'i ya da İslamı eleştirmeye kalkışanlar, laikliği savunanlar ya da "Şeriat çağımızda uygulanamaz" diyenler "mürtet" (dinden çıktılar) diye öldürülmüşlerdir; öldürmektedirler. Ülkemizin en değerli aydınları da, bu yukarıdaki buyrukların kurbanı olmuşlardır.

Ve ne vicdan sızlatıcı bir şeydir ki, bu tür buyruklar, Diyanet İşleri Başkanlığı başta olmak üzere, din adamlarımız tarafından insanlarımıza belletilmektedir. 1400 yıl önce bu buyrukları yerleştirmiş olan Muhammed, kendisi de aynı şekilde iş görürdü: örneğin kendisini eleştirenleri ya da İslamı terk edenleri, "Tanrı'yı ve Muhammed'i inkâr etliler" gerekçesiyle insafsızca öldürtürdü. Onun o zamanlar yaptığını, bugün aynen tekrar edenleri siz şimdi "mürteci", "kara yobaz" ya da "terörist" olarak tanımlamaktayız!

***

Soru: "Din ve inanç farklılığı nedeniyle ana-baba-kardeşler ve çocuklar arası düşmanlık saçan ve örneğin: 'Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir' şeklinde olan buyrukları hoşgörü ilkeleriyle ve insan sevgisiyle bağdaştırabilir ya da Tanrı'dan gelme olarak kabul edebilir misiniz?"

Farz edelim ki ananız, babanız, eşiniz ya da çocuklarınız sizden farklı dinsel inançlara yönelmişlerdir. Diyelim ki, Evren'in Tanrı tarafından yaratılmış olduğuna inanmayıp "Darvin" kuramını benimsiyorlardır, Tanrı'nın varlığı konusunda kuşkuları (tereddütleri) vardır, dinlerin insanları birbirlerine düşman yaptığını

Levent Şahverdi Arşivi

savunmaktadırlar ya da Hıristiyanlığı, Yahudiliği ya da Budizmi vb. seçmişlerdir. Fakat her ne olursa olsun insanlık sevgisiyle dolu kimselerdir. Ve sizi (inancınız ne olursa olsun) bağırlarına basmışlardır. Bu kimseleri, farklı bir imana ya da inanca bağlıdırlar diye cehennemlik sayar mısınız? Kendinize yabancı tutar mısınız? Onlar için Tanrı'dan "mağfiret" (bağışlama) dileğinde bulunmayı günah sayar mısınız?

Eğer akılcı düşünceye sahip, insan sevgisiyle dolu ve hoşgörülü bir kimseyseniz, bu (ve benzeri) sorulara "Hayır!" diyerek yanıt vereceksinizdir. Çünkü sizin için önemli olan şey, kişinin dinsel inançları değil, insanlık değeridir. Ne var ki, bu tür bir yanıt sizin Müslümanlık sınavından sıfır almanıza, üstelik "kâfir" ve "zalim" sayılmanıza yeterlidir. Çünkü İslamî anlayış:

> "Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir" (Tevbe Suresi, ayet 23)

şeklindeki ayetler ve bu tür ayetleri getiren Muhammed'in "hadis" ve "sünnet" şeklinde bıraktığı ve kendinden verdiği örnekler üzerine oturtulmuştur. Diğer birçok yayınımızda değindiğimiz gibi Muhammed, kendisini bu dünyaya getiren anası Amine için Tanrı'dan mağfiret dilememiş ve daha doğrusu:

"Anneme mağfiret dilemek (dua etmek) için Tanrı'dan izin istedim. Tanrı bana bu izni vermedi" şeklinde konuşmuş, babası Abdullah'ın cehennem ateşinde kavrulduğunu söylemiş ve kendisini küçük yaşından itibaren çocuğu gibi yetiştiren, koruyan ve ölümlerden kurtaran amcası Ebû Tâlib'i de cehennemlik bilmiştir. Bu olumsuz tutumuna sebep olan şey, anasının, babasının ve amcasının İslam imanında ölmemiş olmalarıdır. Kaynakların bildirmesine göre Amine, "müşrik" (putperest) ya da "Yahudi" olarak ölmüştür; ölümü tarihinde Muhammed 6 yaşındaydı. Muhammed'in babası Abdullah, Arap "müşriklerdendi" ve öldüğü zaman Muhammed yeni dünyaya gelmişti. Daha başka bir deyimle Muhammed'in anası ve babası, her ikisi de, daha henüz ortada İslamiyet diye bir şey yokken ölmüşlerdir, çünkü Muhammed, kırk yaşındayken kendisini "Peygamber" olarak ilan etmiş ve İslamı yaymaya başlamıştır. Bu hale göre Amine ile Abdullah'ın Müslüman olarak ölmeleri mümkün değildi. Yani İslam imanında ölmemiş olmaları nedeniyle, kendilerine hiçbir suç ya da sorumluluk yüklenemezdi. Ama buna rağmen Muhammed on-

Levent Şahverdi Arşivi

ları, İslam olarak ölmediler diye, mağfiret dilenilmeyecek kimseler olarak görmüştür. Amcası Ebû Tâlib'e gelince: Ebû Tâlib, Kureyş'in ileri gelenlerinden biri olup son derece iyi kalpli, hoşgörülü, yardımsever ve çevresi tarafından sevilen ve sayılan bir kimseydi. Öylesine hoşgörülüydü ki, farklı din ve inanca bağlı olanlara karşı sevgi kanatlarını açmıştı. Örneğin kendisi puta tapanlardan olmakla beraber Muhammed'in, müşriklere (puta tapanlara) karşı düşmanlık beslemesine aldırış etmez ve onu müşriklerin saldırılarından korurdu. Bu işi ölünceye kadar yapmıştır. Öte yandan, Ebû Tâlib'in Ali, Cafer, Akil ve Talib adında dört çocuğu vardı ve bu dört çocuktan ikisi (Ali ile Cafer) Müslümanlığı seçmiş, diğer ikisi (Akil ile Talib) putperest olarak kalmayı tercih etmişlerdi.[11] Böyle olduğu halde Ebû Tâlib, çocukları arasında ayırım yapmamış, hepsini de bağrına basmıştır. Kendi bağlı bulunduğu dinsel inancın dışında kalanlara sevgi ve şefkat göstermekten geri kalmamıştır. Müslümanlığı seçen oğullarının (Ali ile Cafer'in) ve Muhammed'in inançlarına saygı göstermiştir. Söylendiğine göre Muhammed, Mekke dönemindeyken Ebû Tâlib'in koruması sayesindedir ki yaşamını sürdürebilmiştir. Ne var ki kendisine babalık eden, kendisini ölümlerden koruyan Ebû Tâlib'i, İslamdan başka bir inançta öldü diye, cehennemlik bilmiştir. Ve Müslüman kişilerin de kendisi gibi yapmaları için, yani Müslüman imanında ölmeyen ana, babaları ve yakınları hakkında mağfiret dilememeleri için şöyle demiştir:

> "Kâfir olarak ölen cehennemliktir, ona şefaatin ve Tanrı'ya en yakın olanların akrabası olmanın faydası yoktur."[12]

Kur'an'a da şunu koymuştur:

> "... Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Babanın oğlu, oğlun da babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun..." (Lokman Suresi, ayet 33)

Yani Muhammed'in söylemesine göre güya Tanrı bildirmiştir ki Müslüman kişi, kâfir olan çocuklarına ahirette şefaatte bulunamayacağı gibi, Müslüman imanında bulunan çocuklar da, kâfir olarak ölmüş babalarına (ya da analarına) şefaatte bulunamayacaklardır. Bu doğrultuda olmak üzere *Kur'an*'a ayrıca şu tür ayetler koymuştur:

---

11 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VI, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.101, Hadis No. 785 ve c.X, s.308.

12 Bkz. Müslim, *e's-Salih*, "İman" bölümü.

Levent Şahverdi Arşivi

"(Kâfir olarak ölüp) Cehennem ehli oldukları onlara açıkça belli olduktan sonra, akraba dahi olsalar (Allah'a) ortak koşanlar için af dilemek ne peygambere yaraşır ne de insanlara." (Tevbe Suresi, ayet 113)

İslam kaynaklarının açıklamalarına göre, bu ve biraz yukarıda belirttiğimiz Tevbe Suresi'nin 23. ayetleri, Muhammed'in anası "Amine"nin ya da amcası "Ebû Tâlib"in ölümleri üzerine "inmişti!". Hemen ekleyelim ki Muhammed, "Müslüman olmayarak" ölen anaya, babaya, eşlere ya da kardeşlere vb. "mağfiret" dilemeyi yasaklamakla kalmamış, onlara karşı yeryüzü yaşamları boyunca da tam bir düşmanlık yaratmıştır. Bu maksatla koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"Ey iman edenler!.. İçinizden onlara sevgi gösteren kimse şüphesiz doğru yoldan sapmıştır... Yakınlarınız, çocuklarınız size Kıyamet gününde bir fayda veremezler. Allah, onlarla sizi ayırır..." (Mümtehine Suresi, ayet 1-3)

Burada geçen "onlara" sözcüğü, "ana-baba-çocuklar ve yakınlar" anlamınadır. Bundan dolayıdır ki, Muhammed zamanında, Müslüman kişiler, Müslüman olmayan karılarını boşamışlar, çocuklarını evlatlıktan çıkarmışlar ya da birbirlerine karşı savaşıp boğazlaşmalardır. Hemen anımsatalım ki, Muhammed bu düşmanlığı, daha ilk başlarda, yani kendisini "Peygamber" olarak ilan ettiği andan itibaren yerleştirmeye başlamış, Medine'ye hicret ettikten sonra iyice pekiştirmiştir.

Bu tür buyrukları ve bu olumsuz zihniyeti "hoşgörü" anlayışıyla, "insan sevgisi"yle (ve hele ana-baba-kardeş-çocuklar-yakın akrabalar arası ilişkilerle) bağdaştırmak olası değildir. Ne var ki, bunu söylediğiniz an siz, Müslümanlık iddiasında bulunamazsınız, çünkü İslamın bu temel ilkelerine ters düşmüş olursunuz.[13]

13 Bu konuda benim *Kur'an'ın Eleştirisi*, *Muhammed'e Göre "Muhammed"*, *Şeriat ve Kadın* adlı kitaplarıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

V

"İSLAM VE KADIN" KONUSUNDA BAZI SORULAR

İslamcılar İslam dininin Kadını "kutsal" bir varlık olarak değerlendirdiğini, kadının özgürlüğüne, eşitliğine ve tüm haklarına saygılı olduğunu iddia ederler. Oysa söyledikleri baştan aşağı yalandan ibarettir. İslam şeriatı kadını, başka hiçbir dinde görülmediği kadar aşağılamıştır. Bu konuda yapılacak bir sınava katılmak isterseniz, şu birkaç soruyu yanıtlamanız gerekiyor.

***

Soru: "Kadınların dinen ve aklen dûn (eksik) yaratıldıklarını, kötülük, fitne ve uğursuzluk kaynağı olduklarını, eşek ve köpek cinsi hayvanlar gibi namazı bozanlardan sayıldığını ve daha buna benzer aşağılıklara layık kılındıklarını kabul edebilir misiniz? Bu doğrultudaki din buyruklarını Tanrı'dan gelmiş olarak benimseyebilir misiniz?"

Eğer insan şahsiyetinin haysiyetine saygılı ve hele kadının "uygarlaştırıcı" etkinliğine ve özellikle erkek sınıfını hayvanlıktan uzaklaştırıcı niteliklerine inanmış bir kimseyseniz, yukarıdaki soruyu tiksintiyle karşılayacak ve muhtemelen Tevfîk Fikret'in şu mısralarıyla karşılamak isteyeceksinizdir (Osmanlıcadan Türkçeye çevrilmiş şeklidir):

"Elbet alçalmak olmamalı payı kadınlığın,
Elbet melekliğin umudu olmamalı zulüm, kötülük,

Levent Şahverdi Arşivi

Elbet düşkün olursa kadın, alçalır insanlık,
Elbet bugün hep onlara düşen yığın yığın
Tasalar, üzüntüler, çileler, iğneler..."

Ne var ki, kadını yüceltici nitelikteki bir görüşü savunduğunuz an, Müslümanlık sınavından sıfır almak bir yana, bir de İslamcıların ölüm saçan saldırılarına hedef olursunuz. Sıfır almanızın nedeni, İslam şeriatının kadınları aşağılatan, haysiyetsiz durumlara sokan, zavallı bir yaratık kılan buyruklarından habersiz kalmanızdır. Bu konuda fikir edinmek isterseniz, Muhammed'in *Kur'an* olarak ve *Kur'an* olmayarak koyduğu buyruklara şöyle bir göz atmanız yeterlidir. *Şeriat ve Kadın* adlı kitabımda bu buyruklar, açıklamalarıyla birlikte yer almıştır; ne acı bir gerçektir ki insanlarımız, kadını aşağılatan bu din verileriyle eğitilmektedirler. Burada bunlardan birkaç örneği sergilemekle yetineceğim.

İslam kaynaklarını ve bu arada Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınlarını karıştıracak olursanız, dikkatinizi ilk çekecek şey, muhtemelen şu buyruk olacaktır:

"Kadınlar dinen ve aklen dûn (eksik) yaratılmışlardır...!"

Bu sözler Muhammed'in ağzından çıkmıştır. İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, bir gün kadınların yanından geçerken şöyle der:

"Ey kadınlar sadaka verin; zira bana Cehennem gösterildi, çoğu sizler idiniz."

Hiç beklenmedik böyle bir ağız saldırısı karşısında kadınlar şaşırıp kalırlar ve sorarlar:

"Neden dolayı biz Cehennemlerin çoğunluğunu oluşturuyoruz?"

Muhammed cevap verir:

"Çünkü siz, ötekine berikine çokça lanet edersiniz, kocalarınıza nankörlük gösterirsiniz. Ben akıl ve din sahibi kimselerin aklını sizin kadar eksik akıllı ve eksik dinli kimselerin çelebildiğini görmedim!"

Bu ağır hakarete maruz kalan kadıncağızlar neden dolayı ve ne bakımdan aklen-dinen eksik olduklarını sorarlar. Muhammed cevap verir; bir kere aklen eksik olduklarını anlatmak üzere şöyle der:

"Tanrı iki kadının şahadetini (tanıklığını) bir erkeğin şahadetine denk saymıştır; yani kadının şahadeti (tanıklığı) erkeğin tanıklığının yarısıdır. İşte bu aklınızın eksikliğindendir."

Ve bunun böyle olduğunu kanıtlamak için Bakara Suresi'nin 282. ayetini onlara okur. Dinen eksik olduklarını açıklamak üzere de şöyle der:

Levent Şahverdi Arşivi

"Kadın hayız gördüğü zaman (yani aybaşı halindeyken) namaz kılmaz ve oruç tutmaz değil mi? İşte dinen eksik olmasının nedeni budur."

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrısı, sırf kadınları aşağılamak maksadıyla onları eksik akıllı ve eksik dinli kılmış, üstelik bir de onları cehennemlerin çoğunluğu yapmıştır. Tanrı'nın "yüce" ve "adil" olduğuna inanan kimseler için Muhammed'in bu yukarıda söylediklerini benimsemek ve örneğin: "Evet kadınlar aklen ve dinen eksik yaratılmışlardır" şeklindeki İslamî buyruğu savunmak mümkün değildir.

Fakat iş bununla bitmiyor; çünkü Muhammed, aklen ve dine eksik yaratıklar olarak tanımladığı kadınları, biraz daha aşağılatmak üzere daha nice şeyler söylemiştir ki, bunları çok kısa bir şekilde şöyle özetleyebiliriz. Muhammed'in söylemesine göre Allah erkekleri kadınlara üstün tutmuştur (Nisâ Suresi, ayet 34; Bakara Suresi, ayet 228); mirasta erkek, kadına oranla iki misli pay alır (Nisâ Suresi, ayet 11, 176); karısının itaatsizliğinden ya da inatçılığından kuşku eden erkek, ona dayak atabilir (Nisâ Suresi, ayet 34); namaz kılan Müslüman kişinin önünden eşek, köpek, domuz ya da kadın geçecek olursa, namaz bozulmuş olur (meğerki o kişi sütre kullanmış olsun. "Sütre", namaz kılan kişinin önüne koyduğu herhangi bir şeydir); uğursuzluk üç şeyde vardır ki, bunlar karı, ev ve attır; kadınlar arasında iyi kadın, yüz tane siyah karga arasında alaca bir kargaya benzer; erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne yoktur; cehennemin çoğunluğunu kadınlar oluşturur.[1]

Ve işte eğer siz, İslam şeriatının kadınlar hakkındaki bu aşağılamalarına, bu hakaretlerine katılmıyorsanız, Müslümanlık sınavını geçememiş olur, ayrıca da "zındıklıkla" damgalanırsınız.

***

Soru: "Kadının 'şeytan' niteliğinde ve 'fitne kaynağı', 'hilekâr' olduğunu öne süren buyrukların Tanrı'dan geldiğine inanır mısınız?"

Eğer bu soruyu: "Hayır inanmam! Çünkü her şeyi dilediği gibi oluşturan bir Tanrının kadınları fitne kaynağı olsunlar diye ya da şeytan niteliğinde yaratacağını düşünemem" şeklinde yanıt verecek olursanız, Müslümanlık sınavından sıfır alırsınız. Ayrıca da, Mu-

1 Bütün bu hususlarla ilgili kaynaklar ve daha geniş açıklama için benim *Şeriat ve Kadın* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

hammed'in sözlerini inkâr etmek gibi bir günah işlemiş sayılırsınız. Çünkü Muhammed, kadınların, genellikle kötü, fitneci, hilekâr vs. olduklarını anlatmak için sayısız denecek kadar çok buyruk getirmiştir. Çeşitli yayınlarımızla bunları inceledik. Bir iki örnekle yetinmek gerekirse:

Muhammed'e göre kadınlar hilekârdırlar, fitne kaynağıdırlar; onu bunu tuzağa sokalar. Bunu anlatmak maksadıyla:

"... Kadınlardan sakının, zira Benî İsrail'de ilk fitne kadın yüzünden çıktı" demiş ve şunu eklemiştir:

"... Benden sonra erkeklere, kadınlardan daha zararlı fitne ve fesat (amili) olarak hiçbir şey bırakmadım."

Bu söylediklerini pekiştirmek üzere *Kur'an*'a, kadınların fitne kaynağı olduğuna dair "Yusuf masalı"nı koymuştur. Masala göre, Yusuf, kendisine iyilikte bulunan efendisinin karısı tarafından iftiraya uğrar. Çünkü güya kadın ona âşık olmuştur ve onunla yatmak arzusundadır. Fakat Yusuf efendisine ihanet etmek istemez ve kadının isteklerini geri çevirir. Bunun üzerine kadın onu kocasına fitneler. Fakat kocası gerçeğin ne olduğunu öğrenir ve karısına hitaben şöyle der:

"... Siz kadınların ... keydiniz (hileniz, fitneniz, tuzağınız) çok büyük(tür)..."

Bunu söyledikten sonra Yusuf'a döner ve: "Sakın bundan bahsetme" der ve yine karısına hitaben: "...Sen de kadın günah(ının bağışlanmasını iste, çünkü) cidden sen büyük günahkârlardan oldun" diye konuşur. Fakat Yusuf, kadınların tuzağından kurtulmak için Tanrı'ya yalvarmak gerektiğini düşünür ve şöyle der:

> "... Ya Rabbi! Zindan bana, bunların davet etlikleri fiilden daha sevimli ve eğer sen benden bu kadınların tuzaklarını bertaraf etmezsen, ben onların sevdasına düşerim ve cahillerden olurum." (Yusuf Suresi, ayet 28, 33)

Ve işte Muhammed, *Tevrat*'tan esinlenip kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine göre şekillendirdiği bu masalı kendisine malzeme edinerek şöyle demiştir:

> "Şüphesiz ki siz (kadınlar) hissiyatını gizleyip hilafını izhar etmekte Yusuf'un karşılaştığı kadınlar gibisiniz."[2]

2 Bu konuda benim *Şeriat'tan Kıssalar I* ve *Şeriat ve Kadın* adlı kitabıma bkz.

Levent Şahverdi Arşivi

İslam dünyasının Muhammed'den sonra en önemli siması olarak kabul ettiği İmam Gazalî, Muhammed'in kadınlar hakkındaki değerlemesini göz önünde tutarak kadın sınıfını, çeşitli hayvanların karakterine uygun olarak on farklı tipe ayırmıştır ki, bunlar domuz, maymun, köpek, yılan, katır, akrep, fare, tilki, güvercin ve koyun gibi hayvanlardır. Bu örnekleri, kadınların kötülüklerini, genellikle, kocalarına karşı tutum ve davranışları açısından ele almıştır. Örneğin güya karakter itibariyle domuza benzeyen kadınlar oburdurlar, midelerini doldurmaktan başka bir şey düşünmezler; din ve iman gibi şeylerle ilgileri yoktur; kocalarının haklarına saygı göstermezler. Karakterce köpeğe benzeyen kadınlar, kocaları konuşurken sözünü kesip suratına bağıran, hırlayan kadınlardır. Tilkiye benzeyen kadınlar, kocalarını evden gönderip bütün gün yatıp uyuyan kadınlardır. Akrep cinsi kadınlar, dedikoducu, laf toplayan kadınlardır vb.

Yine Muhammed'in söylemesine göre "şeytan", daima kadınların arkasından gider ve onlara, erkekleri baştan çıkarmak bakımından yardımcı olur. Şöyle diyor Muhammed:

"Kadınlar insanın karşısına şeytan gibi çıkarlar... Size doğru bir kadının geldiğini gördüğünüz zaman bilesiniz ki, size yaklaşan bir şeytandır."

Bu vesileyle erkeklere şu öğütte bulunmuştur:

"Sokakta giderken kadın denilen şeytanı gördüğünüz an derhal eve dönüp karılarınızla sevişin ve kabaran şehvetinizi giderin."

Dikkat edileceği gibi Muhammed, kadın sınıfını aşağılatacağım diye, aslında erkek sınıfını aşağılatmıştır; şu bakımdan ki, yukarıdaki tanıma göre erkekler, hani sanki irade sahibi olmayan hayvanlardır da kadın gördükleri an şeheviliklerine hâkim olamayıp saldırıya geçmekten kendilerini alamazlar.

Muhammed'e göre kadın, erkekler bakımından sadece dünya yaşamı sırasında değil, erkeklerin ölüp de tabuta konuldukları zamanlar dahi, fesat ve hile nedeni olabilecek nitelikte bir yaratıktır. Bundan dolayıdır ki, kadınları cenaze nakli işlerinden uzak kılmıştır. Bunun böyle olduğunu anlatmak maksadıyla:

"... Cenaze (tabuta) konulup erkekler omuzlarına yüklendiklerinde..." diye konuşmuştur. Dikkat edileceği gibi burada, tabutun sadece erkeklerin omzunda taşınabileceğine işaret etmiş bulunmaktadır. Bundan dolayıdır ki, cenaze nakline katılmanın, katılan kişiye "hayır ve sevap" kazandırdığını bildirmiştir. Her ne kadar bazı yorumcular kadınların zayıf bünyeli ve erkekler gibi ağır işlere mü-

Levent Şahverdi Arşivi

tehammil olmadıklarını öne sürüp bundan dolayı cenaze nakline katılmamaları gerektiğini öne sürerlerse de doğru değildir. Çünkü asıl neden, Muhammed'in kadınları aklî ve fıtrî ve dinsel nitelikler bakımından yetersiz görmesidir. Bundan dolayıdır ki, İslam kaynakları (örneğin Diyanet İşleri Başkanlığı), kadınların cenaze nakline katılmalarını fitne ve fesat saçan bir şey olarak görmüşler, şöyle demişlerdir:

> "... (Kadınların) Hele erkeklerle müştereken (cenazeyi) nakil ve ihtimale kalkışmaları mazınne-i fesâddır, mahall-i fitnedir. İşte bu naklî, aklî, fıtrî delillerden dolayı kadınların cenaze nakline iştirakleri tecviz edilmemiştir..."[3]

Ne ilginçtir ki Muhammed, hem bir yandan kadınları cenazeye katılmaktan yasaklamıştır ve hem de katılmadıkları için onları terslemiştir. Bununla ilgili bir örnek şöyle: Bir gün Muhammed, birisinin cenazesine gider; orada birtakım kadınlarının bulunduğunu görür ve onlara sorar:

"(Ey kadınlar!) Cenazeyi omuzlar mısınız?" Kadınlar:

"Hayır, omuzlamayız" derler. Muhammed yine sorar:

"Ya ölüyü defneder misiniz?"

Kadınlar:

"Hayır defnetmeyiz" derler. Bunu üzerine Muhammed onlara, adeta hakaret edercesine:

"Öyle ise nikâbınızla ve hiçbir hayır ve sevaba nail olmayarak evinize dönünüz" der.[4]

---

3 Burada geçen "mazınne-i fesâd" deyimi "kendisinden fesat beklenilen" anlamınadır. "Mahall-i fitnedir" deyimiyse "fitnenin yerleşik bulunduğu yer" demektir. Bu alıntı için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.450-451.

4 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.450.

Levent Şahverdi Arşivi

VI

İSLAM ŞERİATININ TARİHİ TÜRK DÜŞMANLIĞI KONUSUNDA BİRKAÇ SORU!

Size: "İslam şeriatında 'ırklar' ve 'toplumlar' arası eşitlik diye bir şey yoktur, Arabın üstünlüğü ilkesi vardır! İslama göre Tanrı Türkleri insanlığa felaket getirici ırk olarak tanımlamıştır!" deseler, bu sözlere inanır mısınız?

Eğer bu soruya: "Hayır inanmam! Çünkü İslam, her hususta olduğu gibi, ırklar ve topluluklar arasında da eşitlik ilkesine bağlı bir dindir; Arapları Arap olmayanlara üstün tutmaz!" şeklinde karşılık verecek olursanız, Müslümanlık sınavından başarısız çıkmış olursunuz, çünkü İslam, her hususta olduğu gibi, ırklar, toplumlar ve kişiler bakımından da eşitliğe yer vermeyen, esas itibariyle Arabın üstünlüğünü, Arap kavminin yüceliğini öngören bir dindir. Şöyle ki: İslamcılar, İslamın ırk farkı gözetmediğini, eşitlik dini olduğunu söylerler; söylerken de Muhammed'in:

"Ben Araptanım, ama Arap benden değildir" ya da: "İnsanlar, bir tarağın dişleri gibi eşittirler. "Arabın Arap olmayana üstünlüğü yoktur" dediğini öne sürerler. Oysa Muhammed bu sözleri, eşitlik ilkesine bağlı olduğu için değil (çünkü hiçbir konuda eşitlik getirmemiştir), günlük siyasetinin gereksinimi nedeniyle söylemiştir. Her ne kadar Arap bedevisini ya da kentli Araplardan bazılarını küçümsermiş gibi görünmüşse de (bkz. Tevbe Suresi, ayet 98, 107; Fetih Suresi, ayet 16) bunu, Araplardan bazılarının İslama girmemeleri, direnmeleri ya da kendisiyle birlikte savaşa katılmamaları nedeniy-

Levent Şahverdi Arşivi

le yapmıştır. Oysa gönlünde ve kafasında yatan şey, Arap kavminin insanlığın en üstünü ve diğer toplumların "efendisi" olduğudur; bundan dolayıdır ki, Arabı her bakımdan yüceltmiş, "kavm-i necib" (temiz, saf ve asil ırk) olarak nitelendirmiş ve Arap olmakla her zaman övünmüştür. Muhammed'in söylemesine göre Araplar, "üstün ve şerefli" bir soy olan İbrahim "Peygamber"in ve onun oğlu İsmail'in soyundan gelmişlerdir. Ve bu soy içerisinde Kureyş kolu ve bu kola dahil Benî Haşim'in aşireti (ki Muhammed'in mensup bulunduğu aşirettir) asalet ve üstünlük bakımından önde gelmiştir. Bunun böyle olduğunu anlatmak üzere şöyle demiştir:

"Arapların en mükemmeli Kureyşlilerdir ve Kureyşlilerin en mükemmeli de Benî Haşim'dir."

Daha başka bir deyimle Muhammed, Arap kavmini, Arap olmayan kavimlerden üstün görürken, Araplar içerisinde dahi derece farkı gözetmiştir. Fakat saplı olduğu temel fikir odur ki, Araplar, tüm olarak diğer kavimlerin üstündedir ve çünkü Tanrı onları üstün niteliklerle yaratmıştır. Bundan dolayıdır ki, Arap olmayan kavimlerin Arapları sevmeleri, Arapları yüceltmeleri, Arapları saymaları gerektiğini söylemiştir. Bir bakıma Araplığı İslamiyetle "ayniyet" haline getirmiş, şöyle eklemiştir:

"Arapları sevmek (ve saymak) şu üç nedenle şarttır: Çünkü ben bir Arabım; çünkü *Kur'an* Arapça inmiştir; çünkü cennet sakinleri Arapça konuşur."

Yani Müslüman olabilmek için Arapları sevip saymanın koşul olduğunu anlatmak istemiştir. Bu konuda aynen şöyle demiştir:

"Arapları sevmek demek iman sahibi olmak demektir; onlardan nefret etmek demek, imansız kalmak demektir. Arapları seven, beni seviyor demektir. Kim ki Araptan nefret eder, benden nefret ediyor demektir."

Bununla da yetinmemiş, bir de İslamın varlığını Arabın varlığına bağlamış ve İslama dahil toplumlara şu uyarıda bulunmuştur:

"Arapları sevin ve onların yeryüzündeki varlığına destek olun, çünkü onların yaşamı ve varlığı, İslamiyet bakımından ışık demektir; onların yok olması demek İslamın karanlığa dalması demektir."

Levent Şahverdi Arşivi

Yine Muhammed'in söylemesine göre Araplar, esas itibariyle Nuh'un oğlu Sem'in soyundan gelmedirler ve bu nedenle "El Arabu-l Arba" (asalet sahibi Araplar) olarak çağırılırlar. Bununla beraber, Arap asıllı olmamakla beraber daha sonraki bir tarih itibariyle Araplaşmış olup Yemende ve Hicaz'da egemenlik kurmuş olan Arapları dahi (ki bunlara "El Arabu'l-Müsta'ribe" deniyor), asalet sahibi Araplardan saymıştır. Çünkü Muhammed, Yemen denen bölgeyi "imanın yurdu" ve "dinsel kavrayışın" kökeni olarak göstermiş ve "iman" denen şeyin özellikle Hicaz halkında olduğunu bildirmiştir.

Ve yine şunu bildirmiştir ki, Araplara karşı düşmanlık "kâfirlik"-tir, "müşriklik"tir (Tanrı'ya eş koşmaktır). Şöyle demiştir:

> "Araplara hakaret eden, Araplar hakkında kötü konuşan, Arapları aşağılatan kişi müşrik sayılır; zira Arapları küçültmek İslamı küçültmek demektir."

Bütün bu hususlar, İslamî kaynaklara dayalı olarak *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabımda açıklanmıştır. Yukarıdaki kısa özetlemeden anlaşılacağı gibi İslam şeriatı, ırklar ve toplumlar arası eşitlik diye bir şey tanımaz; İslam şeriatı, Arabın "Kavm'ı necip" olduğu inancına dayalıdır. Muhammed'e göre, Araptan sonra Acem ırkı gelir. Türkler ise Araplara ve tüm insanlığa felaket kaynağı olan bir ırktır!

Size sorsalar. "İslamın Türk'e düşman olduğunu ve bu düşmanlığı Muhammed'in başlattığını ve Arabın tarihî Türk düşmanlığının bundan kaynaklandığını biliyor musunuz?" Bu soruya nasıl cevap verirdiniz?

Eğer vereceğiniz cevap. "İslamda Türk düşmanlığı diye bir şey yoktur" şeklinde olacaksa, sınıfta kaldınız demektir. Çünkü gerek *Kur'an*'da ve gerek Muhammed'in *Kur'an* olmayarak yerleştirdiği buyruklarda (hadislerde) Türkler, "korkunç", "tiksinti verici" ve insanlığa felaket getirici bir ırk olarak tanımlanmışlardır. Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, güya Türklerle savaşmak gerektiğini ve onlarla öldürüşmedikçe, vuruşmadıkça Kıyamet gününün gelmeyeceğini bildirmiştir. Konu, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabımda, İslami kaynaklara dayalı olarak incelenmiştir. Kısaca özeti şöyle:

Biraz yukarıda belirttiğim gibi Arapları, insanlığın en temiz, en asil kavmi olarak yücelten "Muhammed", Araptan sonra en değerli toplum olarak "Acemleri" seçmiştir. Buna karşılık Türkleri, "küçük gözlü, basık burunlu, yayvan suratlı, yüzleri kalkan gibi" tiksinti

Levent Şahverdi Arşivi

verici ve felaket yaratıcı bir ırk olarak tanıtmış, onlarla öldürüşmedikçe Kıyamet gününün gelmeyeceğini bildirmiştir. Muhammed'in söylemesine göre "Ye'cûc ve Me'cûc", her şeyden önce Araplara yönelik bir felaket, bir fitne işaretidir. Şöyle demiştir:

"Yaklaşık bir fitnenin şerrinden vay Arabın haline! Şu saatte Ye'cûc ve Me'cûc'un seddinden bir menfez açılmıştır."

Yani "Ye'cûc ve Me'cûc" denilen kavimlerden gelecek tehlikeyi önlemek üzere kurulan duvarın (settin) delindiğini söylemiş ve bunu söylerken başparmağıyla şahadet parmağını halkalayıp delik açıldığını anlatmak istemiş.[1]

Öte yandan *Kur'an*'ın Kehf (ayet 83-101) ve Enbiyâ (ayet 96) surelerine koyduğu ayetlerde geçen "Ye'cûc-Me'cûc" deyimini Muhammed, Türkleri tanımlamak için kullanmıştır. Örneğin Kehf Suresi'nde şöyle yazılı:

> "Dediler ki: Ey Zülkarneyn! Bu memlekette Ye'cûc ve Me'cûc bozgunculuk yapmaktadırlar. Bizimle onlar arasında bir set yapman için sana vergi verelim mi?.." (Kehf Suresi, ayet 94)

Enbiyâ Suresi'nde de şu var:

> "Nihayet Ye'cûc ve Me'cûc (setleri) açıldığı ve onlar her tepeden akın ettiği zaman..." (Enbiyâ Suresi, ayet 96)

Burada geçen "Zülkarneyn" sözcüğüyle Büyük İskender anlatılmakta; "Ye'cûc ve Me'cûc" ise Türklerdir. Bunu sadece Belâzurî ya da Celâleddin es Suyûtî gibi en sağlam kaynaklardan değil, Osmanlı döneminin ünlülerinden Ahmedî'nin *İskendername*'sinden, Asım Efendi'nin *Okyanus*'undan ya da Ahterî Mustafa Efendi'nin *Ahterî Kebirî*'nden öğrenmek mümkündür.

Kur'an'a koyduğu bu ayetlerden başka Muhammed, *Kur'an* olmayarak koyduğu buyruklarla Türkleri, en aşağılık, en tiksinti verici ve insanlığa felaket getirici yaratıklar şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlamalardan birkaç örnek şöyle:

> "Siz Müslümanlar, küçük gözlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi, derisi üst üste binmiş olan toplumla (Türklerle) öldürüşmedikçe Kıyamet kopmayacaktır..."

---

1 Buharî'nin Zeyneb Bint-i Cahş'tan rivayeti olan bu hadis için bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı...*, c.9, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.95, Hadis No. 1372.

Levent Şahverdi Arşivi

"Şu da Kıyamet alametlerindendir ki: Kıldan keçe ayakkabı giyen bir toplumla (Türklerle) vuruşup öldürüşeceksiniz. Geniş yüzlü, yüzleri kalkan gibi, üst üste binmiş derili toplumla öldürüşmeniz Kıyamet alametlerindendir. Siz Müslümanlar, küçük gözlü, kızıl yüzlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi, derisi üst üste binmiş olan Türklerle öldürüşmedikçe Kıyamet kopmaz."

"(Siz Müslümanlarla), küçük gözlü toplu, Türkler savaşacaktır. Siz onları üç kez önünüze katıp ... süreceksiniz. (Sonunda) onların tümü kırılacaktır..."

Muhammed'in bu sözlerini, Buharî'nin *e's-Sahih, Kitabu'l-Cihad*, Müslim'in *e's Sahih/Kitabu'l-Fiten*, Ebû Dâvûd'un, *Sünen* ve *Kitabu'l-Cihâd*, Nesei'nin *Sünen/Kitabu'l-Cihâd* ya da Tirmizî ve İbn Mace gibi temel kaynaklarda bulmak mümkün. Hemen ekleyelim ki, Muhammed'in "vahiy" olarak yerleştirdiği bütün İslami veriler, yüzyıllar boyunca Arabın, tarihi Türk düşmanlığı duygularının malzemesi olmuştur. Bundan dolayıdır ki, İslam kaynaklarında yer alan Türklerle ilgili bölümlerin başlığı genellikle "Kıtalu't-Türk" şeklindedir ki "Türklerle öldürüşmek" (Türklere karşı savaş) anlamına gelir. Bu tür sözler, yüzyıllar boyunca Arap milletinin mutluluğunu sağlamıştır. Bu nedenledir ki Araplar, yüzyıllar boyunca Türkü "kana susamış", "yabani", "cani ruhlu", "insanlığa felaket getirici", "İslam uygarlığını yok edici", "fikren yetersiz" vs. gibi aşağılamalarla tanımlamışlardır. Bu düşmanlık 1400 yıl boyunca sürmüş ve hâlâ daha sürmekte ve her vesileyle kendisini belli etmektedir. Bizim kendi mollalarımız da onlardan aşağı kalmayıp yardımcı olmuşlardır; hem de öylesine ki, Muhammed'in Türkü küçültücü tanımlamalarıyla adeta sihirlenmiş olarak içlerinde, Kanuni Süleyman döneminin Divan-ı Hümayun kâtiplerinden Hafız Hamdi Çelebi gibi konuşanlar çıkmıştır. Padişaha sunduğu bir şiirinde Hafız Hamdi Çelebi şöyle der:

"Padişahım... Türkü öldür, baban olsa da. O iyilik madeni yüce Peygamber (Muhammed): Türkü öldürünüz, kanı helaldir' demiştir."

Bizim "ünlü" padişahımız Kanuni Süleyman da, sevgili şairinin mısralarını terennüm etmekten geri kalmamıştır.

Daha sonraki dönemlerdeki mollalarımız da onlardan aşağı kalmamışlar ve örneğin Asım Efendi ya da Ahteri Mustafa Efendi gibi

Levent Şahverdi Arşivi

şeriatçılar, hep Muhammed'in Türkler hakkında söylediği sözleri kutsal bilip Türkü hor görmüşlerdir. Çoğu padişahımızın Anadolu Türklerine karşı beslediği düşmanlığın kökeni, kuşkusuz ki Muhammed'in Türkleri aşağılatıcı sözlerinden kaynaklanmıştır. Biraz önce değindiğimiz gibi, geçen yüzyılın ünlülerinden Ahmedî, Asım Efendi ya da Ahterî Mustafa Efendi gibi "bilgin" diye Türk toplumu tarafından baş tacı edilenler, şeriatın Türkü aşağılatıcı, hakir kılıcı hükümlerine sarılmakta kusur etmemişlerdir. Çünkü Müslümanlık niteliğini her şeyin üstünde tutmuşlar, Türklüklerini unutmuşlar, Araplaşmışlardır.

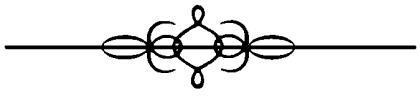
Ve işte, eğer siz İslam şeriatının Türkü hor gören, aşağılatan, insanlığa felaket getirici olarak tanımlayan buyruklarını benimsiyorsanız, iyi bir Müslümansınızdır. Aksi takdirde Müslümanlık sınavına girmeye hakkınız yok demektir.

***

Sizleri İslamlık konusunda şöyle gelişigüzel bir sınavdan geçirmek maksadıyla hazırlamış olduğumuz bu küçük kitaptaki soruları, yaşantınızın her yönü itibariyle çoğaltmak mümkün; fakat sabrınızı taşırmamak için şimdilik yukarıdaki örneklerle yetinmek yerinde olacaktır.

Levent Şahverdi Arşivi

IV. KİTAP
ŞERİATIN GETİRDİĞİ HOŞGÖRÜSÜZLÜK

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

GİRİŞ

"Kesin olarak Tanrı katında (gerçek) din yalnızca İslamdır. Kitap verilenler (Hıristiyanlar, Yahudiler) kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler, Allah'ın ayetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki Allah'ın hesabı çok çabuktur." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 19)

"Kim İslamiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O, ahirette de kaybedenlerdendir." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 85)

"Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse, onu hemen öldürünüz." (Muhammed)

"Türkü öldür baban olsa da." (Muhammed)

"Ey inananlar (Müslümanlar)! Yahudi ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin; onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onlara dost olursa o da onlardandır (kâfirdir). Allah zulmeden kimseleri doğru yola eriştirmez..." (Mâide Suresi, ayet 51)

"Ey inananlar Müslümanlar! Birbirinizi bırakıp da (başka inançtakileri) dost (edinmeyin)... İşte siz o kişilersiniz ki onları seversiniz, fakat onlar sizi sevmez... De ki; 'Geberin kininizle' ..." (İmran Suresi, ayet 118-119)

Levent Şahverdi Arşivi

"Onlardan (Münafıklardan) ölen kimsenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma..." (Tevbe Suresi, ayet 84)

"Ey inananlar Babalarınızı kardeşlerinizi, (Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa) dost edinmeyin." (Tevbe Suresi, ayet 2)

"... içinizden onlara (münafıklara-müşriklere) sevgi gösteren kimse, şüphesiz doğru yoldan sapmıştır..." (Mümtehine Suresi, ayet 1-3)

"...Akraba bile olsalar müşrikler için mağfiret dilemek peygambere ve müminlere yakışmaz." (Tevbe Suresi, ayet 113)

"Münafıklarla gönüllerinde hastalık olanlar ve ikiyüzlüler kalplerinde fesat bulunanlar. Şehirde bozguncu haber yayanlar... Lanetlenmiş olarak nerede bulunurlarsa yakalanır ve hemen öldürülürler." (Ahzâb Suresi, ayet 60-61)

"(İslamı) bütün dinlerden üstün kılmak için peygamberini Kur'an ve gerçek dinle gönderen odur." (Saff Suresi, ayet 9)

"(Ey Muhammed!) Sen yüzünü kanıt olarak dine (İslama), Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dost doğru budur. (İslamdır)..." (Rûm Suresi, ayet 30)

"O (Allah), müşrikler hoşlanmasalar da (kendi) dinini (İslamı) bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidayet ve Hak Din (İslam) ile gönderendir." (Tevbe Suresi, ayet 33)

"... Yalnız Allah'ın dini (İslam) ortada kalana kadar onlarla savaşın." (Bakara Suresi, ayet 193)

"Ben inkâr edenlerin kalplerine korku salacağım: Artık onların boyunlarını vurun. Parmaklarını doğrayın... Bu onların Allah'a ve peygamberine karşı koymalarındandır..." (Enfâl Suresi, ayet 12-13)

"(Arap Ceziresinde) iki din bir arada bulunmayacak." (Muhammed)

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey Muhammed! Bedevilerden, geride kalanlara der ki: 'Güçlü... bir millete (Rumlara, Acemlere) karşı, onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağırılacaksınız. İtaat ederseniz Allah size güzel bir ecir verir'..." (Fetih Suresi, ayet 16)

"Ey Muhammed! (müşriklere) de ki: 'Doğrusu Tanrınızın tek bir Tanrı olduğu bana şüphesiz vahyolundu. Artık Müslüman olacak mısınız?' Eğer yüz çevirirlerse, de ki: '...Tehdit olunduğunuz şeyin yakın mı uzak mı olduğunu bilmem'..." (Enbiyâ Suresi, ayet 108-109)

"...Müşrikleri nerede görürseniz öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin ve onları her gözleme yerinde oturup bekleyin. Eğer tevbe eder, namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirlerse artık yollarını serbest bırakın..." (Tevbe Suresi, ayet 5)

"Kitap verilenlerden (Yahudilerden, Hristiyanlardan)... Hak dini (İslamı) din edinmeyenlerle boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın" (Tevbe Suresi, ayet 29)

"Biz (Müslümanlar) (ehli kitap'a nazaran) en sonra gelmişler(-ken) kıyamet gününde (faziletçe) en başa gelecek olanlarız..." (Muhammed)

"Allah ve peygamberleriyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğrayanların cezası öldürmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ayakları kesilmek ya da yerlerinden sürülmektir. Onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette büyük azap vardır." (Mâide Suresi, ayet 32)

***

İslamcılar, Muhammed'in "hoşgörü" insanı olduğunu, "hoşgörü usulleriyle ve ikna yoluyla" iş gördüğünü, İslamdan gayrı din ve inançlara saygı beslediğini ve getirdiği dinin, yani İslamın, hoşgörü dini olup insanlar arasında sevgi ve kardeşlik yarattığını iddia ederler. Oysa yalandır; çünkü Muhammed, ne hoşgörü insanı olmuştur ne İslamı hoşgörü usulleriyle ya da ikna yolu ile yerleştirmeye çalışmıştır ne yerleştirdiği dini, hoşgörü esaslarına oturtmuştur ve ne de insanlar arası sevgi ve kardeşlik ilkelerine sarılmıştır. Aksine tarih içerisinde hoşgörüsüzlüğün en kararlı temsilcilerinden biri olmuş-

Levent Şahverdi Arşivi

tur. Hem de öylesine ki, kendi öz anasına ve babasına, sırf Müslüman olarak ölmediler diye, mağfiret dilemeyi bile gereksiz bulmuş, babasını ve kendisine babalık eden amcasını (Ebû Talib'i) cehennemlik saymıştır.

Öte yandan yeryüzünde yaşayan insanları, genel olarak "Müslümanlar" ve "Kâfirler" diye ikiye ayırmış ve kâfirleri de "müşrikler" (Tanrı'ya eş koşanlar-puta tapanlar), "Kitaplılar" (Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbiîler), "Münafıklar" (İslama inanmadıkları halde inanmış gibi görünenler) olarak üç grupta toplamış, hepsini de cehennemlik saymıştır. Muhammed'in söylemesine göre Müslümanlar, "kâfirlere" karşı savaşmalıdırlar.[1] Çünkü güya Tanrı, her şeyden önce "müşriklerin" yok edilmeleri için;

"...müşrikleri nerede bulursanız öldürün..."[2] diye buyurmuştur. Bu durumda "müşrikler" (puta tapanlar, yani Tanrı'ya eş koşanlar) için, ya İslam olmak ya da ölümü göze almak gibi iki şık vardır. "Kitaplılara" (Yahudilere, Hıristiyanlara) gelince: Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, onlara karşı da "cihat edilmesini" (savaşılmasını) emretmiştir, ta ki İslamı kabul etmelerine, ya da "cizye" (kafa parası) vermelerine kadar. Eğer "küçülerek" ve "aşağılanmış olarak" kendi elleriyle "cizye" verecek olurlarsa, kendilerine canları bağışlanır. (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 29) Bütün bu hususları ilerdeki sayfalarda ele alacağız; fakat başlangıç olarak şimdilik şunu söyleyelim ki Muhammed, İslamcıların iddialarının aksine, ömrü boyunca ne hoşgörüye ne de farklı din ve inançtaki insanlar arasında sevgi ve eşitlik ilkesine yer vermiştir. Getirdiği din, tıpkı diğer semavi dinler gibi ve hatta onlardan da çok daha katı şekilde, hoşgörüsüzlük kaynağı olarak iş görmüştür.

Gerçekten de, irade özgürlüğüne zerrece yer vermeyen, kişi ve toplum yaşamlarının her yönünü "vahiylerle" düzenleyen ve İslamdan gayrı dine yönelenleri "sapık" ilan eden, ana-baba-kardeş vs. gibi akraba ve yakınlar arasında dahi, inanç farkı nedeniyle düşmanlık tohumları eken, yeryüzünü "Darülislam" (Müslümanların yaşadıkları yerler) ve "Darülharb" (kâfirlerin yaşadıkları yerler) diye ikiye bölüp Müslümanları "kâfirlere" karşı savaşa sürükleyen İslam şeriatını "hoşgörü" dini olarak tanımlamak gülünç olur.

---

1 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *İslama Göre Diğer Dinler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Mart 1999; İlhan Arsel, *Kur'an'daki Kitaplılar*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Nisan 1999.

2 Tevbe Suresi, ayet 5; Bakara Suresi, ayet 191; Nisa Suresi, ayet 89-91 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

Öte yandan kendi ana ve babasına ve kendisine babalık etmiş amcasına (Ebû Talib'e) dahi, Müslüman imanında ölmediler diye, "mağfiret" dilemeyen ve ana-baba-kardeş-çocuklar arasına, inanç farkı nedeniyle düşmanlık yerleştiren, ya da "İslamdan gayrı (gerçek) din yoktur" ve "Her kim İslamı terk ederse onu hemen öldürünüz" diyen, ya da ömrünün son yirmi (ya da yirmi üç) yılını, elinde kılıç "kâfirlere" karşı saldırılarla geçiren, ganimetler edinen ve nihayet ölüm döşeğinde; "Arap cezîresinde iki din bir arada bulunmayacak" diyerek son nefesini veren Muhammed gibi bir kimseyi "hoşgörü şampiyonu" şeklinde tanımlamak çok yanlış olur.

Hemen ekleyelim ki Muhammed'e özgü bu "hoşgörüsüzlük" öğesi, daha sonraki dönemler boyunca Müslümanlar için, izlenmesi gereken bir örnek olmuştur. Yerleştirdiği buyruklar, onun ölümünden sonra, yine onun vasiyetine dayalı olarak, aynı bağnazlık sürdürülegelmiştir. Örneğin "Ömer bin Hattâb", halifeliğe gelişinden hemen sonra, "ilk iş olarak" Yahudileri Hicaz topraklarından sürmüş ve "ehli kitap" (Yahudiler ve Hıristiyanlar) hakkında "insafsız" denebilecek nitelikte bir emirname yayınlamıştır: Bu emirnameye göre Yahudiler ve Hıristiyanlar Mekke'ye adım atamayacaklar; Hicaz bölgelerine seyahat ettikleri takdirde üç günden fazla kalamayacaklar; Müslüman halk ile iş münasebetinde bulunurlarken İslami esaslara bağlı kalacaklar; İslamın yasak ve haram saydığı şeyleri (örneğin şarap, domuz eti, vs.) satamayacaklar; Müslümanların karşısında yiyip içemeyecekler; Müslüman kadınlarla evlenemeyecekler; kendi dinlerinin alametini (haç işareti vs.) taşıyamayacaklar; kilise ve havra gibi ibadet için yeni inşaatta bulunamayacaklar; dinsel inanışlarını ortaya vuramayacaklar; Müslümanlar gibi giyinmeyecekler (sokakta dolaşırlarken kendilerini Müslümanlardan ayırt edici giysiler giyecekler, örneğin başlarına sarı bez saracaklardır); yolun ortasından yürümeyecekler (daima kenardan yürüyecekler); pazar yerlerinde Müslümanların dolaşmalarını engellemeyecekler; yerlerde oturmayacaklar; her yıl belli bir miktar cizye (kafa parası) ödeyecekler; ayrıca da vergi verecekler, vs.[3]

Daha sonraları, 9. yüzyılın ortalarında (850'lerde) halife "al-Mütevekkil", yine aynı doğrultuda olmak üzere yayınladığı bir emirname ile Yahudilerin ve Hıristiyanların, Müslümanlardan farklı şekilde giyinmelerini ve o şekilde sokaklarda dolaşmalarını; baş-

3 Al-Şafiî, *Kitab al-Umm*, c.IV, s.118 vd. Yukarıdaki alıntı için bkz. Bernard Lewis, *Islam; From Prophet Muhammad to the Capfure of Constantinople*, Volume 2, Edited and Translated by Bernard Lewis, New York, 1974, s.221 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

larını belli renkte türban bezle sarmalarını (Yahudiler sarı renkte, Hıristiyanlar mavi renkte türban saracaklardı); hayvana bindikleri zaman tahtadan yapılmış semer üzerinde oturmalarını; yeni yapılmış kiliselerini yıkmalarını; evlerinin bulunduğu arsaların yüzde 10 miktarındaki kısmını terk etmelerini, eğer bu kısım genişçe bir yer ise buralara camiler yapılmasını, aksi takdirde açık saha olarak bırakılmasını; evlerinin Müslüman evlerinden ayırt edilebilmesi için tahtadan yapılmış şeytan resmini evlerinin kapılarına asmalarını; devlet memuriyetlerinde ve kamu işlerinde kullanılmamalarının dini işaretler taşımalarının suç olduğunu, bildirmiştir.[4]

14. yüzyılda Kahire'de yayınlanan bir emirnamede, yukarıdaki hususlar tekrar edilirken, Yahudilerin ve Hıristiyanların, at ve katır gibi hayvanlara binmelerinin yasaklandığı ve ancak eşeğe binebilecekleri; yeni yapılmış kilise ve havra gibi yerleri kapatmaları gerektiği; çocuklarına *Kur'an* okutamayacakları; kılıç kuşanamayacakları; evlerini Müslümanların evlerinden yüksek şekilde inşa edemeyecekleri; devlet hizmetinde iş göremeyecekleri; Yahudi ve Hıristiyan kadınların, Müslüman kadınlar gibi giyinemeyecekleri ve onların hamamlarına gidemeyecekleri belirtilmiştir.[5] Daha sonraki yüzyıllar boyunca durum aynı; İslam tarihi bu tür hoşgörüsüzlük örnekleriyle doludur.

Her ne kadar Muhammed'in koyduğu hükümler arasında;

> "Dinde zorlama olmaz" ya da "Sizin dininiz size, benim dinim bana..."
>
> "Kur'an âlemler için bir öğütten başka bir şey değildir; dileyen kimse Rabbine doğru giden bir yol tutar"

şeklinde ve sanki hoşgörü ilkesine dayalı imiş gibi görünenleri varsa da bunlar, onun henüz fazla taraftar toplayamadığı, yani henüz güçlenmediği bir dönemde (genellikle Mekke döneminde) ya da günlük siyaset gereğince koymuş olduğu şeylerdir. Ne var ki hoşgörü niteliğinde imiş gibi görünen bu hükümleri o, taraftarlarının çoğalması sayesinde güçlenmeye başladığı ve insanları kılıç yoluyla İslama zorladığı andan itibaren geçersiz bilecektir.

---

4 Bu hususlar için bkz. al-Tabarî, *Tarih al-Rusûl va'l-Mülk*, c.3, Edition J. Goeje, Leiden, 1879-1901, s.1389-1390. Alıntı için bkz. Bernard Lewis, *age*, c.2, s.225.

5 Bu konuda bkz. al- Makrizî, *Kitab al-Sulûk li-ma'rifat düvel al-mulük*, c.1, Edition M. M. Ziyada, Kahire, 1934, s.909-913. Alıntı için bkz. Bernard Lewis, *age*, c.2, s.232.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine bunun gibi, her ne kadar Muhammed'in ölümünden sonraki dönemler itibariyle, İslam ülkelerinde zaman zaman hoşgörü niteliğinde sayılabilecek bazı uygulamalar görülmüş ise de bunun nedeni yöneticilerden bazılarının, sırf kendi çıkarları bakımından hoşgörü siyaseti izlemelerinden ve daha doğrusu İslam şeriatının bağnazlıklarla dolu buyruklarını göz ardı etmelerindendir. Örneğin "Ömer bin Hattâb" ve daha sonra "al-Mütevekkil" gibi halifeler, *Kur'an*'ın Yahudilerle ve Hıristiyanlarla dostluk kurulmasını yasaklayan ve onları aşağılatan hükümlerine (örneğin Âl-i İmrân Suresi, ayet 118 ya da Mâide Suresi ayet 51) dayalı olarak Müslüman olmayanların devlet hizmetinde kullanılmalarını yasaklamışlarken,[6] biraz olsun açık görüşlü ve çıkarlarına fazlaca önem veren halifeler zamanında bu hükümler kısmen göz ardı edilmiştir. Örneğin "Harun Raşit" gibi Abbasi halifelerinden bazılarının İslam şeriatının hoşgörüsüzlükle dolu hükümlerine ve Muhammed'in yasak emirlerine aldırış etmedikleri bilinen bir gerçektir. Bu gibi halifeler zamanındadır ki eski Yunan'ın Aristo, Eflatun, Galen, Hipokrat, vs. gibi bilim kaynaklarının Arapçaya çevrilmesi mümkün olmuş ve bu sayede "İslam uygarlığı" diye bilinen ve kısa bir süreyi içeren bir dönem oluşmuştur.[7] Bu dönemin yapıcıları (örneğin al-Razı, Farabî, İbn-i Sina, İbn-i Rüşt, İbn-i Haldun vs.) hep bu eski Yunan kaynaklarından yararlanarak ilim yapabilmişlerdir. Ne var ki "İmam Gazalî" ya da "İbn-i Teymiyye" vs. gibi, bağnaz zihniyetin temsilcileri "Kur'an dışında ilim olmaz; gerçeklere ancak Kur'an ile erişilebilir" diyerek ve eski Yunan'dan yararlananları "zındık" diye ilan ederek ve İslam şeriatının hoşgörüsüzlüklerle dolu özünü pekiştirerek, İslam uygarlığını kökünden kurutmuşlardır.

---

6 İbn-i Kuteybe'nin *Uyun el-Ekber*, ve al-Nevevî'nin *al-Manzurat* adlı yapıtlarına bakınız. Ayrıca bkz. Bernard Lewis, *age*, c.2, s.228-229.

7 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Aydın ve "Aydın"*, 3. basım, Kaynak Yayınları, Mart 1997.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

I

"CAHİLİYYE" DİYE TANIMLANAN İSLAM ÖNCESİ DÖNEMİN, İSLAMİ DÖNEME KIYASLA ÇOK DAHA HOŞGÖRÜLÜ OLDUĞU HAKKINDA!

Kendisini "Peygamber" olarak ilan ettiği tarihten, Medine'ye hicret edeceği tarihe kadar (yani on ya da on üç yıllık bir süre boyunca) "Muhammed", henüz yeterince taraftar toplayamadığı için, şiddet ve saldırı siyasetine yönelememiştir. Fakat güçsüz durumda bulunduğu bu dönemde dahi "hoşgörü" yanlısı imiş gibi görünüp "hoşgörüsüzlük" siyaseti izlemiştir. Ve bunu Mekke'nin sayılı kişilerinden biri olan amcası "Ebû Talib"in kendisini koruyacağından emin olduğu için yapabilmiştir. Her ne kadar Kureyşlilerin kendisine zulmettiklerini söylemekle beraber, aslında her vesileyle onları huzursuz kılan, çileden çıkaran kendisidir. Ve şu muhakkak ki Kureyşliler, Muhammed'e nazaran çok daha hoşgörülü olmuşlardır: ta ki Muhammed onların ilahlarını alaya alana ve sabırlarını tüketene kadar!

Şu bakımdan ki Kureyşliler, hiç kimseye zarar vermeden, hiç kimseleri rahatsız etmeden, kendi atalarının inançlarına ve geleneklerine bağlı bir şekilde yaşarlarken, Muhammed onları akılsızlıkla ve sapıklıkla suçlamış, ilahlarına küfürler savurmuştur. Bütün bunları yaparken, kendisine babalık etmiş olan "Ebû Tâlib"e güven-

Levent Şahverdi Arşivi

miştir; çünkü "Ebû Tâlib", her ne kadar İslam olmamış ise de, yeğenini her zaman için Kureyşlilere karşı korumuştur. O kadar ki, bir defasında Kureyş ileri gelenlerinden bir grup, Muhammed'in taşkınlıklarından bıkmış olarak Ebu Tâlib'e gidip şikâyette bulunmuş, şöyle demişlerdir:

> "(Ey Ebû Tâlib), kardeşinin oğlu ilahlarımıza sövüyor, dinimizi eleştiriyor, bizi akılsızlıkla itham ediyor, babalarımıza 'sapık' diyor... Ya onu bize saldırmaktan vazgeçirirsin ya da onunla bizim aramıza giremezsin..."[1]

Durum böyle olduğu halde Kureyşliler, yine de hoşgörüden vazgeçmemişler ve Muhammed'e;

"Bizi kendi inançlarımızda serbest bırak, biz de seni senin inançlarında serbest bırakalım" diyerek büyük bir sabır ve olgunluk göstermişlerdir.[2] Öyle anlaşılıyor ki bu sabır ve olgunluklarını, kendi ilahlarının Muhammed tarafından hakir kılınmasına kadar sürdürmüşlerdir. İbn İshak'ın açıklaması şöyle:

> "Fakat (Kureyşliler), kendi ilahlarına dokunduktan sonra (Muhammed'in) sözlerini inkârla karşıladılar... (Bu nedenle kavminin insanları ona muhalefette ve açıktan açığa düşmanlıkta bulunmaya oybirliğiyle karar verdiler..."[3]

Fakat Kureyşliler, bu düşmanlıklarını dahi, hemen öyle saldırı şekline sokmamışlardır; Muhammed'i öldürmeye kalkmamışlardır (isteseler, pekâlâ öldürebilirlerdi). Önceleri Ebû Tâlib'e şikâyette bulunmaya devam etmişlerdir; biraz önce değindiğimiz gibi, ondan yeğeninin saldırganlıklarına engel olmasını istemişlerdir. Fakat Muhammed'in değişmediğini, hatta giderek saldırganlaştığını ve Ebû Tâlib'in de buna ses çıkartmadığını gördükleri içindir ki, kendileri bakımından giderek büyüyen tehlikeye karşı tedbir almak gerektiğini düşünmüşlerdir.

Nitekim bir gün Ebû Talibi karşılarına alarak şöyle konuşmuşlardır;

> "Ey Ebû Tâlib! Aramızda yaş ve şeref bakımından en büyüğümüz sensin; biz senden, kardeşinin oğlunu bu işlerden

---

1 Bkz. İbn İshak, *Siyer*, Akabe Yayınları, İstanbul, 1988, s.204.

2 Taberî Ebu Cafer bin Cerir, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, c.2, MEB Yayınları, Ankara, 1966, s.128, 136 vd.; ayrıca bkz. İbn Sa'd, *Tabakat*.

3 Taberî, *age*, c.2, 1996, s.128.

Levent Şahverdi Arşivi

men etmeni istedik; sen onu men edemedin. Tanrı adına ant içerek bildiriyoruz ki, onun (analarımıza ve babalarımıza) sövüp saymasına, bizi 'akılsızlar', 'ahmaklar' diye anmasına, ilahlarımızı ayıplamasına tahammülümüz yoktur. Sen onu bundan men edeceksin, yoksa iki taraftan biri helak olunca-ya kadar savaşacağız."[4]

Fakat buna rağmen Ebû Tâlib, Muhammed'i ölçülü olmaya, "itidal" ile davranmaya çağırmaktan başka bir şey yapamamıştır. Şu bir gerçektir ki, eğer Muhammed Kureyşlilerin inançlarına saygılı olmuş olsaydı, Mekke'de huzursuzluk diye bir şey doğmayacaktı. Nitekim o dönemde Mekke'de, çeşitli din ve inançta insanlar vardı. (Örneğin Yahudiler, Hıristiyanlar, vs.) Ve Kureyşliler onlarla yan yana ve dostça yaşarlardı; kimse kimsenin ibadetine karışmazdı. Ne var ki Muhammed, hem onların inançlarını yerer ve hem de kendi taraftarlarını, onları rahatsız edecek şekilde davranışlara sürüklerdi.

Örneğin sokak ortalarında namaz kıldırır, yüksek sesle *Kur'an* okuturdu. Fakat buna rağmen Kureyşliler, her ne kadar Muhammed'in Ashabı'nı eleştirmekle beraber, ilk başlarda onların ibadetini fiilen engellememişlerdir, onlara karşı saldırıya geçmemişlerdir. Bütün yapıkları şey, Müslümanların sokakları işgal edip namaz kılmalarından ve kendilerini rahatsız etmelerinden şikâyetçi olmaktı. "Ebû Bekir"le ilgili şu olay, bunun ilginç örneklerinden biridir:

Muhammed, birtakım nedenlerle kendi taraftarlarından bazılarını Habeşistan'a göç etmeye teşvik ettiği bir sırada, Ebû Bekir de heveslenip gitmeye karar verir. Tam yola çıkacağı sırada Kâre kabilesinin reisi olan "İbn Değine"ye rastlar ve ona:

> "Kavmin beni memleketten çıkardı! Şöyle bir seyahat etmek, Rabbime ibadet eylemek istiyorum"

diye yakınır. Bu sözleri dinleyen İbn Değine üzülür ve onun gitmesine engel olmak için şöyle der:

> "(Ey Ebû Bekir) Senin ayarında bir insan ne memleketinden çıkar ne de çıkarılır Sen halka... ihsan edersin; sen akrabana manen (ve bedenen yardım edersin); sen acizleri (korursun)... (sen) hak yolunda (kötülük görenlere yardımcı olursun). Ey Ebû Bekir, ben sana hürmetkârım, (seni) himaye ederim. Geri dön ve Rabbine memleketinde ibadet et."

---

4 Taberî, *age*, c.2, 1966, s.129-142.

Levent Şahverdi Arşivi

Bunları söyledikten sonra Ebû Bekir'i yanına alır ve doğruca Kureyş eşrafından kişilere götürür ve her birine şöyle der:

"Ebû Bekir, sizden gördüğü tazyik (baskı) üzerine Mekke'yi bırakıp gidiyormuş! Yoldan çevirdim. Ebû Bekir misali faziletli bir zat ne memleketten çıkar ne de çıkarılır... Ayıptır, siz böyle kâmil bir insanı mı Mekke'den çıkarmak istiyorsunuz?"

Bu sözler üzerine Kureyş eşrafı, Ebû Bekir'in Mekke'de kalmasına razı olduklarını söylerler, fakat kendilerini rahatsız etmeyecek tarzda ibadetine devam etmesini bildirirler. Bu hususta İbn Değine'ye verdikleri yanıt şudur:

"Ebû Bekir'e söyle: Rabbine evinde ibadet etsin, evinde namaz kılsın, ne isterse okusun. Bizi rahatsız etmesin, aleni (şekilde, sokak ortalarında) namaz kılmasın. Biz kadınlarımızın ve çocuklarımızın iğfal edilmelerinden korkuyoruz."

Bu söylenenleri Ebû Bekir dahi makul bulmuş olmalıdır ki, Habeşistan'a gitmekten vazgeçer ve o andan itibaren ibadetini evinde yapar; evinden başka bir yerde *Kur'an* okumaz. Bununla beraber az zaman sonra, kuşkusuz ki Muhammed'in ısrarları üzerine, yeniden evinin önünü namazgâh yaparak sokak kapısının önünde ve herkesin göreceği şekilde, sokak ortalarında namaz kılmaya ve *Kur'an* okumaya başlar.[5]

Görülüyor ki, Muhammed'in "müşrik" olarak küçültmeye çalıştığı Araplar, Müslümanların inançlarına ve ibadetine karışmayan ve fakat sadece bu işlerin, başkalarını rahatsız etmeyecek şekilde yapılmasını isteyen kimselerdir.

Bu vesileyle verilebilecek diğer ilginç bir örnek "Ömer bin Hattâb"la ilgili olarak şöyle:

Kaynaklardan öğrendiğimize göre, "Ömer bin Hattâb" son derece sert ve hoşgörüsüz bir kimseydi. Bu nedenle ilk başlarda Muhammed'in ve İslamın baş düşmanı kesilmişti. O kadar ki, kız kardeşi Fatima'nın Müslüman olduğunu duyduğu zaman öfkelenmiş, küplere binmiştir. Günlerden bir gün onu evinde *Kur'an* okur bulunca kılıcını kınından çıkarır ve "Evvela gidip (Muhammed'in) kafasını keseyim, ondan sonra senin işine bakayım" der ve pür hiddet evden çıkarak Muhammed'i aramaya gider. Tam o sırada Muhammed'le

5 Buhâri'nin Ayşe'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhâri Muhtasarı, Tecrîd-i Sarih Tercemesi ve Şerhi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlar, c.7, s.411-412.

Levent Şahverdi Arşivi

karşılaşınca, güya nurdan bir okun kalbine saplandığını söyleyerek İslam olur. Az geçmeden kendisine, neden dolayı Müslüman olduğunu soran babasının kellesini keser.[6] Çünkü İslam olduğu andan itibaren tam bir bağnaz kesilmiştir. Bu bağnazlığını Kureyşlilere karşı göstermekte gecikmez; her vesileyle onlara ve ilahlarına atıp tutmaya başlar. Her ne kadar Kureyşlilerden bazıları: "Ömer atalarının dininden çıktı..." diyerek ona karşı tedirgin olurlarsa da, fazla ileri gitmezler. Hatta Ömer hakkında bu şekilde konuşanları kendi aralarında ayıplarlar. Örneğin bir kez Kureyşlilerden bir kaç kişi, Ömer'le ağız kavgasına girişmişlerken, Kureyş ulularından biri onlara: "Bu ne haldir?" diye çıkışır. Oradakiler: "Ömer dinini değiştirdi!" diye konuşunca, bu kez onlara: "Ne (oluyor yani)? Bir adam kendisine bir din seçmiş ise, bundan size ne?" diyerek onları azarlar Bunun üzerine Kureyşli grup oradan uzaklaşarak Ömer'i kendi haline bırakırlar.[7] Oysa bu aynı Ömer, daha sonraları, özellikle Muhammed'in Medine'ye geçip de güçlenmeye başlamasından sonra, başta Kureyşliler olmak üzere, farklı inançta kim varsa herkese karşı düşmanlık saçacaktır.

Yine İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki Kureyşliler, Arabistan'ın çeşitli bölgelerinden Kâbe'yi ziyarete gelenlere, hangi din ve inançta olurlarsa olsunlar, engel çıkarmazlardı. O kadar ki Muhammed Medine'ye göç edip de kendilerine düşmanlık gösterirken dahi, onlar Müslümanların umre haccı kılmak üzere Mekke'ye gelmelerine izin vermişlerdir. Bu tutumları, Muhammed'in kendilerine karşı çete saldırıları tertiplemelerine rağmen "Bedir Savaşı"na kadar sürmüştür. Bedir Savaşı'nda Muhammed, Kureyşlilerin ulularından "Ebû Süfyân"ın oğlu "Amr"ı esir alıp hapsedince, Ebû Süfyân da, sırf karşılık olsun diye, umre haccı kılmak üzere Mekke'ye gelen "Sa'd bin Nu'man bin Ekkâl" adındaki yaşlı bir Müslümanı yakalatıp hapsettirmiştir. Daha başka bir deyimle Ebû Süfyân'ın bu davranışına sebep olan şey hoşgörüsüzlük değil fakat oğlu Amr'ı kurtarma isteğidir. Nitekim Muhammed, Amr'ı serbest bırakmak suretiyle Sa'd bin Nu'man'ın iadesini sağlayabilmiştir.[8] Fakat ne zaman ki Muhammed, Mekke'yi ele geçirme siyasetine yönelip Kureyş'e karşı niyetlerini iyice ortaya koymuştur, işte o zamandan itibaren Ku-

6 Bütün bu hususlar için bkz. Mevlana, *Fihî Mâfih*, İstanbul, 1954, s.240 vd.

7 İbn İshak, *Siyer*, Akabe Yayınları, İstanbul, 1988, s.244.

8 Taberî, *age*, c.2, 1966, s.322; ayrıca bkz. İbn İshak, *Siret-i İbn İshak*, Türkçe çevirisi için bkz. Akabe Yayınları, İstanbul, 1988; İngilizce çeviri için bkz. A. Guillaume, *The life of Muhammad; A translation of İbn İshaq's Sirat Rasul Allah*, 6. basım, Oxford University Press, 1980, s.313.

Levent Şahverdi Arşivi

reyşliler de şiddet yolunu seçmişlerdir. Fakat yine de Muhammed'i, Kâbe'yi ziyaret hakkından tamamen yoksun kılmamışlardır: sadece şart koşmuşlardır ki Mekke'ye silahlı olarak giremeyecektir. "Hudeybiye Antlaşması", bunun en bariz bir kanıtıdır. Buna karşılık Muhammed, Mekke'yi ele geçirdikten sonra Kureyşlilere ve onlar gibi diğer "müşrik" (puta tapan) Araplara ya da Yahudilere ve Hıristiyanlara, daha doğrusu İslamdan gayrı din ve inançta olanlara, Kâbe'yi ziyaret etmek şöyle dursun, fakat Mekke sınırlarına yaklaşma olasılığını dahi tanımamıştır. *Kur'an*'a: "Puta tapanların, Allah katında ve peygamberi önünde nasıl bir antlaşmaları olabilir" (Tevbe Suresi, ayet 7), şeklinde hükümler koyarak, onlarla olan ahitlerini bozmuş ve böylece "müşrikleri" Kâbe'ye sokmamak için bahane yaratmıştır.[9] Mekke'yi fethedinceye kadar Kureyşliler, kendisine ve Müslümanlara, bazı güvenlik koşulları altında, hac için Kâbe'yi ziyaret olanağını tanıdıkları halde o, Mekke'yi fethettikten sonra ilk iş olarak: "Bu yıldan sonra müşriklerin müminlerle birlikte hac etmeleri yasaklanmıştır" şeklinde emirler yayınlamıştır. Ali'ye okuttuğu bu emirlerde, kendileriyle "muahede" (antlaşma) yapılmamış olan Arap kabilelerinin dört ay içerisinde İslam olmaları gerektiğini, aksi takdirde yok edileceklerini bildirmiştir. Kendileriyle "muahede" yapılmış olan Araplara gelince, onların da "muahede" sonunda Müslüman olmalarını emretmiştir.[10] Fakat bununla da yetinmemiş, bir de *Kur'an*'a; "müşrikleri nerede bulursanız hemen öldürünüz..." (Tevbe Suresi, ayet 5) Ya da:

> "Kitaplılardan Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini (İslamı) kendine din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinceye kadar savaşın..." (Tevbe Suresi, ayet 29)

> "...Güçlü bir millete karşı, onları Müslüman yapana kadar savaşacaksınız..." (Fetih Suresi, ayet 16)

şeklindeki buyruklardan tutunuz da İslamdan çıkanların ya da İslamı eleştirenlerin yok edilmelerini öngören hükümlere varıncaya kadar, hoşgörüsüzlükle ilgili ne varsa her şeyi yerleştirmiştir.

---

9 Taberî, *age*, c.2, 1966, s.777; İbn İshak, *age*, 1980, s.617.
10 *Sahîh-i...*, c.5, s.332.

Levent Şahverdi Arşivi

A) İslamda İlk Kan Dökme Olayına, Muhammed Taraftarlarının (Müslümanların) Hoşgörüsüzlükleri ve Saldırganlıkları Sebep Oluyor

Yukarda belirttiğimiz gibi, Kureyşliler, sabırlarını taşırmış olmasına rağmen, Muhammed'e karşı pek saldırgan olmamışlardır; yaptıkları şey, onun hoşgörüsüzlüklerine ve tahriklerine karşı Ebû Tâlib'e şikâyette bulunmaktı. Fakat olumlu sonuç alamayınca, nihayet onlar da ona, onun yaptığı şekilde, karşılık verir olmuşlardır. Böyle yaptıkça Muhammed taraftarları daha da aşırı davranışlarda bulunmuşlardır. Nitekim İslamda ilk kan dökme olayı, onların aşırı saldırganlıklarının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Şöyle ki:

Tekrar anımsatalım ki, ilk başlarda Muhammed, az sayıdaki sahabeleriyle birlikte dağ aralarına giderek, kavmine görünmeden gizlice ibadet eder, namaz kılardı. Bu namazlardan birinde, oradan geçmekte olan Kureyşlilerin kendisini ve taraftarlarını alaya aldıklarını görür. Bu yüzden iki tarafın arası kızışır. Müslümanlardan Sa'd bin Ebi Vakkas, adında biri, Kureyşlilere saldırarak onlardan birini oracıkta öldürür. İslamcıların iddialarına göre güya bu, "İslamiyet'i korumak için ilk kan akıtma" olayıdır.[11] Oysa ortada İslamiyeti korumak diye bir şey yoktu, sadece Muhammed taraftarlarının (Müslümanların) yersiz alınganlıkları vardı. "Yersiz alınganlıkları" diyoruz, çünkü Kureyşlilerin yaptıkları şey, Müslümanların kendilerine yaptıklarının karşılığı idi.

11 Taberî, *age*, c.2, 1966, s.122; ayrıca bkz. *Sahîh-i...*, c.2, s.723; bu olay için ayrıca İbn İshak'ın *Mağazî*'sine bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

II

MUHAMMED'İ "HOŞGÖRÜ" ÖRNEĞİ OLARAK VE GETİRDİĞİ DİNİ "HOŞGÖRÜ DİNİ" ŞEKLİNDE GÖSTERME ÇABALARI

Yukarıda değindiğimiz gibi İslamcılar, Muhammed'i hoşgörülü ve getirdiği dini de: "En son, en mükemmel ve en hoşgörülü din" olduğunu iddia ederler ve bu iddialarını gerçek dışı verilere dayandırırlar. Güya İslam şeriatı bütün insanların "Âdem ile Havva zürriyeti" olarak, tek bir kaynaktan çıktığını ve bu nedenle birbirleriyle kardeş olduklarını kabul etmiştir! Güya İslam dini, diğer dinleri (Örneğin Yahudiliği, Hıristiyanlığı, vs.) ve bu dinlerin geçmişteki peygamberlerini "kutsal" bilmiş olup farklı din ve inançta olanlar arasında sevgi ve saygı esasını benimsemiştir! Güya İslam "dinde zorlama olmaz" (Bakara Suresi, ayet 139) şeklinde hükümler getirmiş ve "ikna" yolunu seçmiştir ve bu nedenle "şiddet" denen şeye yer vermemiştir! Güya İslam "kitap ehline" (Yahudilere, Hıristiyanlara, Sabiîlere) Tanrı katında ecir (mükâfat) verileceğini bildirmiştir! Güya Muhammed, "uyarıcı", "tebliğ edici", "Tanrı buyruklarını ortaya vurucu" bir peygamber olarak iş görmüştür.

Güya *Kur'an*, zorlayıcı değil fakat sadece "öğüt verici" bir kitaptır, vs.

Oysa kısa bir inceleme yoluyla bütün bu ve benzeri iddiaları çürütmek kolaydır. Şöyle ki:

Levent Şahverdi Arşivi

A) İslam Şeriatının Bütün İnsanları Kardeş Bildiği ve Bu Nedenle "Hoşgörü" İlkesine Dayalı Bulunduğu İddiasındaki Geçersizlik.

İslamcılar, İslam şeriatını "hoşgörü dini" olarak göstermek gayretkeşliğiyle *Kur'an*'daki "Âdem" masalına sarılırlar ve bütün insanların "Âdem ile Havva"dan gelme olduğuna dair şu ayeti örnek yaparlar:

> "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, ondan en çok korkanınızdır..." (Hucûrat Suresi, ayet 13)

Güya bu ve benzeri ayetler, bütün insanların Âdem ile eşinin zürriyetinden olmak üzere yaratıldıklarını ve bu cihetle "kardeş ve eşit durumda" olduklarını bildirmektedir Ve güya böyle olduğu içindir ki, insanların birbirlerine karşı üstünlük duygusuna kapılmamaları, övünmemeleri, yani; "...şu kavim, bu kavim" diye birbirlerini küçültmemeleri gerekir.[1]

Bu vesileye belirtelim ki, İslam kaynaklarına göre Muhammed bu ayeti, Mekke'yi fethettiği zaman esir aldığı halka hitaben okumuş ve okurken halkı affettiğini bildirmiştir. Bundan dolayıdır ki İslamcılar, *Kur'an*'ın yukarıdaki ayetini 1789 tarihli "Fransız Devrimi" ile kıyaslarlar ve Muhammed'in sözlerini "İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi"ne üstün nitelikte bulurlar. Güya Muhammed: "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık..." diye başlayan bu ayet ile insanların Tanrı indinde eşit ve birbirleriyle kardeş oldukları fikrini dile getirmiştir ve "farklılığın" sadece "günahkârlık" bakımından söz konusu olduğunu bildirmiştir![2]

Oysa bu iddiaların gerçek olan hiçbir yönü yoktur, çünkü daha önce değindiğimiz ve ilerdeki sayfalarda da ayrıca değineceğimiz gibi yukarıdaki ayet, insanlar arası kardeşliğe ya da sevgi ve eşitlik ilkesine yer vermek şöyle dursun, fakat böyle bir ilkeye ters düşen hükümlerin temel işini görmüştür. Çünkü Muhammed'in söylemesine ve *Kur'an*'a koyduğu buyruklara göre Tanrı insanlardan bir kısmının gönlünü açıp "Müslüman" yapmış, bir kısmının da gönlünü kapatıp "kâfir" kılmıştır. Bunu yaptıktan sonra Müslümanları kâfir-

1 Bkz. Elmalılı H. Yazır, *Hak Dini, Kur'an Dili*, c.6, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1993, s.4477.

2 *Sahîh-i...*, c.10, s.314.

Levent Şahverdi Arşivi

lere saldırtıp boğazlatmak için buyruklar yollamıştır. Örneğin müşrikleri "müşrik" yaptıktan sonra Müslümanlara: "Müşrikleri nerede bulursanız öldürün" (Tevbe Suresi, ayet 5) derken, ya da kâfirleri "kâfir" yaptıktan sonra Müslümanlara hitaben:

> "Kitaplılara (Yahudilere ve Hıristiyanlara) saldırın, Müslümanlığı kabul etmelerine (ya da cizye vermelerine) kadar onlarla savaşın" (Tevbe Suresi, ayet 29)

diye buyruk gönderirken yaptığı budur.

Öte yandan yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, insanları eşitsizlikler ve özgürsüzlükler içerisinde tutmak için yaratmıştır. Örneğin insanlardan bir kısmını gönüllerini açmak suretiyle "Müslüman" yaptığını, bir kısmının da gönlünü kapayıp, "kâfir" kıldığını bildirmiştir; ya da insanlardan bir kısmını doğru yola soktuğunu, bir kısmını da saptırdığını; bir kısmının kulaklarını tıkayıp, ruhlarına perde astığını anlatmak için şöyle konuşmuştur:

> "Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Ama o, istediğini saptırır, istediğini doğru yola eriştirir." (Nahl Suresi, ayet 93)

> "(Vahyettiklerimizi) anlamamaları için gönüllerine perdeler gerer, kulaklarına ağırlık veririz..." (İsrâ Suresi, ayet 45)

> Bu söylediğini pekiştirmek maksadıyla şöyle demiştir:

> "Allah kimi doğru yola koymak isterse onun kalbini İslamiyete açar; kimi de saptırmak isterse... kalbini dar ve sıkıntılı kılar." (En'âm Suresi, ayet 125)

> "Allah kimin gönlünü İslama açmışsa, o Rabbi katında bir nur üzere olmaz mı?" (Zümer Suresi, ayet 22-23)

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı insanları "köleler" ve "köle sahipleri" olarak iki farklı sınıfta toplamış ve bunlar arasında eşitlik olamayacağını açıklamıştır. (Nahl Suresi, ayet 75)

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, kadınları "aklen ve dinen dûn (eksik)" yaratmış, erkeklerin egemenliğine terk etmiş, şahitlik ya da miras gibi konularda iki kadını bir erkeğe denk ve bu doğrultuda olmak üzere nice eşitsizliklere layık bilmiştir.[3]

Bu örnekleri çoğaltabiliriz; fakat söylemek istediğimiz şudur ki

3 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *Şeriat ve Kadın*, 16. basım, Kaynak Yayınları, Ekim 2006.

Levent Şahverdi Arşivi

Muhammed'in Tanrısı, "bir erkekle bir dişiden" yarattığını söylediği insanları her bakımdan "özgürlükten" ve "eşitlikten" yoksun kılmışa benzer.

Bütün bunlar böyle iken İslam şeriatının insanlar arası kardeşliğe ve eşitliğe yer verdiğini söylemek yanış olmaz mı?

Muhammed'in, Mekke fethi sonucunda Mekke halkını esir alması ve onları affetmesi ve ederken de Hucûrat Suresi'nin yukarıdaki ayetini (ayet 13), okuması olayına gelince: Bir kere şunu belirtelim ki Mekke halkı, Muhammed'e karşı "affedilecek" bir kötülük yapmamıştır. Mekke'yi savunma yoluna bile girişmemiştir Muhammed'e karşı husumet, halktan değil fakat Kureyş eşrafından gelmiştir.

Yine bunun gibi Muhammed'in Mekke'de esir aldığı halka hitaben:

> "...Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, ondan en çok korkanınızdır..."

şeklinde konuşmasının, insanlar arası kardeşlik ya da eşitlilikle ilgisi olmayıp, sadece esirleri Allah korkusu (ve kılıç zoru) yolu ile İslama sokmak açısından ilgisi vardır. Nitekim yukarıda tekrarladığımız gibi getirdiği din, insanların tümünü "Müslümanlar" ve "Müslüman olmayanlar" (kâfirler) diye iki grupta toplayan, Müslümanları Müslüman olmayanlara üstün bilip saldırtan, Müslümanlar arasında bile eşitsizlikler yaratan bir dindir.

B) Muhammed'in "Zorlayıcı" Değil Fakat Sadece "Uyarıcı ve Tebliğ Edici" Olduğu, Kur'an'ın ise Sadece "Öğüt Verici Bir Kitap" Niteliğini Taşıdığı İddiasındaki Yanılgılar.

Daha henüz taraftarlarının sayısının az olduğu ve dolayısıyla güçsüz durumda bulunduğu yıllarda (özellikle birinci Mekke döneminde) Muhammed, hoşgörü insanıymış gibi görünür ve örneğin kendisini, Tanrı tarafından sadece "vaaz etmek", yani "öğüt vermek" üzere gönderilen bir "peygamber" olarak tanıtırdı. *Kur'an*'ı da "emredici" değil fakat "öğüt verici bir kitap" niteliğinde tanımlamıştır. Bu maksatla *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden bir kısmı şöyle:

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey Muhammed! Sen onların üzerinde bir zorba değilsin; (onlara) Kur'an'la öğüt ver..." (Kâf Suresi, ayet 45)

"O halde (Resulüm), öğüt ver. Çünkü sen ancak öğüt vericisin. Onların üzerinde bir zorba değilsin. Ancak yüz çevirip inkâr edene gelince, işte öylesini Allah en büyük azap ile cezalandırır..." (Gaşiye Suresi, ayet 21-26)

"...Eğer yüz çevirirlerse, ey Muhammed! Sana düşen sadece açıkça tebliğ olduğunu bil..." (Âl-i İmrân süresi, ayet 20; Nahl Suresi, ayet 82)

"Ey Muhammed! Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki biz seni onlara bekçi göndermedik. Sana düşen sadece tebliğdir..." (Şûra Suresi, ayet 48)

"(Ey Muhammed!) Bu Kur'an sana ve ümmetine bir öğüttür..." (Zuhruf Suresi, ayet 44)

"(Ey Muhammed!) Faydalı olacaksa (onlara) öğüt ver..." (Müzzemmil Suresi, ayet 9)

"... Doğrusu, bu anlatılanlar birer öğüttür..." (Müzzemmil Suresi, ayet 19)

"... Kur'an, âlemler için bir öğütten başka bir şey değildir..." (Kalem Suresi, ayet 51-52)

Bu yukarıdakilere benzer daha birçok ayetlerden gayrı, bir de *Kur'an*'ı kabul edip etmemenin, kişilerin dileğine kalmış bir iş olduğunu ve öğüt alanların cennete, almayanların cehenneme gideceklerini söylemiştir. Bu doğrultuda olmak üzere *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden iki örnek şöyle:

"Şüphesiz Kur'an bir öğüttür. Dileyen kimse öğüt alır..." (Müddessir Suresi, ayet 53-54)

"Doğrusu bu anlatılanlar birer öğüttür. Dileyen kimse Rabbine doğru giden bir yol tutar..." (Müzemmil Suresi, ayet 19)

Bununla beraber, *Kur'an*'ı benimsemek istemeyenlerin azaba uğrayacaklarını belirtmekten geri kalmamış ve örneğin *Kur'an*'a şu tür ayetler eklemiştir:

Levent Şahverdi Arşivi

"Allah'ın ayetlerini inkâr edenlere azap var..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 21)

"Allah'tan korkan öğüt alacaktır; bedbaht olan ondan kaçınacaktır; o en büyük ateşe atılacaktır..." (Alâ Suresi, ayet 9-13)

Dikkat edileceği gibi, hoşgörü kılığına sokulmuş yukarıdaki ayetlerde "ateşe atılacaklardır", "azap var" şeklinde, ileriye yönelik tehditler bulunmakla beraber, yine de yumuşak bir dil kullanılmıştır; daha doğrusu "kişileri ürkütmeme" taktiği izlenmiştir. Öğüt almaktan kaçınmanın, gelecek dünya itibariyle kötü sonuç yaratacağı anlatılmaktadır. Bu taktik sayesinde Muhammed, çevresindekileri biraz daha kolaylıkla kazanabileceğini sanmıştır; daha başka bir deyimle "Güzel söz yılanı deliğinden çıkarır" formülüne sarılmakta yarar bulmuştur. Bu doğrultuda olmak üzere Tanrı'nın kendisine şu tür ayetler gönderdiğini bildirmiştir:

"Ey Muhammed! Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle çağır; onlarla en güzel şekilde tartış. Doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapanları daha iyi bilir..." (Nahl Suresi, ayet 125)

"Puta tapanların söylediklerine sabret; yanlarından güzellikle ayrıl..." (Müzzemmil Suresi, ayet 10)

Yine bunun gibi, *Kur'an*'ı benimsemeyen ve örneğin:

"Bu (Kur'an Tanrı sözü değil) bir insan sözüdür..." (Müddessir Suresi, ayet 24-25)

"(Kur'an'ı Muhammed) kendi uydurdu" (Tûr Suresi, ayet 33-34)

diyerek kendisini alaya alanları, ya da *Kur'an* hakkında "Şeytan sözüdür" (İnfitâr Suresi, ayet 25-28) diye konuşanları dahi, gelecek dünyadaki cezalarla korkutmaya çalışırdı. Bu maksatla *Kur'an*'a koyduğu ayetlerle de Tanrı'yı şöyle konuşur göstermiştir:

"Ey Muhammed! Senin milletin Kur'an'ı yalanladı. 'Cezanızı ben verecek değilim' de." (En'âm Suresi, ayet 66)

"...Seni yalanlayanları Bana bırak... Şüphesiz katımızda onlar için ...Cehennem... can yakıcı bir azap var..." (Müzzemmil Suresi, ayet 11-13)

Levent Şahverdi Arşivi

"Kur'an yalnızca bir insan sözüdür diyenleri yakıcı bir ateşe yaslayacağım." (Müddessir Suresi, ayet 24-25)

"(Kur'an) Şeytan sözü değil... bir öğüttür." (İnfitâr Suresi, ayet 25-28)

Kur'an'ın "Tanrı sözü değil fakat yalnızca bir insan sözü" olduğunu söyleyenler arasında "al-Mugire" gibi Kureyş eşrafından ve kendi yakın akrabalarından olanlar vardı. Onlara karşı, Tanrı'dan küfürler ve tehditlerle dolu şu sözlerin geldiğini söylerdi:

"Ey Muhammed! ...kendisine oğullar ve nimetler verdiğim ...o kimseyi bana bırak, cezasını ben vereyim... Canı çıkası... büyüklük taslayıp 'Bu sadece öğretilen bir sihirdi. Bu Kur'an yalnızca bir insan sözüdür' dedi. İşte bu adamı yakıcı bir ateşe yaslayacağım..." (Müddessir Suresi, ayet 11-28)

Bu arada *Kur'an*'ın insanlar tarafından "uydurulamayacak" kadar mükemmel bir şey olduğunu anlatmak üzere:

"Eğer iddialarında samimi iseler Kur'an'ın benzeri bir söz meydana getirsinler (görelim)." (Tûr Suresi, ayet 33-34)

diye eklerdi. Yine bunun gibi kendisini "sahte peygamberlikle" damgalayan ve "incitenlere" karşı Tanrı'nın ağzıyla lanetler yağdırır ve tehditler savururdu:

"(Ey Muhammed!)... Seni yalanlamış olanların (Kıyamet günü geldiğinde) vay haline!.." (Mürselât Suresi, ayet 14-19)

"Allah'ı ve peygamberi incitenlere, Allah... lanet eder; onlara alçaltıcı bir azap var." (Ahzab Suresi, ayet 57)

Öte yandan kendisine: "Sen mutlaka delisin" (Hicr Suresi, ayet 6-7) diye hakaret edenler vardı ki bunlar arasında yakın akrabaları dahi (örneğin al Mugire, Ebû Leheb vs. gibi kimseler) bulunurdu. Onları, zor kullanarak susturmaya muktedir olmadığı için, Tanrı'dan geldiğini söylediği şu tür ayetlerle susturmaya çalışırdı:

"Arkadaşınız Muhammed asla deli değildir." (Tekvir Suresi, ayet 22)

Levent Şahverdi Arşivi

"Düşünmüyorlar ki arkadaşları olan peygamberde deliliğin eseri yoktur; o ancak açıkça bir uyarandır." (A'raf Suresi, ayet 184)[4]

Kendisiyle din konusunda tartışmak isteyenler vesilesiyle de hoşgörü kılığına bürünür ve örneğin Tanrı'dan şu tür vahiyler indiğini söylerdi:

"... (Ey Muhammed!) Ayetlerimizi çekişmeye dalanları görünce, başka bir bahse geçmelerine kadar onlardan yüz çevir... (onlarla) beraber oturma..." (En'âm Suresi, ayet 68)

Şeriatçılar, bu ve benzeri ayetlere bakarak Muhammed'in "hoşgörü" insanı ve İslamın da "hoşgörü dini" olduğunu iddia ederler. Oysa Mekke dönemini izleyen Medine döneminde Muhammed'in yerleştirdiği şiddet hükümleri ve uyguladığı dehşet saçan usullerini gözden geçirecek olursak anlarız ki, Mekke döneminin yukarda belirttiğimiz yumuşak görüntülü ayetleri ödün siyasetinin sonuçlarından başka bir şey değildir. Daha başka bir deyimle Muhammed, hoşgörü niteliğinde sayılabilecek bu yukarıdaki hükümleri, henüz güçsüz durumda bulunmak nedeniyle kuzu postuna bürünmüş olarak yerleştirmiştir.

Gerçekten de, Medine'ye geçip de güçlenmeye başladığı andan itibaren hoşgörülü tutumunu terk etmiş ve şiddet uygulamalarına yönelmiştir. Örneğin güçsüz bulunduğu dönemde:

"Kur'an bir öğüttür... dileyen öğüt alır." (Müddessir Suresi, ayet 53-54)

şeklinde ya da;

"(Ey Muhammed!) Sana düşen yalnızca duyurmaktır..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 20)

diyerek konuşurken, güçlendikten sonra bu yumuşak tutumu terk edecek ve "Kur'an'a uymayanlar ve Muhammed'i peygamber saymayanlar kâfirdirler" şeklindeki formüllere sarılarak kılıçla iş görmeye başlayacaktır. Müşriklerin (Puta tapanların) yok edilmeleri için *Kur'an*'a:

4 Kalem Suresi'ne de şunu koymuştur: "Doğrusu inkâr edenler, Kur'an'ı dinlediklerinde neredeyse seni gözleriyle yiyeceklerdi; 'delidir' diyorlardı. Oysa Kur'an âlemler için bir öğütten başka bir şey değildir..." (Kalem Suresi, ayet 51-52)

Levent Şahverdi Arşivi

"...Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün..." (Tevbe Suresi, ayet 5)

şeklinde ayetler koyarken, kendisine ve Tanrı'ya karşı gelenlerin, ve "yeryüzünde (hak-Tanrı) düzenini bozmaya çalışanların asılmalarını", ya da "el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesini" ya da "bulundukları yere sürülmelerini" öngören hükümler getirecektir. (Mâide Suresi, ayet 33)

Ayrıca da Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı cihat ilan edip, onları Müslüman olmaya çağıracak, olmazlarsa "cizye" (kafa parası) vermeye zorlayacak (Tevbe Suresi, ayet 29) ve İslamdan gayrı din kalmaması için şu dehşet saçıcı hükümleri yerleştirecektir:

"Allah dini (İslam) ortada kalana kadar onlarla savaşın." (Bakara Suresi, ayet 193)

"Onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağırılacaksınız..." (Fetih Suresi, ayet 16)

Yine bunun gibi, güçsüz bulunduğu dönemde *Kur'an*'a ve kendisine karşı kafa tutan ve örneğin:

"Bu Kur'an düpedüz bir uydurmadan başka bir şey değildir." (Sebe Suresi, ayet 43)

diyenlere karşı sadece Tanrı tarafından cezalar verileceğini anlatmak maksadıyla;

"Ey Muhammed! Gerçekten senin milletin Kur'an'ı yalanladı. (Onlara) 'Cezanızı ben verecek değilim' de... Onlara Kur'an ile öğüt ver..." (En'âm Suresi, ayet 66, 69-70)

şeklinde ayetler koyarken ve onlarla tartışmaya girişmekten çekinirken (En'âm Suresi, ayet 68) ya da onları sadece Tanrı azabıyla uyarırken (Zâriyat Suresi, ayet 50-51)[5], Medine'ye geçip de güçlendikten sonra *Kur'an*'ı ve kendisini inkâr edenlerin ellerini, kollarını ve kafalarını kestirecektir. (Mâide Suresi, ayet 33) Taraftarlarını da kendisi gibi şiddet yanlısı yapmak için, Tanrı adına vuruşmanın ve kan dökmenin "Tanrı yolunda olmak" demek olduğunu anlatmak üzere şöyle diyecektir:

5 Örneğin *Kur'an*'a ayrıca: "Dinlerini oyun ve eğlenceye alanları... bırak. Kur'an'la öğüt ver..." (En'âm Suresi, ayet 70) şeklinde ayetler koymuştur.

Levent Şahverdi Arşivi

"Her kim: Kelimetü'llâh (yani "Kelime-i Tevhid" Allah tektir) daha âli olsun diye kıtal ederse (vuruşursa) onunkisi Allah yolundadır."[6]

Güçsüz olduğu zamanlar kendisine "delidir" diyenlere karşı Tanrı'yı:

"Ey Muhammed! (İnkâr edenlere) de ki: arkadaşınızda bir delilik yoktur. O yalnız çetin bir azabın öncesinden sizi uyarmaktadır..." (Sebe Suresi, ayet 46)

şeklinde konuşur gösterirken, güçlendikten sonra onları kılıçla susturacak, cesetlerini kuyulara arttırıp küfürler ederek intikam alacaktır.[7]

Yine, güçsüz bulunduğu zamanlar Tanrı ağzıyla:

"Puta tapanlardan yüz çevir." (En'âm Suresi, ayet 106);

"Şüphesiz Kur'an bir öğüttür; dileyen öğüt alır" (Müddessir Suresi, ayet 53-54)

şeklinde, yani hoşgörülü imiş gibi konuşurken, Medine'ye geçip de yavaş yavaş güçlenmeye başlayınca (ve özellikle Bedir Savaşı'nı kazandıktan sonra) *Kur'an*'ın bir öğüt değil ve fakat mutlaka kabul edilmek ve uyulmak gereken "buyruklar kitabı" olduğunu kanıtlamak üzere saldırılarını şiddetlendirecek, örneğin bir yandan:

"Müşrikleri nerede görürseniz öldürün." (Tevbe Suresi, ayet 5)

"İkiyüzlüler, kalplerinde fesat bulunanlar, şehirde bozguncu haberler yayanlarla seni... mücadeleye davet ederiz... Lanetlenmiş olarak nerede bulunurlarsa yakalanır ve hem de öldürülürler..." (Ahzab Suresi, ayet 60-61)

diyerek dehşet saçacaktır. Diğer yandan da Medine'deki Yahudilere İslamı kabul ettirmek için:

"Eğer Müslümanlığı kabul etmezseniz, İslama girmeyen Arapların başına gelen felaket sizin de başınıza gelir"

diyecek ve İslamı kabul etmediler diye üzerlerine yürüyecek, kimini kılıçtan geçirecek, kimini de yurtlarından sürecektir.

---

6 Buharî'nin Ebû Nûsâ'dan rivayeti için bkz. *Sahîh-i...*, c.1, s.124-125, Hadis No: 103.

7 Bedir savaşında ölü olarak ele geçirdiği kimselere yaptığı gibi.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün, fakat yine tekrar edelim ki hoşgörü görünümündeki hükümlerin büyük çoğunluğunu Muhammed, biraz önce değindiğimiz gibi, henüz güçsüz durumda bulunduğu Mekke döneminde koymuştur. Medine'ye geçip de güçlenmeye başlayınca, korku ve dehşet saçar nitelikteki hükümlerle bütün bu yukarıdaki hoşgörü görünümündeki hükümleri geçersiz kılmış olacaktır.

Bununla beraber şiddet siyasetine yöneldiği bu dönemde dahi bazen, günlük gereksinimleri uğruna göstermelik bir hoşgörüye, ya da ödün siyasetine yer verdiği haller de olmamış değildir. Örneğin Yahudileri ve Hıristiyanları Müslüman yapabilmek için onlara karşı yakınlık göstermiş, onların bazı geleneklerini benimsemiş, onların peygamberlerini ve kitaplarını saygı ile anıyor görünmüştür, yine bunun gibi ilk başlarda Mekke'yi Kıble yapmış ve Kâbe yönünde namaz kılmaya başlamış iken, Yahudilerin ve Hıristiyanların kutsal bildikleri Kudüs'ü, Müslümanlar için kıble yapması bunun nice örneklerinden biridir. Fakat her şeye rağmen onları İslama sokamayacağını anlayınca, bu yaptıklarını geçersiz saymış, örneğin kıble yönünü Kudüs'ten tekrar Mekke'ye çevirmiş [8] ve onlara karşı saldırı siyasetine geçmiştir.

C) Kur'an'daki: "Sizin Dininiz Size, Benim Dinim Banadır (Kâfirûn Suresi, Ayet 6) ya da: "Bizim Yaptıklarımız Kendimize, Sizin Yaptıklarınız da Kendinize Aittir" (Bakara Suresi, Ayet 139) Şeklindeki Ayetlerin Hoşgörü Amacını İçermediği Hakkında

İslam şeriatını "hoşgörü dini" imiş gibi göstermeye çalışanların öne sürdükleri hükümlerden biri de Kâfirûn Suresi'ndeki şu ayettir:

> "Ey Muhammed! De ki: 'Ey kâfirler... Sizin dininiz size, benim dinim de banadır.'" (Kâfirûn Suresi, ayet 6)

Çoğu yorumcular bu ve buna benzer ayetleri, Muhammed'in çeşitli dinlerin varlığını kabul ettiğine ve bu dinlere (ve örneğin Yahudiliğe ve Hıristiyanlığa) karşı saygı beslediğine ve herkesi kendi dininde serbest bırakmak istediğine delil sayarlar. Güya Muhammed bu sözleriyle şöyle demek istemiştir:

---

8 Örneğin Bakara Suresi'ne koyduğu hükümlerden biri şöyle: "... Sen de onların kıblesine uyacak değilsin..." (Bakara Suresi, ayet 145)

Levent Şahverdi Arşivi

"Biz Müslümanlar bağlı bulunduğumuz imanımız gereğince diğer dinlere mensup kimselerin kendi itikatlarına göre yaptıkları dinsel eylemlere karışmayız, din özgürlüğüne ve vicdana riayet ederiz..."[9]

Oysa gerçek şu ki Muhammed, ne İslamdan başka bir dinin varlığını kabul etmiştir ne de yukarıdaki sözlerini Yahudilere ya da Hıristiyanlara hitaben söylemiştir. Bu sözleri, "müşrik" (Puta tapanlar) diye tanımladığı Kureyşlilere hitaben söylemiştir. Nitekim yukarıdaki tümce, *Kur'an*'daki şekliyle şöyle:

"(Ey Muhammed!) De ki: 'Ey kâfirler, ben sizin taptıklarınıza tapmam; benim taptığıma da sizler tapmazsınız; ben de sizin taptığınıza tapacak değilim; benim taptığıma da sizler tapmıyorsunuz; sizin dininiz size, benim dinim de banadır.'" (Kâfırûn Suresi, ayet 1-6)

Daha başka bir deyimle yukarıdaki ayetin, hoşgörü ile ve hele Yahudilerin ve Hıristiyanların inanç özgürlükleriyle hiç ilişkisi yoktur. Bu ayeti, kendisini Araplara gönderilmiş peygamber olarak tanımladığı "Birinci Mekke döneminde" koymuştur. Muhatabı Müslüman yapmaya çalıştığı Kureyşli Araplardır. Bu Araplar ikide bir kendisine gelip: "Sen bizim taptıklarımıza bir yıl müddetle tap, biz de senin taptığına bir yıl tapalım" şeklinde konuşurlar ve barış yolu bulmaya çalışırlardı.[10] İslam kaynaklarından öğrendiğimize göre bir aralık Muhammed, sırf ödün (taviz) verip onları kazanma ümidiyle, tekliflerini kabul etmiş ve örneğin *Kur'an*'a: "Bana Lât, Uzza ve üçüncü olarak Menafi haber verin" şeklinde ayet koymuş ve "Bu putlar yüksek mahalden uçan turna kuşlarıdır, bunların şefaati beklenir" şeklinde konuşmuştur.[11] Fakat bunu yapmakla kendi taraftarlarını hayal kırıklığına uğrattığını anlayınca "Şeytan beni kandırdı" deyip söylediklerinden vazgeçmiştir. Bundan dolayıdır ki bu vesileyle koyduğu ayetler "Şeytan ayetleri" diye anılır: Güya şeytan Muhammed'i kandırmış ve gönlüne yukarıdaki ayetleri koymuştur. (Hac Suresi, ayet 52-53)

Ve işte, yine bundan dolayıdır ki Muhammed, kendisine yukarıdaki şekilde teklifte bulunanlara, Tanrı'dan geldiğini söylediği şu ayetlerle cevap vermiştir:

---

9 Bkz. Taberî, *age*, c.2, 1966, s.152; ayrıca Beyzevî ile Celâleddin'in bu ayetlerle ilgili açıklamalarına bakınız; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, *age*, c.1, s.517.

10 *Age.*

11 Taberî, *age*, c.2, 1966, s.152 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

"(Ey Muhammed!) De ki: 'Ey kâfirler, ben sizin taptıklarınıza tapmam; benim taptığıma da sizler tapmazsınız; ben de sizin taptığınıza tapacak değilim; benim taptığıma da sizler tapmıyorsunuz; sizin dininiz size, benim dinim de banadır.'" (Kâfirûn Suresi, ayet 1-6)

Burada "sizin dininiz size, benim dinim banadır" derken, bu sözleri hoşgörü maksadıyla değil, fakat bir bakıma onları küçültmek ve hatta geleceğe matuf bir tehditle düşündürmek istemiştir.[12] Bu şekilde yumuşak bir dille konuşması, Kureyşlilere karşı güçlü durumda bulunmamasındandır. Medine'ye geçip de iyice güçlendikten sonra "sizin dininiz size, benim dinim bana" şeklinde konuşmayı bırakıp: "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün" (Tevbe Suresi, ayet 5) şeklinde konuşarak Arapları zorla ve kılıçla, ölüm ve kan saçarak İslama sokacaktır.

Medine'ye geçtikten sonra aynı şeyi Yahudilere ve Hıristiyanlara da yapmıştır. Onlara karşı da bir aralık:

"... Bizim yaptıklarımız kendimize, sizin yaptıklarınız da kendinize aittir..." (Bakara Suresi, ayet 139)

şeklinde konuşurdu. Kendi söylemesine göre bu şekilde konuşmasının sebebi şuydu: Güya Yahudiler, Müslümanları ayartmak için: "Yahudi olun ki doğru yolu bulasınız" derler ve kendi peygamberlerinin Yahudi dininden olduğunu belirtirlermiş. Aynı şekilde Hıristiyanlar da güya Müslümanlara gelip: "Hıristiyan olun ki hidayete erişeniz" derler ve İsa'nın Hıristiyan peygamber olduğunu bildirirlermiş. (Bakara Suresi, ayet 135-137) Ve işte onların bu şekilde hareket ettiklerini öne sürerek Muhammed, *Kur'an*'a şu ayetleri koymuştur:

"(Ey Muhammed!) De ki: 'Allah hakkında bizimle mücadeleye mi girişiyorsunuz? O, bizim de rabbimizdir, sizin de rabbiniz. Bizim yaptıklarımız bize ait, sizin yaptıklarınız size ve biz bütün kalbimizle Allah'a bağlıyız. Yoksa İbrahim de İsmail de İshak da Yakub da oğulları da Yahudi yahut Nasrâniydi mi diyorsunuz? ... Siz mi daha iyi bilirsiniz, Allah mı?" (Bakara Suresi, ayet 139-140)

Bununla Yahudilere ve Hıristiyanlara şunu anlatmak istemiştir ki, kendisinden önce gönderilen peygamberler (örneğin İbrahim,

12 Bkz. Elmalılı H. Yazır, *age*, c.8, s.6218 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

İsmail, İshak, Yakub ve oğulları) "Yahudi" ya da "Hıristiyan" olmayıp "Müslüman" idiler ve *Tevrat* ve *İncil*, Müslümlanlığın esaslarını kapsamaktadır ve kendisi de en son gönderilen Müslüman peygamberdir; böyle olduğu içindir ki Yahudiler ve Hıristiyanlar kendisini peygamber saymalı ve *Kur'an*'ı da *Tevrat* ve *İncil* yerine uygulamalıdırlar ve bunu yapmayacak olurlarsa, yaptıklarından sorumlu tutulacaklardır.

D) "... İnananlar(ın), Yahudi ve Hıristiyanların Ecirleri Rablerinin Katındadır..." Kandırması

İslamın diğer dinlere ve bu dinlerin saliklerine saygılı olduğunu iddia edenler, *Kur'an*'daki şu tür ayetleri örnek verirler:

> "Şüphesiz, inananlar, Yahudi olanlar, Hıristiyanlar ve Sâbiîlerden Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanların ecirleri Rablerinin katındadır. Onlar için artık korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir..." (Bakara Suresi, ayet 30; Mâide Suresi, ayet 69)

İslamcıların açıklamalarına göre güya Tanrı, bu tür ayetlerle, başka dinden olanlara, örneğin Yahudilere ve Hıristiyanlara "huzur" ve "ecir" (ödül) sağlayacağına dair söz vermiştir.

Oysa hiç de öyle değil, çünkü yukarıdaki ayetlere göre kendilerine "ecir" verilecek olanlar, Muhammed'e ve *Kur'an*'a inanmış olanlardır. Daha başka bir deyimle Yahudilerden ve Hıristiyanlardan Muhammed'i "peygamber" olarak kabul etmeyen ve *Kur'an*'ı Tanrı sözü olarak benimsemeyen Yahudiler ve Hıristiyanlar için Tanrı katında ecir söz konusu değildir. Çünkü bu ayetleri Muhammed, daha henüz tam manasıyla güçlenmediği bir dönemde ve sırf Yahudileri ve Hıristiyanları kendisine bağlayabilmek için koymuştur; koyarken de esneklik yaratma yolunu seçmiştir. Şu bakımdan ki, kendisini peygamberlerin sonuncusu olarak kabul eden Yahudileri ve Hıristiyanları Tanrı'nın inayetine kavuşacakmış gibi göstermiştir. Bu düşüncesini pekiştirmek maksadıyla *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

> "Kim Allah'ı, meleklerini, Kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır." (Nisa Suresi, ayet 136)

Levent Şahverdi Arşivi

Burada geçen "Allah'ın kitapları ve Peygamberleri" deyiminden anlaşılması gereken şu ki, Yahudilerden ve Hıristiyanlardan *Kur'an*'ı ve Muhammed'i inkâr edenler "sapıklığa sapmışlardır" ve onlara "ecir" değil "cehennem" ateşi layık görülmüştür.[13] Daha başka bir deyimle, güya Tanrı, Yahudilere *Tevrat*'ı ve Hıristiyanlara da *İncil*'i vermiş ve onlara peygamberler göndermiş ve fakat Yahudilerle Hıristiyanların bu kitapları tahrif etmeleri ve peygamberlerini inkâr etmeleri nedeniyle en son olarak Muhammed'i ve onun aracılığıyla *Kur'an*'ı göndermiştir ve işte bundan dolayıdır ki Muhammed'i ve *Kur'an*'ı kabul etmeyen Yahudiler ve Hıristiyanlar cehenneme gideceklerdir.

E) "Dinde Zorlama Yoktur..." Kandırması

Kur'an'ın Bakara Suresi'nin 256. ayetinde "Dinde zorlamak yoktur" şeklinde bir hüküm var.[14] Şeriatçılar bunu "din ve vicdan özgürlüğünün temel taşı" olarak göstermeye çalışırlar. Oysa yalandır, çünkü bu ayetin "din ve vicdan özgürlüğü" ya da "hoşgörü" kavramı ile hiç ilgisi yoktur. Şu nedenle ki, bir kere Muhammed, İslamdan gayrı[15] bir dinin varlığını kabul etmediği gibi, güçlendiği dönemde insanları İslama sokmak ve İslamda tutmak için zor kullanarak, daha doğrusu kılıçla iş görmüştür. Taraftarlarını bu işe hazırlamak üzere *Kur'an*'a:

> "...Yalnız Allah'ın dini ortada kalana kadar onlarla savaşın." (Bakara Suresi, ayet 193)

> "...(Ey Muhammed!) De ki 'Güçlü, kuvvetli bir millete karşı, onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağırılacaksınız'..." (Fetih Suresi, ayet 16)

şeklinde nice hükümler koymuştur. Burada geçen "Güçlü, kuvvetli bir millet" deyimi, bazı yorumculara göre İranlıları ve bazılarına göre de Yemen'de yerleşik Benu Hanife kavmini kapsar.[16]

---

13 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *İslama Göre Diğer Dinler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Mart 1999 ; İlhan Arsel, *Kur'an'daki Kitaplılar*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Nisan 1999.

14 Ayet şöyle: "Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tağutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir." (Bakara Suresi, ayet 256) Burada geçen "Tağut" sözcüğü "Şeytan ve Allah'tan başka tapılan her şey" anlamına gelmekte.

15 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, *İslama Göre Diğer Dinler*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Mart 1999.

16 Beyzevî'nin görüşü budur. *Sahîh-i...*, c.8, s.189.

Levent Şahverdi Arşivi

Fakat her ne olursa olsun bundan çıkan anlam şudur ki İslamı kabul ettirmek için Muhammed kılıçla zorlama yolunu seçmiştir. "Ebu Hüreyre"nin rivayetine dayalı bir hadise göre müşriklere karşı savaşmanın gerekli olduğunu anlatmak üzere de şöyle demiştir:

> "Biz Müslümanlar, 'Lâ ilahe ill'llâh' diyene kadar (müşriklerle savaşmaya) memuruz, kim ki bu şahadet kelimesini söylerse hakk-ı şer'îsine tevfikan benden malını ve canını muhafaza etmiş olur..."[17]

Öte yandan, Müslümanlığı kabul etmemiş olan "Müşriklere" karşı şu ölüm saçan ayeti koymuştur:

> "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün..." (Tevbe Suresi, ayet 5)

Yahudiler ve Hıristiyanlar ve Sabiîler gibi "kitap ehli" (kendilerine kitap verilenler) diye bilinenlere gelince, onlara karşı dahi "Cihat" emrini vermiş ve fakat onlar için "Müslümanlığı kabul etmek" ya da "Aşağılanmış olarak cizye (kafa parası) vermek" gibi iki yoldan birini seçme şıkkını öngörmüştür ki, zorlama uygulamasından başka bir şey değildir.

Bakara Suresi'ne koyduğu şu ayete göre "Kâfirlere" karşı savaşmak ve bu savaşı İslamın koşullarını onlara kabul ettirene kadar sürdürmek gerekir; ayet şöyle:

> "Fitne tamamen yok edilinceye ve dinde yalnız Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın." (Bakara Suresi, ayet 193)

Yani, bu ayete göre İslamdan gayrı bir din "fitne" (azgınlık) demektir ve azgınlık yok oluncaya kadar savaşmak gerekir.

Şunu da ekleyelim ki Muhammed, sadece İnsanları Müslüman olmaya zorlamakla kalmamış, fakat Müslümanlıkta tutmak için de zorlama usullerini uygulamıştır. İslamdan çıkanlara karşı sadece "Kim İslamiyetten gayrı bir dine yönelirse onunki kabul edilmeyecektir" (Âl-i İmrân Suresi, ayet 83, 85) şeklinde hükümler sevk etmekle ve onları sadece Tanrı'nın "lanetlemesine" terk etmekle (Âl-i İmrân Suresi, ayet 87) kalmamıştır. Bu gibi kimseler hakkında, sadece gelecek dünyada (cehennemde) uygulanmak üzere değil ve fakat asıl bu yeryüzü dünyasında uygulanmak üzere ayrıca cezalar tertiplemiştir. Örneğin Ahzâb Suresi'ne:

---

17 Bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.5, s.19-20, Hadis No: 689.

Levent Şahverdi Arşivi

"...Lanet edilmişler, boyunları vurularak öldürülmelidirler..." (Ahzâb Suresi, ayet 61)

şeklinde ayetler koyarken,[18] Mâide Suresi'ne de:

"Allah ve Resulüne karşı savaşanların ve yeryüzünde (İslami) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya (acımadan) öldürülmeleri ya asılmaları ya el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi ya da ...sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvalığıdır..." (Mâide Suresi, ayet 33)[19]

şeklinde ayetler eklemiştir. Bu hükümleri İslamdan çıkan kişilere ve kitlelere en acımasız bir şekilde uygulamaktan geri kalmamıştır. Nice iç sızlatıcı örneklerden biri olmak üzere "Ükl" ve "Ureyne" kabilelerine mensup bazı kişilere uyguladığı cezayı hatırlatalım. Medine'ye gelerek Müslüman olduktan ve bu sayede kendisinden bazı yardım sağladıktan sonra İslamdan çıkan bu kişileri Muhammed, işkenceye tabi tutmuş, ayaklarını ve ellerini kestirtmiş, kızgın güneş altında onları bu halde ölüme terk ettirmiştir.[20] Her ne kadar İslamcılar, bu kişilerin Muhammed'e ihanette bulunduklarını, örneğin onun çobanlarını öldürüp sürülerini götürdüklerini iddia ederlerse de yalandır.

Yine İslam kaynaklarından öğrendiğimize göre Muhammed, ölümünden az önce, Hicret'in 11. yılında Yemen'de, "Esvedî Ansî" adında birinin kışkırtmasıyla kitle halinde dinden çıkma olayları başlayınca, aynı cezaları onlara da uygulamıştır.[21]

Hemen ekleyelim ki, dinden çıkanlara ("mürtet" sayılanlara) karşı onun zamanından bugüne kadar uygulanan cezalar, aşağı yukarı hep bu olmuştur.

Öyle anlaşılıyor ki bu cezalar ve bu zorlamalar sadece bu yeryüzünde değil fakat cennette de sürüp gidecektir; nitekim bir hadisinde: "Cennet, kılıçların gölgesi altındadır"[22] demiştir.

---

18 "İnandıktan sonra inkâr eden, gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katında büyük bir gazap var." (Nahl Suresi, ayet 106-108)

19 Her ne kadar bu ayetin eşkıya ve yol kesiciler hakkında indiğini söyleyenler varsa da Buhâri gibi kaynaklar, bu hükmün "kâfirleri ve mürtetleri (İslamdan dönenleri)" kapsadığını belirtmekteler. Bkz. *Sahîh-i...*, c.12, s.257-258.

20 Bkz. *Sahîh-i...*, c.12, s.252-258.

21 Esvedî Ansî adında bir Sana denilen bölgede halkı İslamdan çıkmaya teşvik edince Muhammed, derhal üzerlerine asker göndermiş ve eline geçirdiklerinin ayaklarını ve ellerini çaprazlama kestirmek suretiyle öldürtmüştür. Bkz. *Sahîh-i...*, c.5, s.22; *Sahîh-i...*, c.10, s.362-378.

22 Bkz. *Sahîh-i...*, c.4, s.214.

Hoşgörüsüzlük doğrultusunda koyduğu hükümleri, kendi yaşamı boyunca bizzat uygulamak suretiyle kendinden sonra iktidara gelecek olanlara örnekler yaratmıştır. Nitekim ölümünden sonra halifeliğe gelen "Ebu Bekir", onun yukarıdaki emrine uyarak Yemen'deki Benû Hanife kavmine saldırmış ve yendikten sonra onlara: "La ilahe illa'llah" dedirtmiştir.[23] Aynı işi, Ebu Bekir'den sonra halifeliğe gelen "Ömer bin Hattâb", Farsları İslama çağırarak yapmak istemiştir. Fakat gücü yetmediği için fazla ileri gidememiştir. Sadece Arap kabilelerini İslama zorlamakla, örneğin Medine, Cüheyne, Müzeyne bedevilerini "ehl-i Fürs"e karşı savaşa çağırmakla[24] ve Yahudi kabilelerini sürgün etmekle yetinmiştir.

Bütün bu ve benzeri örnekler, "İslamda zorlamak yoktur" sözlerinin, "hoşgörü" ilkesiyle ne derece ilişkisiz olduğunu göstermeye yeterlidir.

Şimdi geliniz hep birlikte, "dinde zorlama olmaz" şeklindeki sözlerin ne maksatla söylenmiş olduğunu inceleyelim.

F) "Dinde Zorlama Olmaz" Şeklindeki Buyruk, Farklı Din ve İnançtakilere Karşı Hoşgörü Beslemekle Değil, Fakat Sadece İslami Emirleri Kolaylıkla Yerine Getirmekle İlgilidir:

Biraz önce belirttiğimiz gibi, Bakara Suresi'nin: "Dinde zorlama yoktur" şeklindeki 255. ayetinin hoşgörülülük ile ilgisi yoktur. Ayet, sadece Müslüman kişiye, dinsel görevlerini (namaz, oruç vs. gibi) yerine getirirken kolaylık sağlama amacını gütmektedir; örneğin hastalık ya da seyahat nedeniyle oruç tutamayan kimselerin, diğer günlerde oruç tutma olasılığına sahip olabilmeleri gibi. Ne var ki bu amacın altında, kişileri şeriatın olumsuz ve akla sığmaz ya da güçlük arz eden (taşıyan) buyruklarına kolaylıkla baş eğer durumda kılma kurnazlığı yatar. Daha başka bir deyimle, dinsel görevleri kolaylık sağlayıcı usullerle benimsetmek içindir ki Muhammed; "... Allah'ın dini kolaydır, kolaylıktır" ya da "Kolaylaştırın, dini belletirken halkı güce koşmayın" şeklinde konuşurdu. Yine bunun gibi: "İbadette güçlük ihtiyar edilmez" diyerek kişilere, sanki kolaylık sağlıyormuş gibi görünür ve bu yoldan onları istemedikleri ya da

23 Yemâme kasabasında yerleşik bulunan Benû Hanife kabilesi.

24 Müseylemetü'l-Kezzâb adında birinin idaresinde idi. Hicretin 12. yılında cereyan ettiği kabul edilen bu savaş sırasında Müslüman askerlerden 450 kadarı ölmüştür. Bkz. *Sahîh-i...*, c.8, s.304.

Levent Şahverdi Arşivi

zor nitelikteki işlere sürmek ve hizmetinde iş gördürmek taktiğini izlerdi. (Örneğin ibadet ettirmek, ya da savaşa götürmek vs. gibi) Örneğin kişiler genellikle namaz kılmaktan hoşlanmazlar, namaz kılmak istemezlerdi. Oysa Muhammed, onların namaz kılmalarını kendi çıkarları bakımından önemli sayardı, çünkü getirdiği namaz usulünde kişiler Tanrı'ya ve Tanrı'nın elçisi olduğunu kabul ettikleri Muhammed'e hayırdua ederlerdi. Bundan dolayıdır ki Muhammed, çoğu kez vaaz verirken, dinleyenlere bıkkınlık gelmesin ve kaçıp gitmesinler diye, onların durumlarına uygun düşen, gün ve saat kollar ve gecenin ve günün bazı zamanlarında namaz kıldırmazdı; bunu yaparken de: "Kolaylık yolunu gösterin, güçlüğe gitmeyin. Tebşir edin, tenfir etmeyin" derdi.[25] İbadet etmeyi de güya kişinin gücüne göre ayarlamıştı. Ebu Hüreyre'nin rivayet ettiği bir hadisinde:

"İbadetlerinizden gücünüz yettiği derece tekellüf ediniz"

derdi.[26] "İbadet" derken, genellikle namaz kılmak, oruç tutmak gibi görevleri kastederdi. Örneğin namaz sırasında uykusu gelen ya da tükürmek isteyenlere kolaylık olsun diye, "Biriniz namazda uyuklarsa uyusun..." ya da "Namazda yorulunca hemen oturun" der[27] ya da: "Tükürmek isteyen tükürsün" diyerek bizzat kendisi, namazda iken elbisesinin içine tükürmek suretiyle başkalarına örnek teşkil ederdi.[28]

Yine bunun gibi mevsime ve güne göre namazı soğuk zamanlarda erken kıldırır, şiddetli sıcaklarda da serinlik vaktine tehir ederdi; özellikle cumaları böyle yapardı.[29] Namaz kılmayı Müslüman kişiler bakımından kolaylaştırmak için namazın fazla uzatılmamasını emretmişti. Örneğin Ebu Mes'ud Ensarî, bir gün gelip Muhammed'e, "Filanca bize namaz kıldırırken o kadar uzatıyor ki âdeta namazı terk edecek gibi oluyorum" dediğinde, Muhammed:

"Ey Nâs... (içinizden) halka namaz kıldıran olursa hafif tutsun. Çünkü cemaatin içinde hastası var, zaîfi var, iş-güç sahibi olanı var demiştir."[30]

25 Bu konuda Abdullah b. Mes'ud'un ve Enes'in rivayetlerine dayalı hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.1, s.77, Hadis No: 63-64; ayrıca bkz. *Sahîh-i...*, c.2, s.526-529, Hadis No: 347, 349-351.

26 *Sahîh-i...*, c.6, s.291, Hadis No: 933.

27 *Sahîh-i...*, c.4, s.121.

28 Bu konuda Ayşe'nin ve Enes'in rivayetlerine dayalı hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.1, s.173 Hadis No: 160, 161; s.195, Hadis No: 178.

29 *Sahîh-i...*, c.3, s.59, Hadis No: 492.

30 *Sahîh-i...*, c.1, s.92, Hadis No: 79.

Levent Şahverdi Arşivi

Taraftarlarının, namaz kılarken "misvak" kullanmaktan pek hoşlanmadıklarını bildiği için, onlara kolaylık olsun diye şöyle derdi:

"Ümmetime... Meşakkat vermek korkusu olmasaydı, kendilerine her namaz kılarken misvak (istimalini) emrederdim."[31]

Bununla beraber namaz kılmayı kolaylaştırıcı nitelikteki bu sözlerini zaman zaman unutup namazda iken iki ayağı ve iki baldırı şişene kadar ayakta durduğu olurdu. Muhtemelen Tanrı'ya fazlasıyla tapar görünerek ve şükrederek günahlardan kurtulacağını düşünmüş olmalıdır. Nitekim onun bu şekilde meşakkate katlanarak namaz kıldığını görenler: "Allah, senin işlenmiş ve işlenmesi farz edilmiş günahlarını mağfiret etmiştir. İbadet hususunda niçin bu kadar meşakkat ihtiyar ediyorsun?" şeklinde sorduklarında şöyle cevap verirdi:

"Ben, bu gufrân-ı ilahîye (ilahi bağışa) karşı gece namazı ile şükreder bir kul olmayayım mı?"[32]

Burada geçen "gufrân-ı ilahiye" deyimi "Tanrı'nın bağışı" anlamına geldiğine göre şunu demek isterdi:

"Evet, biliyorum ki Tanrı benim işlenmiş ve işlenmesi farz edilmiş günahlarımı af etmiştir. Ve işte ben, bundan dolayıdır ki Tanrıma şükretmek için namaz kılmaktayım".

Onun bu tür davranışı, kişileri namaz kılmaya teşvik bakımından çok etkili olurdu.

Oruç tutmak gibi güçlük arz eden ibadet konusunda da kolaylık yollarını aramıştır. Bir kere hastalık ya da yolculuk (sefer) halinde oruç tutamayanların, tutamadıkları günler sayısınca başka günlerde oruç tutabileceklerini söylemiş ve "Tanrı size kolaylık ister, zorluk istemez" (Bakara Suresi, ayet 185) diye eklemiştir. Öte yandan "tan yeri beyaz ipliği siyah iplikten seçilinceye kadar" bütün gece yemek yenebileceğini bildirmiş (Bkz. Bakara Suresi, ayet 187) ve oruca dayanamayanlara "... Bir düşkünü doyuracak kadar fidye" vermek suretiyle oruç tutmaktan kurtulma kolaylığını sağlamıştır. (Bakara Suresi, ayet 183-184)

---

31 *Sahîh-i...*, c.3, s.484.

32 Mugîre İbn-i Şubenin rivayetine dayalı bu hadis için Bkz. *Sahîh-i...*, c.6, s.51, Hadis No: 580.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine bunun gibi hastalık ya da yolculuk nedeniyle oruç tutamayanlara, diğer günlerde oruç tutup telafi olasılığını sağlamak üzere *Kur'an*'a şunu koymuştur:

> "...Hasta ve yolculukta olan, tutamadığı günlerin sayısınca diğer günlerde tutsun. Allah size kolaylık ister, zorluk istemez..." (Bakara Suresi, ayet 185)

Öte yandan oruç tutma işini, kişilerin isteğine uydurtabilmek maksadıyla oldukça etkili bir usul bulmuştur ki o da, şehevilikle ilgilidir. Araplarda şehvet azgınlığının derecesini herkesten iyi bildiği içindir ki oruçlu zamanlarda bile onları bu zevkten mahrum etmenin pek mümkün olmayacağını hesaplamıştır. Nitekim bazı kişilerin, oruçlu iken dayanamayıp şehvet gailesini gidermeye kalkıştıklarını, sonrada tövbe ettiklerini fark edince, Tanrı'nın Müslümanlara oruçlu iken kadının vücudundan yararlanma olasılığını sağladığını söyleyerek *Kur'an*'a şu ayeti koymuştur:

> "Oruç tuttuğunuz günlerin gecesi kadınlarınıza yaklaşmanız size helal kılındı, onlar sizin örtünüz, siz de onların örtülerisiniz. Allah, nefsinize güvenemeyeceğinizi biliyordu, bu sebeple tövbelerinizi kabul edip sizi affetti; artık onlara yaklaşabilirsiniz..." (Bakara Suresi, ayet 187)

Bu gibi hallerde, kadının vücudunun hangi kısmının "helal" ve hangi kısmının "haram" olduğu hususunda sorulan bir soruya, Muhammed'in eşlerinden Ayşe şöyle cevap vermiştir:

> "Oruçlu olan kocaya, karısının vücudunun her yeri helaldir. Yalnız avret-i galîza mahalli değil."[33]

Yine Ayşe'nin söylemesine göre "Muhammed oruçlu iken takbîl eder (öper), mülâmese (vücudunu vücuduna dokundurur) ve müâneka buyururdu (kucaklaşırdı).[34]

Oruçlu kişilerin gece vakti sabaha kadar yiyip içmelerini (ve tabii bu arada karılarıyla sevişebilmelerini) kolaylaştırmak için *Kur'an*'a şunu eklemiştir:

---

33 "Kadının hangi mahalli sâim olan (oruçlu olan) zevci için haramdır? sorusuna Ayşe'nin verdiği yanıt şudur: "Kadının sâim olan zevcine her tarafı helaldir. Yalnız avret-i galîza mahalli değil" Bkz. *Sahîh-i...*, c.6, s.273.

34 "Takbil" sözcüğü "öpmek", karşılığıdır, "mülâmese ve müâneka" sözcükleri de koyun koyuna çıplak şekilde yapışıp yatmak anlamına gelir. Yukarıdaki hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.6, s.71-72, Hadis No: 916.

Levent Şahverdi Arşivi

"Tan yerinde, beyaz iplik siyah iplikten sizce ayırt edilinceye kadar yiyin, için, sonra orucu geceye kadar tamamlayın." (Bakara Suresi, ayet 187)

Yine bunun gibi erkek kullarına kolaylık olsun diye onların "cünüp" iken yatmalarına izin vermiştir.[35]

Bu tür kolaylıkları abdest yapmak (istinca) ve işemek (istibra) gibi işlere de uygulamayı ihmal etmemiştir. Bundan dolayıdır ki "İmam Gazali", Muhammed'in bu konudaki hadislerini açıklarken, istinca zamanında kişinin fazla sıkıntıya katlanmamasını söyler ve "Kazâ-yı Hacet" bitince üç kerpiç taşını sol el ile necaset bulunan yere sürmek ve sonra su ile temizlenmek gerektiğini belirtir ve "... İstinca (temizlenme) zamanında (kişi) kendini (fazla) sıkmamalıdır. Rahat durmalıdır. Bu vaziyette suyun ulaşmadığı yer, içten sayılır ve necaset hükmüne girmez... Vesvese etmemelidir" şeklinde öğütler verirdi. Ve bunu, "dinde zorlama yoktur" şeklindeki hükmün uygulama alanını belirlemek için yapardı.

Bunun gibi "istibra" sırasında (yani işedikten sonra temizlenirken) "(kişi) elini üç kere zekerin altına koyup, sallar ve üç adım yürür, üç defa öksürür. Bundan daha fazla kendine eziyet vermemelidir" diyerek bu işi de dinsel bir kolaylığa sokmuştur.[36]

Örnekleri çoğaltmak mümkün. Fakat söylemek istediğimiz şudur ki bu tür kolaylık sağlayıcı usuller sayesindedir ki Muhammed, tembel ve miskin diye tanımladığı Arap bedevisini, fazla zorlamadan ve mümkün olduğu kadar kolaylık içinde tutarak kendine boyun eğdirtmeye çalışmıştır. Bu düşüncesini şu sözleriyle biraz daha açıklığa kavuşturmuştur:

"Ümmetime meşakkat vermek korkusu olmasaydı, kendilerine her namaz kılarken misvak (istimalini) emrederdim... (Yatsı namazını da gecenin sülüsüne kadar tehir ederdim)"[37]

Belirtelim ki "misvak" bir cins ağaçtır ve bu ağacın darlarından ağzı ve dişleri temizlemeye yarayan alet (bir nevi diş fırçası) yapılır. Bu ağacın dalı yerine zeytin dalının kullanıldığı da olur. İşte kendi ümmetinin, yani Arabın tembelliğini herkesten iyi bilen Muhammed, ağız yıkama zorunluluğunun bedeviyi namaz için camiye

35 *Sahîh-i...*, c.1, s.214, Hadis No: 280.

36 Örneğin Velid b. Mugire'nin bu şekilde konuşması üzerine *Kur'an*'ın Müdessir Suresi'ne bu tür ayetleri sıralamıştır. Bkz. Müdessir Suresi, ayet 24.

37 *Sahîh-i...*, c.3, s.35, Hadis No: 484. Yukarıdaki hadisin parantez içine alınan kısmı, Zeyd İbn Hâlid Cüheynî'nin rivayetine dayalıdır.

Levent Şahverdi Arşivi

gelmekten engelleyebileceğini düşünerek yukarıdaki şekilde konuşmuştur. Daha başka bir deyimle bu şekilde kolaylık sağlamayı, hoşgörü düşüncesiyle değil, fakat sırf fazla taraftar toplamak bakımından kendi çıkarlarına uygun bulmuştur. Aslında yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz kolaylıkları istemeyerek sağladığı muhakkaktır. Nitekim namaza gelmeyenlere karşı öylesine bir düşmanlık beslerdi ki bir gün "Ebû Hüreyre"ye şöyle demiştir:

> "... Nefsin yedd-i kudretinde olan Allah'a kasem olsun, içimden öyle geçiyor ki, (birçok) odun yığdırayım, sonra namaz için ezan okunmasını emredeyim ve birine cemaate imam olsun diyeyim. Sonra o cemaati bırakıp (namaza gelmeyen) kimselerin üzerlerine gidip evlerini (kendileri içerde iken) yakıvereyim..."[38]

Bununla beraber taraftarlarını çete saldırılarına ya da savaş (cihat) gibi zor işlere sürükleyebilmek için:

> "İnsanoğlunu zorluklara katlanacak şekilde yarattık." (Beled Suresi, ayet 4)

şeklinde ayetler koymayı da ihmal etmemiştir. Bu zorluğu yükleyebilmek için cennet vaatleri yanında, ele geçirilecek ganimet mallarının paylaşılması usullerini öngörmüştür. Fakat taraftarlarını, savaş ya da çetecilik gibi zor sayılan işlere sürüklerken dahi Arabı yıldırmamak için bazı kolaylık yollarını terk etmiş değildir. Örneğin sefer sırasında oruç tutmayı gerekli görmemiş ve hatta bunu bir bakıma yasaklamıştır. "Câbir"in söylemesine göre Muhammed, sefer sırasında oruç tutmanın "ibadet cümlesinden" sayılmadığını bildirmiştir. Bundan dolayıdır ki seferde oruçlu olanlar oruçsuzları ve oruçsuzlar da oruçluları ayıplamaz olmuşlardır.[39]

Fakat yine tekrar edelim ki yeteri kadar güçlendikten sonra, dinsel görevlerin iflası konusunda taraftarlarına kolaylık sağlama ihtiyacını pek fazla duymaz olmuştur.

Yukarıda belirttiklerimizden anlaşılmalıdır ki Muhammed "Dinde zorlama yoktu" hükmünü yerleştirirken bununla "Dinsel hoşgörü"yü öngörmüş değildir. Sadece dinsel görevleri, özellikle ibadeti kolaylaştırmak ve böylece Arap bedevisine dilediğini yaptırtmak

---

38 Buhâri'nin Ebu Hureyre'den rivayeti olan bu hadis için bkz. *Sahîh-i...*, c.2, s.603-604.

39 *Sahîh-i...*, c.5, s.539, 551 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

istemiştir. Fakat her ne olursa olsun izlediği siyaset, esas itibariyle "hoşgörüsüzlük" anlayışı üzerine bina olunmuştur. Bu hoşgörüsüzlüğü o, namaza gelmeyen kimselerin evlerini yakmak gibi hayallere kapılmaktan[40] ya da "Benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir" şeklindeki konuşmaktan tutunuzda[41] "müşrikleri nerede görürseniz öldürün...", "çaprazlama ellerini ve ayaklarını kesin" ya da "ehli kitap'a karşı İslamı kabul etmelerine veya cizye vermelerine kadar savaşın" şeklindeki emirlere ve nihayet ölüm döşeğinde gözlerini hayata kaparken: "Arap cezîresinde iki din bir arada bulunamaz" şeklindeki son vasiyetine varıncaya kadar tüm yaşamı boyunca sürdürmüştür.

40 Ebu Hüreyre'nin rivayetine göre Muhammed şöyle der: "...İçimden öyle geçiyor ki, (birçok) odun yığdırayım, sonra namaz için ezan okunmasını emredeyim de birine cemaate imam olsun diyeyim. Sonra o cemaati bırakıp (namaza gelmeyen) kimselerin üzerlerine gidip evlerini (kendi içerde iken) yakıvereyim..." Bkz. *Sahîh-i...*, c.1, s.603-604.

41 *Sahîh-i...*, c.11, s.255.

Levent Şahverdi Arşivi

III

HOŞGÖRÜSÜZLÜK, İSLAM ŞERİATINI ELEŞTİRİLMEZLİĞE VE DOLAYISIYLA DEĞİŞMEZLİĞE VE GELİŞMEZLİĞE MAHKÛM KILMIŞTIR.

İslamiyet, tıpkı diğer semavi dinler gibi, eleştirme (tenkit) ve tartışma kabul etmeyen bir dindir. Fakat diğer dinlerden farklı olarak daha ilk anlardan itibaren, en yıldırıcı usullerle ve kişileri bu usullerin uygulayıcıları haline getirmek suretiyle, her türlü eleştiri ve tartışmayı, kesin olarak önleme olanağını sağlamıştır. Her ne kadar diğer dinlerin ve özellikle Hıristiyanlığın, din eleştiricilerine karşı insanlık dışı işkence usullerini uyguladığı tarihi bir gerçek olmakla beraber, bu usuller dinin kendinden değil fakat kilisenin ve din adamlarının gayretkeşliklerinden doğma şeylerdir. Örneğin Hıristiyanlıkta "Müşrikleri (putperestleri) ya da İslamdan çıkanları (Mürtetleri) öldürün", diye ya da "Kitaplılara (Yahudilerle Hıristiyanlara karşı savaşa çıkın ve İslamı kabul etmelerine ya da cizye (kafa parası) vermelerine kadar savaşı sürdürün" şeklinde buyruk yoktur. Oysaki İslam şeriatının özelliği her Müslüman kişiyi, Tanrı'nın ve Peygamberinin yeryüzündeki jandarması haline getirmiş olmaktır. Hıristiyanlıkta kilise ve din adamları ortaçağ boyunca "münafıkları" ve "din düşmanlarını" işkenceye sokarak susturmuşlar, ya da ölüm cezasıyla yok kılmışlardır. Fakat bu işi yaparlarken İsa'dan gelme

Levent Şahverdi Arşivi

bir yetkiye dayanmamışlardır, çünkü İsa "farklı inançtakileri öldürün" şeklinde bir şey söylememiştir; aksine "öldürmeyeceksin" ya da "komşunu kendin gibi sev" şeklinde konuşmuş ve kötülük edene iyilikle davranma gereğini öngörmüştür; hem de öylesine ki tokat yiyen kişiye diğer yanağını çevirmesini emretmiştir. Daha başka bir deyimle İsa, kendisini ya da dini eleştirenleri öldürtmek üzere terör yaratmamıştır; kiliseyi ve din adamlarını terör yaratmakla görevli kılmamıştır; Hıristiyan kişileri, din adına terör gönüllüsü birer yardımcı yapmamıştır.

Oysa İslam şeriatında durum böyle değil. Çünkü "Muhammed":

> "Ey inananlar! Babalarınızı, kardeşleriniz, -Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa- dost edinmeyin." (Tevbe Suresi, ayet 23)
>
> "...Akraba bile olsalar, müşrikler için mağfiret dilemek Peygamber'e ve müminlere yakışmaz" (Tevbe Suresi, ayet 113)

şeklindeki buyruklardan tutunuz da "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün..." şeklinde ve daha buna benzer nice buyruklar getirmiştir. Bu buyruklara göre Tanrı'yı ya da Peygamberi yermek ve eleştirmek ya da inkâr etmek büyük günah, büyük suç sayılmış ve bu suçu işleyenler en ağır cezalara (örneğin elleri, kolları, bacakları çaprazlama kesilerek öldürülme cezasına) mahkûm kılınmıştır. (örneğin bkz. Mâide Suresi, ayet 33) Üstelik bu buyrukları herkesten önce bizzat kendisi uygulamış ve kendisine ya da yerleştirdiği dine karşı gelenleri en acımasız usullerle yok ederek, daha sonraki kuşaklara Tanrı'nın ve peygamberinin koruyuculuğunu yapma gereğini aşılamıştır. Daha başka bir deyimle hoşgörüden yoksun ve özellikle eleştiriye tahammülsüz karakterde olması ve getirdiği din aracılığıyla taraftarlarını da karakterini bu yönde yoğurmuş bulunması yüzünden İslam dünyasında dini eleştirmek gibi bir gelenek görülmemiştir. Ve bundan dolayıdır ki İslam, diğer dinlerden farklı olarak gelişememiş, gericiliği yenememiştir.

A) Muhammed'in Aleyhinde Laf Edenler (Fiskos Edenler) Tanrı Aleyhinde Saf Etmiş Sayılırlar:

Nasıl ki Hıristiyanlıkta, kilisenin (ve din adamlarının) hoşgörüsüzlükleri nedeniyle, koca bir Ortaçağ boyunca *İncil*'in eleştirilmesi, ya da şüphe konusu edilmesi en büyük günah sayılmış idiyse ve örneğin Meryem'in bakire olmadığını söyleyenler yakılmış idiyseler

Levent Şahverdi Arşivi

[1] İslamda da, *Kur'an*'ı Tanrı sözleri kabul etmemek ya da Muhammed'i "peygamber" olarak benimsememek ya da ona saygı beslememek benzeri cezaları gerektirir olmuştur. Şu farkla ki, biraz önce değindiğimiz gibi, Hıristiyanlıkta hoşgörüsüzlüğün kaynağı, bu dinin Kutsal bildiği Kitap (yani İncil) ya da bu dinin kurucusu olan İsa değildir. Oysa İslam şeriatında hoşgörüsüzlüğün kaynağı Muhammed'in *Kur'an* olarak bıraktığı kitap ve *Kur'an* olmayarak bıraktığı hadis (ve sünnet) hükümleridir. Ve çünkü Muhammed, *Kur'an*'ı Tanrı sözleri olarak kabul etmeyenleri, örneğin: "Bu Kur'an yalnızca bir insan sözüdür" şeklinde konuşanların yakıcı bir ateşe yaslanacaklarını bildirmiş. (Müddessir Suresi, ayet 24-25)[2]

Kur'an ayetleri üzerinde tartışmanın Tanrı'nın öfkesini arttıracağını söylemiştir. (Mü'minûn suresi, ayet 35)[3]

Öte yandan kendisini eleştirenleri susturmanın çok şiddetli yollarını denemiştir. Bir kere bu gibi kişileri "Fitneci ya da ikiyüzlü" (münafık) diye ilan etmiş ve halkın azabını onların üzerine yöneltmiştir.[4]

Yine bunun gibi, kendisine "eza" edilmesini Tanrı'ya eza edilmiş gibi görmüş ve göstermiştir. "Eza"dan anladığı şey kendisi ve nesebi hakkında olumsuz laf söylenmesidir.[5] Yine aynı şekilde kendisini ve Tanrı'yı incitenlere dünyada lanet ve ahirette de azap bulunduğunu bildirmiştir. (Ahzâb Suresi, ayet 57) Fakat sadece lanetlemekle ya da ahiret azabını "müjdelemekle" kalmamış, aynı zamanda dehşet verici cezalar öngörmüş ve uygulamıştır. Örneğin Ahzâb Suresi'ne koyduğu bir ayet şöyledir:

> "Lanet edilmişler, nerede bulunurlarsa yakalanırlar ve boyuna öldürülürler..." (Ahzâb Suresi, ayet 61)

Kendi aleyhinde konuşulmasını önlemek için fısıldaşmayı ya da "fiskos" etmeyi dahi yasaklamıştır. Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

---

1 *Sahîh-i...*, c.12, s.406.

2 Örneğin Velid bin Mugîre'nin bu şekilde konuşması üzerine *Kur'an*'ın Müdessir Suresi'ne bu tür ayetleri sıralamıştır. Bkz. Müdessir Suresi, ayet 24.

3 "Bunlar Allah'ın ayetleri üzerinde... tartışırlar. Bu Allah katında, inananların yanında da, öfkesi artırır..." (Mü'minûn Suresi, ayet 35)

4 Örneğin Uhud Savaşı sırasında bazı kişiler, Muhammed'in birtakım boş vaatlerle halkı kandırdığını söylemişlerdir. Bunu duyan Muhammed *Kur'an*'a: "İkiyüzlüler ve kalplerinde hastalık olanlar: 'Allah ve Peygamber'i bize sadece kuru vaatlerde bulundular' diyorlardı..." şeklinde ayetler koymuştur. (Ahzâb Suresi, ayet 12-17) Ayrıca bkz. *Sahîh-i...*, c.10, s.199.

5 Diyanet İşleri Başkanlığı, *Sahîh-i Buhâri Muhtasarı...* adlı yayınlarda bunu söyler. Bkz. *Sahîh-i...*, c.5, s.277.

Levent Şahverdi Arşivi

"Ey iman edenler! Aranızda gizli konuşacağınız zaman... Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldamayın..." (Mücâdele Suresi, ayet 9)[6]

B) Dini İşlerde Aşırı İnceleyip Sık Dokuyanlar ve "Mezmun" (Yasaklanmış) Soru Soranlar Helak Olacaklardır.

Herkes tarafından bilinmeyen şeyleri bilir gibi görünmek hususunda "Muhammed" son derece başarılı bir taktik uygulardı. Bu sayede kendisini biraz daha kolaylıkla "peygamber" olarak kabul ettireceğini düşünürdü. Bundan dolayıdır ki "Bana istediğinizi sorun" diye konuşmaktan kaçınmazdı. Fakat bunu, daha ziyade hoşlandığı soruların sorulması sırasında ya da soruların ne olduğunu ve bunlara yanıt verebileceğini tahmin ettiği zamanlar yapardı. Sorulara cevap verme güçlüğü ile karşılaştığı an gazaba gelirdi. Bu hususta verilebilecek bir örnek şöyle:

Ebu Musa'nın rivayetine göre bir kere kendisine hoşlanmadığı bazı sorular sorulur; hoşlanmamasının nedeni bunlara yanıt bulamayacağını anlamasındandır. Bu yüzden öfkelenir, fakat tutumunun etraftakiler tarafından iyi karşılanmadığını fark ederek, yine de: "Bana istediğinizi sorun" der. Bunun üzerine orada bulunanlardan biri kalkıp: "Benim babam kimdir?" diye sorar. "Baban Huzafe'dir" der. Bir başkası ayağa kalkar: "Ya benim babam kimdir?" diye sorunca, ona da "Senin baban Şeybe'nin azatlısı Salim'dir" der. Fakat konuşurken hâlâ öfkeli halde göründüğü için, dinleyenlerden bazıları kendisini yatıştırmak isterler ve "(Ey Peygamber) biz Aziz ve Celil olan Allah'a tövbe ediyoruz!" derler. Bu arada "Ömer bin Hattab", başkaca soru sorulur da Muhammed karşılığını veremez, güç durumda kalır düşüncesiyle: "Allah'ın Rabbimiz olduğuna, İslamın dinimiz olduğuna, Muhammed'in Nebi olduğuna razı olduk ya peygamber" der.

Bunun üzerine ki Muhammed'in öfkesi zail olur ve içi rahatlar.[7]Ancak ne var ki kısa süre sonra hoşlanmadığı ve yanıt bulamadığı sorularla karşılaşır; bu sefer ne yapacağını bilemez hâle gelir. Bununla ilgili bir örnek şöyle:

---

6 İlgili hadisler için bkz. *Sahîh-i...*, c.12, s.327 vd.

7 Gazali, *age*, c.II, 1975, s.106.

Levent Şahverdi Arşivi

Bir aralık Yahudileri hoşnut etmek ve bu sayede kendisine çekmek maksadıyla Muhammed, Kıble yönünü Mekke'den Kudüs'e çevirir. Fakat az geçmeden anlar ki bu yaptığı iş faydasızdır; zira Yahudiler ona yanaşmazlar. Üstelik de bazı Müslümanlar, Kıble'nin Kudüs yönüne çevrilmesini yadırgamışlardır. Yahudileri kazanamayacağını anlayınca Kıble'yi Kudüs'ten tekrar Mekke yönüne çevirtir; bunu da Tanrı'dan geldiğini söylediği bir ayeti *Kur'an*'a koyarak yapar. (Bakara Suresi, ayet 142) Tanrı'nın bu şekilde fikir değiştirmiş olmasını akla yatkın bulmayanlar, kendisine bu konuda soru sorarlar. Bu soruları soranları, "Beyinsizler" diye damgalayıp Tanrı'dan geldiğini söylediği şu ayeti koyar:

> "İnsanların beyinsizleri 'Yöneldikleri kıbleden onları çeviren nedir?' diyeceklerdir; de ki 'Doğu ve Batı Allah'ındır, O dilediğini doğru yola eriştirir.'" (Bakara Suresi, ayet 142)

Söylemeye gerek yoktur ki, Tanrı'yı bu şekilde konuşur gösterirken karşımdakilerin:

> "Pekiyi ama mademki Tanrı dilediğini doğru yola sokabiliyor, o halde neden Yahudileri hoşnut etmek için kıble yönünü değiştirmek istesin? Neden onların kalplerini Müslüman yapıp senin de işini kolay etmesin?"

şeklinde soru sormaları ihtimalini düşünmüştür. Ve işte bu tür ihtimalleri kökünden yok etmek üzere bir gün halkı toplar ve şöyle der:

> "Ey nas! Ben sizi halinize bıraktıkça siz de beni kendi halime bırakınız (Size bir şey tebliğ etmedikçe, siz de bana sormaya kalkışmayınız)."

Bunları söylerken bir de ayrıca soru sormanın tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini ekler ve örneğin daha önceki ümmetlerin soru sormak suretiyle peygamberlerine karşı geldiklerini ve bu yüzden "helak" edildiklerini hatırlatır; vaktiyle Musa'ya "Bize Allah'ı apaçık göster!" diyenlerin yıldırım çarpmasına uğradıklarını anlatır (Nisa Suresi, ayet 153-154); ve ayrıca da:

> "Yoksa daha önce Musa'nın sorguya çekildiği gibi, siz de peygamberinizi sorguya mı çekiyorsunuz?" diye tehditler savurur (Bakara Suresi, ayet 108)[8]

8 Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu şu ayetlere bakınız: Bakara Suresi, ayet 108; Âl-i İmrân Suresi, ayet 20; Nisâ Suresi, ayet 153-154; Müdessir Suresi, ayet 9-12.

Levent Şahverdi Arşivi

diye tehditler savurur. Soru soranlarla tartışmaya girmektense Tanrı'ya sığınmanın daha iyi olduğunu anlatır. (Âl-i İmrân Suresi, ayet 20) Ve nihayet asıl maksadını belirtmek üzere:

> "Ben sizi bir şeyden nehyedersem (yasaklarsam), ondan ictinap ediniz; bir şeyin ifasını da emredersem, onu da gücünüz yettiği kadar yerine getiriniz"[9]

der. Bu söylediklerini biraz daha pekiştirmek üzere de, soru sormanın Müslüman kişiler bakımından "hayırlı" bir şey olmadığını anlatır ve *Kur'an*'a:

> "Ey iman edenler! Hatırınıza her gelen şeyi (Peygambere) sormaya kalkışmayınız. Sonra da bu (soruların karşılığı açıklanacak olursa) fenanıza gider" (Mâide Suresi, ayet 101-102)

şeklinde ayet koyar.[10] İnsanlar soru sordukları takdirde hiç de hoşnut olmayacakları bir yanıtla karşılaşma ihtimalini hesap ederek sormaktan vazgeçeceklerdir.

Görülüyor ki Muhammed'in istediği şey, verdiği emirlerin halk tarafından sorgusuz sualsiz, körü körüne benimsenmesidir. Bu arada en ziyade çekindiği ve yanıt veremeyeceğini bildiği bir soru vardır ki o da "Tanrı'yı kim yarattı?" sorusudur. Bunu önlemek üzere şöyle konuşur:

> "İnsanlar birbirlerine birtakım sualler sormaktan vazgeçmeyeceklerdir. Hatta 'Her şeyi yaratan Allah'tır, fakat Allah'ı kim yaratmıştır?' diyeceklerdir..."[11]

Böyle bir şeyi sormanın ve tartışmanın ve hatta bunu düşünmüş olmanın dahi "şeytani" bir şey olduğunu ve dini temelinden yıkmaya yeterli bulunduğunu bildirir. Fakat her şeye rağmen gerek Araplar ve gerek Yahudiler soru sormaya devam edince, bir yandan onlara Tanrı'nın ağzıyla yanıtlar vermeye, diğer yandan da yeni yasaklar koymaya çalışır. Örneğin "Ruh nedir?" sorusu sorulduğunda, *Kur'an*'a şu ayet'i ekleyiverir:

> "Tanrı sizin hakkınızda üç şeyi iğrenç bilir: Dedikodu (yapmak), malını ortaya vurmak ve fazla soru sormak."[12]

---

9 *Sahîh-i...*, c.12, s.406.

10 Bu çeviri için bkz. *Sahîh-i...*, c.12, s.406.

11 Enes İbn-i Mâliki'nin rivayeti için bkz. *Sahîh-i...*, c.12, s.405, Hadis No: 2173.

12 "Allahu Teala üç şeyi sizin hakkınızda kerih gördü: Dedikodu, izaa-i mal, kestert-i sual." Bu husus için bkz. *Sahîh-i...*, c.5, s.277.

İslamcılar, her konuda olduğu gibi bu konuda da yine kandırma yolunu denerler ve soru sormanın yasak edilmediğini ve fakat soruların "Memduh" (yani uygun sorular) ve "Mezmum" (yani uygun olmayan, fuzuli, yasaklanmış sorular) diye ikiye ayrıldığını söylerler. Dayanak olarak da *Kur'an*'ın Nahl Suresi'nde:

> "... Eğer bilmiyorsanız, bilenlere sorun..." (Nahl Suresi, ayet 43-44)

diye yazılı bulunduğunu belirtirler.[13]

Oysa soruları "mezmum" (Uygun) sorular, ya da "fuzuli" (Uygun olmayan) sorular diye ikiye ayırmak demek ve hele bu ayırımı yapma yetkisini "ehl-i ilm'e" (din adamlarına) vermek demek, soru sorma ve tartışma özgürlüğünü kökünden yok etmek, hoşgörüsüzlüğü desteklemek demektir.

Kaldı ki Nahl Suresi'nde yazılı olanlar, yukarıdaki şekilde değil fakat: "Bilmiyorsanız Kitaplılara sorun" şeklindedir. (Nahl Suresi, ayet 43-44) Anlatılmak istenen şey, daha önceki dönemlerde Tanrı tarafından peygamberler ve "Kitap"lar gönderildiğini ve bunun böyle olduğunun kendilerine Kitap verilenlerden öğrenilebileceğidir; yoksa dini sorular sormak değildir. Bunun içindir ki İslam ülkelerinde soru sorma geleneği diye bir şey yerleşmemiştir.[14]

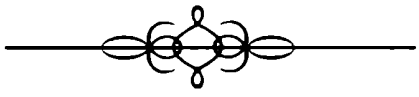
---

13 **"Ey Muhammed! Allah inananlardan, ağaç altında sana** baş eğerek el verirlerken, **ant olsun ki hoşnut olmuştur... Onlara yakın** bir zafer ve ele geçirecekleri bol **ganimetler bahşetmiştir... Allah size,** ele geçireceğiniz bol bol ganimetler vaat **etmiştir" (Fetih Suresi, ayet 19-20).**

14 ***Sahîh-i*..., c.12, s.406.**

Levent Şahverdi Arşivi

V. KİTAP
ŞERİATÇIYLA MÜCADELENİN EL KİTABI

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

ÖNSÖZ

Yıllar önce, üniversitedeki hocalığım sırasında bir gün, öğrencilerden bir grup genç odama gelerek, kendi sınıflarında bulunan şeriat yanlısı bazı arkadaşlarından dert yandılar:

"Hocam!" dediler, "Hiçbir konu yok ki, şeriatçı arkadaşlarımız tartışma sorunu yapıp şeriat temeline oturtmasınlar ve bizleri yanıt veremez durumda bırakmasınlar. Biliyoruz ya da hiç değilse hissediyoruz ki, söyledikleri şeyler yalandır, safsatadır, akla ve mantığa sığmaz şeylerdir; ne var ki tartışıp onlara karşılık veremiyoruz; çünkü şeriatın içeriğinden habersiziz. Örneğin bize İslamın hoşgörü dini olduğunu, başka din ve inançlara saygılı olduğunu söylüyorlar, 'İslamda zorlama yoktur, din adına ölüm fetvası verilmez' diyorlar. Oysa biliyor ve görüyoruz ki, İslam adına cinayetler işleniyor; İslamı eleştirdi diye ya da İslamdan çıktı diye insanlar öldürülüyor. Fakat şeriat verilerinin ne olduğunu bilmediğimiz için onların iddialarını çürütemiyoruz.

Yine bunun gibi bizlere, İslam şeriatının kadın haklarına saygılı olduğunu, kadını yücelttiğini söylüyorlar ve örnek olarak, 'Kadınların ayakları altından cennetler geçer' şeklinde (ya da buna benzer pek çok) buyruklar olduğunu öne sürüyorlar. Oysa biliyoruz ki, istisnasız bütün İslam ülkelerinde kadın yüceltilmiş değil fakat küçültülmüştür, sömürülmüştür, zavallı yaratık durumuna indirilmiştir; fakat şeriatın içeriğinden habersiz bırakıldığımız için bunun dinsel nedenlerini onların yüzüne vurup, savunmamızı yapamıyoruz.

Levent Şahverdi Arşivi

Yine bunun gibi bize İslamın ana-baba ve çocuklar arasında sevgi bağları yarattığını söylüyorlar ve örneğin 'İslam ana-babaya sevgi ve saygıyı ve iyi davranmayı salık vermiştir' şeklinde buyruklar olduğunu ekliyorlar. Oysa biliyoruz ki, nice kişiler, İslamdan başka bir din ve inanca bağlıdır diye ana ve babalarına ya da çocuklarına karşı ne sevgi ve ne de saygı beslemektedirler.

Yine bunun gibi İslam şeriatının batıl denen şeylere karşı olduğunu, hurafelere savaş açtığını söylüyorlar. Fakat biliyor ve hissediyoruz ki, söyledikleri yalandır; fakat yalan olduğunu ortaya çıkaracak bilgiden yoksunuz vb..."

Öğrencilerimin bu tür konuşmaları hâlâ hafızamdadır. Aradan yıllar geçtikçe ve incelemelerim sayesinde İslam şeriatının nasıl bir felaket kaynağı olduğunu her gün biraz daha fark ettikçe anladım ki, şeriatın içeriğinden habersizlik bu milletin başını yemiştir ve daha da yiyecektir. Ve düşündüm ki, eğer bu gençler bilmiş olsalardı ki *Kur'an*'da, "İslamdan başka dinlere rağbet edenler sapıktırlar" ya da "müşrikleri nerede görürseniz öldürün" ya da "Ey inananlar! Babalarınız, kardeşlerinizi -eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa- dost edinmeyin" gibi ve daha bunlara benzer nice ayetler ve bu ayetler doğrultusunda buyruklar (hadisler vs...) vardır ve Muhammed bu tür hükümlere dayanarak "kâfirlere" savaş açmış, ganimetler/esirler almış, kılıç yoluyla insanları İslama sokmuştur, işte o zaman, ellerindeki bu malzeme ve bilgiyle şeriatçıların hakkından gelebilirler ve onların, "İslam hoşgörü dinidir; İslamda zorlama yoktur" şeklindeki yalanlarını ortaya çıkarabilirlerdi.

Yine düşündüm ki, eğer bu gençler, İslamı terk etmenin (irtidatın) ölüm cezasını gerektiren bir şey olduğuna dair *Kur'an* ayetlerini ve Muhammed'in, "Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürün" şeklindeki emirlerini ve bu hükümlerin 1400 yıl boyunca uygulanışını bilselerdi, şeriatçıların, "Din adına ölüm fetvası verilmez" şeklindeki yalanlarını sergileyebilir ve karşılarındakileri kolaylıkla susturabilirlerdi.

Yine düşündüm ki, eğer bu gençler, İslam şeriatının buyrukları arasında, "Kadınlar aklen ve dinen dûn yaratıklardır" ya da "(Sutresiz) namaz kılanın önünden köpek, eşek, domuz ve kadın geçerse namaz kat'edilmiş (bozulmuş) olur" ya da "Cehennemlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturur" ya da "İki kadının tanıklığı bir erkeğin tanıklığına bedeldir" şeklinde olanları (ve daha bunlara benzer niceleri) bulunduğundan haberleri olsaydı, şeriatçının "İslam kadınları yüceltir" ya da "İslama göre cennet kadınların ayakları altından

Levent Şahverdi Arşivi

geçer" şeklindeki (ve daha nice benzeri) yalanlarını suratına vurup onu susturmakta güçlük çekmezlerdi.

Yine düşündüm ki, eğer bu gençler, İslam şeriatının batıla karşı olmak şöyle dursun, batıl inanışlara yer verdiğini, örneğin *Kur'an*'da batılı destekler ayetler bulunduğunu ve Muhammed'in günlük yaşamının her yönünün batıl inançlarla oluştuğunu bilselerdi, şeriatçının yalanlarını çürütebilir ve örneğin, "Hak (İslam) geldi, batılsa yıkılıp gitti" ya da "İslam batıla inanmayı yasaklar" şeklindeki konuşmalarının geçersizliğini kolaylıkla sergileyebilirlerdi.

Yine düşündüm ki, eğer bu gençler, köleliğin İslama göre Tanrısal bir kuruluş olarak benimsendiğini ve Muhammed'in dahi köleler edindiğini, köleleri hizmetinde kullandığını, köle alıp köle sattığını, ona buna köle hediye ettiğini bilmiş olsalardı, şeriatçının, "İslam şeriatı kölelik denen şeyi ortadan kaldırmıştır, hiç değilse kaldırmayı amaç kılmıştır" şeklindeki yalanlarını kolaylıkla ortaya vurabileceklerdi.

Yine düşündüm ki; eğer bu gençler, farklı din ve inançtaki ana-baba için Tanrı'dan mağfiret dilemenin yasaklandığını, kâfir olarak ölen ana-babanın cehennemi boylayacaklarını bilmiş olsalardı ve Muhammed'in bile, Müslüman olarak ölmediler diye kendi öz anası Amine için mağfiret dilemekten kaçındığını, babası Abdullah'ı ya da kendisine babalık etmiş olan amcası Ebû Tâlib'i cehennemlik saydığını öğrenselerdi, hiç kuşkusuz şeriatçının, "İslam ana-babaya sevgi ve saygıyı ve iyi davranmayı salık vermiştir" şeklindeki sözlerinin yalana dayalı olduğunu kolaylıkla gözler önüne serebileceklerdi.

Kısaca fikir edinilsin diye belirttiğim yukarıdaki örnekleri, insan yaşamının her yönü itibariyle çoğaltmak ve İslam şeriatının olumsuzluklarını, çağdaşlığa ve uygarlığa aykırılıklarını gözler önüne sermek kolay. Konuyu ilerdeki sayfalarda daha da genişleterek ele almak üzere şimdilik şunu söylemek isterim ki, Atatürk'ün, mucize olarak şeriat bataklığından kurtarıp akılcılığa, müspet ahlaka, vicdan ve benlik duygusuna ve çağdaş uygarlığa ulaştırdığı Türk toplumu bugün, mübtezel çıkarlar uğruna her şeyi din açısından ölçüye vuran şer temsilcilerinin pençesindedir. Şeriatçılar, görülmedik bir pespayelikle, sinsi ve hileli usullerle devlet yönetiminin kilit noktalarını ve bu arada laikliğin silahlı teminatı olan orduyu ele geçirme hevesindedirler. İnsanlarımız, tıpkı Cumhuriyet döneminden önce olduğu gibi, şeriatın insan beynini kemirici, aklı ve mantığı kemirici, düşünme gücünü yitirici, özgürlük duygusunu

Levent Şahverdi Arşivi

yok edici, yaratıcı zekâyı körletici, insan varlığını "kul" kertesine indirici, kadınları küçültücü ve daha doğrusu insan varlığını her türlü gelişme olasılığından uzak kılıcı verileriyle eğitilmekte, aklen ve ruhen şekillendirilmektedirler. Bu felaketli gidişi önlemenin tek yolu, akılcılığın seslenişine kulak verip, laikliğe ve Atatürk devrimlerine sarılı olarak şeriatçının yalan kökenli sahte saltanatına ve aydınlığa başkaldıran başıboş saldırılarına karşı savaşım vermektir. Bu savaşımı verebilmek için, her şeyden önce İslam şeriatının içyüzünü, daha doğrusu özünü öğrenmemiz ve öğretmemiz, şeriat verilerini akıl süzgecinden geçirecek cesareti göstermemiz gerekir. Şeriatçının azgınlıklarına ve kandırmalarına engel olmanın tek yolu budur.

***

Bazı kimseler "inanç yanlısı" şeriatçı ile "akılcı düşünce yanlısı" aydının uzlaşamayacağını öne sürmekteler; örneğin, "modern görünümlü de olsa kim ki gericidir, konuşmayalım, tartışmayalım ve sakın ola ki onları yola getiririm diye uğraşmayalım" diye ahkâm kesmekteler. Oysa aksine, şeriatçıyı tehlike olmaktan çıkarabilmek için onunla tartışmak gerek; onun 1400 yıllık yalanlarını, akıl dışılıklarını, uygarlıkla bağdaşmazlıklarını ortaya vurmak için tartışmak gerek; başkalarını da kendisi gibi gerici yapmasını önlemek için tartışmak gerek. Ama tartışabilmek için, biraz önce dediğim gibi, İslam şeriatının özünü, içyüzünü bilmek gerek; akla ve mantığa ters yönlerini, çağ dışılıklarını öğrenmek gerek ve biraz da medeni cesarete sahip olmak gerek. Ne yazık ki, aydın olarak bizler şeriat konularında tam bir bilgisizliğe, medeni cesaret alanında da sınırsız bir ürkekliğe saplanmışızdır. Bu bilgisizlik, cesaretsizlik ve ürkeklik içerisinde şeriatçıyı başıboş bırakmış, onunla tartışamaz, onun yalanlarına karşı çıkamaz olmuşuzdur. Örneğin şeriatçı kalkıp da bize, "Yaşamlarımızı din kurallarına uydurmalıyız, aksi takdirde *Kur'an*'ı inkâr etmiş oluruz" dediği zaman, kalkıp da kendisine, "Hayır yanılıyorsun ve yalan söylüyorsun, çünkü uymamız gereken şey din kuralları değil, hele *Kur'an* hiç değil; uymamız gereken şey, her şeyden önce akıl kurallarıdır, akılcılıktır; çünkü şeriat verileri, özellikle *Kur'an*, akla ve çağdaş yaşamlara yer vermez" diyemiyoruz. Çünkü şeriatın akla, mantığa ve çağdaşlığa ters yönlerini bilmiyoruz ya da bilsek de bunu söyleyecek cesareti gösteremiyoruz. Yine bunun gibi şeriatçı bize, "Şeriata inanan insanlar olarak... cehaleti, ataleti ve meskeneti terk etmeliyiz" dediği zaman, "Hayır yalan

Levent Şahverdi Arşivi

söylüyorsun, çünkü cehaleti, ataleti ve meskeneti yaratan tek şey şeriatın ta kendisidir" deyip şeriatçıyı susturamıyoruz, zira şeriatın özünde ve içeriğinde cehalet, atalet ve meskenet yattığını bilmiyoruz; bilsek de söyleme cesaretini gösteremiyoruz.

Yine biraz önce değindiğim gibi, şeriatçı bize, "İslam dini, başka dinlere bile saygılı olacak kadar geniş görüşlüdür" dediği zaman, "Hayır öyle değil; İslam şeriatı başka dinlere saygılı olmak şöyle dursun, fakat İslamdan başka dinlere rağbet edenleri sapıklık ve ziyan içerisinde sayar; müşriklerin (puta tapanların) öldürülmelerini emreder; 'Kitap ehli' olanların (Yahudilerin ve Hıristiyanların) İslamı kabul etmedikleri takdirde (etmemenin cezası olarak) kafa parası vermelerini ve bu iki şeyden birini yapmadıkları takdirde yok edilmelerini emreder" şeklinde bir şey diyemiyoruz, çünkü bunun böyle olduğuna dair *Kur'an*'da yer alan buyruklardan ve bu buyrukların Muhammed tarafından uygulanışından habersiz bırakılmışızdır; haberli olsak da sergileme cesaretini gösteremiyoruz.

Yine şeriatçı bize, "İslam dini insan varlığını yüce bilir, insanın hak ve özgürlüklerine saygılıdır" dediği zaman, ona karşı sesimizi yükseltip; "Hayır yalan söylüyorsun, zira insan denen varlık İslama göre mübtezel bir kul kertesindedir; hak ve özgürlükten nasipsizdir; kölelik Tanrısal nitelikte bir şeydir; Muhammed bile ömrü boyunca köle edinmiş, ona buna köle hediye etmiş, köleleri sömürü aracı bilmiştir" diyemiyoruz, çünkü bunun böyle olduğunu bilmiyoruz.

Yine şeriatçı bizlere, "İslam şeriatı kadına önem ve değer verir, kadın haklarını ve özgürlüklerini gerçekleştirir" diye konuştuğunda, bizler, "Hayır yalan söylüyorsun, şeriat kadını aklen ve dinen dûn saymıştır, erkeği kadına üstün kılmıştır, iki kadının tanıklığını bir erkeğin tanıklığına eş tutmuştur, miras paylaşımında kadına yarım pay ayırmıştır, kadını aşağılatmak için: 'namaz kılanın önünden eşek, köpek, kadın geçerse namaz bozulur' ya da 'Uğursuzluk karı'da, ev'de ve at'ta bulunur' şeklinde ve daha buna benzer nice hükümler sevk etmiştir" diye söyleyemiyoruz, çünkü durumun böyle olduğunu bilmiyoruz, bilsek de ağzımızı açma cesaretini gösteremiyoruz.

Yine bunun gibi, şeriatçı bizlere, "Şeriat batıl inançlara yer vermez" dediği zaman, bizler bunun yalan olduğunu ve çünkü şeriatın baştan aşağı batıl ve hurafe niteliğindeki inanışlarla dolu olduğunu, Muhammed'in dahi bu inanışlara bağlı olarak yaşadığını ve örneğin bu doğrultuda olmak üzere *Kur'an*'a "Muavvizeteyn" surelerini (Felak ve Nâs surelerini) koyduğunu ve bu sureleri okuyarak nefes ettiğini, ellerine üflediğini ve elleriyle bütün vücudunu üfleyip sıva-

Levent Şahverdi Arşivi

dığını söyleyemiyoruz. Çünkü halkımıza hurafe niteliğinde olmak üzere belletilen şeriat verilerinin ne olduğunu bilmiyoruz; bilsek de bunları ortaya çıkarma cesaretini gösteremiyoruz.

Yine bunun gibi, şeriatçı bize, "İslam dini ana ve babaya saygı ve sevgi gösterilmesini emreder" şeklinde bir şeyler söylediğinde, onun bu yalanına karşı, "Hayır öyle değil, çünkü *Kur'an*, ana ve babaya sevgi ve saygı gösterilmesi için onların İslam dininden olmaları koşuluna yer vermiştir; İslamdan gayrı bir inanca bağlı ana ve babaya karşı sevgi ve saygı değil, aksine düşmanlık beslenmesini emretmiştir. Nitekim Muhammed bile, İslam olarak ölmediler diye, kendi anası Amine için mağfiret dilememiş, babası Abdullah'ın cehennemlik olduğunu bildirmiştir" şeklinde bir yanıt veremiyoruz, çünkü şeriatın içyüzünü bilmiyoruz; bilsek de söyleme cesaretini kendimizde bulamıyoruz. Buna benzer örnekleri çoğaltmak kolay. Anlatmak istediğim şudur ki, eğer bizler, İslam şeriatının özünün ne olduğunu kaynaklarıyla bilebilmiş olsak, şeriatçıyı kendi silahlarıyla susturup, insanlarımızı akıl çağına kavuşturmakta güçlük çekmeyeceğiz. İşte elinizdeki kitap bu maksatla, yani şeriatçının yalanlarını yüzüne vurmak ve insanlarımızı bu yalanlardan kurtarıp yaşantılarını akılcı düşünce yoluyla düzenlemeye alıştırmak amacıyla kaleme alınmıştır.

***

Her vesile ve fırsatta dile getirmeye çalıştığım inancım şudur ki, İslam şeriatını ve onu uygulamaya çalışan şeriatçıyı, Türkiye için giderek büyüyen bir tehlike olmaktan çıkarmanın başlıca yolu, ister *Kur'an* olarak ve ister *Kur'an* olmayarak (örneğin hadis şeklinde) konmuş olan din verilerini akılcı eleştiriden geçirip sergilemektir. Bu yapılacak olursa, aklı başında hiçbir insanın "şeriat" yanlısı olmasına imkân kalmayacak ve şeriatçıyla savaşım, olumlu sonuç sağlayacaktır. Bu inancımın doğruluğunu, başımdan geçen iki basit olayla belirtmek isterim.

İlk kez 1987 yılında basılan ve 1998 yılına kadar 15 yeni baskı yapan ve en azından 80 bin nüsha satan *Şeriat ve Kadın* adlı kitabım, genellikle Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarında yer alan İslami kaynaklara dayalı olarak şeriatın kadını aşağılayan hükümlerini eleştirmekteydi. Bu hükümler arasında, kadının "dinen ve aklen dûn" olduğundan tutunuz da, iki kadının tanıklığının bir erkeğin tanıklığına bedel olduğuna, sutresiz namaz kılanın önünden eşek,

Levent Şahverdi Arşivi

köpek ya da kadın geçtiğinde namazın bozulacağına, serkeşliğinden şüphe edilen kadına dayak atılabileceğine, uğursuzluğun evde, atta ve kadında bulunduğuna, cehennem halkının çoğunluğunun kadınlardan oluştuğuna dair olanları ve daha nice benzerleri vardır. 1988 yılında kitabın ikinci basımını üstlenen yayınevi, dizgi işini hanım memurlardan birine havale ediyor. Bu genç kızımız, çok çalışkan, iş bilincine sahip, görevinde titiz ve pek muhtemelen ailesinin (ya da kocasının) baskısıyla, çatkısız sokağa çıkmayan, yüzünü boyamayan ve kendi patronu dahil erkek eli sıkmayan bir kimse! Ne var ki, bilgisayarda kitabı dizmeye başladıktan az sonra, daha doğrusu kitabın sonlarına geldiğinde, yaşam geleneğini değiştirmeye başlıyor: işyerine gelirken çatkısız, başı açık olarak gelmeye başlıyor. Bununla da kalmayıp, dudaklarını ve yanaklarını hafiften boyamaya, giyimine dikkat etmeye, saçlarına biçim vermeye özen gösteriyor ve günün birinde erkeklerle tokalaşmaya başlıyor. Kuşku edilemez ki, bu hanım kızımız, İslam şeriatının içyüzünü öğrendikçe, bu verilerin kendi düşüncelerindeki bilinçaltı değerlere ters düştüğünü keşfedip akılcılığa yönelmekte güçlük çekmemiştir. Şeriat diye kendisine belletilen şeylerin isyan ettirici yönlerini akılcı gözle izlemek, onu bambaşka bir insan yapıvermiştir.

Söylemek isterim ki, benzeri bir değişikliği ben de, henüz genç denebilecek bir yaştayken geçirmiştim. İslam şeriatının, "özü" itibariyle iyi ve fakat bilgisiz din adamları yüzünden "kötü" uygulamaya sokulduğunu sanmaktayken, merak saikiyle araştırmalara giriştikçe gerçeklerin böyle olmadığını, asıl kötü olan şeyin, doğrudan doğruya bu "öz" olduğunu anladım. Çünkü akılcı eleştirilerim bana şunu öğretti ki, hoşgörüsüzlük, bağnazlık, insan varlığına saygısızlık, aklı dışlamışlık, özgür düşünceyi yabancılık vs... gibi her türlü olumsuzluk bu "öz"de yatmakta. Araştırmalarım sayesinde bilgim arttıkça, mensup bulunduğum toplumun geri kalmışlığının nedenlerinin, hep bu "öz"de yattığını her gün biraz daha görür oldum. Ve şuna inandım ki, kötü olan bu "öz"ü eleştiri yoluyla sergilemek bir insanlık görevidir. *Şeriat ve Kadın* adlı kitabım bu düşüncemin ürünlerinden biridir. Hemen eklemeliyim ki, kitabımın yukarda değindiğim sonucu yaratmış olması, yani genç bir kızımıza rehberlik sağlaması, yaşamımın en tatlı anılarından biri olmuştur. Hemen eklemeliyim ki, bu mutluluğum, benzeri örneklerin çoğalmasına tanık olmakla giderek artmıştır. Ne yazık ki, on yılı içine alan bu güzel gelişme, bir gecenin sabahında "rüya" oluverdi: 15. baskıya ulaşmış olan kitabım, şeriatçı bir yargıç kararıyla toplatılıverdi. Belli ki ay-

Levent Şahverdi Arşivi

dınlanma yoluna yönelen insanlarımızın uykudan uyanmaya başlamaları şeriatçıları ürkütmüştü; kitabın okunması daha kim bilir kimleri uyandırabilirdi ve bu nedenle kitabı toplatmak gerekirdi!

Ama kuşku etmiyorum ki, bir gün gelecek, kitap toplatmayı çözüm yolu sanan köhne zihniyet, İslam şeriatının içyüzünü ortaya koyan aydınlarımız sayesinde yok olup gidecektir.

Levent Şahverdi Arşivi

I

ŞERİATÇIYA CEVAP

İslamcılar, İslamın "Hoşgörü" Dini Olduğunu, Zorlamaya Başvurmayıp İkna Yoluyla İş Gördüğünü Söylerler: Yalandır!

Şeriatçılar İslam dininin hoşgörü dini olduğunu, diğer bütün din ve inançlara saygılı olduğunu, zorlama usullerine asla başvurmadığını, her şeyi ikna yoluyla yapmaya çalıştığını söylerler. İddialarını kanıtlamak üzere Muhammed'in, zorlayıcı olarak gelmediğini, sadece öğüt verici olarak gönderildiğini söylerler. Söylediklerini kanıtlamak üzere *Kur'an*'dan verdikleri örnekler arasında:

> "Ey Muhammed! Sen öğüt ver. Esasen sen sadece öğüt vericisin. Sen onlara zor kullanacak değilsin" (Gâşiye Suresi, ayet 21-22)

Ya da:

"Benim dinim bana, senin dinin sana..."

Ya da:

"Dinde zorlama olmaz" (Bakara Suresi, ayet 256)

şeklinde olanları vardır. Oysa bu tür iddiaların ve örneklerin, yalan ve kandırma siyasetini sürdürmekten başka işe yarayan bir yönü

Levent Şahverdi Arşivi

yoktur. Çünkü İslam, tıpkı diğer dinler gibi, fakat onlardan çok daha kararlı olarak, hoşgörüsüzlük temeli üzerine oturtulmuştur.

Her ne kadar İslam tarihinde hoşgörü görünümünde uygulamalar olmuşsa da (örneğin 15. yüzyılda İspanya'dan kovulan Yahudilerin Osmanlı Devleti tarafından kabulü gibi)[1] bu uygulamaların İslami buyruklarla ilgisi yoktur; olsa olsa Osmanlı padişahlarından bazılarının (örneğin Fatih Sultan Mehmed gibi) kişisel tutum ve davranışlarıyla ilgisi vardır. Bu itibarla İslamın hoşgörü dini olduğunu söyleyenlere karşı yapılacak ilk şey, İslamın, diğer din ve inançları aşağılamak ve yok saymak üzere sevk ettiği buyrukları ortaya koymak ve *Kur'an*'daki Tanrı'nın, İslamın yayılması ve bütün insanlar tarafından tek din olarak kabul edilmesi için savaşmayı öngören buyruklarını ve bu buyruklara dayalı olarak Muhammed'in İslamı yaymak için giriştiği saldırı ve savaşları gözden geçirmektir. Bu yapıldığı zaman görülecektir ki, İslam dini kendi kendini tek ve en üstün din olarak ilan etmiştir, İslamdan gayrı "gerçek din" diye bir şey kabul etmez; başka dinleri (örneğin Yahudiliği, Hıristiyanlığı) "tahrif edilmiş dinler" ve bu dinlere yönelenleri "kâfir" ve "cehennemlik" ve hatta "öldürülmelik" olarak görür. Bütün bunlar bir yana, yeryüzünde İslamdan gayrı bir din kalmayıncaya ve bütün insanlar İslam olana kadar savaşmayı emreder. (Bakara Suresi, ayet 190-191)

Gerçekten de, bir kere, Muhammed'in *Kur'an* olarak ya da *Kur'an* olmayarak (yani hadis vb. şeklinde) yerleştirdiği buyruklara göre, Tanrı İslam dinini, diğer bütün dinlere üstün olmak üzere indirmiş ve İslamdan başka "gerçek" din olmadığını söylemiştir; İslamdan başka bir dine yönelenleri "kâfir" ve dolayısıyla "cehennemlik" ilan etmiştir. (bkz. Tevbe Suresi, ayet 1-40; Âli-İmrân Suresi, ayet 19; Fetih Suresi, ayet 28) Örneğin Fetih Suresi'nde İslamın diğer bütün dinlerden üstün olduğuna dair şunlar yazılıdır:

> "Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini (Muhammed'i), doğruluk rehberi *Kur'an* ve hak din (İslam) ile gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter". (Bkz. Fetih Suresi, ayet 28)

Al-i İmrân Suresi'nde,

> "Kuşkusuz, Tanrı katında 'din' (sadece) İslam'dır..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 19-20)

---

1 Benim *İslam'a Göre Diğer Dinler* (Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999) adlı kitabıma bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

diye yazılı. Mâide Suresi'nde İslam, Tanrı'nın beğenisini kazanan tek din olarak tanımlanmakta:

"Bugün size dininizi bütünledim, ... din olarak sizin için İslamiyeti beğendim..." (Mâide Suresi, ayet 3)

Ve İslam, Tanrı'nın "gerçek" ve en "üstün" tek dini olunca, bu dine girmeyenler (yani Muhammed'i "peygamber" olarak kabul etmeyen, onun, "Tanrı sözleridir" diyerek ortaya koyduğu *Kur'an*'ı benimsemeyen ve başkaca bir dine yönelenler) "kâfir" sayılırlar. "Kâfirler" hem bu dünyada ve hem de ahirette ceza görecek olanlardır. Örneğin Kıır'an'da şöyle yazılıdır:

"Kim İslamiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O, ahirette de kaybedenlerdendir." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 85)

Bütün bunlar bir yana, fakat yeryüzünde İslamdan başka bir din kalmayıncaya ve bütün insanlar Müslüman olana kadar savaş emrini verir:

"...Hem bir fitne kalmayıp din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla çarpışın..." (Bakara Suresi, ayet 191)

Burada geçen "fitne" sözcüğü "şirk, neşri küfür" (İslamdan başka bir din yaymak), Müslümanları yurtlarından çıkarmak, "irtidat" (İslamdan çıkmak) gibi anlamlara gelmektedir.

Ve buna dayanarak Muhammed şöyle demiştir:

"Ben nasa 'lailaheillallah' diyecekleri ana kadar kitale memur edildim. Onu dedikleri zaman benden canlarını kurtarırlar."[2]

Daha başka bir deyimle, kâfirler için ceza, ahiretten önce dünya yaşamları bakımından öngörülmüştür ki bu cezalar arasında "ölüm", "asılmak", "el ve ayakların çaprazlama kesilmesi" ya da "sürgün" gibi dehşet saçıcı olanları vardır. Bu cezalar kâfirlerin "kâfirlik" durumuna göre uygulanır. Kâfirlik çeşitlidir. Örneğin:

1) *Müşriklik* (puta tapmak ki "Tanrı'ya eş/ortak koşmak" sayılıyor) kâfirliktir;

---

2 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, c.I, Bedir Yayınları, İstanbul, 1993, s.698.

Levent Şahverdi Arşivi

2) Mürtedlik (irtidat etmek/İslamdan çıkmak, din değiştirmek, Tanrı'yı ve Muhammed'i inkâr etmek) kâfirliktir;

3) Münafıklık (Müslümanmış gibi görünüp içten, yani kalben Müslüman olmamak) kâfirliktir;

4) Kitaplılardan (yani kendilerine *Tevrat* ya da *İncil* verilenlerden) olup Muhammed'i "peygamber" saymamak ve *Kur'an*'a uymamak kâfirliktir.

Şimdi kısaca bunları ele alalım:

1) MÜŞRİKLİK

Puta tapanlara (yani Tanrı'ya ortak koşanlara) "müşrik" deniyor; bunlar ne Muhammed'i "peygamber" bilirler ve ne de *Kur'an*'ı Tanrı sözü olarak benimserler [bir bakıma Tanrısızları da bu kategoriye katmak gerekir] (Müşriklerle ilgili birkaç örnek olmak üzere bkz. Furkan Suresi, ayet 3-6; Neml Suresi, ayet 64-69; Sebe' Suresi, ayet 31; Zümer Suresi, ayet 3; Âl-i İmrân Suresi, ayet 149-151; En'âm Suresi, ayet 107 vb...) Muhammed'in getirdiği buyruklara göre müşrikler mutlaka öldürülmelidirler; nerede bulunurlarsa yakalanmalı ve yok edilmelidirler; meğerki Müslümanlığı kabul etsinler. *Kur'an*'da, şöyle yazılı:

> "Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin. Eğer tövbe eder, namazı dosdoğru kılar, zekâtı da verirlerse (yani Müslüman olurlarsa), artık yollarını serbest bırakın..." (Tevbe Suresi, ayet 5)

Ve işte Muhammed, özellikle Medine döneminde (yani çete saldırıları ve ganimet siyaseti sayesinde güçlendiği dönemde) yerleştirmiş olduğu bu tür buyruklara dayanarak müşriklere karşı saldırılara girişmiş ve onların tümünü kılıç zoruyla Müslüman yapmıştır.

İslamcılar, Muhammed'in Müşrikleri Kılıçtan Geçirmesini Haklı Bulurlar, Çünkü Güya "Müşrik"ler "Kötü"dürler ve Bu Nedenle Öldürülmeleri Gerekir!

"Müşrik"lerin öldürülmelerini öngören hükümleri gerekli (zaruri) imiş gibi göstermek üzere İslamcılar, onların putatapar olduklarını, Tanrı'ya eş koştuklarını, pis, kötü ve ahlaksız olduklarını öne sürerler. Oysa yalandır. Çünkü putatapar olmanın kötülükle hiçbir ilişkisi yoktur. Aksine, daha Muhammed zamanında puta tapan

Levent Şahverdi Arşivi

nice kimseler vardı ki, Müslümanlardan çok daha iyi kalpli, çok daha insancıl, çok daha ahlaklı, çok daha "gerçek" anlamda dindardılar. Verilecek nice örneklerden biri, Muhammed'in amcası Ebû Tâlib'dir. Muhammed'e babalık yapmak bir yana, onun farklı bir inanca bağlanmasını hoşgörüyle karşılamış, onu müşriklere karşı korumuş, kendi çocuklarından ikisinin (ki bunlardan biri Ali'dir) Müslüman olmalarına ses çıkarmamıştır. Ebû Tâlib gibi daha nice müşrik gösterilebilir ki, fazilet ve hoşgörü örneği olmuşlardır!

2) MÜRTEDLİK (İRTİDAT/DİNDEN/İSLAMDAN ÇIKMAK)

İslamdan çıkanlara ya da İslamı terk edip başka bir dine girenlere "mürted" (irtidat eden) deniyor. Muhammed bunlara ölüm cezasını uygun görmüş ve şöyle demiştir:

> "... Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz."

Bu doğrultuda olmak üzere Muhammed'in şöyle dediği de kabul edilir:

> "Dinini değiştiren ve cemaatten (İslam cemaatinden) ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)."[3]

Kaynakların bildirmesine göre bu buyruk daha ilk anlardan itibaren uygulanmıştır. Örneğin Muhammed tarafından Yemen'e vali olarak gönderilen Muâz İbn-i Cebel, İslamdan çıktığını öğrendiği bir kişinin bulunduğu bölgeyi ziyareti sırasında, "Bu mürteci öldürülmedikçe devemden inmem" demiş ve dediği derhal yerine getirilmiştir. Mürted kişinin öldürülmesi üzerine Muâz devesinden inmiştir.[4] Hemen ekleyelim ki, İslamdan çıkmak, sadece "Ben Müslüman değilim" demekle ya da başka bir dine geçmekle değil, İslam dinini ya da Muhammed'i ya da Tanrı'yı eleştirmek suretiyle de olabilir. Muhammed, kendi döneminde bunun pek çok örneklerini vermiş, örneğin kendisiyle alay eden ya da kendisini peygamber kabul etmeyen kişileri öldürtmüştür. Nice örnekten biri şöyle: Nadr b. Haris, daha Mekke dönemindeyken Muhammed'in sözüne inanmayanlardan biridir. Tanrı'dan ona vahiy inmediğini, anlattığı masalların Yahudilerden alınma olduğunu vs. söyler. (bkz. Enfâl

---

3 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, c.8, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.388.

4 Bkz. *age*, c.10, s.349.

Levent Şahverdi Arşivi

Suresi, ayet 22, 70) Bedir Savaşı sırasında esir olarak Muhammed'in eline geçer. Muhammed, yıllarca önce Nadr'ın kendisi hakkında söylediklerinin intikamını almak üzere onun kafasını kestirir.[5] Bir diğer örnek Ukbe b. Ebû Muayt'la ilgilidir. Muhammed, yıllar önce kendisiyle alay etti ve kendisini eleştirdi diye Muayt'ın kafasını kestirtmiştir. (Muayt, Bedir Savaşı'nda esir olarak Muhammed'in eline geçenlerden biridir)

İslam tarihinde bunun nice örneklerine rastlamaktayız. Fakat asıl ilginç olan çağdaş örneklerdir ki, bunların başında *Şeytan Ayetleri* adlı kitabın yazarı Salman Rüştü gelir. Bilindiği gibi Muhammed'le ilgili görüşleri yüzünden İranlı bir Molla'nın ölüm fetvasına muhatap olmuştur.

***

Şeriatçılar, Müslüman olmamanın ya da İslamdan çıkmanın cezasının, bu dünyada değil fakat sadece ölüm sonrasında cehenneme atılmak suretiyle verileceğini söylerler ve Bakara Suresi'nin 217. ayetini örnek verirler. Ayet şöyle:

> "...Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların yaptıkları işler dünyada da ahirette de boşa gider. Onlar cehennemliktirler ve orada devamlı olarak kalırlar..." (Bakara Suresi, ayet 217)

Oysa yine yalan. Çünkü bir kere bu ayet, sadece cehenneme atılmayı değil, cezanın "bu dünyada da" verileceğini belirtiyor. Zira ayette şu tümce bulunmakta:

> "... onların yaptıkları işler dünyada da... boşa gider..."

Öte yandan Muhammed, pek açık ve seçik olmak üzere belirtmiştir ki, İslamdan çıkanlar öldürülür. Nitekim biraz yukarda değindiğimiz gibi:

> "Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz"

ya da:

---

5 *Tarih-i Taberî Tercemesi*, c.II, s.398; İbn-i Hişâm, *Siret*, (1980), s.135-136, 304, 308; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.VII, s.101 ve c.X, s.84.

Levent Şahverdi Arşivi

"Dinini değiştiren ve cemaatten (İslam cemaatinden) ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)"

diye konuşmuştur. Burada geçen "dinini değiştiren" ve "İslam cemaatinden ayrılan" deyimlerinden anlaşılması gereken şey, Muhammed'in getirdiği buyrukların uygulanmaması gerektiğini öne sürmek gibi eylemleri de kapsar. Nitekim Muhammed'den bu yana uygulama bu doğrultuda olmuştur. Günümüzde dahi, İslam ülkelerinde İslamı eleştirenler hep "dinden çıkmış" sayılarak öldürülmüşlerdir.

Nice örneklerden biri, 1992 yılında Mısır'da İslamcılar tarafından sokak ortasında öldürülen Farac Fuda adındaki aydın bir yazarla ilgili olarak şöyle:

Farac Fuda, İslam şeriatını bilimsel şekilde eleştiren ve şeriatın bugün artık çağımızın gerisinde kaldığını, uygulanmasının mümkün bulunmadığını düşünen ve düşüncelerini kitap ve makale yoluyla yayınlayan Mısırlı aydın bir kişiydi. Sırf bu görüşleri nedeniyle şeriatçılar tarafından 1992 yılının Ağustos ayında sokak ortasında ve herkesin gözleri önünde öldürülmüştür. Kısa bir zaman sonra Mısır polisi tarafından ele geçirilen caniler hakkında dava açılır. Dava sırasında suçlarını itiraf eden sanıkların avukatı, ortada suç diye bir şey bulunmadığını, çünkü müvekkillerinin şeriat emirlerini yerine getirdiklerini söyleyerek beraat isteğinde bulunur. Gerekçe olarak ileri sürdüğü hususlar şunlardır:

Öldürülen kişi, yani Farac Fuda, şeriatın uygulanamayacağını söylemekle Tanrı'yı ve Muhammed'i inkâr etmiştir; inkâr etmekle dinden çıkmış demektir. Dinden çıkanın öldürülmesi ise İslamın temel emirlerindendir. Bundan dolayıdır ki, Farac Fuda'yı öldürenler İslamın bu emrini yerine getirmişlerdir. İslam şeriatı Mısır kanunlarının temel kaynağı olduğu için, bu kişilerin davranışları suç değil, aksine kanuna uygun sayılmalıdır.

Katillerin avukatı tarafından öne sürülen bu hususların geçerliliğini saptamak amacıyla Mahkeme, Mısır'ın en ünlü din bilginlerinden Şeyh el-Gazalî'yi bilirkişi seçer. Bu "ünlü" Gazalî, davanın 10 Kasım 1972 tarihli duruşmasında ifade verirken Farac Fuda'nın, gazetelerde yazı yazarak şeriatın bugün artık uygulanamayacağını öne sürdüğünü ve bunu yapmakla Tanrı'ya karşı savaş açtığını, yani dinden çıkmış olduğunu, dinden çıkanların ise öldürülmelerinin şeriat gereği olduğunu söyler ve onu öldürenlerin cinayet suçu işlemediklerini ekler. Dolayısıyla sanıkların işledikleri cürmün, basit

Levent Şahverdi Arşivi

bir kanun ihlalinden ibaret olduğunu ve aslında devlet organlarınca tatbik edilmesi gereken bir cezayı onların uyguladıklarını belirtir; bu sebeple, Farac Fuda'yı öldürenlerin işledikleri cürmün "ölüm" değil, olsa olsa "tazir" (dayak) cezasını gerektirici bir eylem olduğunu bildirir. Dayanağı özellikle *Kur'an* ayetleri ve Muhammed'in sözleridir. Mısırlı Şeyh Gazalî Efendi, daha sonraki bir tarih itibariyle, *al-Macalla* adlı bir dergiye vermiş olduğu beyanında (3 Aralık 1997) Farac Fuda'nın öldürülmüş olmasından dolayı duyduğu mutluluğu da dile getirmekten geri kalmamıştır. Hemen eklemeliyim ki, şeriatın içyüzünün ve uygulanmasının ne olduğunu bilenler için Mısırlı Gazalî'nin bu davranışının şaşırtıcı bir yönü yoktur. Bu tür öldürmelere girişirken şeriatçıların amacı, korku ve dehşet havası yaratıp şeriatın içyüzünün ortaya çıkarılmasını önlemektir. Kuşku edilemez ki, bu tür vicdan sızlatıcı ve tiksinti yaratıcı davranışlar, şeriat ülkelerinin bir türlü geriliklerden kurtulamamaları sonucunu doğurmuştur.

Hemen ekleyelim ki, yukarıdaki ilkel zihniyetin temsilcisi olan Mısırlı Gazalî, bizim ilahiyatçılarımızın hayranlık duyduğu bir kimsedir; onu "*Kur'an* ilminin en büyük üstadı" olarak başlarına taç etmişlerdir.

3) MÜNAFIKLIK

İslam şeriatının "kâfirlik"le suçladığı diğer bir grup vardır ki, "münafıklar" diye bilinirler. Bunlar, İslama dıştan inanır gibi görünen, fakat içten asla inanmayıp düşman olanlardır. Muhammed'in söylemesine göre, Tanrı onlara karşı savaşmayı ve sert davranmayı emretmiştir. Bu konuda *Kur'an*'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

> "Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla savaş ve onlara sert davran. Yerleri Cehennemdir. Orası ne kötü bir varış yeridir..." (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 73; Tahrîm Suresi, ayet 9 vb.)

Muhammed, kendisine kafa tutan Müslüman kişileri "münafık" olarak damgalamış ve onlara mağfiret dilenmemesini istemiştir.

4) "KİTAPLILAR"DAN OLMAK

İslam şeriatının "kâfir" olarak tanımladığı kitaplılara gelince, bunlar, genellikle Yahudilerle Hıristiyanlardır. (*Kur'an*'da, bir de ayrıca "Sâbiîler" diye bir grup zikredilmiştir ki, bunların kimler oldu-

Levent Şahverdi Arşivi

ğu kesin olarak bilinmez.)[6] Muhammed, Yahudilerle Hıristiyanları da İslama sokmak istemiş, fakat sokamayınca onlara karşı düşmanca bir siyaset izlemiştir. Bu siyasetin amacı, İslamı kabul etmelerine ya da "kendi elleriyle ve küçülerek cizye (kafa parası) vermelerine kadar" onlarla savaşmak olmuştur. Bu maksatla yerleştirmiş olduğu buyrukları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, güya Musevilere ve Hıristiyanlara, daha önce İslam dinini vermiş, Müslüman peygamberler göndermiş, İslamın temel esaslarını içeren kitaplar (*Tevrat*, *İncil*) indirmiş, fakat onlar, "Kendilerine verilen kitapları tahrif ve Allah'ın ayetlerini inkâr etmişler" ve "...Tanrı tarafından indirilen din birliğini bozmuşlardır". (Örneğin bkz. Tevbe Suresi, ayet 34-35; Beyyine Suresi, ayet 1-8; Âl-i İmrân Suresi, ayet 69-78, 83, 85; Enbiyâ Suresi, ayet 92-93; En'âm Suresi, ayet 159; Mü'minûn Suresi, ayet 53 vb.)

Yine Kuran'a göre Hıristiyanlar ve Museviler için "doğru yola girmek", yani kurtuluşa çıkabilmek, ancak Muhammed'i "Peygamber" olarak kabul etmek ve *Kur'an*'a uymak suretiyle mümkün olabilir. Örneğin İmrân Suresi'nde şöyle yazılı: "Allah katında din, şüphesiz İslamiyettir. Ancak kitap verilenler (yani Hıristiyanlar ve Museviler)... kendilerine ilim (*Kur'an*/İslamiyet) geldikten sonra, aralarında ihtiras yüzünden ayrılığa düştüler... Ey Muhammed... Kendilerine kitap verilenlere: 'Siz de İslam oldunuz mu?' de; şayet İslam olurlarsa doğru yola girmişlerdir..." (Bkz. Âl-i İmrân Suresi, ayet 19-20; ayrıca bkz. Mâide Suresi, ayet 67-69; A'râf Suresi, ayet 157) Yine bunun gibi Nisâ Suresi'nde Tanrı, *Kur'an*'ı kabul etmeleri için Yahudilere ve Hıristiyanlara tehdit savurmakta: "Ey ehl-i kitap (Yahudiler ve Hıristiyanlar)! Biz, birtakım yüzleri silip dümdüz ederek arkalarına çevirmeden yahut onları... lanetlemeden önce, size gelenleri doğrulamak üzere indirdiğimiz *Kur'an*'a iman edin..." (Nisâ Suresi, ayet 47) Burada anlatılmak istenen şey şu: Ey Yahudiler ve Hıristiyanlar, *Kur'an*'a iman edin ve İslam olun; aksi takdirde biz sizin yüzlerinizi kılığından çıkarıp yüz denemeyecek hale sokar, sizi lanetleriz! Ve bu tehdit "hem dünyevi ve hem de uhrevi felaketleri" içermekte; hatta asıl dünyevi bir cezayı gerektirmekte.[7] Yine *Kur'an*'da, İbrahim'den Musa'ya ve İsa'ya varıncaya kadar gönderilmiş bütün peygamberlerin "Müslümanlıkla emrolundukları", fakat buna rağmen Musevilerin ve Hıristiyanların, onları Müslüman say-

---

6 Bu konuda bkz. Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.7, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.132.

7 Bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, *age*, c.2, s.1365.

Levent Şahverdi Arşivi

madıkları, bu nedenle "kâfir" oldukları bildirilmiştir. (örneğin Bkz. Âl-i İmrân Suresi, ayet 67; Bakara Suresi, ayet 131-132) Yine *Kur'an*'da Müslümanların, Hıristiyanlarla ve Musevilerle dost olmaları yasak edilmiş, şöyle denmiştir:

> "Ey (Müslümanlar)! Yahudi ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin; onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onlara dost olursa o da onlardandır..." (Bkz. Mâide Suresi, ayet 51)

Bir başka ayete göre Müslümanların görevi, kitaplılara (Hıristiyanlara ve Musevilere) karşı savaş açıp, onları Müslüman yapana ya da kendi elleriyle (ve hem de "küçülerek") cizye (kafa parası) vermeye zorlayana kadar savaşı sürdürmektir; ayet aynen şöyle:

> "Kitap verilenlerden, Allah'a, ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve peygamberinin (Muhammed'in) haram kıldığını haram saymayan, hak dini (İslam dinini) din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın." (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 29)

İşte bu tür ve daha nice benzeri buyruklara dayalı olarak, İslam şeriatı yeryüzünü "Darülislam" ve "Darülharb" diye ikiye ayırmıştır. "Darülislam" Müslümanların diyarıdır; "Darülharb" ise İslamdan başka bir din ve inanca bağlı olanların diyarıdır. Ve amaç, yeryüzünün tamamı İslam olana kadar kâfirlere cihat açmaktır. [Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınlarında yer alan ve insanlarımıza belletilen bu tür örnekleri çoğaltmak kolay. Bunları benim *İslama Göre Diğer Dinler* ve *Kurandaki Kitaplılar* adlı yayınlarımda bulabilirsiniz.]

Şeriatçılar, İslamın İkna ve Sevgi Yoluyla Yerleşmiş Bir Din Olduğunu Söylerler; Yalandır! İslam Şeriatı, Korku, Dehşet ve Ölüm Saçarak Kılıç Yoluyla Yerleşmiş Bir Dindir

İslamcılar, İslamın kaba kuvvetle, kılıç yoluyla değil, ikna yoluyla, fikir ve sevgi yoluyla yerleşmiş bir din olduğunu söylerler. Yalandır; çünkü İslam, Muhammed'le birlikte ve o tarihten bu yana, esas itibariyle korku, dehşet ve ölüm saçıcı usullerle insanlara kabul ettirilmiş bir dindir. Muhammed, bizzat kendisi, Medine'de bulunduğu son 10 ya da 13 yıllık yaşamı boyunca, İslamı yayacağım diye 29 savaş yapmış, 45 çete yollamış ve bu savaşlara elinde kılıç bizzat

Levent Şahverdi Arşivi

katılmıştır. Her ne kadar şeriatçılar bu savaşları "saldırı" amacına değil, fakat "savunma" amacına dayalı olduğunu söylerlerse de yine yalandır. Çünkü bunların hepsi, İslamı kabul etmeyenlere (müşriklere ve "kitab ehli" diye bilinen Yahudilere ve Hıristiyanlara) karşı saldırı amacıyla girişilmiş savaşlardır. Medine döneminde, "müşriklere" (puta tapanlara) Müslüman olmaları için iki ay süre vermiş[8] ve *Kur'an*'a, "Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürünüz..." (Tevbe Suresi, ayet 5) şeklinde ayetler koymuştur. Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı saldırılar tertipleyerek onları İslamı kabul ya da "cizye" (kafa parası) vermek gibi olumsuz iki tercih karşısında bırakmıştır. (Tevbe Suresi, ayet 29) Bu saldırılar sayesinde hem bir yandan bol miktarda ganimetler, esirler edinmiş ve böylece zenginleşmiş ve hem de İslamın yayılmasını sağlamıştır. İslamdan başka bir din ve inanca yönelik olanlara karşı hoşgörüsüzlüğü o kerteyi bulmuştur ki, *Kur'an*'a, "Müslüman olmayanları dost edinmeyin..." şeklinde ayetler koymuş (örneğin Mâide Suresi, ayet 51) ve farklı din ve inançta olanların ellerini bile sıkmamıştır.[9] Diğer Müslümanların da kendisi gibi yapmalarını istemiştir.

Ölüm döşeğinde, "Arap ceziresinde iki din bir arada olmayacak" diyerek İslam dünyasına hoşgörüsüzlük duygusunu miras bırakmıştır. Onun bu vasiyetini yerine getirmek için 1400 yıl boyunca İslam devletlerinin amacı "cihat" olmuştur. "Müşrik" bildikleri halkları kılıçla Müslüman yapmışlardır; örneğin Orta Asya'daki yüz binlerce Türkün kafaları kesilmiştir.[10] Kitaplılardan (yani Yahudilerden ve Hıristiyanlardan) İslama girmeyenleri "cizye" (yani "kafa parası") vermeye zorlayıp ikinci sınıf insan durumunda tutmuşlardır. Şimdi durum buyken, İslam şeriatının hoşgörü dini olduğunu ya da başka dinlere saygılı olduğunu ya da zorlamaya başvurmadığını söylemek mümkün olur mu? Pek muhtemeldir ki, bu soruya karşı İslamcılar, hoşgörü kılığındaki bazı buyrukları öne süreceklerdir ki bunlar arasında, "Ey Muhammed! Sen öğüt ver. Esasen sen sadece öğüt vericisindir. Sen onlara zor kullanacak değilsin" (Gaşiye Suresi, ayet 21-22) ya da "Benim dinim bana, senin dinin sana...." ya da "Dinde zorlama olmaz" (Bakara Suresi, ayet 256) gibi örnekler bulunmakta. Hemen belirteyim ki, bu tür buyrukların hoşgörüyle ilgisi yoktur.

---

8 Taberi, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, c.II, Milli Eğitim Bakanlığı, 1966, s.801.

9 Bkz. Taberi, *age*, c.II, İstanbul, 1966, s.808; ayrıca benim *İslam'a Göre Diğer Dinler* (Kaynak Yayınları, 1999) adlı kitabıma bakınız.

10 Bu konuda bkz. Erdoğan Aydın, *Nasıl Müslüman Olduk?*, Başak Yayınları, İstanbul, 1994.

Levent Şahverdi Arşivi

Bunlar, Muhammed'in henüz güçlü bulunmadığı dönemde (örneğin Mekke döneminde) ortaya koyduğu şeylerdir. Medine'ye geçip de güçlenmeye başlayınca ölüm ve dehşet saçan bir siyaset izlemiştir. [bu konuda benim *Kur'an'ın Eleştirisi* ve ayrıca *İslama Göre Diğer Dinler* ve *Kurandaki Kitaplılar* adlı kitaplarıma bakınız.]

"Dinde Zorlama Olmaz" Kandırması

İslamcılar "İslamda ikrah (zorlama) yoktur" derler; "İslam her şeyi ikna yolu ile yapar" derler, "İslam, hiç kimseyi bir dine zorlamadığı gibi, dinden çıkmaya da zorlamaz" derler. "İslamı terk edip din değiştirenlerin cezaları bu dünyada değil fakat ölüm sonrasında Tanrı tarafından verilecektir!" derler. Bu söylediklerini kanıtlamak üzere *Kur'an* ve hadis kaynaklarından örnek verirler. Bu örneklerin başında Bakara Suresi'nin şu ayeti: bulunmakta: "Dinde ikrah (zorlama) yok..." (Bkz. Bakara Süresi, ayet 256) Buna destek olmak üzere şu tür ayetleri örnek gösterirler:

> "Eğer yüz çevirirlerse, biz seni onlar üstüne bekçi göndermedik. Sana düşen, açık ve net bir biçimde bildirmektir." (Şûrâ Suresi, ayet 48)

> "Eğer rabbin dileseydi yeryüzündeki insanların tümü mutlaka iman ederlerdi. Hal böyle iken sen insanları mümin olsunlar diye ikraha mı maruz bırakacaksın?" (Yunus Suresi, ayet 99)

> "...Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların yaptıkları işler dünyada da ahirette de boşa gider. Onlar cehennemliktirler ve orada devamlı olarak kalırlar..." (Bakara Suresi, ayet 217)

Ne var ki bütün bu iddialar, yine kandırmadan başka bir şey değildir. Bunun böyle olduğunu göstermek için yapılacak ilk iş, İslamcıları kendi kaynaklarıyla yüz yüze getirmek ve sonra şöylece sorguya çekmektir:

Eğer İslamda zorlama yoksa müşriklerin Müslüman olmaya zorlanmalarını, olmadıkları takdirde öldürülmelerini emreden buyruklara ne demeli? Örneğin Tevbe Suresi'nin 5. ayeti aynen şöyle: "Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin. Eğer tövbe eder, namazı dosdoğru kılar, zekâtı da verir-

Levent Şahverdi Arşivi

lerse (yani Müslüman olurlarsa) artık yollarını serbest bırakın..." (Tevbe Suresi, ayet 5) Ve bu tür ayetlere dayalı olarak değil midir ki Muhammed, Arap müşriklerini, ölüm tehdidiyle İslam olmaya zorlamış, olmayanları kılıçtan geçirmiştir. Her ne inançta olursa olsun, bir kimseyi zorla, hem de kılıç yoluyla Müslüman yapmak "zorlama" sayılmaz mı? Böyle bir örnek ortadayken "İslamda zorlama yoktur" demek, yalan ve kandırma olmaz mı?

Eğer İslamda zorlama yoksa İslamdan çıkan ya da din değiştirenlere karşı Muhammed'in, "... Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz" ya da "Dinini değiştiren ve cemaatten (İslam cemaatinden) ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)" şeklindeki buyruklarına ve bu buyrukların 1400 yıl boyunca uygulanmasına ne demeli? Eğer İslamda zorlama yoksa Muhammed'in, Medine dönemindeki yaşamının son 10-13 yıllık zamanında, bir yandan müşrik Arapları, diğer yandan Yahudileri (ve Hıristiyanları) Müslüman yapmak üzere giriştiği 45 çete saldırısına ve 29 savaşa ne demeli?

Eğer İslamda zorlama yok ise, Yahudileri ve Hıristiyanları Müslüman olmaya çağıran ve olmadıkları takdirde "kendi elleriyle ve küçülerek cizye" vermeye zorlayan ve bu cizyeyi "Müslüman olmamalarının cezası" olarak kabul eden ve ayrıca da Müslüman olmamaları ve cizye vermemeleri halinde öldürülmelerini öngören buyruklara (örneğin Tevbe Suresi, ayet 29) ne demeli?

Eğer İslamda zorlama yoksa Müslüman kişileri Yahudilerle ve Hıristiyanlarla dost olmamaya zorlayan *Kur'an* buyruklarına (örneğin Mâide Suresi, ayet 51) ne demeli?

Eğer İslam dini zorlama dini değilse, yeryüzü İslam olana kadar Müslümanları savaşmaya zorlayan buyruklara ne demeli? [Örneğin Bakara Suresi'nin 191. ayeti şöyle: "Fitne (kâfirlik) kalmayıp, yalnız Allah'ın dini (İslamiyet) ortada kalana kadar onlarla (kâfirlerle) savaşın. Eğer vazgeçerlerse (kâfirlikten vazgeçip İslam olurlarsa) savaşmayın..."]

Eğer İslamda zorlama yoksa Muhammed'in nice buyruklarından biri olan şu sözlere ne demeli: "İnsanlar 'Lailahe illallah' deninceye kadar onlarla cihada memur oldum; şimdi her kim: 'Allah'tan başka ilah yoktur' derse canını ve malını benden korumuş olur."[11]

Eğer İslamda zorlama yoksa insanları daha 13 yaşından itibaren namaz kılmaya zorlamak üzere Muhammed'in, "(Çocuk 13 yaşına

11 Bkz. *Sahih-i Müslim*, c.1, İstanbul, 1401, s.51-52, Hadis No. 32; Elmalılı Hamdi Yazır, *age*, c.1, s.698.

Levent Şahverdi Arşivi

geldiğinde) namaz kılması için dövülür" şeklindeki buyruklarına ne demeli?[12]

Bütün bu saydıklarımız ve daha sayabileceğimiz örnekler İslamın zorlama dini olduğunu göstermez mi?

"Dinde Zorlama Olmaz" Şeklindeki Buyruk, "Hoşgörü" ya da "Vicdan Özgürlüğü" ile İlgili Olmayıp Dinsel Zorunlulukları Kolaylaştırmak Amacına Yöneliktir

Kur'an'daki "Dinde zorlama olmaz" buyruğu, esas itibariyle dinsel uygulamada kolaylık sağlamayı amaçlar; "hoşgörü" ya da din ve vicdan özgürlüğüyle ilgisi yoktur. Örneğin dinin gerektirdiği şeyleri yerine getirmek hususunda hiç kimseye gücünden fazlasını yüklememek ya da ibadet ve namaz gibi işlerde bazı kolaylıklar sağlamak, dinde zorlama olmaz anlamına gelir. Araplar, zahmetli şeyleri sevmedikleri ve genellikle zora gelemedikleri için, Muhammed onları bu yönleriyle ele almış ve kazanmaya çalışmıştır. Örneğin *Kur'an*'a şu tür ayetler koymuştur:

> "Allah size kolaylık diler, size güçlük istemez." (Bakara Suresi, ayet 185)
>
> "Biz *Kur'an*'ı sana zahmet çekesin diye indirmedik." (Tâ-Hâ Suresi, ayet 2)
>
> "Biz herkese ancak gücü yeteceği kadar yükleriz." (Mü'min Suresi, ayet 62)
>
> "... Kimseye gücünden fazla bir şey teklif edilemez." (Bakara Suresi, ayet 233)

Bu tür ayetlerden pek çoğu, ibadet, namaz, oruç vs. gibi hususlarda zorlama yoluna gitmeyip kolaylık sağlama siyaseti için öngörülmüştür. Enes'in rivayetine göre, bir gün Müslümanlardan bir grup Muhammed'in yanına gelir; aralarından biri bütün ömrü boyunca geceleri namaz kılacağını söyler. Bir diğeri bütün bir yıl oruç tutacağını bildirir. Bir diğeri kadınlardan uzak duracağını, asla evlenmeyeceğini ekler. Muhammed onlara kendisini örnek vererek ibadet vesilesiyle zorlanmamalarını tavsiye eder.[13] Böylece onları kendisine biraz daha bağlayacağını düşünür.

---

12 Bkz. İmâm Gazalî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, c.II, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975, s.551.
13 *Riyaz'üs...*, c.I, İstanbul, 1992, s.180.

Levent Şahverdi Arşivi

Bir başka vesileyle kendisine ömrü boyunca geceleri namaz kılacağını söyleyen bir kimseye, "Senin buna gücün yetmez. Bazen oruç tut, bazen ye, bazen uyu, bazen (teheccuüd) için kalk, her aydan üç gün oruç tut... Bu bütün seneyi oruçlu geçirmek gibidir" der.[14]

Daha başka bir deyimle, Muhammed, Müslümanlara şunu bildirmiştir ki, namaz kılarlarken kendilerini fazla zorlamayıp dinlenmeleri ya da yatmaları gerekir. Enes'in rivayeti şöyle: Bir gün Muhammed Mescit'e girdiğinde iki direk arasında çekilip gerilmiş bir ip görür: "Bu ip nedir?" diye sorar: "O ip Zeynep binti Cahş'ındır, namazda yorulduğunda ona tutunur" derler. Muhammed ipin çözülmesini emrederek şöyle der: "Sizden biri dinç ve istekli olduğunda namaz kılsın. Yorulunca da yatıp istirahat etsin."[15]

Yine bu doğrultuda olmak üzere Muhammed şöyle demiştir:

> "Sizden birisi, namaz kılarken uykusu gelirse, kendisinden uyku geçinceye kadar yatsın, uyusun..."[16]

Namaz sırasında uykusu gelen kimselerin zorluk çekmemeleri için her türlü kolaylığı düşünmüştür. Namazdayken uykusu gelen kimselere yatıp uyumaları için hadisler bırakmıştır. Bu hadislerden biri şöyle:

> "Biriniz namaz kılarken uyuklarsa, uykusu dağılıncaya kadar yatsın. Zira uyuklayarak namaz kılarsa istiğfar edeyim derken belki kendine sebkeder." (Tanrı'dan bağışlanma isterken belki boşuna iş görmüş olur)[17]

Bu doğrultudaki diğer bir hadis de şöyle:

> "Biriniz namazda uyuklarsa uyusun. Ta ki ne okuduğunu bilsin!"[18]

Görülüyor ki, namaz kılarken yorulan ya da uyuklayan kişilere kolaylık sağlamıştır. Bununla beraber Gazalî, 13 yaşına gelen çocuğun namaza zorlanabileceğini, hatta namaz kılması için dövülebileceğini söyler.[19]

---

14 *Riyaz'üs...*, c.I, İstanbul, 1992, s.185 vd.

15 Buharî'nin, *Kitab'ut-Teheccud*, Müslim'in, *Kitab'ul-Musâfirin* adlı yapıtlarında bulunan bu hadis için bkz. *Riyaz'üs...*, c.I, 1992, s.182.

16 *Riyaz'üs...*, c.I, İstanbul, 1992, s.185 vd.

17 *Sahîh-i...*, c.I. s.173, Hadis No. 160.

18 *Sahîh-i Buhârî...*, c.I, s.173, Hadis No. 161.

19 Gazalî, *İhyau...*, c.II, s.551.

Levent Şahverdi Arşivi

Öte yandan "cünüp" iken yatıp uyumanın mümkün olduğunu anlatmak maksadıyla Muhammed bazı hükümler koymuştur. Koymasının nedeni, pisliğe ve tembelliğe düşkün Arap'a, kolaylık sağlayarak iş gördürmektir.[20] Ebû Hüreyre'den Buhârî'nin rivayetine göre Muhammed, kendisi dahi çoğu zaman cünüp olduğunu unutup namaza durur, fakat hatırlayınca yıkanırmış.[21]

İbadet kolaylığı sağlamanın bir başka yolu "teyemmüm"dür ki su bulunmadığı yerde toprak ya da taş gibi şeyleri kullanmak suretiyle temizlenmektir. Bu husus Mâide Suresi'nde şöylece açıklanmıştır:

"Ey iman edenler... su bulamazsanız yeryüzünde temiz bir şeyle (toprak, taş vs.) teyemmüm edin. Onunla yüzlerinizi, ellerinizi sıvayın. Allah size zorluk ve darlık vermek istemez. Sizin temiz olmanızı, hakkınızda nimetini tamamlamasını ister, ta ki şükredesiniz." (Mâide Suresi, ayet 6)

Görülüyor ki Muhammed'in Tanrı'sı, Müslüman kişiye temizlenme konusunda zorluk yaratmaktan kaçınmaktadır.

Yine bunun gibi, namaz kılarken tükürmek isteyen kişi, tükürüğünü ağzında tutmak, saklamak zorunda değildir, tükürebilir. Çünkü kolaylık olsun diye Muhammed kendisine bu olanağı sağlamıştır; yeter ki önüne ya da sağına doğru tükürmesin, sola doğru tükürsün. Çünkü Enes'in rivayetine göre Muhammed şöyle demiştir:

> "(Namaz kılan kimse)... tükürdüğü vakit... ne önüne ne sağına tükürsün."[22]

Sol tarafa olmak üzere ceketinin içine de tükürebilir, çünkü Muhammed böyle yapılması için kendisinden örnekler vermiştir.

Müslüman kişi, aptesini yaptıktan sonra temizlenmek için su bulamamış ise kendisini sıkıntıya sokmamalıdır, çünkü Muhammed "İslamda zorlama yoktur" demiştir. [Bu konuda benim *Şeriat, İnsan ve Akıl* adlı kitabıma bakınız.)

Öte yandan sıcakların arttığı mevsimde namaz kılmak zor olacağı için, öğle namazını serinliğe bırakmak mümkün kılınmıştır, çünkü Muhammed, "Sıcak şiddetlendiği vakitte salat(-ı Zuhru) serinliğe bırakınız. Zira sıcağın şiddeti Cehennem'in kaynamasındandır..." demiştir.[23]

---

20 *Sahîh-i Buhârî...*, c.I, s.214, Hadis No. 200.
21 *Sahîh-i Buhârî...*, c.I, s.211, Hadis No. 195.
22 *Sahîh-i Buhârî...*, c.II, s.475-476, Hadis No. 321.
23 Enes'in rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhârî...*, c.II, s.476-477, Hadis No. 321.

Levent Şahverdi Arşivi

Görüldüğü gibi, şiddetli sıcaklarda namaz kılma hevesine kapılmayı önlemek amacıyla işe cehennemi karıştırmış, böylece Arap bedevisinin batıl inanışlara bağlılığından yararlanma yolunu seçmiştir.

Yatsı namazını kolaylaştırmak maksadıyla, "Ümmetime meşakkat verme korkusu olmasaydı yatsı namazını da gecenin sülüsüne kadar tehir ederdim" demiştir.[24]

Her ne kadar namaz ve aptes almadan önce misvaklenmeyi (belli bir ağacın yaprağı ile dişleri yıkamayı) emretmiş ise de, bazı kimselerin bunu "zorluk" olarak görmeleri üzerine Muhammed, "Ümmetime meşakkat vermek korkusu olmasaydı, kendilerine her namaz kılarken misvak (isti'malini) emrederdim"[25] diyerek ümmetine zorluk çıkarmamayı seçmiştir. Aynı sözleri aptes alma konusunda da tekrarlamıştır.[26]

Yine bunun gibi "zorlama olmasın" diye Müslüman erkeğine oruç gecesinde kadınlarına yaklaşma kolaylığı sağlamış ve *Kur'an*'a ayet koymuştur. (Bakara Suresi, ayet 187) Gerçekten de ilk önceleri Tanrı'nın, Ramazan süresince kadınlara yaklaşmayı Müslüman erkeklerine yasak ettiğini söylemiş ve bunun Müslümanlara ağır ve uyulması zor bir yasak olarak göründüğünü fark etmiştir. Nitekim bazı kimseler bu yasağa rağmen kadınlarıyla cinsî münasebette bulunmuşlardır. Bunun üzerine Muhammed, Tanrı'nın Müslüman kullarına acıdığını ve kolaylık olmak üzere Bakara Suresi'nin ayetini indirdiğini bildirmiştir. Ayet şöyle: "Oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz. Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık (Ramazan gecelerinde) onlara yaklaşın..." (Bakara Suresi, ayet 187) Böylece "Dinde zorlama olmaz" kurlarını bu alanda da işler tutmuştur.

Öte yandan köle azatlamak yerine dua etmeyi öngörürken, bu hususu dahi kolaylığa bağlamak istemiştir. Gerçekten de köle azatlama Araplar için çok zor bir şey sayılırdı; çünkü köle sayesinde işlerini ücretsiz olarak gördürürler, onlardan yararlanırlardı. Bunun böyle olduğunu bildiği için Muhammed, köle azatlamanın, "sarp yokuşa tırmanmak" kadar zor bir şey olduğunu söylerdi. *Kur'an*'a şu ayeti koymuştu: "Ama o (insanoğlu) 'sarp yokuş'a tırmanmayı göze alamadı. O sarp yokuşun ne olduğunu bilir misin? 'Köle azatlamaktır' o..." (Beled Suresi, ayet 11-16)

---

24 *Sahîh-i Buhârî...*, c.II, s.518 ve c.III, s.484.

25 *Sahîh-i Buhârî...*, c.III, s.35.

26 *Sahîh-i Buhârî...*, c.III. s.35.

Levent Şahverdi Arşivi

Ve işte böylesine zor olan bir işi biraz kolaylaştırmak üzere "dua" usulüne yer vermiştir. Günde yüz kere Tanrı'ya dua eden kişilerin on köle azatlamış sayılacaklarını bildirmiştir.[27] Fakat günde yüz kere dua etmenin de fazla bir zorluk olduğunu düşünerek bunu kolaylaştırmak maksadıyla yüz kez dua etmeyi günde on duaya indirmiştir.[28]

Evlilikte babaya ve anaya düşen görevler ya da emzirme suresi ve benzeri hususlar bakımından kolaylıklar sağlamak üzere Bakara Suresi'ne şunları eklemiştir:

> "Anneler çocuklarını, emzirmeyi tamamlatmak isteyen baba için, tam iki sene emzirirler. Anaların yiyecek ve giyeceğini sağlamak, uygun bir şekilde, çocuk kendisinin olan babaya borçtur. Herkese ancak gücü nispetinde teklifte bulunulur..." (Bakara Suresi, ayet 233)

Yani anneler, çocuklarını iki yıl süre boyunca emzireceklerdir. Ancak bu süre azami olup, babanın isteğine göre kısaltılabilir. Fakat baba, çocuğunun anasının yiyecek ve giyeceğini sağlamakla yükümlüdür. Ne var ki bu yüküm işi, babayı güç durumda bırakmayacak şekilde ayarlanmalıdır.

Öte yandan domuz eti gibi bazı yiyecekleri haram saymış ve yemek zorunluluğunda kalınacak olursa (örneğin ölecek derece aç kalan bir kimsenin domuz eti yemesi gibi) bunda günah olmadığını anlatmak amacıyla *Kur'an*'a ayetler koymuştur. (bkz. Bakara Suresi, ayet 173; Mâide Suresi, ayet 3; Nahl Suresi, ayet 115)

Bütün bu ve buna benzer hususlar "Dinde zorlama olmaz" hükmünün kapsamına giren şeyler olmakta. Bundan anlaşılması gerekir ki, bu hükmün "dinsel hoşgörü" ya da "vicdan özgürlüğü" ile ilgisi yoktur; sadece dinsel görevleri kolaylaştırmakla ilgisi vardır. Daha başka bir deyimle, "Dinde zorlama yoktur" ayetinin "Hiç kimse İslama zorlanamaz" ya da "Herkes dilediği dine girmekte ya da dilediği gibi dinini terk etmekte özgürdür" şeklinde bir anlamı yoktur; çünkü İslam, İslamdan başka bir din olmadığına, başka bir dine yönelenlerin sapık sayıldıklarına, İslamdan çıkanların ölüm cezasına çarptırılacaklarına, kâfirlerin cehennemlik olduklarına dair hükümler yanında insanları İslama sokmaya ve İslamda tutmaya zorlayan "cihat" hükümlerle doludur. Muhammed'in uygulaması da bu doğrultuda olmuştur. Muhammed'den sonra iktidara gelenlerin yaptıkları da budur.

---

27 *Sahîh-i Buhârî*..., c.XII, s.350, Hadis No. 2157; c.IX, s.26, Hadis No. 1133.

28 *Sahîh-i Buhârî*..., c.XII, s.350, Hadis No. 2157.

Levent Şahverdi Arşivi

"İslamda Zorlama Yoktur" İddiasına Sarılanlar, Aklı Şaşırtıcı Bir Mantığa Saplıdırlar

İslamcılar, o kendilerine özgü mantıksızlıklarıyla, insanları İslam dinine sokmak üzere cihat ve öldürme tehditlerine başvurmayı "zorlama" olarak kabul etmezler. Çünkü güya İslama girmeyen kişi, girmemek suretiyle kendi nefsini zorlama altında tutmaktadır. Ve işte cihat yolu ile onu İslam yapmak, bu zorlamadan kurtarmak demek olur; yani kişi, Müslüman olmak sayesinde "ikrah" durumundan uzak kalır. Ve yine güya İslam "ikrahı" (zorlamayı) kabul etmeyen bir din olduğu için, kişiyi bu dine sokmakla, ona "ikrah" olmayan bir ortamda yaşama olanağı sağlanmış olur! Daha başka bir deyimle, İslamı hâkim kılmak üzere cihat etmek, insanları "zorlanma" durumundan kurtarmak demektir. İslamcıların söylemesi şöyle:

> "... Cihadın hikmeti, insanları ikrahtan korumak, ikrahı kabul etmeyen dini hâkim kılarak i'lâi kelimetullah etmek demektir (İslamı yüceltmektir)... Bunun için İslamda gayeyi, harb, intikam, katil, tebdili dine icbar değil, (fakat) hasmı mağlup etmek ve kuvvei cebriyesini alıp dininde serbest olarak hükmi hakka tabi' tutmaktır ki i'lâi kelimetullah budadır. Bu sebeple, her ne zaman Müslümanlara za'f tari olur, Dini hak müdafaa edilmezse fitneler kopacak, cebr-ü ikrâh çoğalacak, bütün beşeriyet herc-ü merce uğrayacaktır!.."[29]

Türkçesi şöyle oluyor: Cihada girişmekten amaç, "zorlama denen şeyi kabul etmeyen" İslam dinini egemen kılarak İslamı yüceltmektir. Bundan dolayı İslamda cihat intikam, öldürmek (katil) gibi eylemler insanları din değiştirmeye zorlamak değil, fakat hasmı yenmek ve onu, cebir gücünden yoksun kılıp özgür olarak Tanrı dinine (İslama) tabi tutmaktır ki, bu da İslamı yüceltmektir. Bunu yapmamak Müslümanlar için tehlikeli sonuçlar doğurur. Çünkü her ne zaman Müslümanlara güçsüzlük arız olur ve bu yüzden İslam dinini savunamazlarsa, fitne kopar, zorlama çoğalır, bütün insanlık felakete uğrar. Şimdi gelin bu tuhaf mantığın altından çıkın![30]

---

29 Elmalılı Hamdi Yazır, *age*, c.1, s.864-865.

30 Celâleddin gibi ünlülerin yorumuna göre "Dinde zorlama yok" ayeti, güya Muhammed'e ilk inanan kimselerin, putperestlikle ya da Yahudilikle yetiştirilmiş olan kendi çocuklarını İslama zorlamamaları için konmuştur. Bkz. Elmalılı H. Yazır, *age*, c.I, s.866

Levent Şahverdi Arşivi

Şeriatçılar, Muhammed'in Zorlayıcı Olarak Değil Uyarıcı (Tebliğ Edici) Olarak İş Gördüğünü Söylerler: Yalandır

Biraz yukarda belirttiğimiz gibi, şeriatçıların iddialarına göre Tanrı, zorlamayla değil, fakat "ikna" yoluyla iş görür. Yani insanları şu ya da bu inanca girmeye zorlamaz; sadece peygamber göndererek doğru yolu gösterir; peygamberlerin görevi sadece "tebliğ" etmektir. Bu iddialarını kanıtlamak için *Kur'an*'dan örnekler verirler ki, bunlardan biri şöyle:

> "... Peygamberlere apaçık tebliğden başka bir vazife düşer mi?.." (Nahl Suresi, ayet 35-37)[31]

Hemen belirtelim ki, bu iddianın, tıpkı benzeri diğer iddialar gibi kandırmadan öteye geçen bir yönü yoktur. Çünkü bir kere, eğer Muhammed "tebliğ" için gönderilmiş olsaydı, müşrikleri (puta tapanları) kılıç yoluyla Müslümanlığa zorlamaz ve *Kur'an*'a, "Müşrikleri nerede bulursanız öldürün" (Tevbe Suresi, ayet 5) şeklinde ayetler koymazdı. İslamdan çıkanların boyunlarını vurmazdı. Ya da Medine'ye geçtikten sonra sırf insanları Müslüman yapmak ya da ganimet almak vs... için saldırı savaşlarına başlamazdı. Oysa tarihi gerçek şu ki, ömrünün son 13 yılını geçirdiği Medine dönemi boyunca, elinde kılıcıyla 29 savaş yapmış ve çeşitli yerlere 45 çete yollamıştır. Bu savaşlar, savunma amacına değil, saldırı amacına dayalıdır.

Öte yandan *Kur'an*'da, Muhammed'in "tebliğ" için gönderildiğine dair hükümler olmakla beraber, "korkutmak" ve Tanrı'nın buyruklarını mutlaka ve zorla uygulamak üzere gönderildiğine dair hükümler pek çoktur ve bunlar İslami düzenin temel taşları sayılır. Örneğin A'râf Suresi'nde Muhammed'in, "korkutucu" olmak üzere gönderildiği şöyle anlatılıyor:

> "...O (Muhammed) yalnızca apaçık bir korkutucudur (nezir)." (A'raf Suresi, ayet 184)

En'âm Suresi'nde Muhammed'in "korkutma" amacıyla gönderildiğine dair şu var:

---

31 Nahl Suresi'nin 35. ayetinde puta tapanların, "Allah dileseydi, biz de, babalarımız da O'ndan (Tanrı'dan) başkasına tapmaz, O'nun emri olmadan bir şeyi de haram kılmazdık" dedikleri yazılı. Onların bu şekilde konuşmalarına karşı da güya Tanrı "Onlardan evvel gelenler de (böyle söylemişler), böyle yapmışlardı. Peygamberlere apaçık tebliğden başka bir vazife düşer mi?.." (Nahl Suresi, ayet 35-37) diye konuşur.

Levent Şahverdi Arşivi

"(Ey Muhammed!) İndirdiğimiz bu kitap, mübarektir... Meleke ve çevresindekileri onunla korkutasın diye gönderilmiştir." (En'âm Suresi, ayet 92)

Şûrâ Suresi'nde şöyle yazılı:

"(Ey Muhammed!) İşte böyle sana Arapça okunan *Kur'an* vahiy ettik. Mekke ve çevresini korkutasın diye..." (Şûrâ Suresi, ayet 7; ayrıca bkz. Meryem Suresi, 97)

Secde Suresi'nde şöyle diyor:

"... (Ey Muhammed!) Senden önce kendilerine bir korkutucu (peygamber) göndermediği toplumu korkutasın diye Tanrı (*Kur'an*'ı) göndermiştir..." (Secde Suresi, ayet 1-3)

A'râf Suresi'nde şu var:

"... Sana indirilen bir Kitap'tır... Onunla korkutasın diye indirildi..." (A'râf Suresi, ayet 1-2. Ayrıca bkz. Kehf Suresi, ayet 1-4; Ahkaf Suresi, ayet 12)

Mâide Suresi'nde Muhammed'in, Yahudilere ve Hıristiyanlara dahi korkutucu olarak gönderildiğine dair şu var:

"Ey kitab ehli! Peygamberlerin kesilip gönderilmez olduğu dönemin araya girmesi üzerine size Peygamberimiz (Muhammed) geldi... size müjdeci ve korkutucu geldi artık..." (Mâide Suresi, ayet 19)

Her ne kadar bazı çevirilerde (örneğin Diyanet çevirisinde) "korkutma" yerine "uyarma" ve "korkutucu" yerine "uyarıcı" sözcükleri yer almış olsa da, *Kur'an*'daki amaç "korkutma" ve "korkuluculukta" bulunma yönündedir, çünkü *Kur'an*'da yer alan Arapça sözcükler "inzâr" ve "nezîr" dir. "İnzâr"in karşılığı "korkutma" ve "nezîr"in karşılığı da "korkutucu"dur.[32]

Öte yandan şunu bilmemiz gerekir ki, Muhammed'i "tebliğ edici" şeklinde tanımlayan ayetler, genellikle onun güçsüz durumda bulunduğu zamanlara, daha doğrusu Mekke dönemine aittir. Mekke döneminde Muhammed, henüz güçlü olmadığı ve başka şekilde hareket etmeye de imkân bulamadığı için, kendisini sanki "uyarmak", "tebliğ etmek" için gönderilmiş gibi gösterirdi. Fakat bu tutumunu Medine'ye

32 Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, c.7, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s.185.

geçip de güçlendikten sonra değiştirmiş ve İslamı, kılıç yoluyla zorla yaymaya başlamıştır. Daha önceki Mekke döneminde yapamadığını, güçlenmeye başlayınca yapmış, çeteler yollayarak, savaşlar yaparak iş görmüştür. Henüz güçlü bulunmadığı dönemde *Kur'an*'a:

> "Öğüt ver, çünkü sen yalnızca bir öğütçüsün, onların üzerinde bir zorba değilsin" (Gaşiye 22-23)

ya da:

> "Kendilerine kitap verilenlere ve kitapsızlara 'Siz de İslam oldunuz mu?' de, şayet islam olurlarsa doğru yola girmişlerdir, yüz çevirirlerse sana yalnız tebliğ etmek düşer..." (Al-i İmrân Suresi, ayet 20 ve ayrıca bkz. Mâide Suresi, ayet 92,99; Ra'd Suresi, ayet 40; Nahl Suresi, ayet 35, 82; Nûr Suresi, ayet 54; Ankebût Suresi, ayet 18; Fâtır Suresi, ayet 23; Yâsîn Suresi, ayet 17; Teğâbün Suresi, ayet 12)[33]

şeklinde yumuşak ve hoşgörü havası yaratıcı ayetler koyarken, daha sonra güçlenip de saldırgan bir siyasete girişince bu sefer putperestlere ve münafıklara karşı:

> "Müşrikleri nerede görürseniz öldürün"(Tevbe Suresi, ayet 5)

ya da:

> "Onları nerede bulursanız orada öldürün" (Bakara Suresi, ayet 191, Nisâ Suresi, ayet 89, 91)

ya da:

> "Ey Peygamber, kâfirlerle ve münafıklarla savaş. Ve onlara katı-sert davran! Varacakları yer, cehennemdir..." (Tevbe Suresi, ayet 73; Tahrîm Suresi, ayet 9; ayrıca bkz. Mâide Suresi, ayet 35; Tevbe Suresi, ayet 41, 79; Hac Suresi, ayet 78; Furkan Suresi, ayet 52)

şeklinde ya da Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı:

> "Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve peygamberinin haram kıldığını haram saymayan,

---

33 Ayrıca bkz. Turan Dursun, *age*, c.I, s.187.

Levent Şahverdi Arşivi

Hak dini din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın" (Tevbe Suresi, ayet 29)

şeklinde zorlayıcı, dehşet verici, öldürtücü buyruklar getirmiştir. Bunu da yeterli bulmamış, bir de kendi kendini, bütün insanları Müslüman olmaya zorlamak için tehdit etme yetkisiyle donatmıştır. Verilebilecek örneklerden biri şöyle:

"De ki; Artık Müslüman olacak mısınız?.. tehdit olunduğunuz şeyin yakın mı, uzak mı olduğunu bilmem." (Enbiyâ Suresi, ayet 108-111)

Bir diğer örnek şöyle:

"Onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağırılacaksınız" (Fetih Suresi, ayet 16)

Burada sözü edilen milletler Romalılar ya da Acemlerdir.

Bütün bu şiddet hükümleri, Muhammed'in ilk başlarda, yani henüz güçsüz bulunduğu dönemde koyduğu yumuşak ve hoşgörü kılıklı hükümleri ortadan kaldırmıştır. İslam hiçbir dönemde ve hiçbir yerde hoşgörü yoluyla yerleşmemiştir; hep kılıç zoru, korkutma ve dehşet yoluyla yayılmıştır. Türklerin, vuruşmalı savaş yoluyla Müslüman kılınmaları, verilebilecek örneklerin başında gelir.

Türklerin Kılıçla Müslümanlaştırılmaları da Muhammed'in Getirdiği Cihat Buyrukları Yoluyla Olmuştur

Muhammed'in kılıçla İslamı yayma siyasetini, ondan sonra gelen halifeler de izlemişlerdir. Bu siyasetin kurbanları arasında Türkler baş yeri işgal ederler. Şu bakımdan ki, Hazar bölgesindeki Türklere karşı Arap saldırıları Halife Osman zamanında ve hicretin 32. yılında başlar. Öte yandan Kuteybe'nin Horasan valiliği sırasında Araplar Türkleri kılıçla Müslümanlığa zorlamışlardır. Kuteybe, Ceyhun nehri ile Buhara kenti arasında bulunan Baykent'i yağma ettikten sonra her şeyi yakıp yıkar, halkı İslama zorlar, İslam olmayanları öldürtür. Kuteybe'nin yerini alan Yezit bin Muhalleb aynı yöntemlerle aynı siyaseti sürdürür. Daha sonra Emevi orduları, Türk topraklarında yağma ve talan işini aynı şiddetle izlerler. Giderek artan bu şiddet siyaseti Samanilerin Maveraünnehir'de bir İslam dev-

Levent Şahverdi Arşivi

leti kurmaları sonucu Türklerin kitle halinde İslama girmeleri yolunu açtı. 963 tarihinde Türklerden 200 bin çadır halkın hep birden İslam dinini kabul ettiği görülür.[34]

***

Söylemeye gerek yoktur ki, Muhammed'in Medine döneminde yerleştirdiği ve ömrünün sonuna kadar bizzat uyguladığı bu şiddet usulleri ve bu usulleri Tanrı emri olarak öngören *Kur'an* ayetleri, daha önceleri Mekke döneminde konmuş olan ve sanki ikna usullerine yer veriyormuş gibi görünen hükümleri geçersiz kılmıştır; daha doğrusu ikna usullerini kandırma aracı olarak kullanma olasılığını sağlamıştır. Bundan dolayı, seçim usullerini uygulayan Müslüman ülkelerde kökten dinci partiler, iktidara gelebilmek için kuzu postuna bürünüp sanki hoşgörülü imiş gibi ve sanki ikna yöntemleriyle iş göreceklermiş gibi kandırma yollarını denerler. İktidara geldikleri an "İslamdan başka dine yönelenler sapıktırlar" şeklindeki buyruklarından başlayıp kişinin tüm yaşamını cendereye sokucu şeriat verilerini uygulamaya çalışırlar.

Şeriatçılar "İslamda Zulüm Yoktur" Derler. Yalan ve Kandırmadır!

Kur'an'da "zulm" (zulüm) denen şeyin kötülüğünden söz eden ayetler bulunmakta. Örneğin Bakara Suresi'nden şöyle yazılı:

> "Zulmedenlerden başkasına düşmanlık yoktur." (Bakara Suresi, ayet 193)

Bu ayetin bir başka okunuşu şöyle:

> "...Fitne tamamen yok edilinceye ve din de yalnız Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın. Şayet vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık ve saldırı yoktur."

Burada geçen "fitne" sözcüğü "mihnet ve belaya sokmak" demektir ki, "zulmetmek" anlamına gelmektedir.[35]

Yine bunun gibi Nisâ Suresi'nin 75. ayet'inde şu yazılı:

> "Size ne oldu da Allah yolunda ve 'Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize

34 Bkz. *Türk Tarihinin Ana Hatları*, İstanbul, Devlet Matbaası, 1930; ayrıca bkz. "İslam ve Şiddet", *İkibin'e Doğru* dergisi, 7-13 Haziran 1987, s.17.

35 Elmalılı H. Yazır, *age*, c.I, s.695 vd.

Levent Şahverdi Arşivi

katından bir yardımcı yolla' diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğruna savaşmıyorsunuz!" (Nisâ Suresi, ayet 75)

İslamcılar bu tür ayetleri örnek vererek, İslam dininin "zulme" karşıt olduğunu ve dünyanın neresinde olursa olsun, zulme uğramış çaresizlere, Müslümanların yardım etmeleri, hatta onlar için savaşmaları gerektiğini iddia ederler. Oysa bu iddiaların yalan ve kandırmadan öteye giden bir yönü yoktur. Şu bakımdan ki:

"Zulm" sözcüğü, kişileri fikren ve bedenen özgürlükten yoksun kılmak, eziyet ve haksızlık altında tutmak anlamına gelir. Örneğin bir insanı, bağlı bulunduğu inançlar nedeniyle (faraza Tanrı'sızdır diye) hapsetmek ya da öldürmek "zulüm yapmak" demektir ve yapana da "zalim" denir.

Oysa İslama göre bu zulüm değildir. Aksine Tanrı buyruğunu yerine getirmek demektir. Çünkü İslama göre "zulm" denen şey, "Tanrı ve peygamber buyruklarına aykırı eylemlerde bulunmak" ya da Tanrı'ya karşı yalan uydurmak ya da Muhammed'e rakip çıkmaktır. Örneğin Muhammed, kendisine rakip bildiği kimseleri "zalim" diye tanıtırdı. Nitekim "Bize de vahiy geldi" diye konuşan Müseylemetü'l-kezzâb ve Esved-i Ansî adındaki iki kişiye düşman olmuş ve *Kur'an*'a şu ayeti koymuştur:

"Allah'a karşı yalan uydurandan, yahut kendisine hiçbir şey vahiy edilmemişken 'Bana da vahiy olundu' diyenden ve 'Ben de Allah'ın indirdiği ayetlerin benzerini indireceğim' diyenden daha zalim kim vardır?.." (En'âm Suresi, ayet 93)[36]

Öte yandan *Kur'an*'daki buyruklar yerine başka buyrukları (örneğin insan yapısı kanunları) uygulamak, zulmetmek demektir. Nitekim Mâide Suresi'nde şöyle yazılı:

"...Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar zalimlerdir." (Mâide Suresi, ayet 45)

Bazı ayetlerde "zalim" sözcüğü yerine "fâsık" ya da "kâfir" sözcükleri kullanılmıştır.

Yine bunun gibi Bakara Suresi'nde şu var:

"...Zulmedenlerden başkasına düşmanlık yoktur." (Bakara Suresi, ayet 193)

---

36 Elmalılı H. Yazır, *age*, c.III, s.1976.

Levent Şahverdi Arşivi

Burada geçen "zulmedenler" deyimi, Tanrı'nın buyruklarını benimsemeyenler (örneğin müşrikler/puta tapanlar) için kullanılmıştır. Nitekim ayet aynen şöyle:

"Fitne (kâfirlik) kalmayıp, yalnız Allah'ın dini (İslamiyet) ortada kalana kadar onlarla (kâfirlerle) savaşın. Eğer vazgeçerlerse (kâfirlikten vazgeçip İslam olurlarsa) sataşmayın. Zulmedenlerden başkasına düşmanlık yoktur..." (Bakara Suresi, ayet 193)

Yine bunun gibi En'âm Suresi'nde şöyle yazılı:

"...*Kur'an*'daki buyruklara benzer buyruk indireceğim diyenden daha zalim kim var ki?" (En'âm Suresi, ayet 93)

Görülüyor ki, *Kur'an*'daki buyruklar yerine, *Kur'an* dışı buyrukları (örneğin insan yapısı kanunları) uygulamak, zulmetmek oluyor; bu tür buyruklar altında yaşayan Müslümanlar, zulüm altında yaşıyor sayılırlar ve onları İslami buyruklar dışındaki buyruklar altında tutanlar da "zalim" sayılırlar. Örneğin *Kur'an* da "müşrikleri öldürün" diye buyruk var. (Tevbe Suresi ayet 5) Söylemeye gerek yok ki, farklı bir dinsel inanca bağlıdırlar diye müşrikleri öldürmek akla ve vicdana ters düşer. Ne var ki, *Kur'an*'daki bu buyruğu geçersiz sayıp bunun yerine, örneğin "Müşrikler öldürülmezler" şeklinde bir buyruk koyacak olursanız, "zalim"lerden sayılırsınız.

Yine bunun gibi, *Kur'an*'da, iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine bedel olduğuna dair ayet var; Muhammed'in söylemesine göre ayet, "Kadınlar aklen ve dinen dûndurlar (eksiktirler)" şeklindeki bir gerekçeye dayalı. Söylemeye gerek yok ki, böyle bir buyruk, kadınlar bakımından eziyet ve haksızlık yaratan bir buyruktur. Ne var ki, bu ayet yerine "Kadının şahitliği erkeğin şahitliğine eşittir" şeklinde bir hükmü uygulamaya kalkışacak olursanız, İslama göre zulüm yoluna başvurmuş sayılırsınız. Örnekleri çoğaltmak kolay. Fakat anlatmak istediğimiz şudur ki, Muhammed, "zulüm" sözcüğünü, eziyet ve haksızlığa uğramışlık açısından değil, Müslümanların, İslami buyruklara göre yaşayıp yaşamamalarına göre değerlendirmiştir. Bu değerlemeye göre, eğer Müslümanlar Tanrı buyruklarına (örneğin *Kur'an* ayetlerine) bağlı olarak yaşamıyorlarsa zulüm altında sayılırlar. Ve yine, eğer iktidarlar, Tanrı buyruğu sayılan hükümlere göre hükmetmiyorlarsa "zalim" olarak iş görüyorlar demektir!

Levent Şahverdi Arşivi

Yine bunun gibi İslamdan çıkmak öldürülmeyi gerektirir. Bu hükmü kaldırıp yerine "İslamdan çıkmak suç ve günah sayılmaz" şeklinde bir hüküm getirecek olursanız, zulüm yolunu tutmuş sayılırsınız. Örnekleri çoğaltmak kolay. Fakat söylemek istediğimiz şey, *Kur'an*'daki "zulüm" ve "zalim" sözcükleriyle anlatılmak istenen şey, özgürlüklerden yoksun edilmekle ilgili değil, İslamın yoksun kılınmakla, İslamın dışında tutulmakla, İslamdan gayri bir rejim altında yaşamak zorunda bırakılmaktır.

***

Şimdi bu gerçeği göz önünde tutarak, geliniz biraz yukarda zikrettiğimiz Nisâ Suresi'nin 75. ayetini tekrar ele alalım:

> "Size ne oldu da Allah yolunda ve 'Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan hu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla' diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğruna savaşmıyorsunuz!" (Nisâ Suresi, ayet 75)

İslamcılar bu ayeti, zulm altında tutulmuş, yani "özgürlüğünden yoksun kılınmış", "haksızlığa uğramış" ya da "eziyet görmüş" insanlar için konmuş gibi göstermeye çalışırlar. Oysa Muhammed bu ayeti, her kim olursa olsun zulüm ve haksızlığa uğramış olanlar için koymamış, sadece Müslümanların, İslamdan başka bir dine bağlı yönetim altında kalmalarının "zulm'e uğramak" olduğunu anlatmak için koymuştur. Daha doğrusu, Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra, kendisiyle birlikte (ya da daha sonra) hicret etmeyen ya da edemeyen Müslümanlarla ilgili olmak üzere koymuştur. Koyarken de taraftarlarını, Mekke'de kalan bu Müslümanları kurtarmak üzere savaşa zorlayıp Mekke'yi fethetme amacı gütmüştür. Mekke'de kalan ve müşriklerle birlikte yaşama zorunluluğunda bulunan Müslümanların "zulüm altında yaşadıklarını, Kureyş tarafından hapsedildiklerini ve göç etme olasılığına sahip kılınmadıklarını" söylemiş ve bunu bahane edip taraflarını Mekke'yi fetih savaşına hazırlamaya çalışmıştır. Nisa Süresi'ne koyduğu ayetlerle (örneğin ayet 75) Mekke'deki Müslüman erkek ve kadınların ve onların çocuklarının işkence hayatı yaşadıklarını, Tanrı'dan yardım için feryatta bulunduklarını söylemiştir. "Çocukları" da zikretmiştir ki, Kureyşlilerin insanlık dışı hareket ettikleri kanısını yaratıp taraftarlarını biraz daha kışkırtsın ve Mekke'nin fethine katılmaları olasılı-

Levent Şahverdi Arşivi

ğını yaratsın diye! Oysa Mekke'de kalan Müslümanlar, Kureyşliler tarafından haksızlığa ve eziyete uğramış değillerdi.

Esasen yukarıdaki (ve benzeri) ayetlerin, Müslümanları, zulüm ve haksızlık gören bütün insanların ya da halkların yardımına koşmalarını sağlamakla ilgisi yoktur. Sadece hicret etmeyip Mekke'de kalmış olan Müslümanlarla ilgisi vardır ki, kıyasen yabancı egemenliği altında yaşayan Müslümanları kurtarmakla da ilgilidir.

Daha başka bir deyimle bu tür ayetler, zulüm ve haksızlık gören Hıristiyanlara ya da Yahudilere, Müslümanların yardımını sağlamakla hiçbir ilgisi yoktur. Yine tekrar edelim ki, İslami anlamda "zulüm" ve "haksızlık" deyimleri, Müslümanların İslami olmayan hükümlere ya da iktidara tabi tutulmaları şeklindeki eylemleri kapsar. Eğer Müslüman olmayanlar (örneğin Hıristiyanlar ve Yahudiler), kendi diyarlarında ve kendi yönetimleri altında zulüm ve haksızlık görüyorlarsa, onları bu zulüm ve haksızlıktan kurtarmak için Müslümanların savaşmaları söz konusu değildir. Müslümanların görevi onları kurtarmak değil, aksine müşrikleri öldürmek ya da Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı, onlar "hak dini"ni (yani İslamı) kabul edene ya da "cizye" (kafa parası) verene kadar savaşmaktır. (Tevbe Suresi, ayet 5, 29)

Şeriatçılar "*Kur'an*'da dini yaymak için ayet yoktur" der; yalandır.

> "Cihat saldırganlık amacına değil fakat savunma amacına dayalıdır" derler;[37] yalandır.
>
> "Cihat vuruşmalı, öldürüşmeli çatışmayı değil, fikir yolu ile savaşımı gerektirir" derler yalandır!

İslamcılar İslam dinini hoşgörülü ve barışçı ve silahlı savaşa yer vermez bir dinmiş gibi göstermek için *Kur'an*'ın:

> "Kâfirlere boyun eğme ve bununla (*Kur'an* ile) onlara karşı olanca gücünle büyük bir savaş ver..." (Furkan Suresi, ayet 52)

şeklindeki ayetlerini örnek verirler ve "cihat" sözcüğünün vurulmalı ya da öldürüşmeli savaş anlamına gelmeyip sadece "çaba sarf etme" (cehd'de bulunma) demek olduğunu ve *Kur'an*'da dini yaymak için savaş emri bulunmadığını iddia ederler.

---

37 Örneğin Ömer Rıza Doğrul'un *Kur'an* çevirisine (s.55, not 168) bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

Oysa *Kur'an*'da Müslümanların kâfirlere karşı malları ve canları ile savaşmaları gerektiğini ve daha başka bir deyimle cihat sözcüğünün öldürüşme ve saldırı yolu ile dinin yayılmasına cevaz verdiğini öngören pek çok hüküm vardır. Örnek olarak verilecek ayetlerden biri şöyle:

"...ve mallarınızla ve canlarınızla savaşın Tanrı yolunda." (Tevbe suresi, ayet 41)

Yine aynı surenin 5. ayetinde "Müşrikleri nerede bulursanız öldürün..." diye yazılı. Yine bu aynı Tevbe Suresi'nde Hıristiyanlarla ve Yahudilerle İslamı kabul etmelerine ya da etmedikleri takdirde küçülerek cizye (kafa parası) vermeye razı olmalarına kadar savaşmak gerektiği yazılıdır.

Yine bunun gibi Bakara Suresi'nin 191. ayetinde İslamdan başka din kalmayıncaya kadar savaş emredilmiştir. Saff Suresi'nde İslamın tek gerçek din olduğu ve Muhammed'in bu dini bütün dinlere üstün kılmak, yani yaymak için savaş vermekle ve Müslümanları mallarıyla ve canlarıyla bu savaşa katmakla görevlendirildiği bildirilmekte. (ayet 9-11)[38]

Bütün bunlar bir yana, fakat bir de şu var ki, Muhammed İslam dinini yaymak için ömrü boyunca silahlı cihat yoluna başvurmuştur. Bu konuda verilebilecek nice örneklerden biri şudur ki, Beni Kaynuka'yı İslama girmek için çağırmış, kabul etmedikleri için üzerlerine saldırmıştır. Silahlı olarak verdiği savaşların sayısı 29 olup gönderdiği çetelerin sayısı ise 40'tır.[39]

İslamın İlim Öğrenimine Önem Verdiği ve Batı Dünyasının İslam Sayesinde İlme Kavuştuğu İddiasındaki Yalanlar

Şeriatçılar, İslam dininin "ilme", "okumaya", "araştırmaya" büyük önem verdiğini, çünkü Tanrı'nın "oku" diye emrettiğini ve bununla her Müslüman kişiye ilim öğrenmeyi, araştırma yapmayı farz kıldığını söylerler. Bu iddialarını desteklemek üzere *Kur'an*'dan şu tür ayetleri örnek verirler:

"Ey Muhammed! Yaratan, insanı pıhtılaşmış kandan yaratan Rabbinin adıyla OKU! Kalemle öğreten insana bilmediğini

38 Bu konuda Turan Dursun'un *Kur'an Ansiklopedisi* adlı yapıtında "Cihad" bölümüne bakınız. Ayrıca bkz. Elmalılı, *age*, c.I, s.698.

39 Siyer İbn İshak, s.368.

Levent Şahverdi Arşivi

bildiren Rabbin en büyük kerem sahibidir." (Alak Suresi, ayet 1-5)

Bu doğrultuda olmak üzere Muhammed'in:

"İlim öğrenmek her Müslüman'a farzdır. İlim, müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa alsın"

şeklinde konuştuğunu eklerler. Oysa bu iddialar da yalan ve kandırmaya dayalıdır. Çünkü bu buyruklarda yer alan "oku" ve "ilim" sözcüklerinin, akıl ve deney ürünü kitapları okumakla ya da akılcı ilimleri öğrenmekle ve araştırma yapmakla hiçbir ilgisi yoktur. Bu buyruklar, Muhammed'in okuma-yazma bilmediğini ve bu nedenle başka kitaplardan (örneğin *Tevrat*'tan ya da *İncil*'den) aktarmalar yapmadığını, sadece Tanrı'dan gelen vahiylere göre iş gördüğünü ve *Kur'an*'ın Tanrı sözlerinden oluştuğunu anlatmak üzere konmuştur. Bakınız nasıl:

Bir kere *Kur'an*'da geçen "ilim" sözcüğü, araştırma ve deney yoluyla elde edilen bilgiler anlamında değil, fakat sadece *Kur'an* karşılığı olmak üzere kullanılmıştır; böylece *Kur'an*'ın kendisi her türlü ilmin kaynağı sayılmıştır. Hem de öylesine ki, *Kur'an* dışında ilim olmadığı kanısı yaratılmıştır. Anımsatalım ki, vaktiyle İskenderiye Kitaplığı'nı yakanlar, bu zihniyetin insanlarıydılar.

Öte yandan *Kur'an*'daki "oku" emri, Tanrı'nın indirdiği vahiylerin Muhammed tarafından okunması gerektiği anlamına gelmekte. Tanrı güya Cebrail'i göndermiş ve onunla Muhammed'e "oku" emrini vermiştir. Nitekim yukarıdaki ayete göre Tanrı, Cebrail aracılığıyla gönderdiği vahyi okusun diye Muhammed'e şöyle demekte:

"Ey Muhammed! Yaratan... Rabbinin adıyla OKU..." (Alak Suresi, ayet 1-5)

(Anlaşılan o ki, Muhammed bu ayeti *Kitab-ı Mukaddes*'ten esinlenerek koymuştur. *Kitab-ı Mukaddes*'in İsaiah 40: 6 bölümüne bakınız. Ayrıca bkz. W. Muir, *The Life of Mohamad, Edinburg*, 1923, s.560, not 1)

Ne var ki Muhammed, Tanrı'nın bu emrine karşı, "Ben okuma bilmem..." diyerek yanıt veriyor. Hani sanki o her şeyi bildiğini söyleyen Tanrı, Muhammed'in okuma bilmediğinden habersizdir. Nitekim Muhammed, "Ben okuma bilmem" deyince Tanrı da kendisine, "O halde bu gönderdiğim vahiyleri ben sana okurum..." diye karşılık vermekte.

Levent Şahverdi Arşivi

Eğer Muhammed'in Tanrısı, bilimsel gerçeklerin akılcı yollardan, yani araştırma ve deney yöntemleriyle bulunmasını isteseydi, bu takdirde Muhammed'e yukarıdaki şekilde konuşmaz, hiç değilse, "Okumayı öğren" der ve başkalarına örnek olmasını ondan isterdi.[40]

Esas amaç *Kur'an*'ın okunmasını sağlamaktır. Yoksa serbest akıl yolu ile araştırma yapmaya, her şeyi eleştirici bilimsel faaliyetlerde bulunmaya teşvik edici bir anlam taşımaz. Örneğin *Kur'an*'ı eleştirici ya da *Kur'an*'da yazılanlara ters düşücü fikirsel faaliyetlerde bulunmaya izin vermez. Daha başka bir deyimle, *Kur'an*'daki "oku" sözcüğü akılcı yönde bir işaret ya da Muhammed'den başkalarına yönelik bir emir değildir. Bu sözcük, *Kur'an*'daki şekliyle, sadece Muhammed'e hitaben sarf edilmiş olup, gönderilen vahiylerin onun tarafından okunmasını öngörür. Yani Tanrı güya Muhammed'e hitaben, "Sana vahiyler gönderiyorum, bunları oku" demiştir ve derken de başka kitapları okuyup bilgi edinmesini öngörmemiştir. Çünkü bilginin ve ilmin sadece *Kur'an*'da olduğunu anlatmak istemiştir.

Batı dünyasının İslam sayesinde ilme kavuştuğu iddiasına gelince, *Aydın ve Aydın* adlı kitabımda etraflıca belirttiğim gibi, gerçek bunun aksine olup İslam dünyası ilmi Eski Yunan'dan (Aristo, Sokrat, Galen vs...) almıştır. İslam uygarlığı diye bilinen gelişmeyi sağlayan temel kaynak *Kur'an* değil, Eski Yunan bilginlerinin ortaya koydukları bilimsel verilerdir. Bunun böyle olduğunu İslam bilginleri açıkça belirtmişlerdir.

Hıristiyanlığın gelişiyle Ortaçağ karanlıklarına gömülen Batı dünyası İslam aracılığı ile eski Yunan kaynaklarına kavuşmuş ve akılcılığa yönelmek suretiyle uygarlık yaratmıştır. Bağnazlık nedeniyle Eski Yunan kaynaklarından kopan İslam dünyası ise akılcılık yerine *Kur'an*'a saplanmışlık yüzünden gerilikler vadisine sürüklenmiştir.

Şeriatçılar İslam şeriatının insanlar anısı sevgi temeline davalı olduğunu söylerler; yalandır.

Söylemeye gerek yoktur ki, insanları "İslam olanlar" ve "İslam olmayanlar" diye ikiye ayıran ve bunları birbirlerine düşman yapıp savaştıran bir dini "İnsanlar arası sevgi yaratan bir din" olarak kabul etmek olası değildir. (Nice örnekten biri olarak, *Kur'an*'ın insanları "Müslümanlar" (Diyarı İslam) ve "Müslüman olmayanlar

---

40 Bu konuda benim *Muhammed'e Göre "Muhammed"* (Kaynak Yayınları, 2000, s.301); ayrıca bkz. *Kur'an'ın Eleştirisi* (c. 1, Kaynak Yayınları, 1999, s.162, 262; c.3, s.311) kitaplarıma bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

(Diyarı Harb) diye ikiye ayırdığını verebiliriz.) Müslümanların, kâfirleri Müslüman yapana kadar (öldürme yoluyla) savaşmalarını ya da Müslümanların Yahudilerle ve Hıristiyanlarla dostluk kurmalarını yasaklayan, müşriklerin öldürülmelerini öngören bir dini insanlar arası sevgiye yer veriyormuş gibi göstermek yanlış olur. (bu konuda benim diğer kitaplarıma bakınız.)

İslam Şeriatının Ana-Babaya Karşı Saygı ve Sevgi Yarattığı ve Her Türlü İsyankâr Davranışı (Hatta Örneğin "Öf" Demeyi Bile) Yasakladığı İddialarındaki Yalanlar ve Yanlışlar

Ahkaf Suresi'nde (ayet 17) şöyle yazılı:

"Ve o kimse ki, 'İkimize de öf! Diriltilip ortaya çıkarılacağımı söyleyerek mi beni korkutuyorsunuz? Oysa benden önce nice kuşaklar (çağlar) gelip geçmiştir. (Öyleyken kimse dirilmemiştir)', demişti. Onlarsa Tanrıya sığınıyorlardı. 'Yazık sana! İnanmalısın! Kuşku yok ki Tanrı'nın sözü gerçektir' diyerek... O da şöyle diyordu: 'Bu (*Kur'an*'ın anlattıkları) eskilerin masallarından başka bir şey değildir' ..." (Ahkaf Suresi, ayet 17; ayrıca bkz. İsrâ Suresi, ayet 23)

Muhammed'in de şöyle dediği öne sürülür:

"Allah size analara isyanı haram kıldı..."[41]

Şeriatçılara göre İslam, özellikle anaya isyan gibi davranışları önleyici buyruklar getirmekle kadına üstünlük sağlamıştır. Oysa yalandır, çünkü İslam, çocukların analarına karşı asla isyan etmemelerine özellikle yer verirmiş gibi görünürken, gerekçe olarak kadınların aklen ve fikren eksik olduklarını öne sürer. Şöyle ki:

Şeriatçıların iddialarına göre İslam, ana ve babaya karşı isyan etmenin haram olduğunu hükme bağlamakla beraber bu konuda anaya biraz daha üstünlük vermiş ve anaya isyanın haram olduğunu özel olarak belirtmiştir. Bunun böyle olduğunu belirtmek üzere Buhârî'nin Muğire'den rivayetine göre Muhammed'in şöyle söylediğini öne sürerler:

---

41 Buhârî'nin Muğire'den rivayeti için bkz. *Sahîh-i Buhârî...*, c.VII, s.292, Hadis No. 1078.

Levent Şahverdi Arşivi

"... Allah size analara isyanı... haram kıldı..." (*Sahîh-i Buhârî...*, c.VII, s.292, Hadis No. 1078)

Ve eklerler ki, her ne kadar babalara karşı serkeşlik (itaatsizlik, kafa tutmak vb.) de haram olduğu halde Muhammed anaları hassaten zikretmekle analara, babalardan fazla değer verdiğini ortaya koymuştur. Oysa yalan. Çünkü Muhammed, bu sözleriyle anaları yüceltici değil, aksine aşağılatıcı bir gerekçeye sarılmıştır. Şu bakımdan; analara karşı isyanı haram kılarken, kadınların aklen ve fikren eksik olduklarını ve çocukların bundan yararlanarak annalarına karşı daha fazla isyankâr olacaklarını düşünmüştür. Nitekim hadisle ilgili olarak Diyanet'in görüşü şöyle:

"Babalara karşı serkeşlik de haram olduğu halde, hadiste anaların hassaten zikredilmesi, kadınların derkar olan fıtri zaafından bi'l-istifade çocukların analarına karşı daha fazla isyankâr olmalarına mebnî'dir denilebilir..."[42]

Muhammed, Kendi Anası İçin Mağfiret Dilememiş ve Gerekçe Olarak, "Tanrı Bana Bu İzni Vermedi" Demeyi Yeğlemiştir

Şeriatçı, uygarca tartışma nedir bilmez. Bundan dolayıdır ki, İslam konusunda soru soranlara ya da İslam şeriatını eleştirenlere verecek bir yanıt bulamadığı zaman küfür eder, tehdit eder, korkutma yoluyla susturmak ister ya da soru sormanın ve eleştiri yapmanın haram olduğuna dair Muhammed'in "Allah sizin için kil-ü kâli (çok konuşmayı, dedikoduyu), çok suali (çok soru sormayı)... kerih gördü (haram kıldı)" şeklindeki sözlerini hatırlatır.[43] Hoşgörüsüzlüğünün bu tezahürlerini kendi bakımından meziyet sanır. Çünkü şeriat onu hoşgörüsüzlükle yoğurmuştur; farklı inanç ve düşüncede olanlara karşı düşmanlık duygularıyla dokumuştur.

Her ne kadar "Dinde zorlama yoktur" şeklindeki *Kur'an* ayetini ağzından eksik etmezse de, bunun gerçek anlamda ve fikirsel nitelikte bir hoşgörü ile ilgili olmadığını bilmek dışında (çünkü bu ayet genellikle ibadeti kolaylaştırıcı hususlarla ilgilidir), *Kur'an*'ın İslamdan başka gerçek din tanımadığını ve örneğin, "Kesin olarak Tanrı katında (gerçek) din yalnızca İslamdır..." (Âl-i İmrân Suresi, ayet 19)

---

42 *Sahîh-i Buhârî...*, c.VII, s.300.

43 *Sahîh-i Buhârî...*, c.VII, s.292, Hadis No. 1078.

ya da "İslamdan başka dinlere rağbet edenler tam bir sapıklık ve ziyan içindedirler" (Al-i İmrân Suresi, ayet 85) ya da "...Müşrikleri nerede görürseniz öldürün" (Tevbe Suresi, ayet 5) ya da "Ey inananlar! Yahudilerle Nasranileri dost edinmeyin... sizden kim onları dost edinirse şüphe yok ki o da onlardandır" (Mâide Suresi, ayet 51) şeklinde ve daha buna benzer nice hükümleriyle hoşgörü denen şeyin söz konusu olamayacağını düşünmez. Muhammed'in, Medine dönemi boyunca insanları Müslüman yapmak için 29 savaş ve 45 çete savaşı yaptığını hesap etmez: "Bu savaşlar savunma savaşlarıdır" diye yalan yollarını seçer. Onun ölümünden sonra Arap ordularının, sırf İslamı yaymak (ve tabii ganimetler toplamak) amacıyla savaşlar yaptığına, yüz binlerce insanı (özellikle Asya'daki Türkleri) hoşgörüsüzlük nedeniyle kılıçtan geçirdiğine aldırmaz.

Fakat şunu hemen eklemek gerekir ki, şeriatçının hoşgörüsüz oluşunun asıl nedeni Muhammed'dir; Muhammed ona her hususta hoşgörüsüzlük örneği olmuştur. O Muhammed ki, kendi öz anasına, kendi öz babasına ve altı yaşında yetim kaldığı andan itibaren kendisine bir babadan da fazla babalık eden (onu ölümlerden kurtaran) amcasına, sırf Müslüman olarak ölmediler diye "mağfiret" dilememiştir. Mağfiret dilemek şöyle dursun, onlara cehennemi uygun görmüştür. Örneğin İbn Malik gibi kaynakların bildirmesine göre, "Benim babam da... Cehennemdedir" demiştir.[44] Yine İslam kaynaklarının bildirmesine göre amcası hakkında şöyle demiştir: "Ebû Tâlib (Cehennemde) topuklarına kadar -dibi yakın- ateşten bir çukur içindedir."[45]

Anası Emine için de, "Valideme istiğfar etmek için Rabbimden izin diledim. Müsaade buyurulmadı..."[46] demiştir.

Muhammed'in kendi babası Abdullah ve amcası Ebû Tâlib hakkında yukarıdaki şekilde konuşmasının nedenini İslam kaynakları, her ikisinin de "müşrik" olarak ölmüş olmasına bağlarlar. ["Müşrik" sözcüğü, her ne kadar "Tanrı'ya eş koşanlar", "putperestler" anlamına gelirse de, aslında "Tanrı'nın peygamber aracılığıyla bildirdiklerini kabul etmeyen, benimsemeyen" ya da "gerçeği örten", "kâfir" kişiler için kullanılır.]

Anası için mağfiret dilememesine gelince, şeriatçılar bu hususla genellikle, "Bu konu tartışılmaz" şeklinde konuşurlar. Fakat bir kıs-

---

44 Bu konuda bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.IV, Diyanet Yayınları, s.537.

45 *Sahîh-i Buhârî*..., c.X, s.52 vd.

46 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı*..., c.IV, s.536; ayrıca bkz. İbn Sad'ın *Kitâbu'-Tabakat* adlı kitabı.

Levent Şahverdi Arşivi

mı bunun nedenini, Emine'nin "müşrik" olarak, bir kısmı da "Yahudi" olarak ölmüş olmasına bağlar. Bu konuda, örneğin Beyzavî, *Envarü't-tenzil ve Esrâru't-tevil* adlı yapıtında *Kur'an*'ın "Akraba bile olsalar müşrikler (kâfirler) lehine mağfiret dilemek peygambere ve müminlere yaraşmaz" (Tevbe Suresi, ayet 113) şeklindeki ayetinin Emine ya da Ebû Tâlib için indiğini söyler.

Her ne kadar *Kur'an*'a göre "müşriklik", "Yahudi" olmaya nazaran daha kötü bir şey sayılırsa da, şeriatçılardan pek çoğu, Emine'nin Yahudi olarak öldüğünü söylemenin daha büyük bir günah olacağını sanırlar. Oysaki *Kur'an*'da müşrikler (putperestler) hakkında kayıtsız ve şartsız ölüm öngörüldüğü halde (örneğin Tevbe Suresi, ayet 5), Yahudiler (ve Hıristiyanlar) hakkında "cizye" (kala parası) verme zorunluluğu öngörülmüştür (İslamı kabul etmeyip cizye de vermediği takdirde ölüm cezası uygulanır. (Bkz. Tevbe Suresi, ayet 29)

Söylemeye gerek yoktur ki, önemli olan şey Muhammed'in ana ve babasının müşrik olarak mı, yoksa Yahudi olarak mı öldükleri değildir. Önemli olan şey, Müslüman olarak ölmediler diye Muhammed'in onlar hakkında hoşgörüsüz davranması ve bu bakımdan olumsuz bir örnek sağlamasıdır.

Hele anası ve babası hakkında, Müslüman olarak ölmediler diye yukarıdaki şekilde davranması ve Tanrı'nın kendisine, anası için mağfiret dileme iznini vermediğini söylemesi Tanrı fikrini bile zedelemeye yeterlidir. Çünkü kendisini "peygamber" olarak göndereceğini bilen ve hem de dilediğinin kalbini açıp Müslüman yapabilecek olan bir Tanrı'yı (En'âm Suresi, ayet 125), Emine'yi kâfir olarak bırakmış gibi bir duruma sokmuştur. Bundan başka yine Tanrı'yı, bir de Müslüman olarak ölmeyişinde hiçbir günahı olamayan Emine'yi cezalandırmak gibi bir durumda bilmiştir.

Şu bakımdan ki, anasını ve babasını kaybettiği tarihte Muhammed çok küçüktü; anası öldüğünde altı yaşındaydı. O tarihte ortada Araplar için Müslümanlık henüz söz konusu değildi. Muhammed, anasının ölümünden 34 yıl sonra İslamı yaymaya başlamıştır. O halde anasının ve babasının, Müslüman olmadan ölmeleri bakımından günahları yoktur. Şu durumda Tanrı'nın kalkıp da Muhammed'e, "Anan için mağfiret dileyemezsin, çünkü o Müslüman olarak ölmedi" şeklinde konuşabileceğini düşünmek, Tanrı'yı haksızlık eder duruma sokmak olur. Hele Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, "Biz peygamber göndermedikçe kimseye azap etmeyiz" (İsra Suresi, ayet 15) dedi ise, bu durumda Muhammed'e "Anana

Levent Şahverdi Arşivi

mağfiret dileyemezsin (çünkü o Müslüman olarak ölmedi)" şeklinde bir şey diyemez, çünkü Emine'nin öldüğü tarihte Araplara "peygamber" göndermiş değildir.

Fakat maksat şudur ki, Muhammed, Müslüman olmadan öldü diye anasına ve babasına mağfiret dilememekle, örnek yaratmak ve başkalarını da öyle davranmaya ve bu yoldan onları, kendi ana ve babalarını Müslüman yapmaya zorlamak istemiştir.

Muhammed, Kendi Anasını Erdemlik Örneği Olarak Görmemiş ve Erdemli Bildiği Kadınlar Arasında Zikretmemiştir

Öte yandan Muhammed'in verdiği örnek sadece hoşgörüsüzlük bakımından değil, aynı zamanda vefasızlık, kadir bilmezlik bakımından da insanları etkilemeye yeterlidir. Çünkü Muhammed, kendi anasını "faziletli" saymamış ve fazilet timsali olarak gösterdiği kadınlar arasına dahi katmamıştır. Fazilete erişmiş olarak *Kur'an* da belirttiği kadınlar sadece İsa'nın anası Meryem ile Firavunun karısı Asiye'dir. Bunları "kemale ermiş" ve "peygamber" niteliğinde kadınlar olarak görmüştür. Nitekim *Kur'an*'ın Tahrîm Suresi'ne koyduğu ayetlerden biri şöyle: "Allah inananlara da Firavun'un karısını misal gösterdi. O 'Rabbim, bana katında, cennetle bir ev yap; beni Firavun'dan ve beni onun (kötü) işinden koru ve beni zalimler topluluğundan kurtar' demişti." (Tahrîm Suresi, ayet 11)

Burada "Firavun'un karısı" diye geçen deyimle Asiye kastedilmiştir. Bilindiği gibi efsaneye göre Firavun'un karısı olan Asiye, güya nehre atılan Musa'yı kurtarmıştır; ona inanmış olduğu için yine güya Firavun tarafından kazığa bağlatılmış, göğsüne taş konmuş ve öylece yakıcı güneşe bırakılmıştır; işkence sırasında yukarıdaki duayı ederken ruhunu teslim etmiştir.

Yine Tahrîm Suresi'nde İsa'nın anası Meryem'le ilgili şu var:

> "İffetini korumuş olan İmran kızı Meryem'i de (Allah örnek gösterdi). Biz ona ruhumuzdan üfledik ve Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etti. O gönülden itaat edenlerdendi." (Tahrîm Suresi, ayet 12)

Mâide Suresi'nde de, "(İsa'nın) anası da çok doğru bir kadındır..." (Mâide Suresi, ayet 75) diye yazılıdır. İsa'nın anası Meryem'in adı *Kur'an*'da, defalarca geçer; 34 ayet ondan sitayişle söz eder.

Levent Şahverdi Arşivi

Buna karşılık Muhammed'in anasının adı bir kez olsun *Kur'an*'da geçmez.

Bundan başka Muhammed, Asiye ile Meryem'i yüceltici nitelikte olmak üzere pek çok hadis bırakmıştır. Bunlardan biri Ebû Mûse Eşâri'nin rivayeti olarak şöyle: "Erkeklerden çoğu (fazilette) kemale erdi. Hâlbuki kadınlardan yalnız Firavun'un kadını Asiye ile İmrân'ın kızı Meryem'den başka hiçbiri kemale erişemedi..."[47]

Bir başka hadisinde de şöyle der: "Zamanındaki dünya kadınlarının hayırlısı İmran kızı Meryem'dir..."[48]

Asiye ile Meryem'i böylesine yüceltmesinin nedeni, güya onların "inananlardan" olmalarındandır; güya Tanrı onları Müslüman kılmış, onlara ruhundan üflemiştir.

Bunlardan başka Muhammed, kendi eşlerinden Hatice ile Ayşe'yi ve kızı Fatıma'yı da "faziletli" olarak tanımlamıştır. Örneğin tirid yemeğinin başka yemeklere karşı faziletini örnek vererek Ayşe için şöyle demiştir: "(Ümmetimin kadınlarına karşı) Aişe'nin fazileti de tirid'in başka yemeklere karşı fazileti gibidir."[49]

Bu örnekleri çoğaltmak ve konu üzerinde daha uzun konuşmak mümkün. Fakat anlatmak istediğimiz şudur ki, Muhammed kendisini dünyaya getiren ve bin bir zahmet ve mahrumiyete katlanarak altı yaşına kadar getiren anası Emine'yi ne Asiye ve Meryem kertesine getirmiş ve ne de eşlerinden Ayşe ve Hatice ya da kızlarından Fatıma'ya denk değerde görmüştür: Müslüman olarak ölmedi diye!

"Acaba neden Tanrı, 'peygamber' olarak göndereceğini bildiği Muhammed'in anası Emine'ye ruhundan üflememiştir, neden onu inananlardan yapmamış, faziletliler arasına katmamıştır?" diye sormaya kalkışmayın. Şeriatçının hışmına uğrarsınız. Ancak şundan emin olun ki, Asiye ya da Meryem'in *Kur'an*'da "kemale ermiş" olarak gösterilmelerinin birtakım nedenleri vardır ki şeriatçının bundan pek haberi yoktur.

Şeriatçılar, "...ayet aynı zamanda peygamberin amcasını da kapsıyor. Amcasının Yahudi olduğunu düşünüyor musun? Peki, Hıristiyan olduklarını niye düşünmüyorsun?" diye akıllarınca "espri" yaparlar. Onlara şunu hatırlatmak gerek:

Tevbe Suresi'nin 113. ayetinin, Beyzavî gibi *Kur'an* yorumcularına göre, Muhammed'in anası Emine ya da amcası Ebû Tâlib için indiğini belirtmiştik. Ebû Tâlib, "müşrik" olarak ölmüştür. Emine'ye

---

47 Sahih-î Buhârî.... c.IX, s.148, Hadis No. 1391.

48 *Sahîh-i Buhârî*..., c.IX. s.167.

49 *Sahîh-i Buhârî*..., c.IX, s.148-150, Hadis No. 1391.

Levent Şahverdi Arşivi

gelince, İslam kaynakları onun "müşrik" ya da "Yahudi" olarak öldüğünü söylemekte. Beyzavî, Emine'nin müşrik olarak öldüğünü düşünerek ayetin, Ebû Tâlib için olduğu kadar onun hakkında da inmiş olabileceğine değinmekte.

Öte yandan Muhammed, Yahudilerin ve Hıristiyanların cehennemlik olduklarını, onlar için dua etmek şöyle dursun, onlarla dost olmanın bile günah sayıldığını söylemiştir.

Fakat bizim şimdi üzerinde durduğumuz husus bu değil; önemli olan husus Muhammed'in, Müslüman olarak ölmediler diye, kendi öz anası ve babası için "mağfiret" dilememesi, onları cehennemlik görmesi, Tanrı'yı da bu doğrultuda göstermesidir.

Hiç "yüce", "iyilik" ve "hoşgörü kaynağı" olduğu kabul edilen bir Tanrı, insanları "inanmıyorlar" diye cezalandırır mı? Üstelik de onları dilediği gibi "kâfir" ya da "Müslüman" yapabilir olduktan sonra (*Kur'an*'ın En'âm Suresi, 125. ayetine göre Tanrı dilediğinin kalbini açıp Müslüman, dilediğininkini kapatıp kâfir yapıyor).

Hoşgörü demek, hangi inançta olursa olsun insanlara iyilikle davranmak demektir ve kuşkusuz ki "hoşgörülü" ve "iyilik kaynağı" olan Tanrı, hangi inançta olursa olsunlar insanlara karşı iyilikle davranır. İnsanları bağlı oldukları inançlar için değil, yaptıkları kötülükler dolayısıyla cezalandırır. Kaldı ki, Emine'nin ve Abdullah'ın öldükleri tarihte, Muhammed'in kendi kavmi için getirdiğini söylediği Müslümanlık bile henüz yoktu.

Söylemeye gerek yoktur ki, Tanrı'nın böyle bir durumda onları cezalandırabileceğini ya da "Anan için mağfiret dileyemezsin" diye emir verebileceğini düşünmek için şeriatçı mantığına sahip olmak gerekir.

Şeriatçılar İslam şeriatının ana/baba/çocuklar arası sevgi ve bağlılık esasına yer verdiğini söylerler; yalandır.

Şeriatçılar, İslam şeriatının kadın hak haklarına saygılı olduğunu, kadını yücelttiğini söylerler; yalandır.

İslam şeriatı kadını "Aklen ve dinen dûn (aşağı/eksik) ve erkeğin emrinde görür; iki kadının şahitliğini bir erkeğin şahitliğine denk bilir; erkeği "efendi", kadını ise "hami" (erkeğin koruması altında) kabul eder. (Bu konuda benim *Şeriat ve Kadın* [Kaynak Yayınları, 16. basım, Ekim 2006] adlı kitabıma bakınız.)

İslam ve Ahlak

Şeriatçılar, İslam şeriatının ahlakilik temeline oturduğunu ve her hususta ahlaka yatkın hükümler getirdiğini öne sürerler; ör-

Levent Şahverdi Arşivi

neğin yapılan iyiliği başa kakmanın ahlakilik adına yasaklandığını söylerler: Yalandır. Çünkü şeriatın ahlakiliğe ters düşen diğer tüm hükümleri gibi bu hükmün de savunulabilecek bir yanı yoktur. Şu bakımdan ki:

Kur'an'da, Müddessir Suresi'nde şöyle yazılı:

"Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma." (Müddessir Suresi, ayet 6)

Şeriatçılar bu tür hükümleri öne sürerek, yapılan iyiliği başa kakmanın kötü bir şey olduğunu ve İslamın bunu ahlakilik adına yasakladığını söylerler. Oysa yalandır, çünkü bu hükümleri Muhammed, ahlakilik adına koymuş değildir; kendi günlük siyasetinin gereksinimleri nedeniyle koymuştur. Şu bakımdan ki, kendisi, başa kakılmaktan hoşlanmayan, fakat buna karşılık başa kakmaktan geri kalmayan bir kimseydi. "İyilik" diye yaptığını iddia ettiği şeyleri başkalarının başına kakardı, ama başkalarının kendisine yaptığı iyiliklerin başına kakılmasını istemezdi. Örneğin Müslümanlığı kabul eden Araplar, "Biz Müslüman olduk, seni Peygamber saydık" şeklinde konuşarak onun gözüne gireceklerini, onu minnet altına sokacaklarını ve bu sayede birtakım çıkarlar sağlayacaklarını (örneğin ganimetten fazla pay alacaklarını) düşünürlerdi. Onlara bu fırsatı vermemek için Muhammed, Müslüman olmanın kişinin istek ve iradesiyle değil, Tanrının isteğiyle olduğunu söyler ve hiç kimsenin "Ben Müslüman oldum" diye başa kakmaya kalkışmaması gerektiğini anlatırdı. Bu maksatla Tanrı'yı şöyle konuşurmuş gibi göstermiştir:

"İslama girdiklerini senin başına kakıyorlar. De ki: 'Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın; belki sizi imana hidayet buyurduğundan dolayı Allah sizin başınıza kakar'..." (Hucurât Suresi, ayet 17)

Dikkat edileceği gibi Muhammed, başa kakmanın ahlakilik bakımından değil, kendi çıkarları bakımından kötü bir şey olduğu görüşünü izlemiştir.

Bunun böyle olduğunu kanıtlayan örneklerden bir diğeri Bakara Suresi'nin 261.-264. ayetlerinde yer alıyor: Bu ayetlerde, mallarını Allah yolunda (yani İslam yolunda) sarf edip de, sarf ettikleri şeyin ardından başa kakmayanların Tanrı'nın lütfuna ve mükâfatlarına kavuşacakları yazılı. Ayetlerden ikisi şöyle:

Levent Şahverdi Arşivi

"Mallarını Allah yolunda sarf edenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir..." (Bakara Suresi, ayet 261)

"Mallarını Allah yolunda sarf edip, sonra sarf ettikleri şeyin ardından başa kakmayan ve eza etmeyenlerin ecirleri Rablerinin katındadır..." (Bakara Suresi, ayet 262)

Burada geçen "Allah yolu", İslam dini anlamına geliyor ki "cihat" demektir. Yani cihada katılan ve katılırken kendi malından sarf eden kişiye Tanrı, bunun karşılığında kat kat verecektir: tıpkı her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tane gibi. Cihada bizzat katılmayıp, diğer bir mücahide (yani savaşa katılana) malından veren kişiye de Tanrı misliyle mükâfatta bulunacaktır, yeter ki sarf ettiği malın ardından başa kakmaya kalkışmasın.[50]

Bu ayetleri Muhammed şu maksatla *Kur'an*'a koymuştur: Her hangi bir sefere hazırlanırken, savaşa katılacak olanlardan, ordunun teçhizi için mallarıyla yardımda bulunmalarını isterdi. Bunu sağlayabilmek için Tanrı'nın onlara fazlasıyla karşılığını vereceğini söylerdi: "Ya Rab, ümmetimi daha arttır" diye de dualar ederdi. Onun bu çağrısına uymayı kârlı bir iş sayanlar, kendi silahlarını kendileri tedarik ederler, kendi hayvanlarını kullanırlardı. Eğer kendileri cihada katılmayacaklarsa, cihada katılmak isteyen kimselere mallarıyla yardımda bulunurlardı. Çünkü Allah yolunda mallarını sarf ettikleri için, nasıl olsa karşılığını fazlasıyla geri alacaklarını düşünürlerdi. Örneğin Tebük Seferi hazırlığı sırasında Muhammed'in damadı Osman çullarıyla bin deve ve Abdurrahman İbn-i Avf adında bir kişi de dört bin dirhem sadaka vermişlerdir. Kaynakların bildirmesine göre yukarıdaki ayetlerden birincisi (yani Bakara Suresi, ayet 261) bu kişileri taltif için konmuştur.[51]

Ne var ki, cihada katılmak üzere mallarından sarf eden kişilerden bir kısmı, bu "iyilik"lerini başa kakma vesilesi yaparlardı. Böylece Muhammed'i minnet altında bırakıp, muhtemelen ganimetten daha fazla pay koparmayı beklerlerdi. Ve işte bunu önlemek için Muhammed;

"Mallarını Allah yolunda sarf edip, sonra sarf ettikleri şeyin ardından başa kakmayan ve eza etmeyenlerin ecirleri Rablerinin katındadır..."(Bakara Suresi, ayet 262)

---

50 Elmalılı H. Yazır, *age*, c.I, s.899 vd.

51 Elmalılı H. Yazır, *age*, c.I, s.901.

Levent Şahverdi Arşivi

şeklindeki ayeti getirmiştir. Görüldüğü gibi bunu, ahlakilik adına değil, fakat kendi çıkarları adına yapmıştır.

Fakat biraz önce dediğimiz gibi, her ne kadar kendisi başa kakılmasını istemezse de, "iyilik" diye başkalarına yaptıklarını onların başına kakma alışkanlığından vazgeçmezdi. Örneğin savaşlarda ele geçirilen ganimetin paylaşılması sırasında Ensar'dan bazı kişiler tarafından paylaşımın hakkaniyet içersinde yapılmadığı iddialarını geçersiz kılmak için vaktiyle onlara büyük iyiliklerde bulunduğunu yüzlerine vururdu.

Şunu da ekleyelim ki, Muhammed, kendisi gibi Tanrı'yı da, başa kakılmaktan hoşlanmayan ve iyilik diye kullarına yaptıklarını onların başına kakmaktan geri kalmayan bir karakterde tanımlamıştır. Örneğin bir yandan Tanrı'yı, yukarda değindiğimiz gibi, "Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma" (Müddessir Suresi, ayet 6) şeklinde konuşurmuş gibi gösterirken, diğer yandan insanlar için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve türlü meyveler, atlar, katırlar ve eşekler yarattığını ya da herkesi verdiği rızkla beslediğini söyleyerek övünen ve bu yaptıklarını kullarının başına kakan olarak tanımlamıştır. (Bkz. Nahl Suresi, ayet 5- 13; Zâriyât Suresi, ayet 58; Ankebût Suresi, ayet 60)

Bütün bunlar bir yana, şeriatın ahlakilik getirdiğini iddia edenleri susturmak için birkaç soru sormak yeterlidir: Örneğin farklı inançtandırlar diye müşriklerin öldürülmelerini emreden bir hükmü (Tevbe Suresi, ayet 5) ahlakilikle bağdaştırabilir misiniz? Ya da yeryüzünü "Müslümanlar" ve "Müslüman olmayanlar" diye ikiye bölen ve Müslümanların yaşadıkları yeri "Darülislam" ve Müslüman olmayanların yaşadıkları yeri "Darülharb" (savaş alanı) olarak belirleyen ve bunları birbirlerine boğazlatan bir dini sevgi dini imiş gibi ahlakilik temeline oturtabilir misiniz? Ya da hülle usulüne yer veren bir sistemi ahlakilik doğrultusunda sayabilir misiniz? Örnekleri çoğaltmak kolay, fakat hepsinin de ortaya koyacağı sonuç şudur ki, İslam şeriatını ne insanlar arası sevgi ve saygı ile ve ne de ahlakilik kurallarıyla uzlaştırmak mümkündür. Ve hele bütün bunlar birer gerçekken şeriatçıların yaptıkları gibi kalkıp da, "...Allah, dini birbirimizi sevelim, etrafımızı sayalım diye bize göstermiş. Birbirimizi görmesek dahi, dünya üzerinde atan her kalbi, her canı sevelim" diye konuşmak dürüstlük olur mu?

Yine tekrar edelim; insanın insana sevgisini kökünden yok eden ve edebilmek için İslamdan başka gerçek din tanımayan, başka dinden olanları "sapık" ve "cehennemlik" sayan, tüm insanları "Müslü-

Levent Şahverdi Arşivi

manlar" ve "kâfirler" (Müslüman olmayanlar) diye iki grupta toplayan, yeryüzünü "Darülislam" (Müslümanların yeri) ve "Darülharb" (kâfirlerin oturdukları savaş yeri) diye ikiye bölen ve tüm yeryüzü Müslümanların yeri olana kadar cihat buyruklarını içeren ve "müşrikler" için ayrıca "Onları bulduğunuz yerde öldürün" diyen, öte yandan eğer farklı inançta iseler ana/baba/kardeş ve yakın akraba arasında dahi düşmanlık yaratan bir dini, bu bizim yarı cahil aydınlarımız ne yazık ki "sevgi" dini olarak kabul edebiliyorlar. Yıllar var ki, bu konuları çeşitli kitaplarımda *Kur'an*'a dayalı olarak işlemişimdir.[52]

"İslamda Terörizme Yer Yoktur" Kandırması

Terörist saldırıların ülkemize de sıçrayarak tırmandığı şu günlerde dinsel ve siyasal kesim temsilcileri, İslamın terörle ilgisi olmadığını, İslam şeriatında "bir insanı öldürmenin Allah'ın binasını yıkmak ve tüm insanlığı öldürmek anlamına geldiğini" söylemekteler. Diyanet İşleri Başkanı, "Terörü dinin gereği gören düşünce hastalıklıdır" diye konuşmakta. Bir önceki Diyanet Başkanı da, aynı doğrultuda olmak üzere şöyle demekteydi: "İlahi dinlerden birine mensup akl-ı selim sahibi hiç kimse, terör ve şiddet eylemlerinin içinde olamaz... Dinimiz İslamda, şiddet ve terör yoluyla insanlara fiili saldırıda bulunmayı yasaklamıştır. Hiçbir gerekçe terör ve şiddet olaylarını haklı kılamaz." Ne var ki bu sözler, Diyanet'in insanlarımıza bellettiği şeriat verileriyle tam bir çelişme halinde! Şu bakımdan ki, Diyanet yayınları, şeriat adına şiddet ve terör olaylarını haklı kılacak buyruklarla dolu. Bunların tümünü dar bir yazı çerçevesine sığdırmak kolay değil. Bir iki örnekle yetineceğim: Bilindiği gibi "terör" sözcüğü, korku yaratmak, dehşet salmak, ölüm saçmak gibi anlamlara gelir. Şimdi geliniz hep birlikte, Diyanet'in yayınlarında yer alan ve insanlarımıza belletilen şu buyruğu okuyalım: "... Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz."[53] Bu buyruk, "Dinini değiştiren ve cemaatten ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir" şeklindeki bir başka buyrukla bağlantılıdır. Diyanet'in aynı yayınının 10. cildinin 349. sayfasında, söz konusu buyruğun geçmişteki uygulamasıyla ilgili örnekler bulunmakta. Hemen eklemeliyim ki, yukarda değindiğim, "... Her

52 Bu konuda bkz. *İslam'a Göre Diğer Dinler* ve *Kur'an'daki Kitaplılar* (Kaynak Yayınları, 1999); *Müslümanlık Sınavı* (elinizdeki kitap, s.153-250) adlı kitabım.

53 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, c.8, s.388.

Levent Şahverdi Arşivi

kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz" şeklindeki buyruk, Müslüman kişinin İslamı eleştirir nitelikteki eylemlerini de kapsar sayılmaktadır. Mısırlı Şeyh el-Gazalî gibi çağımızın en ünlü din bilginlerinin görüşü bu doğrultudadır. Örneğin bundan bir süre önce (1972 yılında) Farac Fuda adındaki Mısırlı bir genç yazar, "İslam şeriatı günümüzün koşullarına ters düştüğü için artık uygulanamaz" şeklinde konuştu diye şeriatçılar tarafından öldürüldüğünde, bu ünlü el-Gazalî, katillerin savunmasını yapmış ve bilirkişi olarak ifade verirken Farac Fuda'nın, o sözleri söylemekle Tanrı'ya ve *Kur'an*'a karşı savaş açtığını, böylece İslamdan çıktığını (irtidat ettiğini), İslamdan çıkanların ise öldürülmelerinin *Kur'an* gereği olduğunu ve bu nedenle onu öldürenlerin işledikleri cürm'ün "cinayet" değil, olsa olsa "tazir" (dayak) cezasını gerektirici bir eylem olduğunu eklemiştir.

Yukarda verdiğim örneklerden başka Diyanet'in yayınlarında, "Allah ve peygamberleriyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak yahut çapraz olarak el ve ayakları kesilmek ya da yerlerinden sürülmektir. Bu onlara dünyada bir rezilliktir. Onlara ahirette de büyük azap vardır..." şeklinde buyruklar bulunmakta. Burada "suç" diye anlatılmak istenen şey, sadece silahlı eşkıyalık gibi toplum ve devlet düzenini bozan davranışları değil, şeriatı şu veya bu şekilde eleştirici davranışları da kapsamakta. Yine aynı Diyanet yayınının 8. cildinin 449.-451. sayfalarında, Hıristiyanlardan ve Musevilerden İslamı kabul etmeyenlere karşı savaşmak ve onları cizye (kafa parası) vermeye zorlamak gerektiği hakkında şu buyruk var: "Ey müminler! Kendilerine kitap verilip de Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve resulünün haram kıldığı şeyleri haram tanımayan ve hak dini (İslamı) din edinmeyen şu kimseler (Yehûd ve Nasârâ yok mu? İşte onlar) kendi elleriyle Cizye (getirip) zelîlâne verinceye kadar onlara karşı cihat ediniz." Yani Diyanet'in belletmesine göre, Museviler ve Hıristiyanlar, İslam şeriatını din olarak kabul etmedikleri takdirde kendi elleriyle ve "zelîlâne" (aşağılanmış) şekilde "cizye" vermelidirler; aksi takdirde onlara karşı cihat açmak gerekir. Yine Diyanet'in açıklamasına göre söz konusu "cizye", hem onların "İslam diyarında oturmalarının karşılığı olan bir vergidir" ve hem de, "...Müslümanlıktan imtinalarının (kaçınmalarının) ceremesidir..." Ve yine Diyanet'in açıklamalarına göre "cizye"nin ödenme şekli, Musevilere ve Hıristiyanlara "Müslümanlıktan kaçınmış olmalarının kötülüğünü anımsatacak niteliktedir", çünkü bu parayı bizzat kendileri getirip

Levent Şahverdi Arşivi

"aşağılanmış olarak" ödemek zorundadırlar. Diyanet'in açıklaması aynen şöyle:

> "... Bu vergiyi deruhte eden muahidlerin vergilerini bizatihi kendileri getirip zelîlâne bir vez'le vermelerinin şart kılınmış olması da bunu teyit etmektedir ki, muâhidlere her vergi verdikçe Müslümanlıktan imtinalarının fenalığı ihtar edilmiş olacaktır."[54]

Burada geçen "muâhidler" deyimi ile Museviler ve Hıristiyanlar kast edilmiştir.

Bütün bunlardan gayrı Diyanet yayınlarında, "... Yalnız Allah'ın dini (İslam) kalana kadar (kâfirlerle) savaşın..." ya da "Kim İslamiyet'ten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir" ya da "Ey Müslümanlar! Yahudileri ve Hıristiyanları dost olarak benimsemeyin... Sizden kim onlara dost olursa, o da onlardandır..." ya da "...Müşrikleri nerede bulursanız öldürün..." diye ya da hatta ana-baba-çocuklar arasında (İslamdan başka bir inanca bağlı olmak bakımından) düşmanlıklar yaratan buyruklar var. (Diyanet bunları, örneğin Bakara Suresi, ayet 193; Âl-i İmrân Suresi, ayet 85; Mâide Suresi, ayet 51; Tevbe Suresi, ayet 29 gibi buyruklar olarak belletmekte.) Hemen eklemeliyim ki, Diyanet yayınlarında, bu ve benzeri nice buyrukları yerine getirmek üzere ölen ve öldürülenlerin, bütün günahlardan sıyrılmış olarak cennetlere gideceklerini ve orada "cilveli, iri siyah gözlü, şirin sözlü ve göğüsleri tomurcuk gibi kabarmış hurilere..." sahip olacaklarını müjdeleyen buyruklar da var. (Örneğin Diyanet bunları Nebe' Suresi, ayet 30-33 buyrukları olarak belletmekte.) Şimdi şöyle bir düşünelim: İnsanlarımızın beyinlerini, bu yukarıdaki (ve daha nice benzeri) verilerle yıkayacak olursak (ki Diyanet'in yaptığı budur), onları terörist birer yaratık haline getirmiş olmaz mıyız?

Şeriatçının "Reformculuğu" ve "Atatürkçülüğü" Konusunda

Ülkemiz bakımından giderek ciddileşen bir sorun var ki, o da şeriatçıların "reformcu" ve "Atatürkçü" olarak görünmeyi yeğlemiş olmaları ve bu yoldan halkımızı vahyin üstünlüğü fikrine inandırıp tüm yaşantılarımızı şeriat buyruklarıyla yoğurmaya çalışmalarıdır.

---

54 *Sahîh-i Buhârî Mustasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, c.8, s.451.

Aslında ne reformcu, ne Atatürkçü ve ne de laik zihniyete yöneliktirler. Çünkü reformcu ve Atatürkçü olabilmek için her şeyden önce insan aklının kutsallığına, yaratıcılığına ve rehberliğine inanmış olmak gerekir. Siz hiç reformcu bir kimsenin, "ateistler ya da müşrikler öldürülmelidir" şeklinde bir şey söyleyebileceğini düşünebilir misiniz? Ve yine siz hiç Atatürkçü bir kimsenin, Atatürk düşmanlarını alkışlayıp yüceltmesini kabul edebilir misiniz? İşte güncel iki ilginç örnek:

Fethullah Gülen adındaki bir şeriatçı, geçenlerde gazetecilere verdiği bir beyanında, "Allah'ı ve Peygamber'i kabul etmeyen insan, yani ateist ne ise insan öldüren de onunla eş değerdedir" diyerek *Kur'an*'da geçen "inanmayan" (inkârcı) deyiminin "ateist" anlamına geldiğini bildirdi. Daha başka bir deyimle, ateistlerin, "katil", "cani" ruhlu kimseler olarak ölüm cezasına layık olduklarını anlatmış oldu. Söylemeye gerek yoktur ki, bu tür bir anlayışa saplandığımız takdirde, Aristo'dan başlayıp, yüzyıllar atlayarak Voltaire'lere ve çağımızda Einstein'lara ve daha nice benzerlerine varıncaya kadar akılcı uygarlığın mimarları sayılan bütün düşünürleri ve bilim adamlarını kâfir sayıp isimlerini tarih sayfalarından silmek (çünkü hepsi de ateist sayılabilecek görüşlere yönelmişlerdir) ve yeryüzünün 350 milyona yaklaşık nüfusunu oluşturan Budistlerin kellelerini kesmek (çünkü Budistler Tanrı diye bir şey kabul etmezler); ayrıca da sayıları 900 milyonu aşkın dinsizi yok etmek gerekir. Muhtemelen bu gerçeklerin kendisine hatırlatılması nedeniyledir ki, Fethullah Efendi, sözlerinin saptırıldığını, yanlış anlaşıldığını söyleyerek geri adım atar göründü.[55]

Kendisini, "İslam" konusunda "Türkiye'yi ve bütün dünyayı yönlendirenlerden biri" olarak ilan eden ve ayrıca da Atatürkçü olmakla övünen Yaşar Nuri adındaki bir başka ilahiyatçı ise, Fethullah Efendi'nin sözlerini düzeltiyor görünerek şöyle dedi: "... *Kur'an* insan öldürenlerin cezalarını ateistlerle değil müşriklerle bir tutmuştur..."[56] Hani sanki müşrikleri öldürmek, ateistleri öldürmekten daha erdemli, daha kutsal ve daha İslama yaraşır bir eylemmiş gibi! [Kuşkusuz ki dayanağı müşriklerin öldürülmelerini emreden *Kur'an* ayetleriydi. (bkz. 4: 47, 115; 9: 5, 114 vd.; 21: 22; 28: 62; 19: 82; 21: 98 vb.]

Hemen belirtmeliyim ki, "müşrik" deyimi "Tanrı'ya eş koşmak", "Allah yanında başka bir Tanrıya tapmak" (çok tanrıcılık) anlamına gelir ki, yorumculara göre *Kur'an*'da geçen "kâfir" tanımı ile uyum-

55 *Hürriyet* gazetesinden alınmıştır.

56 *Hürriyet* gazetesi, 18 Nisan 2004.

Levent Şahverdi Arşivi

ludur. Aslında müşrikler "Tanrı" kavramını inkâr etmiş değillerdi; o kadar ki, putlarını bile Allah katında "şefaatçi" olarak kabul etmişlerdi; kabul etmedikleri şey Muhammed'in "Peygamberlik" iddiası ve Tanrı anlayışıydı. Ekleyelim ki, "müşrik" diye küçümsenen bu insanların ahlaksal ve insancıl birtakım gelenekleri vardı ki, Muhammed bile bunlardan bazılarını benimsemişti. Fakat her ne olursa olsun şu muhakkak ki, müşriklerin, ateistlere nazaran daha olumsuz bir zihniyete yönelik oldukları söylenemez. Söz konusu olan şey, nihayet farklı bir inanç, farklı bir zihniyettir. Bu itibarla Yaşar Nuri Efendi'nin, "*Kur'an* insan öldürenlerin cezalarını... müşriklerle bir tutmuştur" şeklindeki sözlerinin ne vicdana yatkın ve ne de İslama değer kazandıran bir yönü vardır. Kendisini "aydın" sayan bir kimsenin, farklı inançta olan kimselere ölüm yolunu yeğlemesine akıl erdirmek kolay değil!

Yukarıdaki iki örneğimiz gösteriyor ki, şeriatçıların reformcu ve Atatürkçü görünüme özlem duymalarının, özentiden ileri geçen bir yönü yoktur. Hele "Atatürkçülük" iddiasında hiçbirinin sözünü ciddiye almak doğru olmaz. Çünkü hiçbiri, Atatürk'ün aklı vahye üstün kılan ve akılcılığı her şeyin temeli yapan düşüncelerini ve hele hele din ve Tanrı anlayışını paylaşabilecek kerteye gelmiş değildir. Konuyu bu kısa yazı çerçevesine sığdırmak mümkün değil, fakat çarpıcı örnek olmak üzere her şeyden önce Atatürk'ün "Tanrı" kavramı konusundaki şu sözlerini anımsatalım: "Masum ve cahil insanları, yüzlerce Allah'a taptırmak veya Allah'ları muayyen (belli) gruplarda toplamak ve nihayet bir Allah kabul ettirmek, siyasetin doğurduğu neticelerdir..."

Bu satırları okuduktan sonra şimdi geliniz Atatürk'ün "İslamiyet ve Türkler" konusundaki şu sözlerini okuyalım:

> "... Türkler Arapların dinini kabul etmeden evvel de büyük bir millet idi. Arap dinini kabul ettikten sonra bu din... Türk milletinin milli rabıtalarını (bağlarını) gevşetti; milli hislerini, milli heyecanını uyuşturdu. Bu pek tabii idi. Çünkü Muhammed'in kurduğu dinin gayesi bütün milliyetlerin fevkinde, şamil, bir Arap milliyeti siyasetine müncer oluyordu. Bu Arap fikri "ümmet" kelimesi ile ifade olundu. Muhammed'in dinini kabul edenler, kendilerini unutmaya, hayatlarını Allah (sözcüğünün) her yerde yükselmesine hasretmeye mecburdular. Bununla beraber Allah'a, kendi milli lisanında değil, Allah'ın Arap kavmine gönderdiği Arapça kitapla ibadet

Levent Şahverdi Arşivi

ve münacatta (Tanrı'ya yalvarışta) bulunacaktı. Arapça öğrenmedikçe, Allah'a ne dediğini bilemeyecekti. Bu (durum) karşısında Türk milleti birçok asırlar ne yaptığını, ne yapacağını bilmeksizin, adeta bir (sözcüğünün anlamını) bilmediği halde *Kur'an*'ı ezberlemekten beyni sulanmış hafızlara döndüler..."[57]

Dikkat edileceği gibi Atatürk, İslam şeriatının Türkün bünyesine yatkın düşmediğini, Türk milletini gerilettiğini bildirmekte. Bütün bunlar bir yana, fakat bir de Atatürk'ün, genel olarak dinler konusundaki görüşünü ve daha doğrusu, bütün dinler yerine yeni bir dünya dinine özlem duyar olduğunu belirten şu konuşmasına göz atalım:

"Baylar, bütün insanlığın görgü, bilgi ve düşünüşte yükselip olgunlaşması, Hıristiyanlıktan, Müslümanlıktan, Budizmden vazgeçerek yalınlaştırılmış bir dünya dininin kurulması ve insanların şimdiye değin kavgalar, pislikler, kaba istek ve eğilimler arasında bir bataklıkta yaşadıklarını kabul ederek, bütün gövdeleri ve usları ağılayan kötülük etkenlerini ortadan kaldırmaya karar vermesi gibi koşulların gerçekleşmesini gerektiren Birleşik Dünya Devleti kurma düşünün tatlı olduğunu yadsıyacak değiliz..."[58]

Söylemeye gerek yoktur ki, bu yukarıdaki sözler, kendisini koyu bir Atatürkçü olarak gösteren Yaşar Nuri adındaki ilahiyatçının benimseyebileceği şeylerden değildir. Atatürk'ün bu görüşlerine ters düşmek bir yana, fakat o, bir de Atatürk düşmanlarına (örneğin Mısırlı Gazalî ya da Bosna lideri Ali İzzetbegoviç gibi) hayranlık duyduğunu açıkça söyleyen bir kimsedir. Örneğin Mısırlı Gazalî, Atatürk'ü Adolph Hitler'e benzetmiş, "Kemalizmin bir bela olup son nefesini vermekte olduğunu" söylemiş, ayrıca da Türk toplumunu "fikren ilkel" olmakla ve "Arap zekâsından yararlanmamakla" suçlamıştır.

---

57 Bu satırlar Atatürk'ün kendi el yazısıyla kaleme alınmış olup *Türk Tarihinin Ana Hatları* adlı kitapta yer almıştır. Özgün Belgesi "Anıtkabir Kütüphanesi'nde, fotokopisi "Türk Tarih Kurumu"nda ve ayrıca "Genelkurmay Başkanlığı'na Bağlı Askeri Tarih ve Stratejik Etütler Başkanlığı"nda ve *Aydınlık* dergisinin arşivinde bulunmakta. Bu belgeler ve fotokopiler için bkz. Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2/ Din ve Allah*, 3. baskı, Kaynak Yayınları, 1995, s.239; ayrıca bkz. Prof. Dr. Afetinan, *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988, s.366 vd.

58 Bu konuda daha geniş bilgi ve kaynaklar için benim *Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e* (5. basım, Kaynak Yayınları, 2004) adlı kitabıma bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

Ve işte bu sözleri söyleyen Mısırlı Gazalî'yi alkışlamak üzere Yaşar Nuri Efendi şöyle demiştir: "(Mısırlı Gazalî'yi) Ruh ve iman dünyamızın boyutlarını tutan önderler gibi kucaklamak borcundayız..."

Yine bunun gibi, Bosnalı lider İzzetbegoviç, Atatürk devrimlerini "Barbarlık ve ihanet" olarak nitelendirmiş, "Türk toplumunun Kemalizm nedeniyle cahil ve geri kaldığını" iddia etmiştir. Yalan niteliğindeki bu çirkin iddiaları savuran Ali İzzetbegoviç'i, Yaşar Nuri adındaki şeriatçımız hayranlıkla bağrına basarken şöyle demiştir:

> "Ali İzzetbegoviç'i selamlıyorum; Onu *Kur'an* düşüncesinin yüksek boyutlu bir düşünce adamı olarak da selamlıyorum. İzzetbegoviç'i, imanda gönüldaşım, ıstırapta yürekdaşım, bilim ve düşüncede meslektaşım olarak selamlıyorum... onu saygı ve hayranlıkla selamlıyorum..."[59]

Söylememe gerek yoktur ki, bu tür örnekleri sergilemek, şeriatçıyı etkili olmaktan çıkarmanın ve ülkemizi Atatürkçü ve çağdaş nitelikte tutmanın en başarılı yoludur.

59 Bu konudaki kaynaklar için, 18 Kasım 2002 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan "Deniz Baykal'a" başlıklı yazıma bakınız.

Levent Şahverdi Arşivi

DİZİN

Abd Allah b. Ravâha, 85.
Abd ar-Rahman III, 92.
Abdullah, 163, 236, 305, 308, 344, 348.
Abdu'llâh b. Mes'ûd, 176.
Abdullah İbn Ömer, 62.
Abdurrahman İbn-i Avf, 40, 350.
Acem, 102, 220, 247; -ler, 119, 247, 255, 333.
Âdem Hz., 101, 120, 269, 270.
Adolph Hitler, 357.
Afrika, 93; -lı, 121.
Ahaşveroş, 220.
Ahd-ı Atıyk, 48.
Ahmed İbn-i Hanbel, 127.
Ahmedî, 248, 250.
Ahterî Mustafa Efendi, 248-250.
Alcidamas, 89.
Ali Hz., 39, 45, 84, 127.
Ali İzzetbegoviç, 357, 358.
Amine, 236, 238, 305, 308.
Arabistan, bkz. Suudi Arabistan.
Aristo, 89, 259, 341, 355.
Asım Efendi, 248, 249.
Asiye, 346, 347.
Ata Mâlik Cüveyni, 132.
Atatürk, 93, 306, 355-358.
Atatürkçü, 354-358.
Avf oğlu Mâlik, 146.
Ayetü'l-kürsî, 185-187.
Ayşe Hz., 40, 52, 59, 67, 114, 140, 161, 164, 165, 206, 207, 218, 289, 347.

Babilonya, 90.
Bahreyn, 145.
Basra, 114.
Baykent, 333.
Benî İsrail, 169, 170, 173, 242.
Benî Sa'd, 42.
Benî Sekif, 44.
Benî Temim, 114.
Benû Nadir, 39.
Berire, 52.
Budha, 35, 89.
Buhara, 333.
Burak, 212.
Büreyde, 80.
Büyük İskender, 248.

Levent Şahverdi Arşivi

Ca'far b. Abi Tâlib, 85.
Cebrail, 181, 212, 214, 215, 340.
Ceyhun nehri, 333.
Cibril, 161, 162, 181, 184.
Cidde Antlaşması, 93.

Darülharb, 91, 127, 256, 320, 351, 352.
Darülislam, 91, 127, 256, 320, 351, 352.
Davud, Hz., 168, 223, 226.
Demir bukağı, 43.
Diyanet İşleri Başkanlığı, 156, 161, 166, 167, 170, 173, 176, 235, 240, 308, 320.

Ebû Bekir Hz., 40, 84, 141, 145, 174, 175, 206, 263, 264.
Ebû Hanife, 127.
Ebû Hüreyre, 39, 71, 75, 115, 119, 126, 167, 174, 284, 287, 291, 326.
Ebû Kebeşe, 40.
Ebû Râfi, 41, 42.
Ebû Said Hudrî, 164.
Ebû Süfyân, 146, 265.
Ebû Talib, 236-238, 256, 257, 261-263, 267, 305, 315, 344, 345, 347, 348.
el-Ezher, 93.
El-Zubeyr bin el-Evvan, 146.
Emevi, 333; -ler, 175.
Emine, 344-348.
Enes İbn-i Mâlik, 125, 127.
Ensar, 72, 142, 144, 351.
Esma binti Ebi Bekr, 58, 163, 206, 207.
Esved-i Ansî, 53, 285, 335.

Fahruddin Râzî, 113.
Farac Fuda, 317, 318, 353.
Fatıma, 45, 46, 67, 79, 80, 347.
Fatimi hükümdarları, 92.
Fedek, 39.
Fihr İbn-i Mâlik, 115.
Firavun, 220, 346, 347.

Galen, 259, 341.
Gilân Şah, 90.
Gülen, Fethullah, 355.

Habeşî, 125, 126; ler, 125.
Habeşistan, 263, 264.
Hacer-i Esved (Kara Taş), 160.
Haccetü'l-Vedâ, 80.
Haddab, 146.
Hafız Hamdi Çelebi, 249.
Halime, 42, 67.
Halid İbn-i Velid, 41.
Haman, 220.
Hanefi, 127; -ler, 44.
Haşimî, 114; -ler, 113, 115.
Hatice, 40, 84, 347.
Havva Hz., 101, 269, 270.
Hayber, 39; seferi, 40, 163, 164.
Hazar, 333.
Hendek Savaşı, 84.
Hevâzin kabilesi, 44, 45
Hicab ayeti, 217.
Hişam oğlu Hars, 146.
Horasan, 333.
Huneyn Savaşı, 42, 44, 45.

İbn Ebî Râbia, 62.
İbn Hişâm, 113, 115.
İbn Sa'd Talha b. Übeyd Allah, 146.
İbn-i Sa'd, 40, 41.
İbrahim Hz., 35, 41, 59, 72, 78, 112, 113, 115, 120, 121, 212, 217, 223, 226, 246, 281.
İlyas İbn-i Mudar, 114.
İncil, 128, 215, 216, 223, 225, 226, 282, 283, 294, 295, 314, 319, 340.
İran, 92; -lı, 84, 283.
İsa Hz., 212, 220, 223, 225, 226, 294, 295.
İskenderiye, 340.
İsmail, 35, 59, 72, 78, 112-115, 246, 281, 282.
İsmailoğulları, 113.

Levent Şahverdi Arşivi

İspanya, 92, 312.
İsrailoğulları, 106, 107, 123.

Kabile köleliği, 88, 91.
Kanuni Sultan Süleyman, 249.
Kârabet-i hükmiyye, 50-52.
Kavm-i necib, 58, 118, 246, 247.
Keykavus İbn İskender, 90.
Kıyamet alameti, 75.
Kinâne, 113, 115.
Kral Faysal, 94.
Kureyş, 106, 114-116, 118, 119, 237, 246, 262, 264, 265, 272, 275, 337; -li, 146, 265, 280; -ler, 119, 246, 261-263, 265-267, 280, 281, 337, 338.
Kuteybe, 333.

Lâleli esirler, 43.

Maliki, 127.
Manu, 90.
Mariya, 41.
Maveraünnehir, 333.
Medine, 53, 84, 92, 12, 138, 142, 144, 162, 163, 175, 210, 238, 261, 265, 276-279, 281, 285, 286, 314, 320-323, 330, 331, 334, 337, 344; -liler, 144.
Mekke, 84, 92, 112, 142, 212, 237, 257, 258, 261, 263-266, 270, 272, 276, 279, 280, 297, 315, 322, 331, 332, 334, 337, 338; -li, 130; liler, 44, 84.
Magafir, 218.
Meryem Hz., 220, 294, 346, 347.
Mescid-i Aksâ, 212.
Mescid-i Harâm, 126, 212.
Meymûne, 68.
Mısır, 90, 92, 93, 220, 317; -lı, 42, 317, 318, 353, 357, 358.
Mikail, 162.
Milku'l yemin, 31.
Miraç Olayı, 212.
Muâz İbn-i Cebel, 182, 234, 315.
Musa Hz., 107, 159, 212-214, 220, 223, 226, 297, 346.
Müdlic, 26.
Mükâtebe, 48, 49, 56.
Münafık, 103, 128, 207, 295; -lar, 226, 228, 254, 256, 293, 318, 332; -lık, 192, 193, 314, 318.
Müseylemetü'l-kezzâb, 53, 335.

Nadr b. Haris, 315, 316.
Napolyon, 131.
Necd, 114.
Nizam-ül Mülk, 132.
Nuh Hz., 120, 247.
Nu'mân İbn-i Beşîr, 69.

Orta Asya, 321.
Osman Hz., 333, 350.
Osmanlı, 92, 248, 312; Devleti, 92, 93, 312; İmparatorluğu, 92.

Ömer b. Hattab Hz., 26, 53, 117, 118, 141, 145, 151, 174, 175, 207, 217-219, 257, 259, 264, 265, 286, 296.
Öztürk, Yaşar Nuri, 355-358.

Râgıp el İsfehânî, 113.
Rakabe, 31, 52, 58.
Ramses III, 90.
Rifaa b. Zeyd Cûzamî, 40.

Sâbit İbn-i Kays, 102.
Safiye, 40.
Salebe İbn-i Hatîb, 146, 147.
Salman Rüştü, 316.
Samaniler, 333.
Seleme, 164.
Sevde b. Zema'a, 36, 69, 70, 75.
Sokrat, 341.
Sudaniler, 121.
Suudi Arabistan, 93, 114, 218, 265.
Süleyman, 223.
Sülme, 41.

Şârih İbn-i Battal, 68.

Levent Şahverdi Arşivi

Şeyh el-Gazalî, 318, 353.
Şeymâ Bint-i Hârîs, 42.
Şuayb, 107.

Temîmi Kabilesi, 59.
Temîmiler, 114.
Tevrat, 49, 128, 215, 216, 223, 225, 226, 242, 282, 283, 314, 319, 340.
Tükürüksüz üfürük, 160, 163, 164.
Türk, 92, 93, 118, 245, 247, 249, 253, 305, 321, 333, 356-358; -ler, 22, 23, 88, 91, 106, 119, 156, 245, 247-250, 333, 334, 344, 356; milleti, 357.
Türkiye, 308, 355; Cumhuriyeti, 93.

Ukbe b. Ebû Muayt, 316.
Ukle, 210.
Ureyne, 39, 210, 285.
Urve İbn-i Zûbeyr, 52.

Ümeyye oğlu Safvan, 146.
Üsâme İbn-i Zeyd, 85, 86.

Velayet, 51, 52.

Yahya, 107.
Yecûc ve Mecûc, 106, 119.
Yemâme, 114.
Yemen, 41, 53, 80, 93, 94, 247, 283, 285, 286.
Yesar, 40.
Yezit bin Muhalleb, 333.
Yusuf Hz., 120, 242.

Zekeriya, 107.
Zeyd İbn-i Muhammed, 40, 84, 85.
Zıhar, 56, 57, 61.
Zû-Kelâ, 53.

Levent Şahverdi Arşivi

Aydınlanma tarihimizin en önemli araştırmacı ve yazarlarından Prof. Dr. İlhan Arsel'in eserlerini yayımlama gururunu taşıyan yayınevimiz, bu çabasını bilimsel bir titizlikle sürdürmeye devam ediyor.

Değerli yazarımızın *Şeriat ve Kölelik*, *Şeriat ve Eşitsizlik*, *Müslümanlık Sınavı*, *Şeriatın Getirdiği Hoşgörüsüzlük* ve *Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı* adlı eserlerini *Şeriat ve Aydınlanma* adıyla tek kitapta toplamış bulunuyoruz.

Atatürk Devrimi'nin ışığıyla yetişen bir neslin üyesi olarak, aldığı ışığı geleceğe taşıyan, değerli biliminsanımız ve aydınlanma mücadelemizin mihenk taşlarından Prof. Dr. İlhan Arsel'in yapıtlarının yeni baskılarıyla okurlarımızla buluşmanın kıvancını yaşıyoruz.

DİN-AYDINLANMA
ISBN 978-605-182-019-4

₺34

KAYNAK YAYINLARI

Levent Şahverdi Arşivi